DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN D[r] ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. S[T] JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. N[r] 93627

Tweede Jaargang, N[r] 1 **1 Januari 1923**

1922 Oudejaarsavond.

O als het jaar gaat met vluchtige treden,
O, als de maanden zijn weggegleden,
Onder de voeten van ijlenden tijd...

G. SCHRIJVER.

De balans.

Een zakenman moge het opstellen van zijn materieele balans nog een paar dagen verschuiven, op Oudejaarsavond gaat men er toe over de meer onstoffelijke, de zedelijke rekening over het vervlogen jaar op te maken.

Op dezen stemmingsvollen avond keert men tot zichzelven in en vraagt zich af hoe het daarbinnen stond. Hoe de verhouding was tot het gezin, de maatschappij, de sociale eischen; tot het ideëele, het ethische, het geestelijke, het eeuwige ook.

En helaas, dan vindt men vele fouten, vele afdwalingen, vele tekortkomingen.

Veel saaiheid, veel lafheid, veel doodschheid, veel halfheid waar kracht en energie geboden was.

Veel koude, gevoelloosheid, onaandoenlijkheid, waar gloed en vuur, meeleven en meestrijden eisch was.

Veel materialisme, veel egoïsme, veel plaatloerschheid waar we uit idealisme, uit kracht van een hooger beginsel hadden moeten handelen.

Veel debetposten, weinig dat in ons credit te boeken valt......

En waar de V.T.B. ook een zedelijk doel nastreeft, trekken wij onzen Bond ook in onze

Nieuwjaarsdag 1923.

„Ik sta aan de open venster en
beschouw met blij gemoed
den rijken uchtend, waarin ik
de morgenwinden groet."

HUGO VERRIEST.

De Begrooting.

Zullen we op dezen Nieuwjaarsdag ook niet even onze „*Begrooting*" opmaken ?

O, neen, niet eene die in cijfers en getallen uit te drukken is, doch eene die zich meer ideëel aandient.

En dan boeken we veel op ons *credit !*

Het Bestuur (we noemen slechts enkele „hoofden" van onze „boekhouding") het Bestuur is voornemens nog meer dan voorheen de werking van den Bond uit te breiden ; hij hoopt nog meer dan vroeger zich te kunnen geven aan de groote taak, die onze Bond te vervullen heeft.

De Afgevaardigden hopen nog meer dan tot dusver zich te kunnen wijden aan de versteviging van den Bond, aan de plaatselijke aktie, aan den arbeid die volgens de statuten het werk des afgevaardigden is.

De Redaktie vertrouwt nog meer dan tot nu te kunnen zorgen voor alzijdigheid der artikelen, voor stukken op toeristisch en technisch gebied, voor betere uitgave straks ook.

De Kommissie voor Toerisme denkt nog meer dan tot heden hulp aan de leden te kunnen verschaffen, zich ten dienste van allen

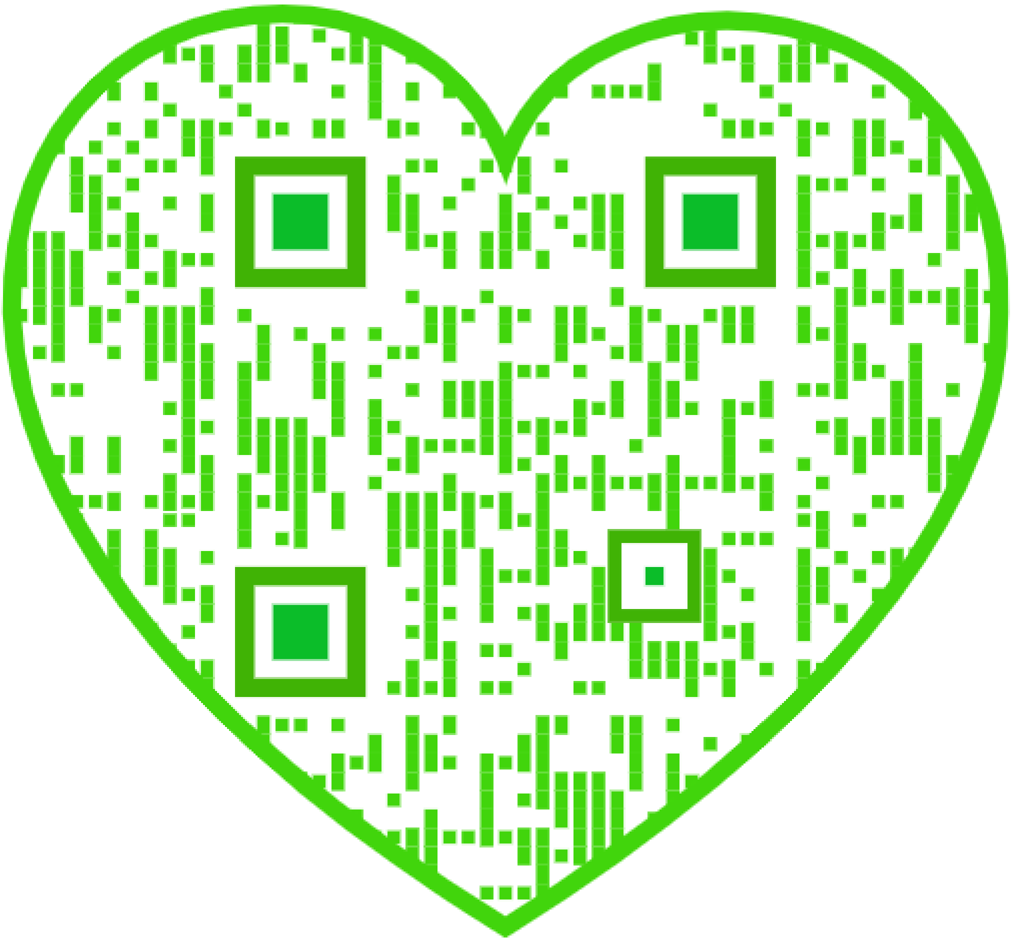

beschouwingen en vragen ons dezen avond af : hebben wij in dit jaar gedaan wat we hadden kunnen doen ? Hebben wij ook hierin ten volle onzen plicht gedaan ?

Ieder de zijne, individueel of gemeenschappelijk. Elk lid afzonderlijk en elk college, 't zij Dagelijksch Bestuur, 't zij Algemeen Bestuur, 't zij Kommissie als zoodanig.

Welke onze plicht is tegenover den V.T.B. en daarin tegenover ons land en ons volk behoeven wij niet aan te duiden. Niet in het minst op een avond als deze, wanneer men wat fijngevoeliger placht te wezen dan anders, kent men dien plicht wel. Nogmaals : hebben wij daaraan voldaan ?

Wij vragen slechts, een ieder geve voor zichzelven het antwoord. Oppervlakkige naturen zullen al gauw in zelfvoldane tevredenheid daarmede gereed zijn.

Maar indien dit antwoord niet bevredigend mocht zijn, niet geheel geruststellend, dan weten wij ook onze roeping voor het jaar dat thans voor ons ligt.

Dan ook zullen de vruchten van deze Oudejaarsavond-overpeinzing gezien worden aan den groei en bloei van onzen V.T.B. in het tijdperk, waarvan de intrede staat ingeluid te worden.....

V.T.B.-ers een zalig uiteinde !

Zal ik opnieuw den zaaier zien
Zaaien met breed gebaar ?
Zal ik opnieuw den maaier zien ?
Of..... was dit het laatste jaar?

FRANS BASTIAANSE.

te stellen, dit jaar ook nog meerdere reizen in het binnenland zoowel als naar het buitenland, tegen goedkoope prijzen gemeenschappelijk in te richten.

De Propaganda-Kommissie heeft het plan nog meer dan in het verleden den Bond populair te maken door voortdurend verminderingen op allerlei gebied voor de leden te verwerven.

De Uitgaven-Kommissie zal meer dan in het vervlogen jaar, immers nu eerst goed, voor de uitgaven van kaarten, gidsen, enz. kunnen gaan zorgen.

Toekomstplannen ?

Zeer zeker ! een *begrooting* is er immers altijd voor de toekomst ! Maar zooals in elke handelszaak een begrooting gesteund wordt op voorgegane feiten en ervaringen, op waarschijnlijkheden en berekeningen, zoo bestaat er bij deze cijferlooze V. T. B.-begrooting een ernstig streven om dit jaar tot verwezenlijking der plannen te komen.

De V.T.B. kan ook — mits hij groeie — meer gaan tot stand brengen. Meer gaan werken in het belang zijner leden, in het belang van het toerisme, in het belang van de cultureele ontwikkeling, in het belang van Vlaanderen !

't Zijn àl credit-posten op deze onze „begrooting".

Mits hij groeie !

En daarom :

Alle V.T.B-ers, wij, die onzen Bond groot en sterk willen zien, wij zullen ons toonen met nog méér ijver, nog méér volharding, nog méér inspanning, nog méér werklust : in 1923 nog meer dan in 1922 !

V.T.B-ers een rijk en gezegend jaar voor U-zelf en voor onzen V.T.B.

Ik wensche u een jaar,
Dat als 't voorbij is,
Een zalig jaar
Voor u en voor mij is.

GUIDO GEZELLE.

WENSCH voor 1923:	ELK LID BRENGE DIT JAAR TENMINSTE EEN NIEUW LID AAN

XANTEN.

Het Duitsche Nederrijnland, welke op weinig na het thans door de Belgen bezette gebied uitmaakt, heeft hoofdzakelijk het karakter eener industriestreek, vooral het middengedeelte met bedrijvige centra's zooals Gladbach, Crefeld, Duisburg en Dusseldorf. Scherp contrasteert daartegenover het noordelijk uiteinde der Rijnprovincie; midden in een streek welke haar landelijk karakter haast ongerept heeft bewaard verrijzen stille stadjes welke meer op hun verleden dan op hun heden grootsch gaan, zoo Kleef, Kalkar, Emmerik, Xanten.

Van deze plaatsen is Xanten (4.500 inw.) wel diegene welke de „Toerist", vooral wanneer hij wat voelt voor middeneeuwsche kunst en romantisch stedeschoon, met de meeste belangstelling zal bezichtigen.

Al zijn de meeste panden in lateren tijd herbouwd of verbouwd, is het algemeen karakter der stad nog grootendeels middeneeuwsch te noemen. Maar uit nog heel wat andere tijden zijn hier herinneringen voorhanden. Op de helling van den heuvelketen welke Xanten en de Rijnvlakte langs den Zuid-Westenlijken kant beheerscht, stond vlak bij het huidige dorp Birten het beroemde Castra Vetera, een Romeinsch kamp, door keizer Augustus 15 jaar vóór Christus geboorte gesticht. Het was van uit Vetera dat Drusus, Tiberius, Varus en Germanicus hun troepen over den Rijn — welke eertijds aan den voet van de hoogte vloeide — tegen de Germanen voerden. In de laatste decennien werden op de plaats eertijds door het kamp ingenomen systematische opgravingen ondernomen. Deze leverden een niet onbelangrijk resultaat op; kwamen o. m. aan het daglicht de fundeeringen van de porta-prætoria, van het praetorium van de woning der legaten, benevens sporen van grachten en wallen uit den tijd van Augustus.

Bij het kamp hoorde een burgerlijke nederzetting, een municipium, wier ligging nagenoeg overeenkwam met die der huidige dorpskom van Birten. Tusschen het kamp en het

municipium bevond zich een amphitheater, waarvan thans nog de overblijfsels voorhanden zijn.

Een tweede burgerlijke nederzetting, Colonia Trajana, aldus genaamd naar den keizer onder wiens regeering zij tot stand kwam, bevond zich ten Noord-Westen der stad even buiten de Klever-poort. Men vond er o.m. ook overblijfsels van een amphitheater.

In 't jaar 70 na Christus werd Castra Vetera door de muitende inlandsche krijgers onder aanvoering van den Batavier Claudius Civilis belegerd en vernield, welke gebeurtenis op zoo'n aangrijpende manier door den beroemden geschiedschrijver Tacitus werd weergegeven. Het kamp werd evenwel later hersteld; het zal vermoedelijk met den Franschen inval voor goed tot zijn einde zijn gekomen.

Wat Colonia Trajana betreft, het werd toen een Frankische nederzetting, de beteekenis welke deze plaats in den Romeinschen tijd had bleef ze een zekeren tijd voor haar nieuwe bewoners bewaren. Immers in den sagencyclus der Niebelungen wordt Xanten vermeld en wel als geboorteplaats van Siegfried. Immers de aanvang der „II Avontiure von Sifride luidt als volgt:

„Dôx wuohs in Nederlanden
eins edelen Küneges Kint
des vater der hiez Sigemunt,
sin muoter Sigelint,
in einer bürge rîehe.
wîten wol bekant,
niden bi dem Rîne
diu was ze Santen genant."

De overlevering plaatst deze stamburcht van Siegfried midden in het voormalige Colonia Trajana, langs den Calearer steenweg op de plaats welke nu nog in den volksmond de alde burg heet en waar men inderdaad de grondvesten van een versterkt slot heeft gevonden.

Siegfried werd ridder geslagen in den Viktorzdom. Dit bouwwerk, de rechtmatige trots van het kleine Xanten, is ook de bakermat van het huidige Xanten. De heilige Victor was een soldaat van het in Castra vetera zich bevindende Theliaansche legioen welke volgens de legende in 386 op bevel van Maximanus met 330 zijner makkers zou vermoord geweest zijn. De heilige Helena, de vrome moeder van keizer Constantinus, deed de gebeenten der martelaren verzamelen, liet ze plechtig vóór de Zuidelijke poort van Coloma Trajana begraven en stichtte op die plaats een kerk. Dit bedehuis werd herhaaldelijk vernield, eerst door de Hunnen, later door de Noormannen (864), een derde en een vierde maal door het vuur in 1080 en in 1109. Maar telkenmale verrees de Xantenerdom glansrijk uit zijn puinen. Hij was immers het

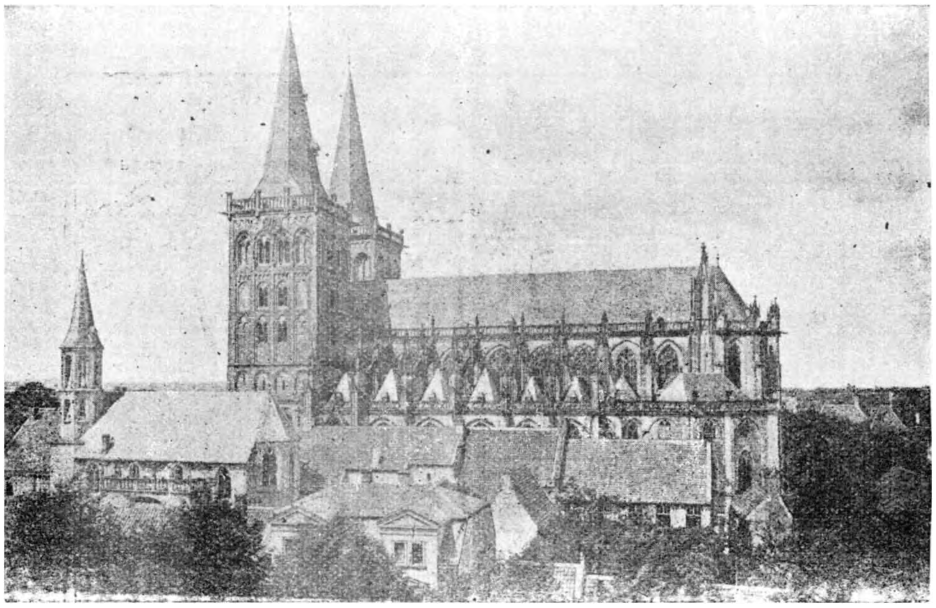

XANTEN. — Dom en St. Michaelskerk.

doel geworden eener gansch de middeneeuwen door beroemde bedevaart naar de gebeenten der heilige martelaren — ad sanctos martyres — van daar den plaatsnaam Santen of Xanten, welke de oudere benaming Troja stilaan verdrong, evenals de nederzetting welke zich rond de bedevaartskerk vormde geleidelijk de plaats innam van de Romeinsche colonia Trajana, later ook verkeerdelijk Trajana of kortweg Troja genaamd.

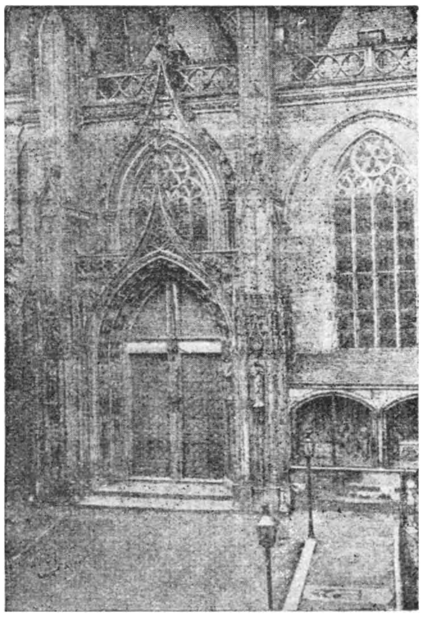

XANTEN. Zuidportaal van St. Victor's Dom.

De Victorsdom vormt met de immuniteit en de stiftshuizen een stad op zich zelf, evenals een stad door muren en poorten omsloten. De poort onder de romantische St. Michielskapel geeft van uit de markt van het grootere Xanten toegang tot de Victorsstad. Op de Domplaats ruischen de machtige kronen van oude linden. Lage stiftshuizen omsluiten het plein en hunne bescheiden afmetingen doen het trotsche domgevaarte des te geweldiger voorkomen. Het hooge middenschip zet zich — naar Nederrijnsche gewoonte — zonder onderbreking door een transept onmiddellijk in het koor voort.

Twee imposante torens flankeeren den westergevel. Op 't eerste zicht lijkt het alsof het bouwwerk in eenen geut ware ontstaan, zoo harmonisch stelt St. Victorskerk zich aan. Bij nader bekijken valt het echter weldra op dat het meer dan eene eeuw heeft geduurd eer de Xantenerdom in zijn huidige gedaante tot stand kwam. Van een vijfden dombouw in 1213 gewijd resten nog de twee forsche Romaansche torens. De huidige kerk werd in 1263 begonnen met het choor waaraan gedurende heel de XIVe eeuw werd gewerkt en hetwelk maar in 1437 klaar kwam. Eene halve eeuw later werd de benedenkerk heropgebouwd. Het duurde tot 1525 eer de huidige dom geheel voltooid was. „Een Kompendium Nederrijnsche architectuur-geschiedenis gedurende vier eeuwen" zoo noemt Paul Clemen den bouw, welke in de Rijnprovincie nog alleen door de Keulsche kathedraal wordt overtroffen.

De elegante maar ietwat droog doctrinaire vormen spraak der Keulsche hooggothiek, waarin het koor werd opgevat, werden naar het overige van den bouw, op enkele kleine variaties na gebezigd, zoodat in weerwil van het verschil van datum tusschen den aanvang en het einde van het werk, het gothisch gedeelte van den bouw zoowel in- als uitwendig ons behaagt door zijn opvallende stijlenheid, wordt van binnen door de opgaande zuilenbundels de loodrechte lijn flink geaccentueerd; anderzijds wordt toch ook aan dit verticalismus eenigszins afbreuk gedaan door de tamelijk scherp uitgesproken horizontale lijn der balustrade welke de plaats van het triforium inneemt. Veel ruimte is er dan ook niet tusschen de scheidsbogen en de bovenvenster zoodat de Xantenerdom niet heelemaal de slanke verhoudingen heeft der doorsnee gothieke kerk.

Niet minder dan de bouw zelve verdient de stoffeering onze belangstelling. Vormt in de meeste onzer Vlaamsche kerken de meubeleering uit den baroktijd een ensemble van anderen aard dan het gothische gebouw waar ze is onder gebracht, hier te Xanten evenals in de naburige kerken van Kalkar en Kleef bleef de laat-middeneeuwsche stoffeering bewaard. Immers gelukkiger onder dit opzicht dan de naburige Nederlanden is de Nederrijn bevrijd gebleven van de excessen der beeldstormers.

Het hoofd-koor wordt naar middeneeuwsch gebruik van het schip afgescheiden door een doxaal. Dit laatste is van steen en werd in 1402 geplaatst. In de vensters der choorsluiting bevinden zich eenig mooie vroeg-gothische glasramen ; andere uit jongere tijd (XIVe en XVIe) eeuw ziet men in de Noordervensters van het langchoor en van het schip. In dit langchoor bevindt zich een merkwaardig XIIIe eeuwsch gestoelte waarboven kostelijke tapijten van 1520 worden opgehangen ; oudere van omstreeks 1450 ziet men achter het hoogaltaar.

Dit laatste in 1529 geplaatst hoort bij het beste wat de renaissance aan den Nederrhijn tot stand bracht. Het geheel, van gedreven koper, werd te Keulen door den kunstsmid Willem van Roermond vervaardigd. De vleugels schilderde de Keulsche meester Bartel Bruyn. De borstbeelden welke in de meeste velden van het retabel prijken zijn het werk van den bekenden Nederrijnschen beeldhouwer Johan Doverman, de eerste onder de meesters der zoogenaamde Kalkarerschool welke zich als een renaissaneest ontpopte. Midden in het altaarblad prijkt het kopeinde van den Victorschrijn uit 1129.

Vlak voor het altaar ontvouwt zich als een driedeelige triomphboog de prachtige luchter, het meeste aanzienlijke gewrocht onzer Nederlandsche Dinanderie. Hij werd in 1501 door den beroemden Maastrichter geelgieter, meester Aert van Tricht vervaardigd. Aan middeneeuwsch beeldhouwwerk is de Sint Victorskerk bijzonder rijk. De beelden welke de pijlers van choor en schip flankeeren illustreeren de geschiedenis der Rijnlandsche steenplastiek van af de XIII^de^ tot de XVI^de^ eeuw. Buiten aan de Zuidzijde in de muren tusschen de steunbeeren hebben tusschen de jaren 1525 en 1536 Nederrijnsche beeldhouwers in een realistisch naïve met de Nederlandsche sculptuur verwante stijl, tafereelen uit den kruisweg gebeiteld, maar de meeste kunsthistorische beteekenis hebben sommige vleugelaltaren welke in het schip prijken, o.m. het Martinusaltaar (1477) met vleugels geschilderd door Victor Dunwegge, het Sint Antonius-altaar uit het begin der XVIe eeuw, en vooral het Maria-altaar (1520), een meesterwerk van den eminenten technieker en temperamentvollen kunstenaar welke den grooten meester der Kalkarer school Hendrik Douvermann was. Het martelaars-altaar uit hetzelfde tijdstip als voorgaande, is uit de Antwerpsche ateliers afkomstig.

Eenig in zijn aard is de verzameling oude gewaden welke de paramentenkamer vult. Als bijzonder bezienswaardige stukken noemen wij de kazuivel van den heiligen Bernardus uit de XIIe eeuw en de kazuivel van Hubert van Rijswijk, een meesterwerk van XVIe eeuwsche borduurkunst.

Midden in het stemmige laatst-gothische kloosterpand verheft zich een XIX-eeuwsche nabootsing van het XV-eeuwsche hoogkruis waarvan het oorspronkelijke zich in het Bounner provinciaal Museum bevindt. Langsheen de wanden der gangen vertellen de epitafen, een echt Museum voor de geschiedenis der renaissance plastiek aan den Nederrijn, van de geschiedenis der Viktorstad en van het einde der Kalkarer beeldhouwschool. Wat de rijke domschat betreft, deze is jammer genoeg thans voor den toerist ontoegankelijk.

De hooger genoemde leuke poortkapel van Sint Michiels is nog in kern Romaansch, maar werd tijdens het gothisch tijdperk verbouwd. Op den beganen grond rechts van den poortdoorgang bevindt zich de cel van den heiligen Norbertus. Deze werd in 1082 te Xanten geboren en nog knaap zijnde werd hij kanunnik van den dom aldaar. Later nam zijn neef keizer Hendrik V hem a's secretaris. Op een wondere wijze tot het ernstiger godsdienstig leven bekeerd bracht hij een jaar lang als boeteling in deze cel door Hij liet zich daarna priester wijden en stichtte de orde van premonstreit welke steeds in het godsdienstige leven van Vlaanderen zulke vooraanstaande rol heeft gespeeld en waartoe o.m. de abdijen van Averbode, Tongerloo, Grimbergen en Park, alsmede de voormalige Sint Michielsabdij te Antwerpen behoorde. Deze laatste werd door Norbertus zelve gesticht wanneer hij naar de Scheldestad trok om de ketterij van Tanchelin te bestrijden. Norbertus werd in 1126 aartsbisschop van Maagdeburg en stierf in 1134.

Een tweede kapel bevindt zich in de schaduw van den dom op een der hoeken van het marktplein Op het einde der middeleeuwen opgericht werd ze in de XVIIe eeuw verbouwd en voor den protestantschen eeredienst ingericht.

Rechttegenover deze bidplaats bevindt zich een goed bewaarde laat-gothische huisgevel, een heel goed specimen van Nederrijnsche burgerlijke laatgothiek. Een heel interessant exemplaar der plaatselijke architectuur uit den renaissancetijd is het pittoreske gebouw dat vroeger tot bij een karthuizers klooster hoorde en nu nog „karthaus" wordt genoemd.

Van Xanten's oude wallen zijn nog enkele fragmenten over. Een enkele poort bleef bewaard n.l. de „Klever Tor" gebouwd in 1393. Deze is een goed bewaard voorbeeld van middeleeuwsche stadspoort van het dubbelpoortige type bestaande uit het eigenlijk poortgebouw hetwelk hier een torenvormige gedaante vertoont en een lagere voorpoort door twee ronde torens geflankeerd welke zich enkele meters vóór de eerste bevindt. De Kleefsche poort herbergt thans een niet onaanzienlijke verzameling Romeinsche oudheden meestel Colonia Trajana of te Castra Vetera opgedolven.

Dr I^r^ STAN LEURS.

Dirk Baksteen

De Kempische etser.

Velen onzer lezers zijn Kempen-toeristen. Daarom drukken we hier met genoegen de inleiding af, die Dr J. Grietens schreef voor de acht nieuwe etsen van den Kempischen kunstenaar, Dirk Baksteen.

„Geen blijder dag, den laatsten tijd, dan toen ik eerst het huis van Dirk Baksteen, binnentrad, aan den stillen landweg, gelegen te Achterbosch bij Moll, te midden van die zandige, droomerige Kempen, die hij uitzeggen wil in zijn werk.

Zijn lieve vrouw, zijn twee vlaswitte kindertjes, zijn tuin en de lage duinen daarachter dragen alle het Kempische merkteeken, en hoewel hij Hollander is van geboorte, zou niemand, buiten zijn tongval om, durven zeggen dat hij geen rasechte Kempenaar is, zoo volmaakt voelt hij zich ingeburgerd in de streek van heide en venen.

Maar uit zijn geboorteland bracht hij toch met zich de oude, hooge kunsttraditie, in zijn hoofd en zijn hart de innige drift om te ontwarren den eeuwigen strijd tusschen licht en donker, die een mystischen mantel werpen rondom duinen en heuvels, over hutten en hoeven, over molens en straten. Zoo leeft dan duidelijk in zijn eerste etsen de invloed na van den grooten tooveraar Rembrandt.

En wij waren opgetogen blijde, dat we een mooie lijning zagen en diepte in het landschap, en echte perspectief, die het dankbare oog weet te leiden langs de kabbelende hellingen en wegijlende vlakten, waarop de boomen te peinzen, de boerderijen te droomen, en de molens te wieken staan, onder de groote opene lucht....

Baksteen heeft den eerbied voor de kunst en haar techniek, den echten kunstenaar eigen, die weet dat zijn beroep het hoogste is, en ik bewonder in hem zijn strijd om het bestaan, die hem ook weer alle dagen dichter brengt bij zijn volk, en in de ziel der eenvoudigen de schoonheid leert lezen, die het groote, verfijnd-woeste zakenleven vaneentrekt in de grootstad.... De menschen van Dirk Baksteen wonen nog op de vlakten, zonder strijd om 'n beet lucht, of 'n beet brood, en lekkernij is hun onbekend....

Uit de acht nieuwe etsen in dit album, waarmee hij thans vooruittreedt, spreekt weder zijn groote genegenheid voor de streek, die de zijne is geworden. Hier ziet ge de draaiende landwegen, waar langs de hooge zwiepige eiken staan, wier toppen uitvlotten op den wind, en wier stammen schijnen mede te waaien naar boven toe, en de molen op de hoogte, de appelen in den tuin, de zorgzame zwijgzame boerin, die peinzend zit te werken onder den ouderwetschen draaiboom, het hutteken, waar de levende armoede woont, met „te weinig om te leven en te veel om te sterven". En den molen (vele van zijn broeders op de duinen en barmen van Vlaanderen vergingen door den oorlog) ziet gij steigeren onder de epische wolken.

Want Baksteen's kunst wordt gediend, en zijn etsen gevuld door het licht opheuvelend landschap van de Zuider-Kempen en daar, waar de lijn te vlak is, en het land te kaal, gaat hij de lucht in en zet de wolken in de grootschheid des hemels te droomen boven de kleine wereld en lijk bergen ziet gij ze optorenen, of uitwaaien als de zwellende zeilen van den grooten Bootsman, den Eeuwigen Wind.... Onder de strooien daken, warm als oude astrakan, en op den vorst zwartgroen van het mos, liggen geheimen geborgen, die alleen de kunstenaar ontsluieren kan, voor wien ieder huis, hoe klein ook, een wereld is, iedere duin de kracht heeft van een berg, en ieder vlakte geboetseerd en gekleurd werd door de delicate, mystische vingeren van de eeuwige scheppingskracht.

Die geheimen bloot te leggen voor zijn medemenschen is het streven van Dirk Baksteen in deze etsen. En dit doet hij met een wondere concentratie van kracht. „Uit het sterke werd het zachte geboren," zegt Milton ergens, en dit woord is ook de formule van het wordingsproces van dit kunstwerk."

Dr J. GRIETENS.

Wat elke V.T.B-er dient te weten

HET WERK VAN KARL BAEDEKER

Wanneer iemand de geschiedenis van het toerisme zou opmaken dan mocht hij alvast van Karel Baedeker het werk als een mijlpaal aanwijzen.

Het is wel mede aan zijn initiatief te danken dat het reizen gemeengoed werd. Door de verbetering van de verkeerswegen, de snellere verbindingsmogelijkheden, de uitbreiding van het internationale handelsverkeer werd het reizen in de hand gewerkt. Eerst later toen de uitgaven van den boekhandelaar Baedeker uit Koblentz door allerlei aanduidingen, raadgevingen en onmisbare hulp omtrent verplaatsing naar andere landen en steden gemakkelijke verspreiding vonden,

toen bleken deze niet enkel ten behoeve van handelaars en beroepsreizigers dienstig te zijn ! Ieder kon dan in het bezit komen van betrouwbare gegevens om zijne reisinzichten eens juist te toetsen naar gelang van den beschikbaren tijd, geldelijken toestand, voorkeur en zoo meer; het reizen was niet langer meer een voorrechtpretje van avontuurlijke naturen. — Het werd mogelijk zich tevoren klaar en duidelijk rekenschap te geven over het juiste verloop van een ondernomen reis, die men aldus zonder verdere bekommernissen kon aanvangen... uit louter genoegen.

In Essen werd Karel Baedeker geboren in 't jaar 1801, hij stierf te Koblentz in 1859. Zijne zonen Ernest, Karel en Fritz zetten het werk voort, verplaatsten de uitgeverij naar Leipzig, waar zij thans nog gevestigd is. — Wij mogen zeggen dat de reishandboeken met uiterste zorg en verbazende documentatiegeest samengesteld zijn en niet ten onrechte is het woord Baedeker als 't ware het standaardwoord geworden voor reisgids.

Hoe ware het « zonder methode » mogelijk geweest klaarheid te brengen in het beschrijven van den doolhof der verkeerswegen over de gansche wereld. — Geleidelijk kwam men meer en meer tot volledigheid, en de verbetering van iederen herdruk is het resultaat van jaren ervaring. Tot heden bezitten we Baedekers in het Engelsch,Duitsch en Fransch over alle landen van Europa en bovendien over Klein-Azië, Syrië, Egypte, Soudan, Vereenigde Staten, N.-Amerika, Canada, Indië, enz.

Europeesche landen,waar de opvoeding en het drukker verkeer van toeristen meer gevorderd zijn, werden meer gespecialiseerd behandeld. Naast de algemeene gids over Duitschland, Frankrijk, Italië bestaan er lijvige banden, die uitvoeriger handelen over de landstreken; b. v. voor Duitschland hebben we één gespecialiseerde band voor Noord-Westelijk, één voor Zuid-Duitschland, één voor het Rijnland en één voor O.-Duitschland. Voor Italië hebben we de banden: Middellandsche Zee, Riviera, Midden Italië, Oud-Italië, Italië tot Napels. — Daarnaast hebben we nog uitvoerige volumes over meer beperkte omschrijvingen: Het Zwarte Woud, Zuid-Beieren, Westfalen. — Het onderscheid en het voordeel ervan snapt ieder dadelijk. Wie vluchtig over groote afstanden reist behelpt zich met de „algemeene" gids. Wie in 't bijzonder een landstreek wil bereizen beschikt liever over het „gespecialiseerde" deel: b. v. Noord-Duitschland.--Wie echter een omschrijving bewoont of er voor langeren studietijd vertoeft, neme de monographische uitwerking van een geographische bijzonderheid of stad: b. v. Tirol, Berlijn, Palestina. —

Het gebruik van een Baedeker is handig en gemakkelijk. — De inleiding reeds geeft ons het onmiddellijk wetensnoodige: allerlei omtrent verkeerswegen, post, paspoort, reiskosten, én, waar noodig, bijzondere wenken in overeenstemming met de vereischten van het behandelde onderwerp. — Om een voorbeeld te noemen: de kleeding en de hygiene van bergbeklimmers in het deel „Zwitserland".— Na de inleiding volgt het algemeen, zeer beknopt overzicht — een panorama als 't ware — ; daaraan zijn toegevoegd een vijf en twintigtal reisschemas —een onmiddellijke orientatie dus ! — Deze schemas hebben als uitgangspunt een gemakkelijk bereikbare stad of geographische ligging, van waaruit talrijke uitstappen uitstralen. — Een index, alphabetisch gerangschikt, op 't eind van ieder boekdeel verwijst practisch en vlug naar de bladzijde,waarin het verlangde behandeld wordt. De manier der kaartenillustratie verdient alle lof. — Kaarten op kleine schaal geven door een duidelijk overzicht dadelijk de betrekkelijke ligging van stroomen, bergketens en steden te situeeren, terwijl de kaartjes op grootere schaal al de onderdeelen der overzichtskaart detailleeren. Bovendien is er nog een volledig stel plattegronden van de steden aan toegevoegd.

Het voordeel van de Baedekers ? Dat ze objectief zijn, geen beschouwingen ten beste geven, waarbij de toerist aan eigen stemmingen en indrukken zou inboeten. Wijselijk echter geven ze wel de literatuur en de bibliographie aan: zij vestigen ook vaak de aandacht op 's lands wijs en 's lands zeden, geven wel aanbevelingen omtrent bezienswaardigheden, brengen wel historische gegevens waar ze nuttig zijn, maar kommenteeren ze nooit ! Zoo vereischt het ook 't belang van een ware toerist; deze moet altijd zich zelf blijven !

Van jaar tot jaar verschijnen te Leipzig steeds nieuwe Baedekers en herdrukken. De eerste reisgids over Nederland en België verscheen bij Baedeker in 1839. — Tusschen de nog verschillende verbeterde herdrukken stippen we enkel aan de Engelsche uitgave van 1910; het was de 15e druk; de Fransche van 1910 telde de 10e druk; de Duitsche (v. 1914) telde 25 drukken. — De laatste is van 1919. — Het boekdeel Tirol (van 1914) telde 36 drukken; dat van Zwitserland (1920) evenzooveel. — Deze enkele cijfers zijn voor de Baedekers wel het klaarste getuigenis voor hun degelijkheid.

V. GEYSTINGEN.

Uitstappen, bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk).

BRUSSEL

Op 7 Januari, des morgens om 10 uur : *Bezoek aan het Museum Jubelpark* (Cinquantenaire). *De Heer Dr Crick, Konservator van het Museum, heeft zich welwillend beschikbaar gesteld dit V.T.B. bezoek onder zijne leiding te nemen !* Flinke deelname aan deze zeer interessante bezichtiging gewenscht. Samenkomst om 10 uur *onder de Triomfboog* van het *Jubelpark.*

Op 20 Januari, des avonds om 8 uur : *Lezing met lichtbeelden,* door Dr Ing. Stan Leurs, over « De Kempen ». (Nadere bijzonderheden in het volgende nummer. Houdt dezen avond vrij !)

LOKEREN

De leden van den V.T.B. uit Lokeren worden hierdoor bericht dat er den 5 Januari eene « Poesje-avond » belegd wordt in hunne stad. Zij moeten tijdig vernemen naar zaal, uur en inkomkaarten. Men meldt ons dat er plakbrieven daarover zullen berichten.

ANTWERPEN

Op 14 Januari. Bezoek aan het *Museum van Schoone Kunsten,* onder leiding van Dr. Ing. Stan Leurs. Bijeenkomst vóór den ingang van het Museum om 10 uur.

Op 19 Januari. Vierde vertooning in onze « Poesje ». Begin als naar gewoonte om 8 uur. — Inkomkaarten tegen 1 frank tijdig te bestellen op het Sekretariaat.

Op 23 Januari. Voordracht met lichtbeelden in de feestzaal der Quellinstraat. — Nader bericht in eerstkomend nummer en door middel van de dagbladen.

NIEUWE VERMINDERINGEN (Zie ook de Toerist, 1e jaarg., Nr 18, blz. 304)

VERVOLG

BRUGGE.

Huis DE MEULEMEESTER. — Bezoek van Oud-Brugge in roei- en motorbooten. Inscheping : Huidevettersplaats, 6, Brugge. 1/3 afslag voor de V.T.B.

—

HASSELT.

Limburger AUTOGARAGE.— Bureel en Magazijnen Havermarkt, 24, Autogarage Ridderstr. 7, HASSELT. 5 % op alle moto en auto benoodigheden.

—

ANTWERPEN.

De leden V.T.B. betalen voor de reis Antwerpen-Doel (Heen en weer) met stoomschip Flandria 3 frank in plaats van 4 frank ! — Vertrek uit Antwerpen iederen dag om 10 uur. Aankomst te Doel om 11,15 uur. — Vertrek 's namiddags om 3.30 uur.

VERBEELEN en BRUYNSEELS, Oud-Strijderstr. 15, BORGERHOUT, Pottenbakkerij, 5 % vermin. voor de leden.

HEYKERS, Kipdorp, 35, Antwerpen. Schoenmagazijn, 5 % vermindering.

Huis BRUYNINCX J., Frankenstr., 6, Antwerpen. Velos, Lakken en vernikkelen. Alle andere reparatiën. — 5 % vermindering op alles.

—

MECHELEN.

Opvoeringen door 't Vlaamsche Volkstooneel De Gruytergezelschap te Mechelen, vermindering door klasverhooging. (Met eene kaart van 3,50 fr. kan men eene plaats van 5 fr. innemen, met eene kaart van 2,50 fr. eene plaats van 3,50 fr. en met een kaart van 1,25 fr. eene plaats van 2,50 fr.)

LEEMANS, Gildestr. 19, Mechelen. — Boekhandel, Bureel- en Schoolbehoeften. 5 % behalve op de boeken.

1. Tooneelkring « De Vereenigde Vrienden »

2e Balcon	2 fr.	in plaats van	2,50 fr.
1e Gaanderij	1,50 fr.	»	2 fr.

2. Tooneelkring « De Morgenster ». 25 % vermindering.

3. Tooneelkring « Hoop en Liefde »

Loges	2,25 fr.	in plaats van	4 fr.
Orkestzetels / 1e Balkon	1,75 fr.	»	3 fr.
Parterre / 2e Balkon	1,25 fr.	»	2,25 fr.

4. Tooneelkring «H. Consciensevrienden»

Plaatsen van	4,25 fr.	aan	3,00 fr.
» »	3,50 fr.	»	2,50 fr.
» »	2,50 fr.	»	1,50 fr.
» »	1,50 fr.	»	0,75 fr.

—

RECKHEIM.

JEF PAREDIS-KOOLS geeft 5 % aan V.T.B.-leden op alle oliën voor autos-motos en machienen.

—

Elk lid trachte voor 1923 in zijn omgeving nieuwe V.T.B.-leden aan te werven.

Onze kas heeft veel geld noodig !

Werft EERELEDEN aan (fr. 250) of BESCHERMENDE leden (fr. 100)

De eersten zijn door hun storting lid voor het leven, de anderen lid voor 10 jaar.

GEMENGD.

Brugge-Zeebrugge.

In de laatste gemeenteraadzitting van Brugge werd medegedeeld dat in 1924 de verbinding Brugge-Zeebrugge een voltrokken feit zou zijn.

Het stadsbestuur wil de betrokken gemeenten bijeen roepen ten einde de bespreking nopens de aanstaande verbinding in te leiden. Hopen wij dat de bevolking van Zeebrugge weldra gemakkelijker betrekkingen met het centrum der stad zullen krijgen, tot eigen welvaart en tot bloei der haven.

Electrificatie. — Buurtspoorwegen.

Naar wij vernemen heeft het Provinciaal Bestuur in de maand October l.l. de plannen, betreffende de electrificatie der lijnen Antwerpen-Santhoven, Antwerpen-Wyneghem en Antwerpen-Santvliet-Lillo aan het ministerie overgemaakt Sedertdien heeft men, ondanks het aandringen van de Provincie, nog niets uit Brussel vernomen en weet men dus niet welke aldaar de meening is over de ontwerpen, welke dringend om uitvoering vragen. Sedert den oorlog lijden de landelijke gemeenten meer en meer door gebrek of het tekort aan verkeersmiddelen en eerst na lange en moeilijke onderhandelingen besloot de Maatschappij van Buurttramwegen nieuwe plannen uit te werken. Daar het hier gaat om de belangen van verscheidene duizenden inwoners en om de ontwikkeling van verschillende belangrijke gemeenten, is het te hopen, dat er spoedig een bevredigende oplossing kome.

St. Jacobscapelle aan den IJzer.

Uit een briefje aan " De Standaard „.

" Onze gemeente telde vóór den oorlog 200 zielen. Er zijn er thans 192 terug. Onder den oorlog bleef ons dorp bezet door de Belgische troepen. Het werd gansch verwoest.

De eenige weg (die van de kerk naar den Yzer loopt op 10 minuten afstand) welken de gemeente bezat vóór den oorlog, dienende voor het vervoer naar Diksmuide, langs de vaart, waar een prachtige macadam-route lag, is nu gansch versperd door twee groote " abris „ in beton, genaamd Albert en Elisabeth. Een derde " abris „, ook langs de vaart, heeft men doen springen. Dezen noemde men Marie-José.

De Belgische soldaten hebben andere verbindingswegen aangelegd, te weten eene baan die op 600 meter afstand van d'Hoogebrugge-Diksmuide over grondgebied Caeskerke en Oudecapelle langs de kerk loopt van Sint-Jacobscapelle en iets verder zich in tweeën splitst naar Oudecapelle-dorp. Een dier twee wegen is van de kerk van Sint-Jacobscapelle een half uur lang tot Oudecapelle-dorp. Het is hier een kleistreek. Die soldatenwegen zijn nog niet hersteld. De menschen die te voet naar Dixmuide willen, kunnen onmogelijk een anderen weg nemen dan dezen die bestond vóór den oorlog. Wie het waagt langs den soldatenweg naar Dixmuide te gaan moet door kleverige klei en loopt gevaar zijn schoenzolen te verliezen.

Wie den weg niet kennen en per velo langs daar verdwalen, moeten de velo dragen. Met kar en paard of auto kan men er onmogelijk door. Om met een wagen tot Dixmuide te geraken, moeten de menschen van Sint-Jacobscapelle langs door de slechte soldatenwegen rijden over Oudecapelle en Caeskerke. Een uur en half langs den ouden thans versperden weg zou den afstand in drie kwart uurs kunnen afgelegd worden. Daarenboven is een van de twee soldatenwegen naar Oudecapelle nu ont bruikbaar daar men over een houten brugje moet het welk in een zeer slechten toestand verkeert en waar wel eens ongelukken zullen gebeuren.

Zal de Staat nu om wille van de twee redouten Albert en Elisabeth, die niemand bezichtigt, een nieuwe baan aanleggen ? Of zullen de menschen van hier, waar een herberg staat met uithangbord " Midden de Wereld „ dit moeten veranderen in " Sint-Jacobscapelle buiten de Wereld „ ?

Bedenk maar dat wij reeds einde 1922 zijn ! „

Rechttrekking der Schelde bij Dendermonde.

Op een vraag van de heeren volksvertegenwoordigers Rubbens, Tibbaut en Vermeersch heeft de Minister van Landbouw en Openbare Werken het volgende geantwoord :

" Het werk tot rechttrekking van de Schelde rechts van Dendermonde, levert hoegenaamd geen bezwaar op voor de stroomopwaartsche belendenden, daar de meerdere hoeveelheid water welke bij vloed wordt aangevoerd slechts geringen invloed uitoefenen kan op het peil der hoogste waters.

De kaaien van Dendermonde zullen vroeg of laat verdwijnen, daar de huidige bedding der Schelde voor de stad bestemd is om gesloopt te worden. Nieuwe kaaien zullen gebouwd worden langs de rechterzijde van de nieuwe bedding en de grens der gemeente Dendermonde zal verlegd worden tot de nieuwe bedding van den stroom.

De hoofdvoordeelen der ontworpen rechttrekking der Schelde zijn de volgende : het verbeteren van de gesteldheid van den stroom, het vergemakkelijken van den afloop in geval van wateraanwas, het laattijdiger afsluiten van den stroom door ijsschalen, het verwijden van het vormen van ijsdammen vóór Dendermonde, het vergemakkelijken van de scheepvaart, het mogelijk maken van het bouwen van eene baanbrug met karrespoor en diensvolgens het verbeteren van het baanverkeer ; het doortrekken mogelijk maken van de buurtspoorlijnen van den linkeroever (Zele, Hamme, enz.) tot in het hart van Dendermonde en aansluiting ervan met de bestaande of op te richten lijnen op den rechteroever ; het verplaatsen mogelijk te maken van den huidigen spoorweg Dendermonde-Lokeren en Terneuzen-Sint Niklaas, buiten den versterkingsgordel en de bebouwde omgeving, op meer dan 1.000 meters van de kom der stad en tevens het bouwen van eene nieuwe spoorbrug met dubbel spoor ; de uitvoering mogelijk te maken van het programma opgemaakt met het doel den Dender te verbeteren en de stad Dendermonde tegen overstrooming te vrijwaren ; aan de stad Dendermonde eene vergrooting van grondgebied te verzekeren daar de grenslijn langs Grembergen dient verplaatst tot aan de nieuwe bedding van den stroom ; het oprichten mogelijk te maken van haveninrichtingen welke aan de moderne eischen beantwoorden, enz.

Wat er ook van zij, er werd mij een tegenontwerp voorgelegd door gezaghebbende personen van Dendermonde. Ik heb het bij hoogdringendheid door mijn beheer doen onderzoeken.

Amerikaansche reizigers.

Men berekent, dat in den loop van 1922 Amerikaansche reizigers in Europa daar meer dan 7.000.000.000 dol. zullen hebben uitgegeven. Die som is ongeveer zeven maal het bedrag der rente van de schuld die Frankrijk aan de Ver. Staten heeft Bijna die geheele som is (of wordt nog) besteed in de Europeesche hoofdsteden.

De becijfering is opgesteld door de American Hotelmen's Association en wordt als matig beschouwd.

Een Tentoonstellingstrein.

Het volgend jaar zullen de Canadeesche spoorwegen een tentoonstellingstrein naar verschillende landen in Europa zenden, te beginnen met Frankrijk.

Het verblijf in bezet Duitschland.

Volgens een besluit van het Hoogcommissariaat voor Rijnland zullen voortaan alle personen boven de 16 jaar, tot welke nationaliteit zij ook behooren,en die gewoonlijk hun verblijf in het bezet gebied houden, voorzien moeten zijn van eene eenzelvigheidskaart met photo, die door de daartoe gemachtigde Duitsche overheid zal afgeleverd en afgestempeld worden.

Onderdanen, boven de 16 jaar, van mogendheden waarvan de legers deelnamen aan de bezetting, mogen het bezet gebied niet meer betreden zonder voorzien te zijn van een reispas met vrijgeleide afgeleverd en afgestempeld volgens de voorschriften die bij de betrokken mogendheid geldend zijn. Ze zullen ook in het bezet gebied niet meer mogen verblijven zonder in het bezit te zijn van een reispas met vrijgeleide of van eene eenzelvigheidskaart.

Binnen de vier dagen na hunne aankomst in het bezet gebied, moeten bovenvermelde personen hun reispas laten afstempelen door den afgevaardigde der Hoogcommissie van den sector waar ze wenschen te verblijven ; in geval dat verblijf langer dan drie maanden zou duren, moeten de belanghebbenden, na verloop van dien tijd, het visum opnieuw aanvragen.

Elke persoon die wenscht zijn verblijf in het bezet gebied te vestigen moet daartoe oorlof bekomen van de Duitsche gemeenteoverheid.

Versailles.

De schoonheid van Versailles is in verval. Arsène Alexandre laat in den Figaro een noodkreet hooren en richt zich tot het parlement ; indien er in de Kamer mannen zijn, die voor kunst gevoelen, dan vinden zij thans eene gelegenheid, daarnaar te handelen ! Een der mooiste en beroemdste juweelen van Frankrijk vraagt herstel en meer dan dat " la résurrection „.

Henry Lapauze is in de weer, om gedaan te krijgen, dat eindelijk worde ingegrepen. In de Renaissance de l'Art français zal hij de uitkomsten van zijn onderzoek meedeelen, hoe het is gesteld met de tuinen, de boschages en het paleis van Lodewijk XIV. De prachtige groep van het bassin van Apollo is zóó verzakt,dat Leon Bérard voorloopig heeft verboden, de fonteinen te laten spuiten. De beelden zijn ingevreten en groen door den drup van de boomen ; de lanen zien er uit of er een troep wilde zwijnen heeft huis gehouden ; veel is beschadigd door neergevallen boomtakken, waarvoor zelfs de mooie Bacchus niet veilig was. Kortom Lapauze zal opsommen en met foto's laten zien, wat er te herstellen valt en daarbij ook den weg aangeven, om daartoe te geraken. Onder meer wil hij in de wonderlijk mooie omgeving feesten aanrichten, die baten kunnen afwerpen. Ook particulieren zullen moeten helpen.

In elk geval komt er een actie; om Versailles op te heffen uit den schandelijken staat van verval.

De Passiespelen.

De burgemeester van Oberammergau Rutz heeft aan een Engelsch geestelijke van de kathedraal van Souhtwark een schrijven gezonden, waarin hij den nood der passiespelers schildert, die door den val van de mark zijn gefopt.

Het schrijven wijst op de onbaatzuchtigheid der Beieren, die geweigerd hebben om hun passiespel, hun geheiligde erfenis, aan een profane filmmaatschappij te verkoopen. De spelers verkeeren thans echter in groote moeilijkheden, want zoo gaat het schrijven voort, terwijl in 1910 de recettes een 1 1/2 millioen mark bedroegen, welke een waarde vertegenwoordigen van 17,800 pond sterling, bedroegen de ontvangsten dit jaar weliswaar 21 millioen mark, doch met een waarde van slechts 2360 pond sterling. Na aftrek der onkosten van 3 1/2 millioen mark, heeft de parochie te harer beschikking 17 1/2 millioen mark of 1980 pond sterling Indien dan ieder der elf honderd spelers slechts 36 sh. krijgt uitbetaald als compensatie voor het verlies van loon gedurende de laatste negen maanden — vier repetities- en vijf speelmaanden — zal het geheele fonds zijn uitgeput.

De geestelijke spoort de Engelschen aan, om de houtsnijwerk-industrie der Oberammergauers te steunen.

VERSLAGEN.

BESTUURSVERGADERING

Op 18 December hield het bestuur zijn gewone vergadering.

Na kennis te hebben genomen van de ingekomen stukken volgde een bespreking over de te houden voordrachten en de algemeene werking.

Een twintigtal nieuwe afgevaardigden werden aangesteld.

De opstelraad onder leiding van Dr Ing. Stan Leurs is definitief samengesteld en zal in 't vervolg de noodige publicaties voor het blad en andere gebeurlijke uitgaven bezorgen,

Het bestuur wenscht de toetreding van nog een paar bereidwillige en bevoegde personen om de kommissie voor Toerisme aan te vullen.

Aan al de Vlaamsche bladen en tijdschriften van het land zal een propaganda-artikel gezonden worden.

BEZOEK AAN DE LAPLAND

Onder een buitengewonen toeloop van belangstellende V. T.Bers had Zondag 24 December het bezoek aan de Lapland plaats.

Wij bezochten achtereenvolgens de verschillende afdeelingen van het schip en waren aldus in de gelegenheid om een denkbeeld te vormen over de reusachtige afmetingen en de haast ongelooflijke uitgebreide en toch praktische inrichtingen van zoo een zeekasteel.

Wij danken dan ook de Red Star Line welke ons in de gelegenheid stelde deze prachtboot te bezoeken.

DE PROVINCIALE VERGADERING TE HASSELT

Op 10 December l.l. hield de V.T.B. een provinciale bijeenkomst in een der stemmige zaaltjes van de Palace-Schouwburg, Kapelstraat, te Hasselt.

Van uit alle hoeken van de provincie waren de V.T.B-ers opgekomen; uit Genck, Reckheim, Beeringen, Tessenderloo, Leopoldsburg, St. Huybrechts-Lille, Hamont ; leden uit Tongeren en St. Truiden lieten zich verontschuldigen.

De heer J. Gruyters, advokaat, zat de vergadering voor en deelde in een bondig doch sierlijk en klaar inleidend woord het doel dezer bijeenkomst mede : nadere kennismaking tusschen de Limburgsche V.T.B-ers onderling en bespreking over de te voeren propaganda.

De heer F. Luyten sprak over de noodzakelijkheid en het doel van den V.T.B., over de inwendige organisatie van den bond en nu, de algemeene inrichting ervan door het aanstellen van afgevaardigden in alle plaatsen van eenig belang.

Hij handelde vervolgens over de propaganda. Voorcerst de persoonlijke propaganda: bij familieleden, vrienden en kennissen aandri gen om lid te worden van V.T.B.; in bijeenkomsten en op vergaderingen den V.T.B. kenbaar maken, spreken over het doel van den bond en over de voordeelen, welke hij aan de ledenschenkt; algemeene propagandawerking : artikelen over V.T.B. in de plaatselijke bladen publiceeren; ijveren tot het bekomen van voordeelen in hotels, schouwburgen, kinema's, bij de rijwielhandelaars, enz ; ter plaatse voordrachten, bezoeken en uitstappen inrichten.

Het is tevens noodzakelijk, door het inzenden van degelijke bijdragen over de provincie, ons blad voor allen aantrekkelijk te maken en aan onze Vlaamsche menschen den weg te toonen naar het nog zoo weinig gekende mooie Limburg.

Spreker besluit met een dringenden oproep om onverwijld aan 't werk te gaan ; hij is ervan overtuigd dat vóór 1 Januari 1923 het ledental in Limburg verdriedubbeld is.

Het voorstellen van afgevaardigden over de provincie had reeds plaats bij den aanvang der vergadering.

Door de aanwezige leden werden verder nog meerdere wenschen uitgedrukt en nadere inlichtingen gevraagd waarna deze belangrijke vergadering in geestdriftige stemming werd geheven, onder de belofte

LIMBURG AAN V.T.B.

VAN HET SECRETARIAAT

NIEUWE LEDEN !

De inning der bijdragen zal gedaan worden tusschen 5 en 10 Januari. Verwittigt uwe huisgenooten opdat de betaling niet zou geweigerd worden. — Vraagt *als kwijting* uwe *lidkaart V.T.B.*, en aanvaardt niet een postbewijsje van betaling in plaats van de lidkaart. — Onregelmatigheid zou alleen te wijten zijn aan het postbeheer *uwer* gemeente, daar het middenbestuur van Posterijen voldoende onderrichtingen heeft gegeven door geheel het land opdat de lidkaart als kwijting zou afgeleverd worden.

DE TOERIST 1922.

De nummers van De Toerist verschenen in 1922 zijn te bekomen op het Secretariaat tegen 0,25 fr. per nummer.
De n^rs^. 1, 2, 3..... zijn uitgeput.

ADRESVERANDERINGEN

dienen opgegeven zoowel aan het Secretariaat als aan het postbeheer.

AFGEVAARDIGDEN ! PROPAGANDISTEN !

Van 1 tot 15 Decemb. schreven wij 481 nieuwe leden in ! Prachtig !

Het bestuur rekent erop dat dit getal nog aangroeit ; daarom onvermoeid aan 't werk. Laten we trachten in Januari de 1000 te halen ! !

Afgevaardigden, zorgt voor plaatselijke werking.

TRYPTIEKEN.

Herhaalde vragen nopen ons te publiceeren dat de V.T.B. nog geen tryptieken kan afleveren zoolang zijne Statuten niet verschenen zijn in de « Moniteur ». — Slechts na goedkeuring dezer statuten door de regeering kunnen we onze leden in dit opzicht voldoen. — Thans berusten onze statuten bij het ministerie. — Nog een weinig geduld !

WANDELBOEKJES.

De V.T.B. stelt te koop voor zijne leden de uitgaven van den A. N. W. B. — Deze uitgaven zijn bij ons verkrijgbaar tegen de volgende gunstprijzen uitgedrukt in guldens. Vrachtkosten bij te voegen a.u.b.

Gids van België en Luxemburg (met spinnewebkaart)	fl. 1,50
Per auto en te voet (40 wandelingen, 21 kaarten, foto's)	fl. 3,50
Naar Parijs (11 routes per rijwiel en auto vanuit Nederland naar Parijs)	fl. 0,25
Te voet door Zuid Limburg.	fl. 2,25
Te voet van Berg op Zoom naar Eindhoven	fl. 2,25
Alpen-Wintersport, door Jan Feith	fl. 0,75
De rijwielmotor	fl. 0,50
Verhelpers van fouten (voor motoristen)	fl. 0,25
Reisboek voor Nederland (prachtig geïllustreerde gids)	fl. 3,50

Zie ook n° 19 bladz. 323 van « De Toerist »

BOEKBAND VOOR 1ste JAARGANG VAN DE TOERIST

De heer A. Van Genegen, Abdijstraat 199, Antwerpen, belast zich met het inbinden van den jaargang (19 nummers) in percalinnen band (hoeken-titel-en jaartal), kleur naar keuze, tegen **3,75 fr.**

Eere-leden (vervolg)

36. Algemeen Nederlandsch Verbond, Dordrecht fr.250
37. E. H. Van Herck, St Pieterscol'ege, Leuven. fr.250

Beschermende leden

Verbet. 77. — Verhaeghe H., Villa „De Dag", Bouchout
78. Radoux, Van Arteveldestr., Antwerpen.
79. Henrich A., Ballaerstr., Antwerpen.
80. Van Schevensteen, Meirplaats 36, Antwerpen.
81. Gyssels J.O., Verbindingsdok Westkade 4, Antwerpen.
82. Verwilghen Raf., Loixplein 10, Brussel.

INHOUD :

Oudejaarsavond	1
Nieuwjaarsdag	1
Xanten	3
Dirk Baksteen	7
Wat elke V.T.B.er dient te weten	7
Uitstappen, bijeenkomsten, enz.	9
Nieuwe verminderingen (vervolg)	9
Gemengd	10
Verslagen	11
Van het Secretariaat	12

Druk. Robert Bracke-Van Geert, Baesrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

Tweede Jaargang, Nr 2 15 Januari 1923

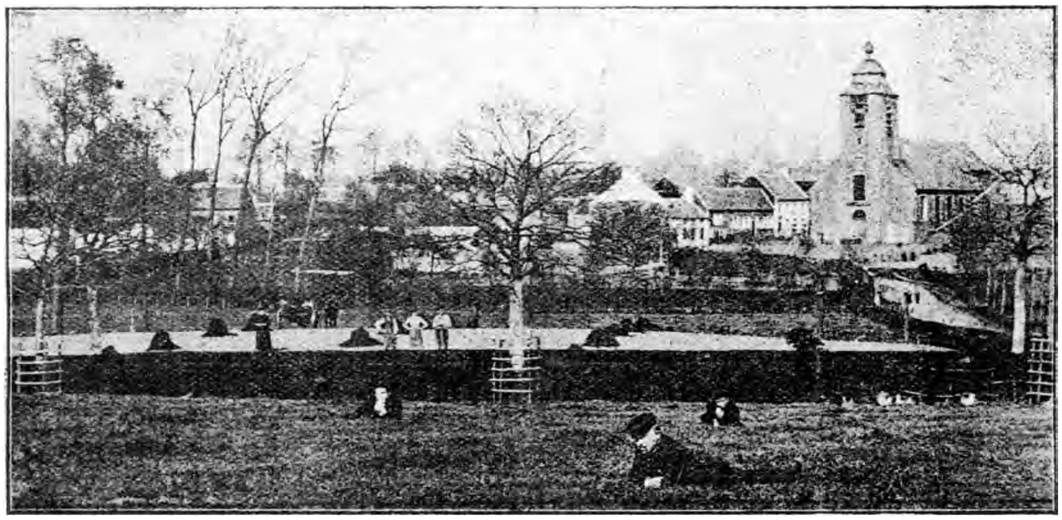

PANORAMA

VOLLEZEELE

In het Zuid-Westelijke gedeelte der provincie Brabant, door de ouderen van dagen nog wel eens Henegouw genoemd, omdat deze streek vóór den Franschen inval bij laatstgenoemd graafschap thuishoorde, ligt Vollezeele.

Op gebied van natuurschoon is deze gemeente niet misdeeld; de kom van het dorp is langs alle kanten door heuvels ingesloten. Die, welke oprijzen in de richting van Denderwindeke en Oetinghen zijn gedeeltelijk begroeid met schaarhout, ook hier en daar met dennenbosschen. Een dier heuvels bereikt een hoogte van 93 m. boven peil. Hooger nog, (97 m.) is de Zavelberg, ten Oosten van het dorp. Minder aanzienlijk zijn de hoogten in Zuiderlijk en Noorderlijk gedeelte der gemeente.

De gemeente Vollezeele heeft een oppervlakte van 952 Ha. en een bevolking van 2000 inwoners. Ze omvat, behalve de dorpskom, acht gehuchten : Zavelberg, Steenhault, Hal, Achterdenbosch, Kapelle-Vogelzang, Peeterbroeck, Groenselborre, Spieringen.

De voornaamste merkwaardigheid van het dorp is het oude kasteel van Baron de Steenhault, bankier te Brussel, burgemeester der gemeente en tevens senator. Het ligt een half uur gaans van het dorp verwijderd, en is omgeven door een grooten vijver, met daaromheen een Engelschen tuin. Bij het domein behoort ook een groot en prachtig bosch door majestatische lanen doorkruisd. In dat bosch, bevindt zich een oude kapel. Achter deze bidplaats kan men een reuzenpsamietsteen bewonderen van drie meter lang en een meter diameter. Recht over de kapel heeft men een soort kunstmatigen berg aangelegd, welke wellicht om zijne spiraalvormige gedaante den naam van „Toren van Babel" heeft gekregen. Het loont de moeite er eens op te klimmen : bij helder weer ziet men den koepel van het Brusselsche justitiepaleis, ongeveer 25 kilometers van daar verwijderd.

Van den „Toren van Babel" kan men naar het dorp wandelen over den hooger genoemden Zavelberg. Vroeger was deze heuvel bekroond met een windmolen welke de heele omgeving beheerschte. Trouwens, van op den Zavelberg heeft men een mooi vergezicht ; men kan er gemakkelijk een tiental torenspitsen tellen. We dalen af en over het station van den buurtspoorweg Hal-Ninove bereiken we de provinciale baan Edinghen-Ninove.

In het centrum van het dorp bevinden zich het nieuwe schoolgebouw en de kerk, een barok dorpsbedehuis in 1776 herbouwd. Men vindt er een niet onaardige predikstoel en mooie altaren in den stijl der kerk ; het merkwaardigste stuk der heele meubeleering is eehter een laatgothische drievuldigheidsgroep.

Vollezeele is hoofdzakelijk een landbouwgemeente. De industrie heeft er dan ook niet veel te beteekenen. Alleen het bestaan van een nog al aanzienlijke stoommelkerij dient te worden aangestipt. In zake huisnijverheid kunnen we de kantfabricatie vermelden: niet minder dan 350 kantwerksters houden zich bezig met het vervaardigen van echte Brusselsche kant. Het bijzonderste bedrijf is hier echter de paardenfokkerij. De stallen der gemeente hebben reeds menige geprimeerd exemplaar van het zoo hoog geprezen Brabantsch ras opgeleverd. Voor den oorlog was Duitschland het groote afzetgebied voor onze hengsten, thans wordt de exporthandel vooral gedreven met Holland, Frankrijk, Italië en Engeland.

Paardenfokkerij te Vollezeele.

Te Vollezeele floreert het groot boerenbedrijf. Men vindt er hier pachthoeven welke elk gemiddeld vijf werkpaarden bezitten en waaraan een oppervlakte land van 25 tot 35 Ha. aan verbonden is. De pachthoeve van he kasteel van baron de Steenhault, al sook d

landbouwexploitaties onzer twee voornaamste paardenfokkers, de heeren Richard van Eeckhoudt en August van den Bussche, hebben elk een uitgestrektheid van circa honderd hect. en bezigen ieder een twintigtal paarden.

Vroeger bezat de abdij van Vorst twee hoeven in deze gemeente, twee andere pachthoven hoorden toe aan de abdij van St. Adrianus te Geeraardsbergen.

Een curiosum is het gehucht „Congo."Deze benaming houdt verband met het eng primitieve uitzicht der buurt wier woningen voor een groot gedeelte leemen hutten zijn met strooien dak en kleine vensters. De bewoners van „Congo" leven tamelijk afgezonderd van de overige bevolking der gemeente. De mannen werken voor het grootste gedeelte in de koolputten van Centre. De vrouwen zijn doorgaans kantwerksters.

Onder de oude menschen leven hier nog eng superstitueuze gebruiken voort. Nooit zal men op eene boerderij een potje botermelk halen zonder aan de boerin een speld, knoop of wat klein geld te geven uit vrees voor de heksen. Ook worden op „Congo" tijdens de lange winteravonden nog heel wat spookverhalen opgerakeld.

ROBERT DE COSTER.

Elk lid trachte voor 1923 in zijn omgeving nieuwe V.T.B.-leden aan te werven.

Onze kas heeft veel geld noodig !

Werft EERELEDEN aan (fr. 250) of BESCHERMENDE leden (fr. 100)

De eersten zijn door hun storting lid voor het leven, de anderen lid voor 10 jaar.

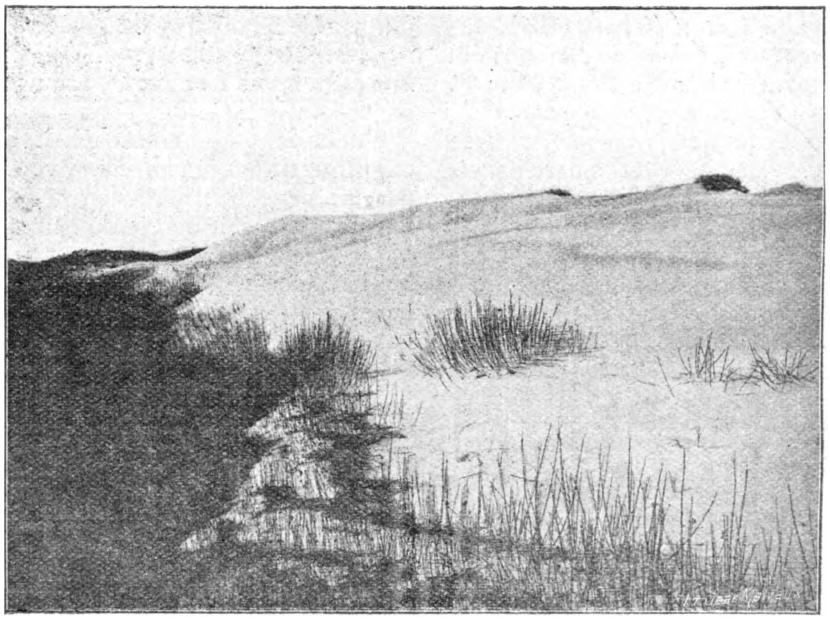

Kijkje in de bedreigde Duinen.

Onze Zeeduinen.

Die duinen, die wondere duinen !

« Ze staan er te blinken in hunne immer
» gelijkende eenzelvigheid, — die wisselt met
» de uren en toch dezelfde blijft ; — in 't
» guur-klare van de opene lucht, die hen
» omwaait, sterk - straf, met den zouten pekel-
» asem van de zee.

» Hoog-blokkend, blekken ze hunne statige
» vastheid, als de onschendbare wachters van
» onze kusten, op 't blauwe van den neerzak-
» kenden hemel, die wegdoezelt ginds verre
» in 't blauwende water. Ringsom striemt
» hunne grijsde wildheid als een reusachtige
» keten aaneengeschakeld met ongelijke af-
» metingen, maar vormen een harmonisch
» geheel, van trotsche grootheid en van stoere
» macht.

» Een beeld van vaste kloekte en onover-
» winnelijke kracht schijnen mij de duinen !...
» Sterk en eeuwig, als de eeuwen zelf, —
» door wien ze gemaakt zijn in eendracht met
» de eeuwige zee, die er tegen druischt en de
» eeuwige winden die er over varen, staan ze
» onwrikbaar pal en onverroerlijk te heer-
» schen op de boorden van de slaande zee
» die ze omzoomen !... In 't ruwe-woeste van
» haar buldren heeft ze reeds zoo dikwijls hen
» willen verbrijzelen en vernietigen, met op
» haar te beuken en te smijten de ontzag-
» lijke vrachten van haar ziedende water,wijl,
» loeiend, de winden schril-huilden op hunne
» toppen ; maar ze hebben het iedere maal
» doorstaan, als gewoontelijke, wederkeeren-
» de natuurdingen die hen niet meer raken
» kunnen ! Na al het rumoer en 't ontzettend
» geweld, stonden ze weer beweegloos en
» stijf, lijk ze er altijd gestaan hadden en toon-
» den niets aan wat kon doen veronderstel-
» len, dat 't moorddadig gedoe gedaan en ten-
» den was, en dat ze getart hadden als een
» zaak, waaraan ze gewoon waren en die hen
» niet het minste letsel meer toebrengen kon.
» Gemaakt door de natuurkrachten zijn ze
» sterker geworden dan de natuur zelf, en uit
» haren schoot geboren, zullen ze staan, zooals
» geen andere krachten, onafhankelijk van
» haren wil, hen zullen verminken of te niete
» doen.» (Jules Filliaert).

O ! die duinen, die zooveel kunstenaars bekoorden, zooveel ideeën in 's menschen geest

baarden, zooveel ontwerpen in 's kunstenaars brein deed rijpen !

Die duinen, omgeven door die reine zeelucht, die kalme heelende atmosfeer.

Helaas dat schoone, dat edele, dat nuttige, dat ware, dat heerlijke, dat reine is bedreigd.

IJdele pracht, moderne überbeschaving en verfijnde geblaseerde vermaken worden verkozen boven natuurlijke, reine vreugde en edele gevoelens...

* * *

Men gaat pleinen behouden, afperken, ginds

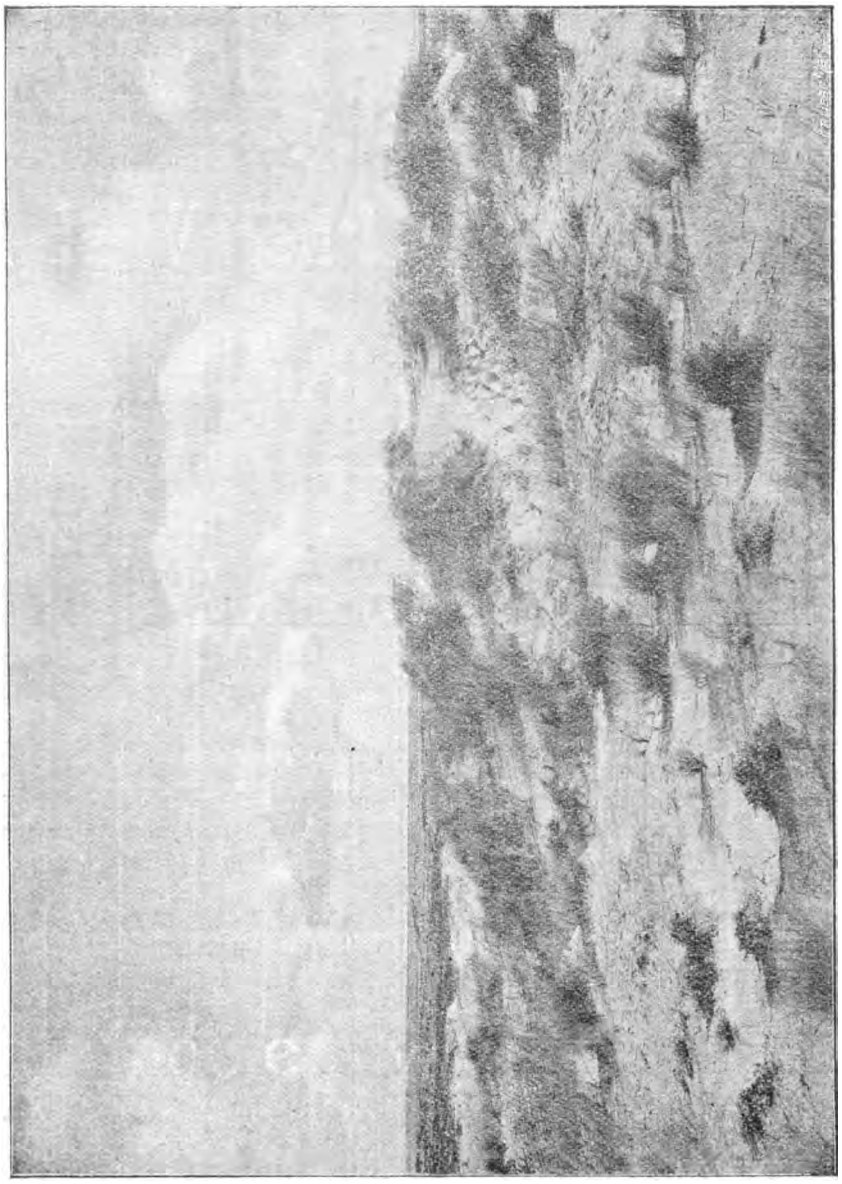

Kijkje in de bedreigde duinen.

Helaas, de duinen zullen geschonden, verknoeid, verwoest, vernietigd worden.

Helaas, zoogezegde beschaving gaat het laatste onbevlekte lapje grond, dat daar ligt aan de boorden der eeuwige zee, den onverzadigbaren geld-moloch slachtofferen.

aan de boorden van den IJzer, vage, onvruchtbare, doodsche pleinen, waar vier jaar lang vernield en gemoord, verpulverd en vergruisd is ; afschuwelijke pleinen, teekens van wanhoop en ellende, vernieling en haat...

Men laat toe, dat de duinen geschonden,

verknoeid, verminkt, vernietigd worden ; de reine, levende, natuurechte duinen, ware natuurmonumenten van schoonheid, rust en vrede !...

64 kilometers werden reeds verhakkeld en ontkleed door bad- en villegiatuurplaatsen. Nog drie blijven er over ; die ook moeten weg.

Och, gelijk eenmaal Jozef door zijn bloedeigen broeders werd verkocht aan vreemdelingen en de broeders zijn kleed verhakkelden en verscheurden en het toonden aan zijn zoo teerbeminden vader, zoo hebben eigen landgenooten de duinen aan vreemden versjacherd en willen zij het huurcontract doen gelden als bewijs van het betreurenswaardig onafwendbaar onheil....

Andere landen hebben wetten ter bescherming van natuurschoon. Wij geen enkele.

Andere landen hebben hun nationale reserven, waar de natuur zich nog ongerept kan ontplooien. Wij geen enkele.

Het stadsbestuur van Antwerpen gaf twintig millioen uit voor het aankoopen van een stadspark. Ons landsbestuur verkocht de duinen en... behoudt pleinen waar dood en wanorde tronen.

Wanneer zal dit verkeeren ?

E. W. H.

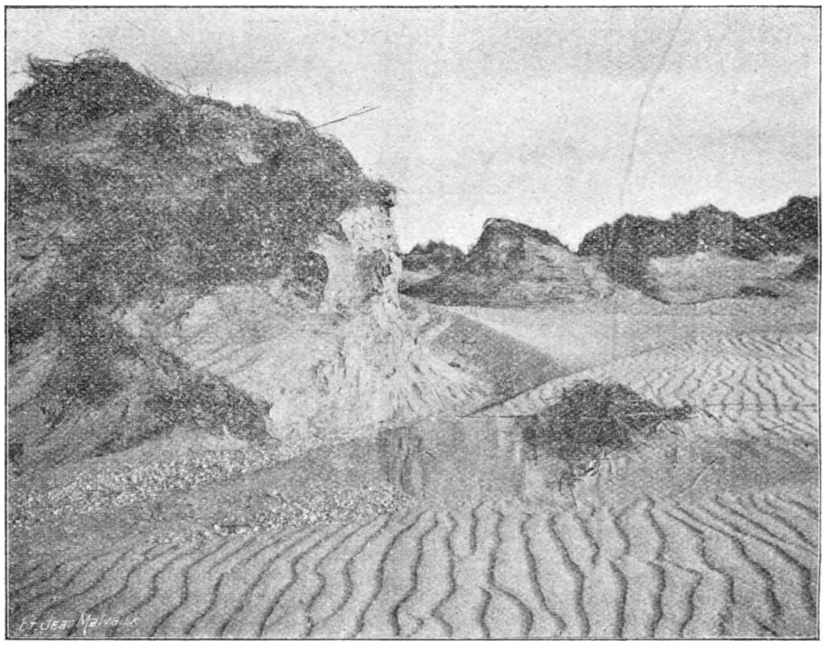

Kijkje in de bedreigde duinen.

V. T. B.-ers steunt onze werking tot het behouden onzer zeeduinen door het koopen van de **prachtige reeks van 12 geïllustreerde postkaarten der duinen tusschen Oostduinkerke en Coxyde. Prijs fr. 1.—** (franco per post fr. 1.10). Uitgegeven door den V. T. B. en te bekomen op het Secretariaat, St. Jansplaats 29 te Antwerpen.

GEEL

De spottende glimlach, welke in Vlaanderen en elders met het uitspreken van den naam van deze voormalige Kempische vrijheid gepaard gaat, is een toch maar weinig christelijke bejegening van de taak, waaraan zich de bevolking dezer gemeente wijdt n.l. de huiselijke verpleging der geesteslijders.

De Geelsche krankzinnigenkolonie heeft haar ontstaan niet te danken aan de moderne philantropie, haar oorsprong is van veel ouderen datum en houdt verband met het feit, dat de plaatselijke heilige, Sint Dymphna, als beschermheilige tegen geesteskrankheden van oudsher een wijde faam genoot.

Deze heilige was volgens de legende een Iersche koningsdochter, het christen-kind van een heidensche vader. Hare moeder kwam te sterven ; de koning, geen vrouw naar zijn zin vindende, stelde aan zijn eigen dochter voor met hem in het huwelijk te treden. Deze weigerde, vluchtte met haar biechtvader Gerebernus naar het vasteland en vestigde zich te Lommel bij Geel. De koning zond zijne bespieders in alle richtingen uit om zijn dochter terug te vinden ; ook op het vasteland werd naar haar gezocht en niet zonder gevolg. De koning werd verwittigd en zonder dralen aanvaardt hij de reis naar Dymphna's verblijfplaats. Hij hernieuwde zijn voorstel, maar Gerebernus berispte den vorst om zijn optreden, welke houding hem den marteldood kostte ; Dymphna bleef echter in hare weigering volharden en de koning in woede ontstoken aarzelde niet zijn eigen dochter van het leven te berooven...

Op een mirakuleuze manier werden de martelaren in witte steenen kisten door de engelen ter aarde besteld. Hun graf werd welhaast het centrum van een druk bezochte bedevaartplaats ; allerlei kranken, voornamelijk geesteskranken, werden er geholpen. Immers de « reijnder Jonckvrouw Ste Digne » had ten koste van haar leven de zegepraal behaald over den duivel, aan wiens rechtstreeksche werking in vroeger eeuwen de krankzinnigheid werd toegeschreven, en alzoo groote macht over hem verworven.

Tot hiertoe de vrome sage, eigenlijk een gekerstende mythe welke zich hier door een-men-weet-niet-welk toeval heeft vastgelegd. Historisch is er over de heiligen Dymphna en Gerebernus heel wat minder bekend. Uit nog voorhanden relikwieën, overblijfsels van trapeesvormige steenen doodskisten en van een roode tichelsteen met het opschrift : „Dymphna", kunnen wij opmaken zij dat hier vermoedelijk ten tijde van Karel de Groote moet geleefd hebben. Verder weten we dat de relikwieën der bedoelde heilige al in de XIIIe eeuw druk vereerd werden, voornamelijk tot genezing van geesteskrankheden. Geel was dus eertijds eene bedevaartplaats voor krankzinnigen, wat het feitelijk bleef tot in het begin der XIXe eeuw. De patienten --- pelgrims --- werden volgens den min of meer gevaarlijken aard hunner krankheid onderverdeeld in bezetenen en simpelen.

Bij hunne aankomst te Geel werden de zieken, zoo spoedig mogelijk, gebracht naar de ziekenkamer — tegen den toren der Sint Dymphnakerk aangebouwd — ten einde er de voorgeschreven negendaagsche oefeningen te verrichten, en alzoo genezing te bekomen. Was er bij hunne aankomst te Geel in de ziekenkamer geene plaats, of bleven zij na deze verlaten te hebben nog in Geel, dan werden zij bij de burgers uitbesteed. In de vroegste dagen genoten uitsluitend die huizen, welke in de onmiddellijke nabijheid der Sint Dymphnakerk stonden, het voorrecht de kranken te herbergen ; later breidde zich de kring, waarin verpleegden mochten worden opgenomen, tot de heele Sint Dymphna-parochie en nog later tot de gansche gemeente uit.

Zóó is te Geel de krankzinnigen-behandeling in het huisgezin begonnen ; van een godsdienstig-familiale, zooals ze onder het oude regiem was, zou ze een geneeskundig-familiale worden, toen men in de XIX^de^ eeuw de verstandsverbijstering als een ziekte begon te behandelen.

Het toezicht over de uitbesteding en verpleging der kostgangers werd in vroeger eeuwen door het kapittel van Sint Dymphna en de gemeentelijke overheid uitgeoefend, na 1800 alleen door deze laatste. Sinds 1851 is de kolonie van Geel een inrichting welke rechtstreeks van het ministerie van Justitie afhangt. Naast den bevoegden minister vormen de algemeene opzichter van 's rijks krankzinnengestichten en het Comité voor algemeen toezicht het opperbestuur. Daaronder staan de hooge Commissie en het comité voor uitbesteding der krankzinnigen. Aan het hoofd der kolonie staat de geneesheer-bestuurder, bijgestaan door vijf geneesheeren, waarvan een speciaal als bestuurder voor het wetenschappelijk onderzoek is aangesteld. Verder hebben acht wijkmeesters een

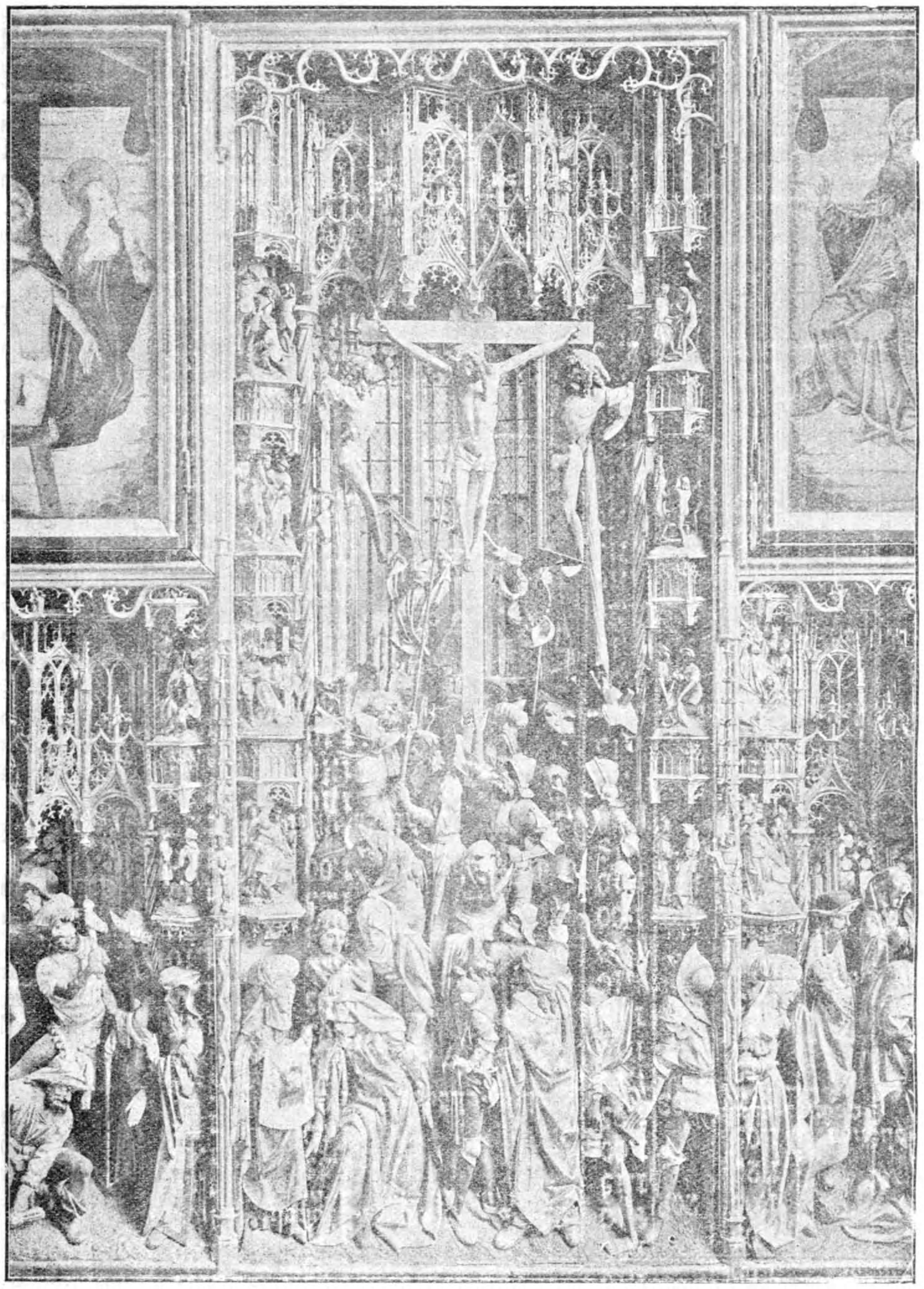

Passie-altaar in de St. Dymphnakerk.

ernstig en nauwkeurig toezicht uit te oefenen op de manier waarop de verpleging van den zieke ten huize geschiedt.

Bij hunne aankomst te Geel worden de krankzinnigen naar de infirmerie gebracht, om er een medisch onderzoek te ondergaan, vooraleer in het hun toegewezen huisgezin te worden uitbesteed. Verder dient de infirmerie als gasthuis of als tuchtplaats voor patienten wier buitengewone driften dienen te worden betoomd. Aan de infirmerie is een laboratorium verbonden evenals een badhuis. Badhuizen bevinden zich eveneens in enkele gehuchten.

***

Geel heeft dus hoofdzakelijk beteekenis op medisch gebied. Voor wat de industrieele bedrijvigheid betreft staat deze plaats wel eenigzins ten achter bij de naburen Herenthals, Turnhout en Mol. De dorpskom heeft dan ook het kalm en deftig voorkomen van een nederzetting van gezeten burgers en neringdoenden.Het eigenaardige van het centrum der gemeente is dat het feitelijk bestaat uit twee door de Nieuwstraat aan elkaar verbonden agglomeraties, welke ieder om een verschillend middelpunt ontstonden ; het eene gedeelte rondom de parochiekerk van Sint Amand, het andere rond de bedevaartskerk,de latere collegiaalkerk van St Dymphna.

Laatstgenoemd bedehuis is zeker het meest bezienswaardig bouwwerk dat de toerist te Geel kan aantreffen. In 1449 werd met den bouw der thans bestaande kerk aangevangen. Een twintigtal jaren later was men aan het nieuwe koor bezig. In 1474 was men met diens bouw al een heel eind gevorderd. De westertoren stortte in 1541 in en in 154? legde men de grondslagen van zijn opvolger welke, ware hij voltooid geraakt, een flink exemplaar van een rijkversierden massalen Kempischen baksteentoren zou zijn geweest. Maar in het midden der XVIe eeuw was de belangstelling voor bouwondernemingen van kerkelijken aard deerlijk gezakt. Kort na 1551 stapte men op de hoogte der aanzetten van het kerkdak. In lateren tijd werd er aan den bestaanden torso niet meer verder voortgewerkt.

Het schip en het koor, ofschoon bijna onmiddellijk achter elkaar gebouwd, vertoonen een tamelijk opvallend verschil van bouwtrant. Aan de buitenzijde komt de benedenkerk wel ietwat gedrukt voor, het koor daarentegen wel wat rijziger. Van binnen is het net andersom gesteld.

Het schip is heel wat eleganter dan het oostelijk gedeelte. Als steunen werden rijzige kapiteellooze rondzuilen — zooals er in de Hagelandsche hoog-gothische kerken dikwijls voorkomen — gebezigd. De overgang tusschen boog en zuil heeft de architect nochtans niet onopgemerkt willen laten : op deze plaats wordt het zandsteenen metselwerk der kolom afgewisseld met banden van bruine ijzersteen, welke leuke symphonie van melkwit en ertsbruin zich langs den uitrados der boogen voortzet ; ze klinkt verder na in het bovengedeelte der ruimte waar ribben en neggen in ijzergres de witte vlakken der gewelven en hooge lichtmuren verlevendigen. Een minder plezierigen indruk maakt het koor met zijn tamelijk zware rondzuilen met krulkoolkapiteelen en waarvan het muurwerk achter een hopelooze XIXe eeuwsche polychromie schuilgaat.

De Sint Dymphnakerk hoort tot de zeldzame bedehuizen in ons land, welke èn den geuzentijd èn de fransche revolutie hebben meegemaakt zonder er heel hunne middeneeuwsche stoffeering te hebben moeten bij inschieten. Men kan er nog ten huidige dage niet minder dan vier laat-middeneeuwsche altaarbladen bewonderen. Het oudste, dat van het apostelaltaar is een merkwaardig brok XIVe eeuwsche steenplastiek. Zijn sobere opvatting contrasteert geweldig met de drukke sculptureele composities en barokgothische architecturen, welke de schrijnen der twee aanzienlijkste retabels, dat van het hoogaltaar en dat van het passiealtaar in de zuiderkruisbeuk vullen.

Het passiealtaar, vermoedelijk Brusselsch werk,hoort bij de meest hoogstaande gewrochten der laat-middeneeuwsche Brabantsche beeldhouwschool ; het passieverhaal is hier brutaal realistisch gepresenteerd, vooral de groep der drie gekruisigden, welke in het middenpaneel hoog boven een bonte wemeling van soldaten en heilige vrouwen, te midden van harde stuiptrekkingen staan te zieltogen.

Het breede retabel van het hoogaltaar, in 1515 door den Antwerpschen beeldsnijder Jan Wave vervaardigd,omvat negen paneelen waar in sappig-anecdotischen trant het leven der patroonheilige wordt voorgesteld. Boven de drie middenste stukken opent zich een nis waarin een relikwieschrijn van Sint Dymphna prijkt.

Bedoelde nis sluit aan bij een aanzienlijke houten koffer door een steenen ciborium welk zich in den kooromgang bevindt. Dit ciborium overhuift op zijn beurt een tweede houten relikwiekast met laat-primitieve geschilderde tafereelen. Onder het hooge opengewerkte voetstuk, waaraan laatstgenoemde schrijn rust,moesten destijds de krankzinnigen kruipend doorgaan.

De Sint Dymphnakerk bezit nog een derde schrijn welke insgelijks relikwieën der patroonheilige bevat. Zij bevindt zich in de schatkamer, 't is trouwens een kostelijke zilveren kast in renaissancestijl, welke het kapittel in 1611 bij den Antwerpschen edelsmid Willem Jacques liet maken.

Een ander en kunsthistorisch nog belangrijker produkt onzer renaissance is de graf-

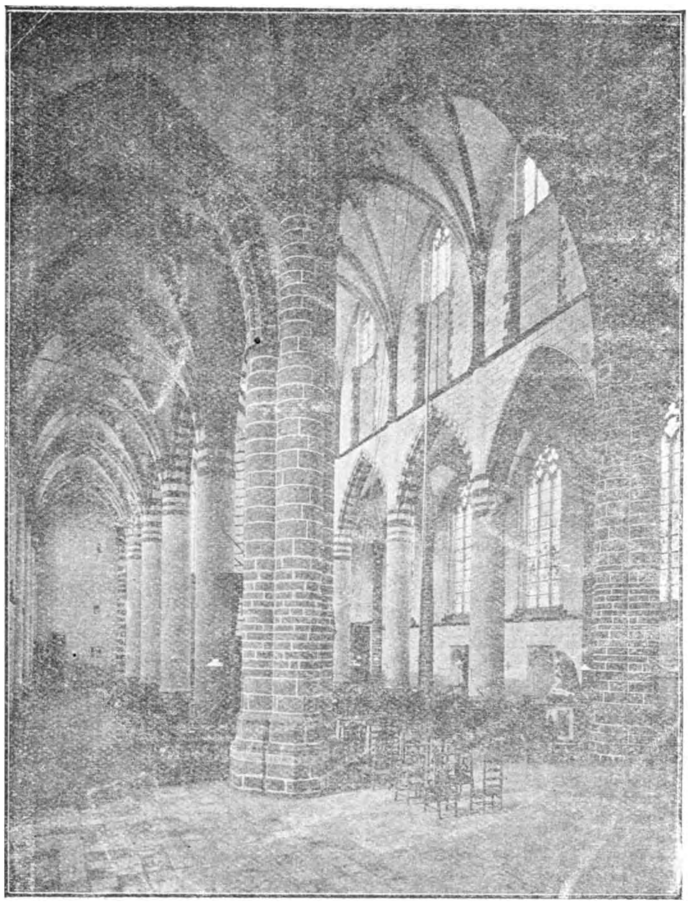

Interieur St. Dymphnakerk

tombe van den grooten weldoener der kerk, Jan III baron van Merode en tevens Heer van Geel. Het werd in 1554 vervaardigd, zooniet rechtstreeks door dan toch in het atelier van den wereldberoemden Antwerpschen architect-beeldhouwer Cornelis De Vriendt.

Evenals in de overige werken van dien meester blijft bij alle vaardigheid en het decoratieve, het sculptureele gedeelte ervan tamelijk zwak.

De Sint Dymphnakerk bezit o.m. nog een laat-gothisch tabernakel, een mooi vroeg XVIe eeuwsch portret van Hendrik van Merode en diens vrouw ; in de ruimte tusschen den westelijken boog der viering en het gewelf van het middenschip ontplooit zich een laat-gothische fresco-schildering — het laatste oordeel — uit denzelfden tijd.

De tweede parochiekerk van Geel, waarvan de hooge zandsteenen toren met scherpe naald heel het dorp beheerscht, is gewijd aan den heiligen Amandus. Van een beuk in de XVe eeuw gebouwd resten alleen de toren en de buitenmuur der zuiderzijbeuk. Na een brand, welke deze laatste in 1489 vernielde, kwam het huidige gebouw tot stand ; het werd in 1532 plechtig gewijd. Van buiten komt het voor als een niet onimposante maar erg nuchtere baksteen-constructie, waar alleen de zandsteenen wat levendigheid bijbrengen. Van binnen is het met den bouwtrant even sober gesteld. Massale rondzuilen in ijzersteen met simpele lijstkapiteelen dragen er baksteenen gewoon afgeschuinde scheidsbogen. Daarbij komt dat de verhoudingen over 't algemeen erg gedrukt zijn...

Een scherp contrast met deze stroeve architectuur vormt het weelderig mobilair, een mooi ensemble uit den baroktijd hetwelk wij in de Kempen bezitten. Het grandiose portiekaltaar (1748) is een werk van den bekenden Mechelschen beeldhouwer Theodoor Verhaegen. Een meer bescheiden maar toch keurig werk is het koorgestoelte uit het einde der XVIIe eeuw ; echt Rubenniaansch zijn de sierlijke reliefs welke het witmarmeren koorhek sieren, in 1693 vervaardigd door den Antwerpenaar P. Scheemaekers.

In de benedenkerk dringen zich beurtelings op de knapuitgevoerde maar erg declamatische heiligenbeelden, de onrustige preekstoel, het grandiose doxaal (1717) en vooral het mooie beschot der zijbeukmuren met de erbij behoorende biechtstoelen, tusschen wier levensgroote beelden o.m. dat der heilige Momea tevens technisch onberispelijk en hoogst expressief is.

Geel bezit nog een oud XVIIe eeuwsch gasthuis met stemmige binnenkoeren en mooie laat-gothische en renaissance meubelen. Op de XVe eeuwsche kapel troont een guitachtige barokke dakruiter ; het insgelijks barokke stadhuis van 1679 heeft bij een « restauratie » in 1894 heel wat van zijn karakter ingeboet ; ook het Waaiburg, een XVIIe eeuwsche heerenhoeve, thans ingericht tot patronaat, heeft haar oorspronkelijke gedaante ook niet ongerept weten te bewaren. I^r Dr St. LEURS.

Uitstappen, bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk).

Sottegem.

Op Dinsdag, 16 Januari 1923, om 8 ure, in de Zaal „Kinema Modern Pa'ace", Trapstraat, voordracht met lichtbeelden over „Het Beschavingswerk in Congo en wat vergt de toekomst" ? door den heer Sieben, afgevaardigde van het Ministerie van Koloniën. Daarna 3 prachtige filmen over

1) Het leven der blanken te Elisabethstad.
2) Het leven der Zwarten.
3) Blik op den oorlog in Duitsch Oost-Afrika.

Antwerpen

Op 19 Januari, V. T. B. Poesje-avond. Begin 8 ure 's avonds. Wordt opgevoerd : Haar en Quito, De Zeeslag van Palestina en op algemeene aanvraag : „Romeo en Juliette" met geheel nieuw muzikaal programma.

Tijdig zorgen voor kaarten. Afhalen op ons Secretariaat. 1 frank.

Op 23 Januari. Voordracht-avond met lichtbeelden. — Begin om 8 ure 's avonds in de feestzaal van de Normaalschool „Quellinstraat". — De heer A. Hans zal spreken over „Zeeuwsch-Vlaanderen".

Mechelen.

Op 29 Januari. Eenjarig bestaan van den V. T. B. *Kunstavond* in de zaal „Café Royal".

1. Viool- en pianorecital met voordracht door 't bekende Hollandsche echtpaar Rotowsky.
2. Meerstemmige liederen uitgevoerd door een gemengd koor.

Toegangsprijs 3, 2 en 1 fr.

Kaarten te bekomen in 't lokaal „Café Royal", Groote Markt, vanaf 22 Januari van 7 tot 9 uur. Alle V.T.B-ers op post !

In 't vooruitzicht. Groote Poesje-vertooning door de artiesten van den befaamden Antwerpschen „Poesje" met voordracht.

Brussel.

Op 20 Januari des avonds om 8 ure : *Lezing met Lichtbeelden,* door Dr Ing. Stan Leurs, over „De Kempen". Alle V.T.B-ers uit Brussel en omliggende komen dien avond om 8 ure in de „Lion Belge" Guldenhoofdstraat (rue de la Tête d'Or) te Brussel. Vrienden en bekenden zijn ook welkom.

In vooruitzicht : Bezoek aan het Stadhuis te Brussel. Nader hierover later.

Een verklaring. — **Zondag verzamelde zich een 50-tal V.T.B-ers om het aangekondigde bezoek te brengen aan het Museum van het Jubelpark, waarbij Dr Crick, de conservator, zou begeleiden. Een groote teleurstelling wachtte ons. Dr Crick had op het laatste oogenblik — Zaterdag namiddag — aan onze secretaresse een spoedbrief gestuurd, mededeeling doende, dat hij eensklaps verhinderd was de leiding op zich te nemen. Ofschoon het Bestuur van Tak Brussel V.T B. daarvan den Heer Crick geen verwijt kan maken — immers een ernstige reden, plotseling opgekomen, kan niemand voorzien — wenscht het toch ook niet den indruk te geven alsof de afspraak met Dr Crick niet uitdrukkelijk vastgesteld was. Tweemaal is met dhr. Crick geschreven geworden en de datum is met zijn goedvinden vastgesteld geworden, eenmaal is zelfs nog mondeling aan de afspraak herinnerd geworden. HET BESTUUR VAN TAK BRUSSEL HEEFT DEZE ZAAK DUS NIET LUCHTHARTIG BEHANDELD EN EVENMIN DE LEDEN LICHTVAARDIG IETS VOORGESPIEGELD. En het feit dat Dr Crick's spoedbrief eerst Zaterdag namiddag inkwam, was oorzaak dat het onmogelijk was de leden te waarschuwen.**

Uitstel is geen afstel : wij hopen binnenkort te kunnen mededeelen op welken dag het bezoek zal worden herhaald.

Van het Secretariaat.

EERELIJST.

De eerelijst, waarvan sprake was in de Toerist, 1ste jrg. nr 17, blz. 280, verschijnt in ons nummer van 1 Februari.

Voor de zooveelste maal ! Leden van de V.T.B. Hoeveel onnoodige briefwisseling berokkent gij ons over tal van vragen, die toch al zoo dikwijls in ons blad „De Toerist" zijn beantwoord. Wat enorm tijdverlies en geldverlies voor ons én voor uzelf. — Nog eens herinnert u goed :

1) Dat wij alleen tryptieken voor grensverkeer met auto of motor kunnen afleveren wanneer de statuten, bij de regeering ingedragen, zullen goedgekeurd zijn. Wij zullen de leden dan in ons blad verwittigen !

2) Dat men postzegels moet bijzenden voor frankeeren van het antwoord.

3) Dat men niet de glasplaat maar wel de afgedrukte gewone positieffoto (op papier) moet zenden om artikels te illustreeren, die voor „de Toerist" bestemd zijn.

4) Dat men geen abonnement op „De Toerist" mag nemen in de postkantoren maar wel schriftelijk het lidmaatschap moet opgeven aan ons secretariaat.

5) Dat men ons niet hoeft te vragen hoe een betaling geschieden moet. Stort alles op onze postcheckrekening N° 93627.

Groot en goed nieuws !

Onze Vlaamsche wandel- en toerkaarten zijn afgedrukt ! Nader nieuws in 't volgend nummer.

Wat iedere V.T.B-er dient te weten.

Onder deze rubriek zullen wij geregeld eenige practische wenken, tot nut van den toerist, mededeelen.

REISBENOODIGDHEDEN

bij een meerdaagschen tocht :
Lidkaart van den V.T.B. ;
Zakreisgids met plan ;
Handdoek en zeep, desgewenscht badkostuum ;
Haarborstel, kam, tandenborstel en tandenpoeder ;
Schoennestels en naaigerief ;
Papier, omslagen en postzegels met vulpen ;
Pantoffels en twee paar kousen ; desnoods ondergoed om verschooning ;
Nachtgewaad ;
Electrische zaklamp en of lucifers ;
Papier voor sommige benoodigdheden ;
Een eindje touw ;
Chocolade en appels of oranjeappelen ;
Reiszak, (om dit alles te bergen) ;
Geldbeugel (liefst : goed voorzien) ;
Een paar goede oogen.
Voor de gelukkigen die gratis reizen, hun vrijkaart ;
Voor vader van groote gezinnen, hun gunstkaart.

*
* *

REGELS VOOR DEN WEG

(Samenvatting uit het Politiereglement)

Wat is verboden ?

In de stad sneller rijden dan 15 kilom. per uur.

In straten en leien met groote snelheid rijden.

Rijden op voetpaden (trottoirs), dreven, leien, wandelwegen en plaatsen die uitsluitend voor voetgangers bestemd zijn.

Rijwielen op voetpaden (trottoirs) aan de hand leiden.

Rond wandelaars of rijtuigen toeren.

Sneller rijden dan voetgangers gaan in smalle straten, bij kruispunten en overal waar belemmering bestaat.

Dicht tegen de voetpaden rijden.

Een tweede persoon te doen plaats nemen op een rijwiel van één plaats.

Motorrijwielen, autos en dergelijke voertuigen onbewaakt laten staan op den openbaren weg.

Pedalen of stuur loslaten bij het rijden.

Op motorrijwielen en autos hevige knallen verwekken.

*
* *

Wat wordt bevolen ?

Af te stappen waar het verkeer belemmerd is of waar paarden bij het naderen teeken van angst laten blijken.

Uitwijken voor voetgangers op den straatweg en voor rijtuigen dienende tot vervoer van kinderen en gebrekkigen.

Het midden van den rijweg houden.

De tegemoetkomenden rechts en de oprijdenden naar dezelfde richting links voorbijrijden.

Een half uur na zonsondergang tot een half uur vóór zonsopgang een helbrandende lantaarn met ongekleurd glas opsteken op minstens 60 cm. hoogte. Motorrijtuigen met méér dan 3 wielen moeten 2 lantaarns ter voorzijde van het voertuig plaatsen.

Remtoestel hebben op voorwiel : in het bergland twee remtoestellen, een op voorwiel en een op achterwiel.

Een bel of verwittigingstoestel hebben, 50 met. hoorbaar voor fiets : 150 met. voor motorfiets.

*
* *

Wat dient aanbevolen? (Niet in de politiewet.)

Naar rechts uitwijken als iemand, die achter u is, voorbij wenscht te rijden.

Eerst uitzien of de weg vrij is alvorens een ander in te halen of voorbij te rijden.

Steekt den linkerarm uit als ge links wilt inslaan, den rechterarm als ge rechts wilt inslaan ; nooit andersom !

Verwittigt de achter u volgenden door op- en neer bewegen van den arm indien gij van snelheid of beweging wilt veranderen.

Langzaam rijden bij het oversteken van een dwarsweg.

Houdt nooit halt midden op den weg.

Rijdt niet noodeloos naast elkaar.

Voor een gesloten spoorweg-overgang moeten de aankomende voertuigen zich op rij aan de rechterzijde van den weg opstellen.

Voetgangers moeten het rijwielpad tijdig verlaten.

Den rijweg steeds loodrecht oversteken en niet in lange schuine richting.

's Avonds ook een rood licht plaatsen aan den achterkant van een rijtuig.

VERSLAGEN

Gent.

Op 24 December brachten de V.T.B-ers van Tak Gent een bezoek aan het stadhuis alhier, onder leiding van den heer Van Werveke.

Klokslag half elf wachtte de geachte stadsarchivaris de talrijk opgekomen leden in de trapzaal op. Hij gaf hen met de welsprekendheid hem eigen, een historisch overzicht van dit prachtgebouw en drukte er zijn spijt over uit dat het stadhuis niet naar de oorspronkelijke plannen was opgetrokken. Ware dit wel gebeurd, dan bezat Gent het mooiste stadhuis van geheel Europa. In de verschillende zalen die wij achtereenvolgens bezochten, werd verder door den bekwamen archeoloog de noodige uitleg verstrekt, en zeker zal menig lid bij alles wat hij hier vernam, verbaasd hebben opgekeken.

Ook de prachtige schilderijen werden bewonderd. Voor de zoo belangrijke voordracht, die anderhalf uur duurde werd den heer Van Werveke door onzen ondervoorzitter der Gentsche afdeelng hartelijk dank gezegd. Die dank wordt hem hier nogmaals bevestigd.

Sottegem.

De voordracht alhier gehouden door den heer Vermeulen over Ierland op 27 December l.l. is uiterst wel geslaagd ; talrijke aanwezigen juichten den spreker toe, welke ons een paar aangename uurtjes heeft bezorgd.

Wij zijn ervan overtuigd dat de volgende voordrachten nog meer succes zullen boeken.

Ons ledental steeg in een maand tijds van 30 tot 94 ! Prachtig !

Kortrijk.

In den schoot van V.T.B. Tak Kortrijk werd op 26 December l.l. eene onder-afdeeling gesticht „De Fotographische Kring" waarvan het bestuur als volgt werd samengesteld : Eere-voorzitter : Dr R. Baekelandt ; voorzitter : Baldewijn Steverlynck ; onder-voorzitter : Leo

Gekiere; secretaris: Juul Callens; technische leider: Gaston Gijselinck en penningmeester: Frans Lamoral.

De Photographische Kring heeft ten doel de Fotoliefhebbers bij te staan en te onderrichten in de opname en ontwikkeling der platen; verder prijskampen en tentoonstellingen der fraaiste werken in te richten. Eene donkere kamer is ook ter beschikking der leden.

Er werd voorloopig vastgesteld ééenmaal per maand te vergaderen, telkens op den derden Woensdag der maand om 8 ure 's avonds, in 't Vlaamsch Huis.

Voor inschrijvingen en inlichtingen wende men zich bij den secretaris Juul Gallens, Groote Markt, 1, Kortrijk, Spreekdraad, 382.

Antwerpen.

Op 19 December 1922, trad te Antwerpen de heer J. Vermeulen uit Gent op om te handelen over „Ierland". De voordracht, met lichtbeelden geillustreerd, liep over de geographische eigenschappen van Ierland, om daarna over te gaan tot een objectieve beschouwing over de historische ontwikkeling van Ierland als nationaliteit. Omdat deze voordracht niet in de eerste plaats geschikt was om uitsluitend toeristisch behandeld te worden, is de avond dan ook dubbel interessant geweest wijl hier een kwestie, die actueel is, degelijk verduidelijkt werd.

Brussel.

Teneinde op den avond waarop Dr Leurs hier zijn lezing over De Kempen zal houden (20 Jan.) een projectie-toestel te hebben voor de lichtbeelden heeft het bestuur van Tak Brussel hier en ginds en daar en overal moeten loopen om zoo'n toestel in bruikleen te bekomen. Het verdrietelijke van dit zoeken inziende besloot het bestuur op een zijner laatstgehouden vergaderingen te trachten in het bezit te komen van een *eigen* toestel. Dan is Brussel onafhankelijk van anderer goeden wil of mogelijkheid. Om dit doel te bereiken werd besloten een fonds te vormen en dit te doen bestaan uit vrijwillige giften. Voortaan zal bij elke V.T.B. bijeenkomst,hoe en waar en van wie en wanneer ook, een hand uitgestoken worden, opdat daarin gelegd zou kunnen worden wat men voor dit doel besteden wil. Drie regels gelden bij dit geldverzamelen:

1. De minimumgift is 25 centiemen.
2. De maximumgift is....... laten we 't stellen op...... 500 frank.
3. Tusschen deze twee uitersten is iedereen volkomen vrij; de inzamelaar heeft slechts de strenge opdracht nooit te *kunnen* wisselen.

Na dit besluit genomen te hebben werd onmiddellijk de daad bij het woord gevoegd en stak de secretaressepenningmeesteresse den aanwezigen bestuursleden de geopende hand toe. Deze eerste omhaling bracht 7.25 fr. op. Een tweede V.T.B.-bijeenkomst was er Zondag 7 Jan., toen de V.T.B-ers het Jubelpark-museum wilden gaan bezoeken. Ook daar werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om een omhaling te doen en deze bracht 18.35 fr. op. In kas is er dus totaal fr, 25.60. Een toestel kost ongeveer 400 à 500 fr. Ons tekort is dus (slechts).......... Wie gevoelt er wat voor om Brussel's V.T.B. een toestel te doen bezitten?

Die zende dan een gift aan Mej. W. Leek, Portaelstraat, 144, Schaarbeek, Secr.-Penn. van V.T.B. Tak Brussel.

Lijst der Afgevaardigden (Verv.)

Provincie Antwerpen

Lier. — Meulepas, stadsbouwmeester.
Hoogstraeten. — Mertens, hulponderwijzer.

Oost-Vlaanderen.

Audeghem. — Temmerman P., onderwijzer, Oude Baan.
Audenaarde. — Tuytens, kandidaat-notaris.
Dendermonde. — Couvreur D., leeraar S.M.S., Dijkstr. 5
Eekloo. — De Saeytijd M., leeraar, Paterstraat, 2.
Lokeren. — Lerno Jozef, Luikstraat, 107.
Maldeghem. — Delille, uitgever.
Baesrode. — Van Damme, gemeente-secretaris.
Deynse. — Baert.
Nazareth. — Van de Velde G. veearts.
Overmeire. — De Jaeger Jules, onderwijzer.
Waerschoot. — De Craene, hoofdonderwijzer.
Watervliet. — Dr Genbrugge, geneesheer.

West-Vlaand ren.

Emelghem. — Decaigny G., Dam, 9.
Ieper. — Salomé H., leeraar, Meenenstr., 25.
Knocke a Zee. Dr De Beir, villa Gudrun, Lippenslaan.
Kortrijk. — Steverlynck R., Staceghemstr., 129.
Poperinghe. — Sansen-Vanneste, drukker.
Roeselaere. — Steenbrugge M., Schoolstr. 52.
St. Kruis-Brugge. — Meire O., onderwijzer.
Veurne. — Broecke A., College.
Zedelghem. — Vyncke Amaat.

Brabant.

Haacht. — Ogiers, onderwijzer.

Limburg.

Mechelen a Maas. — E.H. Coninx, leeraar, St-Jozefsgest.
Eysden. — Lowis, onderwijzer.
Hamont. — Spaas G., Statiestraat.
Heusden. — van Deurzen Jan, onderwijzer.
Leopoldsburg. — Luyten E., Koninginneplaats, 29.
Op-Glabbeek. — Karcher P., onderwijzer.
Tessenderloo. — Strauven Domien, postklerk.
Tongeren. — Leysen Jozef, Groote Markt, 10.

GEMENGD.

LEUVEN. — Het door de oorlogsgebeurtenissen zoo zwaar geteisterde Leuven is thans weer grootendeels hersteld. Ruim 800 huizen zijn weder opgebouwd; de nauwe straten in het centrum der stad werden aanmerkelijk verbreed en rechtgetrokken. Binnenkort wordt een aanvang gemaakt met het herstel van het gerechtshof en van de Nationale Bank. Buiten de vroegere stadswallen te Heverlee, in het park van den hertog van Arenberg, worden nieuwe gebouwen opgetrokken bestemd voor de technische scholen van de Leuvensche Universiteit; in de onmiddellijke nabijheid daarvan wordt ook nog een tuinwijk aangelegd die meer dan 5 hect. oppervlakte zal beslaan.

DE GENTSCHE TENTOONSTELLING. — De Floraliën-tentoonstelling gaat een overgrooten bijval te gemoet. Een merkwaardige verzameling orchideën werd beloofd door bekende liefhebbers uit Engeland. Franschen vragen voor de uitstalling hunner heerlijke bloemen eene overgroote plaatsruimte en uit Holland waar wereldvermaarde specialiteiten gekweekt worden, heeft men laten vragen of men de beschikbaar gestelde ruimte niet zou kunnen vergrooten.

VERLAGING VAN DE SPOORWEG-TARIEVEN IN ENGELAND. — De verlaging van de tarieven der spoorwegen en van den onderaardschen spoorweg van Londen is 1 Januari in werking getreden. De spoorweg-maatschappijen verminderen de prijzen der kaartjes met 1 1/2 penny per mijl voor de derde klasse, met 2 1/2 penny voor de eerste klasse — eene vermindering van ongeveer een zevende op de huidige prijzen. Toch blijven de tarieven nog 50 t. h. boven die van vóór den oorlog.

Ook de « London Underground Groupp » staat zekere verminderingen toe.

DOOR DE LIBYSSCHE WOESTIJN. — Een Egyptische expeditie onder leiding van Nhmed Hassanein Bey zal weldra van Solloem — gelegen ten oosten van Caïro aan de Middellandsche Zee — een tocht Zuidwaarts beginnen, door de Lybische Woestijn. Hij gaat met kameelen via de oase van Siwa, de oase van Jalo en die van Koefra naar Wajanga en Wadai en dan Oostwaarts over Darfoer en Kordofan naar El Obeid. Van hier per spoorweg naar Khartoem en terug naar Caïro. Twee en twintig honderd Engelsche mijlen zullen per kameel worden afgelegd en de heele reis werd geschat op een duur van zes maanden.

Het Noordelijkste deel van den weg tot Koefra toe is door den Duitschen onderzoeker Gerhard Rohlfs afgelegd. 1873 was hij op uitnoodiging van den khedive van Egypte aanvoerder van een expeditie van tien Duitschers met wie hij door de Libische Woestijn trok tot hij na 36 dagen de oase Siwah bereikte. In 1878 ondernam hij een expeditie van Tripolis naar Wadai, doch hij werd in de oase Koefra door Soeya-Arabieren aangevallen en verloor bij die gelegenheid zijn reis-dagboek.

Rosita Forbes en Hassanein hadden op een tocht in 1920, die eveneens tot Koefra reikte, geen sterrekundige instrumenten bij zich voor plaatsbepaling. Dientengevolge is ook van dit Noordelijk gedeelte zelfs nog weinig bekend geworden. Fransche onderzoekers legden het Zuidelijk gedeelte van Wadai naar Tibesti af. Voor het overige is het te doortrekken gebied nog nimmer uit wetenschappelijk oogpunt onderzocht.

EEN BEWIJS VOOR AUTO EN MOTORFIETS. — Eenige Senatoren uit de drie partijen hebben een Wetsvoorstel ingediend tot bepaling van de vereischten opgelegd aan de bestuurders der motorrijtuigen.

Volgens het voorstel zal niemand op heel het grondgebied van het land een motorrijtuig mogen besturen, zoo hij niet voorzien is van een rijbewijs dat hem werd afgeleverd door den Minister van Openbare Werken of eene door dezen daartoe aangestelde overheid.

Het rijbewijs wordt slechts afgeleverd aan hem, die van zijne bekwaamheid in het besturen van een motorrijtuig blijk geeft voor eene bijzondere commissie, welke zitting houdt in de hoofdplaats van het arrondissement en waarvan de samenstelling bij Koninklijk besluit wordt bepaald.

Het rijbewijs mag niet afgeleverd worden aan personen beneden achttien jaar.

Elke bestuurder van een motorrijtuig moet steeds voorzien zijn van een rijbewijs. Hij is gehouden het te vertoonen op elke vordering van de vertegenwoordigers der overheid.

De overtreder van voorgaand artikel is strafbaar met eene geldboete van 100 frank. Dit bedrag wordt op het dubbele gebracht zoo de overtreder geen rijbewijs bezit.

Na twee achtereenvolgende boeten kan het rijbewijs voor één jaar worden ingetrokken.

Heékan voorgoed worden ingetr okken telkens als een bestuurder door zijne schuld oo rzaak is van een ongeval, dat voor het slachtoffer den dood of een zware arbeidsonbekwaamheid ten gevolge heeft, dat alles onverminderd de straffen door de wet bepaald.

EEN TUNNEL ONDER DEN MONT-BLANC. — Naar uit Genève wordt gemeld, is thans het plan voor 't boren van 'n tunnel onder den « Mont Blanc » op enkele kleine bijzonderheden na, gereed. De ontworpen lijn zal op een hoogte van 3,650 voet den berg binnendringen, onder de gletscher van Bosons doorgaan, het dal van Veny en den « Mont Chétif » passeeren, om tenslotte in de vallei van de Doire uit te komen.

Voor de groote tunnel zal den spoorweg door zeven kleine tunnels gelegd moeten, waarvan geen enkele langer is dan 600 meter, terwijl zes viaducten moeten gebouwd worden, waarvan de langste ruim 800 meter lengte heeft.

Aan de Italiaansche zijde zal de lijn Courmaeyns passeeren op een hoogte van bijna 4000 voet en verbonden worden met den spoorweg, welke op het oogenblik tot Aosta loopt, waar volgens het plan een internationaal station zal gebouwd worden. Deze Italiaansche lijn zal 40 kilom. lang zijn met zes kleine tunnels en zeven viaducten, waarvan twee over de Doire van een aanzienlijke afmeting zijn. De totale lengte van de tunnel zal ruim 15,000 meter bedragen.

Verondersteld wordt, dat het boren van de tunnel en de aanleg der spoorwegen (een dubbel spoor), welke tegelijkertijd kan plaats hebben, binnen vijf jaar kan voltooid worden.

DE BRUG OVER DE SCHELDE. — Het bestuur van wegen en werken van het beheer van Spoorwegen houdt zich ijverig bezig met het aanleggingsplan van de wijk van het Kiel waar een groote uitbreiding van het treinverkeer voorzien wordt, en ook met het ontwerp betreffende het bouwen van een brug over de Schelde te Cruybeke. Dit ontwerp is nog maar in groote trekken bepaald en heeft het vormen van een commissie van ingenieurs noodzakelijk gemaakt. Deze commissie zal onderzoeken welke de beste manier is voor de verwezenlijking van het ontwerp.

LUCHTVERKEER IN BELGIE. — De regeering zal, naar men ons uit Brussel meldt, een wetsontwerp indienen om een naamlooze vennootschap te stichten voor de exploitatie van het vervoer in de lucht. Dit ontwerp bepaalt, dat de Belgische staat, vertegenwoordigd door zijn ministers van nationale verdediging en koloniën, voor de helft in het kapitaal zal deelnemen, tot een bedrag van 3 miljoen franken. De staat zal de vermoedelijke te korten dekken tot een bedrag van 3.100,000 franken 's jaars. Verder zal de staat aan de maatschappij de uitsluitende concessie geven voor het vervoer ter lucht in België en den Congo voor een tijdperk van 30 jaar.

NAAR DEN HOOGSTEN BERGTOP IN CANADA. — Canadeesche alpinisten bereiden een expeditie voor naar den hoogsten bergtop in Canada, d. i. Mount Logan in het Alaskalsche rotsgebergte. Men verwacht buitengewone moeilijkheden bij die beklimming : vooral van de weers- en ijstoestanden op den berg vreest men last en gevaar.

De hoogste berg van Noord-Amerika : de Mount Elias, die echter op Amerikaansch (dus niet op Canadeesch gebied ligt was een jaar of wat geleden bestegen door den hertog der Abruzzen.

De Mount Logan is een berg waarvan men nog weinig weet, hoewel hij ligt aan den beruchten White Horse **Pass, waar zoovele goudzoekers, op weg naar Klondike in Alaska verongelukt waren.**

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr : VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 14.

3808 Vercautere Fernand, Markgravelei, 6 Antwerpen
09 Brandt T. Lge Van Peltstr., 41 »
10 Madou A., Politeshofstr., 38 »
11 Van den Plas, werktuigk., Kaphaenlei, 23 Mortsel
12 Ritschie R., Arth.Goemaerelei,5 Antwerpen
13 Van Bergen G., Dendermondestr., 10 »
14 Boulpaep Leo, Zeelscheb. Grembergen-bij Dendm
15 Selschotter J., hoogstudent Alveringhem
16 Van Loo, handelaar, Bergstr. Heyst op den Berg
17 Mev. Van Loo » »
18 Mej. Van Loo L., » »
19 Van Loo R. student » »
20 Mej. Van Loo P. » »
21 Mej. Van den Bruel, A., Bosschestr. »
22 Mej. Van den Bruel, J.. » »
23 Van Roosbroeck G. onderwijzer, Markt Putte
24 Mej. Van Lint Ros., Brusselschestw., 113 Mechelen
25 Meewis Alf., student, Leopoldstr., 10 »
26 Mej. De Greef, handelaarster, Veemarkt »
27 Wasserman Rob., bed. Gentplaats, 2 Antwerpen
28 Verbeke Alberic, groothandl., Nieuwstr., Thielt
29 Bergsneider Willem, Kreeftstr. 28 Antwerpen
30 Mej. Gepts Gab., Grondwetstr., 13 Mechelen
31 Mej. Decort Aline, Ruick St. Pieters Leeuw
32 Mej. De Mesmaecker M., Brucom, »
33 Otten Jaak, Josaphatstr. 127 Schaarbeek
34 Demoor Aug., Rooigemlaan, 57 Gent
35 Ruppol Alf., regent Hertstr., 23 Aalst
36 De Cocker Kamiel, regent. Denderstr. 52 »
37 Cant Pieter, regent, St. Jobstr. 188 »
38 Daens Jozef, onderw., Gentschestw., 32 »
39 Delecluyse Oscar, regent, Nijverheidstr. 4 »
40 Hendrickx Natalis, regent, Albrechtlaan, 1 »
41 Geens Jozef, onderw., Sleeckxstr. 14 Antwerpen
42 Mev. Coomans Rosa, Klokstr., 29 Berchem (Antw.
43 Schmook Ger.. Lge Elzenstr. 116 Antwerpen
44 Mev. Schmook-Terneus Ad. » »
45 Jaeger Aug., onderw., De Bomstr. 5 »
46 Mev. Janssens-Bal. Van Luppenstr. 51 »
47 Martens Arth. telegraafkl., Brugstr. 21 »
48 Deloose Em., student, Wieringstr. 8. Leuven
49 Vermeulen Hendr., Kattenberg, 120 Borgerhout
50 Schalckens L. Postklerk, Warmoesberg,14Brussel
51 De Beul Leo » » »
52 Van Rossem Fr. » Opstal-Buggenhout
53 Hillen Albert., advokaat, Gerardstr. Antwerpen
54 Mev. Smeets-Vermeiren, Della Faillestr. 24 Brasschaet
55 E. H. Verachtert, onderpastoor Meerhout
56 Lameire Octave, Hobokenstr. 10 Antwerpen
57 Mommaerts, Jan, Cupérusstr. 5 »
58 Jansen J. E., Beuzet
59 Mev. Smits, Wapperstr., 16 Antwerpen
60 Huet Charles, Juliaan Dillenstr. 57 »
61 Slachmuylders Fritz Malderen
62 Standaert Rob. ingen., Balgerhoeke-Eecloo
63 de Ceuleneer Pol, Gildestr. 5 Gent
64 Schoorens Ern., leeraar, R. Middelb. Schl. Ninove
65 Thielemans Vikt., teeken., Wilsonl., 23 Mechelen
66 Nauwelaers Ben., beamb., Lge Hofstr. 8 »
67 Stevens Hektor, nijveraar Moerbeke (Ninove)
68 Schlüter Ch., Hotel d'Abdij Middelburg-Zeeland (Nederland)

3869 LucasL.,Staatscomm.Antwerp.steenw,37 Capellen,
70 Mej., Remael M., St-Laureysstr., 94 Antwerpen
71 Mej. Gejuchte H. B. » « »
72 Braat J., bediende, V. d. Keilenstr., 6, »
73 Boons Raphael, Post-Kessel, Lier
74 Mevr., Nijssen-Buts, Kruikstraat, 26, Antwerpen
75 VoorspoelsH., postbediende,IJskelder,2,Hoboken
76 Roevens F., staatsbe.,Driehoekstr., 2, Eeckeren
77 Calliauw Jos., Gapaardstr., 30, Brugge
78 Van Britsom Benedikt ; Schoolstr., 135, Temsche
79 Qustennéns Pieter, Snaeskerke
80 Lenaerts-Pollet Mevr., Abdijstr., 65, Antwerpen
81 Mej. Pollet C., » » »
82 Van Doninck H., stadsbed., Duboisstr., 57, »
83 Van Hellens Fr. » Haantjeslei. 151, «
84 Coppens V., Telegraafbed., Montignystr., 125 »
85 Weyts Jos., handelaar, Otterstr., Turnhout
86 Geens J., trambed., Kerkstr., Rumpst
87 Nuyens A , » Doollaagstr., »
88 De Heyder K., IJzeren leen, 17, Mechelen
89 De Heyder P., bed., « » »
90 Mevr. Thomas-Wouts, Botermarkt, 12 »
91 Casteels F., Meubelm., Lange Schipstr., 48, »
92 Mevr Casteels Fr., » » »
93 Van den Heuvel M., Veldenstr., 12, »
94 Van de Poel Jef, student, Merodestr., 95, »
95 Van Goethem M., Wetstr., 98. Antwerpen
96 Van Goethem-De Volder Mevr., »
97 Mej., Avia Winne, Modiste, Citéstr., 11-13 »
98 Raes Filemon, onderw., Graanmarkt, 10 Aalst
99 De Man Jozef, » Statieplein, 2, »
3900 Courtand Fritz, » Schoolstr., 8, «
01 Van Cleemput R. » Dirk Martenstr., 70, »
02 Talloen R., » Geeraardtslaan, 3, »
03 Otten Jan » Gandronstr., 3, »
04 De Vijlder J., » Pieter Couckestr., 10, »
05 Pevernagie Alb., » Heldergem
06 Baeten Theoduul « Aaigem
07 De Moor Prosper » Letterhoutem
08 Braeckman G., » St-Lievens-Houtem
09 De Smet Antoon » Erpe
10 Cosijns Arthur, Regent, Oelter (Ninove)
11 Verdijck L., schilder, Kannunikstr.,23, Antwerpen
12 Vanderlooven Aug., leeraar aan Konservatorium, Ghistelschest., 35, St-Andries Brugge
13 Grymonprez M., hoogst., Brusselschest., 154 Leuven
14 Artois J., bankbed.. Ridderstr., »
15 Van Praet Fritz, postbeembte, »
16 De Vries K., St-Bernardst.w., 167, (Kiel) Antw.
17 Jacobs Alfons, Franschenplaats, 6 »
18 Coens Leo. verzekeraar, Beggaardenstr,, »
19 Boon Louis. koster, Schelle
20 Mej. Van den Berghe, Wilsonlaan, 48, Mechelen
21 Mej. Gillé, regentes, Blauwstr., 63, Boom
22 Meulemans E., aann., Diestschestraat, 55, Leuven
23 Quix, dokter, Groote Markt, Maeseyk
24 Van Nerom Fr., bediende, Leuvenschesteenweg, 158, St-Stevens-Woluwe
25 Brassinne H., bediende, Beersel bij Brussel
26 Gezusters Goossens « Hotel de Valk » Westerloo
27 Hans B. H, Huis Guido Gezelle, Contich
28 Hans A .Villa Houthulst »
29 Schwartz H, F. Werkbroekstr., 46 Antw. (Kiel)

3930 Verhulst Karel, Opziener, Pelgrimstr. 13, Antw.
32 Hoogere Normaalschool voor Landbouwhuishoudkunde, Hosseghem Heizel-Laeken
33 Bonvie F., Van der Borghtstr.172, St Pieters-Jette
35 Alaerts, Lange Leemstr. 188, Antwerpen
36 Mej. Cornelissen, Onderwijzeres, Baelen-Nethe
37 Mej. Robberechts, Onderwijzeres, »
38 Luyten J., Deurwaarder, Eliaertstr. 32, Borgerhout
39 Leys Jos., bediende, Walenstr. 19, Antwerpen
40 Luyten Flor. bediende, De Neufstr. 2, Deurne-Noord
41 Van Schaeren J., schoolbestuurder, Kolvenierstr., 23, Antwerpen
42 Mevr. Wwe Blij, Eycklokstr. 30, Deurne-Noord
43 Dolhain John, Electriekb. Pesthofst. 3, Antwerpen
44 Mariën Emile, bediende, Drinkstr. 47, Borgerhout
45 Fierens Frans, Natiebaas, Kte Van Sterbeeckstr.2, Antwerpen
46 Senecaut Maurits, handelaar, Wetstr.10, Antwerpen
47 Praet Maarten, Turnhoutschebaan 289, Borgerhout
49 Vermeiren B., Lange Van Bloerstr., 104, Antw.
50 Van der Haeghen J., Schrijnwerkerstr. 14, »
51 De Jong Theoph., natiebaas, Justiciestr. 73, »
52 Mevr. De Jong, Justiciestr. 73, »
53 Huypens Viktor, gemeenteambtenaar. Jetteschelaan 91, St Pieters-Jette
54 De Coninck Frans, schoenmaker, Van Meyelstr. 24, St Jans-Molenbeek
55 Torremans Peter, Benoit Hansenlaan 24, Vilvoorde
56 De Coninck Em., Van Meyelstr. 24, Molenbeek
57 Simons Lamb., telegraafb., Neerlandenattenhoven
58 Mej. De Guchtenaere E., Schoolstr. 1, Ledeberg
59 Mej. De Guchtenaere A., Schoolstr. 1, Ledeberg
60 E.H. Olaerts Ferd., leer. college, Mechelen a/Maas
61 E.H. Coenegrachts J., » »
62 E.H. Boelen Desiré, » »
63 Vesters V., leeraar Normaalschool, »
64 Dekens H., leeraar Normaalschool, »
65 Spitz Jan, leeraar Normaalschool, »
66 E.H. Vandenbroek J, leeraar College, »
67 Van Walleghem, bediende, Spanjestr., Roeselare
68 Denys Achiel, handelaar, Ooststr., »
69 Fabri Lod., bouwkundige, Noordstr., »
70 Van Relle G., conducteur, Noordstr. 55, »
71 Mahieu, « Chalet des Ruines », Dixmude
72 Van der Meiren V., muziek-meester, Pepperstr. 6, Rupelmonde
73 De Bijser, student, Doornstr. 34, Poperinghe
74 Peeters Eugeen, sigarenfabrikant, Wuestwezel
75 Van Beeck Eug., gemeentesecretaris, Wuestwezel
76 Van Berendoncks G., bed., De Bomstr. 61, Antw.
77 Meynzer G., bediende, Schoenstr. 23, Borgerhout
78 Verheyen C., Grensstr. Noord 44, Oude-God
79 Vogels P.A., bediende, Klamperstr.67, Antwerpen
80 Theys Juliaan, Rozestr., Gulleghem (W.-Vl.)
81 Theys Joris, elektriekbewerker, Wevelghemstr. Gulleghem (W.-Vl.)
82 Deltour Sylv., aannemer, Rozestr., »
83 Van Tilburg J., hotelhouder, Heide (Calmpthout)
84 Mej. Polis Louisa, Tulpstr. 22 Antwerpen
85 De Vos, Westkade »
86 Van Eekhout Raym., Hoveschestr., 83 Edeghem-bij Antwerpen
87 Serijn Alf., Hammerstr, 134 Gent
88 Jacobs Jan, Architect, Keizerstr. 16 Antwerpen
89 Ankaerts Jules, Van Luppenstr. 19 »
90 De Wilde Hector, onderwijzer Denderhoutem
91 Wauters Alf, St Jansplaats, Antwerpen
92 Van de Venne Jef, Tweelingstr, 16 »
93 Carpentier Naat, Harelbekestr., 53 Cuerne-bij-Kortrijk
94 Allegaert Hendrik, » »
95 Verelst, Coebergstr., 23 Antwerpen
3996 Mevr. Verelst, » Antwerpen
97 Buyse Pol, Ninoofschesteenweg, 400 St. Jans-Molenbeek (Brussel)
98 Eeckhoute Prosper, Dwarstr. 8 Gent
99 Van de Moor, Lange Noordstr., 6 Antwerpen
4000 Vermeulen Hendrik, Kattenberg, 120 Borgerhout
01 Slagmuylders Boby, De Bosschaertstr., 34 Antwerpen-Kiel
02 Schelkens Jozef, Schoonenberg Mechelen
03 Mev. Wed. Marie Van Hoey, Zandpoortvest, 14 Mechelen
04 Mev. Wed. Cattor Regina » »
05 Mej. Van Hoey Clara » »
06 Godenne Pieter, kleerm.Leopoldstr., 106 »
07 Mev. Godenne Car. » »
08 Lasat Pamphille, Commissionaris in vlas. Couckelaerestr., Leke
09 Turcksin Isidoor, handl. Zandstr. 19 Brussel
10 Winne Robert, bureelov. Paleistr., 104 Antwerpen
11 Nuyts Lod., Dorp Heppen
12 Torfs Ward, Antwerpschestw. Leopoldsburg
13 Van den Bossche Em., Gener. Lemanstr. »
14 Saillart Jan, Koninginneplaats. »
15 Luyten Emiel » »
16 Haegens-De Smet Jules, Lokerschebaan, Zele
17 Coossens Jules, handl., Dorpplaats, 4 »
18 De Bondt, electriekbew., De Deckerstr. »
19 Ppot Gilb., bediende, Hamschesteenweg »
20 Samsom Maurits, Nationaalestr. 96 Antwerpen
21 Weckers Hector, Zwartzusterstr., 31 »
22 Mej. Verhaegen Constance, onderwijzeres, Vier Windenstr., 83e, St. Jans-Molenbeek.
23 De Witte Robrecht, Professor, Burght
24 Delhez P. A., Lange Looibroekstr. 205 Antwerpen
25 Thiery Ch., onderw., Ruysbroeck (Sauvegarde)
26 Mevr. » » »
27 De Koninck Gust. Aarschotschestw., 23 Lier
28 Mevr. Van Essche-Van den Bossche, Dendermondschestw., 92 Aalst
29 Van Beeck J., Nationaalstr., 22 Antwerpen
30 Baelen J., rust. onderbrigad.. des Tols. Lge Slachterijstr., 155 »
31 Verhist Georges, Prinsessenstr., 3 »
32 Dillen Louise, Wolfstr., 35 »
33 Cohen August, Lentestr., 31 »
34 Mej. Callebaut Paul, Statiestraat, 39 Hamme
35 Mej. De Meyere Maria, Statiestr., 39 »
36 Dortant Graanmarkt, Ninove

INHOUD.

Vollezeele 13
Onze Zeeduinen 16
Geel 19
Uitstappen, bijeenkomsten, enz. 23
Wat iedere V.T.B. dient te weten 24
Verslagen 24
Lijst der Afgevaardigden (verv.) 25
Gemengd 25
Ledenlijst 27

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baesrode.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS :
BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50
BUITENLAND, „ „ 12,50
LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 3 **1 Februari 1923**

„Waar geen liefde voor de taal is,
is ook geen liefde voor het volk dat die
taal spreekt en geen neiging om het zieleleven
van het volk te bestudeeren of te veredelen".
Lodewijk de Raet.

LODEWIJK DE RAET

„Deze tengere was de best gewapende, deze schuchtere was de „minst-verschrokkene, deze bescheidene was de meest beslagene".
Een kroniekschrijver bij de Raet's overlijden.

De streek van het Hazegras

Voor ons, Vlamingen, zal het zeker niet van matig toeristisch belang wezen het Hazegras even te behandelen, dit op grond van de overweging dat onder geographisch en historisch oogpunt deze streek in den loop der eeuwen een beteekenisvolle rol heeft gespeeld in den strijd tegen het machtig zee-element en evenzeer tijdens de krijgsverrichtingen van den tachtigjarigen oorlog, wanneer de Nederlandsche gewesten de vaan des opstands tegen het Spaansche gezag hebben ontrold. De beperkte plaatsruimte kan echter niet toelaten een gedetailleerde beschrijving te geven van alles wat daaromtrent interesse kan bieden. Vatten wij kortelijks samen :

1. *De Afdijkingen :* De kustvlakte tusschen Brugge en de zee, en heel Zeeland gelegen zijnde onder het peil van hoog water, is het begrijpelijk dat die streken geheel veroverd werden bij middel van beschuttende dijken voor wier uitgebreidheid en weerstandsvermogen de kleiaanslibbingen eenerzijds, de bevolking, de rijkdom en de openbare orde anderzijds de meest voorname factoren waren. De oudste dijken waren de eenvoudigste en de minst sterke ; zoo bestaan er geen samenhangende sporen meer van, te meer daar zij reeds sedert lang hun nut verloren hebben.

A. De eerste volledige lijn die men terug vindt vangt aan met den Vlamingdam, wordt voortgezet door den Evendijk, om verder onder den naam van Kalverkeetedijk tusschen Westcapelle en Knokke de kassei die deze beide plaatsen verbindt te doorkruisen, bereikt Schapenbrugge en loopt als Greveninghedijk eerst op een km. lengte bezuiden, daarop, na de kruising, benoorden den grooten weg van Sluis naar Ste Anna ter Muiden. Dit laatste dorp waartegen de toenmalige waters van het Zwijn kwamen aangespoeld, werd er langs de N. W. zijde heelemaal door omringd. Vandaar strekt de lijn zich verder uit langs de boorden van den inham, over de Nachtegale, Houcke tot aan Damme. Al wat men omtrent die lijn kan beweren is dat zij reeds bestond in de 12e eeuw, maar onze voorouders zullen wel niet ineens begonnen zijn zulk een reuzenwerk aan te vatten.

B. De tweede lijn, die de grootste is en meer gekend, draagt den naam van Graaf Jansdijk en strekte zich vroeger eeuwen uit van af Gravelines (in Frankrijk) tot aan 't Sas van Gent in Oost-Vlaanderen. Zij bedekte op heel hare lengte de Vlaamsche kust en zal in de 13de eeuw door Jan van Namen aangelegd zijn. In de 15de eeuw werd zij veranderd en versterkt door Jan zonder Vrees, hertog van Burgondië. Op het Hazegras is die dijk zeer duidelijk afgeteekend : hij komt van over Knokke in schier rechte lijn naar het gehucht de Vrede en zwenkt vandaar in Zuid-Oostelijke richting naar de boorden van het zich steeds meer vernauwende Zwijn.

C. Door den wind waren op de vlakte voor den Graaf Jan zandbanken opgehoopt, terwijl achter het duin een laag klei, door de tij aangebracht, het mogelijk maakte een nieuwe grondaanwinst naar de zee toe te verwezenlijken. Dit was het werk van de Spanjaarden die een grootscheepsch verdedigingssysteem aanlegden : den St Paulusdijk, in rechte lijn op een veertig meters breede basis, en daarachter de St Paulusvaart, dit alles gedekt door het St Paulusfort. Zoo werd de oude Hazegraspolder gevormd.

D. De op de stafkaarten met « Zeedijk ader » aangeduide trapeziumvormige Hazegrasdijken dagteekenen van het einde der 18de eeuw en begrenzen den Nieuwen Hazegraspolder.

E. Eindelijk sloot in 1872 de Internationale Hollandsch-Belgische dijk de overblijvende waters van het Zwijn af en het is wel te verwachten dat deze de laatste afdijking is die op onze kust zal worden aangebracht. Door den Westerwind wordt onophoudelijk het zand opgehoopt en, jammer genoeg, zijn wij er niet ver meer van af dat de duinen van Knokke en die van Cadzand één aaneengesloten geheel zullen vormen, zoodat over afzienbaren tijd het Zwijn zijn plaats zal innemen onder de dingen die waren.

Tot op heden toe zijn hier en daar nog sporen gebleven van doorbraken, *gebeurd* hetzij door de golven hetzij door de strijdende legers om strategische redenen. Die punten kan men herkennen doordat zij al den buitenkant zeewaarts *gebombeerd* zijn : daar werd de basis van den dijk door de krachtige spoeling uitgemaald en de doorgebroken plaats boogsgewijze omdamd.

2. *De kunstmatige waterloopen :* Zij werden gegraven voor 't vervoer van menschen en goederen, voor de evacuatie van de polderwaters naar de lage zee, alsook voor de proviandeering van soldaten en scheepslieden.

A. De oude Zwijnvaart liep van Brugge over Coolkerke naar Schapenbrug waar ze zich ontlastte in de Reigersvliet, de monding van het Neder-Zwijn. Van af Schapenbrug

draagt dit kanaal den naam van « Jezuitenvaart » : die komt van de medewerking die de Paters Aalmoezeniers van de Spaansche vloot aan dit ontwerp van militairen aard verleenden. Voor hij Sluis in 1587 kon innemen, bevond zich Farnese in de noodzakelijkheid tusschen die stad en de zee een onafhankelijke uitloop in het Neder-Zwijn aan te leggen. De oude Zwijnvaart werd van groot belang voor de Spanjaarden die tot in 1604 op het Zwijn galeien hadden en over Oostende gedurende de drie jaren dat ze het belegerden, niet konden beschikken.

B. De Vuile Vaart en de Verloren Kost herinneren aan Farnese's poging om door den zeearm naar de zee de schuitjes te brengen die de onoverwinnelijke Armada moesten ter hulp snellen : dit kanaal werd rond 1585 gegraven. Samen met de St Paulusvaart is het

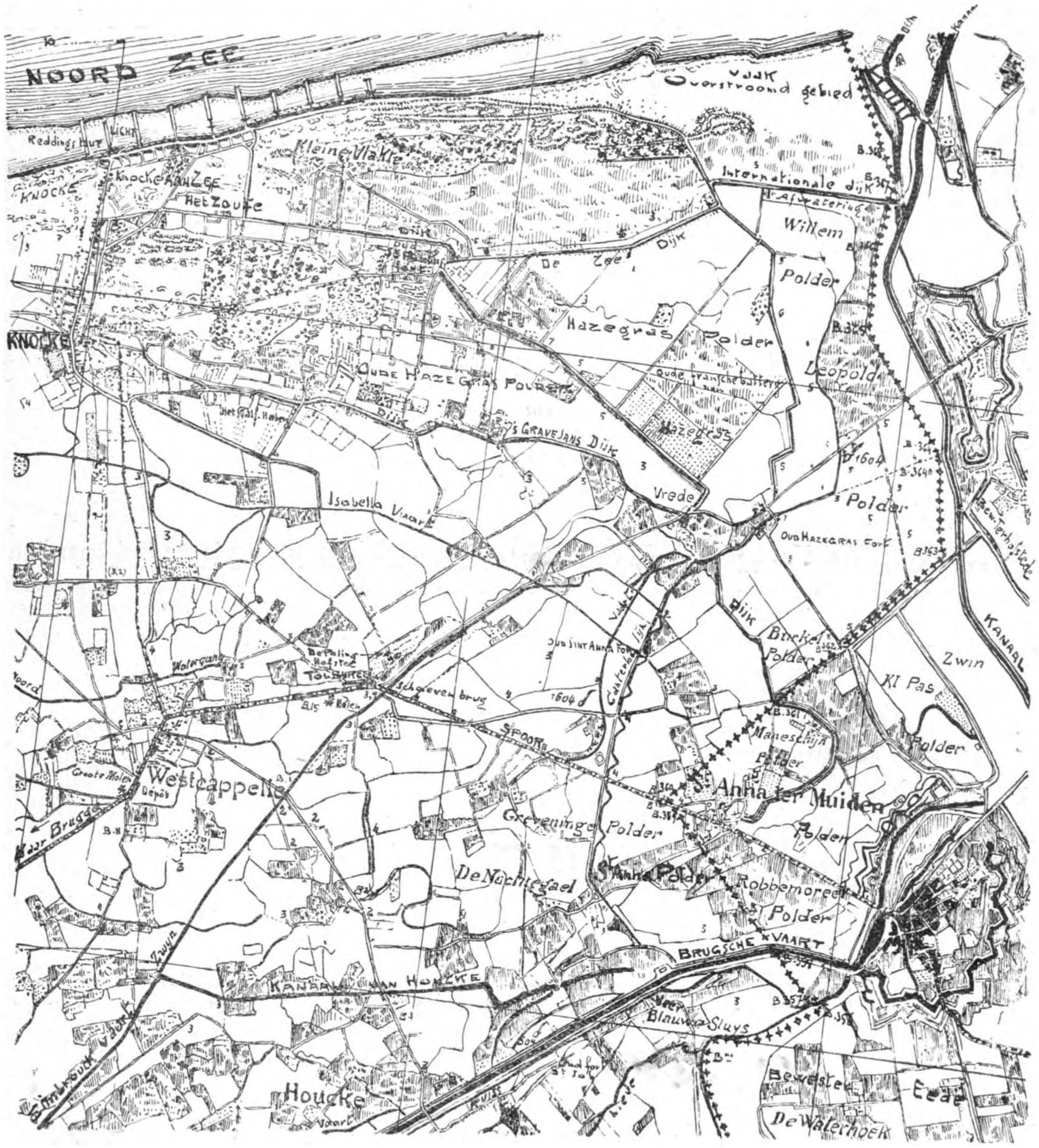

aangelegd voor militaire doeleinden en verbindt een reeks forten van af Houcke tot aan de Hazegrassluizen.

C. De Houcke- en Isabellavaarten zijn uitwateringskanalen. De eerste die verbonden is met de oude Zwijnvaart voerde de overtollige waters van de landerijen naar het

Boven Zwijn. De tweede had hare sluizen op 't Hazegras, wiens bezit van groot belang was om 's winters de overstroomingen in die streek te keer te gaan.

D. De tegenwoordige vaart van Brugge naar Sluis was in de 16ᵉ eeuw ontdubbeld in de Zoete of Varsche vaart en de Zoute vaart : de eerste naam was voor het gedeelte van Brugge naar Damme en de tweede voor de voortzetting naar Sluis. De Hollanders eenmaal van deze laatste stad meester, werd het Zwijn veroordeeld om ten doode te worden opgeschreven. De zeearm kwijnde nog drie eeuwen.

3. *Het Vestingstelsel :* In de eerste plaats dient gewezen op de belangrijkheid die het bezit van die streek voor de Spanjaarden en Nederlanders opleverde. De strijd woedde tegelijk bij Sluis en Oostende, beiden uiterst gunstig gelegen om hulp te ontvangen van Elizabeth van Engeland, wat de Spanjaarden dan ook trachtten te beletten. Nadat Farnese eerst in 1587 Sluis had ingenomen, sloeg Spinola het beleg voor Oostende, maar voor deze laatste stad zich overleverde, werd reeds in 1604 Sluis door Maurits van Nassau heroverd. Om de Nederlanders te beletten van Sluis uit Oostende te ontzetten, werden de Spaansche versterkingen in die streek aangelegd.

A. Aan de uiterst Noordelijke grens stond het St Paulusfort dat het beste bewaard is gebleven : het beheerschte in dien tijd den zeedijk en den Westelijken ingang van 't Zwijn. Een 1500 meters Z.-O. op den St Paulusdijk was het fortje Bernard, nevens een versterkt kamp.

B. Op de Reigersvliet in de groote weide tusschen de Vrede en de Glacis Brugge was het Isabellafort dat het grootste is en den toegang tot het Zwijn bestreek ; even er vóór in den inhoek van de Hazegrassluis en den ouden Hazegraspolder werd nadien het fort Teresa gebouwd dat zoo beter de monding van 't Zwijn beheerschte.

C. Bezuiden het Isabellafort staan opvolgentlijk de forten Sᵗᵉ Anna, Ambrosius Spinola, Martijn en Frederico. Dit laatste werd gedekt door het fort St Donaas dat nog duidelijk zichtbaar is langs het kanaal naar Sluis. Tegenover Frederico op den Zuidelijken oever van de toenmalige Zoutevaart staat het fort St Job. Deze drie laatste forten flankeeren den toegang tot Brugge en beheerschten de monding van den Verloren Kost.

Geheel die reeks forten van aan de zeearm van Sluis tot aan het Hazegras is verbonden door een versterkte lijn de « Cantelmo », door de menschen van de streek « Limento » genoemd. Zij vertoont zeven uitsprongen en een breed water was er vóór gegraven. Dit werk is nog te volgen op een lengte van drie kilometers.

D. Een paar eeuwen later (in 1810) kwam op zekeren dag, in razende ren, Napoleon van Blankenberghe naar 't Hazegras gereden en trok naar 't Retranchement, terwijl de slapende vestingen verwonderd de echo weerkaatsten van de op de Engelsche korvetten losbrandende vuurmonden. Benoorden het Hazegras op den Westelijken oever van 't Zwijn zijn batterijen opgesteld geweest en een paar jaren voor den oorlog werd aldaar de grond geniveleerd en bepoot.

E. Eindelijk in 't onzalig jaar 1831 werd ook daar door Belgische jagers en Hollandsche kanonneerbooten slag geleverd. België bouwde er na 1830 een fort, het laatste : 't is de hofstede Zuid-Oostelijk van de Sluis, en hare muren met schietgaten zijn alles wat van de verborgen schans overblijft.

Tijdens den grooten oorlog is een heiligschennende hand gelegd op die gedenkwaardige overblijfselen van Spaansch krijgsbeleid: waar zich sporen van ophoopingen bevonden, werden „unterständes" aangebracht en van uit dien hoek bestookten de Duitsche afweerkanonnen de Engelsche vliegereskadrielen boven de duikbootbasis van Zeebrugge. Men mag dus verwachten dat de afbraak van die betonwerken mede de laatste sporen van die Spaansche forten zullen doen verdwijnen.

Nu er nog tijd is, verzuime geen belangstellende V.T.B-er een lekkeren zomerdag te wijden aan het bezoek van het Hazegras.Van op de hooge dijken van deze paradiziale streek, waar boven den einder de plompe gothische toren van Ste Anna ter Muiden uitkijkt, late hij den blik varen over de gulden oogsten en de smaragden weiden. Hoog in het blauw des hemels zingt de leeuwerk zijn vroolijk liedje en boven het hooge Isabella fort getuigen vluchten meeuwen en kievieten en enkele klapwiekende reigers van de intense vrede dezer plaats. En bij 't beluisteren der eeuwige zeesymphoniën zal zijn geest in dankbare herinnering den noesten vlijt en taaie hardnekkigheid zijner voorouders gedenken.

W. B., Brugge.

Met een auto door de Sahara

Vier Franschen : een ingenieur, een ontdekkingsreiziger, een luitenant en een geograaf zijn de Sahara doorgereden met een auto. Ze vertrokken van Toeggoert (departement van Constantine) en begaven zich naar Toemboektoe (Oost Soedan)en dus dwars door de woestijn ; een afstand van 3000 km.De woestijn ! Betooverend woord, dat de verbeelding der menschen prikkelt van hun jeugd af aan.De uitgestrekte zandzee, de heldere hemel, de karavanen, de luchtspiegelingen en sedert de verschijning van een veelgelezen roman, de hoggars, iedereen kent ze. Prachtige tooneelen, maar men kan ze niet, zonder aan gevaren te zijn blootgesteld, waarnemen. Een gloeiend heete zon en af en toe ijskoude nachten, op één dag een verschil in temperatuur van 40 graden ; dan aanvallen van rooverbenden, die de Sahara doortrekken en dan bovenal ten slotte nog het watergebrek. In sommige deelen der Sahara, o.a. bij Tannezroeft, heeft men in een gebied met een straal van 500 K.M. geen enkelen put.

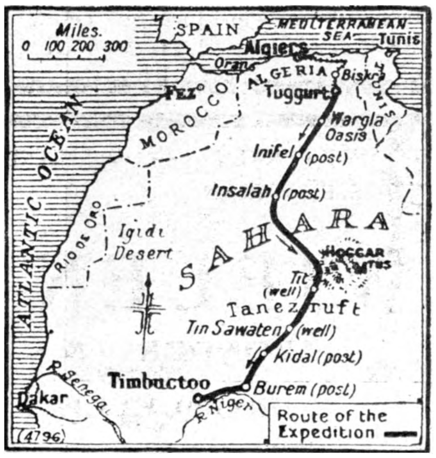

De leden der missie kenden al deze gevaren. Zij lieten zich er echter niet door weerhouden.

Wat was dan wel het doel van dezen langdurigen, gevaarvollen tocht ? zal men vragen. De directeur van de Citroën-autofabrieken, Haardt, een der leiders van de expeditie, heeft aan een vertegenwoordiger van de « Petit Parisien » dienaangaande het volgende medegedeeld :

Wij wilden de mogelijkheid aantoonen van het tot stand brengen van een snelle verbinding dwars door de Sahara, hetgeen van groot belang is ook voor de koloniale politiek, zoowel op economisch als op militair gebied. Er bestaan inderdaad ontwerpen van spoorwegen. Dat zijn karweitjes, welker uitvoering 6 à 12 jaar zou vergen.

De voorbereidende werkzaamheden zouden bovendien buitengewoon moeilijk zijn en alleen de automobiel kan deze zware taak vergemakkelijken.

De weg.

Omtrent den gevolgden weg deelde Haardt mede, dat hij tevoren zelf niet nauwkeurig wist op te geven, hoe die zou zijn. Verschillende deelen der Sahara zijn nagenoeg niet bekend en soms moesten de koene automobilisten duizenden kilometers afleggen, uitsluitend op compas rijdende.

Toeggoert, dat de Arabieren het hart der woestijn noemen, is een oase, waar meer dan 170,000 palmboomen staan. Het is een marktplaats, welke zeer druk wordt bezocht door de nomaden van de Sahara. Van Toeggoert ging de tocht naar Oeargla. De 200 K. M. lange weg loopt dwars door een eindelooze zandvlakte, waar men slechts hier en daar begroeide plaatsen vindt, welke het echter mogelijk maken, de kameelen te doen grazen. Ook zijn er vrij veel putten, hetgeen voor een eventueelen spoorweg van geen geringe beteekenis is. De automobilisten konden drie dezer putten gebruiken.

De eerste stopplaats, Oeargia, is zeer schilderachtig. Er zijn daar mooie oude moskeeën met slanke minarets. Van Oeargla gaat de reis naar Inifel. Daar vindt men als blijvende bevolking drie Fransche radio-telegrafisten en vier inlanders. Om hier te komen moest een afstand van 350 K. M. door het woestijngebied worden afgelegd.

Onderweg passeerde men de Gara-Kima,een tafelberg, welke in voorhistorische tijden bewoond moet zijn geweest, want men heeft er verschillende voorwerpen uit het steenen tijdperk aangetroffen. Thans is men in die buurt tamelijk veilig. Voor de Fransche bezetting was dat anders en in 1876 zijn er daar nog twee blanke missionarissen vermoord.

Van Inifel ging de reis naar In Salah en dan eerst begonnen de eigenlijke moeilijkheden. Het landschap is echter de reis ten volle waard. In de eerste plaats heeft men er de onmete-

lijke gouden zandvlakte, dan het plateau van Tademail met zijn zwarte glimmende rotsen. Een weinig meer Zuidelijk ligt Aïn Guettara. Daar werd in 1918 een heele karavaan afgemaakt. Dat is het land der luchtspiegelingen. Voordat men hier aankomt, moet men rijden over een bijzonder week zand. Daar waren, aldus Haardt, we zoo wat op de helft van onze reis. In Salah is bewoond door Arabieren en 'n aantal Toearegs en Haratins. Ze leven in kleine huisjes, gemaakt van in de zon gedroogde steenen. Als hoofdstad van Tidikelt, was deze plaats geruimen tijd het centrale punt van den tegenstand tegen de Fransche bezetting der Sahara. Thans is 't ook in deze streek vrij rustig.

Achals en ze doen denken aan de minnezangavonden in de Middeleeuwen. Het bergland van Hoggar heeft toppen van 3000 M. hoogte. Ten Zuid-Westen van Tamanrasset strekt zich 't onbekende gebied, het uitgestrekte Tanezroeft, land van den dorst uit. Vijf honderd kilometer zonder een enkele bron tegen te komen. Ook ziet men er niemand. Vroeger doorkruisten de groote karavanen dit deel van de Sahara, maar tegenwoordig ziet men ze niet meer. Naar den Niger gaande kan men wel eens minder aangename ontmoetingen hebben, daar leven zeer roofzieke stammen. Van Tanezroeft gaat men naar Tin Zaoeaten.

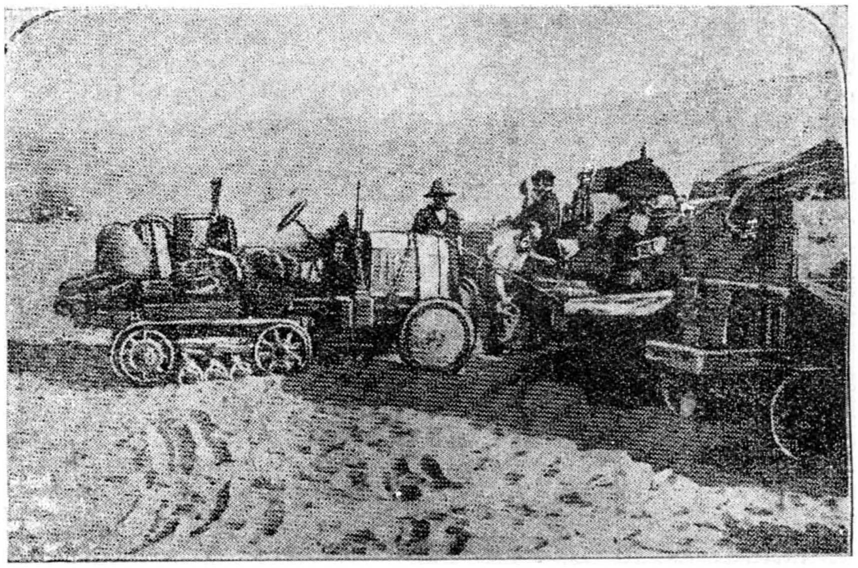

De auto-groep midden in de Sahara

Het vaderland van Antinea.

Van In Salah gaan we naar Hoggar, het vaderland van Antinea. Daar leeft de voorname stam der Toearegs, de menschen zonder geschiedenis. De vrouwen dragen daar niet, zooals overal elders, een sluier. De mannen daarentegen zijn er wel gesluierd en dragen de litham, een zwarten sluier, welke hun gelaat bedekt en welken ze nooit afleggen. Vaak spelen ze op de amzad, een soort van éénsnarige viool. Een vrouw leidt deze muziekuitvoeringen. Men noemt deze muzikale avondjes

Dan buigt men in Zuid-Westelijke richting af, om de bergen van Adrar Horas te vermijden. Tot Boerem krijgt men een heel onbekend stuk en dan gaat men, den Niger volgende, naar Toemboektoe, waar de reis eindigde.

De auto's, waarmede de tocht werd gemaakt, zijn wit geschilderd en twee er van zijn voorzien van een machiengeweer. De chassis en de motoren zijn als die van de gewone Citroën-wagens van 10 P. K. De wielen zijn omgeven door rupsbanden welke 't mogelijk maken over het zand te rijden, zonder er te diep in weg te zakken. Voorraad benzine, levensmiddelen, enz., werd met de auto's meegenomen.

De Overtocht.

Van Antwerpen naar Amerika is geen dagelijksch reisje!

Ik wil de V.T.B.-ers dan ook eens een en ander mededeelen over zulk een zeereis o. a. wat vooraf en nadien komt:

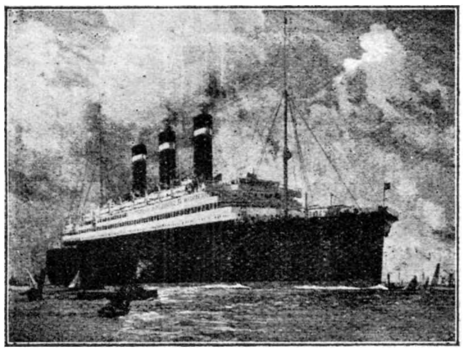

Het nieuwe ss „Belgenland" der Red Star Line

Eerst een *paspoort!* Ieder weet wat die lijdensgeschiedenis kort na den oorlog te beteekenen had: er moest dan ook reeds eene maand van te voren aan gedacht worden!

Verder kwam het « *boeken*» *van het plaatsbewijs* aan boord, wat minstens veertien dagen van te voren dient te gebeuren, wil men de keus hebben tusschen de minder of meer geschikte «cabins» of hutten (kajuiten). Wie z'n aanvrage later bij de agenten der Scheepvaartmaatschappij indient, loopt gevaar de reis tot de volgende boot te moeten uitstellen. Nu de *reiskoffers*: Grooter of kleiner naar gelang het verblijf of den duur der reis. Alléén kleine (t. t. z. lage), metalen koffers kunnen in de hut geplaatst worden. Daartoe is echter vereischt dat men er duidelijk het woordje „Wanted" benevens het nummer der kajuit en den naam opschrijft! Al de andere „luggage" (uitgezonderd reiszakken, handpakjes, enz.) gaat in het ruim en ziet eerst het daglicht na afloop der reis. Dus: de kleine reiskoffers moeten al de reisbenoodigdheden en de reiskleeding bevatten. (Bij het boeken van het „ticket" wordt bericht hoeveel „cf" (kubiekvoet) of gewicht de bagage mag bezitten; gewoonlijk 350 pond. De *reiskleeding* behoeft niet zoo overvloedig te wezen. Alhoewel het de gewoonte is „gekleed" in de „mess-room" te verschijnen bij het, diner", kan men het ook wel met een gewoon stel kleeren doen. Wollen of flanellen kleeding met stofjas is de beste kleeding. Bij de uitrusting kunt ge een goede verrekijker voegen, doch zorg dat er een „strap" (riempje) aan bevestigd is.

Eindelijk *op reis*! Wij begeven ons naar de ligplaats van een der grootste transatlantiekers. Er is veel volk op de kade om afscheid te nemen. Het inschepen gaat onder toltoezicht. Pas komen wij aan den steiger of een man met witte vest, neemt ons onder vele dankbetuigingen de handtasch af en wipt er mede aan boord!!! Waar loopt die man met *ons* goed heen? Bij het aan boord stappen, teekent de „purser" ons overtochtbewijs... en nu maar op zoek naar onze hut (De maatschappij heeft ons een plan van de boot, met aanduiding onzer kajuit, bezorgd!) Verwonderd keken wij op, toen wij daar onze handtasch wedervonden! Vooreerst nu nog naar de wandelbrug, om het vertrek bij te wonen! Statig verlaat de boot de kade onder het spelen van eenige vroolijke deuntjes door het scheepsorkest, onder luid geroep, terwijl met hoeden en zakdoeken wordt gewuifd, tot we de menschen niet meer kunnen onderscheiden.

Terug naar beneden, om ons te kleeden voor het maal. Hé! wat is dat! Alles, letterlijk alles is uitgepakt, en in de kasten geborgen of op zijn plaats ondergebracht! Wij moeten ons dus niet verder bekommeren over het uitpakken onzer koffers, en wij gevoelen ons al aanstonds thuis! Warm water om zich even te wasschen en de beste kleeding voor het „diner"; het is alles reeds klaar gemaakt. Wat een oplettendheid van die „steward" toch! Na het aankleeden naar de eetzaal, waarheen ons de „trompet" roept! Met een zeker angstig gevoel om het antwoord op de vraag: „Wie zal mijn buurman zijn aan tafel, gedurende deze lange reis?" treedt ge de zaal binnen. Maar al spoedig daagt een „steward" op, en.... werkelijk.... zijn keus is niet zoo slecht! Hij weet met veel kieskeurigheid „de rechte man, op de rechte plaats" te brengen; en het gezelschap waarin wij ons bevinden, is niet zoo verkeerd als wij het ons wel hadden voorgesteld!! Dat scheepsvolk heeft bijzondere gaven, meen ik!

Het „dinner" is overvloedig en duurt meer dan een uur! Niet bij gebrek aan vlugheid der „stewards", dit kan ik verzekeren; want pas hebt ge een of ander gevraagd (of beter: zij zien wat men belieft) en daar hebt ge het

al! De stemming is bij dezen eersten maaltijd nog gedempt. Op het einde van den dag krijgt zij hier en daar reeds lucht, maar iedereen is den eersten avond toch betrekkelijk vroeg wordt er geklopt; bad, scheerwater en koffie, het wordt ons het een na het andere binnengebracht. Te 9 ure ontbijt met alle mogelijke gerechten. Wij willen daarna wat nader kennis

Eetzaal stoomschip „Lapland"

te bed. In de hut vinden wij het bed (de „kooi") klaar gemaakt, het nachtgewaad opengespreid; de gordijn voor de „patrijs maken met ons schip en zoo vernemen wij dat er 876 personen aan boord in dienst zijn der „Line", waarvan 80 voor het dek (kom-

Ontvangstzaal aan boord.

poort" (ronde vensters) geschoven, de ventilator in werking, eene brandende nachtlamp naast het bed, en het morgengewaad over een stoel! Puik! 's Morgens om 7 1/2 ure mandobrug, draadlooze telegrafie, vlagseiners, matrozen) en 586 in het „steward's department". Wij vinden er een orkest, een drukker (voor de spijskaart en het scheeps-

blad), een turnleider, een zwemmeester, een masseur, een geneesheer, een barbier, een kleermaker, een timmerman, een slotsmid, een bibliothekaris, „liftboy's", enz. Er is dus muziek aan boord, een turn- en zweminrichting, bibliotheek, lift, enz. Het keuken-personeel bestaat uit 60 koks, 14 beenhouwers en 20 bakkers. In de machienenkamer zijn 53 personen werkzaam bij de voortstuwings-, de verkoelings-, de pomp-, de electrische machienen. Bij de ovens een 60-tal; verder nog 6 electriekbewerkers, 2 loodgieters, en wat weet ik al!

De provisie aan boord bedraagt voor 3.500 man: 3.000 kgr. vleesch; 500 kippen, 4000 eieren, 200 liters melk, 100 kgr boter, *per dag!!!*

Verder nog per reis: 1000 stuks wild, 250 kisten appels, 200 kisten sinaasappels, 100 kisten druiven, 3000 kgr wortelen, 1000 kgr. uien, 1000 kgr spruiten, 12.000 kgr aardappelen! Daarbij 1.500 kgr visch per dag.

De linnenkast bevat 8.333 dozijn lakens, overtrekken, handdoeken, tafelkleederen, servetten, enz.. Al dat goedje (100.000 stuks) wordt bij afloop van iedere reis gewasschen!

Er zijn 3.500 bedden dagelijks in orde te brengen, 1000 kussens af te stoffen, 2.000 ruiten te wasschen, 19,705 stuks zilverwerk te reinigen en 5.187 stuks messen te slijpen! Duizenden meters „looper" moeten iederen dag gereinigd worden. Het plankendek wordt, elken morgen, vóór de passagiers opstaan, met zandsteen geschuurd!

118 stewards zijn aan de 1e klas eetzaal verbonden, voor 750 passagiers.

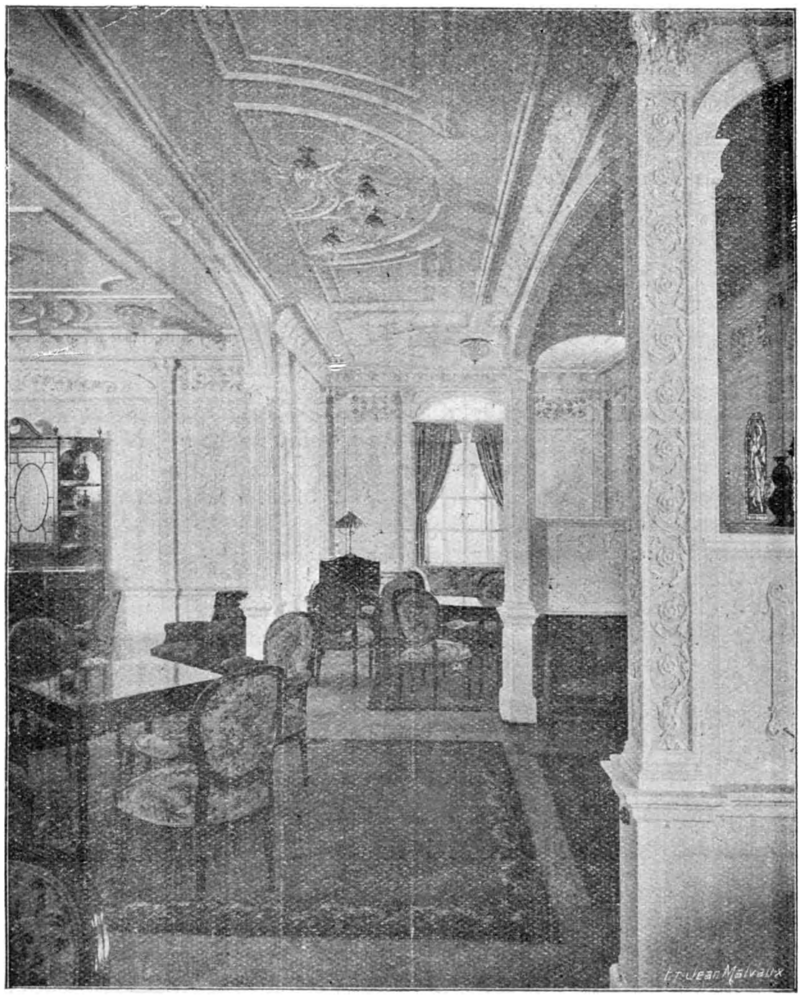

Leeszaal stoomschip „Lapland"

Verder zijn er ook „stewardesses" of vrouwelijke bedienden ter beschikking der overvarenden.

Wij wanen ons werkelijk op een drijvende stad.

Te 11 uur komt de steward over dek met bouillon en wafel-beschuiten. Een dekstoel bijgebracht en nu genoten van de frissche zeelucht!

Wij knoopen verdere kennis aan met de passagiers en het gaat er al zeer gezellig toe. Te 1 uur lunch met als eenige moeilijkheid.. te veel keuze!

Na afloop wat gekuierd en het dek op en neer geloopen en dan te 4 uur wordt de thee met koekjes opgediend. Na de thee wat tennes gespeeld. Om 7 uur gekleed... en opnieuw aan tafel! Wederom aan tafel! Men zou haast zeggen : aan boord wordt er niet veel meer gedaan dan gegeten Te half elf 's avonds komt men immers nog eens met sandwiches rond in de « smoking room ». En alles wordt geruischloos, snel, keurig, beleefd en smakelijk opgediend.

En zoo is al een dag voorbij!

W. V.

De cliches werden ons bereidwillig door de Red Star Line, Antwerpen ter beschikking gesteld.

Op onze Spoorwegen.

Belangrijke wijziging in het treinverkeer.

—

Met genoegen zullen velen onzer leden vernemen dat er eindelijk eenige verbetering is gebracht aan het spoorwegverkeer met onze Kempen ; er wordt inderdaad, met ingang van 1 Febr., op de lijn Antwerpen-Hamont, een nieuwe trein ingelegd, heen en terug ; hij loopt half-rechtstreeks, d.w.z. hij stopt alleen in de belangrijke stations.

Heen :

Vertrek uit Antwerpen C.	8u16.
Aankomst te Hamont	10,23.

Terug :

Vertrek uit Hamont	18,05.
Aankomst te Antwerpen	20.04.

De heenreis gaat :

over Contich-Kazernen, waar de trein aansluiting geeft met die uit Brussel nr 215 ;

over Herenthals waar, door het inleggen van nog een nieuwe trein : vertrek Herenthals 9u.17 ; aankomst te Weelde 9u.58, de aansluiting voor deze laatste plaats wordt verzekerd ;

over Neerpelt, waar de reeds bestaande trein om 10u.18 de verbinding met Hasselt geeft.

Bij den terugkeer voorziet de nieuwe regeling nogmaals de aansluiting te Neerpelt van uit Hasselt en te Herenthals van uit Weelde, op welke laatste lijn trein nr 746 is doorgetrokken van Turnhout tot Herenthals.

Deze verbetering van het treinverkeer in de Kempen voorziet eenigszins in den wantoestand, aangehaald in ons artikel dat verscheen in De(n) Toerist van 1 Juli ll. blz. 123.

Toch vinden wij het jammer dat door het Beheer nog geen oplossing werd gevonden om een aansluiting te verwezenlijken tusschen trein nr 3961 (aankomst te Moll : 20u41) en trein nr 524 (vertrek uit Herenthals : 21u45).

De honderden menschen uit Antwerpen en uit talrijke andere belangrijke plaatsen, welke, voornamelijk 's Zondags, een familielid in het legerkamp te Leopoldsburg gaan bezoeken, zouden in dit geval aldaar 2 uren later kunnen vertrekken om ongeveer op hetzelfde uur te Antwerpen aan te komen.

* * *

Er wordt ons verder medegedeeld dat insgelijks op de lijn Antwerpen Boom een nieuwe treinrit is voorzien :

Heen :

Vertrek uit Antwerpen-Zuid	12u 23
Aankomst te Boom	12u 57

Terug :

Vertrek uit Boom	14u 40
Aankomst te Antwerpen-Zuid	15u 18

Tusschen Gent-Zuid en Brussel-Noord en tusschen Aalst en Brussel-Noord wordt ook een trein bijgevoegd ; de eerste half-rechtstreeks vertrekt te Gent-Zuid om 5u15, de tweede, lokaaltrein, uit Aalst om 5u.20.

Verder is de rit van trein nr 355 verlengd van Mechelen tot Dendermonde ; vertrek uit Mechelen : 23u.7, aankomst te Dendermonde 23u.58.

Op de lijn Eecloo-Selzaete wordt de dienstregeling geheel gewijzigd.

Nog meerdere veranderingen werden aan het treinverkeer gebracht en wij raden onze leden Vlaamsche Toeristen dan ook ten zeerste aan, bij het op reis gaan, het officieel treinboek (het Vlaamsche !) eerst goed in te kijken.

Spoor & C°

Wat iedere V.T.B-er weten moet

Onderhoud van een fiets.

Het is hier natuurlijk niet mogelijk alles te melden wat toch waard zou zijn in een handboekje te behandelen. Er zijn haast geen fietsers die met voldoende zorg een fiets kunnen onderhouden. Niet dat ze daartoe geen lust hebben, en ook niet dat ze er geen werk van maken,maar wat ze doen goedgemeend,is maar al te dikwijls glad verkeerd.

Ja, bijvoorbeeld, de ventiel of Engelsche luchtklep fluit of verliest ! Vlug maar, ge drupt er wat olie in en het helpt. Maar ge weet niet dat het een paar dagen later veel erger worden zal en dan is het met oliën niet meer gebaat.

Wel zeker ! Caoutchouc immers verdraagt geen olien ! Rubber lost op in olie en ge wist het niet eens. Niet enkel olie is schadelijk voor de luchtbanden. Laat ons ook spreken van sneeuwwater.Sneeuwwater dringt gemakkelijk tusschen binnen- en buitenband,verteert dan het canvaslinnen. Daarom moet ge bij voorkomend geval tijdig na den rit den buitenband afnemen en laten uitluchten,tot het linnen weer goed opgedroogd is. Sneeuwwater doet de ijzeren velgranden (jantes) erg roesten ; en roest is de nijdige vijand van rubber.

Bij zeer droog weder lijden de banden ook. Zij zouden verharden en springen met fijne barstjes; maar dan is het nuttig met eene natte spons de banden soms te bevochtigen. Iemand die luchtbanden bewaart, hooren we klagen : Wat moet ik toch doen, hang ik de banden op den zolder dan verdrogen ze, en verliezen alle elasticiteit ! Rubber verdraagt geen „te" ! Te droog, dan verteren ze ; te nat, dan worden ze ook onbruikbaar! Een goede raad is : bind de banden aan een touw en hang ze in den kelder ten minste als deze niet te vochtig is.

Een andere fietser beweert dat de ketting gedurig rekt of kraakt. Waarom moest hij ook die ketting oliën ; olie neemt al de stofdeeltjes op en slijpt daarmee de schakels af zoodat de boutjes wel moeten rekken en niet juist meer kunnen passen op het tandrad. Als dan de regen bovendien de olie heeft weggespoeld dan zal de ketting zich weldra schamen van het roest. Ze is al onbruikbaar ! „Hoe had ik moeten handelen" zegt hij als het te laat is. Laat de ketting enkele uren in petroleum opgerold afweeken, daarna brengt ge ze nog een paar uren in zuivere petroleum. Giet de olie af en leg 6 vetkaarsjes (ruutkaarsjes, die kent toch iedereen) in het bakje met de ketting. Laat de kaarsjes boven een vuur smelten. Wanneer ge dan de ketting na afkoeling hebt schoongewreven en in gebruik gesteld dan zult ge besluiten die operatie wel eens meer te doen.

Ondanks alles zal de ketting na jaren toch rekken door slijtage. Niets is bestendig in deze wereld. Het los hangen der ketting verhelpt men dan door het verstellen van het achterwiel.Schroef dus de klemmoeren los,draai dan de twee kleine kettingspanners aan (allebei evenveel, zoodat het wiel achteruit schuivend niet zal krom staan).Schroef dan gerust de klemmoeren weer vast, de ketting zal wel spannen. Om een te vaste ketting losser te maken moet het wiel naar voren gebracht worden; dus de kettingspanners losdraaien (gelijkmatig) en het wiel bij'rekken.

Lastig bovenal als het wiel begint te slingeren en te schuren ! De spaken trekken ongelijk op de velg (jante) ofwel de stelconus is losgeloopen. Gaat liefst naar een handige hersteller in het eerste geval In het tweede geval kan men geld sparen door het losschroeven van éene klemmoer,en het voorzichtig vastdraaien van den conus. Beproef bij iedere kwart-omwenteling of het wiel nog s'ingert. Draai dan de klemmoer weer goed vast.

Men kan steeds door den avond verrast worden. Daarom kocht een fietser een acetyleenlantaarn ; gedurig had hij er last mee. Hij sakkerde op de koopwaar, maar de schuld lag bij hem zelf. Men mag nooit een lantaarn volproppen met carbid, doch juist maar genoeg voor de tocht ! Draai de bak nooit te vast aan, want ge bederft den schroefdraad. De waterregeling met katoentjes is dienstig als ze goed is ingesteld; de waterregeling met kegelsluiting blijft bruikbaar zoolang ze nooit te ver werd opengedraaid. Men moet nooit de waterkraan zóóver openzetten dat de carbid verdrinkt, want het verwekt al te sterke gasontwikkeling. De vlam moet waaiërvormig branden, mag niet sissen. Zijn de brandergaatjes verstopt, tracht dan niet die met een naald te gaan reinigen, maar blaas het vuil er uit met de

luchtpomp. Zoodra ge thuis komt moet ge steeds de waterkraan sluiten en vooral het licht uitblazen ! Niet laten uitbranden, want dan vormen zich spoedig roetlagen in den brander. Verwijder ook onmiddellijk de carbidresten; als ge die moeite niet neemt, laat dan de carbid maar eens versteenen en kom me dan vertellen of ge hem er nog met hamers hebt uitgekregen.

ERN.

Eenige eigenschappen van een goed toerist.

—

Tevoren een reisplan vaststellen;
De dingen nemen zooals zij komen ;
Genieten van hetgeen er is ;
Koelbloedig, volhardend, geduldig en voorkomend zijn ;
Zich weten te beheerschen ;
Leeren in alles zich zelven te behelpen ;
Hooren, zien en zwijgen ;
Een groep, hoogte, afstand, diepte kunnen schatten;
Goed op de kaart kunnen lezen ;
Zich met behulp der hemellichamen weten te richten ;
Tijdig de nachtrust nemen.

Op marsch !

—

Sluit den mond en haalt adem door de neus ;
Houd het hoofd en het lichaam recht, de schouders achteruit, zoodat de borst ongehinderd vooruit komt ;
Houd uw voeten altijd warm en uw hoofd frisch ;
Verander van kleederen, zoo gij bezweet geweest zijt ;
Trap niet *op* een voorwerp, waar gij kunt *over*stappen ;
Het is minder vermoeiend om een heuvel heen te gaan, dan er over te klimmen ;
Eet flink, doch drink weinig ;
Slenter niet, doch neem een flinken stap en maak zoo weinig mogelijk oponthoud ;
Maak u niet oververmoeid, neem tijdig uwe rust.
Gebruik geen knellend schoeisel.

VERSLAGEN.

ANTWERPEN. — Op 23 Januari hadden wij te Antwerpen eene heerlijke voordracht (Zonder lichtbeelden) over Zeeuwsch Vlaanderen ! Het ware de moeite die voordracht te publiceeren, omdat ze niet enkel gaf het uitzicht der dingen maar wel omdat ze logisch uitlegde hoe en waarom wij Zeeuwsch Vlaanderen zóó kennen. De ziel, dat land is gegroeid uit historische omstandigheden. De heer Hans deed ze ons kennen ; gaf ons een ruime beschouwing over het karakter, het geloof, de economische en politieke toestanden van deze daar ons haast onbekende streek die toch zóó nabij ons gelegen is. — Een uitstekende voordracht, waarvoor de V. T. B. den voordrachtgever ten zeerste dankbaar blijft !

BRUSSEL. — Den 20 Januari gaf de V. T. B. te Brussel een kostelooze voordrachtavond. Wij denken niet beter te kunnen doen dan hier opnemen het uitstekende verslag dat een onzer vrienden in *Het Laatste Nieuws* gaf :

Verleden Zaterdag heeft Dr Leurs onder veel belangstelling een lezing met lichtbeelden gehouden over de Kempen.

Zooals men weet, is de Kempen het land dat steeds dichters heeft bekoord, onze Vlaamsche romanschrijvers vruchtbare inspiraties heeft gegeven en 's Zomers druk door toeristen wordt bezocht. Opdat de Vlamingen hun land oprecht kunnen liefhebben, is het noodig dat zij het goed kennen en ook de natuurschoonheid er van waardeeren.

Spreker gaf een uiteenzetting van de aardrijkskundige ligging van het Kempisch gebied. Hij liet ons tal van Kempische heerlijke landschappen op het doek bewonderen. Verder gaf hij ons kiekjes omtrent de ouderwetsche kleederdracht, de vrouwen met hun eigenaardige kappen. Wij kregen een heele reeks mooie kerktorens van Kempische gemeenten te zien.

Dr Leurs leerde ons niet alleen het natuurschoon en de merkwaardigheden van dit Vlaamsch gebied kennen, maar ook zijn geschiedenis. Hij sprak ons van den tachtigjarigen oorlog, toen dorpen verwoest en platgebrand werden. Hij vertelde van dien boerenkrijg, van den heldenmoed waarmede de bewoners voor hun vrijheid vochten.

Namens de aanwezige leden van den V. T. B. dankte de h. de Does den spreker voor zijn uiterst leerrijke voordracht. Hij bracht tevens hulde aan de toewijding van Dr Leurs, de ziel van V. T. B. die thans meer dan 6000 leden telt.

Een geldinzameling ten einde een toestel voor lichtbeelden aan te koopen, bracht 40 fr. 75 op. Wij juichen dit initiatief toe, want vaak ontmoeten de Vlaamsche Brusselsche vereenigingen allerlei moeilijkheden om zich een toestel voor voordrachten aan te schaffen.

M. P.

Brengt uit dankbaarheid een nieuw lid aan ! Zooals de lezers zien bracht de omhaling voor een projectielantaarn 40,75 fr. op. Er is nu totaal in kas voor dit doel rond 71 fr.

ALGEMEENE BESTUURSVERGADERING op Zondag 18 Februari om 11 uur voormiddag in het Secretariaat St-Jans-Plaats, 29 Antwerpen.

Uitstappen, bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk).

Mechelen.

29 JANUARI. Eenjarig bestaan van den V.T.B. *Kunstavond*, gegeven door 't Hollandsche echtpaar Rotowsky en het Vlaamsch gemengd koor onder de kundige leiding van M. L. Fannes.

De echtelingen Rotowsky vertolken stukken van Beethoven, Bach, De Boeck, Toselli, Massenet, e. a. De Heer Rotowsky houdt eene voordracht over zijn reis per boot door Nederland en België.

Het Vlaamsch gemengd koor zal meerstemmige liederen uitvoeren van J. Van Hoof, A. Meulemans, E. Breugier, R. Veremans, E. Hullebroeck, e. a.

BEGIN FEBRUARI. (Zie dagbladen) V. T. B. Poesje-vertooning in den Stadsschouwburg met den steun van 't komiteit voor volksontwikkeling door de artisten van den Antwerpschen Poesje.

Brugge.

OP 11 FEBRUARI, bezoek aan het Museum der Oude Meesters in de Catharinastraat, onder leiding van den heer Daled.

IN 'T VOORUITZICHT. — Voordracht met lichtbeelden over Oberammergau, gegeven door den E. H. Pijck, leeraar aan de Normaalschool van Thorhout.

Antwerpen.

OP 20 FEBRUARI, voordracht met lichtbeelden. „Een wandeling door Antwerpen in Conscience's tijd", door Ing. Stan Leurs.

OP 4 MAART 1923, bezoek aan het Plantijn-Museum, onder leiding van den heer Conservator M. Sabbe.

Brussel.

OP 17 FEBRUARI 1923. De heer Senator Prof. Carnoy heeft zich welwillend bereid verklaard voor V. T. B. tak Brussel op te treden met een zeer interessante lezing „Reis door Amerika en Californië", versierd met vele fraaie lichtbeelden. Onze Brusselsche leden en die uit de provincie zorgen voor flinke propaganda en groote opkomst! Wij zijn dat èn aan den geachten spreker èn aan den V.T.B. verschuldigd. Iedereen is welkom, en de toegang is kosteloos. In het volgend nummer en in de dagbladen zal plaats en uur der voordracht bekend gemaakt worden.

IN 'T VOORUITZICHT: Bezoek aan het Stadhuis te Brussel, onder deskundige leiding. Men lette op het definitief bericht in het volgende nummer (of zoo noodig in de dagbladen.)

Gent.

WERKING: Deze tak neemt insgelijks de werking voor den bloei onzer vereeniging ernstig op.

OP ZONDAG 11 FEBRUARI, om 2 1/2 uur bezoek aan het Museum van schoone kunsten — Park onder leiding van den heer Kunstschilder Leonard De Buck. Samenkomst om 2 1/2 uur voor den ingang.

Binnenkort wordt een *fietsersclub* ingericht. Bericht aan de liefhebbers! Hierover weldra nader nieuws.

Aan het Secretariaat overgemaakt: 11.35 fr. overschot eener omhaling.

N. B. Knoopen V.T.B. en zichtkaarten van de Duinen te bekomen bij onzen provincialen ondervoorzitter H. Gijselynck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

Van het Secretariaat.

Algemeene Bestuursvergadering op Zondag 18 Februari om 11 uur voormiddag in het Secretariaat St-Jansplaats, 29, Antwerpen.

OPROEP

De Kommissie voor Toerisme bericht dat haast al de vragenlijsten uit de provincie Antwerpen ingekomen zijn. Zij kan dus eerstdaags dit belangrijk documentatiewerk afsluiten voor deze provincie. Er ontbreken echter toch nog vele gemeenten, hetzij dat de verzonden lijsten door nalatigheid van enkele leden nooit beantwoord werden, hetzij dat ons in die gemeenten geen welwillende adressen bekend waren. De leden van de V.T.B. worden dus zonder verwijl verzocht *een vragenlijst ter invulling aan te vragen op het Secretariaat en wel voor de volgende groepeeringen of gemeenten.*

Puers, Bornhem, Weert, Mariakerke, Oppuers, Liezele, Lippeloo, Breendonck, Willebroeck, Blaesvelt, Ruysbroeck, Heyndonck, Heffen, Leest, Waelhem, Bonheyden, Rymenam, Ste-Kathelijne Waver, Waerloos, Linth, Hove, Edegem, Bouchout, Mortsel, Vremde, Borsbeek, Ranst, Oorderen, Hoevenen, Beirendrecht, Santvliet, Wyneghem, St. Job in 't Goor, Zoersel, Halle, Schilde, Santhoven, Oeleghem, Massenhoven, Viersel, Kessel, Koninckshoyckt, Putte, Beersel, Schrieck, Heyst-o-d-Berg, Boisschot, Houtvenne, Ramsel, Hersselt, Westmeerbeek, Hulshout, Vaerendonck, Hallaer, Itegem, Wiekevorst, Morckhoven, Tongerloo, Norderwyck, Oevel, Oolen, Grobbendonck, Vorsselaer, Pulderbosch, Poederlé, St. Pieters Lille, Wechelderzande, Vlimmeren, Gierle, Vosselaer, Beersse, Oostmalle, Ryckevorsel, St. Lenaerts, Wortel, Meir, Meerle, Turnhout, Oud-Turnhout, Postel, Thielen, Casterlé, Lichtaert, Moll, Olmen, Meerhout, Eynthout, Vorst, Veerle.

—

VERMINDERINGEN :

WILRYCK. — *Cinema Trianon,* Heistr. 64. Maandag, Donderdag en Zaterdag in avondvertooningen, 50 o/o op plaatsen van eerste rang (vertoon lidkaart.)

Cinema Wilryck-Palace, Heistr. 99-101. — Algemeene ingang 1 fr.: in alle vertooningen Zondag uitgezonderd.

LEUVEN. — *Kon. Maatschappij „Vooruit voor Kunst"* : Zetels 2.00 fr. in plaats van 2.50 fr. — Wandelgang 1.50 fr. in plaats van 2.00 fr. — Eerste Balkon 1.00 fr. in plaats van 1.50 fr. — Tweede Balkon 0.50 fr. in plaats van 0.75 fr. Drie vertooningen per jaar.

ANTWERPEN. — *Gebr. Noppe L. en H.,* werktuigkundigen, Kopstraatje 4. 10 o/o verm.

In de Amerikaansche Vlag, Goossens, Lge Koepoortstr., 65. Gramophonen - Platen, enz. 5 o/o op reparatiën en de meeste artikelen.

Algemeene Handelsvereeniging (Dangez & Cie) St. Jorisvest, 18. 2 1/2 % korting op de huiskolen. Insgelijks bij bestelling per wagon door V.T.B-ers uit andere steden en gemeenten.

MECHELEN. — *Wwe Ellebout,* Statieplaats, 16. 10 o/o verm. op logement en wijnen.

ARDOYE. — *Behaeghel Constant,* Statiestraat. 8 o/o vermindering op het vermaken en vervangen van stukken voor auto's, moto's en velo's.

De Poesje van Antwerpen op reis!

't Is dus beslist! Op Donderdag 1 Februari geeft de Poesje van Antwerpen twee kindervertooningen en een avondvertooning te Mechelen, in den Stadsschouwburg. Deze worden ingericht door V.T.B. Tak Mechelen en „Volksontwikkeling" uit Mechelen.

Het speelprogramma voor de drie vertooningen luidt als volgt :

a) Ourson en Valentijn ; b) Romeo en Juliette ; c) De Leeuw van Vlaanderen.

Bovendien zal er op de avondvertooning een voordracht gehouden worden door den hr W. Heylen uit Antwerpen, over „De Poppenspelen en de Poesje van Antwerpen in het bijzonder".

Voor de avondvertooning, welke stipt te 8 ure begint, zijn toegangskaarten te bekomen tegen 1 fr. per persoon bij de bestuursleden van V.T.B. Tak Mechelen.

V.T.B. heeft met de vertooningen te Antwerpen gegeven, een buitengewonen bijval kunnen boeken. Het is dus een echt buitenkansje voor Mechelen daar ter plaatse zelf te kunnen kijken naar dit oude spel, het volksvermaak onzer voorouders, en te komen luisteren naar die specifiek Antwerpsche volkstaal.

Geen V.T.B-er blijve dus afwezig!

EERELIJST

Hieronder volgen de namen van onze flinke V. T. B.ers welke minstens 5 nieuwe leden aanwierven voor 1923.

	Aantal
H.H. Bestuursleden Tak Sottegem	61
Van den Berghe G., St. Jans-Molenbeek	43
Gyselinck H., Gent	40
De Clercq G., Ardooie	36
Mej. Samyn, St. Jans-Molenbeek	23
Delvaux, Auderghem	19
Callens J., Tak Kortrijk	16
De Bruyne L.. Mechelen	13
Mauquoi F., Schaarbeek	13
Patfoort, Houthem	13
Ing. Leurs, Antwerpen	12
Luyten F. A., Antwerpen	12
Heylen W., Antwerpen	12
Van Overstraeten J., Aalst	12
Duysan, Antwerpen	12
Onghena, Melsele	11
E. H. Verheyen, Herenthals	11
Bekkers H., Antwerpen	8
Bombeke R., Ledeberg	8
Bultereys, St Gillis-Dendermonde	8
De Preter, Mechelen	8
D'Hooghe W., Niel	8
Koninckx, Hasselt	8
Joos J., Wilryck	8

	Aantal
Snijders J., Antwerpen	8
Dom, Nijlen	7
Hambrouck, Leuven	7
Lampaert, Gent	7
Pierret F. R., St Genesius-Rode	7
Leenknecht J., Iseghem	7
de Does Chr., Vorst-Brussel	6
Alderweireldt E., Antwerpen	6
De Munter, Lede	6
Moens E , Koekelberg	6
Paradis J., Reckheim	6
Raeymaekers, Mechelen	6
Leonard E., Antwerpen	5
Dr Genbrugge., Watervliet	5
Mev. Mellaerts J., Tervueren	5
Backer-Overbeeck, St. Mariaburg	5
Olbrechts K., Antwerpen	5
Bourgeois, Iseghem	5
Colfs, Antwerpen	5
Mej. Spillemaekers, Boom	5
Van den Broeck, Antwerpen	5
Van den Reeck, Borgerhout	5
Van Vlimmeren L., Borgerhout	5
Verbouwe, St. Pieters-Jette	5

Het is ons een aangename plicht den velen leden dank te zeggen die medegewerkt hebben aan de propagandawerking in de afgeloopen weken. De uitkomst is schitterend geweest. Wij huldigen in 't bizonder het Bestuur van Tak Sottegem, en de Heeren G. Van den Berghe te St Jans-Molenbeek, H. Gyselinck, te Gent, G. De Clercq te Ardoye, Mej. Samyn te St. Jans-Molenbeek, de Heeren Delvaux te Audergem en J. Callens te Kortrijk wier aangebracht getal nieuwe leden boven de 15 steeg. Met respektievelijk 61, 43, 40, 36, 23, 19, 16 aanwervingen, veroverden zij een plaats aan den kop der « Eerelijst ».

En nu voorwaarts, allen met denzelfden ijver voortgegaan.

Hebt gij geen kans er 40 aan te werven dan toch wel 30, en indien geen 30 dan toch wel 20, zoo niet dan toch 10 en anders stellig toch 1 ! Beter één dan niets !

Dat de andere leden V.T.B. welke tot nog toe verzuimden nieuwe leden aan te werven ook eens flink de handen uit de mouwen steken en V.T.B. gaat een prachtige onverhoopte toekomst te gemoet.

Harop voor V.T.B., tot heil van Vlaanderen !

GEMENGD

VAN OYE-WAELPUTAVOND gewijd aan het werk van Dr Eug. VAN OYE, den eenig nog in leven zijnden leerling van Guido GEZELLE, en aan dat van den genialen WAELPUT, waarvan een cyclus prachtliederen, op woorden van VAN OYE, zal gezongen worden.

Onze BESTE TOONDICHTERS der jongere generatie : A. MEULEMANS. H. VAN SCHOOR, JEF VAN HOOF, e, a. schreven speciaal voor dezen avond liederen en koorwerken, op tekst van VAN OYE.

Voor de uitvoering werden krachten van allereerste gehalte aangeworven : Mevr. VAN ROOY, kunstzangeres te Antwerpen; VERNIERS, tenor, solist der Groote Concerten te Gent ; J. BOGAERTS baszanger, en Hendrik VAN SCHOOR, pianist, beiden leeraars aan het Koninklijk Vlaamsch Conservatorium van Antwerpen, het versterkt Dubbel Zangkwartet van het Gemengd Koor « PIUS X. » onder leiding van Eug. VAN DE VELDE.

Deze buitengewone KUNSTAVOND, waarop de oude sympathieke dichter VAN OYE zal aanwezig zijn, wordt gegeven op ZATERDAG 3 FEBRUARI te 8 uur 's avonds in de feestzaal der Kristene Arbeidscentrale PLETINCKXSTRAAT, 19, Brussel, (Beurs). KAARTEN : 5 en 3 frank (Benedenplaatsen) en 2 frank(Bovenplaats), zijn van heden af te bekomen in : Boekhandel „DE STANDAARD", Em. Jacqmainlaan, 129, „Het VLAAMSCH HUIS", Groote Markt, 16.

EEN UITVINDER. — De Brusselsche correspondent van de N. R. C. schrijft aan zijn blad :

Slechts weinige personen in Vlaanderen weten dat Karel Van de Poele, de uitvinder van het bekende trolley-stelsel voor tramwagens, een in 1869 naar Amerika uitgeweken Vlaming was. Karel Van de Poele, wiens standbeeld te Boston prijkt, was in 1846 te Lichtervelde in West-Vlaanderen, geboren en overleed in de Ver. Staten in 1895. Door de (Brusselsche) Standaard wordt nu de vraag gesteld of niemand er aan denkt te Lichtervelde een hem waardig monument op te richten of dan toch ten minste een gedenkplaat aan te brengen in den gevel van het bestaande nederige geboortehuis van den uitvinder.

LUCHTVAART. — De nieuwe Daimler luchtexpres met elf zitplaatsen, waarvan er vijf door passagiers waren bezet heeft elk record voor snelheid voor de reis van Londen naar Manchester verbeterd. Zij heeft een afstand van 185 mijl gevlogen in 75 minuten, hetgeen overeenkomt met een gemiddelde snelheid van 148 mijl per uur.

LUCHTZEILTOCHT. — Luitenant Thoret, die met een vliegtuig, waarvan de motor stilgezet was en de schroef vastgezet te Briska 7 uur en drie minuten aan een stuk in de lucht is gebleven vertelt daarvan in de Matin. Hij was naar Briska gezonden door den onder-staats secretaris voor de luchtvaart om terreinen uit te zoeken die geschikt waren voor zeilvluchten en om de stijgkracht van de winden te bestudeeren met een vliegtuig, dat hem door het centrale vliegkamp te Algiers verstrekt zou worden. Thoret koos voor zijn proefnemingen den heuvel Ed. Delouatt, ten Z. O. van Biskra, ongeveer 7 K. M. van de stad. Deze heuvel, waarvan de top ongeveer 225 M. hoog is, heeft een lengte van ongeveer 5 K. M. Meer naar het westen, 13 K. M. van Biskra, verheft zich de hoogvlakte van Boe Bezal van 530 M. hoogte en in het verlengde van de Ed. Delouatt ligt een reeks heuveltoppen van 380 tot 450 M. hoogte, Guetaat-en-Nessara geheeten. Bij een eerste proefneming met het stilzetten van den motor en het vastzetten van de schroef deed Thoret 2 minuten over een landing van een hoogte van 100 M. Dinsdag bleef hij 144 minuten in de lucht en landde vrijwillig. Woensdag, de groote dag, begon hij om 7 uur, maar plotseling verslapte de opstijgende wind en na 12 minuten moest hij dalen. Een tweede poging mislukte eveneens, na een vlucht van drie kwartier. Om 9 uur steeg de luitenant ten derde maal op. Er woei een N. W. wind met een kracht van 35 à 50 K. M. per uur. Enkele malen liet de wind den vlieger min of meer in den steek en daalde hij lager dan de top van den heuvel, ook kostte het hem soms moeite rotspunten te vermijden, doch zijn groote strijd ging tegen de verveling en vermoeidheid. De seconden kropen. Na 3 1/2 uur vliegens dacht Thoret er over het op te geven ; hij had immers het record van Maneyrol met 10 minuten geslagen. Dan schepte hij weer moed. Men zou hem den juisten tijd kunnen betwisten, hij moest het record slaan met uren, in plaats van met minuten. Dus was telkens een nieuw uur het doel, maar wat duurden die uren lang. „Ik had nooit gedacht, dat men zoo genoeg van de zeilvlucht kon krijgen." Het laatste uur was heerlijk. De vlieger had weer een even groote hoogte bereikt als bij zijn vertrek. Mevrouw Thoret, die de vlucht van den grond af gade sloeg, was op den heuvel geklommen om dichter bij haar man te zijn. Hij riep haar toe achter een hoop steenen te schuilen voor den wind. Het antwoord kon hij niet verstaan, want hij had haar reeds — zonder het te willen — den rug toegekeerd. Ten slotte begon de vlieger, die slechts een linnen pak droeg, kou te krijgen. Hij riep zijn vrouw toe, dat hij tegen 4 uur zou dalen en zij klom den heuvel af. Na ruim 7 uur vliegens landde Thoret. De wind was nog steeds even sterk, met een bonten pak zou hij, alle vermoeidheid ten spijt, in de lucht zijn gebleven tot de maan aan den hemel stond.

Dat blijft voor een volgenden keer weggelegd.

Lijst van eere- en beschermende leden

(Vervolg).

EERE-LEDEN.

38 Robert Ch. J. Ringoir, Elisabethville, Belgisch-Congo 250 fr.

BESCHERMENDE LEDEN.

83 Van Huffelen, Lozanastr. Antwerpen 100 fr.
84 Van Loy, Prins Albertlei, Berchem 100 fr.
85 Steenackers K. wijnhandel., Schelle 100 fr.

Aan de afgevaardigden,

Begin Februari wordt door het secretariaat, aan de afgevaardigden der belangrijkste plaatsen, een gedrukt stuk *als type voor een artikel* in de plaatselijke weekbladen gezonden ; wij vertrouwen op de dienstvaardigheid onzer afgevaardigden om dit propagandamiddel zoo volmaakt mogelijk te verwezenlijken.

Gedrukte aanvragen om vermindering bij schouwburgen, kinemas, enz. worden insgelijks toegezonden en zijn, voor onze leden steeds te bekomen op het Secretariaat.

AFGEVAARDIGDEN

LIMBURG : RECKHEIM. Jef Paredis.

DE TOERIST

VTB

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 4 **15 Februari 1923**

Onze laatste drukproeven van dit nummer Maandagavond l.l. per spoedbestelling verzonden waren Woensdag d.a.v. nog niet ter bestemder plaatse, Wij hebben nu moeten verbeteren in den trein en zonder de handschriften te kunnen raadplegen. Mogelijk onverbeterde fouten gelieve men daarom te verontschuldigen.

Het Museum Plantijn. (1)

PLANTIJN.

Christoffel Plantijn werd geboren te Saint-Avertin, op een mijl afstand van Tours, in Frankrijk. De datum zijner geboorte is niet met zekerheid bekend. Zijn kleinzoon Frans Van Ravelingen, verzekert dat zijn grootvader in de maand Mei van het jaar 1520 geboren werd. Op zijn grafzerk en enkele gegraveerde portretten geven het jaar 1514 op; in verscheidene openbare akten laat Plantijn zelf zijn geboortedatum afwisselen tusschen 1518 en 1525. Hij was nog zeer jong, wanneer hij zijn moeder verloor. Vader Plantijn vluchtte met zijn kinderen naar Lyon en vond er een onderkomen bij een kanunnik, bij wien hij als huisknecht diende. De kanunnik zond Plantijn met een zijner neven naar Parijs en de kleine Christoffel reisde mee.

Van hier trok Christoffel naar Laon, waar hij in leer ging bij een drukker. Hij maakte er kennis met Jeanne Rivière, die hij huwde in 1545 of 1546 en met wie hij zich te Parijs ging vestigen.

In 1549 reeds kwam hij naar Antwerpen, dat, na Parijs, de bloeiendste stad van Noord-Westelijk Europa was. Hij trad er eerst op als boekbinder en leerwerker.

Hij woonde toen op de Lombaardevest, bij de Kammerstraat, later verhuisde hij naar de omgeving der Beurs, waar wij hem nog gevestigd vinden in 1555. Hij verwierf al spoedig den naam van een knap vakman; zijne boekbanden, zijne keffertjes, zijne scheden, zijne verguldsels en zijne ingelegde lederwerken overtroffen alles wat in dien aard in de Nederlanden werd gemaakt.

Slachtoffer eener noodlottige misgreep, werd hij in 1555, bij een nachtelijken overval, doodelijk gewond. Hoezeer men ook wanhoopte, werd hem toch het leven behouden. Toch kon hij geen handarbeid meer verrichten, waarbij men zich veel moet bewegen ; hij liet daarom zijn ambacht varen en hernam dat van boekdrukker, dat hij reeds te Laon had uitgeoefend.

't Zelfde jaar nog verscheen zijn eerste boek, getiteld „La Institutione di und fanciulla nata nobilmente". In 1559 had hij zich reeds flink ingericht. In 1560 drukte hij veertien en in 1561 dertig verschillende werken.

(1) Naar aanleiding van ons bezoek op 4 Maart.

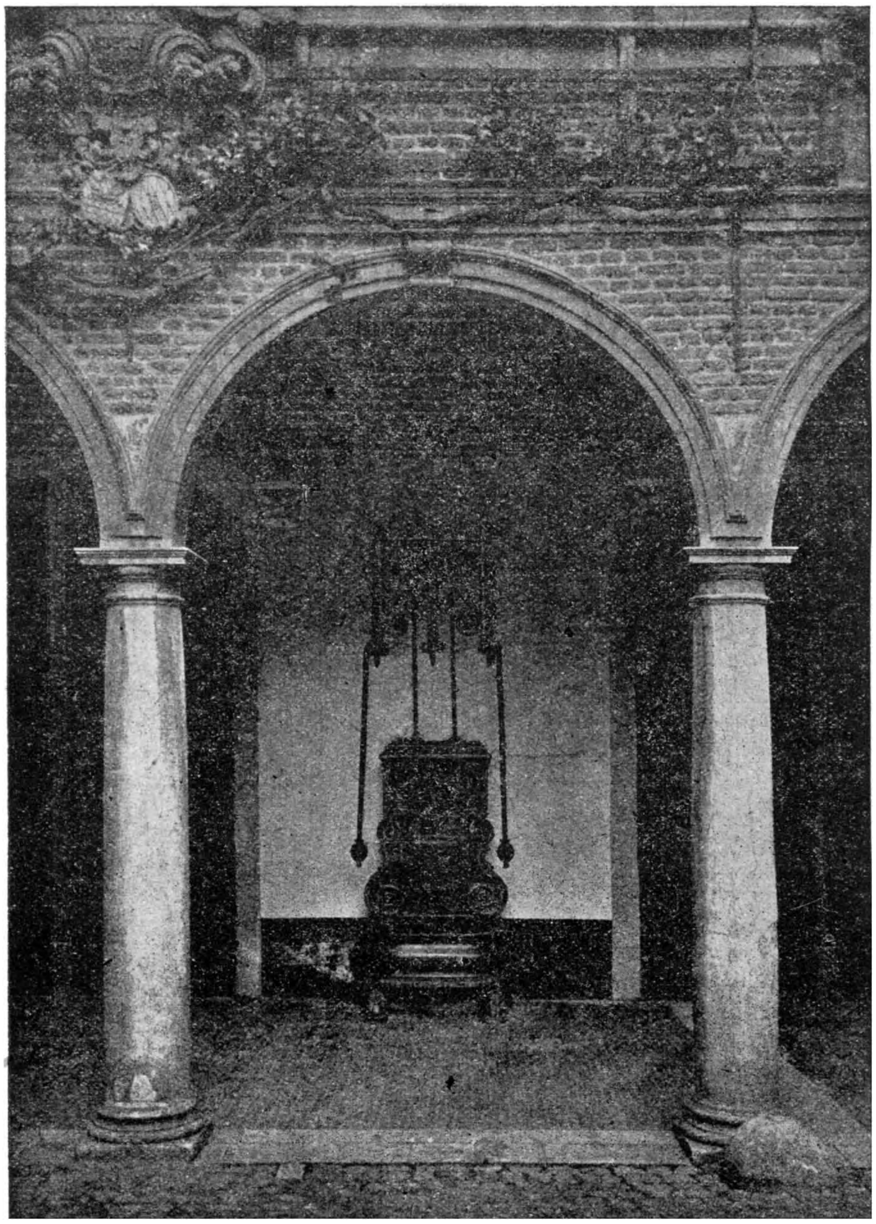

PLANTIJNMUSEUM. — DE INGANGSPOORT

In 1562 werd hij als ketter verdacht en vluchtte naar Parijs. Maar reeds in 1563 gaat hij door als onschuldig en komt hij terug. Het feit staat evenwel vast, dat Plantijn enkele kettersche boeken drukte.

Nu werkte hij echter in vennootschap met Kornelis en Karel van Bomberghe, Jacob de Schotti en doctor Goropius Becanus, vennootschap dat bestond van 1563 tot 1557 en dat hem toeliet een groote uitbreiding aan zijn drukkerij te geven.

In 1567 bleef hij alleen aan het hoofd der zaak. Van dan af zocht hij zijn voornaamsten steun bij den koning van Spanje en telde hij onder zijn machtige beschermers kardinaal Granvelle, alsook den secretaris des konings Gabriël de Garjas. Op hunne aanbeveling werd hij belast met het drukken van den Koninklijken Bijbel in vijf talen, het voornaamste werk dat hij uitgaf, het belangrijkste mo-

gen we zeggen, dat ooit eenig drukker in de Nederlanden uitvoerde.

Terwijl hij aan den Bijbel werkte drukte hij ook zijn eersten Romeinschen Missaal, naar den tekst, pas goedgekeurd door het Concilie van Trente.

In November 1570 belastte Philips II Plantijn met het drukken van de kerkelijke boeken voor Spanje en bekwam voor hem van den paus het voorrecht dit soort van werken te leveren voor al de landen toebehoorende aan den koning van Spanje. Dit was de voornaamste bron van de toekomende welvaart der familie Plantijn-Moretus. Te rekenen van 1572 kwamen er jaarlijks duizenden en tienduizenden Missalen, Brevieren, Diurnalen, Psalmboeken, Antifonariën, Getijdeboeken van de persen der groote Antwerpsche drukkerij.

Plantijn's huis werd daarbij rond de jaren 1570 als een ware Academie ; tal van Orientalisten, van natuur- en taalkundigen vergaderden in het drukkershuis waar zij hunne werken ter pers brachten.

En kon die Franschman maar even Vlaamsch ?

Plantijn was naar Antwerpen gekomen zonder een woord Vlaamsch te kennen en hij ging er om met werklieden, waarvan de meesten zeker geen woord Fransch verstonden. Wat deed hij ? Elken avond, vertelt hij zelf, teekende hij de woorden aan die hij in den dag leeren kennen had. En de gedachte kwam in hem op ook voor het Vlaamsch een woordenboek te doen opmaken. Hij koos er vier man voor uit, en na tien jaren kwam in 1573 de „Schat der Nederduytsche Sprake" van de pers. De bijzonderste opsteller was Cornelis Kiel van Duffel geweest. Zoo kreeg onze taal haar eerste woordenboek.

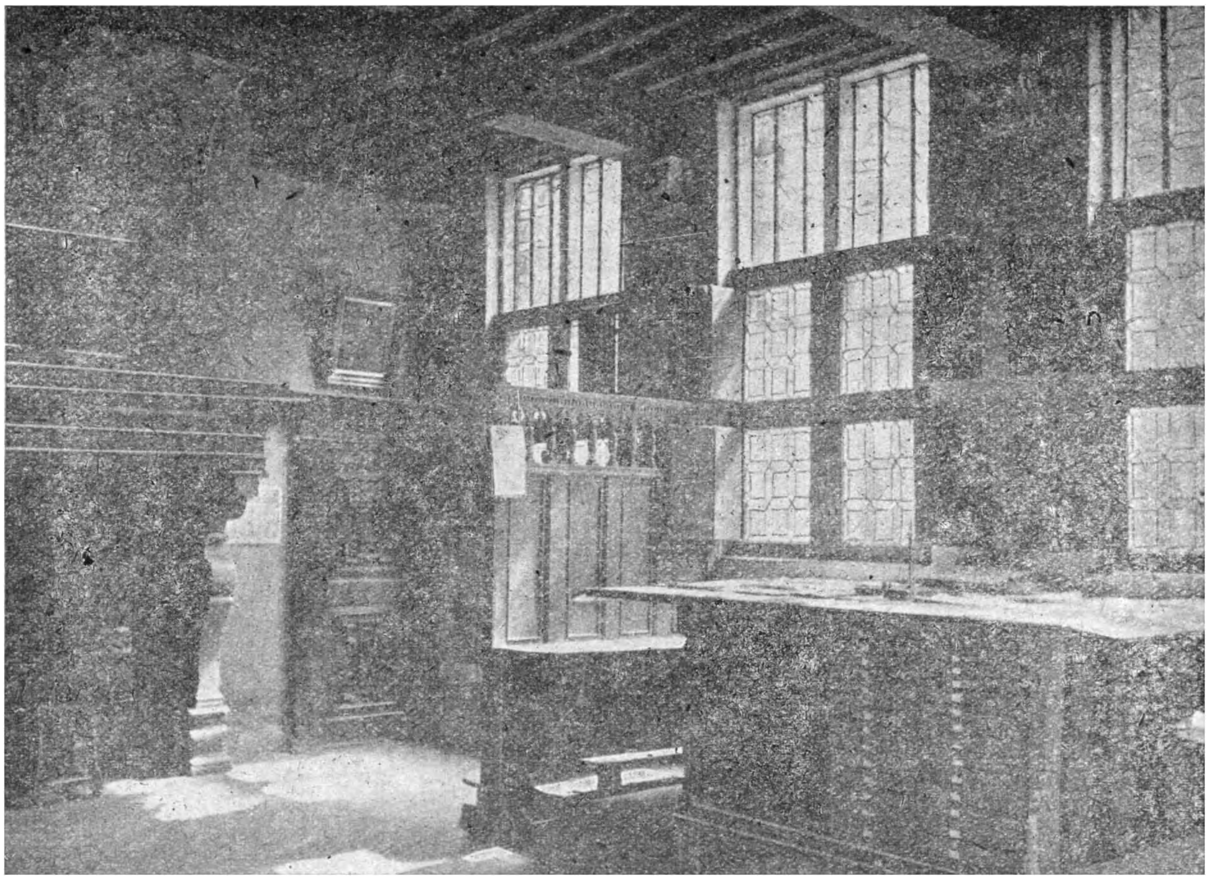

PLANTIJNMUSEUM. — DE KORREKTIEKAMER

In 1557 verliet Plantijn zijne woning bij de Beurs en ging zich vestigen in de Kammerstraat, waar hij tot in 1564 „den Gulden Eenhoorn" bewoonde. In dit jaar bracht hij zijn werkhuis en zijn winkel over naar een ander huis derzelfde straat, geheeten „de Groote Valk". Hij veranderde dezen naam in dien van „den Gouden Passer". Hij bleef in dit huis wonen tot in 1576, wanneer hij zijn werkhuis overbracht naar de Hoogstraat, in een huis gelegen bij de St. Jans-Poort en toehoorende aan Marten Lopez.

't Zelfde jaar nog, na de verwoesting der stad door de Spaansche soldaten, moest hij zijn zaken inkrimpen en behield hij slechts de helft van het huis. Drie jaar later, 22 Juni 1579, kocht hij het deel dat hij in gebruik had en dat uitkwam op de Vrijdagsche Markt en gaf aan zijn eigendom ook den naam van „den Gouden Passer". Daar woonde hij, buiten een paar jaren, tot aan zijn dood, en daar zetten zijn opvolgers de drukkerij voort, tot de stad en de staat de gebouwen aankocht voor 1.200.000 fr. en deze in het tegenwoordige museum herschiepen.

Plantijn was stout in zijn ondernemingen. Niets was te kostelijk voor de uitvoering. Hij en zijn familie leefden evenwel op meest bescheiden voet; toch stak hij herhaaldelijk diep in de schuld. Toen Philips II hem met geldverslindende werken belastte, had hij hem groote toelagen beloofd; maar te vergeefs heeft Plantijn tot aan zijn dood den koning gemaand. In 1683 kon hij het tegen zijn schuldeischers niet meer uithouden en vluchtte naar Leiden. Hij keerde naar Antwerpen in 1585, na de inneming der stad door den hertog van Parma.

Plantijn stierf den eersten Juli 1589 en werd in den omgang van het hooge koor van O.L.Vr. Kerk begraven, niet verre van de plaats waar zich nu nog zijn gedenkteeken bevindt.

Tijdens zijn leven had hij tot leus genomen: „Labore et Constantia". „Door het werk en door de standvastigheid", en zelden werd een spreuk zoo stipt nageleefd. Hij had de edele eerzucht zijner grootste voorgangers : de Aldi's uit Venetië, de Estienne's uit Parijs, de Froben's uit Bazel te evenaren en zoo mogelijk te overtreffen.

Plantijn liet vijf dochters na : De oudste had den meestergast Frans van Ravelingen getrouwd en die had den handel te Leiden overgenomen, die zijn schoonvader had gesticht tijdens zijn verblijf in die stad. De tweede huwde Jan Moretus, een anderen meesterknecht en deze was het, die Plantijn opvolgde. Diens afstammelingen bezaten de drukkerij tot 1876.

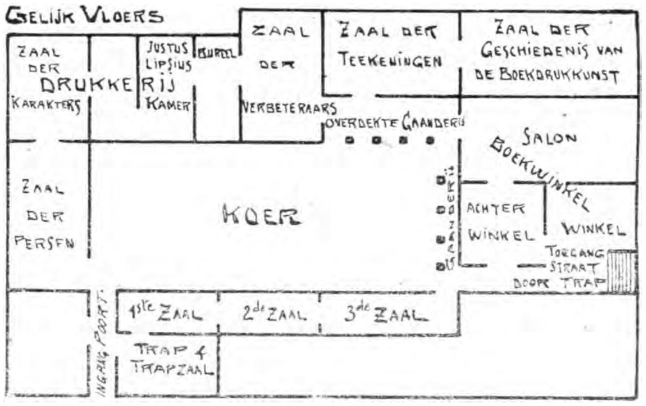

Er bestond zooveel eerbied in de familie voor den grondlegger der drukkerij, dat alles wat hij had verzameld en bezeten ongedeerd tot ons is gekomen : In de testamenten stond telkens de claussule van die bewaring in ten bate en ten laste van den oudsten zoon.

Al zat Plantijn steeds in schulden, in zijn zaken stak bij zijn dood, naar schatting, niet minder dan een half millioen gulden En de familie bleef steeds de aangelegde verzameling verrijken.

Het huidige gebouw is natuurlijk niet het oorspronkelijke winkeltje. Zijn nakomelingen vergrtooten en verfraaiden het. Ze braken echter niets af, ze bouwden bij. De voorgevel van thans werd opgetrokken in 1761-63 naar de plannen van den bouwmeester Englebert Baets. Eenmaal op het binnenplein staan we voor veel oudere gebouwen. Deze werden opgetrokken op verschillende tijdstippen, van 1576 tot 1639.

HET MUSEUM.

Tyl Uilenspiegel zegde eens : In een museum gaat ge frisch binnen en komt ge vermuft buiten." Onder dit opzicht heeft Tyl maar àl te dikwijls gelijk. Een museum heeft een noodzakelijk kwaad. 't Is gewoonlijk een opeenstapeling van één en dezelfde soort zaken. Met het gevolg, dat de bezoeker overladen wordt bij het binnentreden door het vele dat er te bewonderen is en dit zijn onderscheidingsvermogen benevelt. Voeg daarbij, dat veel, wat in een museum tentoongesteld is, van zijn waarde verliest, omdat het niet in het kader waartoe het bestemd was, hangt.

Dit alles is voor het Plantijn-museum veel minder waar.

't Plantijn museum is een brok geschiedenis van drie en een halve eeuw..., een beeld van wat een kunstminnende familie gedurende dien tijd heeft bijeengezameld en uitgevoerd...., een beeld van wat „door het werk en de volharding" kan tot stand gebracht.

't Plantijn-museum is merkwaardig, eenig : 't Is niet uitsluitend museum, 't is deels ook een werkelijkheid. De verzamelingen van houtsneden en kopergravuren, de zaal der geschiedenis van de drukkunst, de zaal der gezichten van Oud-Antwerpen, de zaal der teekeningen van Antwerpsche meesters, de zaal der Antwerpsche graveurs, de zaal der Antwerpsche drukkers, die vele kasten die overal in 't midden der breede zalen staan en die zoovele waarden bevatten, dit alles geeft u den soms wrangen museum-smaak.

Maar voor 't overige is alles werkelijk leven ! 't Is alsof een hoogdag de drukkerij deed stil vallen en de eigenaars op familiebezoek waren. Morgen kan alles weer herbeginnen. De zettershaken liggen op de bokken, de handschriften steken in den kopijhouder, morgen kunnen de zetters voort doen. De vormen liggen op de persen, de steen staat afgekuischt, de inktwrijver, de rol, alles ligt bij de hand, morgen wordt weer 't eene vel na 't andere afgedrukt. Ginder in den hoek staan twee eerbiedwaardige ouderlingen, twee persen uit den tijd van Plantijn, voor wie het alle dagen rustig is.... Hier in de gieterij ligt alles nog alsof de werklieden gisteren het werk eindigden, de patrysen en matrysen, de smeltovens, de lepels, enz. enz. Aan den muur hangt een werkplaats-reglement ; *geen enkel syndikaat uit onze tijden zou nochtans zulk reglement dulden....* En dit is de korrectorskamer. Morgen zal een waardig opvolger van een Kornelis Kiel, een Frans van Ravelingen, een Arias Montanus de nog natte bedrukte vellen onder de handen krijgen, en kan hij er de noodige verbeteringen op aanbrengen. Kijk hier, in het kleine salon, daar de slaapkamer, ginds de achterkamer. En hier is de winkel met zijne talrijke, welgevulde rekken. Morgen zal weer nu en dan een kerkboek of een almanak worden verkocht, of zal een priester een missaal, een vesperboek of een ordinarium komen bestellen.... En in de bibliotheek, ziehier de groote, daar de tweede bibliotheek, met zijn talrijke kunstwerken, zijn kostbare manuscripten.... En in de groote zalen kunt ge uw oogen verlustigen in en uw ziel doen genieten met 't bewonderen dier heele reeks schilderijen — denk eens, tien Rubens'en, één Van Dyck en drie Pourbus'sen — en die heele reeks kostbare tapijten. En dan die schatten kunstgravuren naar de grootste meesters, die houten en koperen gravuur-

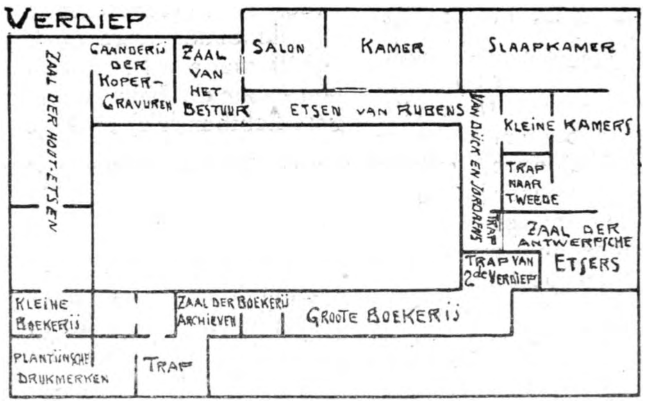

platen, en al die kleine kleinoodiën, meubelen, vazen, enz. enz.

En eindelijk de prachtige overheerlijke binnenkoer!

't Plantijn-museum is een weelde voor het oog, een genot en een voedsel voor den geest, een les voor den wil.

Kom ga zelf kijken en overtuig u!

E. W. H.

De Overtocht

Vervolg van blz. 38

Na een heerlijke nachtrust worden wij gewekt door de acht „glazen" (1) der scheepsklok. U moet weten, de scheepsbel dient ook om het uur aan te duiden en wel in dezen zin : eers,e half uur : 1 glas of slag ; tweede half uur : 2 glazen, enz. tot 4 ure en dan herbegonnen. Acht glazen worden dus geslagen te 4, te 8, te 12, te 16, te 20 en te 24 uur. Hoe men er toe kwam den dag alzoo in stukken van vier te verdeelen ? Luister : Al het scheepsvolk, zoowel dekpersoneel (t.t.z. officier, roerganger, bootsman, bootsmaat, kwartiermeester, matroos, scheepsjongen, enz.) als benedenpersoneel (t.t.z. machiendrijver, watertender, electriekbewerker, freezer, olieman, stoker, trimmer, enz.) loopen hun wacht om de 4 uur. Bijgevolg 4 uur op post en 4 uur rust. (Met de 8 urenwet is dit eenigszins veranderd). De scheepsklok telt dus de uren wacht af. Op 8 „glazen" worden de wachten afgelost door de andere ploeg. Het dekpersoneel heeft zijn logies in het voorste deel van het schip en het benedenpersoneel in het achterste gedeelte ; de boot is dus practisch, over de breedte, in 2 deelen verdeeld. Doch dit volstaat niet : zij is ook nog eens, over de lengte verdeeld in bak- en stuurboord. De ploegen welke langs stuurboord logeeren, worden door de „mannen van den bak" afgelost, en omgekeerd. Aan boord is dus alles degelijk geregeld.

Een dek-officier bood ons de gelegenheid de kommando-brug van naderbij te bezichtigen, (de officieren zijn de vriendelijkheid en voorkomendheid in persoon). Wij loopen over het bootdek en stellen vast dat al de reddingsbooten en vlotten voorzien zijn van zoet-water, beschuit, nood-seinen, reddinggordels, enz. ; het alles klaar tot gebruik. Daarna komen wij aan de hutten der officieren welke juist onder de kommando brug zijn. Wij betreden de overdekte brug t.t.z. eene gaanderij met glas omgeven, waarin verscheidene toestellen staan, betrekkelijk klein in omvang, en toch zoo groot in uitwerking Immers het is van deze plaats en door bemiddeling dezer werktuigen dat de boot wordt beheerscht! Wij zien de machienkamer, telegraaf, welke de snelheid „vooruit" of „achteruit" overseint aan den machiendrijver, het toestel der onderzeesche klok,die aanduidt van welke zijde de klank opgenomen wordt, en een menigte spreekbuizen naar alle mogelijke hoofddeelen van het schip; verder de on vangst-toestellen der seinen door den eersten officier op den boeg, of den derden officier op den achtersteven gegeven, enz.

Een verdiep hooger is de eigenlijke „brug" met al de te voren beschreven toestellen, daarbij nog eene semafoor, (d.i. een paal met twee beweegbare armen, welks stand de verschillende overeengekomen letters beduidt), met aan het boveneind een electrische lamp voor de Morse-seinen, (kortere of langere lichtbundels) welke eveneens hun letterbeteekenis bezitten, en beneden een sein-sleutel. Verder een paar kompassen om de richting van den „koers" te kennen ; een noodvuurpijl, stoomfluit en sireenregelaars ; emmertjes zand tegen brand, reddingboeien, enz.

Onmiddellijk daarachter bevindt zich het „wheelhouse" alwaar de roerganger vóór zich de kaart en het kompas heeft. Dit wielhuis is rond met glas omgeven. Het stuurtoestel (servo-moteur) wordt met de hand geregeld, doch de stoom levert de kracht, noodig om het roer in den gewenschten stand te brengen. Toch is achter dek nog plaats voorbehouden voor roergangers, welke de zich aldaar bevindende „wielen" kunnen bedienen, ingeval de stoominstelling defekt geraakt. Bij iedere wacht wordt door den aflossenden officier de koers opgenomen en in het logboek afgeteekend. (Het logboek bevat alle voorvallen aan boord in hunne chronologische orde, b.v. toestand der zee, wind-richting en sterkte, koers, gegeven seinen, geboorten en sterfgevallen,enz.) Nu komen wij in de kaartenkamer,de plaats waar zich de zeekaarten, sextanten en chronometers bevinden. Daar worden al de berekeningen gemaakt en nagezien. Het toeval wil dat juist de zonshoogte genomen wordt door een officier, door middel van een sextant. Na de berekening deelt deze ons mede op welke N. B. en W. L. wij ons bevinden; ons juist punt op zee werd dus bepaald!

---

(1) In de middeleeuwen kreeg de bemanning der zeilschepen elk half uur een „oorlam" (borreltjegenever) de scheepsklok. sloeg dan den tijd van het „glas".

't Is waarlijk iets ingenieus! Wij weten nu juist hoeveel meters water wij onder den bodem hebben. Al langer hoe meer geraken wij in bewondering voor die knappe zeevaartkundigen! Gelegenheid wordt ons verder geboden tot het bezichtigen van de post van „wireless". Ik was het vergeten te zeggen, maar dezen morgen bij de „breakfast" kregen wij de scheepsgazet, een blad aan boord gedrukt, bevattende het bijzonderste nieuws, draadloos overgeseind! Een schoone instelling voorwaar; en een van het grootste nut. De „Daily Mail" verschijnt aan boord van al de groote White Star Liners. De marconist heeft gedurig den luisterhelm op en blijft aldus in betrekking met het vasteland. Hij maakt aan den „purser" de wisselkoersen over, zoodat men ook aan boord geld kan wisselen en zelfs speculeeren!

Boven het wielhuis is nog een groot kompas (relèvements-kompas). Dit wordt bijzonder gebruikt om den juisten stand van het schip te bepalen, ten opzichte van de in het zicht zijnde waarmerken (vuur-en kerktorens, rotsen met bakens op, enz.) Voorwaar het is een ingewikkelde kunst, zoo maar den weg te vinden de gansche wereld rond zonder ooit ter plaatse te zijn geweest of een leidsman te kunnen raadplegen.

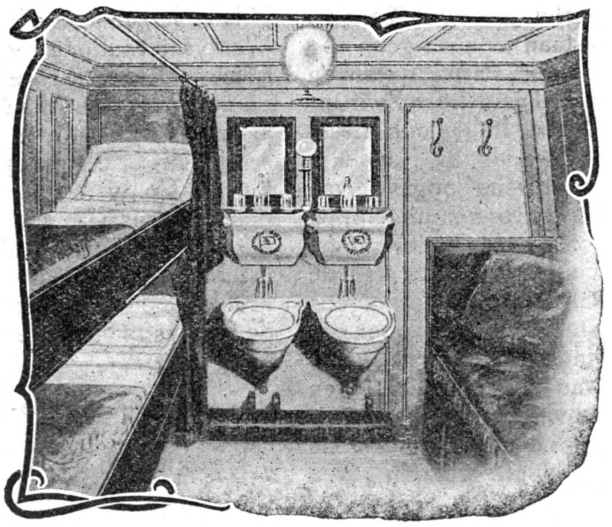

PASSAGIERSHUT 1e KLAS

In den namiddag wat rondgekuierd, op theebezoek geweest, wat gespeeld! Heden avond is het kinema-vertooning! Men fluistert dat er mooie filmen zullen vertoond worden, dat, bij goed weder, de vertooning „on deck" zal gebeuren, enz. Het blijkt dat, hoe afgezonderd een schip zich ook met zijn passagiers bevindt, er toch altijd veel nieuws „uit goede bron" is! En in afwachting denkt men aan de spreuk: „Hoop doet leven!"

(Wordt vervolgd).

V. T. B.-ers steunt onze werking tot het behouden onzer zeeduinen door het koopen van de **prachtige reeks van 12 geïllustreerde postkaarten der duinen tusschen Oostduinkerke en Coxyde. Prijs fr. 1.**— (franco per post fr. 1.10). Uitgegeven door den V. T. B. en te bekomen op het Secretariaat, St. Jansplaats 29 te Antwerpen.

De „Guides Conty".

Voor Frankrijk en voor de Franschen vindt men geen betere gidsen dan de Guides Conty. In een zestal boekdeelen worden afzonderlijk de verschillende geografische streken van Frankrijk behandeld: Bretagne, Normandië, Waasgouw en Elzas-Lotharingen, Savooie, Strook, Parijs, Lyon, Marseille, Boorden van de Loire, Middellandsche Zee en Korsika. Voor 't binnenland bestaan er overigens nog bijzondere boekdeelen over Parijs, Reims en Arras. — Voor 't buitenland verscheen Zwitserland, België, Zwarte Woud, Italië, ook Brussel, Antwerpen, Spa. Evenals bij Baedeker vinden we eene methodische opgave van reizen, zelfs nog een uitgave van uitstappen per fiets....! Meestal wordt Parijs het uitgangscentrum naar de verschillende steden van de behandelde geografische sector. Vervolgens worden van uit deze steden de uitstappen gedetailleerd. Vooral vinden we bij de Guides Conty een overvloed van kleinere inlichtingen omtrent tolwezen, aard van de wegen, afstanden, hellingen van de eene plaats naar de andere; vele miniatuurplattegronden geven onmiddellijk eene gemakkelijke orientatie voor het uitgaan der steden naar bepaalde richtingen. Als wegwijzer zijn deze gidsen bijzonder geschikt. De illustratie der kaarten is bevredigend. Voor het bezoek der steden geven de Guides Conty voornamelijk de bezienswaardigheden, kerkelijke en burgerlijke gebouwen, musea, schouwburgen met verklarende notas. Jammer echter dat over het hotelwezen — tenzij alleen bij wijze van een aanhangsel reclames — niets gerept wordt.

Uitvoerig zijn de guides omtrent prijzen — en uurtabellen van verkeersmiddelen. Maar deze overvloed aan details kan nadeelig worden om reden dat ze te veranderlijk zijn en daarom niet bestendig betrouwbaar; ongelukkig wordt ook nooit het jaartal der uitgave in het boekdeel gedrukt zoodat men zich over de vermoedelijke bestendigheid der aangegeven inlichtingen bezwaarlijk geruststllen kan. Voor Franschen zelf is het geen zoo groot nadeel; zij kunnen zich lichter over de actualiteit der gegevens overtuigen; voor vreemdelingen kan het lastig worden schikkingen te maken op grond van aangegeven tabellen die sinds lang vervallen zijn. Men weze nog meer op zijn hoede met de gidsen voor het buitenland, want de bestendige controle der toestanden, maakt zich aldaar schier onmogelijk. — Baedeker geeft minder détail, méér algemeene onveranderlijke inlichtingen, ook komen in Baedeker de jaartallen der uitgave telkens voor. — Zeker, de Guides Conty verbazen ons door détaildocumentatie, wellicht tot nadeel van practisch toerisme! — Wij kunnen b.v. niet aannemen dat eene stad als Gent in een namiddag kan bezocht en gezien worden. Dat voor la Belgique, Bruxelles, Anvers, Spa schijnen sinds den oorlog niet in overeenstemming gebracht met den hedendaagschen stand van zaken. De gidsen verschenen alle in de Fransche taal. — Waar internationale verhoudingen ter sprake komen missen ze wel eens de gewenschte objectiviteit. Het kan niemand verwonderen als men ziet dat door toedoen van het Fransche ministerie van openbare werken bij de Guides Conty de „Guide officiel de la Zone des Armées (la voie sacrée) verscheen. — Afgezien van enkele kleine voormelde onvolmaaktheden blijven wij erkennen dat er voor Frankrijk en de Franschen geen gidsen boven de Guides te verkiezen zijn.

E. E.

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

Wat iedere V. T. B-er moet weten!

IETS OVER WEERKUNDE.

Na regen komt zonneschijn,

Het regent:	*H t is schoon weder:*
Als de wind met vlagen uit het Zuiden komt;	Als de wind geregeld uit het Oosten komt;
Als de vogels langs den grond vliegen;	Als de vogels hoog in de lucht vliegen;
Als de maan met een l cht-krans (halo) omringd is;	Als de maan helder en schitterend is;
Als de hemel des 's morgens somber is;	Als er des morgens een weinig mist is;
Als de hemel rood is bij het opkomen der zon.	Als de hemel rood is bij zonsondergang.

's Morgens zonneken rood,
's Avonds waterken in de sloot!

OP HET SPOOR.

Leer eerst goed het treinboek gebruiken; lees dan ook aandachtig de eerste en laatste bladzijden ervan.

Wees nooit zenuwachtig en laat uw treinboek niet te huis op tafel liggen.

Neem zoo weinig mogelijk reisgoed mede.

Zorg dat ge steeds op tijd in het station zijt, vooral als ge bagage hebt. Zoodra gij in 't bezit zijt van uw reiskaartje laat dan uw reisgoed inschrijven.

De fiets brengt men zelf aan den pakwagen; bij aankomst hem ook daar afhalen.

Begeef u dadelijk naar den trein en kies

aanstonds een plaats, liefst in een hoekje naast het raam ; dat zit gemakkelijker en men kan genieten van het mooie van het landschap.

Vele menschen worden onpasselijk als zij tijdens het reizen met den rug naar de locomotief toe zitten ; in deze houding ziet men ook minder van het landschap, daar het „vlucht", terwijl men op de tegenovergestelde plaats de zienswaardigheden in de verte ziet opduiken en naderen.

Reis zooveel mogelijk bij dag ; 's nachts reizen is afmattend, vervelend en ongezond.

Zorg zooveel mogelijk voor frissche lucht in de coupé.

Wanneer men belangwekkende landschappen op reis zou ontmoeten tracht dan steeds tevoren te weten waar men voorbijreist, neem zoo mogelijk een goede kaart van de streek welke doorgetrokken wordt. Stijg nooit uit den trein, en vooral spring er nooit op als hij nog in beweging is.

Verlaat het rijtuig in de richting van de locomotief (vooral dames zondigen vaak in dit opzicht).

ZICH ORIËNTEEREN.

Zich oriënteeren is zich naar het oosten richten (oriënt) in meer uitgebreiden zin de hoofdstreken (Noord, Zuid, Oost, West) en de daarvan afhangende richtingen bepalen.

Voor dat doel bedient men zich gewoonlijk van een kompas. Het is een soort van doos, met een stift in het midden, waarop een magneet zich vrij kan bewegen. Het geblauwd punt der naald geeft de richting van het Noorden aan. Op den bodem der doos is een windroos geteekend.

Bij gebruik van het kompas, legge men het toestel waterpas. Men zet de naald los en wacht tot ze onbeweeglijk blijft. Vervolgens draait men voorzichtig de doos, tot het Noorden van de windroos een weinig Oostelijk van de blauwe punt der naald komt te staan. (13°5 afwijking der magneetnaald). De windroos geeft alsdan de verschillende windstreken aan.

Men lette wel op :

1) Het kompas moet goed waterpas liggen, opdat de naald zich vrij kunne bewegen.

2) De doos noch te schokkend, nog te vlug rond te draaien, om alle groote slingeringen der naald te vermijden.

3) Geen ijzeren voorwerpen bij zich te dragen of zich niet in de nabijheid te stellen van ijzeren voorwerpen (sporen, afsluitingen, enz.) wier tegenwoordigheid binnen een straal van 20 tot 25 meter een afwijking der magneetnaald kan veroorzaken.

4) Onweer en bliksem, alsmede draden en kabels waar een electrische stroom doorloopt kunnen eveneens verwarring veroorzaken in de aanduidingen der naald.

* * *

Bij gebrek van het kompas, kan men zich nog van enkele andere middeltjes bedienen om de windstreken op te zoeken. Ze zijn nochtans niet zoo zeker en niet altijd geschikt.

Zon. — Vooreerst de zon. Min of meer benaderend mag men zeggen, dat de zon des morgens om 6 uur in het Oosten staat, om 9 ure in het Zuid-oosten, 's middags in het Zuiden, om 15 ure in het Zuid-Westen en om 18 ure in het Westen.

Zon en uurwerk. Met meer zekerheid kan men met een uurwerk en de zon als volgt handelen : Plaats uw uurwerk waterpas; neem de helft van den hoek door de twee wijzers op een gegeven oogenblik gemaakt ; de aldus gevormde lijn richt ge naar de zon. De lijn 6-12 geeft u alsdan de richting Noord-Zuid, het Noorden langs den kant der 6 van de wijzerplaat.

Maan. — Bij middel van de maan kan men sommige nachten vrijwel met zekerheid de windstreken aanduiden. Wanneer de maan in een harer kwartieren is, vormt ze een halven cirkel, met 2 scherpe punten. Verbind die 2 punten met een lijn. Kunt gij er de letter p uitmaken **P** dit is wanneer de maan in haar eerste kwartier is (eerste-**p**remier) dan zijn hare punten naar het Oosten gericht. Kunt ge integendeel er de letter **d** samenstellen wanneer ze in haar laatste kwartier is (laatste **d**ernier), dan zijn hare punten naar het Westen gekeerd.

Poolster. — Des nachts kan men zich behelpen met de Poolster, die steeds de richting van het Noorden aangeeft.

Gemengd.

TE ONTHOUDEN

24 Februari-7 Maart, Motorrijwieltentoonstelling te Brussel.
16-25 Maart, Automobieltentoonstelling te Geneve.
12-27 April, Automobieltentoonstelling te Milaan
28 April-6 Mei, Automobieltentoonstelling te Praag.
1 Mei-Juli. Intern. automobieltentoonstell. te Gothenburg.

Verkeerswegen.

DE WEG ANTWERPEN-BRUSSEL.

Weldra zal deze druk bezochte weg aan allen voldoening schenken. Herstellingswerken werden zoo pas gedaan op het vak Antwerpen-Mortsel ; de verbetering verderop tot Waelhem zal plaats hebben in 1923 en zal 641.000 fr. kosten.

Het lastkohier is goedgekeurd wat betreft de noodige uit te voeren werken tusschen Mechelen en de grens der provincie Brabant.

Van hier tot Vilvoorde is de weg in zeer goeden staat, terwijl op dit oogenblik de macadam tusschen Vilvoorde en Brussel in orde wordt gebracht.

DE BUITENLEIEN TE MECHELEN.

Het zal velen groot genoegen doen te vernemen dat het bestraten dezer buitenleien te Mechelen vlug opschiet ; zoodra dit werk klaar is zullen fietsers, motorcyclisten en automobilisten, welke zich van Antwerpen naar Brussel begeven, of via-versa, niet meer door deze stad moeten rijden.

DE BRUG VAN BOOM.

In de dagbladen hebben wij gelezen dat weldra de herstellingswerken aan de brug van Boom zouden begonnen worden ; in het officieel treinboek verscheen zelfs een gewijzigde treinregeling in dit vooruitzicht.

Volgens de laatste berichten zullen deze werken niet doorgaan en worden zij verschoven tot in 1924.

O ad-mi-ni-straâ-tie !

LANGS BRABANTSCHE WEGEN — Niet genoeg kan er gewezen worden op de verwaarloozing in sommige gemeenten van Vlaamsch-Brabant, inzake de openbare wegen. Trouwens in velerlei opzichten is de toestand dezer meer dan ellendig ! Men hoeft zoo maar, door 't anders zoo schilderachtige landschap een reisje te doen om te ervaren, dat ten grootsten deele daarvan de schuld ligt aan de openbare besturen of beter : de gemeentebesturen, die niets doen voor 't onderhoud of de reiniging hunner wegen en beken.

Bij de minste regenvlaag stroomen de wegen onder ; vuilnis ligt er met hoopen ; mest en aal verpesten den geur der lieve natuur, enz. enz. Veelal liggen de steenwegen met diepe holten of putten ; geene herstellingen in tientallen van jaren werden uitgevoerd, enz.

Waar brouwerij of melkerij bestaat, worden de wegen overstroomd met allerlei walg lijk afvloeisel der rottende zelfstandigheden, die een gedurig gevaar opleveren voor de openbare gezondheid.

In den zomer tot in den herfst vindt men langs vele wegen in massa, schadelijk onkruid en distels, die na rijping hun zaad bij 't minste briesje dat opsteekt over de akkers heen waait en de landerij n bederft.

In den winter — van nu reeds — is het in vele gemeenten (we spreken hier vooral van rond Leuven, Thienen, Aarschot) onmogelijk met een fiets door te geraken op gevaar af, zich armen en beenen te breken, uit hoofde van den slechten, — laat ons zeggen schandelijken — toestand der wegen.

De bevoegde provinciale kommissie, zoowel voor de gezondheidsdiensten moesten zich eens die toestanden gaan afzien ; er valt veel te leeren.

Moge onze stem weerklank vinden opdat verbeteringen intreden ! **(Laatste Nieuws)**

***

Weldra zullen de herstellingswerken begonnen worden aan de groote baan Auderghem-Waver en van daar naar de Brabantsche grens. Reeds is men begonnen met proefnemingen van " soliditeit „ bekleeding tusschen Waver en de Brabantsche grens. Van dezen straatweg wordt een deel der baan weggeruimd ; het ander deel zal met asphalt gemaakt worden. De werken op de baan Leuven-Tervueren zijn reeds voleindigd, doch schijnen niet te voldoen aan de beoogde bedoelingen.

OVERWEGEN.

De burgemeester der stad Hasselt brengt ter kennis van het publiek dat de overwegen N. 14, 18, 19 en 24 op de spoorlijn Landen-Hasselt, vanaf 25 Januari, des nachts onbewaakt zullen blijven,

Oppassen is dus de boodschap.

NIEUWE TRAMLIJNEN IN BRABANT.

Er is thans ernstig sprake van het aanleggen van twee nieuwe tramlijnen, waarvan het ontwerp ter studie ligt. Het 1ste ontwerp voorziet een vereeniging van de bestaande buurtspoorlijn Overyssche-Groenendael, over Vorst-Brussel, langs den straatweg van Ter Hulpen, de Loreinendreef (onder den Tunnel) tot aan den Waterlooschensteenweg aan het " Fort Jaco „, te Ukkel.

Een tweede ontwerp omvat een gansch nieuwe tramlijn tusschen Overryssche en Etterbeek, langs den Waverschen steenweg over Auderghem. Op de Jourdanplaats (Etterbeek) zou deze nieuwe lijn aansluiten bij de bestaande die loopt van Elsene (St-Kruisplaats) naar Schaerbeek. De lijnen zouden geëlectrifiseerd zijn, 't is te zeggen met electrische kabels of trolleydraden (zooals naar Tervueren).

— Opnieuw werd voor kort de vraag opgeworpen, wanneer de buurtlijn van Leuven naar Tervueren met electrische drijfkracht zal ingericht worden Trouwens voor den oorlog was zulk ontwerp ter studie. Thans echter hoort men er van hoogerhand niet meer over reppen. Het ware niet ongepast dit studiewerk terug uit de kartons te halen. De verkeerdienst op die lijn is thans maar ellendig ingericht, wat menige klacht doet opgaan.

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

ALGEMEENE BESTUURSVERGADERING op Zondag 18 Februari om 11 ure voormiddag in het Secretariaat, St. Jans-Plaats, 29, Antwerpen.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk)

Brussel.

OP 17 FEBRUARI, om 1923, om 8 ure 's avonds, in het Gebouw, Pletinckxstraat, 19 (Beurs). De heer Senator Prof. Carnoy heeft zich welwillend bereid verklaard voor V.T.B. tak Brussel op te treden met een zeer interessante lezing „Reis door Amerika en Californië", versierd met vele fráaie lichtbeelden. Onze Brusselsche leden en die uit de provincie zorgen voor flinke propaganda en groote opkomst ! Wij zijn dat èn aan den geachten spreker èn aan den V.T.B. verschuldigd. Iedereen is welkom, en de toegang is kosteloos.

***

IN 'T VOORUITZICHT : Bezoek aan het Stadhuis te Brussel, onder deskundige leiding. Men lette op het definitief bericht in het volgende nummer (of zoo noodig in de dagbladen).

***

IN 'T VOORUITZICHT : De bekende dagbladschrijver, de Heer A. Hans, heeft zich bereid verklaard ook voor den V.T.B. te Brussel zijn lezing over „Zeeuwsch-Vlaanderen" te houden, die hij reeds vroeger in Antwerpen voor den V.T.B. hield. Ook deze lezing zal plaats vinden in hetzelfde gebouw waar op 17 Februari Prof. Carnoy zal spreken (Pletinckxstraat 19). Dag en uur zullen nader worden bekend gemaakt.

Antwerpen.

OP 4 MAART 1923, bezoek aan het Plantijn-Museum onder leiding van den heer Conservator M. Sabbe. Plaats van samenkomst om 10 ure op de Groote Markt (Brabo).

***

De voor 20 Februari aangekondigde lezing van Dr Leurs is uitgesteld moeten worden.

St. Niklaas.

4 MAART, om 10 1/2 ure, Propaganda-voordracht.

Lokeren.

4 MAART, om 2 ure, Propaganda-voordracht.

Dendermonde.

4 MAART, om 5 ure, Propaganda-voordracht.

Elk lid trachte voor 1923 in zijn omgeving nieuwe V.T.B.-leden aan te werven.

Onze kas heeft veel geld noodig !

Werft EERELEDEN aan (fr. 250) of BESCHERMENDE leden (fr. 100)

De eersten zijn door hun storting lid voor het leven, de anderen lid voor 10 jaar.

VAN HET SECRETARIAAT.

BESTELLINGEN.

Nogmaals verzoeken wij tegelijk met de bestellingen (knoopen, kaarten, boeken, enz.) het verschuldigde bedrag te voegen, verhoogd met de vrachtkosten. Slechts *na betaling* kunnen de bestellingen uitgevoerd worden, omdat er ons anders een groote administratieve werkzaamheid opgelegd wordt. Het eenvoudigste is de som te storten op onze postcheckrekening nr 93627 (op den naam van Frans Neyes, Antwerpen).

***

ANTWOORD BETAALD.

Op de meeste ons gestelde vragen had men reeds zelf antwoord kunnen vinden, wanneer men De Toerist had gelezen ! Vragen die beantwoording eischen moeten vergezeld gaan van het porto-bedrag.

***

KLACHTEN ONTBREKENDE NUMMERS.

Wanneer men een nummer van " De Toerist „ niet ontvangt, klage men ten postkantore van de woonplaats. Aan het Secretariaat te schrijven heeft geen nut, aangezien alle leden hun blad als postabonnement bekomen (met uitzondering van de luxe-uitgave.)

***

KAARTEN OP LINNEN.

Onze leden, die de Vlaamsche kaarten op linnen bestelden, worden verzocht nog even geduld te hebben. Ze zijn bij den boekbinder in bewerking, doch " die heeft het erg druk „ — zoo zegt hij tenminste.

***

ONS ZOMERUUR IN GEVAAR.

V.T.B-ers doet al het mogelijke opdat wij dezen zomer opnieuw het zomeruur ingesteld zien. Er is ernstig sprake van dat het afgeschaft zou worden ! Men wende zijn invloed aan bij volksvertegenwoordigers en andere personen opdat deze zeer nuttige instelling behouden blijve !

BONDSLEVEN.

NINOVE EN DEN LEDEBERG.

Er zijn plannen in voorbereiding voor een bezoek aan Ninove, Pamel en den Ledeberg. Wij noodigen bij voorbaat de V.T.B-ers van het geheele land uit zich daarbij aan te sluiten. Wanneer de plannen vastgesteld zijn zal er nader bericht verschijnen onder « *uitstappen, bijeenkomsten,* enz. »

FIETSERSCLUB TE ANTWERPEN.

Zeer waarschijnlijk zal er te Antwerpen een V.T.B-fietsclub opgericht worden. Dames en Heeren die lust hebben daarvan deel te maken gelieven zich aan het Secretariaat V.T.B. St Jansplaats 29, Antwerpen op te geven.

***

FIETSCLUB TE BRUSSEL.

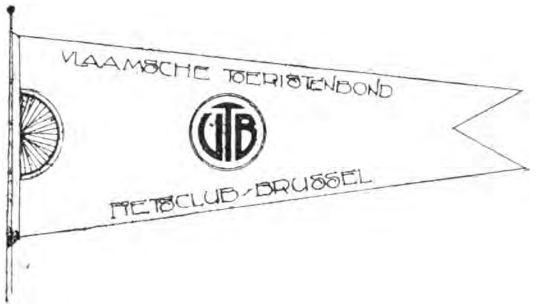

De Brusselsche V.T.B-fietsclub zal binnen kort opnieuw zijn werking aanvangen. V.T.B-ers (ook-sters !) die willen meedoen geven hun naam, adres en bondsnummer op aan de Secretaresse van Brussel : Mej. Leek, Portaalstraat, 144, Schaarbeek.

Boekbespreking.

Les Origines du Style Gothique en Brabant Première partie : l'Architecture Romane Rome II. l'Architecture Romane dans l'Ancien Duché du Brabant, par Constant Leurs. Ing. Architecte, Docteur en Archéologie, Brussel & Parijs, Vromant & Cie, 1922. IX+233 blz. met 118 fig. 1 tabel, 1 kaart buiten tekt.

Van de hand van onzen bekwamen redaktie-secretaris verscheen het prachtige werk, waarvan de nog al lange titel hierboven staat. En voor wie Dr Leurs in ons midden kent,kan slechts één ding verbazen : dat dit werk in 't Fransch verschijnt. Maar dat deze uitgebreide studie de stof vormde waarmede Ingenieur Stan Leurs zijn Doctoraat in Oudheidkunde verwierf, legt, voor wie met de Belgische Universiteits-gewoonten vertrouwd zijn, het feit voldoende uit, én we moeten er dus vrede mee nemen.

In hoever nu dat écht-wetenschappelijk werk van belang is voor toeristen, zoodat een bespreking hier gewettigd is, mag wel eventjes gezegd worden. Toeristen zijn menschen die genieten willen van al wat op Gods wijde wereld te zien is, zoowel aan natuurlijke

schoonheden als van de door menschenhanden vervaardigde. En al is voor hen oudheidkunde en kunst op zich zelf niet op de eerste plaats van belang, ze erkennen in deze uitingen van de menschelijke bedrijvigheid toch factoren die een voornamen invloed op stads- of dorpsbeeld uitoefenen. En ze voelen er dus wel voor eenigszins te weten rond wat tijd dit of dat gebouw opgericht werd, in welken bouwtrant, enz. Dat zij derhalve wel gaarne kennis maken met de voornaamste kenmerken en karakteristieken der bouwstijlen is begrijpelijk, en zoo verklaart zich dat hier een zuiver oudheidkundig-architectonisch werk ter bespreking komt.

In dit boek van Dr Ing. Stan Leurs worden achtereenvolgens zoowat zeventig kerken en kapellen beschreven, welke meestendeels nog slechts gedeeltelijk, enkele nog slechts op dokumenten bestaan, alles uit het gebied van het Oud-Hertogdom Brabant en uit de Romaansche periode. Deze kotre maar zeer ontledende beschrijvingen hebben—daar ze zeer wetenschappelijk zijn — wel niet steeds ten volle belang voor den toerist zonder meer, maar zij bieden de stof waarmede de belangstellende reiziger zijn notas rijkelijk kan aanvullen.

Voor den meer ingewijde in de geschiedenis der bouwstijlen zijn de twee laatste hoofdstukken resp. over de karakteristieken en over den oorsprong der verschillende elementen der Romaansche Architectuur in Brabant van belang om het algemeen overzicht, dat zij bieden.

Een woord van lof over de voorname en prachtige manier waarop dit boek uitgegeven werd door de firma Vromant & Cie, is hier plicht.

We hopen dat vele Vlamingen dit boek over de oudste bouwkunst van hun land zullen willen bezitten. E. L.

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

Wetenswaardigheden.

De nieuwe Daimler-luchtexpres met 11 zitplaatsen legde den afstand Londen-Manchester (185 mijl) in 75 minuten af. (148 mijl per uur.)

***

Van af 5 Februari j.l. is de nachtdienst Louden-Parijs ingehuldigd met het vertrek van de « Air-Mail » uit Croydon (Engeland) te 5 ur. 's avonds.

***

— Trazehnies bezat nog een eeuwenoud kasteel, een der prachtigste van het land, nog een goed bewaard overblijfsel uit het leenroerig tijdvak. Doch ter oorzake der aardverplaatsingen in het centrum, ten gevolge der grootsche onderaardsche werken in de mijnen, loopen zelfs de sterkste gebouwen gevaar den eenen of den anderen dag in te storten. Zoo komt thans ook de toren in puin te vallen. Een der schoonste overblijfselen uit de vervlogen tijden is daardoor misschien wel voor altijd verdwenen.

***

— In den loop van verleden jaar, hebben de trams van de stad Londen 726,000,000 reizigers vervoerd, dus 36,000.000 meer dan in 1921. De omnibussen van de Londen General Omnibus Compant vervoerden847000000 reizigers, dus 51.000.000 meer dan in 1921.

***

— Uit een statistiek dezer dagen door het « Motorychicle Bureau » te New-York gepubliceerd, kan men zich eenigszins een denkbeeld vormen van den omvang van het verkeer daar ter stede. In de laatste vier jaren is het aantal motorvoertuigen in de stad vermeerderd van 185,216 tot 311,502 ; het aantal plezierwagens alleen bedraagt op het oogenblik 217,625 tegen nauwelijks de helft van dit aantal in 1919. Het aantal taxi's is eveneens verdubbeld en bedraagt thans 17,480. Bij het tegenwoorwoordige tempo van vermeerdering belooft het aantal motorvoertuigen in achttien maanden tijds het half millioen te bereiken.

De verkeerspolitie, verzekert de correspondent van de « Times », weet tegenwoordig geen raad meer met het dirigeeren van het verkeer, waarvoor de straten te nauw zijn geworden.

***

— « Versailles is gered ! » juicht de Parijsche correspondent van de " Times ». d. w. z de credieten door een aantal kunstenaars en met name door de redactie van de « Revue de l'Art français », verzocht voor het herstellen van het park en de beide Trianon-paleizen, zijn met algemeene stemmen door de Kamer toegestaan.

Jaarlijks zal gedurende den tijd van vijf jaar, een som van 31.350,000 frs ter beschikking worden gesteld van het ministerie van Schoone Kunsten. Het werk wordt onverwijld ter hand genomen. De boschjes en prieelen worden hersteld, de bassins en balustrades vernieuwd en de prachtige tuinen, die, zooals men weet, van Lenôtre zijn, krijgen weer het aanschijn dat ze hadden in de dagen van den Roi Soleil.

Ook is een beweging gaande om de oude glorie van de stad Versailles te doen herleven. Men stelt voor, om in de lente weer een « Saison de Versailles » te houden en feesten te laten plaats vinden in het park en de beide Trianons. De opera van Versailles, die sinds 1855 gesloten is, zal dan misschien heropend worden.

***

— Gedurende de elf eerste maanden van 1922 zijn er 38.983 aangiften ontvangen van te Parijs verblijf houdende vreemdelingen, d.i. 17,906 minder dan het jaar te voren. Tot op 25 December waren er 75,558 paspoorafgegeven tegen 76,000 in 1921 De vermindering vloeit voort uit het feit dat voor België en Luxemburg geen pas meer vereischt wordt. Het aantal aanvragen om genaturalizeerd te worden is aanmerkelijk toegenomen.

Er zijn in 1922 te Parijs 77,905 ongevallen met voertuigen voorgekomen, waarvan 60,089 slechts van materieelen aard waren. Er zijn 16,926 persoonlijke ongelukken gebeurd, waarvan 162 met doodelijken afloop, 957 ernstige. 5624 nog al ernstige en 10,183 lichte. Er zijn er veroorzaakt : 44.356 door auto's, 15,208 door voertuigen, die door paarden getrokken werden, 6538 door trams, 5917 door auto-bussen, 4012 door fietsen en 975 door motorfietsen.

De statistiek wijst een vermindering van misdrijven aan. Van aanrandingen, moorden, belangrijke inbraken, auto diefstallen en ernstige verwondingen zijn de cijfers : 1243 in 1920 ; 906 in 1921 en 684 in 1922. Nemen dus de misdrijven tegen personen af, de oplichterij daarentegen neemt toe, in het bijzonder die door middel van valsche of vervalschte wissels.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr : VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 15.

4037 Mej. Engels Anna, Dalstr., 6. St. Niklaas (Waes)
38 Mej. Van Genechten Helena, Kl. Steenw. Wilryck
39 Dilles August, beenh., Juul Moretuslei, 186 »
40 Van Acker Joris, beambte, Wilsonl., 226, Mechelen
41 Mej. Van Acker, » » »
42 Mej. Severijns Ch., Keldermansvest, 36 »
43 Mej. De Groes, M., Vaardijk, 47 »
44 Verschueren Antoon, Zandwerf, 11 »
46 De Ridder Jeanne, Nieuwstr., 20 »
47 Goetgebuer Juliaan, Alfons Pietersl., Oostende
48 Van Meerbeek, Joseph, schijfstr. 45 Mechelen
49 Teughels Jan, gemeenteontvanger Hombeek
50 Verschueren Louis, Landbouwstr. 39 Mechelen
51 Leyers Ger., bediende, Ruisbroek (Sauvegarde)
52 Lefèvre Emiel, Lge Schipstr., 1 Mechelen
53 Mestdach H. J. Vredestr., 47 Antwerpen
54 Deloeck Jan, lustermak., Brederodestr.. 173 »
55 Monnaerts Fonne, Kte Clarenstr., 20 »
56 Beirens René, natiebaas, Emile Banningstr. 44 »
57 Installé Hubert, Boomgaardstr., 9 Yper
58 Mej., Installé Helena, » »
59 Mej. Installé Ros., De Becker Remypl. 5, Blauwput
60 Moortgat J M., Laurierstr., 3 Lebbeke
61 Karnas Juul, onderw., Poortstr., 4 Berchem
62 De Bom Emmanuel, Huis ten Heuvel, Calmphout
63 Wouters Pol, Groote Steenweg, 291 Berchem
64 De Brabander Hubert, Wijngaardstr. 13 Gent
65 Mej. Haugen, Timmermansstr. 8, Vorst-Brussel
66 Dr Verhelst, geneesheer, Heule
67 Verstraeten Jozef, brouwer Sinaai (Waes)
68 Van den Abbeele Hubert, Zand, 31 Lokeren (W.)
69 Lerno Jeanne, Luikstr. 107 »
70 Lerno Maria, » »
71 Dr Rerno R., » »
72 Verstraeten Willem, Sinaai (Waes)
73 Van den Abeele Gerard. Zand, 31 Lokeren
74 Ceenen Tony, Van Putlei, 4 Antwerpen
75 Hillebraut, J., Kalkkaai, 8 Brussel
76 Desmet J., Emmanuel Hielstr. 12 Dendermonde
77 Borms A. beenhouwer, Torenstr 5 »
78 Brans Pieter, Meenenstr. 16 St. Jans-Molenbeek
79 De Geest Prosper, notaris, Eecke-Nazareth
80 Lagae Lucien, handelaar, Harelbekestr., 63 Cuerne
81 Melsens Juul, gemeentesecretaris, »
82 Verheyden Edw., Van Wezenbekestr. 55 Antwerp.
83 Reinhard Maurits V. d. Boogaerdenstr. St. Jans M.
84 De Rudder Oscar. klerk., Kastanjestr., 71 Cent
85 Mej. Brusselen Elvire, Statiestr. Mechelen
86 Grauls, ambtenaar, Waverschenstwg., 432 Brussel
87 Paepe Marcel, Ship Hotel, Brugge
88 Cleerens Josef, werkgev., Koutertaverent Assche
89 Le Hardy Jules, toezichter, Veerstr., Rumpst
90 Ceulemans Maria, bediende, » »
91 Bollen, geneesheer, Hoogstraat, Genck
92 Van Wesemael Jozef, Van Duysestr. Dendermonde
93 Buyse Julius, Ninoofschesteenw, 400, Anderlecht
94 Mev. Buyse, » » »
95 Derop Frans, Eeckelaarstr. 14, St. Joost ten Noode
96 Mej. Derop Rosa, » »
97 Mesdag Willem, handel., Kerkstr. Cuerne (Kortr,
98 Catry Robert, » » »
99 Hosten Omer, meubelm. » »

4100 Eggermont Gustaaf, Elisabethsdr., 52 Kortrijk
01 Claes P., Thouroutschensteenweg, 88 Oostende
02 Swenden Victor, nijver., Terhagen-bij-Boom
03 Schamps Aug. beambte, Bist, 69 St Mariaburg
04 Van den Bergh H. de Bosschaertstr. 122 Antwerp.
05 Michielschen Louis, kand-Not., Steenstr. Eeckeren
06 Van Praet Emmanuel Baesrode
07 Mevr, Van Praet »
08 Denis Michiels, onderw., Kerkstr., 5 Terhaegen
09 Suy Achiel bed., Uitbreidingstr., 2 Berchem-Antw.
10 Tonboy Karel Zele
11 De Kimpe René, Gener. Lemanstr., 128, Berchem
12 De Coster Henri, Substituut Prokuruur des Konings Birminghamstr., Brussel.
13 Verhegge Gustaaf, Leuvensche str., 156 Vilvoorde
14 Pydekerke Emiel, onderwijzer. Pütte-bij-Mechelen
15 Gysemans Edward, boomkweeker »
16 Delbecque M. C. E., Jozef. Liesstr., 28 Antwerpen
17 Van Daele Paul, handel. Ieperstr. 41 Th elt
18 Van Marck Edward, De Bomstr. 33 »
19 Schiltz zoon, Torenhof, Hoogboom (Cappellen)
20 Van Roosendael Joz. Gener. Briamontlei, Antw.
21 De Cock Raymond, Groenst. 54 Selsaete-OostVl.
22 Boone Oscar, werkm., Jozef 2 straat, 67 Gent.
23 Van Moortsel Baziel, Hotel Belle Vue, Roecelare.
24 Raes Theo, handel. Eendrachtstr. 74, Gent
25 Weymeersch Albrecht. handel., Rooigemstr. 89 »
26 Matthijs R. onderw., Lodsenstr , 36 »
27 Packen Oscar, brouwer, Jabbeke-bij-Brugge
28 Lippens A., Burvenichstr., 84 Gentbrugge
29 Swennen Hub., ingen., Tuinstad, 43 Nieuwpoort
30 Cattoor Em., Hoogstr., 10 Blanhenberghe
31 Mej. G. Celaude Irène, Palingshuizen, 86 Gent
32 Van Tichelen Eug., Cath. Beersmansstr. Antwerpen
33 Mev. Van Tichelen, » »
34 De Bremaeker-Wauts, Opvoedingsstr. 39 Brussel
35 Verbanck F. J. St. Franciscusstr., 65 Oostende
36 Verbanck Arthur, Hoofdonderw. Leysele-Veurne
37 De Cuf O., Kortrijksche steenweg, 42A Gent
38 E.H. Verbist Leo, leeraar klein Semin. Hoogstraet,
39 Alg. Diamantbewerkersbond van België, (Boekerij) Plantin. Moretuslei, 66-68, Antwerpen
40 Standaert A. Oud Huis, Balgerhoecke
41 Vogels Jaak, handelsklerk, Dorpstr., 541 Cappellen
42 Muys Cesar, tabakfab. Dorpplaats, 42 Hoboken
43 Loonis René. Biekorfstr., 19 Antwerpen
44 Vandooren Joseph, briefdr. Elisabethl. 78 Brugge
45 De Jode Arthur, » » 78 »
46 Van Hecke L., Van Lokerenstr. 25 Ledeberg-Gent
47 Derboven Clement, beeldh., Bleekstr., Mechelen
48 Mej. Derboven Marg. studentin » »
49 Leemans, Hombeeksche Steenweg, 54 »
50 Van Hecke, advokaat, Oostduinkerke
51 Van Laer Jan, onderw., Broederminstr., 53 Antwerp.
52 Mev. Persoons-Van Haeren, J. Goebergerstr. 19 »
53 Bellens Hendrik, Victor Driessensstr., 31 »
54 Nyssens Hub., Hotel du Commerce Mechelen a/M.
55 Pierré Jozef. Vooruitzichtst., 31 Borgerhout
56 Verheyden, Vanderlindenstr. 89 Brussel
57 Mej. Du Gouy Irma Stockmansstr. 5 Antwerpen
58 Van Wesenbeeck Leopold, Wakkerzeel (Werchter
59 Van de Sande Lodewijk, Haacht
60 De Jonghe Jan, Donckstr., 26 Sauvegarde

4161 Heylen, Wetensch. Bisschopstr., 5, Antwerpen
62 Zwarts Antoon, Statieplein, 22 »
63 Cappoen Josefina, De Vrièrestr. 53 »
64 Mej. Myin Jeanne, Marnixplaais, 8 »
65 Mortier Firmin Walvisschstr. 16 »
66 De Combe Jef, Lange Beeldekensstr. 139 »
67 Grilmont, accijnsbediende, Italielei, 91 »
68 Mej. Claessens, onderw[res], Maelderstr. 20 »
69 Mostmans Cornelius Statieplaats, 7 Brugge
70 Van Housebrouck, brouwer, Ingelmunster
71 Mev. Braet-Van Stayen, De Costerstr. Borgerhout
72 Verschraegen, Pioensteeg, 25 Antwerpen
73 De Jaeger Jules, onderwijzer Overmeire
74 De Bie Rafael, Oedenkovenstr. 4 Borgerhout
75 De Bie Jan, » »
76 Mev. Van Hauwermeiren, Bredambaan, Merxem
77 Mej. Van Hauwermeiren, L. » »
78 Van Hauwermeiren Desiré, » »
79 Van Hauwermeiren Gustaaf » »
80 Joos Victor, student, Hoogstr. Eikevliet (Hingene)
81 Joos Jozef, » » »
82 Van den Broeck, Lindenlei, 9 Oude-God
83 De Boeck Hendrik, Toonk., St. Lievenstr 138 Gent
84 Philips Felix, Toonkunstenaar, Kunstlaan, 6 »
85 Willemsens A. Lange Ypermanstr, 45 Antwerpen
86 Mev. Willemsens A. » »
87 Plumer Bertha, Klappeistr. 63 »
88 Mej. Plumer Louisa, « »
89 Mej. De Roover, Minderbroedersrui, 60, »
90 Beirens Frans, Brederodestr., 140 »
91 Janssens Louis, bouwm., Brugstr., 44 Meenen
92 Marstboom Jos. bouwstr., Yperstr., 105 »
93 Voospoels Edw., bouwk. Yskelderstr. 2 Hoboken
94 De Wandel Louis, Kortrijkstr., 98 Meenen
95 Van Schoor Oscar, Apoth., Vondelstr., 20 Antw.
96 Doevenspeck M., Leop. De Waelstr., 7, »
97 Mev. Van Cauwenbergh J. H., Kerkstr. Ganshoren
98 Geulleaume Adolf, Balansstr. 141 Antwerpen
99 Geens Jos., schrijnwerker, A., 196 Putte (Mechelen
4200 Viaene Alb., Resedastr., 8 Berchem (Antwerpen
01 Verschaere Michel, Vankerkhovenstr. Antwerpen
02 Dr. M. Verdonck, Rozierstr., 85 Gent
03 Mermans Herman, Zonstr., 9 Borgerhout
04 Mej. Clauwaert, Julia, Lge Congostr. Antwerpen
05 Clymans Aug., onderw. Kloosterstr. 54, Eeckeren
06 Mev. Neetesone-Dens, Provinciestr. 57, Antwerp.
07 Mev. Laureys-Hughebaert, Boisotstr. 34, »
08 Van Roey Lod. Biekorfstr., 50, »
09 Mej. Smets G. Kte Schoolierstr., 15, «
10 Abraham Elze, drukker, Roode Torenstr. 22, Gent
11 Petitjean M., Pacificatiestr., 6, Ledeberg
12 Lijneel G., handel., Martelaarstr., 150, Gent
13 Van Kerckhoven G., Oostst., 21, Etterb.-Brussel
14 Corthouts G., drogist, Graystr. 129, Elsene-Brussel
15 Meeus G., bed., Leuvenschestr. 147, Mechelen
16 Vermeulen A., Prinsstr., 16, Gent
17 Mej., Jageneau, Balansstr., 135, Antwerpen
18 Van Mol E. Windsor Pl.6845, Philadelphia Pa.U.S.A.
19 De Maertelaere J., Davidstr., 15, Gent
21 Pelemans Willem, » « « Brussel
22 Schooffs Jef, student, Nieuwstr., 1, Gheel
23 Claessens K., klerk, Maaldersstr., 20, Antwerpen
24 Waegemans, F., Gijzelstr , 48, Nieuwkerke (Waes)
25 Scheerdijk L., bediende, Oever, 13, Antwerpen
26 Van de Roye A., « Vestingstr., 35, »
27 Van Velthoven F., Metaalbew., Nationalest. 24 »
28 Van Steen F., bed., Baselstr., 67, Rupelmonhe
29 Mej. Gijselinck-Desmet M., Stropstr., 104, Gent
30 Gijselinck G , klerk posterijen « » »
31 Kegeleers Isid., bed., Dambrugstr., 270, Antw.
32 Van der Linden A., Goedendagstr., 57 Borgerhout
33 Van der Linden John, Karel Geertsstr., 8, «

4234 Vandervennet G., Opz., Aertryckst., Eerneghem
35 Mevr. Eeckels, Kweekerijstr. 42, Borgerhout
36 Mej. Hanjoul, St Pietersvliet 12 Antwerpen
37 De Vries Ed., St Bernardschenst.w. 27, Hoboken
38 Van der Vloet, onderw., Kielschevest 20, Antw.
39 Peeters Coman, leeraar, Touwstr., 26, Antwerpen
40 Smeesters E., klerk, Mutsaert 22, »
41 Fries F., bediende, Viktor Driessensstr. 6, »
42 Gloudemans H., klerk, Brederodestr. 133, »
43 Van Dalen E. L., Van Diepenbeeckstr. 72, »
44 Arren, Biekorfstr. 96, »
45 De Belser A., onderwijzer, Kerkstr., Broechem
46 De Saegher A., student, Wilsonl. 127 Mechelen
47 Mej. Gysbrechts M., beambte, St Lambertplaats 10, Laeken
48 E.H. Imschoot J., Schilde (Antwerpen)
49 Van der Wee Jozef, bouwmeester, Zegepraalstr. 32, Borgerhout
50 Williame E., onderwijzer, Everaertstr. 40, Antw.
51 Van der Steen, nijveraar, Heidestr., Cappellen
52 Beinaerts Leop., onderwijzer, Cappellen
53 De Weirdt, postklerk, Opklimmingsstr. 18, St Joost-ten-Noode
54 Spoelbergh H., Merchtemsche steenweg 68, St Jans-Molenbeek
55 Lafont B., brievensort., Borduurderstr. 5, Brussel
56 Lemaire Adolph, postklerk, Van Malderstr., 65, St Jans-Molenbeek
57 Steenbrugge C., bestuurd., St Machariusstr. 1, Gent
58 Deckmyn A., handelaar, Passchendale-Moorslede
59 Boterman A., autovoerder, Wetterenstr., Batavia-Roeselare
60 De Vroede Karel, Wilsonlaan 220, Mechelen
61 Van de Voorde M. H., Mechelschep., Dendermonde
62 Van de Voorde The, » »
63 Robberecht Louis, bediende Baesrode
64 Reynders Georges, Leemstraat, 91 Borgerhout
65 Govaerts G., St Bernardschestw. 330 Antwerpen
66 Puylaert Camille, klerk, Scheldestr. 65 »
67 De Schuyter Jan, Jozef Balstr. 15 Berchem
68 Stevens Lambert, klerk, Wetstr., 12 Antwerpen
69 Hessens Alfons, Vanden Bogaerdenst. 105 St. Jans-Molenbeek
70 Mev. Hessens, » »
71 Hessens Robert, letterzet. » »
72 Cosijns Emiel, machienzetter » »
73 Mev. Cosijn-Hessens, » »
74 De Meester-Cernaye, Ooststr. Roeselare
75 Dienst de Bibliographie v. Belgie, Lge Wagenstr., Brussel
76 Jellijt, Van de Wervestr., 713 Antwerpen
77 De Wolf, apotheker, Zuidzandstr., Brugge
78 Bronsteede A., Marnixstr. 6 Borgerhout
4279 Beekman Alex, Pelicaanstr., 28, Antwerpen
80 De Block Peter, Delinslr., 37 »
81 Merten J. Ketsstr., 3, »
82 Verschueren Gustaaf, Aarschotstr., 22 »
83 Van Wijck, Vinkenstr., 30 »
84 Joors Eugeen, kunstschild , Jan Blokstr., »
85 Bouckaert Ant., student, Van Hulthemstr. 10 Gent
86 Van Canneyt Jul., stud., Kortrijkschestr. 229 »
87 Weyn Remi, hoogst., Lange Kazernestr., 18 »
88 De Nayer Frans, Licenciaat in Handelswetensch. Baukstr., Hombeek
89 Coenjaerts, Laurens, Arendonckstr. 3 Mechelen
90 Weymiens Guillaume, Dorpstr., 114 Willebroeck
91 Cartens Antoon, Kolvenierstr. 79 St-Joost-t.-Noode
92 Dr. Verboven Joz., Auderghem l., 141. Etterbeek
93 Blomme N., beambte, Froissartstr., 50, Etterbeek
4 Herssens Alf., Langlevenstraat, 66, Elsene
5 Verelst L., leerlooier, J. Tielemanstr., Aerschot
6 Neerman J., Boudewijnstraat, 9, Gent

4297 Neerman A., Oppersfraat, 64. Moerbeke-Waes
9 Mevr. Van Goethem, onderwijzeres, Roodestr., 18, Antwerpen
4300 Van Goethem A., onderw.. Roodestr. 18, »
1 De Cnodder J., onderw., Richardstr. 25, »
2 Van den Bergh A., onderw., Lge Yperstr., 22, »
3 Vereeck Jaak, Nachtegaalstraat, 19, »
4 Mev. Wwe Prent-Honoird, Lge Dijkstr., 36, „
5 Van de Weghe G., Van Geertstr., 58, »
6 Mev. Wwe Serleth Maria, Indienstr., 22, »
7 Mej. Serleth Maria, » » »
8 Devriendt Alberic, tandarts, Pascalstr., 47, Brussel
9 Devriendt Michel, mecanicien-dentiste, Leopoldlei 103, Antwerpen
10 Devriendt Leo, Doorniksche Wijk, 37, Kortrijk
1 Celis M., Carnotstr., 167, Antwerpen
2 Pauwels Frans, Sanderesstr. 61, »
3 Boulpaep H., Zeelsche Baan, Grembergen-Dendererm
4 » G., » » » »
5 Mej. Van Heurck Caroline, Geuzenstr., 25, Antw.
6 Adriaenssens Karel, Vict. Driessenstr., 10, »
7 Daelemans A., Lge Iepermanstr., 10, »
8 De Ridder Edm., Willebroeck
9 Mej. De Ridder Jeanne, »
20 » » » Maria, »
1 Williame Fr., Muizenstraat, 3, Antwerpen
2 Vermeesch Albert, Zwedenstr., 4, »
3 Vertongen K., Broekstr., 10, Dieghem
4 Verbruggen Petrus, Molenstr., 46, Rumpst
5 Dumon S., „Villa Victoria" Middelkerke
6 Cools Fr., bouwm., Van Amstelstr. 10, Hoboken
7 Mej. Verhaert Maria, Dorpplaats, 69, »
8 Vinck Jos., St. Hubertusstr, 70, Berchem
9 Moreaux Paul, Van Geerdstr., 13, Borgerhout
30 Mej. Neurinckx Helena, Cuylitstr., 94, Antwerpen
1 Van der Haeghen, » 24, »
3 Wynants V., beambte, Hovenierstr., 29, Antwerpn
4 Liberati K., Lge Leemstr. 139. »
5 Smeulders, Ninoofsche Steenw., 57, Brussel
6 De Winter G., klerk, Veerstr., Rumpst
7 Frans Abel, toonkundige, Veerstr., Rumpst
8 Bruyninckx C., meubelm.; 't Leitje, 41, Mechelen
9 Swijsen E., naaister, 't Leitje, 41, »
40 Dr C. Maertens, Thourout
1 Sarasin Karel, boekhouder, Carnotstr., 174, Antw.
2 Rosine Fr., werktuigk., Rijnpoortvest, 10, »
3 Van den Broeck H., Klipstr., 23, Antwerpen
4 Van Overbeke R., onderw., Kortrijkstr., Cuerne
5 Vanbesien G., spoorwegb., Poststr., »
6 Van Tilborg J., koopman, Boekstr., 58, Wilryck
7 Mej. Van Thielen M., onderwijzeres, Werbroeckstraat, 39, Antwerpen
8 Mej. Van Hecke Paula, onderwijzeres, Beerschotstraat, 12, Antwerpen
9 Roelants M., ambt., Prudent Bolslaan, 49, Brussel
50 Geerts K., Hydrauliekstr., 40, St. Joost ten Noode
1 Coopman H., Paaschbloemstraat, 33, Schaerbeek
2 De Man R., ambten., Goudbloemstr., 5, Laken
3 Van Overbeke H., ambten., Tijgerstr., 17, Gent
4 Mangé, St. Niklaasstr., Brugge
5 Mommaerts Fr., stud., Lanfaystr., 39, Elsene
6 Bottie Antoon, Pastorijstr., 32, Weerde-op-Zenne
7 Van de Velde Georges, veearts, Nazareth
8 Mej. H. Reinhard, onderwijzeres, Debonnestr., 17, St. Jans Molenbeek
9 Eerw. H. Michiel English, Vrijdagmarkt, Gent
60 Segers Pol, Dahliastraat, 23 Antwerpen
1 Mej. de Milian A., Vliegenstr., 8-10, Antwerpen
2 Rombouts F., Kronenburgstraat. 232, Deurne
3 de Miliano Pr., Vliegenstr., 8-10, Antwerpen
4 Mej. Vandenbouw Jos., Dolezlaan, 75, Ukkel
4 65 Mej. Irma De Meulemeester, Lillo (Oud-Lillo
6 Roffelsen, architckt, Eindhoven-Holland
7 Auwerling, Deurde (N. Brabant Holland
8 Van Herck E., Leuvensche Steenw., 75, Mechelen
9 Brabauzx C., Karel De Preterlei 136, Deurne-Antw.
70 Dufour Louis, Belgiëlei, 188, Antwerpen
1 Mev. Brans, Meenenstr., 16. St. Jans Molenbeek
2 Van de Ven J., Gilsonstr., 53, St. Pieters Jette
3 Vandekerkhof J., Overpelt (Schuttersboom
4 Peeters Gerard, Boscheide, Neerpelt
5 Simons Louis, Poort, Hamont
6 Van Lindt Jacobs, Dr, Dorp, Overpelt
7 Michiels J. B., Jordaensstraat, 120, Antwerpen
8 Vernimmen J., kand.-notaris, Waesmunster
9 De Cuypere Lucia, Oude Barreellei, 67, Merksem
80 Van Driessche E., Deynsche Steenweg, 211, Bevere-Oudenaarde
1 Van Driessche Th., Deynsche Steenweg, 211, Bevere Oudenaarde
2 De Boever M., aannemer, Statie. Oudenaarde
3 Du Mnrt er R., bed ende, Mooreghem
4 Demon, Ledeganckstr.. 37, Borgerhout
5 Mej. Kiebooms Maria, Heidestr., 367, Wilryck
6 Lehouck A., Hovenierstr., 46, St. Jans Molenbeek
7 Cortvriendt F., Delannoystraat, 122, Brussel
8 Van Uzem O., Scholierstr., 31, Antwerpen
9 Pierret Fr., Dorpstr. 15, St. Genesius Rhode
90 Van Rompaey Fr., Gemeenteplaats, 12, Hoboken
1 E. H. De Meulder G., college, Lokeren
2 Tebliek Eug., Breedestraat, 26, Antwerpen
3 Mej. Staels B., onderwijzeres, Hoogstr., Iddergem
4 Dr Gravez, Denderm. Steenweg, 158, Aalst
5 Lowie M., Koepoortkaai, 21, Gent-Zuid
6 Van Acker C., schepen, Cesar Meeustr. Zele
7 De Pesseroe, advokaat, Markt, Lokeren
8 De Vrcese H., gemeenteraadslid, »
9 Bauwens L., nijveraar, »
4400 Cools H., apotheker, »
1 Herbert L., plaatsvervangend senator, »
2 Van den Bergen O., contr. der belastingen, »
3 Goddier, student, Hooglandstr., 35, Werchter
4 Mej. Van Rompaey Julienne, Molenberg-Betecom
5 Heulens, Honderdjar gestr., 24, Etterbeek
6 Mets Edw., postbediende, Statielaan, 56, Lier
7 Schamp Oscar, Hoenderstraat, 63, Wetteren
8 Smet Jozef, Groote Steenweg, 105, Berchem
9 Verherstraeten C., van Montfordstr., 52, Borgerh.
10 De Bock R., Fostermansstr., 9, Antwerpen
1 R. Verhaegen-Van Vlodrop, Lge Van Bloerstr. 59, Antwerpen
2 Verelst St., Mechelsche Steenweg, 9, Lier
3 Beuckelaers, Bredalaan, 563, Merxem
4 S. Herremans, Iepersteeg, 2, Gent
5 H. De Vos, Van Eycklei, 5, Antwerpen
6 Van den Berghe G., handelsbed., Delannoystr., 147-149, St. Jans Molenbeek
7 Hanssen H., professor, Ridderstr. Tongeren
8 Burssens A., prof., Villa, Bonheyden-Mechelen
9 Van Steene C., prof., Oostendestr., 60, Brugge
20 Borginon Jan, ingenieur, Pamel-Brabant
1 De Meyer, onderwijzer, Laar, 32, Borgerhout
2 De Meyer Fr., best. v. h. Onderwijsgest. „Hooger Op" Helmstraat, 87, Borgerhout
3 Verbeelen Fr., handel., Godtstr., 2, »
4 Dielis H., organist, St. Lucasstr. 3, »
5 Mej. Godfroid Fernanda, Hoogeweg, 46, »

Drukk. R. Bracke-Van Geert, Baesrode.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS”, KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 5 **1 Maart 1923**

Het Antwerpsche Stadsbeeld

Wat is een stadsbeeld?

Wanneer u als vreemdeling een stad bezoekt en u laat leiden door een gids, of — wat meer toeristisch is — ge zelf den weg wilt vinden door middel van een Baedeker of een Conty (in afwachting dat V. T. B. zijn eigen vlaamsche gidsboeken heeft), dan zult u wel ingelicht zijn nopens al de kerken en musea, al de parken en breede lanen, al de paleizen en merkwaardige kunstschatten, die in die stad zouden kunnen zijn.

Maar niemand zal u wijzen op het eigen beeld, de ziel zelf der stad. En elke stad, elk dorp nochtans heeft zijn eigen beeld, zijn eigenaardigheid, die spreekt uit den groei, de richting en loop zijner straten, den vorm van zijn huizen en paleizen, de menigvuldigheid van zijn torens en kasteelen. Elke stad heeft zijn eigen karakter, dat niet altijd bloot ligt, maar vaak verborgen in zijn nooit bezochte achterbuurten met zijn ongekende gangen en stegen, zijn min befaamde — dit soms alleen omdat er geen paleizen of musea staan — deelen, die dikwijls te droomen liggen achter het geweldig geroezemoes der breede mondaine lanen en geverniste grootdoenerij.

Elke stad heeft zijn eigen beeld, zijn eigen verloop, gelijk elk landschap zijn eigen schoonheid, gelijk elke schilder zijn eigen werkwijze.

Die ziel van een stad te tasten, te zien, te genieten, is de harteslag zelf van de stad voelen, dit is het échte stedenschoon smaken.

* * *

Antwerpen ook heeft een eigen beeld. Het spreekt niet uit de nieuwe kwartieren, met hun rechte, lange straten, hun effen witte of gele gevels, en hun pronkerige parvenu huizen.

Het spreekt uit het oude Antwerpen, het gegroeide Antwerpen, uit dat stadsdeel, dat niet getrokken werd met koord en kompas, maar stilaan geworden is door het bijeenkomen van huizen, nu hier, dan daar gebouwd.

« Oud-Antwerpen, — schrijft Muls — gelijk elke oude stad, is de uitkomst van een » groei, de cellulaire samenvoeging van » huisblokken rond een kern, met de hoofdzakelijke verkeerswegen en kruispunten » daartusschen. Na eeuwen zooals zij thans » ligt met haar groezeling van daken, met » haar grootendeels onveranderde straatvormen (binnen den ring van haar boulevards » die vroeger waren de Spaansche vesten) » komt zij ons voor als een natuurverschijnsel, waarvan de schoonheid, alhoewel anders en omgekeerd, toch soortgelijk is aan » die van een onderaardsche grot, met haar » gangen en holen en plots open-pleinende » hoog-koepelende zalen. »

Die werkelijke schoonheid van steegjes en straatjes vormt als een krans rond de vier oude

prachtige kerken : St. Paulus, O. L. Vrouw, St. Andreas en St. Jacob. En elk dier kransen heeft zijn eigen bloemen.

St. Paulus-kwartier is het oudste der stad. Van de Willem Ogiersplaats, over het Steen, uit dalen krinkel-kronkelende wentelende straatjes dooreen, gelijk een onuitwarbaar kluwen ; ieder straatje heeft zijn eigenaardigen naam, zijn kenmerk, zijn geest. Daartusschen hebt ge wellicht een der mooiste dat ge denken kunt, het Stoelstraatje, met zijn bocht en in 't midden zijn in gelen oker geschilderden, helaas wijd vervallen houten gevel. Nog hebt ge het bekoorlijke Krabbenstraatje, dat afdaalt naar de wentelende Palingbrug, van waar ge een heerlijk vergezicht hebt op het zware rood-witte Vleeschhuis. Het donkere gewelf onder het Vleeschhuis, de Bloedberg, met zijn Christus tusschen Maria en Joannes, wat verder het lage deurtje van den Poesjenellenkelder, de hoop en de vreugde van de jeugd van dit kwartier, geven aan die omgeving iets bekoorlijks oud. Stap de nauwe Beenhouwerstraat door en ge hebt voor u de sierlijke Veemarkt, met zijn mooie St. Pauluskerk. Geheel dit kwartier draagt den stempel van hoogen ouderdom, ademt iets geheimzinnigs, spreekt uit het verre verleden.

ANTWERPEN. — Zicht op O. L. V. Toren van uit de Pelgrimstraat.

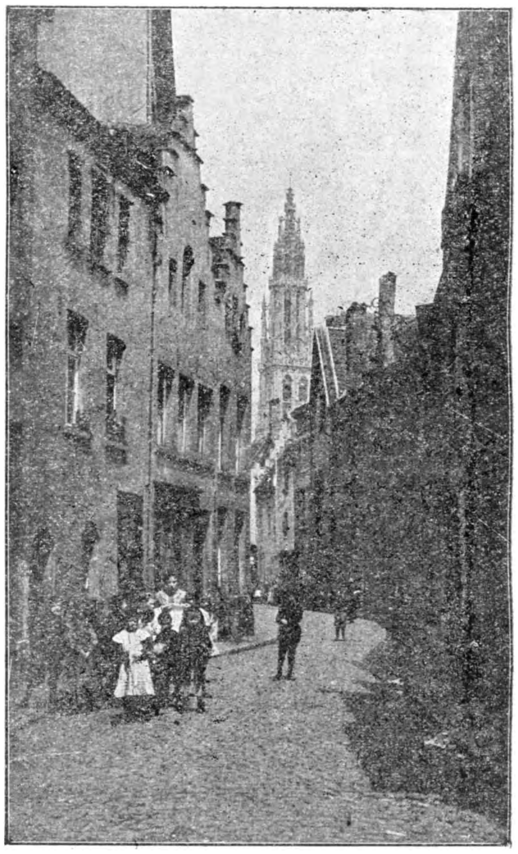

ANTWERPEN. — Zicht op O.L.V. Toren van uit de Lange Ridderstraat.

Noem Antwerpen en ge noemt zijn kanten toren, luchtig en fier oprijzend boven de

kleine, smalle huisjes die hem bijna geheel omringen.

Antwerpen's toren! Antwerpen's eigen beeld en eigen schoon! Langs alle kanten, door alle omringende smalle straatjes moogt ge hem bezien: van uit de Pelgrimstraat, waar ge hem van den grond tot de spits kunt bewonderen; van op de Groote Markt, met het prachtige Renaissance, rood-marmeren, door nevel en mist verdonkerd stadhuis, met zijn vernieuwde oude gildehuizen; van op de Groenplaats, waar het stijve standbeeld van den grooten meester van Oud-Antwerpen prijkt; van uit de Lange Nieuwstraat, waar hij

ANTWERPEN. — Houten gevel uit het Stoelstraatje.

juist tusschen de twee rijen huizen in de verte hoog uitschiet; van uit de terrassen aan de rijkdombrengende Schelde, waar hij almachtig prijkt boven de hem omringende panden welke als nietig speelgoed aan zijn voet liggen verspreid; overal is het dezelfde kanten luchtigen toren, en toch heeft elk vergezicht zijn eigen bekoring en zijn eigen weelde.

En enkele stappen van die mooie kathedraalwijk ligt, even oud en even schilderachtig, het St. Andries-kwartier.

«Hier woont — zegt Muls — het arme

» slopjesvolk. De straatjes zijn hier niet de
» groote verkeerswegen tusschen de verschil-
» lende wijken en de buitenstad. Neen, zij
» zijn de enge gangen die uitliggen en wen-
» telen tusschen de blokjes huisjes, die als in
» een bijenkorf, celvormig naast elkaar zijn
» gegroeid tot een gedrongen menschen-
» nest. » Alles ademt hier de volksgeest en -doening, zijn huisjes en winkeltjes, de wenteling van zijn straten, de geuren die hangen in de lucht. « Dit kwartier, lijk het
» samengepakt staat, met zijne afzonderlijke
» gebouwde huisjes en de verwikkeling van
» zijn straatjes, rond de Sint Andrieskerk,
» heeft het uitzicht van een visschersstadje
» aan de zeekust. De huizekens en de kerk
» vormen een kompakten blok. De toren ziet
» bruin van het zoutwater uit de Schelde en
» tusschen de reten van de steenen kleeft het
» zwarte roet der vele schouwen die rooken
» in de buurt. »

In die enge straten monden nog talrijke gangen en slopjes uit, waar gewoonlijk ten einde een veelkleurig versierd O. L. Vr. beeld of een ander heilige in schelschitterende kleuren als een bewaker in een glazen kastje hangt, waar het volk opeengehoopt is in kleine witgekalkte huisjes met armoedige kamertjes en zoldertjes, sloppen die ge niet vinden zult of kunt, zoo geen ervaren gids in dien doolhof van het oude Antwerpen u rondleidt.

Met een geheel ander karakter, maar even merkwaardig is het St. Jacobs-kwartier. 't Is de mystieke wijk. Eigenaardige naam en toch zoo mooi gezegd. 't Is de stille, rustige devote wijk. 't Is de kalme, breede Paardenmarkt met zijn oud knechtjeshuis en zijn St. Almarusgesticht, zijn gesticht voor oude vrouwen, het voorname breede huis Kums; de Paardenmarkt, wier rust slechts gebroken wordt sommige dagen door de talrijke bodewagens, komend uit de Kempen en den Polder, die hier in afspanningen hun waren afladen en anderen opladen. 't Is de Roodestraat, met zijn stille burgershuisjes en zijn effen gele lange muur, die een mooi, wel bewaard Begijnhof verbergt, waar een diepe rust en ongestoorde kalmte over hangt, met zijn Godshuis der Zeven Bloedstortingen en van den H. Blasius; 't is de Ossenmarkt, met in 't midden zijn oude gewezen pomp, bekroond met een O. L. Vrouwebeeld; 't is de St. Jacobsmarkt en het Kipdorp, met hun statige, vlakke, breede patriciërswoningen; 't is de Keizerstraat, met zijn gothisch kapelletje. Enkele deelen slechts tusschen de Ossenmarkt en de St. Jacobsmarkt, waar het volk opgepropt in smalle steegjes, armtierig woont, breken den aangrijpenden vrede dier mystieke wijk.

Er is nog zooveel mooi's in Antwerpen. Bijna onuitputbaar. Alle dagen ontmoet ge er nieuwe schoonheid, ongeziene pracht. Elk jaargetijde, elk uur van den dag, 't zij bij heldere zonne- of bleeke maneschijn, 't zij bij klamme mist, 't zij bij de doodsche atmosfeer van grauw-grijze regenwolken, 't kleinste verschil geeft u nieuw mooi's, nieuwe heerlijkheid.

E. W. H.

Signalisatie op onze spoorwegen

Wanneer ge, rustig in de coupé gezeten, met den trein door de landschappen snelt en dorpkens en stedekens ziet verzwinden in de vluchtende verte, wanneer ge soms opschrikt door het plots voor u opduiken van een signaalpaal of een seinhuisje, hebt ge dan wel eens gedacht aan hem die, op de machine, in zwijgende verstandhouding met den signaalbeambte, u veilig over de baan brengt en, op korte spanne tijds, tot het doel uwer reis ?

Voorzeker zijt ge, even aandachtig toeschouwend bij het voorbijkomen van een onzer drukste kruispunten, met hun talrijke seinen en wissels, tot het besef gekomen dat het sein- en wisselwezen een heel ingewikkeld stelsel moet zijn en het, voor onze spoorwegbeheeren, een der belangrijkste vraagstukken vormt.

De Vlaamsche toerist reist niet alleen om te genieten ; hij wil ook leeren, zijn kundigheden meer en meer ontwikkelen. En wij achten de signalisatie op onze huidige spoorbanen van zulk aantrekkelijk en overwegend belang, dat de leden van den V.T.B. hierover een duidelijk overzicht, al zij het bondig, dienen te bezitten.

Het signaalwezen werd, reeds een eeuw geleden, in toepassing gebracht en velen zullen zich nog wel herinneren uit hun schoolboeken, de eerste signaalposten : een gemetselde toren, voorzien van een hooge paal met beweegbare armen.

Dit seinstelsel, in gebruik bij de Engelsche admiraliteit, werd in 1842 aldaar door den eersten spoorweg overgenomen : een paal, voorzien van een beweegbare arm, werd naast de spoorbaan geplaatst en, door den stand van den arm, werd de lijn als veilig of onveilig aangeduid.

Maar de buitengewone ontwikkeling onzer nijverheidstakken met daarbij de koortsachtige gejaagdheid van onze handelslui, ook de groote uitbreiding welke het toerisme in de laatste jaren in vele landen nam, verplichtten de beheeren van spoorwegen het verkeer steeds meer en meer uit te breiden, het aantal treinen te vermeerderen en den noodigen tijd tot het afleggen der afstanden steeds in te krimpen.

Maar van lieverlede werd de veiligheid der reizigers meer en meer bedreigd en, door den drang der omstandigheden, werden de besturen genoodzaakt het seinwezen steeds te verbeteren ; nieuwe systemen werden ter studie gelegd en toegepast.

Het beoogde doel werd bereikt door de toepassing van het grondbeginsel : *de achtereenvolgende treinen op een bepaalden afstand houden ;* dit stelsel heet men Blocksysteem. Bij de bespreking ervan bepalen wij ons enkel tot het blockstelsel met gekoppelde toestellen,dat in der waarheid alleen als doelmatig kan worden beschouwd. Slechts toepasselijk op de dubbele spoorbanen geeft dit stelsel de grootste zekerheid voor de reizigers of liever de materieele onmogelijkheid dat botsingen kunnen voorkomen.

Een spoorbaan, voorzien van het blockstelsel, is verdeeld in sektiën waarvan de uitgestrektheid wordt bepaald volgens de gevaarlijke punten welke de treinen op hun rit ontmoeten.

Zooals ge wellicht weet wordt elk punt van het spoor, dat de machinist niet zonder gevaar kan bereiken, gedekt door een *seinpaal tot volstrekt stilhouden,* dit is geplaatst op 50 meter van bedoeld punt en is doorgaans, op een afstand van 800 m., voorafgegaan van *een waarschuwingssein* welk, zelfs indien het onveilig aangeeft,mag worden voorbijgereden.

Ten einde den machinist de nadering van een waarschuwingssein aan te duiden, is dit voorafgegaan van 5 horizontale witte hekbalken,langs de spoorbaan geplaatst,in schuinsche richting, op 50 m. van elkander verwijderd. Deze hekbalken zijn genummerd door in het midden aangebrachte zwarte strepen ; de dichtst bij het sein staande balk draagt één streep, de verst verwijderde vijf.

Vooral bij mist zijn deze aanduidingen voor den machinist van zeer groot nut.

De seinpaal tot volstrekt stilhouden bestaat uit een mast en een arm in den vorm van een langwerpigen rechthoek ; het voorvlak van dien arm, aan de zijde van den aankomenden trein, is rood geschilderd met een witte dwarsstreep (bij de **waarschuwingsseinen** is de arm geel geschilderd, eindigt pijlvormig en is voorzien van een zwart geschilderden ring).

Een lantaarn, die op denzelfden draagstijl als de arm is bevestigd, vertoont des nachts lichten van verschillende kleur volgens den stand van den arm.

Welke zijn nu de verschillende standen van een sein ? Wanneer is de weg veilig of onveilig ?

Volgens het nieuwe stelsel, dat het Belgisch Spoorwegbeheer zoo pas in voege heeft gebracht, kan de arm van een seinpaal in 3 standen worden geplaatst :

1ste stand (normale stand) : waterpas : des nachts rood licht ; beteekent onveilig, dus stilhouden (figuur 1) ;

2de stand : 45° schuinsch naar omhoog : des nachts geel licht ; laat den doortocht toe, duidt echter tevens aan dat het volgend sein « onveilig » staat (fig 2) ;

3de stand : loodrecht naar omhoog : des nachts groen licht, wijst aan dat het spoor vrij is (fig. 3).

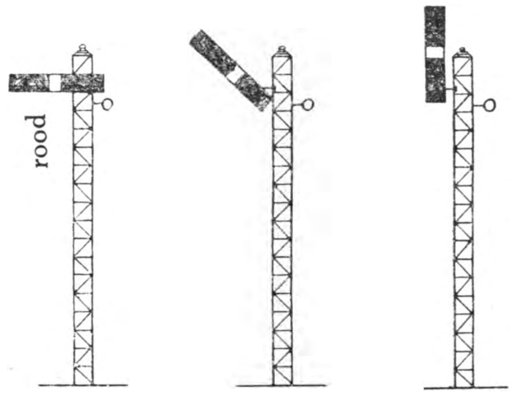

fig. 1 fig. 2 fig. 3

Op vele plaatsen zijn de seinpalen nog vervangen door stopschijven of borden.

Er zijn ook richtingsseinen welke aan de vertakkingen en in de statiën de richting, door den trein te volgen, aanduiden ; verder nog rangeerseinen ; de beschrijving ervan zou ons nochtans te ver brengen.

Al deze vaste seinen staan, in algemeenen regel,aan den linkerkant van het spoor dat zij beveiligen.

Zij worden in beweging gebracht, tegelijk met de daaraan verbonden wissels, van uit het seinhuis of den blockpost, gebouw dat meestal boven den beganen grond is verheven en zelfs aan belangrijke posten brugsgewijze

over de sporenbundels is heengebouwd, teneinde den seingever een onbelemmerd gezichtsveld over de door hem te bewerken wissels en seinen te verzekeren.

Voorzeker hebt ge, bij het verlaten van onze groote stations, meermalen nieuwsgierig naar zoo'n huisje gekeken.

Tientallen glanzende handels of registers (fr. levier) staan er zij aan zij geplaatst als vormden zij de toetsen van een reusachtig klavier.

Hebt ge hem al eens gade geslaan, de man met de opgestroopte hemdsmouwen, welke dit klavier bespeelt, de handels uittrekt of induwt terwijl buiten, langs de baan, op hetzelfde oogenblik een arm rijst of daalt, of daar tegen den grond een spoorstaaf met scherpe punt, de wisseltong, een paar centimeters naar links of rechts beweegt ?

Een reusachtige verantwoordelijkheid rust op zijn schouders ; 't is gelukkig dat de steeds verbeterde uitvindingen hem in zijn taak bijstaan.

De inrichting van een eenigszins belangrijk seinhuis is zooveel omvattend dat zelfs een beknopte beschrijving ervoor heel wat bladzijden van De(n) Toerist zou vullen.

Zeggen wij alleen dat signalen en wissels elkander regeeren ; een sein kan alleen «veilig» worden geplaatst wanneer de stand van den wissel regelmatig is.

In de drukste stations zijn de handels vervangen door een electrische inrichting met handkrukjes welke, zonder eenige krachtsinspanning, kunnen verplaatst worden naar rechts of links zooals gewenscht (systeem Siemens-Halske).

Hoe gaat nu het verkeer op de baan ?

Zooals vroeger gezegd wordt de lijn verdeeld in sektiën, welke ieder door een blockpost of seinhuis wordt beheerscht.

Door onderstaande teekening schetsen wij een gedeelte van een dubbele spoorbaan, verdeeld in 3 blocksektiën waarvan de posten of seinhuizen de nr 3, 4 en 5 dragen.

Deze seinhuizen zijn onderling in verbinding :

1° door middel van de telefoon om de noodige dienstgesprekken te voeren ;

2° door een electrische stroom waardoor de eene block de handels van den vorigen kan vastzetten.

De sektie van bl. 4 heeft een lengte van

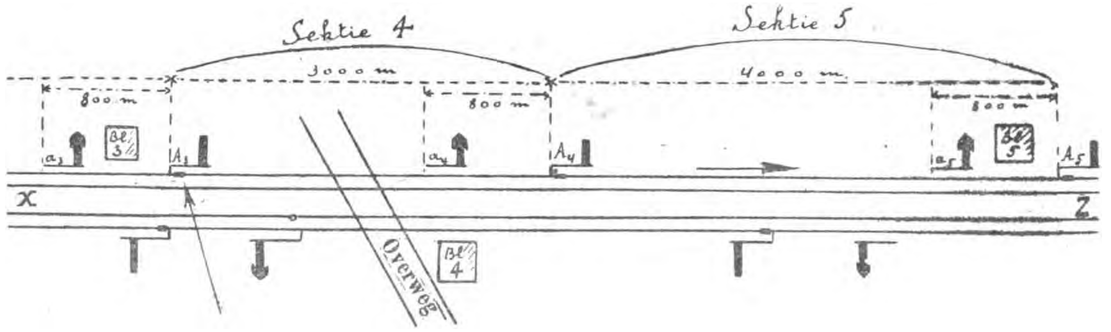

3000 m , de volgende, die van bl. 5 een lengte van 4000 m.

De eerste blocksektie wordt gedekt door de seinpaal tot volstrekt stilhouden A 3 ; de tweede door A 4.

Deze seinen zijn voorafgegaan, zooals overigens reeds vroeger gezegd werd, door waarschuwingsseinen, hier a 3 en a 4.

Elke seinpaal, A 3 en A 4, is voorzien van een treinklep of pedaal, geplaatst onder een geisoleerde spoorstaaf ; de gansche trein moet hier overgereden zijn, alvorens dit wederom den onveiligen stand kan aannemen.

Wanneer nu een trein uit de richting X komt — op de Belgische spoorwegen volgen de treinen steeds het linker spoor — dan vraagt post 3 aan post 4, per telefoon, of de sektie 4 vrij is. Nadat post 4 bevestigend heeft geantwoord, « ontblockt » deze het handel van seinpaal A 3, waarna post 3 het sein A 3 en het waarschuwingssein a 3 op « veilig » kan stellen en den trein de sektie 4 binnenlaten.

Zoodra dit gebeurd is, meldt post 3 het aan post 4, waarna deze post zijn blocksein A 4 en het waarschuwingssein a 4 op veilig stelt, nadat post 5 deze seinen « ontblockt » heeft.

Onmiddellijk daarna doet block 4 een electrische stroom op het handel van sein A 3 werken, waardoor dit handel wordt «vastgeblockt», zoodat post 3 in de onmogelijkheid is sein A 3 — hetwelk, nadat de trein over de treinklep van A 3 gereden is, op onveiligen toestand terug gebracht werd — weder op veilig te stellen, zoolang block 4 het handel van A 3 niet weder gelost heeft, d. i. zoolang

de trein niet over de treinklep van A 4 gereden is.

Deze bewerkingen worden van post tot post herhaald voor alle treinen of losse machines zoowel in de eene als in de andere richting rijdend.

Uit het voorgaande blijkt dus dat, alvorens een trein in een sektie kan toegelaten worden, de voorgaande trein deze sektie geheel moet verlaten hebben. Bestendig blijft dus een vrije blocksektie tusschen twee opeenvolgende treinen.

Veronderstellen wij dat een trein in een sektie moet stoppen uit oorzaak van een defekt aan de machine. In dit geval kan onmogelijk een tweede trein in diezelfde sektie worden toegelaten omdat de volgende post de « ontblocking » niet kan zenden aan den vorigen post, daar de trein dit niet heeft mogelijk gemaakt door het overrijden der treinklep.

Door deze beknopte uiteenzetting hebben wij getracht den oningewijde een begrip te geven over wat hij, langs de spoorbaan, te zien krijgt op gebied van seininrichting. Tevens wilden wij hem aantoonen de groote verbetering, aangebracht in de regeling van het treinverkeer, door de toepassing van het blockstelsel.

Door ons spoorwegbeheer werd, in de laatste jaren, een niet minder belangrijke hervorming tot stand gebracht, namelijk het reeds zoo druk besproken Dispatching-systeem. Wellicht dat De Toerist aan zijn lezers en lezeressen, in een zijner volgende nummers, daarover een en ander zal kunnen mededeelen.

F. A. L.

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

Hoe staat het op dit oogenblik met het Paspoortstelsel ?

A. Belgische onderdanen die België verlaten

I. *Wat wordt er vereischt.*

a) Belgische onderdanen, die België *voor korten tijd* willen verlaten, dienen zich te voorzien van een paspoort. Bovendien moet het paspoort bekrachtigd worden met een *visa* (zie verder).

b) Geen paspoort noch visa wordt vereischt voor Frankrijk, Groot-Hertogdom Luxemburg en Nederland. Voor deze landen volstaat het drager te zijn van een officieel eenzelvigheidsbewijs, hetwelk dient voorzien van een photo van den titularis.

II. *Waar worden paspoorten afgeleverd ?*

Paspoorten worden afgeleverd :

a) In het bijzonder bureel voor paspoorten, Handelstraat, 111, Brussel, voor de Belgen verblijvende in het arrondissement Brussel ;

b) In de bureelen van elk provinciebestuur en elk arrondissementskommissariaat en dit aan de Belgen in hun rechtsgebied verblijvende.

III. *Wat wordt vereischt om een paspoort te bekomen ?*

a) Er dient voorgelegd :

1) Een eenzelvigheidsbewijs, afgeleverd door het gemeentebestuur van hun verblijfplaats. Dit bewijs moet voorzien zijn van een onlangs genomen photo van den titularis ;

2) Twee onlangs genomen photo's van den titularis.

b) Minderjarige kinderen moeten een toelatingsbewijs van vader of moeder of bij gebreke van deze, van hun voogd toonen.

c) Hoeven daarenboven bijzondere voorschriften te volgen :

1) Jongelingen, die korten tijd na hun vertrek naar het buitenland, hun dienstplicht moeten vervullen. De stukken, welke voor hen onontbeerlijk zijn om zich op de bureelen der paspoorten aan te melden, worden hun door de gemeente-overheid afgeleverd.

2) Jongelingen die hun dienstplicht vervullen. Zij moeten zich wenden voor de noodige stukken, alvorens naar het paspoortbureel te gaan, tot hunne korpsoversten.

3) Militairen in onbepaald verlof. Deze hoeven zich te wenden tot de gendarmerie van hun district.

IV. *Visa.*

Het paspoort moet bekrachtigd worden met een visa door de diplomatieke of consulaire overheden, verblijvende in België, der landen waarheen en waardoor men verlangt te reizen.

Nochtans wordt geen visa, alleen maar een paspoort vereischt voor Zwitserland, Groot-Brittanje, Spanje, bezet Duitschland, Denemarken, Zweden, Noorwegen, China, de republiek Uruguay en Italië, op voorwaarde dat het verblijf niet langer dan drie maanden duurt.

Bovendien zijn de Belgen die de Vereen. Staten van Amerika doorreizen, zonder er zich op te houden en met het doel een ander land te bereiken, en die kunnen bewijzen, dat dit laatste werkelijk hun inzicht is, ontslagen van het visa van den consul van Amerika. De belanghebbenden moeten nochtans de in Bel-

gië verblijfhoudende overheden van Amerika verzoeken, hun een bewijs-van-doorgang af te leveren, waarvoor een taks van een dollar wordt geheven.

V. *Geldigheidsduur van het paspoort.*

De geldigheidsduur der paspoorten, afgeleverd aan de Belgen, wordt in het algemeen bepaald op twee jaar; gedurende dit tijdperk is het paspoort geldig voor alle landen, mits het te laten bekrachtigen met het of de noodige visa(s).

Echter moeten zij, die in het bezit zijn van een paspoort, waarvan de geldigheidsduur nog niet verstreken is en die naar Portugal wenschen te reizen, eerst een bijzonderen visa afhalen op een Belgisch paspoortbureel, alvorens hun paspoort te laten bekrachtigen door den Heer Consul van Portugal.

B. IN BELGIË VERBLIJFHOUDENDE VREEMDELINGEN, DIE HET LAND WENSCHEN TE VERLATEN.

Vreemdelingen, die toelating hebben zich bepaald in België te vestigen, en die niet afkomstig zijn uit Engeland, Italië, Japan, Ver. Staten van Amerika, Uruguay, China, Zwitserland, moeten, wanneer zij het Koninkrijk wenschen te verlaten, hun nationaal paspoort met een visa laten bekrachtigen.

C. OM IN BELGIË BINNEN TE KOMEN.

I. Als algemeene regel geldt, dat vreemde onderdanen, die wenschen naar België te komen, voorzien moeten zijn van een nationaal paspoort, behoorlijk bekrachtigd met een visa door een Belgisch diplomatisch of consulair agent uit het land, waartoe zij behooren.

II. Uitzonderingen op dezen algemeenen regel zijn:

a) Hoeven noch visa, noch paspoort, doch enkel een officiëel eenzelvigheidsbewijs, voorzien van een onlangs genomen photo, de personen afkomstig uit Frankrijk, Groot-Hertogdom Luxemburg en Nederland.

b) Hoeven geen visa, doch wel een paspoort, op voorwaarde dat hun verblijf niet langer dan drie maanden duurt, de personen afkomstig uit Zwitserland, Groot Brittanië, Spanje, Denemarken, Noorwegen, Zweden, China en de republiek Uruguay.

III. Personen uit een der bovenvermelde landen afkomstig en welke langer dan drie maand in het Koninkrijk wenschen te verblijven, moeten zich een beperkt of onbeperkt verblijf-visa aanschaffen bij de bevoegde overheid, welke in ons land dezelfde is als deze gelast met het afleveren der paspoorten aan de Belgen.

IV. Vreemdelingen in het land binnengekomen voorzien van een paspoort bekrachtigd met een visa voor korten termijn en die hun verblijf wenschen te verlengen, moeten eveneens bij dezelfde overheid een visa-voor-verlenging-van-verblijf aanvragen.

***

Zoo ver staan we dus met het paspoortstelsel — een plaag der toeristen —. 't Is een ingewikkeld net van hoofdregels en uitzonderingen, waar ge met moeite slechts den weg in vindt.

Practisch gesproken heeft het voor een groot deel der toeristen uit België op dit oogenblik geen al te zwaardrukkende banden meer. Nederland vrij, Groot-Hert. Luxemburg vrij, Frankrijk vrij. Alleen de West- en Oostkant belet nog menigeen vrij zijn vleugels uit te slaan.

Wanneer toch zullen we met een eenzelvigheidsbewijs in Groot-Brittanje mogen komen? En wanneer in het bezette gebied van Duitschland? Welke redenen houden nog dien scheidsmuur opgericht?

We doen een dringend beroep op den bevoegden Minister, opdat hij alle pogingen zou aanwenden, opdat die muur geslecht worde. 't Kan niet anders dan ten goede komen aan het algemeen welzijn. H.

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

Wetenswaardigheden.

Over een gevaarlijke plant voor automobielen en rijwielen vindt men in het Januari-nummer van het Duitsche natuurhistorische tijdschrift „Kosmos" het volgende:

Al mogen vele onkruiden uit Amerika in Europa zijn ingevoerd, toch is dit ook het geval in de nieuwe wereld met een aantal planten uit Europa, planten die men gaarne zoo spoedig mogelijk uitgeroeid zag. Onder deze behoort de aardstelnoot (Tribulus terrestris), een kruidachtige Zygophyllacee, welke oorspronkelijk alleen in Zuid-Europa en in het bijzonder bij Fiume en in Italië voorkwam. Deze plant heeft liggende dunne stengels met gevederde blaren. De nootachtige vruchtjes vallen bij rijp worden uiteen in verschillende zeer stekelige stukken, die zich gemakkelijk hechten aan dieren en op deze wijze een algemeene verspreiding dezer plant in de warmere landen veroorzaakt hebben. Door schapenwol werd zij in Amerika gebracht en verspreidde zich snel in de staten Kansas, Texas, Nebraska, Arkansas, Jowa, Indiana, en Illinois. Maar wat nu het gevaarlijke is? De plant zelve komt meest aan bermen van wegen voor, waardoor de vruchtjes met hunne stekels vaak op de wegen komen en dan gedrongen worden in de banden van de voorbijkomende auto's en rijwielen. Hierdoor is deze plant een groote plaag in die staten geworden voor het groote auto- en rijwielverkeer en probeert men thans dit onkruid, aldaar „Puectureplant" geheeten, uit te roeien met ijzersulfaat en andere middelen. De uitroeiing zal echter zeer moeilijk zijn, daar de plant reeds een groote verspreiding heeft en zich nog meer verspreidt door de zich zoo gemakkelijk vasthechtende vruchtjes.

Wat iedere V.T.B-er weten moet!

EEN DIEF AAN 'T WERK.

Onderstaande foto is duidelijk. Terwijl een reiziger wachtende op tram of trein, zijn tasch heeft neergezet, komt de dief met een grooter valies zonder bodem, welke hij over de kleinere heen zet. De kleine valies wordt door middel van een automatische grijpinrichting binnen in de groote vastgeklemd en ze is verdwenen. De bestolene komt tot het besef dat zijn tasch verdwenen is, kijkt om zich heen, maakt zich zenuwachtig, zegt aan den naast hem staanden heer met de groote valies dat

Een valiezen-dief

de zijne weg is. Deze antwoordt met de grootste kalmte en het onnoozelste gezicht van de wereld, dat hij niets gezien heeft, of ja toch, dat hij die mijnheer, die daar juist door de controle gaat, heeft meenen zien bukken. Het valsche spoor is aangegeven en de dief kan zich op zijn gemak verwijderen.

Onze lezers zouden kunnen vragen of dit stukje wel thuis hoort onder « *Wat iedere V.T.B-er weten moet* » Immers, tot dusver gaven wij in deze rubriek aanwijzingen, raadgevingen, inlichtingen, wenken, enz........ *ter navolging !!* Inderdaad, wij voelen dit bezwaar en daarom voegen wij er bij *pour l'acquit de conscience* : " Men wachte zich voor namaak „. D.

IN DEN VREEMDE !

Vooraleer u naar den vreemde te begeven is het noodzakelijk u op de hoogte te stellen van den vreemden munt en den wisselkoers.

Zorg steeds voor een kleine voorraad vreemd geld, teneinde in de gelegenheid te zijn u aanstonds het hoogst noodige aan te schaffen (b.v. in de staties: eetwaar, ververschingen, boodschapper, plattegronden, enz.). De kennis van Esperanto komt soms goed van pas ; zoo niet schaffe men zich één van die menigvuldige woordenboekjes aan waarin gansche zinnen zijn vertaald. Wees niet uitgelaten in uwe manieren, bedenk dat een Vlaming zijner waardigheid bewust moet zijn.

Wees beleefd en goed geluimd.

Begin niet met aanstonds de zeden, kleederdracht, enz. te kritikeeren, nog veel minder uit te lachen ; het is een teeken van minder beschaving.

Lever u niet over aan menschen die zich als gids aanbieden, maar bestudeer zelf de plaatsen die ge bezoekt, zij loopen haastig een hoekje af, om weer spoedig nieuwe *verdiensten* te kunnen maken.

IN HET TOLKANTOOR.

Dring niet, wees kalm en geduldig, blijf steeds meester over uw zenuwstel.

Neem u in acht voor gauwdieven. Maak uwe reiskoffers gereed om aanstonds te kunnen openen.

Tracht niet iets weg te smokkelen ; de rechten beloopen slechts eenige centiemen ; doch wordt gij gevat voor smokkelen, dan zijn de gevolgen :

1) aanslagen der smokkelwaar,

2) betalen der rechten,

3) boete van het *tienvoudige* der rechten,

4) onderbreking der reis, proces-verbaal, verschijnen voor de rechtbank, soms zelfs gevangenzitting.

Wees gedienstig tegenover het tolpersoneel, ontzenuw het niet, de trein of boot wacht toch tot alles gedaan is.

Rookartikelen en vervoertuigen moeten ook aangegeven worden; kleine reisherinneringen niet.

Verkeerswegen.

Aan onze leden en vooral aan onze afgevaardigden en propagandisten.

Wij verzoeken alle V.T.B. ons regelmatig inlichtingen te verschaffen omtrent den staat der verkeerswegen in hun omschrijving o. a. : De veranderingen, de herstellingen, nieuwe wegen, enz. De leden van het bestuur besteden bereidwillig alle krachten aan den bond om deze steeds steviger en machtiger in te richten en den leden alle mogelijke inlichtingen te verschaffen; dat de leden dan ook hun plicht doen.

EEN BUURTSPOORWEG VAN ALSEMBERG NAAR BRUSSEL.

Sedert lang vraagt de bevolking van Alsemberg en omliggende een buurtspoorweg of een trein naar de hoofdstad.

Is de minister in bezit van dergelijke aanvraag en zal weldra een beslissing dienaangaande getroffen worden?

Op deze vraag van een volksvertegenwoordiger heeft de betrokken minister geantwoord dat de vertakkingslijn die van den buurtspoorweg Brussel-Kleine Hut tot Alsemberg zou loopen en waarvoor vergunning werd toegestaan bij Koninklijk besluit van 4 Augustus 1910, slechts gelegd werd tot aan de statie van Sint Genesius-Rhode.

Om het werk te kunnen voltooien moet de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen wachten totdat de gemeente Sint-Genesius-Rhode het leggen van den weg heeft voltooid en waarmede vóór den oorlog werd begonnen, die tusschen de statie van Rhode en Alsemberg (dorp) noodig is voor het aanleggen van de buurtlijn.

CAPPELLEN-ESSCHEN.

Het verkeer op de baan Cappellen-Esschen is onderbroken tot 7 April e.k. De baan wordt hersteld over eene lengte van 1900 meters, vanaf den weg van Bergen-op-Zoom. Het verkeer naar Calmpthout kan gebeuren langs den weg van Ertbrand en dien naar Heide.

* * *

De weg Aarschot-Leuven wordt hersteld; de werken zijn volop aan den gang tusschen Aarschot en Gelrode en schieten vlug op.

* * *

BRUSSEL-HERBESTHAL.

Het verkeer tusschen Brussel en Herbesthal gebeurt op de gewone manier. Tusschen Herbesthal en Aken rijden de internationale treinen gewoon door; ook de lokaaltreinen. De gewone exprestreinen zijn meestal afgeschaft. Verkeer tusschen Herbesthal en Aken is altijd mogelijk met de electrische tram over Eupen. Vertrek ieder half uur aan de grensbrug: overstappen te Eupen en aan de Duitsch-Belgische grens. Op de militaire treinen — de eenige welke in het bezet gebied rollen — zijn onderdanen der geallieerde landen alleen toegelaten.

BRUSSEL-ANTWERPEN.

In het treinenverkeer tusschen Brussel en Antwerpen werd volgende wijziging aangebracht:

Trein 265 (ZN.) vertrek uit Brussel-Noord om 17.45 u. in plaats van 17.47 u.; stopt te Mechelen: 18.12 u.

Van het Secretariaat.

HET ZOMERUUR.

Wij ontvangen van een onzer leden volgend schrijven:

Mijnheeren,

Van verschillende zijden bereiken me geruchten dat het Zomeruur dit jaar gevaar loopt.

In dagbladen en tijdschriften zijn wij allen reeds in de gelegenheid geweest kennis te nemen van de belangrijke voordeelen, zoowel op hygienisch als op stoffelijk gebied, (o.a. vuur en licht) welke het bijvoegen van een zomeruur oplevert.

Ook op toeristich gebied kunnen de voordeelen niet onderschat worden; de toerist zal meer kunnen genieten, het toeristisch seizoen zal langer duren en de hotelhouders zullen zich er beter bij bevinden; immers moest het huidig uur behouden blijven voorzeker zouden de hotels reeds in September verlaten worden.

Overigens hoevélen zijn er niet, die er naar snakken, na de geeindigde dagtaak, in de gelegenheid te zijn een luchtje te scheppen; wordt het zomeruur ingesteld dan bestaat er nog kans eens een fietstocht of een aangename wandeling te maken; blijft het huidige uur dan vinden velen het de moeite niet meer waard nog even buiten te wippen; maar, in dit geval, zal hun toeristische ontwikkeling er niet bij winnen, hun gezondheid ook niet.

Zoo de handels- en nijverheidsmenschen en ook de neringdoenden optreden voor het behoud van het zomeruur dan dienen ook wij, V.T.B-ers, hiervoor te ijveren.

Overigens in alle landen hebben de bonden tot bevordering van toerisme er op aangedrongen het zomeruur in te stellen.

Dat V.T.B. dus ook in dezen zin werke!

Aanvaardt, enz.

Een trouwe V.T.B-er.

N.B. — Onze leden vinden verder in het nummer een verslag over de Algemeene Bestuursvergadering waarbij een motie werd gestemd in den zin van bovenstaand schrijven.

ONS ZOMERUUR IN GEVAAR.

V.T.B-ers doet al het mogelijke opdat wij dezen zomer opnieuw het zomeruur ingesteld zien. Er is ernstig sprake van dat het afgeschaft zou worden ! Men wende zijn invloed aan bij volksvertegenwoordigers en andere personen, opdat deze zeer nuttige instelling behouden blijve !

TIJD- EN GELDBESPARING.

Leest regelmatig het blad en er zal u en ons veel tijd en geld aan briefwisseling gespaard worden !

NIEUWE LEDEN.

hebben enkel het bedrag te storten op onze postcheckreken. n° 93627, Neyes Frans. Dat is de eenvoudigste weg.... en ook voor u en ons de beste !

BESTELLINGEN.

Wie bestellingen doet van kaarten (of wat ook) zonder het noodige bedrag te storten op onze postcheckrekening n° 93627 kunnen we niet voldoen. Onze leden moeten den weg der regelmatigheid volgen. De briefwisseling kost ons zooveel tijd en geld dat het niet doenlijk is op iedere briefkaart met bestelling te antwoorden op de vragen : *hoeveel het bedrag is ; waar moet gestort worden ; hoe moet betaald worden*, enz. We hebben al duizendmaal daarover bericht in het blad !

VLAAMSCHE KAARTEN VLAAMSCHE LAND.

De bestellingen van onze prachtige kaarten komen in zoo'n groot getal, dat we haast niet kunnen voldoen aan de vragen, want allen wenschen deze kaarten *op linnen* geplakt, en omdat wij deze telkens bij kleine hoeveelheden van onzen boekbinder ontvangen, zijn niet alle aanvragen dadelijk uit te voeren. De aflevering geschiedt in volgorde van het inkomen der orders.

BONDSLEVEN.

— : — : — : — : — : — : — : —

BEKNOBT VERSLAG VAN DE ALGEMEENE BESTUURSVERGADERING GEHOUDEN OP 18 FEBRUARI 1923.

Secretariaat, St-Jansplaats, 29, Antwerpen.

De vergadering begint te 11 1/4 uur onder voorzitterschap van den heer Leonard.

Deze heet de aanwezigen welkom, hoopt op hun ijver en hun bereidwilligheid te mogen rekenen en zet allen aan onverpoosd te werken voor den bloei van V. T. B. met de hoop dit jaar de 10.000 leden te bereiken.

Een motie tot het instellen van het Zomeruur dat bedreigt schijnt is met algemeene stemmen goedgekeurd.

Na een korte bespreking wordt besloten de Vlaamsche Toeristen - landdag in 1923 te houden in de stad van Jacob van Artevelde, te Gent; hij zal plaats hebben de 5 en 6 Mei; de dagorde wordt vastgesteld (de leden vinden deze elders in dit nummer.)

De heer Gyselinck, provinciaal afgevaardigde van Oost Vlaanderen ontvangt opdracht de noodige schikkingen te nemen.

Namens den opstelraad vraagt de hr. Luyten meer medewerking voor het blad en hoofdzakelijk wat de verkeerswegen betreft (veranderingen, herstellingen, nieuwe wegen, enz.) degelijke bijdragen over natuurschoon, reisbeschrijvingen en technische artikelen over motocyclisme en automobilisme zijn eveneens steeds welkom.

De Heer Neyes geeft een bondige uiteenzetting van den finantieelen toestand; de bilans kon nog niet worden opgemaakt : toch kon worden vastgesteld dat het noodzakelijk is den geldelijken toestand van den bond ernstig te overwegen en uit te zien naar middelen om dezen te verbeteren.

Het uitgeven van het orgaan kost natuurlijk veel; het wordt nu gedrukt op 7500 ex.; het secretariaat kost heel wat, niettegenstaande er slechts één enkele bediende bezoldigd wordt.

Wij moeten dus ons ledental doen aangroeien; de 10000 moeten we bereiken. Verder eere en beschermende leden aanwerven ; de gemeente- en provincieraden verzoeken om toelage voor V. T. B. te stemmen of de gemeente aanwerven als eerelid van V. T. B.

Wij moeten overal bronnen van inkomsten trachten op te sporen.

Zooals overigens in alle Vlaamsche instellingen is steeds de geldelijke toestand een struikelblok.

De heer Kuylaerts leidt de bespreking in over de organisatie van den bond.

Hij bespreekt de werking van het bestuur en de verschillende kommissiën en komt tot het besluit, dat er nog heel wat dient gedaan, maar dat hiertoe noodzakelijk is aanwerving van nieuwe krachten om de verschillende kommissiën aan te vullen.

Hij handelt vervolgens over de afgevaardigden.

Overal waar het nuttig en mogelijk is

dienen arrondissements — kantonale en plaatselijke afgevaardigden aangesteld; propaganda-voordrachten zullen ingericht worden en aan de afgevaardigden zullen regelmatig onderrichtingen worden gestuurd om hen in te lichten over de plaatselijke werking en de propaganda.

De heer Neyes merkt op dat, wat de plaatselijke werking aangaat, het bestuur alleen de afgevaardigde als verantwoordelijke persoon erkent.

De heer de Does wenscht aan de afgevaardigden het initiatief te laten omtrent het inrichten hunner werking; alle beschikbare krachten zijn noodig en dienen aangewend voor de propaganda en om den groei van onzen bond te bevorderen. De vergadering stemt hiermede in.

Na een woord van dank door den Voorzitter wordt deze belangrijke vergadering om kwart voor 2 uur geeindigd.

Aanwezig waren : HH. Edw. Leonard, Antwerpen. G. Kuylaerts, idem. F. A. Luyten idem ; Mej. Samyn, Sint-Jans Molenbeek, HH. F. Neyes, Antwerpen, W. Heylen idem, Mej. Dupon, Brugge, HH. Peeters K. Mechelen; Chr. de Does, Brussel ; H. Gyselinck, Gent, R. Peeters, Antwerpen, E. Ernalsteen, Borgerhout, J. Meynan, Merxem, Van Maroey, Antwerpen, Laurens idem, Segers, idem, Pyck, Brugge, Lamot, Antwerpen.

VLAAMSCHE TOERISTEN LANDDAG IN 1923.

Deze zal worden gehouden te Gent op 5 en 6 Mei e. k.

DAGORDE :

1. Verslag der werkzaamheden.
2. Finantieel verslag.
3. Verkiezing Bestuur.
4. Algemeene Bespreking.

De leden kunnen voorstellen indienen, te brengen op de dagorde, uiterlijk voor 15 April.

Kandidaten voor openvallende plaatsen in het Bestuur worden insgelijks voor dien datum ingewacht.

BRUSSEL.

De tweede voordracht-avond die Zaterdag 17 Februari door den Vlaamschen Toeristenbond werd belegd, heeft een onverwachten bijval genoten. De belangstellenden stonden dicht opeengedrongen in de vrij ruime zaal om den h. Senator Prof. Carnoy te hooren over zijn reis die hij door Amerika, tijdens den oorlog, heeft gemaakt om de Belgische zaak te bepleiten. Tot het ophelderen van zijn lezing, beschikte spreker over talrijke lichtbeelden.

Wanneer de Europeesche landverhuizer de haven van New-York binnenvaart, en hij aan den ingang het reuzenstandbeeld van de Vrijheid ziet verrijzen, wordt hij aangegrepen door een machtig gevoel van grootschheid en ontzaglijkheid. In deze wereldstad, gebouwd op een smalle landstrook treft men zeer hooge huizen aan, de zoogenaamde «wolkenkrabbers» met 30 tot 40 verdiepingen. Men vindt er tal van plaatsnamen met een Vlaamschen of Hollandschen oorsprong. De slagader van New-York is de Broadway (vroeger Breede weg) Verder, hebben wij de Wall-street of de zakenwijk, de Fifth Avenue of de laan van de aristocratie. De groote hotels zijn kleine steden op zich zelf, waar men een apotheek postkantoor, haarkappers, enz., aantreft. Tegenover de stad ligt Brooklin ; deze twee steden zijn aan malkaar verbonden door een reusachtige hangbrug.

Vervolgens kregen wij een kijkje op Chicago, Washington, Philadelphia, allen rijk bevolkte steden. Zuidwaarts, in de omstreken van New-Orleans, strekken zich de katoenvelden uit. De katoenbalen worden aan de oevers van de Missisipi of de Ohio op hooge booten geladen. Men ontmoet in deze streek ook boerderijen waar struisvogels gekweekt worden voor hun pluimen die zeer gezocht zijn.

Spreker bracht ons in het onmetelijke graangebied met boerderijen van 80 tot 100 hektaren landerijen en weilanden. Door de vruchtbaarheid van den bodem, het aanwenden van landbouwmachines en een goede bebouwing, verkrijgt men overvloedige oogsten.

De h. Carnoy leerde ons ten slotte Kalifornië kennen, het land van het heldere zonnelicht, den blauwen hemel, de hooge palmboomen. Het wordt soms wegens zijn weelderige en wilde fauna ook het paradijs genoemd. Daar groeien citroenen, pruimen, druiven ; men ontmoet er dikke boomstammen van 3-5 meters omtrek. In Kalifornie werd ook goud ontdekt, en hierdoor hebben er zich vele kolonisten, op zoek naar fortuin, gevestigd. In de bergvlakte van de Colorado, heeft de rivier een diepe en smalle vallei gegraven, die zeer schilderachtig is. De voornaamste stad van Kalifornie is San Francisco, die in 1906 door een aardbeving bijna geheel werd verwoest. Thans is zij uit haar puin weer opgebouwd.

Wij vernamen nog verder, dat het onderwijs bij de Amerikanen op een hoogen trap staat. Vele steden bezitten een hoogeschool waar 5, 10 of 15 duizend studenten

Motie Zomeruur.

Op onze laatstgehouden Bestuursvergadering werd de volgende motie ingediend en met algemeene stemmen aangenomen :

Het Hoofdbestuur van den Vlaamschen Toeristen Bond, in vergadering bijeen met de Provinciale Afgevaardigden op 18 Februari 1923.

gelet op het feit dat van Regeeringszijde steeds wordt aangedrongen op bezuiniging :

overwegende dat de invoering van het Zomeruur in het algemeen een eisch is van economie ;

beseffende daarenboven de groote idieele voordeelen van deze instelling voor de honderdduizenden toeristen, reizigers, kampeerders, enz.

wetende dat talloos velen daardoor de eenige gelegenheid bekomen om na afloop van hun -- dagtaak vaak in stoffige werkplaatsen of ongezonde fabrieksinrichtingen of benauwde lokalen doorgebracht — van de frissche vrije natuur te genieten ;

erkennende dat het Zomeruurde natuurliefde en daardoor de levensvreug de bevordert, dringt er bij de bevoegde Overheid op aan de invoering van den Zomertijd niet achterwege te laten, en besluit deze motie ter kennis te brengen van de Regeering en aan de Leden van in Kamer en Senaat.

de lessen volgen. In deze uitgestrekte republiek, hebben de verschillende rassen zich het meest vermengd en de volkeren het meest verbroederd. Misschien zal door de Nieuwe Wereld ook de vrede onder de Europeesche volkeren worden gebracht.

De Heer de Does bedankte den geachten spreker voor zijn leerrijke voordracht en kondigde een nieuwe lezing over Zeeuwsch-Vlaanderen aan die door den h. Hans zal gehouden worden.

Nu het bleek dat velen geen zitplaats konden bekomen terwijl stellig een honderdtal bezoekers moesten heengaan, omdat er zelfs geen staanplaats meer was, zal de volgende voordrachtavond in een grootere zaal gehouden worden.

—«»—

V.T.B. FIETSERS. AFD. ANTWERPEN.

De commissie voor Toerisme besloot in vergadering van 30 Januari l.l. tot het stichten eener Fietsersafdeeling.

In het streven van V.T.B. ligt besloten : « Vlaanderen leeren kennen en liefhebben »; waartoe onze fietsersafdeeling hoofdzakelijk kan en zal bijdragen.

Diegenen onzer leden, die gedurende de zomermaanden aan onze fietstoeren wenschen deel te nemen, worden verzocht daarvan schriftelijk melding te maken aan het Secretariaat, onder hoofding : «Afdeeling Toerisme » - Fietsers.

—«»—

FIETSCLUB TE BRUSSEL.

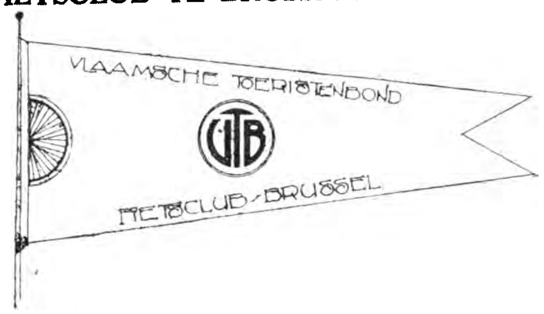

De Brusselsche V.T.B-fietsclub zal binnen kort opnieuw zijn werking aanvangen V.T.B-ers (ook-sters) die willen meedoen geven hun naam, adres en bondsnummer en aan de Secretaresse van Brussel :Mej. Leek, Portaalstraat, 144, Schaarbeek.

Voordrachten en Uitstappen.

Sottegem.

Op DONDERDAG 1 MAART, te 7 1/2 uur 's avonds, in 't lokaal „Gasthof De Zwaan" voordracht door Dr Leo Beerrick, leeraar aan 't Kon. Atheneum te Nijvel. — Spreker zal handelen over Amerika.

Antwerpen.

Op 4 MAART 1923. bezoek aan het Plantyn-Museum onder leiding van den heer Conservator M. Sabbe. Plaats van samenkomst om 10 ure op de Groote Markt (Brabo).

6 MAART. Indien het Stadsbestuur de beschikking over de zaal der Stedelijke Normaalschool geeft, houdt Dr Leurs zijn lezing met lichtbeelden over Oud-Antwerpen.

Nader bericht hierover in de bladen.

Brussel.

OP 24 MAART : De bekende dagbladschrijver, de Heer A. Hans, heeft zich bereid verklaard ook voor den V.T.B. te Brussel zijn lezing over „Zeeuwsch-Vlaanderen" te houden, die hij reeds vroeger in Antwerpen voor den V.T.B. hield.Plaats en uur zullen nader worden bekend gemaakt.

St-Niklaas.

4 MAART, in 't lokaal „De Hoop" Houtbriel 4, te 10 1/2 voorm. propaganda-voordracht. Na de voordracht bezoek aan 't Museum.

Lokeren.

4 MAART, in de zaal van 't Gildenhuis Prosper Thuysbaertlaan 2, te 2 uur namiddag, propaganda-voordracht. — Daarna wandeling onder leiding van den hr.Notaris Van Winckel.

Dendermonde.

4 MAART, in 't lokaal „Café de la Poste" Kerkstr. te 5 ure nam., propaganda-voordracht.

Eeckeren-Stabroeck-Cappellen.

IN 'T VOORUITZICHT, 18 MAART, propaganda-voordracht.

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

Verminderingen.

MECHELEN.

Peter Benoit avond ingericht in de Feestzaal « Volksbelang », onder den Toren, op 14 Maart e. k. Deze kunstavond wordt gehouden met het doel het geboortehuisje van onzen grooten vlaamschen toondichter te helpen aankoopen.

De volgende Kunstenaars verleenen hunne medewerking.

Hr Verbist. — Voordrachthouder.
Het Mechelsch gemengd Koor — Zangers
Hr. Lebeer.
Hr. Brenders.
Mej. A. Nees.
Kaarten aan 5, 3 en 1 fr.

25 °/o vermindering voor de leden van den V. T. B. op de kaarten 5 en 3 fr.

ASSEBROUCK (BRUGGE)

Huys Flor, velomaker, buiten de Gentpoort, geeft 5 °/o vermindering op alles.

GENT.

Verhaeghe J., Steendam, 35, geeft 5 °/o vermindering op naaimachienen, ijzerwaren en keukengerief.

HOMBEEK.

Turn- en tooneelafdeeling, staat 10 °/o vermindering toe op alle plaatsen en voor elk feest. Vertoon der lidkaart.

ZELE.

Meysman R., Apotheker, 5 °/o vermindering. Specialiteiten uitgezonderd.

Gemengd.

GEEN PASPOORTEN MEER TUSSCHEN BELGIË EN NEDERLAND.

Het Belgisch gezantschap in den Haag meldt thans :

Ingevolge een overeenkomst tusschen de Belgische en de Nederlandsche regeering getroffen, zullen van 15 Februari a.s. af, Nederlandsche onderdanen, voorzien van een bewijs van Nederlanderschap (met foto) naar België kunnen reizen.

Belgische onderdanen zullen in Nederland kunnen worden toegelaten mits zij in het bezit zijn van de Belgische identiteitskaart.

Het paspoort is dus niet meer noodig voor Nederlanders of Belgen, maar het blijft geldig.

Personen die drager zijn van een gunstpaspoort of een vreemdelingenpaspoort genieten dit voordeel niet en moeten een Belgisch visum aanvragen.

Belgische onderdanen die in Nederland gevestigd zijn, kunnen een identiteitskaart krijgen bij de Belgische konsuls. Zij moeten echter eerst ingeschreven zijn in de registers van het gezantschap of van de konsulaten.

Dienstweigeraars, deserteurs en personen, die in België rechterlijk vervolgd of veroordeeld zijn, worden van dit voordeel uitgesloten.

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

BESCHERMENDE LEDEN.

86. Mattelaer J. apotheker, Voorstr. 40 Kortrijk
87. Van Weddingen J., van Ryswyckl., 48 Antwerpen
88. Scheerder L., Mercatorstr., 24 St. Niklaas-Waes

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 16.

4426 Mej. Somers Greta, Brusselschestr., 29, Leuven
7 De Ridder, Lozanastr., 90 Antwerpen
8 Van Roy Jules, Lange Loobroekstr., 203, »
9 Schelpe Gerome, Schoenfabrik., Marktst., Iseghem
30 De Knock Edm., onderw., Lophem (bij Brugge)
1 Dumon A., Minderbroederstr., 40 Leuven
2 E. H. Preter A. onperpastoor St-Pieters-Leeuw
3 De Bens Willem, Vlesenbeke-Brussel
4 Mej. De Bens Marcelle, « «
5 Symons Leo, Leeraar, Kerkst., 70, Blauwput-Leuven
6 Mevr. Symons, Kerkstr., 70. « »
7 Van Servellen A., handelaar, Oude-God
8 Op de Beeck A., Van Wesenbekestr. 63, Antw.
9 Van Hove Hendrik, Meubelfabrikant'-Battelschen Steenweg, 85, Mechelen
40 Mev. Van Hove, Battelschenst., 85. Mechelen
1 Steyaert M., Lesbroussartstr. 2, Elsene Brussel
2 Mev. Wed. Dirckx, Karel Rogierstr., 2, Antw.
3 Fannes R., Gemeentestr., 15, Kessel-Loo
4 Fannes E., bed., » » »
5 Mev. Couremans, Boomlaarstr., 20, Lier
6 Mev. Van Volsem, Walvischstr., 14. Antwerpen
7 Tobback E., vleeschh., Graust.. 131, Elsene-Brus.
8 Segeldebank, St-Martensstr., 3, Antwerpen
9 Robberecht L., Dorpstr.. 38, Baesrode
50 Tuymans F., Leuvenschestr., 27, Aerschot
1 E. H. Huydts, Pastoor, Berbroek (Limburg)
2 E. H. Boonen onderpastoor, Lummen (Limburg)
3 E. H. Vrijdags, » « »
4 Baetens F., St-Antoniusstr., 24, Antwerpen
5 Seuntjes K., Beggijnevest, 29, «
6 Soenen Od., Openb. Volksbibliotheek, Keizer Karelstr., 82, Gent
7 Verlinde F., Hovenierst., 55, Mechelen
8 Mej. Tordoir C., Berckstr., 19, »
9 Lambrechts J., DaenenStr. 42. Berchem-Antw.
60 Boelens Nathalis, Molenstr., 65 Contich
1 Walgraeve Urbain, Hotelh. « New City » Knocke
2 Walgrave Jan, pasteibakker, Dijk, Knocke a/Zee
3 Braeckman Oscar, glasb. Brugschepoortstr. Gent
4 Van Belleghem Camiel. Verweepl. Knocke a/Zee
5 Bellens Constant, Oorderscheweg. Eeckeren
6 Kanora Hendr., beambte, Molenstr. 15 »
7 Myin Jozef, Volkstraat, 35 Antwerpen
8 Verbaet Jozef, Duinstr. 145 »
9 Mev. Verbaet-Houbin Irma, Duinstr. 146 »
70 Raets Renier, Ambtsmansstr., 12 »
1 Parijs Ferdinand, St Laureysstr. 109 »
2 Janssens Leo, August Sniedersstr. 52 »
3 Van Ryn Jan, Groendalstr., 18 »
4 Van Beek Willem, Kweekerijstr., 101 Borgerhout
5 Slaets Frans, rolluikm. Onderwijsstr. 15 Antwerpen
6 Deen Eugeen, De Wittestr., 70 Berchem
7 Slaets Marc, Jodenstr. 14-16, Antwerpen
8 Mev. Grytens, Stadhuisplein, 14 Hasselt
9 Dr. Martin Henri, Burgem.-Prv. Raadsl. Lanaeken
80 Dr. Franssen Frans, Best. Geneesheer Koloniaal gesticht, Reckheim
1 Van Tichelen H. Conservat., v/h. Schoolmuseum, St. Vincentiusstr. 67 Antwerpen
2 De Rycke Julius, Steenstr. 71 Eeckeren
3 Gyselinck, Stropstr. 104 Gent

4481 Boyens Victor, kantb., Stanleystr. 15 Antwerpen
5 Broelinckx Pieter, Schulstr, 33 »
6 Van den Bemt, Keizerstr., 74 »
7 Théry, Napoleonkaai, 71 »
8 Van Desse Gabriel, Londenstr. 12 »
0 Aerts Hendrik, Lange Leemstr. 283 »
10 Stevens Paul Duffel
1 Sels Lodewijk »
2 Van der Linden Staf »
3 Morak, »
4 Dr Jacobs L. »
5 E.H. Casteels, onderpastoor »
6 Jacobs Domien, Groote Markt, 14 Vilvoorde
7 Smeulders Const. Ninoofsche steenw. 57 Brussel
8 Boschmans, Brusselschesteenweg, 26 Lebbeke
9 De Neve Christiaan, onderw. Kerkstr. 33 Hamme
4500 Van de Venne, Van Helmontstr. 58 Antwerpen
1 Janssens Pieter, Kerkstr. 75 Rosmeer
2 Mej. Baetens Bertha, Meistr., 27 Antwerpen
3 De Weert Roza, De Heyderstr., 30 Lier
4 Jacobs Benoit, Bonaventurastr. 260 St-Pieters-Jette
5 Lombaert Emiel, drukker, Laurierstr. 8 Lebbeke
6 De Mayer Kamiel, Ysfabrikant Puers
7 Waegemans Jozef, schoenfabrikant »
8 Tersago Leo, student »
9 Clement Alfons, student Ruysbroeck
10 Convent J. Hamme
1 Van de Werke Joris, Pyckestr. 71 Antwerpen
2 Noeninck A. H., onderw., Klappeistr., 20 »
3 Wouters, Groote steenweg, 29 Berchem
4 Van de Vorde, Schoenstr., 61 Borgerhout
5 Horemans, Fonteinstr., 43 »
6 Mev. Duyver Pieter, De Wittestr. 19 Berchem
7 Minne Karel, Citéstr.. 11-13 Antwerpen
8 Mej Minne Margaretha, Citéstr. 11-13 »
9 Mev. Minne-Toen » »
20 Mej. Minne Irma » «
1 Uyttebroek Albert, Lge Elzenstr., 64 »
2 Duysen Jozef, bediende. Duinstr., 59 »
3 Mej. Vandeven Irène, statielei, 91 Borgerhout
4 Van Hoorick Emiel, Godshuizenlaan, 19 Gent
5 Kraeps Louis, klerk, Dambruggestr. 276 Antwerpen
6 Declerck Richard, student. Kameelstr 5 Brugge
7 Baes Oktaaf, bediende, Brugstr. Iseghem
8 Faes, gemeentesecretaris Haacht
9 De Witte Jozef, Casselstr. Poperinge
30 Vandenbroeck, Akkergemstr. 63 Gent
1 Van der Meiren-Van Thienen, Campenhout (Brab.)
2 Van der Meiren Rene »
3 Verdeyen Ernest, bediende Ruisbeek-Campenhout
4 Théry John, Napoleonkaai, 3 Antwerpen
5 Roofthooft Frans, Wolstr. 42 Antwerpen
6 Jacobs Louis, geneesheer, Nieuwkerken (bij Aalst)
7 Verbouwe Marcel. statiestr. 46 St. Pieters-Jette
8 Janssen Mathie, handelaar, Eysden St Barbara
9 Mev. Wwe Sterck-Van den Bossche Aalst
40 Colpaert Alberic. Renighelst (W. Vl.)
1 De la Rivière Joseph, Jan Miraelstr., 15 Brugge
2 Lebœuf Jef, handelaar, Akkergemstr. 71 Gent
3 Van der Sompel Bernard, Spiegelstr., 20 »
4 Van Damme Octaaf, Van Houttestr, 54 Gentbrugge
5 Van den Broek Octaaf, handelaar, Denderleeuw

4546 Claes Jozef, onderw., Nieuwlandstr. 20 Brugge
7 Castry Fernand, bediende, Kuiperstr, »
8 Rossaert Norbert, Lange Leemstr. Antwerpen
9 Juchem John, tuinarchitect, Vila « Flora » Mortsel
50 Temmerman Jules, drukker, Schoonaerde
1 Verbesselt Frans, Gendarmeriestr. 39 Vilvoorde
2 Mev. Verbesselt-Vanhaessendonck, » »
3 De Meester Adolf, Slachthuisstr. 42 »
4 Mev. De Meester-Vindevogel Julia »
5 Braxel Jan, Leopoldstr. 36 »
6 Mev. Braxel-Hoedemakers Am. Leopoldstr. »
7 Braxel Frans, St. Amandusstr. 83 Strombeek-Bever
8 Mev. Braxel-De Mierlo J. » »
9 Geboers Gustaaf, bed., De Heyderst. 19 Lier
60 Maes Jan, Slachthuisstr. 74 Vilvoorde
1 Mev. Maes Jan » »
2 Van Bets Florent, Schapulierstr. 17 »
3 Mev. Bets-Braxel, » »
4 Joris-Vinck Ev. Oude Barellei, 87, Merxem
5 Goethals T., Koningstr., 8 Antwerpen
6 Mev. Coveliers-Heylen Gheel
7 Buckins, IJzerlaan. 8 Gent
8 Nagels-Duchamps Jozef, Tielemansstr. Aarschot
9 Peeters Jozef, Koepoortstr. 17 Antwerpen
70 Peeters Alouis » »
1 De With Gaston, Professor, Prov. Middelb. Landbouwschool, Melle
2 Mev. De With. »
3 Torek Robert, fabrikant Deynze
4 Delwaide Leon, advok. Lozanastr. Antwerpen
5 Boucherij Leon. gemeenteraadslid. »
6 Bosschaerts Desirée Gooreind
7 Bosschaerts Achiel »
8 Bosschaerts Arthur »
9 Bosschaerts Jan Baptist »
80 Beun Karel, onderwijzer, Snoekstr. 84, Gent
1 Mev. Mahy-Van den Bunder, Nijverheidsl., 24 »
2 Ackerman Jozef, onderw. Wynendaele, Ichteghem
3 Mej. Ernalsteen M , Turnhoutscheb. 234 Borgerhout
4 Mej. Ernalsteen Rachel, » »
5 Mej. Famaey Celest, Plezantstr. 25 Zele
6 Haeck Aug. hoogstud., Fred Lintstr. 84 Leuven
7 Bossier Walther, Zuidzandstr. 12 Brugge
8 De Roey Peter, Turnhoutscheb., 96 Deurne-Zuid
9 Mej. Van Dievoort Gabr., Karel Oomstr. Antwerp.
90 Kruyniers D. Onderwijsstr. 6 »
1 Mev. Kryniers » »
2 Kennes Jos, Steenhouwersvest, 46 »
3 Mej. Van der Kuylen, onderwijzeres, Berlare-Lier
4 De Sopper Arth., Francisco Ferrerl. Geldenaken
5 Wachters Isidoor, brouwer Schelle
6 Naulaerts Bernard, fabriekbestuurder »
7 Lehembre Leonard, onderwijzer »
8 Mej. De Vocht Irma, Kapelstr. 11 Hoboken-Antw.
9 Hornick Albert, bureelb., Congostr., 72 Antwerpen
4600 Van Meel Geeraard Lge Beeldekensstr. 233 »
1 Geeroms Arnold, ontvanger d/Registratie en Domeinen, Meesen
2 Lucas Robrecht, rijksontvanger Alveringhen
3 De Pues-Moons Lod, Houthulst-Woudst. 31 Brussel
4 Mev. De Pues-Moons, » »
5 Denon Willem, handel., Wieringstr. 3 Leuven
6 Pauwels A., Gontichweg, 128 Oude-God
7 Blommaert Aug., Surveillant Principal du Batiment Civil. Belgisch-Congo
8 Nees Alfons, hoofdonderwijzer, Eppeghem
9 Mev. Van Hoeylandt, Van der Zeepstr. Antwerpen
10 Lauriks August, beambte, Blauwstr, Boom
1 Van Herck Jules, steenbak., Antwerpschestr. »
2 Mej. Ysabie Vonny, onderwijzeres Moorseele
3 Caliens René, Meerschstr. 113a Gent
4 De Buck Evarist, Heilig Hartstr. st Amandsberg
5 Gassée Emiel, bediende, spiegelhofstr. 25 Gent
6 Malfliet Prudent, Wenemaerstr., 54 »
7 Van Malderen Renaat, Zevensterrestr. Zele
8 Mev. Van Essche Jos. Dendermondschestw. 92Aalst
9 Galle Nestor, Brusselschestw. 133 st. Gillis-Dendm.
20 Claessens Alfred, melkerijbest., Dorp Grembergen
1 Claessens Gust. »
2 Philips Leos werktuigkund., Veerstr. Dendermonde
3 Govaert Prudence, Dorp Grembergen
4 Mej. De Vos Joh., Meir, 42 Antwerpen
5 Reynaars Pol, steenw op Ninove, 611 Anderlecht
6 Van steen Jer. Dampoortstr. 19 st. Kruis-Brugge
7 Mathieu Edm., st. Mattheusstr., 35 Borgerhout
8 Leger José, Lge Herenthalschestr. Antwerpen
9 Standaert Edgard, Tolhuislaan, 7 Gent
30 E H. De Vocht, Pastorijstr. 33 Lier
1 Vervliet Joseph, boekhouder Overmeir
2 Mev. severins, solvijnstr. 26 Antwerpen
3 Verbruggen Fr., Zonnebloemstr. 13 Berchem
4 Joris Constant, Boomgaardstr. 160 »
5 Vertessen J. Campenhoutstr. 45 »
6 Van den Broeck Aug., tekenpl. Noordstr. Hamme
7 Dries Max, onderw., statiestr. 107 Berchem
8 Lostrie Jos., handelaar, Montenstr. 40 borgerhout
9 Pierret Fr., onderwijzer, st. Genes-Rode
40 Haenen Gaston, Demerstr., 20 Hasselt
1 Hendrickx Jan, Diepestr. 55 antwerpen
2 Boudewijn Hilaire, Poperinghestr. Renninghelst
3 Boudewijn Joseph » »
4 Mej. Fiers Maria, Engelschestr. 12 brugge
5 Mej. Fiers Julia » »
6 Mej. Casteleyn Ivonne, Rijselsche Heirw »
7 Huygebaert Hendrik, Krijgsbaan, 80 Mortsel
8 sterckx Georges, bouwk., brouwerstr. 17 Leuven
9 Van der marliere Jozef, gasd.-overste Poperinghe
50 Peeters-Dietvorsst I. Turnhoutscheb. Deurne-N.
1 Fierens Jos., Kloosterstr. 1 antwerpen
2 De Donkker Valerie, Rotterdamstr. st. Jans-molenb
3 Everaerts Vietor, goudsm., schaefst. 10 antwerpen
4 Mercano Maurice. Daenensfr. 22 berchem
5 Mej. Mercado Jeanne » »
6 Mortelmans Hugo, Helenalei, 17 antwerpen
7 Meesters Maurice, muzikant, Haentjeslei »
8 Enthoven (zoon), Koninckplein, 9 »
9 Mertens Jan, Generaal Capiaumontstr. 25 »
60 Pooters Const., Turnhoutscheb. 112 Deurne
1 Huenaerts Philip, Haechtenstw., 454, schaarbeek
2 Mej. Vanderhaeghen Julia, Patriottenstr. berchem
3 Verbouwe Alexie, statiestr. 46 st Pieters-Jette
4 Mej. Celaude Elodie, Palingshuizen, 86 Gent
5 Laenen Gaston, student, Juul Moretuslei Wilryck

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

ERATA artikel (Plantijn).

Op blz. 45 staat :

1e Kolom : Van hier trok Christoffel naar Laon, waar..

2e Kolom : ..... dat hij reeds te Laon had uitgeoefend. Beide malen Laon vervangen door Caen.

Op blz. 46 : 1e Kolom : .... vennootschap dat bestond van 1563 tot 1557. — Moet zijn : 1563 tot 1567.

Op blz. 46 : 2e Kolom : ..... secretaris des konings Gabriël de Garjas. — Moet zijn : Gabriël de Ç-ayas

Op blz. 46 : onderschrift cliché : De ingangspoort. — Moet zijn : Oude pomp onder de gaanderij der binnenkoer.

Op blz. 48 : 1e Kolom van onder : In 1683 kon hij het tegen....... — Moet zijn : In 1583 kon.......

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 6 — 15 Maart 1923

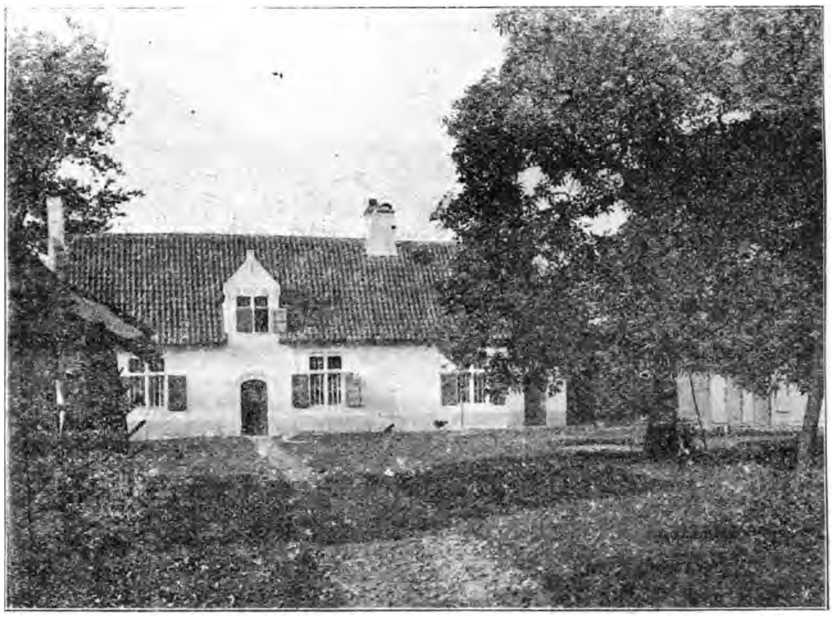

In het Land van Waes

Vlaamsche witte hofkes
(St. Niklaas — Temsche)

Witte hofkes in Waesland, gij zijt als margerieten op deze groene velden, langs den weg ons open en kinderlijk toelachend met uwe zuivere schittering....

De hemel is hier een groote luchtzee van bleeke, zilverige en waterblauwe vloeiendheid en eene jubelende bloeseming van bruischende wolkbloemen....

St. Niklaas leidt u landwaarts in met zijne lange, klare *Gasthuisstraat* als een pier in zee uitgestoken. Van zoohaast ge eenige stappen buiten het midden van het stadjen zijt, overplast u de opene landhemel en ligt de vrede

en de stilte neer rondom. Niets scheidt u nog van den buiten dan aan weerszij de rij lage, nette huisjes met hier en daar een kijk in den gemoedelijken overhoop van 'n afspanning of 'n timmerwinkel ; of een properen renteniers-tuin met het ongestoord oudjen ; weldra meerdere molens vlak achter de daken in de ruimte aan 't trommelen ; en aan 't uiterst een paar breugelsche „aengenaeme hoven" van Zondagsherbergen. Langzaam hebt ge 't helder marktstadje achter u laten wegschuiven, nederig, simpel, in de groene Waesvlakte nauwelijks een oprimpelend eiland, behalve de gouden fakkel zijner toren-Lievrouw die u van daarboven volgt.

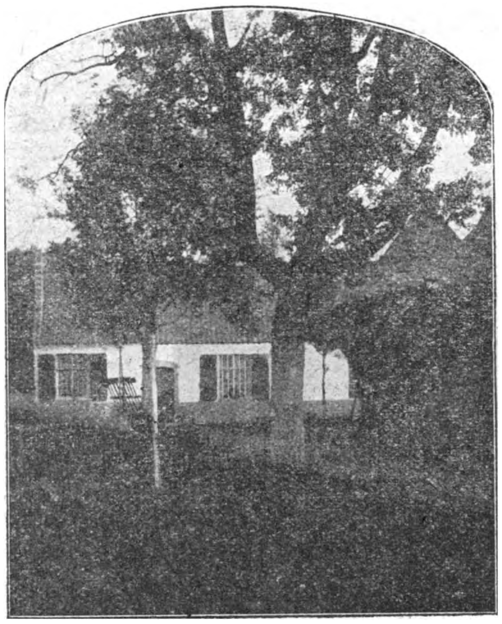

In het Land van Waes

Een na een verdwenen de laatste woningen en ge wandelt op de glooiing van *Het Hertjen* rechtdoor onder den koepel der bleeke witte lucht : Zie, daar schitteren de twee eerste witte hofkes te pronk op hun groen en net omhaagd heuveltjen lijk heiligenschrijnen in een kerkkoor.

Het licht vloeit mild over de opene vlakte. Het eigenlijk volk der witte huisjes moet verder liggen, ginds tusschen het doorschijnend geboomte. Hoe vrij en blij ondertusschen de wandelstap vergezeld door het gejoel van de wolken, en de oogen rustend op den zachten horizont der bosschen van *Belsele* en *Elverzele*. 't Is of 't al muziek is binnen en rond u! Tot het dieper boomen- en hofkesland is het kruispunt van *Hoogkameren* de poort : twee prachtige landsche straathuizen tegenovereen, steensterk, getralied, met groote naakte muurvleugels, gesloten en kloosterstil. Daar krijgt het land opeens zwier in zijn glooiingen en in de kronkelingen der baan, en tevens eene innigere beslotenheid waar de witte hofkes diep en zacht in rusten : Het huisje, als een wit laken in de zon, schitterender dan een wolk ; daarin uitgesneden de vierkanten der gewafelde raam boven de deur en aan weêrszijden ; en daarop de schetterende klad der blauwe of groene slagvensters. Frisch, klaar van kleur en gracie gelijk een veldbloem lacht het in zijn fonkelendvetten boomgaard binnen de maagdelijke haag : in dat heldergouden prieël van bloesemende appelaren en fluweelsch gras bewegen de koeien in hunne groote wit- en zwarte pelsen en de wollige lammeren en schapen. En rondom klokt een beek helder en koel weg, vol halmpjes en bloemen, en vol geketter van nachtegalen. Water loopt er aldoor in de diepere plooien van 't land en doet er den grond schoon zwart glimmen... Totdat ge door die dichtgroene wandeling de laatste hoogte bereikt, het *Smesken* en het *Zicht van Temsche* : eene nieuwe, ruimere vlakte breidt zich voor u uit ; ge beheerscht de *Schelde*, ginder zilverig uitgestrekt met een klaarte die breed uitspatten moet op haar boorden ; ervoor, aan uw voeten, de fluweelen beemden naar *Tielrode* en verder rechts de schemerende bosschen van *Hamme* waaruit de stroom komt. *Temsche*, fijn getorend en grillig gedaakt, ligt daar onder u en lokt u door zijne zwierige landstraat binnen naar zijne heldere werf aan den glinsterenden stroom.

Blond land van tarwe, bespikkeld met uwe witte hofkes, land van maagdelijk wit- en blauwe lucht, land der Lieve-Vrouwe van Waes !

Dr Joris CAEYMAEX.

Het Mechelsch Archief.

——«»——

Het stedelijk archief der stad Mechelen is een der rijkste van ons land. Men vindt er meer dan 3000 registers van verschillend formaat. De heer Gachard, 's Rijksarchivaris te Brussel, getuigde dat de reeks charterboeken « eenig in haren aard is, ten minste in België ». Deze serie bestaat uit zes boekdeelen met rooden omslag, waarin alle keuren van het begin der XIIIe eeuw tot 1702 overgeschreven werden.

Bij elke overgeschreven oorkonde bevindt zich de zegel nagebootst volgens 't origineel.

De tweede reeks bevat de *stadsrekeningen* van 1311 tot 1792 in 467 bundels saamgebonden.

Verder heeft men nog *Resolutiën, Ordonnanciën* en *Briefwisselingen* van 't Magistraat (211 bundels), Registers voortkomende van de *Ambachten, Gilden* en *Rederijkerskamers* (143 boeken), eene rijke verzameling *Goedenissen* of verkoopakten van 1342 tot 1796, in 412 bundels, met de namen der verkoopers en koopers in alphabetische orde gerangschikt. Men treft er ook aan de boeken der *Weeskamer* waarin het bezit der minderjarigen staat opgeteekend vanaf 1510 tot 1805.

In eene andere reeks van 550 registers leeren we hoe 't er toeging bij de *Schepenen, Communemeesters, Schouteth, Deken der Draperij, Pensionnarissen,* in 't *Parlement* en in den *Grooten Raed.*

Deze droge opsomming kunnen we sluiten met de 446 *Impostenboeken* en de 281 bundels betreffende openbare werken.

Benevens deze documenten vindt men in 't Oud-Schepenhuis tal van andere interessante zaken :

In 't bureel van den archivaris staat eene eeuwenoude eiken kast, die men „die comme" noemde. Hierin rusten reeds van over vele jaren de privilegiën door Souvereinen aan de Mechelsche poorters geschonken ; dit plompe meubel met lood beslagen heeft vier deuren waaraan grendels die elk met twee groote sleutels sluiten. Aan elke sleutel is een reepje papier bevestigd waarop de beambten aangeduid zijn die de sleutels in bewaring hadden. In eene andere zaal treft men eene allerschoonste verzameling *Schepenzegels* aan, waarvan de oudste hingen aan een brief van 1246. In de verschillende kamers hangen schilderijen en teekeningen door Mardulyn, De Noto, Van den Eynde en andere. Last not least kunnen we ook de kennis maken van *Op-Signoorken* of den *Vuylen bruydegom,* 't popje met zijn prachtig gebeeldhouwden kop, den oudsten burger van Mechelen. Eertijds beweerde men wel dat Op-Signoorken 'n Antwerpenaar was. Dit is echter valsch. 't Popje werd vervaardigd te Mechelen in 1647.

Hier is 't Signoorken, licht en klein,
In 't vliegen zou hij hooger zijn.

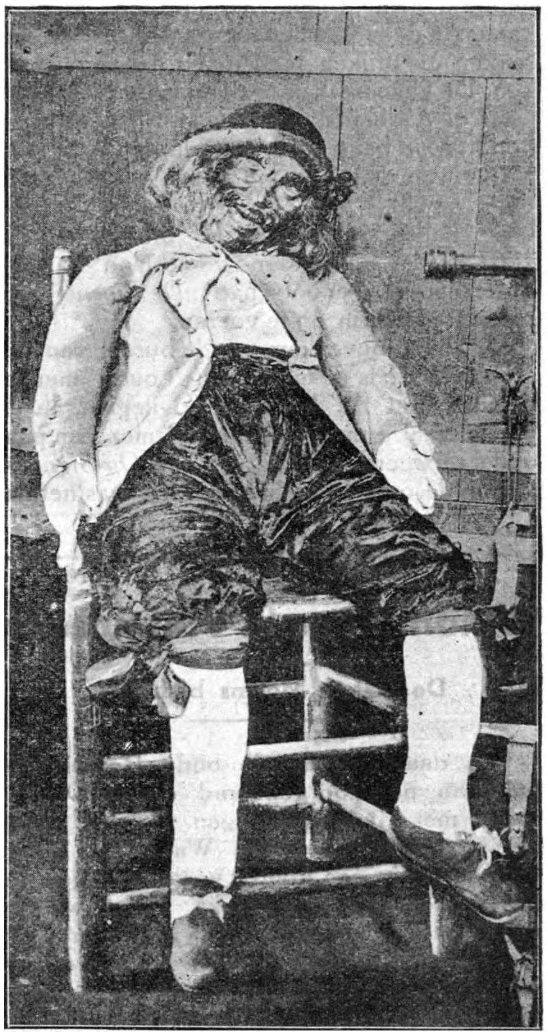

MECHELEN. — Op-Signoorken. Palladium der stad Mechelen. Meesterstuk van den beeldhouwer Valentijn van der Lantscroon, in 1644 vervaardigd en bewaard op het Stadsarchief.

't Gebouw zelf waar 't stedelijk archief gevestigd is, is niet van belang ontbloot. In 1374 werd 't Schepenhuis opgetrokken. 't Is een zwaar, grijs, gothisch bouwwerk dat zijn hoofdingang heeft op de Steenwegstraat. De

bijbouw langs den kant der Groote Markt is het oude schepenhuis uit het begin der XIVe eeuw. Aan den Zuid-Oostkant bemerkt men twee trapgevels en slanke torentjes met steenen spildaken. Langs drie zijden loopt een weergang rond het gebouw. Voorheen was de gevel versierd met langwerpige nissen en zag men voor den ingang eene pui met overdak dat op steenen pilaarkens rustte.

Binnen zijn de vertrekken niet talrijk. Gelijkvloers en op 't eerste verdiep bevat het gebouw eene ruime zaal en eene kleinere kamer. In de groote benedenzaal staan boekenrekken en prijken teeken- en landbouwwerken. De kleinere kamer daarneven is 't lokaal waar de oudheidskundige kring zijne zittingen houdt. Men bemerkt er schilderijen (o.a. eene zitting van den Grooten Raad op eikenhout), oude meubels, een ontwerp voor het herstel onzer hallen en eene kleine bibliotheek. Na 1667 werden deze zalen toegestaan aan het Letterkundig genootschap „*De Pioene*" om tooneelwerken in op te voeren.

De kleine bovenkamer is 't bureel van den archivaris. 't Is daar dat zich 't oude meubel bevindt met de kostbare privilegiën. In de groote zaal erneven bewondert men een paar oude, verweerde schilderijen, ons *Op-Signoorken* en de overige archieven. Hier was het dat in Januari 1474 de *Groote Raad* werd ingesteld door Hertog Karel de Stoute, dat van 1654 tot 1667 de gezanten van Spanje en Holland vergaderden om het Verdrag van Munster te doen eerbiedigen. Daarna namen de Kolveniers de zaal in en na hen de dragonders van het Régiment de la Tour. Deze maakten er hun verblijf aangenaam met het gouden leder, dat de wanden bekleedde, stuk te snijden en de meubels te vernielen. De Fransche soldaten voltooiden dit beschavingswerk in 1793. Achtereenvolgens werden dan de lokalen van 't Schepenhuis gebruikt als teekenschool, museum en nu als stadsarchief.

Ziedaar eene bondige beschrijving van 't Oud Paleis, beschrijving die echter niet volstaat. Om zich een gedacht te kunnen vormen van al het zeldzame en den rijkdom die dit gebouw in zich bevat, moet men er een tijdje kunnen in toeven. Dit voorrecht is aan de leden van den V.T.B. voorbehouden ! Op Zondag 18 Maart brengt de V.T.B. Tak Mechelen een bezoek aan het Schepenhuis. De heer Dierckx, Stadsarchivaris, is zoo vriendelijk en zoo bereidwillig van ons rond te leiden in zijn domein en al het interessante ervan aan te toonen. Dus V. T. B.ers, allen op post om 10.30 ure voor 't Archievenhuis, Steenwegstraat.

L. D. B.

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

Windmolens in Vlaanderen

De laatste Molens bedreigd.

We daalden van de oude Romeinsche heirbaan, nog zoo genoemd, die nu Oudenaarde met Geeraardsbergen verbindt, naar het bevallige Schoorisse. Waar de grond weer klimt en een kouter vormt, hadden we een molenwrak opgemerkt. Geen wieken meer, geen staart, een bouwvallige trap.

— Een oorlogsslachtoffer ? vroegen we aan een jongen man, dien we boven aantroffen.

— Neen, al hebben de Duitschers er wel machinegeweren in opgesteld toen ze aftrokken. Maar we breken hem af.

Inderdaad, ik zag dat hij daartoe het gereedschap in de hand hield.

— Vader wordt oud en ik woon hier niet meer, vervolgde de vriendelijke jonge man. En de windmolens kunnen tegen den stoom niet meer op. Dit is de laatste van de acht molens, die te Schoorisse gestaan hebben.

Wij keken over de streek, want we stonden hier als op een uitkijktoren. Rondom ons welfden zich de bekoorlijke heuvels van dit prachtig Oudenaardsch land... Beneden ons het dorp, maar reeds lang is het kasteel van Lalaing met het park waarin Karel V Johanna van der Gheenst 't hof maakte, verdwenen. Doch nu verdiepen we ons niet in de geschiedenis. Allerwegen zien we op de hoogten nog molens, houten of steenen, en sommigen worden ons aangeduid als gedoemd om ook te verdwijnen.

Wat later stonden we op den molen van den Hoorebeekschen kouter. Weer een verrukkelijk panorama. De molenaar wijst ons de dorpen Keurne, Asper, Sijngem, Gaver, Dikkelvenne, Blasius en St-Denijs-Boekel ; dichter bij Mater, Sint-Kornelis, Hoorebeke, en nog veel andere... En dan het wonderbaar land, zoo sterk in zijn afgescheiden akkers verdeeld, reeds vol afwisselende kleuren, om de blanke hoeven met roode daken te midden van troppels boomen. De wieken draaien nog, de molen zingt terwijl hij voor den mensch het graan

en voor het vee het voeder bereidt. Maar ook op dit dorp is reeds een molen stil gevallen.

De molen, waarop we nu staan, heeft het oorlogsvuur getrotseerd. Hij was bij den aftocht der Duitschers ingericht als telefoonpost door de Duitschers, van waar men aanwijzingen gaf aan het geschut tusschen Maria-Hoorebeke-dorp en den Geuzenhoek opgesteld, en dat Bevere en Oudenaarde zoo geteisterd heeft. Deze molen kreeg zelf berichten van den waarnemingspost op den Eename-berg.

Molen in Vlaanderen

De oorlog heeft den molen gespaard. Zal de tijdgeest niet onbarmhartiger zijn ?

We dalen naar het dal waar de Molenbeek aan den voet van den Franschen kouter (met een molen ook) vloeit en dan bruischend zijn water stort op het rad van den watermolen, die meel maalt en tevens hout zaagt. Ook tal van watermolens immers tooien deze streek.

Daarna bezochten we den berg van Tiegem tusschen Oudenaarde en Kortrijk, die twee molens draagt. Een er van draagt het jaarcijfer « 1267 ». En Stijn Streuvels vertelt er van :

« Wilt gij u langs de bouwvallige moleptrap naar boven wagen, daar binnen in den molen kunt gij een merkwaardig houten beeldje te zien krijgen, dat moet dagteekenen van de 12e eeuw en een eigenaardige Mozes voorstelt, die de patroon is en de beschermer der Bergmolens. Een andere merkwaardigheid valt er te bezien en wel iets dat men onverwacht mag heeten : 't Is de Hapkesbalk. Dit is een schuinsche weersbalk die doorkorven en doorkapt is met noesche en dweersche schreven alver gelijk het oppervlak van een oud gedienden vleeschblok.

Hebt gij bij toeval de kans om er den ouden grijs-bestoven mulder te ontmoeten met zijn diep uitdrukkelijk Vlaamschen kop, die zal u vertellen dat : ten tijde van Bodewijn Hapken en later, al de boeren als wapen, achter aan den gordel een hapken droegen... Wanneer zij naar den molen kwamen en moesten blijven wachten tot het koren gemalen was, belemmerde dat kapmes hen in het zitten — daarom haakten zij het los van den riem en kapten het in den balk tot ze weer vertrokken. Op vele oude molens is er nog eene « hapkesbalk » te zien. Men moet de oude gebruiken ook al in molens gaan zoeken ! Houdt den molenaar maar aan 't gesprek, hij zal u met zijn kernachtige uitdrukking en rijke kleurige Vlaamsche woorden wel andere wetenswaardigheden vertellen. Hij is zoodanig

met zijn molen en met 't verleden van zijn molen vergroeid, dat gij u een zeker oogenblik, terwijl hij aan 't vertellen is, zult inbeelden dat gij den oerouden molenaar voor u hebt van 1267. Want van vader tot zoon hebben de geslachten elkaar hier opgevolgd ».

Maar genoeg over de molens. Wij willen er op wijzen, dat vele de waarde hebben van geschiedkundige monumenten, dat allen het land tooien.

De verdwijning zal dit land schenden. Er wordt nu veel gesproken over esthetische opvoeding en over behoud van natuurschoon. Er is een kapverbod voor de bosschen. Met weinig kosten kan de regeering 't zij van Staat of provincie, een aantal molens behouden, en ze inrichten als uitkijktorens. Betere « belvédères » kan men niet wenschen. In ons land ook wel, maar meer nog in andere bouwt men op punten van natuurschoon uitkijktorens.

In Vlaanderen kan men ze dus op goedkooper wijze hebben.

Een Waalsche volksvertegenwoordiger heeft de wet tot bescherming der bosschen ingediend en doorgedreven. Welke Vlaming zorgt voor het behoud onzer schoonste molens, namelijk die op hooge punten ?

A. HANS.

***

We meenden goed te doen dit artikel van den Heer Hans uit het « Bulletijn der Vereeniging van Natuur- en Stedenschoon» over te nemen :

Omdat een toerist een natuurminnaar is, het hem leed doet wanneer het uitzicht van een landschap bedorven wordt en hij pogingen wil aanwenden, wanneer hij dit kan verijdelen ;

en voorts omdat het voorstel van den Heer Hans, om de molens in belvédères te veranderen, in het kader van onze werking het schoone met het nuttige vereenigt, iets wat maar al te dikwijls niet mogelijk is.

V. T. B. zal de zaak niet hierbij laten.

Automobilisme

De Automobieltentoonstelling te Amsterdam.

Dezer dagen is te
mobiel-Tentoonstelling gesloten die een groot sukses heeft te boeken gehad. Aan een interessant verslag in de N. R. C. ontleenen we het volgende :

In eene groote stad als Amsterdam is eene tentoonstelling geene gebeurtenis die het openbare leven voor korter of langer tijd geheel beheerscht, zooals dat in kleine plaatsen het geval is. Ook met de automobiel-tentoonstelling, die Zondagavond gesloten werd, na een tiendaagsch opgewekt bestaan, is dat niet het geval geweest. Toch heeft zij « uit den aard der zaak », zooals men dat noemt, meer naar buiten uitgegeven, en daardoor meer de publieke aandacht getrokken, dan voor tentoonstellingen hier ter stede regel is. Er waren opvallend vele en nieuwe auto's langs den weg, en ieder oogenblik zag men — om één opvallend voorbeeld te noemen — de kleine gele, bootvormige Citroëns door de straten schieten. En de kleinste jongens wisten je te vertellen dat die van de autotentoonstelling waren, en vooral... dat je voor niks mocht meerijden als je je vinger maar opstak !

In de kringen van hen, van wie de tentoonstelling het moet hebben, is de belangstelling verblijdend groot geweest. Wat het bezoek aan de tentoonstelling betreft, leert de statistiek dat het middagbezoek dit jaar zéér is toegenomen. Donderdag l.l. waren er 's middags b.v. 700 bezoekers meer dan op denzelfden middag van het vorige jaar. Dit wijst erop dat het getal der ernstige bezoekers, waaruit de koopers voortkomen, dit jaar aanmerkelijk is toegenomen. En dat deze conclusie juist is, blijkt uit de resultaten die de exposanten mochten bereiken. Men is over het algemeen zeer tevreden. Het minst zijn het de verkoopers van rijwielen enz. Maar dit is ook wel te begrijpen. Men vraagt zich af of het voor hen nog wel zin heeft op tentoonstellingen te verschijnen. Het rijwiel heeft een volgroeiden vorm; verbeteringen eraan zijn, menschelijker wijze gesproken, niet meer te verwachten. Waarom het dan tentoon te stellen ? Wie een fiets noodig heeft kan bij elken handelaar terecht.

Geheel anders is het gesteld met de auto's, die nog een oneindig perspectief van ontwikkeling voor zich hebben. Wat betreft den verkoop ter tentoonstelling waren de meeningen die wij vernamen in zooverre

uiteenloopend, dat de een meende, dat er vooral verkocht was in de goedkoope soorten, de Fords en dergelijke, èn in de luxewagens. De «middenstands»-wagens zouden het minst zijn weggegaan. Maar een ander verzekerde ons, dat juist de middenstands-wagens vlot van de hand zijn gegaan, niet alleen bij hemzelf, maar ook bij anderen. Vermoedelijk is men niet ver van de waarheid, als men deze twee meeningen bij elkander voegt ; zoodat er dus over de geheele linie goed verkocht is.

Wij spraken daar over de ontwikkelings-perspectieven van den auto. Men moet echter ook niet vergeten de uitbatingsmogelijkheden voor dit vervoermiddel. Vervoermiddel : het is haast een ondankbaar woord voor zoo'n droom van lakwerk, spiegelglas en nikkel ; zoo'n nest van luxe! Zooals een der handelaren ons zeide : men begint met een transportmiddel te koopen, en eindigt met een genotmiddel. In zooverre zijn de goedkoope soorten de gangmakers van de duurdere.

Een ander exposant maakte ons ook eene aardige opmerking die typeerend is voor de populariteit waarin zich langzamerhand de auto gaat verheugen (al zijn er hier te lande, op het oogenblik nog maar 9000 auto's op 7 millioen menschen). Het was hem namelijk opgevallen met hoeveel zakenkennis verschillende bezoekers (ex-koopers) over de wagens spraken. Vroeger, zei hij, hadden de meesten het alleen maar over de kleur. Maar tegenwoordig treden ze in allerlei finesses. Een dame die zijn stand bezocht en even aan het stuur plaats nam, maakte onmiddellijk de zeer juiste opmerking dat de accelerateur zoo goed geplaatst was voor dames, met hare hooggelakte schoentjes. De technische opvoeding van het publiek blijkt met reuzenschreden te zijn vooruitgegaan.

Ook van de dames, herhaal ik. Maar men moet dan ook op de tentoonstelling zien hoe ze met hart en ziel bij de onderhandelingen zijn, hoe ze die wel eens met een kleur van opwinding en schitterende oogen volgen, hoe verlangend ze aan zoo'n auto hangen, de glanzende contouren streelen, en het behagelijke intérieur inspecteeren, maar ook met hoeveel belangstelling zij de uitlegging van den verkooper volgen, als deze even de motorkap opslaat. Wel ja, straks gaan zij zelven aan het rad zitten en dan dienen zij ook de ziel van den wagen te kennen.

Er is nog een ander soort van bezoekers dat mijne aandacht heeft getrokken, en dat zijn de z.g. buitenmenschen, de provincialen, de boeren. In grooten getale hebben zij de tentoonstelling bezocht. Ook en vooral voor hen heeft de auto nieuwe verschieten geopend ; de kans om eindelijk eens te worden verlost uit het isolement waarin zij tot dusver gebleven zijn ondanks spoor en tram, en zelfs fiets. Men moet dan ook maar eens zien met wat 'n vaart de bewoners van allerlei plattelands-gemeenten autobussen in dienst stellen. Telkens kwamen wij deze week troepjes buitenmenschen tegen. Een ervan was altijd en zeer blijkbaar de aanvoerder, de deskundige ; de anderen waren mededeelgenooten en luisterden ernstig toe. Of de koopen altijd dadelijk tot stand zijn gekomen, betwijfel ik. Ik denk dat les bonnes gens de province eerst eens de kat uit den boom zullen kijken, zooals hun voorzichtige aard is. Maar het valt niet te betwijfelen : zij komen terug en zij koopen een wagen, alleen of gezamenlijk. Voor de plattelanders is de auto waarlijk een levensbehoefte. Ik hoorde van een grooten « inlegger », ergens in het Westland, die op een dag, dank zij zijn auto, 2 of 3 markten kan bezoeken. Men gevoelt wel : als de een dat doet, zal de ander wel gauw volgen ; wel moeten volgen. En om te beginnen : de garage hebben de meesten bij de hand, in den vorm van een stal. Het zal niet lang duren of zij worden het paard, dat hun zoovele eeuwen goede diensten bewees, ontrouw, en alle oude historische vehikels verdwijnen.

Ik zag o.a. een oud paar, deftige boerenmenschen, zooals men er 's zomers, 's Zondags, wel eens tegenkomt, als men ergens door een polder of langs een rivierdijk fietst ; hij voor in het tentwagentje, met de gebreide leidsels in de hand ; zij meer naar achteren met het goudgeklampte kerkboek op schoot. Thans hadden zij juist, op hunne rustige, bezadigde manier, een mooien auto gekocht, en bezichtigden nu hun nieuwen eigendom op de stille, kalme manier, die zulken ouden menschen eigen is. Ik geloof dat zij extra oplette of zij met den winterdag wel haar stoof in den auto kon meenemen ! Aardig beeld van den tijd, niet waar, en van de wijze waarop de plattelander zich emancipeert.

De Overtocht.

(Vervolg van blz. 51).

Vandaag zal het ons gegund zijn een kijkje te werpen op de machienkamer. Eerst naar het bovendek, het opperdek, het bootdek en dan maar naar de « skylight » geklouterd om van boven een blik te werpen in de diepte der machienkamer ! Het is eenvoudig ontzaglijk !! Geratel en stoomgeruisch, menschenstemmen en oliegeuren : 't komt al dooreen verward naar boven ! Wat voor een leventje moet het daaronder zijn. Wij huiveren om in die hel neer te dalen ; want werkelijk in de hel zal het er zoo ook in dien aard moeten toegaan, meenen wij ! De « chief-engineer » hoofdwerktuigkundige, zal ons begeleiden. Eerst ieder een « over-all » aangetrokken,en nu behoeven wij niet bevreesd te zijn ons te bevuilen. Dan maar langs den langsten weg naar beneden ! (Er zijn twee wegen : de kortste welke natuurlijk de steilste is, en de langste welke wij nu gebruiken). Het is een ijzeren trap met ijzeren leuning, maar niet zooals wij ons zulks gewoonlijk voorstellen ; want treden en leuning,het is al buis-vormig.. en blinkend van het vet (tegen de roest) ! Er valt op te passen om niet uit te glijden. Want alles is verduiveld glad ! Nu kunnen wij wel verstaan, waardoor het komt dat het benedenpersoneel zoo rap boven is als de « glazen » slaan. Die menschen schuiven doodeenvoudig over de trap !

In het leven is immers alles eene gewoonte. Ons gaat het niet zoo goed van de hand. Het geklop en gehamer en het dreunen en schudden werkt op onze hersens en zenuwen. Het wentelen en draaien der machienen, krukassen, enz. dwarrelt voor onze oogen. De vet- en oliegeuren en de warme damplucht tasten onze maag aan ! Zouden wij hier niet zeeziek worden !! De leuning maar stevig vastgegrepen, de oogen gesloten, en het er op gewaagd..... Wij kwamen toch heelhuids beneden (zoo meenden wij, maar wij waren slechts op de bovenste verdieping der eigenlijke machienkamer !). Nu een blik naar boven, en daarna nog een naar beneden. Er bleef ons geen twijfel of de zeereus was onder water voor het minst, even zoo groot als boven den zeespiegel.

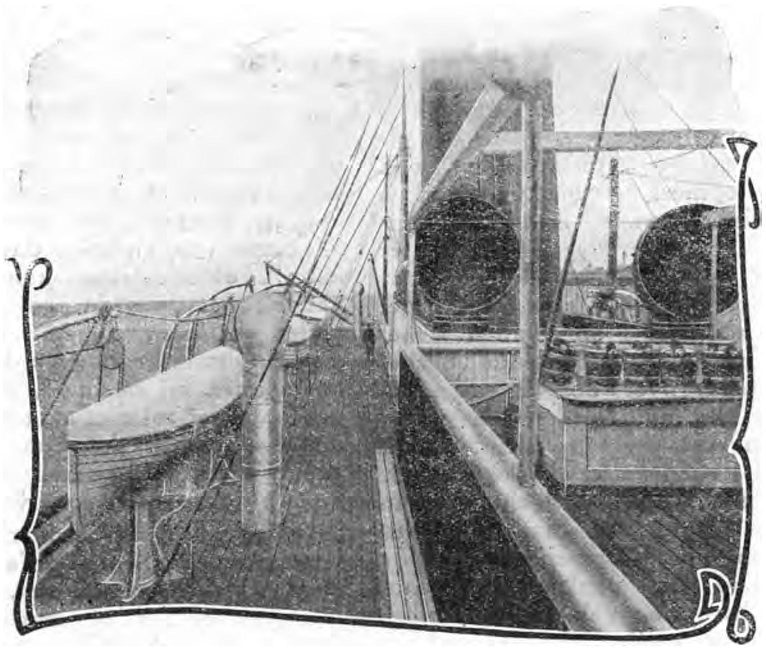

Het Opperdek

Hier zagen wij de machtige stoompijpen de voortstuwende kracht van het schip in de « turbines » aanbrengen. Wat ons eerst en vooral opvalt is de kraaknette zindelijkheid welke overal in de machienkamer heerscht, en wij zien nogmaals dat een voerman en een machinist veel gelijkenis hebben : Een goed

voerman verzorgt zijne paarden ; een zorgzame machinist heeft steeds eene zuivere machienkamer ! Ik moet er bijvoegen.... Er wordt daar ook niet veel meer gedaan dan gepoetst, en gesmeerd,en geolied ! Alles vertoont hier trouwens een zacht glimmenden glans.

De verschillende schroefassen slaan ons werkelijk met bewondering : zulke machtige metaaldeelen hebben wij nog nooit gezien ! Maar het moet ook wel dat de assen genoegzaam sterk zijn, wanneer men bedenkt welk gewicht er door die watermassa moet verplaatst worden met eene snelheid van 23 zeemijl per uur (ééne zeemijl is 1.862 meter). En dan verder bemerken wij de enorme dynamos en de onafzienbare schakelborden der elektrische centrale, welke het geheele schip moet voorzien van het noodige licht en kracht ! De « freezing-apparatus » is ook zeer belangwekkend ; de pompen en kleppen-installatie is ook geen klein deel zorg, wanneer men bedenkt dat het leven van het schip van zoo een enkele pomp kan afhangen. Inderdaad de pompen zuigen zeewater op, hetwelk door de « condensor » voldoende verwarmd wordt om er zijn zout- en kalkgehalte te verliezen ! Dit gezuiverd water dient om de stoomketels te vullen, welke op hunne beurt de kracht leveren om het schip in beweging te stellen. Moest er iets aan den « condensor » haperen, dan bleef er niets over dan koud en ongezuiverd zeewater in de ketels te laten komen ! Het gevolg daarvan kan zijn, dat er zich kalk-aanwassen voordoen welke oorzaak worden van verstopping of zelfs van ketelontploffing. Er wordt bijgevolg nogal wat zorg aan dit boeltje besteed ; opdat de onwetende zich om niets bekommerende passagiers gerust hun lui-lekker leventje kunnen voortzetten.

Wij worden ook uitgenoodigd om te zien hoe de leiding van al die machtige werktuigen geschiedt. Op eene geschikte plaats, vanwaar men het oog op al de onderafdeelingen kan werpen, houden de dienstdoende machinisten hun toezicht. Vóór hen een groot horloge (chronometer) ; verder eene schijf met de bevelen van de brug « voorwaarts » of « achterwaarts » op, en het daarbij hoorende stel naalden. Wordt een sein van de brug door deze machienkamertelegraaf overgemaakt, dan klinkt er een bel, en de binnenste naald op de wijzerplaat wijst het bevel aan. De machinist stelt dan de buitenste naald gelijk met de binnenste, waardoor hij het « verstaan »-sein geeft en een nieuw gebel verwittigt den bevelvoerder, dat zijne orders begrepen zijn en uitgevoerd worden. Daarnevens een soort stuurwiel in ijzer, welke de stoom-toevoer regelt. Ook hier wijst eene naald aan, in hoeverre de machienen aan het bevel van den machinist gehoorzamen. Het is alles praktisch ingericht. Wij wonen nog de opname van de « diagram » bij. Daardoor weet de machinist te berekenen hoeveel toeren de schroef gemaakt heeft, hoeveel kolen en olie er verbruikt is, en welken afstand het schip heeft afgelegd !! Wat moet men nog meer weten! Ik moet rechtuit bekennen: vroeger had ik niet veel sympathie voor scheepslui,zoowel van hoogeren als van lageren rang ! Maar dit is nu wel verbeterd : aan boord ziet men de beste rekenkundigen, aardrijkskundigen, weerkundigen, sterrekundigen, enz. aan het werk.... en zij werken *juist !*

Nu nog een blik op het « stook-hol ». Hier stonden vroeger de stokers op de plaat in broek en hemd, te pokeren en schoonmaken, dat het zweet over hun lichaam liep. Het is nu geheel veranderd sinds er ook met « mazout » gestookt wordt. De olie-stokers loopen netjes in « over-all's » rond en behoeven slechts den toevoer te regelen naargelang het water in den ketel, de drukking op de manometer, en zoo een paar andere bijzonderheden ! De scheepvaart heeft ook in de machienkamer veel vooruitgang gemaakt : vroeger hadden wij die trommels met trage pistons, nu de snelle turbines !

Wij worden ook aandachtig gemaakt op de waterdichte schotten, welke het geheele schip in zijne lengte en over zijne breedte verdeelen. Hier gold de spreuk : « Verdeel, en gij zult heerschen ». Immers de waterdichte schotten vrijwaren de ongeschonden deelen van het schip tegen het met kracht indringende zeewater hetwelk, bij een eventueele lek, het schip zou dreigen te doen zinken. De waterdichte schotten bevatten ook deuren welke toelaten het schip overal op zijne geheele lengte te doorloopen, zonder dat het noodig is eerst naar boven te klimmen, om naar het volgende deel te gaan, en daar weer te moeten afdalen. Doch waar er deuren zijn is er gevaar dat zij open blijven staan.... en dan dienden de waterdichte schotten tot niets : het water zou zijn weg langs de deuren vinden. Daar moest dus iets op gevonden worden ! Dit was niet zoo eenvoudig. Sloot men de deur met een grendel, dan kon men slechts langs eene zijde binnen. Sloot men ze met een automatisch slot, dan had ieder behoefte aan een sleutel. En waar er menschen in het spel komen, daar gebeuren ook missingen ! Men zou dus de werking der deuren

automatisch laten geschieden ! En dit gebeurt ook ! Bij brand of lek sluiten de deuren zich zelf. Ook kan men ze op de kommandobrug openen of sluiten. Eens de deuren dicht is er maar één middel om ze weer open te krijgen. Het is de kommando- « level » op de brug ! De brug : daar berust dus het geheele kommando, en de beschikking over alle levende wezens aan boord ! Maar welke organisatie is daarvoor niet noodig en hoe praktisch dient alles niet aangelegd en gebouwd ! Wie moet men nu het meest bewonderen ? De scheepsbouwers met hun leger van teekenaars, technische deskundigen, uitvinders, zonder het gewone werkvolk te vergeten ? Of diegenen welke de verantwoordelijkheid over die drijvende stad durven dragen ?

Langs beide kanten mag er ons dunkens gerust heel wat waardeering worden betuigd.

(Wordt vervolgd.)

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

Wat iedere V.T.B.-er weten moet.

Met het oog op de uitstappen per fiets, die weldra gaan plaats hebben, achten wij het nuttig, vooral voor onze leden fietsers, onderstaande wetenswaardigheden mede te deelen.

REISBENOODIGDHEDEN.

A. — Bij een kleine fietstocht :

Een volledige fiets ;
een eenzelvigheidsbewijs ;
kwijtingsbewijs der rijwielbelasting ;
sleutels en gereedschap voor kleine herstellingen ;
practisch materiaal voor bandherstellingen (bandciment), voor groote defecten ; gummilappen en lijm ;
mondvoorraad ;
drinkbus met verfrisschenden drank ;
V.T.B. reisplan ;
pakdrager op achterwiel of mandje aan de stuurstang, om alles op te bergen ;
een lamp ; bij reisjes in groep : enkele goed lichtende lampen

Kleine veldapotheek (roode kruis), geschikt om in den zak te steken.

N.B. Bij uitstappen met meerdere deelnemers worden de vrachten verdeeld, zoodat bij een ongeval, enkelen slechts moeten nablijven, en de anderen hun weg kunnen vervolgen.

B. — Bij groote reizen :

Wanneer de reis aldus voorbereid is, dat men bepaald weet waar men elken maaltijd nemen kan en zal (wat echter nooit zeker is), volstaat A ook voor groote afstanden. Verplicht de uitstap echter — vrijwillig of niet — b.v. oorlogsgebied, door te trekken, dan moet men zich aan het volgende houden :

Neem alles wat A vermeldt ;
Neem uit „De Toerist" van 15 Januari '23, wat u nuttig acht, b.v. :
Lidkaart V.T.B. (voor grensoverschrijding) ;
Zakreisgidsen met plans ;
Handdoeken, zeep, badkostuum, kam, een goed groot zakmes, schoennestels, naaigerief ;
Twee paar schoenen (1e stevige bij regenweder, 2e lichte bij zonnig weer) ; kousen naar gelang van den duur der reis ; ondergoed ; twee, drie hemden ;
Zaklamp en lucifers, papier, omslagen ;
Tabak en pijp voor rookers ;
Goede reiszak en practische rugzak ;
Zoo mogelijk foto-apparaat.

Dit alles moet in rug- en reiszak achter opgeladen worden.

Aan de stuurstang, een paar zakken : 1° met veldflesch (gourde) ; 2° met keteltje (gamelle), om eten frisch te houden ; 3° een emmer in zeildoek of impermeable stof (opvouwbaar).

Bedenk dit : een vracht op de fiets mag nooit de bewegingen stremmen.

Na een paar dagen rijden geraakt het spiergestel gezet naar het te vervoeren gewicht, en hinder of vermoeienis vloeit verder daar niet meer uit voort.

Koop zelf brood, boter, worst, honig, vleesch, chocolade, al naar believen, en smeer, wanneer de maag begint te vragen, of het uur van den maaltijd daar is.

Te midden van het veld, in de schaduw der boomen, onder een dichte doornhaag, smaakt 't voedsel heerlijk.

Bij een jolig reiziger behoeft de eetlust niet aangewakkerd te worden ; drink weinig, hoe meer men drinkt, des te meer behoefte aan drinken krijgt men.

Zingt een lustig lied,
Raakt aan 't harte u iets !

Leden V. T. B. bedenkt hoe meer leden, hoe meer wij voor allen — dus ook voor U — kunnen doen ! Werft leden aan !

ONS JAARBOEK

Bericht voor de hotelhouders in 't bizonder

Het jaarboek van V.T.B. bevattend de volledige lijst der aangesloten hotels en aanbevolen huizen, met de toegestane voordeelen, zal begin April verschijnen.

Bij uitzondering zal dit jaar de aanduiding der hotels kosteloos gebeuren.

Wij raden dus de hotelhouders dringend aan ons die mededeelingen te verschaffen die zij nuttig achten en meer in 't bizonder nog de inlichtingen gevraagd in onderstaande lijst, welke terzelfder tijd als kontrakt dient beschouwd:

Naam en woonplaats ....

....

Tarieven en voorwaarden

Kamer (licht en dienst inbegrepen)

....

Ontbijt... ....

Ontbijt ....

Avondmaal ....

Pension per dag ....

Vermindering voor de leden.................

Verandering der tarieven volgens het seizoen ....

....

Heeft U:
- Garage ....
- Donkere kamer ....
- Badkamer ....
- Stal of remisie ....
- Benzine in voorraad ....

Verschillende ....

....

....

Ondergeteekende verbindt zich aan de leden van den V. T. B. bovengemelde voorwaarden toe te staan voor een termijn van één jaar. Deze termijn wordt stilzwijgend telkens met één jaar verlengd, behoudens opzegging voor 1 December van het loopende jaar.

Handteekening :

Bovenstaande opgave in te zenden aan het Secretariaat V. T. B. St. Jansplaats, 29 Antwerpen.

Van het Secretariaat

ONZE BONDSUITGAVEN

Op het Secretariaat V. T. B. is te bekomen :

Na inzending (door storting op onze postchekrekening n° 93627) van het noodige bedrag kan men bekomen :

Kaarten van het Vlaamsche Land :

Kaart 1 : West-Vlaanderen (en gedeelte van Fransch-Vlaanderen).

Kaart 2 : Oost-Vlaanderen (en gedeelte van Zeeuwsch-Vlaanderen).

Kaart 3: Provincie Antwerpen (van af St-Niklaas tot Brussel en Leuven).

Kaart 4 : Limburg (van af Turnhout tot Hasselt).

Kaart 5 : Brabant (Brussel tot Namen).

Kaart 6 : Provincie Luik (bevat ook Thienen, St. Truiden, Tongeren).

Voor de leden van den V.T.B. en A.N.W.B. (Bij bestelling nummer van het lidmaatschap opgeven) :

Per Kaart (aan te duiden) : 1 fr. ; op linnen geplakt : 2 fr.

De 6 kaarten samen besteld : 5 fr. ; op linnen geplakt : 11 fr.

Voor niet-leden : per kaart : 1,50 fr. ; op linnen geplakt : 3 fr.

De 6 kaarten samen : 8 fr. ; op linnen geplakt : 18 fr.

Al deze kaarten sluiten bij elkaar aan !

V.T.B. Knoop (voor heer of dame) : 2 fr.

1 reeks van 12 prachtige zichtkaarten van de Duinen. Voor de leden 1 fr. — Voor niet-leden 1,50 fr.

« *Steden en Landschappen.* »

Deel 1 : De Kempen. Prachtig geillustreerd. Voor de leden 6,50 fr. — Voor niet-leden 7.50 fr.

Prachtige Sleeswyck kaarten :

Zeeland : Voor leden fr. 3.75 ; n. l. 4,75 fr.
Noord-Brabant idem.
Limburg idem.

Kleine Zakatlas voor Nederland :
Voor leden 4 fr. ; voor niet-leden 5 fr.

Zakatlas, groote uitgave : Voor leden 6 fr. niet-leden 8 fr.

DE TOERIST, jaargang 1922.

Volgende nummers (Prijs 0,25 fr.) zijn nog verkrijgbaar bevattend bijdrage over :

N° 13 : Rijssel, Daun en de Eifel-Meren.
N° 14 : De grotten van Han en van Rochefort, Kortrijk, Bergsport, Kampeersport in Vlaanderen.
N° 15 : Rijssel (vervolg), Rothenburg.
N° 16 : Brecht en Sint Lenaerts. Een dag te Tervueren, De Poesjenellen kelder van Antwerpen.
N° 17 : Per Fiets door Limburg. Brecht en Sint Lenaerts (vervolg).
N° 18 : Werking van den Vlaamschen Toeristenbond (Propagandanummer). Verminderingen, Afgevaardigden.
N° 19 : De Boomen van het Zoniënbosch. Het Duizendjarige Goslar.

VERKEERSWEGEN

Langs Brabantsche wegen.

Onlangs deden wij een fietstochtje door 't heerlijke stemmige Vlaamsche Brabant, waar soms veel te genieten valt. Treurig doet het nochtans aan die zonderlinge opschriften te lezen die men over 't algemeen op wegwijzers en mijlpalen aantreft, natuurlijk meestendeels in 't Fransch alleen.

Zoo kregen wij te Nossegem (rijksweg) te lezen: "Ici Nosseghem,,. Hoe potsierlijk klinkt dat niet in een aloud Vlaamsch Brabantsch dorp ? Aan de " Vier-Armen ,, te Tervuren, staat op den wegwijzer langs den rijksweg enkel vermeld : Tervueren-Louvain-Bruxelles.

Langs de provinciale baan Leuven-Tervuren vindt men ook overal uitsluitend Fransche plaatsnamen op de mijlpalen en wegwijzers. Op de rijkswegen naar Mechelen (van Leuven) en naar Tienen, bestaan dezelfde toestanden. Zoo ook langs Ninove (van Brussel) enz.

Op den rijksweg van Alsemberg, uitgaande van de Vier-Armen, te Tervuren over Hoeylaart, kan men op de wegwijzers volgende knoeierij lezen : " Voor voetgangers en wielrijders behouden ,,. Dit in plaats van : " Uitsluitend voor voetgangers en wielrijders ,,.

Elders ziet men naast of onder : " Accotement réservé aux cyclistes ,, — Allée pour cavaliers ,, — "Sentiers pour les piétons,, enz: Dreef voor ruiters — Voetpad voor voetgangers — Zijweg voorbehouden aan wielrijders en dergelijke slechte of letterlijke vertalingen meer, welke juister zouden zijn in de Nederlandsche taal : Rijwielpad — Ruiterpad — Wandelpad, enz. Allen eenvoudig, goed verstaanbaar.

We zouden meer van zulke gevallen kunnen aanhalen, want ze zijn legio in onze Vlaamsche Brabantsche gouw, zonder te spreken van de slechte vertalingen op de buurtspoorlijnen.

De stoomtramverbinding met Sottegem.

De verlenging van het baanvak Meirelbeke —Sottegem, dat zich bij het verkeer Gent-Zuid —Meirelbeke zou aansluiten, was reeds in 1913 in zoover voorzien, dat de plannen klaar waren.

Er werd thans besloten ze ongewijzigd te behouden, zoodat de gemeenten Sottegem, Munkzwalm, Beirlegem, Dikkelvenne, Gavere, Semmersake, Vurske, Melsen, Schelderode en Meirelbeke onderling verbonden worden.

De nationale maatschappij heeft bij de openbare diensten aangedrongen, om tot een kapitaalsverhooging over te gaan.

Lier — Oude-God.

De herstellingswerken aan dë baan Lier-Oude-God zijn geeindigd ;het verkeer op dezen weg is dus weer vrij.

Cappellen-Esschen.

Op deze baan is het verkeer nog steeds onderbroken wegens de herstellingswerken die aldaar worden uitgevoerd en welke tot begin April zullen duren.

—:—:—

Vervoer van kinderen per spoorweg.

Ingevolge een ministrieel besluit dat op 1 Maart in werking trad, wordt voor kinderen, beneden de 4 jaar en gezeten op den schoot der personen met wie zij reizen, geen vrachtprijs gevorderd.

Kinderen van 4 tot 10 jaar oud worden vervoerd met 50 t h. afslag op den gewonen prijs der kaarten en mogen een afzonderlijke plaats innemen.

Twee kinderen van 4 tot 10 jaar, die samen reizen, worden op een enkele kaart tegen vollen prijs vervoerd.

Vraagt een reiziger voor een kind beneden de 4 jaar, een afzonderlijke plaats, dan wordt dezelfde prijs gevorderd als voor een kind van 4 tot 10 jaar.

—«»—

Sint-Jacobscapelle a/IJzer.

De Minister van Landsverdediging heeft besloten om onze gemeente met Diksmuide

weder te verbinden en meteen, ten koste van eene meerdere uitgaaf van 3,225 frank, de twee historische redouten Albert en Elisabeth te bewaren. Zeker is het een straal van hoop te vernemen, dat eerstdaags de ellendige toestand der wegen, de ellendigste van geheel België zal veranderen. In afwachting, dat de noodige kredieten beschikbaar zullen gesteld worden, blijven wij hier in eenen onmenschelijken toestand.

— : — : — : — : — : — : — : —

Gemengd.

—«»—

Auto's en Motorfietsen in 1922.

In 1922 waren er in ons land 31,707 auto's, waaronder 15,298 open en 6,541 gesloten rijtuigen, 4,735 lichte en 5,131 zware vrachtauto's en 17,470 motorfietsen.

***

Natuurschennis.

Terwijl nieuwe boompjes worden aangeplant, ook in de stad, velt men oude reuzenboomen, zonder dringende noodzakelijkheid.

Nu weer is een herhaling te vreezen van wat wij in het schoone Stabroek zagen gebeuren, waar heerlijke boomen in den weg stonden voor den aanleg van elektrische draden.

Dit maal is het op den steenweg van Brecht-Maria-ter-Heide, boven Brasschaat. Ook daar zullen een zestigtal boomen worden omgehakt, indien er niet spoedig en krachtig wordt ingegrepen. Want ook daar wil men een elektrische geleiding aanleggen, en vindt men de ondergrondsche kanalizeering te duur.., En dan moeten de boomen er maar aan gelooven, en plaats maken voor masten met draden aan, als reusachtige spinnewebben !

***

Parken rond Brussel.

Aan den Zuid-Oostkant van Brussel liggen drie mooie parken : het park bekend onder den naam van Park van St-Gillis, het Dudenpark en het Wolvendaalpark.

De gemeenten Vorst en Ukkel willen gaarne in het Dudenpark een openbaar gebouw oprichten : Vorst zou er zijn gemeentehuis bouwen : Ukkel een school. Zoo wordt ten minste vermoed.

Wat er ook van weze, mag aan het natuurschoon niet worden geraakt : de parken zijn de longen eener stad, wordt weleens gezegd ; en aan dergelijke longen is het Brusselsche niet te rijk.

Het Dudenpark ligt op het grondgebied van Vorst, en het Wolvendaalpark is het eigendom van Ukkel.

Beide parken zijn toegankelijk voor het publiek ; er is echter één bezwaar : namelijk dat zij veel te vroeg worden gesloten! De bevolking zou er dankbaar voor wezen indien die waranden, ten minste in de zomermaanden, tot 9 of 10 uur 's avonds konden geopend blijven.

***

Reizen naar Duitschland.

Ter beperking van de buitenlandsche reizen naar Duitschland heeft de Duitsche regeering, naar wordt medegedeeld, aan de betreffende vertegenwoordigers van Duitschland opgedragen, tot nader order slechts dan visa voor reizen naar Duitschland te verstrekken, wanneer de verzoeker de noodzakelijkheid der reis kan aantoonen. Voor ontspanningsreizen en bezoeken zullen geen visa verleend worden. Bij reizen om gezondheidsredenen moet aangetoond worden, dat het een onmisbaar verblijf in een herstellingsoord betreft.

***

De Woluwelaan.

Eerlang zal het Koninklijk Besluit verschijnen dat vergunning geeft om met de werken van de Woluwelaan en het aanleggen van een groote rioleering een aanvang te nemen.

Die werken zijn van groot belang, niet alleen met het oog op de ontwikkeling der betrokken gemeenten, maar ook in verband met de verbetering der openbare gezondheidstoestand aldaar.

De nieuwe laan zal de verlenging wezen van de Soevereinelaan, die Boschvoorde aan de Tervuursche laan verbindt ; zij zal den loop der Woluwe volgen door St-Pieters-, St-Lambrechts- en St-Stevens-Woluwe, Krainhem, Saventhem, Diegem en Machelen tot Vilvoorde, waar zij om de stad zal buigen tot aan de Verbrande Brug.

Die laan zal 16 km lang en 41 m, breed zijn. De rioleering zal van Boschvoorde uit, ook de Woluwe langs loopen, tot Vilvoorde, waar zij in de Zenne zal uitmonden en de betrokken gemeenten, o. a. ook Boschvoorde, Elsene, en Audergem zal in staat stellen den afvoer van het gebruikte water te verzekeren. Ook de periodische overstroomingen te Audergem, St-Lambrechts-Woluwe en Haren, zullen daardoor voorkomen worden.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk)

Mechelen

18 MAART : BEZOEK AAN HET SCHEPENHUIS, onder leiding van den Heer Dierckx, Stadsarchivaris. Samenkomst om 10.30 uur vóór het Archievenhuis, Steenwegstraat.

***

FIETSCLUB. Alle Mechelsche V.T.B-ers-fietsers die wenschen deel te nemen aan de tochten door de Fietsclub ingericht, worden verzocht hunne toetreding te sturen aan 't plaatselijk sekretariaat, Hanswijckstraat 43. Het lidmaatschap der fietsclub is geheel kosteloos.

Antwerpen en Mechelen.

25 MAART : ANTWERPSCHE FIETSERS. In overleg met de *Mechelsche Fietsers*, wordt een *uitstap* ingericht naar *Lier en Herenthals.* — Bezoeken aan kerken, musea, begijnhoven en enkele zienswaarde overblijfselen onzer Oude-Vlaamsche steden worden afgelegd onder leiding van Mr Verelst, Liersch onderwijzer, en E. H. Verheyen, leeraar te Herenthals,

VOOR DE ANTWERPSCHE DEELNEMERS : De Dames en Heeren worden verzocht uiterlijk vóór 18 Maart a.s. hun deelname te melden aan het secretariaat, gezien schikkingen dienen getroffen naar gelang het aantal deelnemers.

Bijeenkomst : Hoek-Berchemsche kerk, Doorsteek-Mechelsche steenweg. Te 8.50 uur vertrek.

VOOR DE MECHELSCHE DEELNEMERS : *Bijeenkomst te 8.45 uur aan de Koeipoort.*

We zetten onze leden-deelnemers aan, den knapzak mede te nemen.

***

8 APRIL : In samenwerking met de Mechelsche Fietsclub : BEZOEK AAN DE CONSERVEN-FABRIEK „LE SOLEIL".

Cappellen.

18 MAART : PROPAGANDA-VOORDRACHT, 10 1/2 uur in het lokaal „Vlaamsch Huis". — Alle V.T.B-ers van Cappellen op post.

Brussel.

7 APRIL. De Heer A. Hans heeft ons laten weten dat hij, door familie-omstandigheden, verplicht was zijn lezing over *„Zeeuwsch Vlaanderen"* 14 dagen uit te stellen. Deze zal dus nu op 7 April plaats hebben, des avonds om 8 uur, in de **groote** zaal van het gebouw : Pletinckxstraat nr 19. — Men houde dezen avond dus vrij en make hiervoor propaganda.

***

FIETSCLUB TE BRUSSEL.

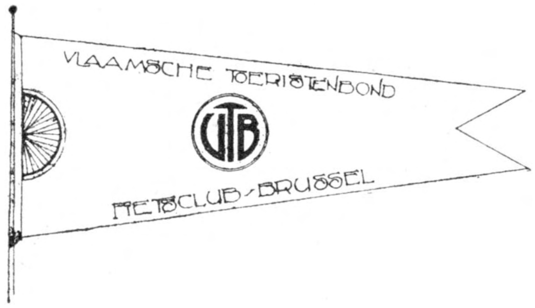

De Brusselsche V.T.B-fietsclub zal binnen kort opnieuw zijn werking aanvangen. V.T.B-ers (ook -sters !) die willen meedoen geven hun naam, adres en bondsnummer op aan de Secretaresse van Brussel : Mej. Leek, Portaalstraat, 144, Schaarbeek.

Gent.

27 MAART, om 7 uur, ALGEMEENE VERGADERING voor de leden van Groot-Gent, in het koffiehuis „De Wapens van Zeeland", Koornmarkt.

Dagorde : 1. Onze V.T.B. landdag op 6 Mei.

2. Stichting van een fietsclub. Om 8 uur (denzelfden avond) : VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN door den Heer A. VanWerveke, Conservator der Musea te Gent.

Onderwerp : „WAT MOOIS ER IN OOST-VLAANDEREN TE ZIEN IS".

Een buitengewone avond dus ; de naam van den Heer Van Werveke staat daarvoor borg. Toegang kosteloos.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in éèns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 17.

4666 Roedolf Jozef, Zonnebeke-Steenweg, 17 Yper
67 Simons Jozef, letterkundige, Schilde
68 Mej. Herreman S., Waterloosche Stwg, 572, Elsene
69 Van de Woestyne M., Parochieanenstr. 32, Brussel
70 Demary J., Olivetenvest, 26, Mechelen
71 Sack August, Hofstraat, 10, Eeckeren
72 Van Speybroeck M., Baliestraat, 75, Brugge
73 Mej. Van Elst M., Kerkhofstr., 1, St. Mich.-Brugge
74 Mev. Colfs-De Graef, Offerandestr., 56, Antwerp.
75 Moeneclacy R., autovoerder, Balansstr., 49, „
76 Mev. Salien Lisa, De Pretstr., 57, „
77 Mej. Pittoors, „ „ „
78 Aers E., lokaalbeh., Uilensp., Kte Kruisstr. 3, Gent
79 Cools H., Engelschelei, 19, Cappellen (Antw.)
80 Kongs Paul, Karel De Preterlei, 154, Borgerhout
81 De Roover Jos., handelaar, Merxplas Dorp
82 Dockx I., onderw., Battelsche Stwg, 370, Mechelen
83 Leemans Em., boekhand., Gildestr., 19, „
84 Verkest G., handelaar, Bavichove (West-Vl.)
85 Van Roosbroeck Jos., Montignystr., 27, Antwerpen
86 Van Roosbroeck Mev., „ „ „
87 Wouters Jaak, Hoogstudent, Steenhuffel
88 Steenackers Frans, onderwijzer, „
89 De Beuckelaer F., Edw. Pecherstr., 25, Antwerpen
90 Van de Velde J., Bredabaan, 208, Merxem
91 Sterckens J., brouwer, Bredabaan, „
92 Sterckens A., „ „ „
93 Mej. Vermeylen Justine, pensionnaat, Thildonck
95 Mej. Vermeylen Helena, onderwres, Keerbergen
95 Mej. Van der Borght Laura, onderwijzeres, Putte-Grasheide
96 Mej. Vermeylen Bertha, Dorp, Keerbergen
97 Mej. Bohets Bertha, onderwijzeres, Hever
98 Mej. Rappoort Magdalena, Dorp, Keerbergen
99 Saey Edg., Biekorfstraat, Schaerbeek
4700 Ruquoy P., drukker, Montignystr., 90, An-werpen
1 Delagarde J., „ Kte Winkelstr., 13, »
2 Vn Uffelen L. „ Gildekamerstr., 10, „
3 Blockhys J., Van Eycklei, 29, „
4 Maes Flor., handelaar, Gyseghem (O.Vl.)
5 De Poorter H., student, Ooststr., 22, Veurne
6 Musing G., handel., Pollepelstr., 18, Antwerpen
7 Daled Achiel, St. Katharinastr., Brugge
8 Daled Guido, „ „
9 Daled Guido R., „ „
10 De Deurwaeder, Pension. St. Christophe, Nieuwe Gentweg, 78, Brugge
11 Boute, aannemer, Zarren
12 Corijn, Akkergemlaan, 105 Gent
13 Gassée Nov., Hamerstr., 134, Gent
14 Gassée Em., Spiegelhofstr., 25, „
15 Gassée Gast., „ „ „
16 Troch J., ambtenaar, Meerschestr., 113b., „
17 Mev. De Vlaminck, Kortrijkschestr., 11, „
18 Mej. Willems Adrienne, onderwijzeres, Peterseliestraat, 148, Brugge
19 Dehoux A., bediende, Montignystr., 17, Antwerp.
20 Van Elsacker Hendrik, Maasstr., 48, „
21 Mev. Van Elsacker, „ „ „
22 Mol J., bakkersbaas, Huikstr., 2, „
23 Mev. Mol-Van de Velde, Huikstr., 2, „
24 Mev. Liebrecht, Antwerpsche Stwg, Cappellen
25 Pockelé Jos., Smyrnaplaats, 8, Antwerpen
4726 Timmermans L., Gemeentebeambte, Diepenbeek
27 Vastiau Filip, student, Steenweg van Halle, Tenbroek, St. Gen. Rhode
28 Schmit Paul, Emiel Bockstaellaan, 48, Laken-Br.
29 Helsmoortel Fr. Rotterd. str. 64, Antwerpen
30 Moeremans R., pijpenmaker, Jezusstr., 7, »
31 Feytens Fr., Nieuwe Laan, 15, St-Gillis-Denderm.
32 Crommelinck M., treinwachter, Kruisstr. Kalken
33 Mev. Halleux, De Bomstr. 58. Antwerpen
34 Van der Steene Frans, De Bomstr., 58, „
35 Bayet H., Kte Stuivenbergstr., 38. »
36 De Graefe J., Cuylitsstr. 55, „
37 Macharis J., hoogstud. Brusselschestr., Dendermde
38 Buggenhout P., Stwg van Aalst, St. Gillis Dend.
39 Saerens R., Dijkstr. 41, „
40 Buggenhout R., Stwg van Aalst, 35, „
41 Deraedt G., handelsbed., Kasteelstr., Iseghem
42 Clément V., Gentstr. 14, „
43 Mej. Truyens L Zakstr., Mechelen
44 Huyghebaert, Krijgsbaan, Mortsel
45 Verelst Fr., Stynstr, 6, Hoboken
46 Van de Voorde M., Verspeyenstr., 18, Gent
47 Dierikx A., student, Kerkstr., 43, Dendermonde
48 Mev. Huau, Bogaerdstr, „
49 Constance Maria De Nys, Caulille (Hamont)
50 Klaus R. koster-orgelist, Rijselstr. 41, Meenen
51 Cardoen M., Groote Markt, 4, »
52 E. H. Brosens, Professor aan het Bisschoppelijk College, Thienen
53 Vogels R., Dambruggenstr., 209 Antwerpen
54 Mev. Vogels R., „ „
55 Decoen Fr., pasteibakker, Dreef, Alsemberg
56 Tahon M., Steenpoortstr., 12, Brussel
57 Van der Velden F., student, Dorp, Alsemberg
58 Moortgat, Karel Bogaerdstr. 9-11, Laken-Brussel
59 Van Haekendover, Van der Dussenstr., 88, St. Jans Molenbeek
60 Mej. Caers L., onderwijzeres, Halle
61 Mej. Jacques Jeanne, Beukenstr. 55, Schaerbeek
62 Mej. Van Belleghem, „ „ „
63 Mej. Van Eckelspoel, Beukenstr., 2, Ukkel
64 Mej. De Riemaeker Ch., Beekmansstr. 22, „
65 Bylsmä Fr., Mexicostr., 12, St. Jans Molenb.
66 Walravens Fr., Onderwijsstr., 143, Anderlecht
67 Dooms A., Stwg op Bergen, 140, Cureghem-And.
68 Mej. Monnebo H., onderwijzeres, Saffelaere-Dorp
69 Van Belleghem E., Spastr. 41 Brussel
70 Van den Bergen W., Lombardiestr., 1, St. Gillis Br.
71 De Groote, Lippensl., Hotel Ganda, Knocke a/Zee
72 Vandeloock Leo, St. Alfonsusstr. 3, Roesselaere
73 Malfait N., Toekomststr., 43, Kortrijk
74 Van Wilderode G., Statiestr., Appelterre
75 Mej. Van Wilderode J., Statiestr., „
76 Mev. Duisburgh A., Appelstr. 53, Borgerhout
77 Duisburgh G., „ „ „
78 Mej. Duisburgh M. „ „ „
79 Duisburgh A. „ „ „
80 Claesens Jos., Nieuwstr., Gheel
81 Meynen Lod., fabrikant, Passtr., „
82 Stuyck Jos., landmeter, Hoogstraeten
83 De Temmerman, Delaunoystr., 147, Brussel-West
84 Mev. Van de Velde M., Voltairel., 29, Schaerbeek
85 Decoster, Dixmuidestr., Hooglede

4786 Van de Perok L., Bothastr., 57, Borgerhout
Van den Broeck Juliaan, Kte Beeldekensstr., 30, Antwerpen
87 Mej. Craninckx S., onderwijzeres, Kostschool voor Meisjes, Halle
88 Mej. Mengé Irma, onderwijzeres, „
89 Mej. Smeets M., „ „
90 Lefèbvre Joh., Pekelharingstr. 29, Gent
91 De Geest R., handelaar, Geldmuntstr. 19, „
92 De Schtuer K., bakker, Twaalf Kamerstr., 54, „
93 Mej. De Schuyter, „ „ „ „
94 De Ridder R., Schaerbeeklei, 6, Vilvoorde
95 E. H. Clerckx, leeraar, St. Jan Berchmanscollege, Meir, Antwerpen
96 Jacquet Lod. J., Pacificatiestr., 16, „
97 Mej. Leenen A., onderwijzeres, Naamschestr., 7, St. Truiden
98 Mercelis Lod., onderwijzer, Hoogstraten
99 Ulens Adolf, onderwijzer, Paal (Limburg)
4800 Van Roey F., drukker, Mosdijk 14-16, Lier
1 Mev. Antonissen, Sleeckxstr., 4 Antwerpen
2 Mev. Lauwers, Lamorinièrestr., 77, „
3 Van de Velde Edw., Brugstr.. 34, Lokeren
4 Rosseels P., Gust Scheldknechtstr., 85, Brussel
5 Van der Perre P., handelsb., Dendermondschestr. 46, Ganshoren
6 Vos J., bediende, Markt, 27, Sichem (Diest)
7 V.d.Branden, student, Langestr. Denderleeuw
8 Allard Eug., Geversstr., 32. Edegem
9 Verlaet. St. Jansplaats, 50, Antwerpen
10 De Maeyer Fr., Vleeschhouwerstr., 29, „
11 Mev. Bollaert E, Borrewaterstr., 177, Merxem
12 Mej. Van Gool F., Brusselstr., 17, Antwerpen
13 Van Roosbroeck. Paleisstr, 136, „
14 Kuylaerts G., Raapstr. 7, „
15 Clottens Jef, Kruisboogschutterstr., Vilvoorde
16 Maertens F., Steenweg op Leuven, Cortenberg
17 E.H. Baers J., Cuylitsstr. 27, Antwerpen
18 Mej. Moortgat Alice, Hanswyckstr., 33, Mechelen
19 Mej. Lens Maria, Leuvensche Steenw., 99, „
20 Mej. Teughels V., Egmontstr., 10, „
21 Rosel, Egmontstr., 4, „
22 De Roover Cam., Steenfabrikant, Beersse
23 Beaujean A., apoth., Stadhuisstr., 22, Halle-Br.
24 Pillaert Leopold, Thisselt-Willebroeck
25 Allaegt H., hoogst., Ketstr., 48, Borgerhout
26 Pijnenburg G., De Coninckplein, 4, Antwerpen
27 Watté A., bediende, Hoogstr., Appelterre
28 Mej. Van Hove, Zurenborgstr., 28, Antwerpen
29 Ceulemans M. Rijnpoortvest, 24, „
30 Onghena R., Everaertstr., 112, „
31 Peeters A., Turnhoutscheb., 112, Deurne-Zuid
32 De Ley W., Delescluzestr.. 104, Berchem
33 Janssens F., Groote Steenweg, 105, „
34 Mej. Van der Hoeven E., Dorp, Haecht
35 Smeets Jozef, brouwer, Zolder (Limburg)
36 Smeets Arseen, ingenieur, Molenstr. Thienen
37 Dobbelaere H., Wetstraat, 17, Brussel
38 Van de Walle H, „ » „
39 Van Kerckhove, Akasiastr. 79, Etterbeek
40 Van Hal Jan, bediende, Broekstr., 45, Leuven
41 Mej. Douven C., Naamsche Stwg, 20, Blanden
42 E.H. Heylen, onderpastoor, Niel
43 Lintermans H., Van Spangenstr., 18, Antwerpen
44 Mev. Lintermans-Van Vaerenbergh, Van Spangenstr., 18, Antwerpen
45 Beernaert D., Koepoortstr., 14, „
46 E. H. Van Bockstal, leeraar, college, Oudenaarde
47 E. H. Van Zandycke, „ „ „
48 De Keyser Jacobus, Cappellenbosch, Cappellen
49 Bossiers V., Karel Geertstr., 65, Borgerhout
50 Simons J., Sterlingerstraat, 20, Borgerhout
4851 Mej. Beeckman Jeanne, Statiestr. 11, Ninove
52 Brassinne J., Marie Collardstr., 132, Droogenbosch
53 Hermans Frans, Breestraat, 26, Antwerpen
54 Rom Aug., Jordaensstr., 52, „
55 Leys H., Cuylitstr., 13, „
56 Taillard J., pasteibakker, Steenpoortstr. 12, Brussel
57 Vandommele A., onderwijzer, Kruisstr. Iseghem
58 Sintobin M., handelaar, Marktstr. „
59 Bourgingnon R., Buizemont, 94, Geeraardsbergen
60 Duprez A., onderwijzer, Belleghem.
61 Smissaert A., hoofdonderw., Ceurne (Kortrijk)
62 Canneyt J., Graanmarkt, 19, Mechelen
63 Baetens Hendrik, Hanswyckstr., 2, Mechelen
64 Corstiaens J., Gerardstr. 27, Antwerpen
65 De Buysscher F., Poststr., 17, Borgerhout
66 Rykaert V., Perckschestr., 128, Vilvoorde
67 De Wit W., Stweg op Haren, 16, „
68 Van Horck E., Moonstr., 11, Mechelen
69 Vermeiren A., Lange Kazernestr. 49, Gent
70 Bruers, St. Willebrordusstr. 84 Antwerpen
71 Buekens R., Schoolstr., 10 Poperinghe
72 Cornelis, Route de Moustier Spa
73 Claessens, St. Barbara Eysden
74 De Blezer, Alsembergschestw., 781 Ukkel
75 De Schacht Osc. Thielt
76 Hespeel, Leemstr. 83. Deurne
77 Janssens Zedelghem
78 Lievain P. Vlamingenstr., 69 Leuven
79 Maes Sottegem
80 Stercken Hooglede
81 Tuytens M., kandidaat-notaris, Audenaarde
82 Van de Velde J. onderwijzer Hamme
83 Van Eysde, Uitbreidingstr., 184 Antwerpen
84 Van den Berghe E., Grienstr., 29, Antwerpen
85 Laureys J.. Harmoniestr., 44, „
86 Beerts Antoon, Thiensche Stweg, 74, Leuven
87 Boon-Hecking M., Vaartstr., 37, Leuven
88 Van Cauwenberghe G., Burchtstr. 9, Ninove
89 Cornelis H., Café de la Sapinière, Karrenberg-Groendael
90 Mej. Catteloin L., Rollegemstr., 1, Kortrijk
91 Baert P., Donkersteeg, 13, Gent
92 Verhelst F., Oudestr., Campenhout-Mechelen
93 Ghyssaert Joris, Steenpoort, 8, Kortrijk
94 Ghekiere G., Magdaleinestr., 44, „
95 Gyselick G., O. L. Vrouwstr., 25, „
96 Sieleghem Pol, teekenaar, Gazstr. 45, „
97 Demeyer Jozef, bouwkundige, Noordstr. „
98 De Groote H., gemeente-secretaris, Wortegem
99 Van Kerkhove, onderwijzer, Kerkhove
4900 Callens A., Juliaan Liebaertlaan, Kortrijk
1 Küper J., versierschilder, Bleekstr. 3, Mechelen
2 Mej. Van den Eynde E., Antwerpsche Steenweg, 21, Antwerpen
3 Mej. De Waegenaere E., Van Giertstr. 25, Antw.
4 Hofman-Lecocq, Zettermansstr. 5, Antwerpen
5 Caenepoel Remy, St-Pietersaalststr.. 50, Gent
6 Van den Brande J. L., Berkstr., 17, Mechelen
7 Deckers Fr., geneesheer, Melsele
8 Van Vencheroy P. Uitgever, Maeseyck
9 Steenackers K., wijnhandelaar Schelle
10 Coessens L., Lge Beeldekensstr., 182, Antwerpen
11 Mej. Lacour V., Diamantsteeg, 20, »
12 Mev. Vandendooren J., Verruelaan, 1, Kortrijk
13 Maertens Jeroom, vlashandelaar, Bavichove
14 D'Hooghe Walter, ingenieur Niel
15 Van de Ryck-De Roover J. Statiestr., Willebroeck
16 Utsi-Kegels Fr., meester schilder, Schelle
17 Vereycken L., onderwijzer, „
18 Maillet E., Mercatorstr. 4, St. Nicolaas-Waes
19 Peeters Eug., Juul Moretuslei, Wilryck
20 Van Deyck C., Koning Albertstr., Wilryck

Drukkerij Bracke-Van Geert Baesrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 7 **1 April 1923**

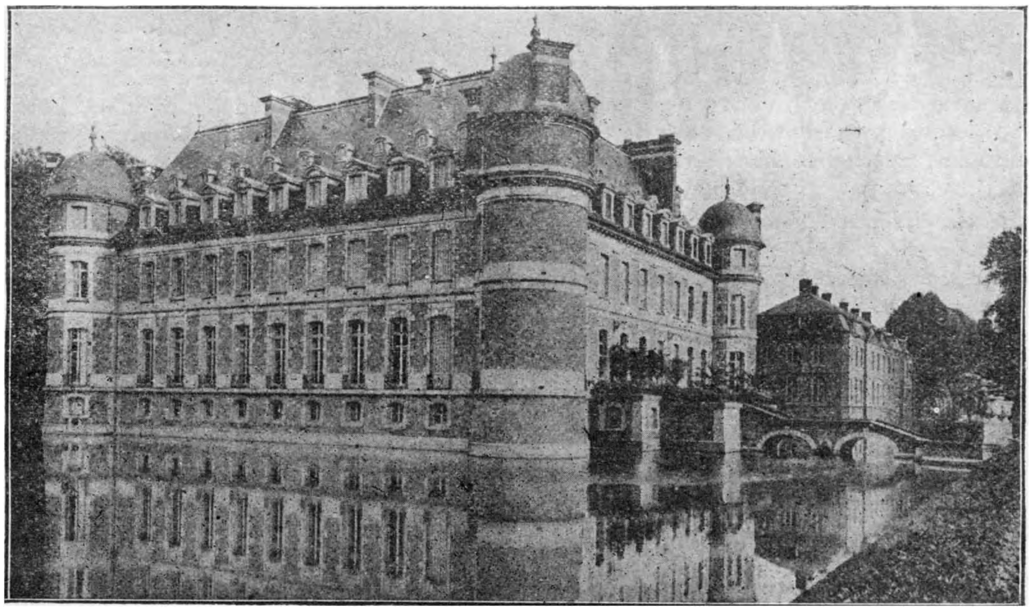

BELŒIL. — Het Kasteel.

BELŒIL

Talrijk zijn zij die denken dat alleen in vreemde landen iets moois te zien is, en daarbij het schoone van 't eigen land voorbijloopen of 't zelfs eenvoudig weg niet kennen. Velen onzer trouwe lezers hebben de kans gehad ten minste éénmaal de fransche hoofdstad Parijs, te bezoeken. En stellig zullen ze van die gelegenheid gebruik hebben gemaakt om langs St. Cloud naar 't wonderschoone Versailles van Lodewijk XIV te gaan. Doch van allen die dit meesterstuk van tuin- en parkenbouw gingen bewonderen, hoevelen waren er die vermoedden dat er te Belœil, op enkele kilometers afstand van Bergen, een merkwaardig

prachtstuk in denzelfden zin is te vinden ?

Het kasteel en het park van Belœil hooren toe aan de hoogadelijke familie der prinsen de Ligne, waarvan de vertegenwoordigers een belangrijke rol speelden in 's lands geschiedenis. Tusschen die verschillende afstammelingen houden hier slechts onze aandacht Claude-Lamoral II, die de fransche tuinen van Belœil deed aanleggen, en zijn zoon Karel-Jozef, veldmaarschalk van 't Heilig Keizerrijk, ontwerper van de Engelsche tuinen.

Sedert 1146 is het bestaan van een versterkt slot te Belœil bekend. Doch waarschijnlijk is het huidige kasteel slechts veel later gebouwd op de plaats waar het thans verrijst. Oorspronkelijk was het een groot vierkant gebouw met torens aan de hoeken en omringd met wallen. Doch door de tijden heen werd het fel veranderd en verloor gansch zijn middeleeuwsch karakter. Den 14 December 1900 werd het bijna geheel verwoest door een schrikkelijken brand.

Dank aan de ijverige bevolking der gemeente werden de 20.000 boekdeelen der bibliotheek, de archieven en het grootste deel der kunstschatten gered. Het kasteel werd op de oude grondvesten, naar de plannen van een franschen bouwmeester, in modernen eenvoudigen stijl heropgetrokken.

Door de ijzeren ingangspoort bereikt men het voorplein, bestaande uit een overgroot grasplein afgezet met lindenboomen en steenen balustraden en te midden doorgesneden door een steenweg waarlangs laurieren, clethras en granaatboomen in bakken zich afwisselen. Over een brug, met heraldische leeuw en griffoen versierd, bereikt men de binnenkoer, tusschen twee vleugels der XVIIIe eeuw, de dienstgebouwen van het kasteel. Over een tweede brug komt men op de hoofdkoer langs een gewelfde opening.

De toegang tot het kasteel is verboden. 't Is dus overbodig te spreken over de kunstschatten die er bewaard zijn.

***

De verschillende tuinen beslaan een gezamenlijke oppervlakte van omstreeks zestig hectaren.

De fransche tuinen zijn samengesteld uit twee deelen, symetrisch maar smaakvol en met de grootste verscheidenheid aangelegd, langs beide zijden van een loodrechte lijn getrokken door het kasteel, dat uitzicht geeft met de voorzijde op een uitgestrekten vijver van 6 hectaren en de prachtige « Grande Vue », een rechte laan van een mijl gaans door het bosch.

Elk der twee deelen, rechts en links van den vijver, bestaat uit boschjes, salons, water- of grasbekkens, afwisselend in 't oneindige, en door kanalen of wegen verdeeld, en strekt zich uit over een lengte van 600 m. Gansch het fransche park is omsloten door rechte kanalen.

Van af den ingang in de fransche tuinen geniet de bezoeker van een overheerlijk zicht, dat oneindige kleurschakeeringen, biedt naar gelang het tijdperk of het uur van den dag. Van op de brug slaan wij onze aandacht eerst op de reuzenkarpers die hun gulzige snuiten uit het water opsteken. De oudsten onder hen — zij droegen meer dan 100 jaren op hun schubbige ruggen — zijn met de heerlijke zwanen uit het park den niets ontzienden Duitschen bezetter ten prooi gevallen.

***

Het bezoek vangt aan van links naar rechts. Recht voor zich uitgaande, treft men eerst de « Bassin Vert » — een soort grasbekken —, vervolgens het rozenpark, met te midden een plantsoen begonias omringd van schoone lindenboomen. Langsheen twee looversalons — rechts en links, de eene tot gymnastzaal, de andere voor de schommels ingericht, — bereikt men den vijver met de goudvischjes die al even gretig als de karpers op wat broodkruimels wachten. Rondom den vijver is een prachtig plantsoen aangelegd van haagbeuken met regelmatige openingen, zoodat wij den waren indruk verkrijgen in een klooster rond te wandelen. Dan treffen wij den « Bassin Ovale », waar de heerlijke zwanen eens troonden en het weerkaatste beeld der purpere beuken en der platanen voortdurend in beweging brachten. Thans zijn in de opvolgende afdeelingen de grasperken vervangen door kanalen — met zijdelingsche vertakkingen — waarvan het kristalheldere water het beeld der schaduwrijke boomen weerkaatst als echte « spiegels ».

Even op onze stappen terugkeerend, vinden wij in de schommelsalon een kleine opening. Wij volgen het paadje en hooren plots het zachte kabbelen van een watervalletje, dat onze aandacht trekt op een grillig kronkelend beekje : het « rieu d'Amour », dat wegschiet bij een plotsen zwenk van het paadje. Links, op een heuveltje, half verdoken in 't loover, noodigt u de « banc d'Amour » tot een zachte droomerij. Die fantazie behoort niet tot de

fransche tuinbouwkunst : 't is een poging — wel gelukt overigens —van Engelsche kunst, welke prins Karel-Jozef beproefde in te lasschen in het grootsche werk zijns vaders met er een onverwachte afwisseling in te brengen. Langsheen het grillige kronkelpad volgen wij het beekje en wij komen plots aan zijn oorsprong : de « Belle Baigneuse ». Hier staan wij in een ruimte voor een groep van drie bronnen met helderklare waters. Doch de « Belle Baigneuse » is verdwenen en heeft plaats gemaakt voor een groep voorstellende een adelaar in gevecht met een serpent.

***

Langs 30 meter hooge haagbeuken stappen wij thans over naar het midden. Tusschen een dubbele rij prachtige lindenboomen ligt daar voor ons, net een zilveren vloeibaar tapijt, de groote vijver van zes hectaren, en op den achtergrond rijst statig het kasteel. De groep van Neptunus, naar het slot gekeerd, volledigt dit grootsche ensemble. De watergod, zoo pas uit de diepte opgedaagd, beheerscht de wateren welke hij komt te bedaren en zwaait zegevierend zijn zinnebeeldige drietand, terwijl Eolus en Aquilo hun adems uitblazen. Voorts wordt de groep volledigd door verscheidene monsters en waterpaarden.

Achter den rug van Neptunus strekt zich de onvergelijkbare « Grande Vue » in rechte lijn uit over een afstand van eene mijl, met langs weerszijden andere lanen die vlieden in 't verre verschiet.

***

Het rechter gedeelte van het fransche park is eveneens verdeeld in plantsoenen, zalen en bekkens. Wij treffen eerst een prachtige groep boomen, waartusschen een esch van 4.30 m. omvang. In de verte zien wij de « Orangerie » achter haar bloemenpark van 22 m. doorsnede. Wij werpen een nieuwsgierigen blik in de moestuinen en bewonderen een reusachtigen tweehonderdjarigen purperen beuk, eenig in zijn aard. De doorsnede der kruin is 38 meter ; op een hoogte van 1.50 m. van af den grond heeft hij een omvang van 6,35 m.

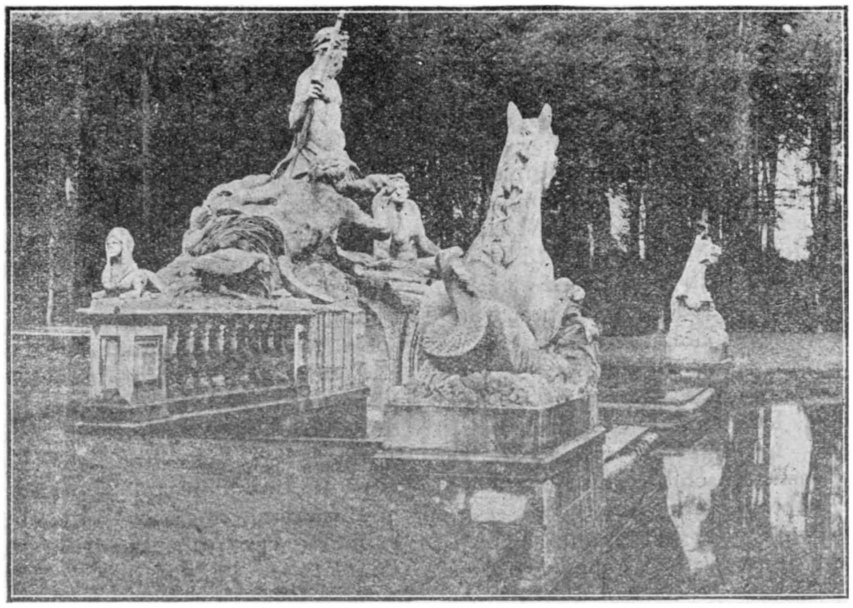

BELŒIL. — De Neptunus-groep.

Een deurtje in den loovermuur lokt ons ; wij wandelen in een soort gang, die ons aangenaam verrast doet uitkomen in het « Cloître », een vierkante looverzaal, zoo regelmatig van lijn als een kloostermuur, met regelmatig gesneden vensters en deuren, en te midden een aardig vijvertje.

Wij gaan even terug tot aan den grooten vijver om van hier uit het mooiste zicht te hebben op het kasteel. Dit is het noodige aanvulsel van den vijver. Dit reusachtige waterbekken meet meer dan 500 m. op 110 m. breedte. Ten tijde van den veldmaarschalk werd er op gevaren met zeil en roeibootjes. En 't moest waarlijk een prachtig schouwspel zijn die versierde vaartuigjes onder de kundige leiding van

turksche krijgsgevangenen te zien drijven op de rustige baren.

Wij keeren terug op onze stappen en groeten een merkwaardige dubbele reeks lindenboomen die daar staan als reusachtige kandelabers op groenen bodem. Zoo komen wij langs allerlei soort bloemenparken aan den « bassin des Dames », een allerfijnst aangelegd zwemdok waar de dames konden baden in een kader van loofwerk zoo ontegensprekelijk schoon en aanlokkend dat men met tegenzin van daar moet scheiden.

Al voortschredend bemerken wij aan de linkerzijde den Tempel van Pomona. Eindelijk besluit de « Bassin aux glaces » dit gedeelte van het park.

Op het brugje nemen wij nogmaals dit verrukkelijke vergezicht in oogenschouw alvorens dit prachtige werk van prins Claude te verlaten om te gaan droomen in de kronkelwegen van den veldmaarschalk.

Van 1781 tot 1786 heeft prins Karel-Jozef een deel der tuinen, door zijn vader aangelegd, een grondige verandering doen ondergaan. De Fransche omwenteling kwam hem echter beletten zijn droombeeld geheel en al te vervullen. Hij veranderde in een engelsch park dat gedeelte der tuinen waarop de zalen van het slot uitzicht gaven.

Thans vinden wij in dit deel het verblijf der herten, waar deze dieren in vrijheid rondhuppelen. De tempel van Morphœus, den slaapgod, noodigt ons vriendelijk ter ruste. Een kunstig geschikte ruïne lonkt ons toe tusschen het gebladerte.

Ontoegankelijk voor het publiek ligt aan den overkant der beek een geheiligde plek. Midden in een oord, gecopiëerd op de keizerlijke tuinen van Czarskozelo, staat een zuil in wit marmer van 45 voet hoog. 't Is het monument dat de veldmaarschalk oprichtte ter nagedachtenis van zijn teergeliefden zoon Karel — zijn grooten trots — al te vroeg aan zijn liefde ontrukt.

Aldoor wandelen wij in het engelsche park ; bloemen en nog bloemen wisselen af met groene grastapijten. Een brugje trekken wij over, en daar zien wij het « eiland van Flora ».

Zoo komen wij terug naar den ingang. Wij gaan langs het perron aan welks voet de groote waterplas zich uitstrekt. En bij 't schuine licht der zon die zich thans achter de boomen verschuilt, staan wij getroffen door de majesteitvolle schoonheid van dit vergezicht : het water met den opdoemenden en gebiedenden god en achter hem die eindelooze rechte dreef.

***

Wij steken het voorplein dwars over om de twee reusachtige lindenboomen te bewonderen welke prins Karel-Jozef in 1781 reeds « zoo oud als 't land » noemde.

Wij loopen langs de « manège » en komen aan de « trieu », de openbare speelplaats, waar zoowel wipschietingen als balspelen worden gehouden.

Een wegeltje langs de beek brengt ons weer naar den hoofdingang. Het water dezer beek komt van een bron die het water levert voor het kasteel en evenzoo voor de monumentale pomp nabij den hoofdingang, opgericht ter gelegenheid der geboorte van prins Hendrik de Ligne, den 16 October 1824.

Jos. Joos.

Verminderingen.

Te ANTWERPEN

ANTWERPSCHE BADINRICHTING Lange Gasthuisstraat, 24 Antwerpen.
Zwemkaarten 0.80 fr. de kaart.
Badkaarten 1.64 fr. „
Deze zijn te bekomen op het Secretariaat, V.T.B.

THÉATRE ROYALE FRANÇAIS. — Geeft volgende vermindering in namiddagvertooning van Zondag, op vertoon der lidkaart voorzien van photo en handteekening. Te toonen *vóór* het nemen ter tikets.

Fauteuils) 1e Balcon) 1e Loge de face)	7.50 fr.	in plaats van fr.	11.50
Baignoires	7 fr.	„	14.00
Loge de parterre	6.50 fr.	„	10.50
Stalles	6 fr.	„	9.25
2e Balcon et 2e loge) de face	6 fr.	in plaats van	8.00
1e Loge de côté	5 fr.	„	7.50
Partèrre	4.50 fr.	„	5.75
3e Balcon et 3e loge de face	4 fr.	„	5.75
3e Loge de côté	1.50 fr.	„	4.25
Galleries	1.50 fr.	„	2.50
Paradis	0.75 fr.	„	1.25

***

GROTTE DE REMOUCHAMPS, geeft 25 °/o vermindering op den inkomprijs. Vertoon der lidkaart voorzien van photo. Prijs 6.90 fr. in plaats van 9.20 fr.

PANORAMA VAN DEN IJZER, Boulevard Maurice Lemonnier, 10, **BRUSSEL** — geeft 50 °/o vermindering op vertoon der lidkaart.

HOTEL BEUL, Groote Markt, **MECHELEN**, 25 °/o vermindering wanneer men met meer dan 10 personen is.

CLERF

——«»——

Een heerlijke plaats in het Groot Hertogdom Luxemburg is Clerf, het meest noordelijke stadje van dat land. — In een overprachtig dal, waar de kleine lieve Clerf doorheenspoelt naar de blauwe verten, rijst de zware machtige oude burcht boven de stad en ginder ver op steile rotsen klinken de vrome klokjes van de abdij van Solemnes ons te gemoet. — Onmiddellijk voelt de reiziger hier een zalige berusting, een aangenaam opgaan in de poëzie van het landschap ; alles ademt vrede en lieflijkheid !

Clerf overweldigt niet door uitgestrektheid, noch belangrijkheid ; het telt nauwelijks 2000 inwoners; maar het is uiterst schilderachtig en verscheiden ! Van op de hoogte der baan van Hosingen krijgt men over de vallei panoramas te zien die met de schoonste der Luxemburgsche Ardennen wedijveren kunnen. Als een kristallisatie ligt de stad in een krans van wouden. Machtig rijst de groote burcht uit het dal, hij is het rustpunt voor onze blikken ; het romantische motief van de vallei, dat ons weer terugvoert naar lang vergane tijden en herinneringen oproept die aan menig bewonderaar der roemrijke Nederlanden dierbaar zijn. — Ginder achter de stad koepelt als een troon in het dal, een hooge heuvel, waaruit de spits van de Benediktijnerabdij schijnt op te groeien als een godgewijde bloem. Hoog verheven boven de landen, vereenzaamd temidden der sparrenbosschen, alles overheerschend en dichter bij den hemel dan de stad in de vallei, staat het klooster daarboven in volle zonnelicht te schitteren, als een symbool !

Al vroeg was Clerf bewoond. Waar nu de burcht is, stond weleer een romeinsch paleis. De jonge graaf van Vianden stichtte het slot in de XIIIe eeuw, voorzag het van een geweldigen toren. De westervleugel in Spaansch-Vlaamschen stijl, bevattend ridderzaal, ontvangstzaal en middenkapel werd in 1632 aangebouwd. De burcht verviel van eeuw tot eeuw en in 1885 sloopte men daarenboven de tweede ringmuur. — De « Heksentoren » is steeds bewaard gebleven. — Er is inderdaad een tijd geweest, dat men zich druk bezig hield met heksenprocessen, zooals we die ook in de Nederlanden hebben geweten.

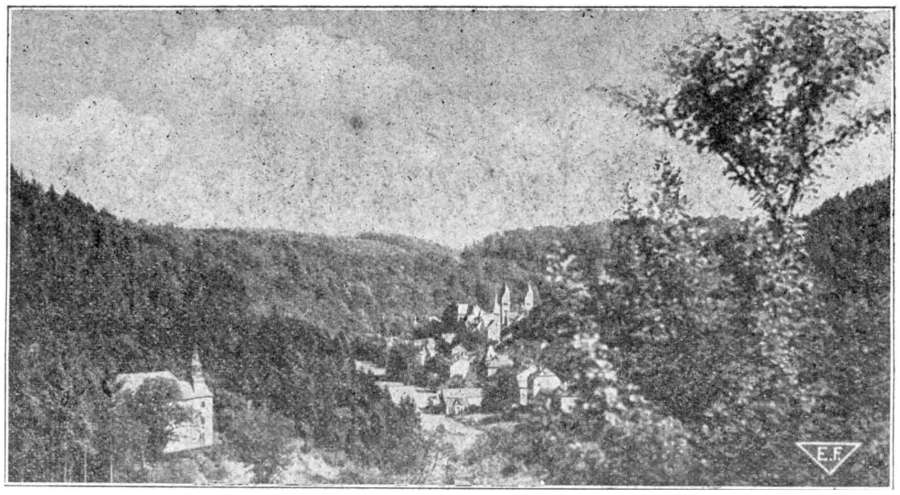

Gezicht op Clerf en de Vallei.

In de XVIe en XVIIe eeuwen was Duitschland erg begaan met hekserijen; rond dien tijd kwamen Godfried I en II van de Moezel uit het prachtig kasteel van Eltz naar Clerf over, niet enkel met have en goed, maar ook met hun geloof aan hekserijen en hun vlijt om heksen te vervolgen. En daarom werd aan het slot te Clerf aldra een dikke toren bijgebouwd, waarin tientallen menschen, verdacht van tooverij, gevangen bleven,... Want het bestaande gevangenenzaaltje was te dicht bij het woonhuis gelegen en de heeren betrouwden de onmiddellijke buurt van heksen niet erg ! — Toen echter de afstammelingen van Claude Lannoy, die zich gedurende het beleg van Nieuwpoort en Oostende een naam heeft gemaakt, naderhand het slot kwamen betrekken was het

gelukkig uit met de heksenvervolgingen. Rond het jaar 1871 was de burcht nog tamelijk ongedeerd, zoodat Victor Hugo schrijven mocht : dat deze burcht eenig in zijn soort en het best bewaard gebleven was van al de kasteelen uit het leenroerig tijdvak, die hij langs dezen kant der Alpen had bezocht. — Thans is het zeker niet zoo ongedeerd meer !

Een merkwaardigheid van Clerf is nog het zoogenaamde Hertenpark. — De edelen van de Spaansche Nederlanden schiepen in hunne nabijheid zeer dikwijls wildparken; van een hooggelegen terras « Giberaltar » schoten de jagers het wild. — De damherten uit dit park waren destijds zoo beroemd dat Napoleon hier de exemplaren zocht om de bosschen van Fontainebleau, waarvan al het wild gedurende de Fransche omwenteling gedood werd, weder van wild te voorzien. Nog heden geeft het prachtig bosch, omsloten met eiken hagen, een goed denkbeeld van vroegere wildparken.

De Burgt van Clerf.

De kerk van Clerf, gebouwd in 1911 is in loutere rijnromaansche stijl, harmoniseert prachtig met de omgeving en mag met de schoonste kerken van de Rijnoevers vergeleken worden. — Het is ook de moeite ruim geloond de Kerk in te gaan om er te bewonderen : de mozaïken, de predik-

stoel, de zij-altaren, en de kunstige ramen ! Wie opwandelt langs de parochiale kerk ziet daarboven de abdij, hem bekoorlijk aanlokkend en niemand wandelt terug naar de vallei, maar volgt het lommerpaadje door de sparrebosschen voor zich heen om weldra het terras te bereiken, waar in 1898 het gedenkteeken van den Luxemburgschen boerenkrijg werd opgericht. — De opstand van de boeren van Clerf in 1798 is merkwaardig door het feit dat hij denzelfden dag en hetzelfde uur uitbrak als in de Kempen, in Vlaandren, Brabant en Limburg. Hebben de Luxemburgsche boeren het ordewoord gehad van Leuven, het hoofdkwartier ? — Het gedenkteeken van Clerf is zeker zoo schoon als die vele gedenkteekens die er rond denzelfden tijd werden opgericht in Hasselt, Overmeire, Herenthals, Westerloo, Moll, Bornhem, Gheel, Diest en zoo voort.

Nu zijn we in de onmiddellijke nabijheid van de abdij. — Stilte overal ! Alleen de welluidende zang van lentevogels in het woud ; daaromheen de geur van wierook en terpentijn der sparren ; bijtijden de slag van het klokje der abdij, 't is al ! — Rust, vrede, en heiligheid ! — Diep beneden in het dal krinkelen de blauwe rookwolkjes uit de schouwen, de eenige beweging in het jeugdige landschap. — Nooit zal die aanblik van Clerf u nog uit het geheugen gaan !

Het was de uitverkoren plaats waar geestesgenooten van eenJan van Ruysbroeck hunne abdij in 1910 kwamen opbouwen. — Na de scheidingswet van 1900 werden de Fransche Benediktijner monnikken der Congregatie van Solemnes verplicht hunne beroemde abdij van St Maur de Granfeuil te verlaten. Dan hebben ze hier te Clerf in 't Groot Hertogdom een nieuwe abdij gesticht, nauwgezet volgens het plan der oude abdij van St. Gallen gebouwd : de toren is nagebootst van die van de oude abdij van Cluny. — De mannen kunnen de abdij bezoeken ; voornamelijk bewondert men de groote kloostergalerijen, de Kapittelzaal, de refter. — De bibliotheek bestaat uit een groote hal met verdiepingen in witten steen. —

Er ware middel om hier te beschrijven alles wat men nog in het dal en langs de omsluitende bergen en rotswanden te zien krijgt van op de hoogte — maar een doode opsomming is niet instaat om een waren toerist den indruk te geven van de ligging van dit tooverachtig stadje. — Wie Clerf eenmaal bezocht denkt nog vaak terug aan de sprookjes van zijn kindertijd en hij denkt waarlijk dat hij hier de decors heeft teruggevonden van vele herdersidyllen en vertelsels van Koningskinderen of Schoone slaapsters in het bosch, en die indruk zal geen mensch ontgaan. Er zijn van die kleine verborgen steden, waarin ondanks het moderniseeren, ondanks uitbreiding en verkeer, de wijding blijft van den goeden ouden tijd, en door het leven denken we vaak nog met heimwee terug aan die gezegende steden, waarin de droom van het geluk als een verborgen schat bleef bewaard en blijft bewaard ! — Zoo zijn Brugge en Middelburg, zoo is ook Clerf.

E.E.

N. B. — Gedurende de Pinkster-(Sinksen-) dagen richt de V. T. B. eene reis in naar het Groot Hertogdom Luxemburg.

Wij zullen bezoeken : Clerf, het Urdal, Vianden, Echternach, Klein Zwitserland enz. Nadere inlichtingen volgen later in ons blad.

WETENSWAARDIGHEDEN

Het gemeentebestuur van Weenen zal voor de zomermaanden de vreemdelingen-belasting voor de hotels met 20 percent verlagen, wegens den kritieken toestand, waarin de meeste hotels verkeeren.

***

De Noordsche draadlooze dienst meldt :

De plannen voor Roald Amundsen's vlucht over de Noordpool zijn nu voltooid. Amundsen vertrekt in het laatst van Juni en zal na landing op Spitsbergen, rechtstreeks naar Noorwegen vliegen.

***

In den aanstaanden zomer wordt een automobiel-postdienst op den grooten Sint-Bernard ingericht.

Vergeet niet :

12-27 April. Automobieltentoonstelling te Milaan.

26 April-6 Mei. Automobieltentoonstelling te Praag.

GENT.

Het bestuur der Gentsche Bloemententoonstelling (Floraliën) deelt ons mede geen vermindering op den toegangsprijs aan onze leden te kunnen toestaan. Vlamingen worden dus niet verwacht ! —

« Wildzang » in 't Wolvenbosch
of

Kampeersport bij Winterdag

—«»—

Getrouw aan onze belofte hebben wij dus een Winterkampement gehouden. In tegenstelling met wat van zulkdanig kampement te verwachten viel, is het gebleken, dat de kampeersport bij Winterdag tenminste zoo aangenaam is als de kampeersport bij Zomer- of Lenteweder !

Vertrokken op Zaterdag 30 December 1922, braken wij onze tenten weer op, op Dinsdag 2 Januari 1923.

Wij hadden niet verwacht, dat het voornoemde water helder en rein zou geweest zijn. Toch was dit het geval en wel zoodanig, dat de overal elders min of meer aanwezige bevuiling door humus of hematiet volstrekt ontbrak. Ons drinkwater was dus eenvoudig weg lekker ! Ook verzoeken wij de kampeerders die ons zullen opvolgen dien waterput met den noodigen eerbied ende omzichtigheid te behandelen !

De kampeersport bij Winterdag wordt door ons aanzien als een middel tot schifting van de leden ! Inderdaad, enkel de sterkste leden durven bij vriesweer buiten slapen en bewegen zich met welbehagen in de guurheid der Winterkilte !

Gedurende het kampement zelf gebeurde er ook weer een schifting tusschen de sterke kampeerders. Namelijk tusschen de

Wij hebben dus het nieuwe jaar in Wolvenbosch ontmoet !

Inderdaad, ons Winterkampement had plaats te Cappellenbosch, op de plaats waar zich vroeger het uitgestrekte Wolvenbosch bevond.

Theoretisch gesproken « moest » die plaats ongeschikt zijn, gezien de nabijheid van talrijke villa's !

Toch heeft de praktijk bewezen, dat er te Cappellenbosch hoekjes overschieten, die nog zeer lief zijn en prachtig voldoen aan de vereischten der kampeersport.

Zoo stond onze tent naast een plas water, die tot stand kwam na het uitspitten der aldaar aanwezige kleilaag.

Vele jaren geleden moeten er in dien omtrek steenbakkerijen zijn geweest.

« koulijders » die maar liefst in de tent achterbleven, en de kerels die stoken en hakken in alle weer en wind !

Een Winterkampement laat altijd toe een lijst aan te leggen volgens rangschikking der physische en moreele krachtvoorraden der kampeerders. Een rakker, die zich gedurende de kampementen gedraagt als een buitenslaper van stiel, die bewijst sterk van arm te zijn, snugger van geest en luimig van gemoed, zal ook in het dagelijksch leven voorkomen als de sportief aangelegde « perfect gentleman » !

In hem mag men vertrouwen stellen, op zijn woord kan men bouwen ! De mogelijkheid der ontdekking van deze zeldzame elementen zou alleen reeds het bestaan van een kampeerclub wettigen !

Een groot voordeel was het voorzeker te hebben kunnen beschikken over den auto van een onzer leden, zoodoende het anders zoo afmattende verhuizen der uitrustingsartiekelen uitschakelende !

Ons volgende kampement zal weer per

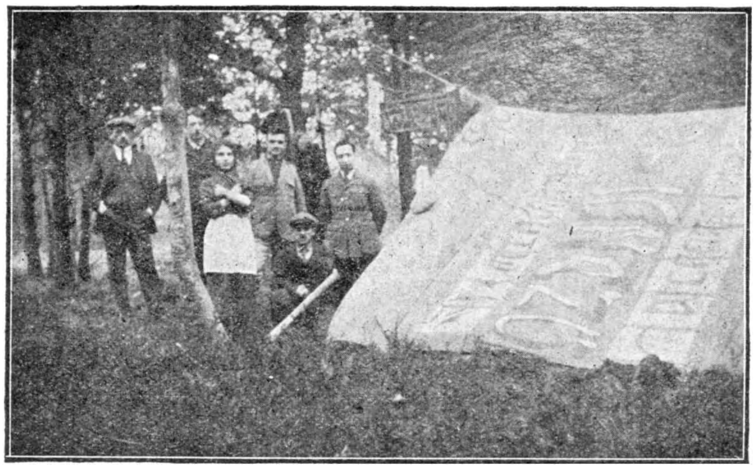

auto geschieden en tenminste even prachtig en aangenaam zijn ingericht als ons laatste Winterkampement. Daarop kunnen onze leden staat maken !

Als verdere « Wildzangnieuwsjes » kunnen wij onze leden melden, dat onze secretaris 60 fr. boet opliep voor het dragen van een revolver.

Het bestuur van « Wildzang » zal kortelings een toelating tot wapendracht trachten te bekomen, al ware het maar voor enkele harer bestuursleden.

Vroegere kampementen hebben inderdaad bewezen dat die maatregel zijn reden van bestaan heeft !

En nu tot op ons Lentekampement !

De Voorzitter,
L. v. M.

„Wildzang" en de „Touring Club de France".

Uit een schrijven dat ons vanwege de Fransche Toeristen gewerd, putten wij de volgende inlichtingen :

„...... Il n'y a pas très longtemps que cette commission fonctionne et nous nous étions limités jusqu'ici à de simples campements de week-end dans les environs de Paris. Cependant, au commencement de Septembre nous avons organisé une caravane dans les Pyrénées, qui a eu un joli succès, puisque nous étions 50 personnes parmi lesquelles beaucoups de dames, il faut avouer que sur ces 50 participants il n'y avait que 14 Français, les autres étaient des membres du *Camping Club de Grande Bretagne*, à l'exception de deux Hollandais. Cette manifestation a eu tout au moins le grand avantage de faire connaître un des plus beaux coins de France, qui est des plus favorables au camping, à nos voisins d'Angleterre et je pense que l'année prochaine ils viendront en plus grand nombre et que nos participants français augmenteront également. Je regrette que nous n'ayons pas été en rapport, car je suis convaincu que votre association nous aurait également envoyé des représentants. Je ne sais pas encore ce que nous allons faire cette année, mais nous organiseront certainement quelque chose.

Nous avons organisé un service du matériel qui peut vendre ou donner en location : tentes, cantines, ustensiles divers pour les personnes qui veulent faire le camping. Nous nous sommes très bien trouvés de ce système de location, grâce auquel ceux qui pourraient hésiter à faire un achat assez important sans savoir si ce sport leur plaira, peuvent faire un essai et ensuite acheter ce qui leur est nécessaire.

Je veux d'ailleurs communiquer votre lettre à notre Président le Docteur Meillon, qui se fera un plaisir de vous donner des détails plus copieux sur notre organisation. Vous trouverez dans la revue du Touring-Club nos communiqués officiels et également le compte-rendu

assez détaillé que j'ai fait de la manifestation des Pyrénées et qui est accompagné de quelques photographies.

Veuillez agréer,...... enz. ".

(Geteekend) MARCEL VIOLLETTE,
Directeur de la Propagande.

***

De lezers van „De Toerist" worden verzocht ons de adressen aan te brengen der Kampeerclubs die buiten ons weten in het buitenland nog kunnen bestaan. De Kampeerclubs worden verzocht ons zoodra mogelijk te schrijven of zich op een andere wijze met ons in betrekking te stellen!

En nu vooruit naar de internationale der kampeerders!

Het is nu de dag.... Estas hodiaû la tago!

LODE VAN MARCKE,
Voorzitter van den
Vlaamschen Kampeerclub.

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

Mededeeling vanwege „Wildzang".

Vlaamsche en Fransche Toeristen.

Van de Fransche Toeristen ontvingen wij het volgend vriendelijk schrijven:

Monsieur le Président du
Vlaamsche Kampeerclub,
5, Kleine Hondstr. 5, Anvers (Belg.)

Monsieur le Président,

Notre Comité de Camping du Touring-Club de France sera très heureux d'entrer en relation avec votre Association, que nous n'avions pas le plaisir de connaître. Nous avons dans l'été 1922, organisé une excursion collective de 15 et 21 jours de camping dans les Pyrénées, pour nos camarades du Camping-Club de Hollande, du Camping-Club de Grande Bretagne et du Camping-Club de Belgique. Cette excursion a obtenu un grand succès et nous regrettons bien de ne pas avoir connu votre club, que nous nous serions fait un plaisir d'inviter.

Nous notons soigneusement votre adresse et nous ne manquerons pas de vous tenir au courant des autres manifestations que nous avons l'intention d'organiser chaque année. L'été prochain, à la demande des membres des Clubs-amis de l'étranger, nous avons décidé de recommencer l'expédition de 1922 dont le récit a enthousiasmé ceux qui n'ont pu assister à la caravane En outre, le Fishing-Club de France participera à cette excursion et, à son intention, nous apporterons quelques modifications au programme de 1922 que je vous envoie, de façon à permettre la pêche dans les rivières et les lacs du parcours. Je vous adresse en même temps les numéros de la Revue du T.C.F. avec le récit de l'excursion et les numéros ou l'activité de notre comité vous permettra de suivre l'excellente marche du camping parmi nos camarades pédestres, cyclistes, canoeïstes, motocyclistes, automobilistes, etc.

Nous aurons, à Pâques, du 30 Mars au matin au 3 Avril au soir, une réunion de camping dans la forêt de MEUDON, près de Paris, pour permettre à nos amis du Camping-club de Grande-Bretagne de venir passer quelques jours de vacances à Paris en compagnie de nos amis du T.C.F. — Vous seriez les bienvenus dans notre camp si vous vouliez venir, à cette occasion, nous faire le grand plaisir de partager avec nous le pain et le sel de l'amitié au camp de Meudon.

Chaque semaine après Pâques, du samedi au dimanche soir, nous aurons aux environs de Paris, une excursion de camping : tous nos amis campeurs y seront les bienvenus.

Veuillez agréer, Monsieur et cher Président, l'assurance de mes sentiments amicaux les meilleurs et les plus dévoués, et acceptez l'expression de ma particulière sympathie.

Le Président du Comité de Camping
au Touring-Club de France,
(geteekend) Dr ING. T. MEILLON.

***

Welnu „Wildzangen", wat zegt ge daarvan,.... we beginnen zoo stillekens aan bekend te geraken, is het niet !? — En nu, „en route pour „Panam" ....." Maar de Vlaamsche Toeristen mogen niet vergeten, dat de reis over „Wildzang" gaat ! Ons dus eerst geschreven.

„Wildzang" zelf kampeert op 31 Maart, 1, 2, en 3 April aan de Hollandsche grens. Wij geven daar afspraak aan alle kampeerders, de Fransche kampeerders dus inbegrepen. Later daarover meer.

LODE VAN MARCKE,
Leider der Vl. Kampeerders

Adres van den T. C. F.
Siège Social :
65, Avenue de la grande Armée
PARIS (16e Arrondt).

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

Wat ieder V.T.B.-er weten moet!

Op zoek naar een Hotel.

Wanneer men ergens aankomt, zette men het reisgoed in bewaring, men kan dan ongehinderd op zoek gaan, en prijzen bedingen. Zich met koffers in een hotel aanbieden, is zich overleveren aan de eischen van den hotelhouder.

Laat U niet verleiden door gedienstige hotelbedienden met vergulde pet : Goede waar prijst zich zelf.

Vergeet niet dat uw beurs al de tusschenpersonen moet betalen.

Vraagt aan den hotelhouder de prijs :
van 1 kamer met 1 bed, dienst en ontbijt,
„ „ „ „ 2 bedden, „ „
prijs van middag- en avondmaal, prijs der badkamer.

Reisherinneringen.

Vergeet de achterblijvenden niet !

Bij keus van postkaarten, neme men vooral monumenten, kunstgebouwen, eigenaardige landschappen en kleederdrachten.

Een fototoestel maakt de herinnering zooveel te levendiger, maar men moet bedenken dat het verboden is zonder toelating te fotografeeren :

a) versterkingen, forten en vestingwerken ;
b) zwaar en licht geschut ;
c) militaire inrichtingen ;
d) sommige kasteelen en merkwaardige kerkgebouwen ;
e) personen (als persoon).

Bij het verzamelen van reisherinneringen ga men niet als vandalen te werk : men snijde niet overal zijn naam en men breke geen stukken van bezienswaardigheden af om die mee te nemen.

Op het Telegraafkantoor.

Wees kalm en geduldig.

Maak te voren den tekst van het telegram op.

Aanduidingen van *uur* en *plaats* alsmede *handteekening* moeten goed aangegeven worden.

Maak goed gebruik van de werkwoorden. Herlees den tekst en zie of hij niet onduidelijk is.

Schrijf de getallen in volle letters. Gebruik geene afkortingen, noch te veel samengestelde woorden.

Voorbeeld : *Slechte tekst :* " Kom met trein 6 u. 50. Kom afhalen „. *Goede tekst :* " Zal aankomen 18 u. 50. Wees aan Zuidstatie. „

In beide telegrammen zijn *evenveel* woorden, doch de eerste tekst kan aanleiding geven tot verwarring.

Errata. Zich oriënteeren.

Een lid is zoo welwillend onze aandacht te trekken op een foutreven zin, verschenen in het nummer van 1 Februari 1923.

In 't stukje "Zich oriënteeren„ staat onder de melding „ Zon en uurwerk": Plaats uw uurwerk waterpas ; neem de helft van den hoek door de twee wijzers op een gegeven oogenblik gemaakt ;..... „

Dit moet natuurlijk zijn : " De helft van den hoek die gevormd wordt DOOR DEN KLEINEN WIJZER EN DE LIJN DIE HET MIDDEN DER WIJZERPLAAT MET DE 12 VERBINDT. „

VERKEERSWEGEN

Slechte toestand der wegen in Limburg

Niet zonder redenen wordt er geklaagd over de slechte wegen die Meeuwen met Genk en Op-Glabbeek verbinden ; zij verkeeren in een ellendigen toestand en het verkeer met de fiets vooral in de duisternis, is haast onmogelijk.

Lange maanden reeds is de weg naar Op-Glabbeek gansch vernield door het vervoeren van denneboomen.

Wanneer zullen de omliggende gemeenten zich eens onderling verstaan, om aan dien betreurenswaardigen toestand eene verbetering te brengen ?

* * *

Het aanleggen der nieuwe spoorbaan heeft den kiezelweg der Voort (Zolder, Limburg) in een uiterst slechten toestand gebracht.

Wanneer herstelling ?

Verkeer te Iseghem De brug, welke de beide oevers der vaart Roeselaere-Leie verbindt, is opgebroken ; er is nu geen doorgang meer van aan de wijken Steenputje en Zevenkote langs de Italiaansche lei naar Emelghem-plaats (Kerk). Bovengemelde brug wordt nu vervangen door eene voetbrug, berijdbaar met fiets en motor; de werken zijn in gang.

In het Antwerpsche. De velobaan Kleine Barreel-Nederlandsche grens is tot veler voldoening eindelijk klaar.

Zou het nu zoo een kolossaal werk zijn, een fatsoenlijk fietspad te kunnen bekomen over het Viaduc, tusschen de Schijnpoort en Merxem ? Het is er om den nek te breken. Met een beetje goeden wil was dat toch wel klaar te maken ?

Millen. Men heeft besloten den steenweg van de tramstatie naar het dorp te herstellen. Met het huidig vervoer heeft men ondervonden dat het gekasseide gedeelte veel te smal aangelegd is, zoodat in de winterdagen als de grond doorweekt is, de karren, rijtuigen en auto's niet kunnen afzetten zonder in diepe groeven te raken en het zeer lastig en soms onmogelijk is om weer op den kassei te geraken. Het is dus een zeer wijs besluit der provincie om hierin te voorzien door de rijpaden langs den kassei te bekiezelen. Als t' nu maar gauw gebeurt.

Verbetering te Willebroeck Om den toegang tot de brug over de vaart te Willebroeck, voor het vervoer dat van Mechelen komt, te vergemakkelijken, zal de provinciale baan nabij de brug zoodanig verlegd worden dat zij er recht op uit komt. Met de onteigeningen die daartoe noodig zijn, is thans begonnen.

Wilsele. Gegronde klachten gaan hier algemeen op in zake den overzetdienst op de vaart Leuven-Mechelen aan den Aarschotschen steenweg.

In de Antwerpsche Kempen. Tijdens de bespreking der begrooting van Openbare Werken, in de Kamer werd de aandacht van den Minister op de volgende openbare belangen in de Kempen gevestigd.

a) kanton Hoogstraeten : de verbinding van den steenweg Hoogstraeten-Rijckevorsel ; een dringend en noodzakelijk werk, daar die steenweg een rechtstreeksche verbinding vormt tusschen Antwerpen en Breda en dus veel verkeer oplevert ; het aanleggen van een fietsweg langs dezelfde baan.

b) kanton Westerloo : hoogdringend is de volledige uitvoering van den fietsweg Veerle-Leopoldsburg. Voor de buitenbevolking is dit werk van groot belang, gezien de slechte verkeerswegen aldaar. De ontworpen fietsbaan moet loopen lang den steenweg van Veerle, Groot-Vorst naar Klein Vorst, Genendijk, Quaedmechelen, Oostham en Leopoldsburg.

c) kanton Turnhout ; Beersse, Thielen en Lichaert verzoeken de overname door den Staat van den steenweg van groot verkeer, die deze gemeenten verbindt.

De Minister van Openbare werken antwoordde :

a) De baan Hoogstraeten-Rijckevorsel heb ik aan een ernstig onderzoek onderworpen en ik hoop desaangaande spoedige voldoening te kunnen geven.

b) Wat de fietsbaan Veerle-Leopoldsburg betreft, dit werk zal nog dit jaar voltooid worden, — zeker het gedeelte, dat meest verkeer oplevert.

b) Op het verzoek der gemeenten Gierle, Beersse, Thielen en Lichtaert kan niet worden ingegaan. De in kwestie zijnde gemeente-wegen schijnen niet het algemeen belang op te leveren, dat voor een overname door den Staat vereischt wordt.

Contich —Veloweg. Men is begonnen met het aanleggen van een velozijweg op den Edegemschen steenweg. Dit nieuws zal zeer goed ontvangen worden bij velen onzer leden, gezien deze steenweg in zeer ongunstigen toestand verkeerde.

Wij vestigen ook de aandacht op den veloweg der provincie Groote Steenweg, welke op dit oogenblik in zeer slechten staat verkeert. Bij slecht weder is men verplicht den steenweg te houden ; het groot verkeer van wegen, automobiels, enz. op de lijn Antwerpen-Brussel belet zulks echter.

Nieuwe brug te Duffel De bevoegde diensten van het Ministerie van Openbare Werken hebben thans het ontwerp in handen van de nieuwe ijzeren brug, die te Duffel over de Nethe zal gelegd worden.

Zij zal 60 meter lang zijn, dus grooter wezen dan de bestaande houten brug die door de Duitschers gelegd werd, in vervanging der oude, in 1914 vernield.

Om het verkeer op den provincialen steenweg van Mechelen naar Lier, gedurende de werking niet te onderbreken, zal de nieuwe brug naast de andere gelegd worden. De steenweg zal dan ook gedeeltelijk verlegd worden en eenige eigendommen worden tengevolge daarvan onteigend.

Aan de nieuwe brug zal de Nethe verbreed worden en er zullen ook kaaien aangelegd worden.

Het werk dat met den heropbouw van Duffel samenhangt, zal ongeveer anderhalf millioen kosten. De aanbesteding zal misschien nog dit jaar plaats hebben. Het zal een draaiende brug zijn, door electriciteit bewogen.

Gent-Parijs en terug.

Met ingang van 1 April a.s. zal een doorgaand rijtuig Gent-Parijs gehecht worden aan den trein die te 16.26 u. uit Gent afrijdt naar Moeskroen : aankomst te Parijs te 22.20 u.

In omgekeerde richting zal dit zelfde rijtuig gehecht worden aan den trein die te 8 uur uit Parijs vertrekt met bestemming naar Tourcoing : aankomst te Gent te 14u 5.

In 3 u. 35 van Brussel naar Parijs.

Op 25 Februari jl. werd te Parijs, in het ministerie van Openbare Werken, een vergadering gehouden van Fransche en Belgische deskundigen. Er werd besloten tot het onderzoeken van de inlegging van een bloktrein, die de reis Brussel-Parijs in 3 u. 35 zou afleggen.

Aan de grens zou geen oponthoud meer zijn. Het kleine reisgoed zou onderweg, het groote in het aankomststation nagezien worden.

Versmelting en afschaffing van staties.

De staties van Berchem en Borgerhout zullen in eene versmolten worden, onder de benaming Borgerhout. De volgende staties of stopplaatsen worden opgeheven, namelijk : Angreau, Belcele, Bernissem, Bois-d'Haine, Boitshoucke, Borre, De Biest, Den Aap, Dudzeele, Flénu-Levant, Frezenberg, Godscheid, Herck-Saint-Lambert, Hoelbeek, La Gombe, Montaleux, Queadmechelen Quevancamps, Sauheid, Wante, Wilsele, Yvoir en Zandberg.

Mechelen.

Het schijnt nu bepaald zeker dat eerlang ons tramnet zal uitgebreid worden.

Opnieuw is het vooroorlogsch ontwerp om de elektrische tramlijn te trekken tot in het nijverige Willebroek, op het voorplan gekomen en wel zoo ernstig dat de lijn Mechelen-Willebroek beslist is. Van Willebroek uit zou de verbinding met St-Amands en de tusschenliggende gemeenten Kalfort, Puurs, Mariakerke, enz. door een buurt- of stoomtram gebeuren, terwijl Bornhem, Wintham en Ruisbroek door een afzonderlijke vertakking aan de stoomtramlijn zouden verbonden worden.

De verschillende gemeentebesturen hebben in dien zin ernstige onderhandelingen aangevat.

Wat de tramlijn Mechelen-Heffen-Blaasveld-Willebroek betreft, deze maakt een afzonderlijk ontwerp uit.

De kosten tot het aanleggen dezer lijn zouden 2 millioen frank meer bedragen dan vóór den oorlog, doch de stad Mechelen zou thans op een ruime tusschenkomst der provincie mogen rekenen.

Nieuwe treinen.

Te beginnen met 25 Maart zullen er twee nieuwe treinen rijden, te weten van Brussel-Noord. om 20.54 u. aankomst Mechelen 21.18 u., vertrek Mechelen 21.20 u., aankomst Antwerpen 21.46 u.

De tweede trein vertrekt uit Brussel-Noord om 21.25 u. naar Leuven, waar hij om 21.59 u. aankomt.

Bondsleven.

MECHELEN.

Op Zondag 18den Maart zouden de Mechelsche V.T.B-ers het archief bezoeken. Dit gebeurde nu echter niet want een paar dagen ervoor berichtte de Heer Archivaris ons dat hij door een zeer ernstige reden belet was de leiding op zich te nemen. De bezichtiging van 't archief werd dan verschoven tot op 8 April. Er was echter voor gezorgd dat onze leden, zoo talrijk opgekomen niet onverrichterzake zouden moeten huiswaarts keeren ! De morgen werd op niet minder interressante manier doorgebracht : We brachten een bezoek aan de Begijnhofkerk. De Heer A. De Rees werd aangesproken om de leiding op zich te nemen en dadelijk was ons geacht medelid bereid. Onder deze kundige leiding bezichtigden we achtereenvolgens den bouw der kerk. de fijn bewerkte biechtstoelen, de schilderijen, de machtige beelden van Fayd'herbe. enz. .... Doch 't belangwekkendste wat we te zien kregen was in de sacristy 't overheerlijke ivoren kruisbeeld van Jeroom Du Quesnoy, de prachtige geborduurde oude kazuivels en eene rijke verzameling Mechelsche en andere kanten. Deze leider vestigde ten laatste nog onze aandacht op een kapelleke achter 't hoogaltaar waar een mooie eikenhouten deur te zien was, fraaie oude vlaamsche meubelen en eene echte " begijnenkast „. Hiermee was deze leerrijke wandelvoordracht ten einde. De Heer De Rees wees erop hoe weinig de Mechelsche rijkdommen door de bevolking gewaardeerd worden en hij drukte de hoop uit dat men in de Dylestad meer belang zou gaan hechten aan stedeschoon en kunstschatten. Wij gaan hier volkomen t'akkoord mee en de V.T.B. zal trachten 't zijne bij te dragen om die hoop te verwezenlijken.

Van harte danken we hier nogmaals den Heer De Rees voor zijne bereidwilligheid en uitstekende leiding.

L. D. B.

GEMENGD

Uit Steenhuffel. — Bescherming van het schoone.

Onze afgevaardigde uit Steenhuffel meldt ons :

a) Hier, in de omstreken van Steenhuffel, heb ik in tien jaar tijds minstens zes windmolens zien verdwijnen ; feitelijk is de oorlog de groote schuldige !

Er schieten er nog slechts enkele over.

Ge kunt hier zelfs nog zooveel houten vierkante als ronde steenen molens vinden ; van deze laatste zijn er nog verscheidene waarvan nog slechts de romp bestaat ; deze dus ook zijn nog niet totaal verloren en zouden nog als belvédères kunnen ingericht worden.

b) Een drietal kilometer van Steenhuffel, te midden van het Buggenhoutbosch, staat een oude kapel in vervallen staat.

In deze kapel hangen schilderijen, welke niet van waarde schijnen ontbloot !

Het is pijnlijk te moeten vaststellen, hoe bij regenvlagen het water over de binnenmuren en de schilderijen loopt. Niemand ziet er naar om. Moeten onze kunstvoorwerpen zoo maar de prooi blijven van de onverschilligheid der bevoegde overheid ?

Het Bestuur van V. T. B. zal de zaak onderzoeken en de noodige stappen aanwenden.

Dienstregeling der Wilfordbooten.

Van af 31 Maart tot 6 Mei, is het vertrek der booten van en naar Temsche als volgt vastgesteld :

Op weekdagen : Vertrekken uit Antwerpen om 10, 13 en 18 uur. Uit Temsche om 6 7 en 13 uur.

Op Zondagen : Vertrekken uit Antwerpen om 10 en 18 uur. Uit Temsche om 7 en 13 uur.

Natuurschoon te Oudenaarde.

In de Twee-Bruggenstraat, te Oudenaarde, staan watermolens de « Twee Molens » genaamd en gekend om hun schilderachtig uitzicht.

Het bouwen van een sluis ter Schelde te Oudenaarde vergt dat er wijzigingen worden aangebracht aan den waterstand van het stroomafwaarts gelegen gedeelte der Burgt-schelde en aan de benuttiging van den waterval der molens. Om die wijzigingen te bewerkstelligen heeft de Staat bedoelde molens in der minne gekocht, doch is voornemens deze in hun huidigen staat in stand te houden.

Het Ondergrond- en Autobusverkeer te Londen.

Aan de statistieken van de maatschappij, die de Undergrounds en auto-bussen te Londen exploiteert, is het volgende ontleend.

In het afgeloopen jaar maakten niet minder dan 3½ millioen menschen per dag van deze beide soorten vervoermiddelen gebruik Gedurnde het geheele jaar werden in totaal 1,171,927,766 passagiers vervoerd, of ruim 72 millioen meer dan in 1921. Zeer eigenaardig is het, dat het verkeer op den ondergrond-spoorweg afnam, terwijl daarentegen het auto-bus-verkeer aanmerkelijk is toegenomen.

Bijtaks toepasselijk op de telegrammen naar het buitenland.

De bijtaks van 100 t. h. die thans wordt toegepast op de telegrammen met bestemming naar het buitenland, wordt met ingang van 15 dezer op 200 t. h. gebracht.

Deze verhooging is noodzakelijk geworden uit hoofde van de gestadige stijging der vreemde muntwaarden.

Reizen in Italië.

Blijkens mededeeling van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken zijne nieuwe bepalingen vastgesteld, betreffende het verblijf van vreemdelingen in Italië. Deze moeten zich binnen 3 dagen persoonlijk aanmelden bij de autotiteiten der Openbare Veiligheid van de plaats, waar zij zich bevinden, teneinde de noodige gegevens op te geven, betreffende hun persoon, woonplaats, het doel hunner komst, enz.

Zij, die voor hun genoegen reizen en zich niet langer dan twee maanden in Italië ophouden, kunnen volstaan met deze éene aangifte, anderen moeten zich telkens aanmelden wanneer zij van verblijfplaats veranderen. a

Het Rivierenhof.

Toen werd aangekondigd dat het " Rivierenhof „ op 1 April zou toegankelijk worden gesteld voor het publiek, opperden wij de vrees dat dit een Aprilvisch zou zijn. Het blijkt nu wel dat het zoo is, want nu verluidt dat het nieuwe park tegen begin Mei zal geopend worden.

Men is volop bezig met makadambestrating van de groote toegangsbaan. Twee tennisvelden zijn in aanleg achter het kasteel, dat in spijshuis wordt omgezet. Een paar paviljoenen worden in drinkhuisjes veranderd.

Men werkt volijverig en nog deze lente zal Groot-Antwerpen zich in een mooi park te meer mogen verheugen.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk)

Van af 31 Maart tot en met 3 April Kampeert « De Wildzang » aan de Hollandsche grens — gemeente Calmphout — in de streek gekend onder den naam van « Zwarte Bergen ». Iedereen is welkom !

MECHELEN.

ZONDAG 8 APRIL. Bezoek aan het Stedelijk archief onder de leiding van den Hr Dierickx. archivaris. Vereeniging voor 't oud Schepenhuis, Steenweg, te 10.30 u.

Het bezoek aan de fabriek « Le Soleil » gaat niet door.

ZONDAG 22 APRIL. Wielerclub — Uitstap naar Westerloo en Tongerloo met bezoek aan de abdij. Zie bizonderheden in volgend nummer.

SOTTEGEM.

Op aanvraag der « Vereenigde Wol- en Katoenbewerkers » richt V. T. B. te Sottegem op Donderdag 5 April, om 8 uur, in het lokaal « Gasthof De Zwaan » een leerzame voordracht met lichtbeelden in over : DE WOL. Schapenteelt in Australië. Wolsorteering. Bewerking. Weeftoestellen. Weverij. Verzending.

SPREKER : Heer Gustaaf D'Haese.

Alle leden van voornoemde vereenigingen zijn vriendelijk uitgenoodigd.

OP 3 APRIL. Voordracht over « De Kempen » door Dr Ing. Stan Leurs, in het lokaal « Gasthof De Zwaan ».

ISEGHEM.

Vergadering op 4 April, in het lokaal Bovenzaal Gasthof Gouden Leeuw, bij ons medelid heer Valère Clément, Gentstraat, 14 Iseghem, om 7 ure 's avonds :

Bepaalde regeling der plaatselijke werking van den V.T.B. te Iseghem en omstreken.

BRUSSEL.

12 APRIL. In het vorige nummer deelden wij mede dat de Heer A. Hans op 8 April in Brussel zou spreken. Het Bestuur der zaal Pletincxstraat 19 deelt ons nu mede, dat er op dien datum in het gebouw ook een Herhalings-oefening van een muziekkorps zal gehouden worden, waardoor het zeer onaangenaam zou worden voor spreker en gehoor terzelfdertijd in een andere zaal een lezing te houden.

De Heer Hans zal dus nu voor ons optreden op **12 April** a s. in de **groote** zaal, met zijn lezing over „Zeeuwsch Vlaanderen". — Allen dus op 12 April om 8 uur naar de Pletincxstraat nr 19. **Groote zaal.**

ANTWERPEN

Op 15 APRIL, om 10 uur 's morgens, in samenwerking met de „Vereeniging tot Behoud van Natuur- en Stedenschoon". Bezoek aan de Oud-Antwerpsche stadswijken onder leiding van den Heer De Ridder, voorzitter van de „Vereeniging tot Behoud van Natuur- en Stedenschoon". — Bijeenkomst om 10 uur in het Rubenshuis, Rubensstraat.

DOOR DE HOLLANDSCHE TULPENVELDEN

Uitstappen per Luxe Auto-car. Vertrekpunt : Antwerpen op 14 en 21 Apr. a.s. Auto-car met 14 plaatsen voorbehouden aan de V.T.B.

1ste dag : **Antwerpen :** Samenkomst om 12.30 uur stipt in 't lokaal van den V.T.B. St Jansplein 29, Antwerpen. Vertrek om 13 uur stipt naar den Haag. Aankomst rond 17.30 uur. Middagmaal. Avond naar vrije keus. Nachtverblijf.

2de dag : **Den Haag :** Vluchtig ontbijt. Vertrek rond 9 uur naar Haarlem, met oponthouden onder weg, over *Haagsche Schouw, Sassenheim, Lisse Hillegom, Vogelenzang*, dwars door de tulpenvelden. Aankomst rond 11.30 uur. 2de Ontbijt. Terug over *Vogelenzang, Hillegom, Noordwijk, Katwijk, Wassenaar* (b/d Den Haag), *Rotterdam, Dordrecht* (middagmaal), *Roozendaal, Esschen* (trein naar Antwerpen, naar keus: 4,80 fr. in 2de klas). Aankomst te Antwerpen rond 22 uur.

Prijs : fr. 225 (twee honderd vijf en twintig franken) met inbegrip van al de kosten bij het vertrek uit Antwerpen, auto-car heen en terug, verblijf in een hotel van eersten rang ; al de eetmalen (drank niet inbegrepen) drinkgelden, enz. volgens programma.

Paspoorten : Voor de reizigers van Belgische, Hollandsche, Engelsche, Fransche, Zwitsersche of Amerikaansche nationaliteit is het voldoende dat zij drager zijn van hun eenzelvigheidskaart, daar het nationaal paspoort voorzien van een visa voor Nederland niet meer vereischt wordt.

Algemeene voorwaarden : De inschrijvingslijsten zullen afgesloten worden zoodra het maximum der plaatsen bereikt is (30 of 22 plaatsen) en dit minstens 5 dagen voor het vertrek.

In geval om de eene of andere reden van de reis zou dienen afgezien te worden, beschouwen wij ons ontslagen van alle verbintenissen tegenover de inschrijvers, van af het oogenblik dat het gestort bedrag aan deze terugbetaald is geworden.

De V.T.B. is niet verantwoordelijk voor gevallen van *heirkracht* die voor rekening blijft der reizenden, voor wie deze reizen worden ingericht.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 18.

4921 Willems M., Jan Robiestr., 38, St. Gillis Brussel
22 De Wette O, St. Gillis Voorpl., 49, „
23 De Vuyst Jozef, postklerk, Opwoluwe
24 Moring Willem, Gezondheidsstr., 76, Gent
25 Bams Pieter, Bruul, 37, Mechelen
26 Verrière, Zurenborgstr., 1, Antwerpen
27 Verlinden J., onderw., St. Jan Berchmangest. Moll
28 Brems J., Bockstaellaan, 124, Laken-Brussel
29 Gooris Em., leeraar, Herderstr., 31, Elsene
30 Van Ryckevorsel J., Kerkstr., 14, Antwerpen
31 De Wit J., Nieuwe Laan, 107, Vilvoorde
32 Mev. De Wit-Van Haesendonck Pauline, Nieuwe Laan, 107, Vilvoorde
33 Permentier F., Werkhuizenstr., 11, „
34 Mevr. Permentier-Nielens S., Werkhuizenstr., 11, Vilvoorde
35 Alberts H., gemeenteraadsl , Driesch, 44, Antwerp
36 De Moor E , Pesthofstr., 31 Antwerpen
37 Verbelen Fr. aann., Lakenmakerstr. 87 Mechelen
38 Dr. Aernoudts-Calon, Westcappelle
39 Mevr. De Schaepmeester, N. Laan 5 St-Gill.-Dend.
40 Sansen R., Kandidaat-notaris, Jan van Sijswijcklaan 23, Antwerpen
41 Sansen P., Tandarts, Victor Van Halstr., Assche
42 Borré L., wisselagent, Nieuwstr., Turnhout
43 Van der Beken J., bouwm., Gentschestweg, «
44 Jacobs F., beambte, Stationstr., „
45 Van Belle Alf., Mommaertstr., 35, St-Jans-Molenb.
46 Duprez Joris, Melkerijstr., 19, Anderlecht
47 Moens, Pierstr., 117, Sint-Jans-Molenbeek
48 Mevr. J., Quistwater, Rotterdamstr., 24, Antwerpen
49 Steurbaut Edgard, Akkergemstr., 56, Gent
50 Daese Marie, Onderwijzeres, „ „ „
51 Cornelissen Theo, Lge Lodbroekstr., 45 Antwerpen
52 Andries Gust. Rotterdamstr., 25, „
53 Schaltin Em., ijzerenwegstr., 16, Mechelen
54 Mev. Schaltin, „ „ „
55 Rubbens Edm. volksvert., Plezantstr., Zele
56 Van Hilst, Apotheker, Bruul, Mechelen
57 A. Mariën, Bruul, 101, „
58 Robberecht Fr., Marktstr., 92, St-Joost-ten-Noode
59 Van Eeden Alf., Nationaal Comiteitplaats, 168, Schaerbeek
60 D'Hollander F., Jan Blockxstr.. 35 „
61 Van der Kerken, Veaertsenstr,. 101, Anderlecht.
62 De Craene Ildefons, Leuvenschestr., 6, Brussel.
63 Coolsaed Robbrecht, Houtstr., 5 Machelen (Brab.)
64 Van Wauzeele, Groote Markt, 50, Oudenaarde
65 Bockstael Ghislain, Driesstr., 17, Idegem (Oost-Vlaanderen)
66 Jordens N., Van de Veldestr., 60, Lebeberg-Gent
67 E. H. Bamps Joz., Donckweg, 62, Eeckeren.
68 E. H. Van Beirendonck, Minderbroederst., 22, Antwerpen
69 Rombaerts A., bediende, Grensstr., 14 Oude-God
70 Verbouwe Julien, Belgisch Gendarmerie Post Keulen, B. B. L.
71 De Grove J., Statiestr., 14, St-Pieters-Jette.
72 Rawoens Alb., bediende, Poelsnepstr., 16, Gent
73 Van Quiquelberge, H. Handelaar, Reep, 17, „
74 Saelens Pol, drukkersbaas, Froebelstr., 9, „
75 Stas J., Brievenbest., Schouwvagersst., 49, „
76 Rasschaert Th., bediende, Slijpstr., 23. „

4977 Van Cauwenbergh M., hoogstudent, Wortelghem
78 Becquet Gaspard, Brusselschestweg, 50 Mechelen
79 Beuckelaers Staf, Adeghemstr., 72, „
80 De Vroey Lodewijk, Telegraafbediende, Vanhoordestr., 13, Schaerbeek
81 De Troyer F. Telegraafbed. Kroonveldst., 34 Laken
82 Pelsers Lod., Elisabethlaan, 22, Tervueren
83 Van Bets Jan, „ Zegestr., 59, Mechelen
84 Smekens H., Mechelschest., 13, Cortenberg
85 Van Doorslaer, drukker, Sentinstr., 53, Schaerbeek.
86 Van Riet Leo, Linenciaat in Commerciale Wetenschappen, Verhasstr., 7, Schaerbeek.
87 Leonard G., De Ribeaucourtstr., 159, Brussel
88 Van Bouwel M. Mej., Heuvelstr., 1, Brussel.
89 Cock Clovis, Denderst., 47, Geeraardsbergen
90 Goossens J , Lange Koepoortstr., 65, Antwerpen
91 Mev. Lacour-Keurvels, Diamantsteeg, 20, „
92 Mej. Van den Eynde Emma, Antwerpschest., 121, Cappellen
94 Stroobants Felix, Kaboutermannenstr., 33, Leuven
95 Clarijs Aug., Lambiottestr., 106. Schaarbeek
96 Mej. Clarijs Hilda, „ » „
97 Cautreels G., Jongelinkstr., 8, Antwerpen.
98 De Jonge H., advokaat, Tolstr., „
99 Tilemans Emile, Markt, 48, Arendonck.
5000 Eikens Fons, hoogstudent, Putte (Mechelen)
1 Bruyseels, „ Parijsstr., 10, Leuven
2 Mev. Callaey, Van Beersstr., 38, Antwerpen
3 Mej. Lauwers A., Mechelschestweg., 269, „
4 Geerinckx R,. onderw., Dendermondscheb., Zele
5 Mev. Symens, Minderbroederstr., 6, Antwerpen
6 Dirks H , Van Schoonbekestr., 85, „
7 Smette E., Boomgaardstr., 236, Berchem
8 Smette Edg.' „ „ „
9 Mev. Desoete A., Boomschest. 315, Antwerpen
10 Lathouwers J., Renier Sniederstr., 22, Turnhout
11 Vogels-Van J., modewinkel, Merodelei, „
12 E. H. Kan. Vosters., best. der Normaalschool Mechelen.
13 Mej. De Clerck Ch., Kloosterstr., 131, Antwerpen
14 Van den Bergh F., Appelstr., 4, Borgerhout
15 Rooryck R., Scheikundigestr., 28. Cureghem-Brus.
16 Jans Aug., Georges Rodenbachlaan, 3, Schaarbeek
17 Braums Mat., Koning Albrechtlaan, 36, Maeseyck
18 Truyts Aug., Vierwindenstr., 83E, St-J.-Molenbeek
19 Willems G., Staatsbediende, Rotterdamschestr., 75, St-Jans-Molenbeek
20 Mev, Willems, Rotterdamschest., 75, „
21 Dr Snoeck J. C., Jacob Jordaenstr., 34, Brussel
22 Schillings M., leeraar, Regastr., 4, Leuven
23 Dr. François Jos., leeraar Kon. Ath. Naamschestr., 126, Leuven
24 Dr Cammaerts Jos. leeraar, Oude Markt, 45, „
25 Dr Bossaer Ant., leeraar Muntstr., 40, „
26 De Meulenaire G., Steenhouwerstr., 3, Ledeberg-Gent
27 De Bruycker André, Brugschest., blok, 35 nº 2 „
28 Sagaer J., beiende, Begijnhoflaan, 71. „
29 Huygevelt C., Maria van Burgondiëstr., 12, «
30 Rossel Joris, bediende, Rooigemstr., 125, „
31 Hanssens K., „ Sasstr., 46, Gentbrugge
32 Minnaert Arthur, Karperst., 105, Gent
33 Bombeke R., Florastr., 11, Ledeberg-Gent

5034 Mej. Vandeputte Angela., Cappellenst., 111, St-Mariaburg
35 Mej. Bethelle C., Cappellenst., 136, „
36 Vingehoets R., Gezondheidslei, 63, „
37 Vanderlinden A., Drij Lindenstr., 41 Boschvoorde-Brussel.
38 Baeyens Ivo, teekenaar, Boschstr., Lede
39 Van de Kerckhove J. Groeninghest., 25, Kortrijk
40 Sileghem W., bediende, Gasstr., 45, „
41 Sileghem J., » „ „ „
42 Modest Huys, kunstschilder, Wacken
43 Staelens F., deurwaarder. Ruggestr., Avelghem
44 Ghoos F., leeraar, Groote Markt, 15, Florennes
45 Degrijse F., Rue de France, 18, Philipeville (Namen
46 De Swaens Firmin, Kruisstr., Moerbeke-Waas
47 Timmerman Michel, postklerk, Princesstr., Emelgem (West-Vlaanderen)
48 Hasaers R., boekhouder, Vleminckveld, 5, Antw.
49 Van Kerckhove J., bed., Tuyaertstraat, 3, Boom
50 Steynen Jan, rekenpl., Groenhofstr., 7 „
51 Hellemans H., beambte, LangeLei, 24. „
52 Van Compernolle A., Meulestedestr., 22, Wondelghem
53 Mev. Extergem-Peeters C., Langestr., 123, Antw.
54 Mev. Claes A., Hopland, 53. „
55 Noenincx A., Klappeistr., 13, „
56 Boyens E., Offerandestr., 9616, «
57 Schoonbrood H., Paterstr., 44, Reckheim
58 Mej. Bogaerts M., Onderwijzeres, Fortuinstr., 22, Eeckeren, St-Mariaburg
59 Tack R., Fortuinstr., 22, „ „
60 Van Wemmel M., Vermorgenstr., 7, St-Niklaas-W.
61 Adriaensen A., Lundenstr., 43, Deurne
62 Mev. Adriaensen A., „ „ „
63 Lambrechts K., St-Jorisvest, 114, Antwerpen
64 Mev. Lambrechts K., „ »
65 Dantulepant, notaris. St-Vithe
66 E. H. Torfs Em., Majorbruckstr., Boschvoorde.
67 Decaigny Ger., Handel., Dam, 9, Emelghem
69 Van Hoorde, Kanlanderberg, 1, Gent
70 Verhaegen, Willem Tellstr., 56 „
73 Walckiers R., onderwijzer, Dreef, 3, St-Genesius-Rhode
74 Denys Germain, notaris, Belleghem
75 Steurs Jules, Gazstr., 114, Antwerpen
76 Van Dessel F., Georges Moreauxstr., 154, Anderl.
77 Van der Molen G., Gerechthofstr., 69, „
78 Van der Motten J., Gentsche steenweg, 499, St-Jans-Molenbeek
79 Retour J., Gehuchtstr., 39, St-Genesius-Rhode
80 Mej. Crabbe a., Fr. Delcoignestr., 8, Koekelberg
81 Veys H., Keizer Karelstr., 84, Gent
82 Runne, Phenixstr., 45, „
83 Van Petegem E., handel., H. Denijslaan, 95, „
84 Rousseau Pol, bed., Boomgaardstr., 21, „
85 De Ghelder L., Magerstr., 73, Gentbrugge
86 Van Wezemael A., Lange Kazernestr., nº 99, Gent
87 Van Wezemael A., „ „ „ „
88 Mej. Vermaes N., breidster, Weidestr., 16, „
89 Mev. Vermaes, „ „ „
90 Ooghe Edward, Blijftakstr., 38, Antwerpen
91 Van Cauter Pieter, Wittestr., 116, »
92 Van Moere A., Onderwijzer, Dorpstr., Melsele
93 Van Moere Alois, „ „ „
94 Schwiebbe F., onderw., „ Kieldrecht
95 E. H. Wellekens H., leeraar, gesticht Sottegem
96 De Clercq A., onderwijzer, Leeuwergem
97 Lotens J., Onderwijzer, Grootenberge.
98 De Vos J., onderw., Diepmeersch, Meilegem
99 Ceuterick-Menschaert Geert, Hoogstr., Sottegem
5100 Menschaert G., „ „
1 Menschaert Geert, „ „
2 Van den Berghe Amaat, „ 12, „
3 Goossens A., hoofdonderwijzer, Munckzwalm
4 Maes E., hoofdonderw., St-Blasius-Boeckel
5 Mev. Brewaeys J.. Statiestr., Sottegem
6 Mev. Brewaeys P., „ „
7 Mej. De Groof Maria, Zavel, 16, „
8 De Groote O., hoogst., „ „ „
9 De Zutter Leon, Einde Neerstr., „
10 Van Cauwenberghe O., bouwm., Kerkhofstr., „
11 Mangelinckx Leon, Kazernstr., »
12 Ghys Hector, Trapstr., 23, „
13 De Vloedt G., bouwm., Kerkhofstr., „
14 Jacquet Leon, „ 23, „
15 Van den Berghe V., Hoogstr., 12, „
16 Morel A., Augustijnenstr., 27, Antwerpen
17 Druine E., Boomschestweg., 376, „
18 De Bevere Raphael, Middelheimlaan, 59, „
19 Verhofstadt A., Rijnpoortvest, 32, „
20 Oosterlinck D., Beeldh., Zondernaamst., 59, Gent
21 Kielemans K., Mter Maalder, Gasmeterl., 186, „
22 Hemelaers H., Schoolstr., 61, Sint-Amandsberg-Gent
23 Verkerke J., bed., Groote Plaats, Auvelais
*24 Mev. Van Overstraeten-Willems, Eilandstraat, 2, Aalst
25 Van Nuffel, luitenant, Van Wambekekaai, 8, „
26 Mev. Van Nuffel, „ „ „ »
27 Mej. Ducaju, Van Wambekestr., 8. »
28 Cool J., beambte, Denderstr., 58, „
29 Bruyninckx J., Franckenstr., 6, Antwerpen
30 Mevr Bruyninckx J., „ „ „
31 Mev., Van Volthoven, Nationalestr., 98, „
32 Mev., Desopper-Wouters, leerares, Ferrerlaan, 22, Geldenaken
33 Mej. Celis J., Meir, 34, Antwerpen
34 Dekkers Alfons, Keizerstr., 66, „
35 Van Mol Aart, de Moystr., 33, „
36 Desaert G., Emmanuel Hielstr., 10, Dendermonde
37 Pierret J., Dries, 20, St-Genesius Rhode
38 Renneboog J., postbed., Fonteinstr., »
39 Wets J., beeldsn., Hof-ten-Hout-st., 30, „
40 Van Opbergen J., smidsg., Lindestr., 12, „
41 Beckers F., schoenm., Dorpstr., 28, „
42 Michiels A., beambte, „ „ „
43 Weemaels F., meubelm., Kasseide van Alsemberg 1, St-Genesius-Rhode
44 Verhemeldonck F., Van Helmontstr., 21, Antw.
45 Walschots H., Suyvenberggasthuis, „
46 Adriaensens A., klerk, Greinstr., 27, „
47 Van Beirendonck K., Vonckestr., 167, Herenthout
48 Drijbooms F., Stweg. op Bouwel, „

INHOUD Nr 7.

Belœil	93
Verminderingen	96
Cerf	97
Kampeersport bij Winterdag	100
De Wildzang en de Touring-Club de France	101
Wat iedere V.T.B.er weten moet	102
Verkeerswegen	103
Bondsleven	104
Gemengd	105
Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.	106
Ledenlijst	107

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baesrode.

DE TOERIST

V.T.B.

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5,00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 8 **15 April 1923**

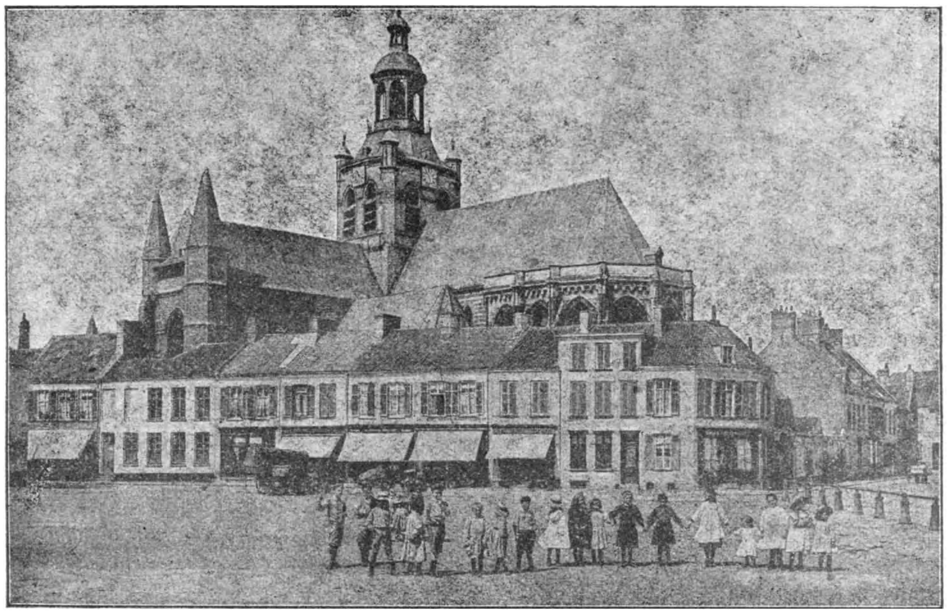

Broekburg. — Paardenmarkt. De Toren.

Negen dagen in Fransch-Vlaanderen

Met uitzondering onzer IJzerpiotten en onze West-Vlaamsche refugiés,welke er door de omstandigheden tot een betrekkelijk lang of min of meer herhaaldelijk verblijf gedwongen werden, weten de Vlamingen heel weinig af van die streek, welke op het einde der XVIIe eeuw van de overige Zuid-Nederlandsche provinciën werd afgescheiden. In weerwil van het feit, dat vooral sinds de groote revolutie het centraliseerende Frankrijk alles in het werk stelde dit gewest te verfranschen, is de bevolking hier nog grootendeels Vlaamsch van aard en zeden gebleven. Zelfs valt er in de laatste jaren hier een heropbloei van het

Vlaamsche stambewustzijn vast te stellen, beweging waarvan het interessante tijdschrift „Le Beffroi de Flandre", dat de leus „Alles voor Vlaanderen en Vlaanderen voor Christus„ tot de zijne heeft genomen, de heel verdienstelijke tolk is.

In een zijner laatste nummers gaf bedoeld tijdschrift een heel goed combineerd ontwerp voor een negendaagsche reis in Fransch-Vlaanderen. Wij willen dit plan hier even overnemen en het na toevoeging van enkele aanduidingen over de bezienswaardigheden der bezochte plaatsen aan onze leden voor leggen. De reis gebeurt best per fiets; anders deels per spoor en deels te voet.

Van de Panne naar Bray-duinen 8 km.,van Bray duinen naar Hondschoote 14 km. Spoorbaan van Adinkerke-Panne naar Bray-duinen; stoomtram van Bray-duinen naar Hondschoote.

2e dag. Van Hondschoote over Killem en Rexpoede (in beide plaatsen mooie laat-gothische kerken) naar Herzeele (XVIIe eeuwsche kerk met gebeeldhouwden predikstoel, oude schilderijen en merkwaardige graftombes) en Winnezeele In de kerk van dit laatste dorp staat er een merkwaardige gothische predikstoel afkomstig uit de St. Martenskerk van Ieperen. Verder de kantonplaats Steenvoorde, wiens mooie laat-gothische hallenkerk een monumentalen toren en een XVI eeuwsche heilig-graf groep bezit.

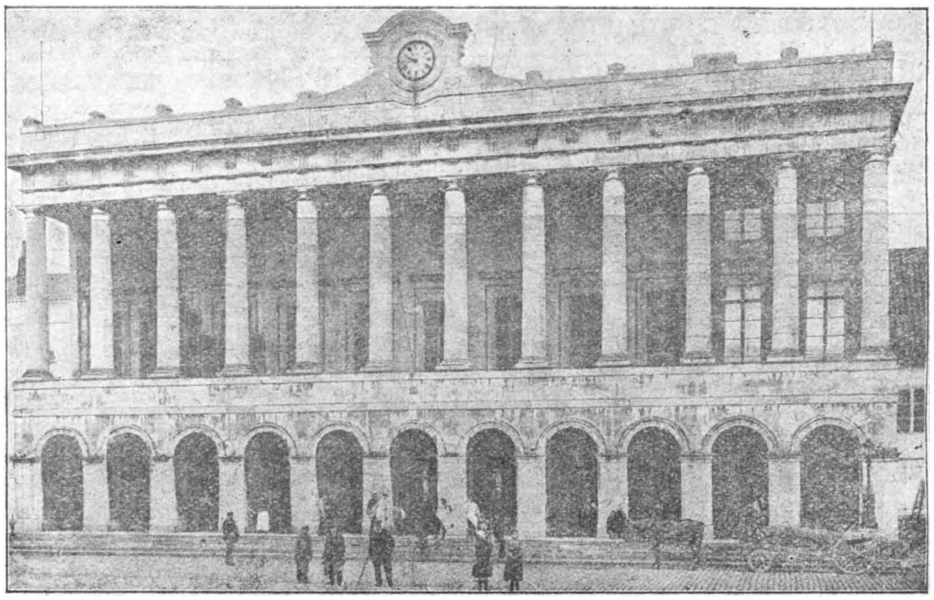

Hazebroek. – Stadhuis.

1e dag. Van de Panne (het beste uitgangspunt voor Vlaamsche Toeristen) naar Bray-duinen (badplaats), van daar over Gyvelde (oud stadje met Romaansche kerk) dwarsdoor de groote Moere, merkwaardige inpoldering in het begin der XVIIe eeuw tot stand gebracht door den Antwerpschen architekt Wenceslas Cœberger, naar Hondschoote. Te Hondschoote even gaan bekijken de laatgothische hallenkerk met uiterst mooien toren van 1513 (rijzige steenen naald). Het stadhuis insgelijks laat-gothisch van 1558 met oude Vlaamsche opschriften, waarvan een de geschiedenis der stad resumeert, en schilderijen, herinnerend aan de overwinning alhier in 1793 door de Franschen op de geallieerden behaald.

Van Hondschoote naar Steenvoorde 22 km. stoomtram.

3e dag. Van Steenvoorde over het grensstation Godewaarsvelde, den 158 m. hoogen Katsberg op, waarop de Trappisten abdij van Sint-Maria-op den berg in 1821 door den kunstschilder Ruyssen gesticht. De moderne abdijgebouwen verdienen geen bijzondere belangstelling, wel het mooie gezicht dat men van hier uit over de Westlandsche vlakte en tevens op de Zuid-Vlaamsche heuvelketen, o. m. op den Kasselberg en op den Kemmelberg, geniet.

Van den Katsberg naar Boeschepe (schilderachtige kerk uit de XIVe-XVe eeuw, op de helling van den Boeschepe-berg (37 met.) ge-

bouwd) Den Zwarten berg (131 m.) laat men links liggen en over Sint Jans Cappel bereikt men het thans geheel verwoeste Meteren. Van daar naar het oude door den laatsten oorlog deerlijk geteisterde stadje Belle. Men kan er even verwijlen bij de puinen van enkele merkwaardige gebouwen: het pittoreske XVIe eeuwsch stadhuis met belfort uit de XVIe eeuw, de imposante Sint Vaastkerk, een gothische hallekerk grootendeels van 1609, en de barokke Jesuitenkerk van 1635.

Steenvoorde-Belle 18 km. per fiets of te voet.

4e dag. Van Belle naar Merris (in de kerk van 1559 mooie laat-renaissance meubeleering uit het begin der XVIIe eeuw), verder door het 2.524 hectaren grootte Nieppe-woud naar Morbeke. Te Morbeke mooie laat-gothische kerk met graftombes uit de XVe eeuw, renaissance orgel en predikstoel. Bij het modern kasteel overblijfsels aan het XIVe eeuwsch slot; mooi kasteel van „la Motte aux bois„ van 1669. Van Morbeke over het Bourre kanaal naar Hazebroek.

Te Hazebroek bekijkt van even het classicistisch stadhuis, het laat-renaissance godshuis, voormalig Augustijnen-college, met

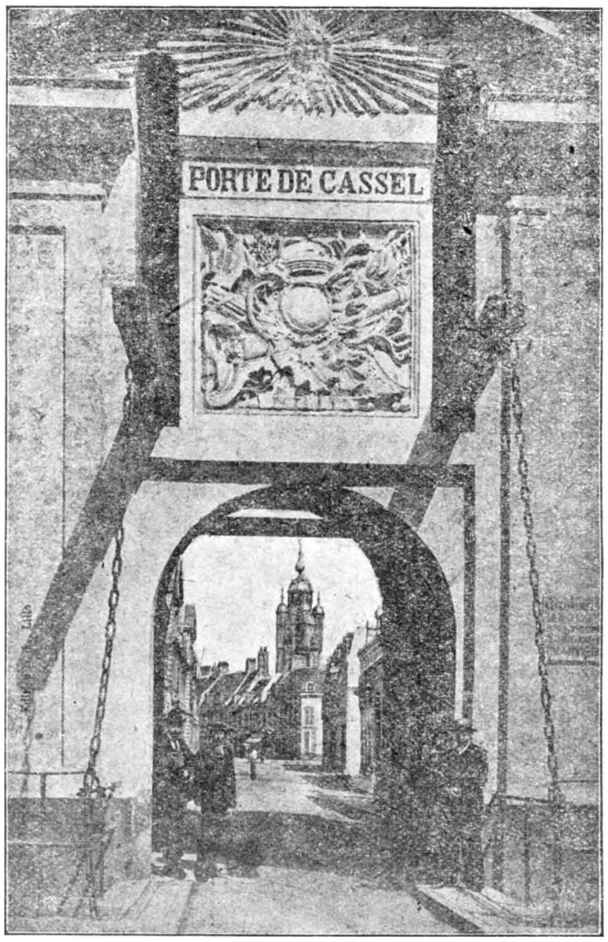

Bergen. — Ingang van de Zuidstraat.
Kasselpoort.

mooie gevel van 1616, en de Sint Eligius kerk uit de XVe en XVIe eeuw met slanke opengewerkte steenen naald van 1532. Van binnen enkele oude schilderijen.

Van Belle naar Hazebroek over Morbeke 20 km. Spoorbaan van Belle naar Hazebroek.

5^e dag. Van Hazebroek over Hondegem naar Kassel. Kassel is op toeristisch gebied de meest interessante plek van Fransch-Vlaanderen, dit vooral om hare eenig schilderachtige ligging op den top van den 157 m. Kasselberg, een alleenstaande heuvel van ijzerhoudend leem, welke de vlakke Vlaamsche vlakte van heinde en verre beheerscht. Bij helder weer kan men van af het hoogste punt van den berg, den kasteelheuvel, tot dertig steden en honderd dorpen tellen. Men zou zelf den O. L. Vrouwetoren van Brugge kunnen zien. In alle geval reikt het gezicht tot Duinkerken en de zee. Ten Oosten ziet men heel duidelijk de Catsberg, Boeschepeberg, Zwarte berg en Kemmelberg; ten Westen bemerkt men den berg van Watten en de heuvelen van het Boelonneesche. Op het N. Oostelijk gedeelte van den berg vormen 11 windmolens een uiterst schilderachtige groep.

Kassel bezit ook enkele bezienswaardige oude bouwwerken. Op het stemmige marktplein bekijken we beurtelings het oude raadhuis van 1634 in West-Vlaamsche renaissance met ouder gothische onderverdieping; thans museum van plaatselijke en Romeinsche oudheden; verder het huidige raadhuis, eertijds zetel van het leenhof der kastelnij van Kassel en vergaderplaats der staten van Westelijk Vlaanderen. Het bestaande bouwwerk uit het begin der XVIIe eeuw, is een niet onaardig specimen van laat-renaissance stijl. Het oud hof van Halluin is een mooi Louis XVI gebouw. Aan het Westelijk uiteinde der stad bevinden zich de stoere laat-gothische hallekerk en de barokke Jezuitenkerk van 1687.

Het stemmig oud-gasthuis uit de XVIIe eeuw bezit een eigenaardige barokke kapel.

De Vlaamsche Toerist vergete niet, dat het te Kassel was, dat de heldhaftige Zannekin in 1328 door een overmachtig Fransch leger werd verslagen.

Van Kassel naar Noordpeene, alwaar de merkwaardige kerk uit de XIVe en XVIe eeuw eene mooie opengewerkte torennaald bezit, benevens een Romaansche doopvont en een XIIe eeuwsche graftombe; kasteel uit de XVe en XVIIe eeuw, gedenkteeken van een Fransche victorie in 1677. Van Noordpeene door het groote woud van Clairmarais naar Sinte Momelin, bekende bedevaart voor niettijdig sprekende kinderen. Kostbare Ste Momelinusschrijn uit de XVIe eeuw. Verder naar Watten ten Oosten beheerscht door den Wattenberg 72 m., waarop oude middeleeuwsche toren.

Van Hazebroek naar Kassel 19 km. Van Kassel naar Watten over Sint Momelin 28 km. Spoor van Hazebroek naar Kassel; spoor van Kassel naar Watten over Hazebroek en Sint Omaars.

6^e dag. Van Watten over Lederzeele (bronnen van den IJzer), Bollezeele (bedevaartskerk van 1606, gedeeltelijk in de laatste eeuw verbouwd), Ledringem (mooie omgeving) naar Womhout (uitgestrekt driekantig marktplein; flinke laat-gothische kerktoren). Van Womhout naar Eiskelbeke (mooie laat-gothische kerk; interessant slot uit hetzelfde tijdvak.) Watten Eiskelbeke 18 km. te voet.

(Wordt vervolgd) C. L.

VTB

MEN KOME ZELF

LANDDAG

OP 12 EN 13 MEI

IN GENT

MEN VORME ZOO MOGELIJK GROEP - REIZEN

MEN BRENGE ANDEREN MEE

Automobilisme

—:—:—

Voor de Practijk

ALS 'S MORGENS, BIJ KOUD WEDER, DE MOTOR KOPPIG IS.

't Is koud 's morgens en de motor is koppig. Niettegenstaande het herhaald starten met den aanzetter, waarmede uw auto natuurlijk voorzien is en waarover ge nooit zoo fier waart als thans, blijft de motor hardnekkig weigeren.

Geen spoor van ontploffing, niets.

Pas dan enkel het volgende middeltje toe, dat u onmiddellijk helpen zal.

Giet in iederen cylinder, langs de decompressiekraantjes als ze er zijn, en langs de bougiegaten als ze er niet zijn, enkele kubieke centimeters petroleum ; dit zal uw zuigers wat lossen en u aanstonds bij het aandraaien wel dienstig zijn.

Vooraleer de kraantjes te sluiten, spuit er enkele druppeltjes sulfuur-ether in — dat gij bij den eersten apotheker vindt — draai aan en uw motor begint te loopen.

Het kan nu wel gebeuren dat, uit hoofde van de koude, uw motor, na enkele toeren, stilvalt. Erger u niet, spuit nog wat sulfuur-ether in. Mocht hij een tweede maal stilvallen, ga dan als volgt te werk :

Steek in de luchttoevoeropening van uw carburateur een propje en opent een weinig de smoorklep. Zet dan weer aan bij middel van sulfuur-ether indien zulks noodig is. Loopt de motor nu enkele oogenblikken, neem dan langzamerhand het propje weg, terwijl gij zachtjes de smoorklep meer opent. Vervolgens zet ge uw gashandeltje in een positie vast, waarbij de smoorklep voldoende openstaat om uw motor, zelf op ralenti, te laten blijven loopen. Zoo zult ge een hernieuwd stopvallen vermijden.

Hebt ge geen ether dan kunt ge als volgt te werk gaan, waarbij de motor onmiddellijk zal blijven op ralenti draaien.

Wikkel rondom de inlaatbuis een doek in kokend water gedompeld. De inlaatbuis met de carburateur gaan nu genoeg verwarmen om een haast onmiddellijke verdamping van de benzine te geven en de cylinders, van den eersten toer af, voldoende te voeden.

Is het zeer koud, dan kan men eerst den motor in gang zetten en hem enkele minuten laten draaien, dus verwarmen, vooraleer men den radiator met water vult. Na enkele minuten vult men langzaam.

LEK IN BENZINELEIDING OF VERGAARBAK

Komt het maar zelden voor dat een lek zich voordoet in den benzinevergaarbak, dan is dit in de leiding, vooral daar waar de buizen vastgemaakt worden en inzonderheid aan de verbinding met den carburateur en den filter, wel meer het geval.

Is de vergaarbak niet heelemaal dicht, of doet het lek zich in de leiding voor, dan kan men het volgend mengsel klaar maken en ermede de plaats bestrijken waar het lek zich voordoet. Het mengsel heeft vooral de eigenschap niet in de koolwaterstoffen, als benzine, petroleum, gecarbureerde alcool, smeeroliën, enz. oplosbaar te zijn, zoodat het door deze stoffen niet aangetast wordt, terwijl het integendeel in water wel oplosbaar is en ook smelt bij matige warmte.

Dit mengsel bestaat uit gelatine en glycerine, waarbij een weinig picrisch zuur gemengd wordt teneinde het antiseptisch te maken.

Ziehier de verhouding waarin deze stoffen, die men gemakkelijk bij elken drogist kan verkrijgen, dienen gemengd :

Witte of lichte gelatine : 750 grammen.
Glycerine : 250 gram (bij 30 Beaumé).
Picrisch zuur : 10 grammen.

Voor de bereiding gaat men als volgt te werk : De gelatine, om ze week en zwellend te maken, wordt eerst in koud water gedrenkt en dan in een waterbad gewarmd ; de glycerine en het picrisch zuur worden er dan in verwerkt.

Wordt het mengsel in een koude telloor gegoten, dan stolt het weldra ; men kan het aan stukken snijden en deze stukken in een bokaal voor het later gebruik bewaren.

Heeft men het later noodig, dan zal men enkel de hoeveelheid, die men noodig heeft om den vergaarbak in te wrijven of de verbinding te smeren, een weinig verwarmen in het waterbad en dan gebruiken.

HET BEWINDEN VAN DE VEEREN.

Wilt ge een praktisch middel om den levensduur van uw veeren te verlengen niettegenstaande den erbarmelijken toestand, waarin onze verkeerswegen zich bevinden, en waarin voorloopig, nu onze financiën er zoo weinig schitterend voorstaan, geen verbetering zal gebracht worden ?

Past dan het middel toe, dat gij voorzeker reeds hebt zien gebruiken bij koerswagens en andere goed onderhouden auto's.

Dit middel bestaat in het bewinden der veeren met touwen of koorden.

Het breken is, door den band, het gevolg van het hardworden der veer, met andere woorden, de veer heeft hare veerkracht verloren. Een gebrekkig onderhoud is daar de schuld van. Worden de veerbladen niet op tijd gesmeerd — hoeveel chauffeurs denken daar ooit aan ? — dan zullen roest en slijk weldra alles doen samenroesten ; bij het doorbuigen der veer kunnen de bladen niet vrijelijk meer over elkaar glijden... en de veer breekt bij den eersten schok.

Het redmiddel dat hierbij kan toegepast worden is eenvoudig en — hetgeen in het automobielsport maar weinig voorkomt — goedkoop. Temeer, eenieder kan het zelf toepassen.

Ziehier hoe men daarbij te werk gaat.

De veer wordt onder den wagen uitgehaald en vervolgens op de gekende wijze in de bankvijs gedemonteerd. De bladen worden zorgvuldig gereinigd, afgekrabt en dan flink ingevet, met daarvoor speciaal bereid vet. Ze worden vervolgens weer in elkaar gemonteerd.

Het bewinden geschiedt nu best, vóór de veeren weder onder den wagen geplaatst worden.

De eerste bewinding geschiedt met behulp van chatterton-band, welke men bij iederen electricien bekomen kan en, zooals men weet, als isoleerband voor de electrische geleidingen gebruikt wordt. Deze band wordt schroefsgewijze rondom elke helft van de veer gewonden, waarbij men aan het uiteinde van de veer aanvangt en eindigt bij de stroppen. Bij elken toer bedekt de band lichtjes den vorigen toer.

Vervolgens vangt de bewinding aan met behulp van touw. Hiervoor neemt men touw van ongeveer 5 mm. dikte. Deze touw wordt nu op dezelfde wijze als de chatterton-band rondom de veer gewonden, met dit verschil evenwel dat bij elken toer de koord sterk tegen den vorigen toer wordt aangespannen en goed aangetrokken. Komt men aan de veerstroppen, dan eindigt men met een flinken strik. Het wordt hierbij wel verstaan dat het gedeelte van de veer, begrepen tusschen de twee stroppen, deel waarmede de veer dus op de as bevestigd wordt, totaal vrij blijft.

Een tweede laag chatterton-band wordt nu over de koordbewikkeling gewonden, en op zulke wijze aangebracht, dat elke winding de vorige voor een goed deel bedekt. Het uiteinde wordt vastgemaakt met het onder de laatste winding te leggen.

Het werkje is nu afgeloopen. Voor een gewonen wagen neemt het ongeveer een halven dag in beslag.

Het voordeel van die bewinding zit nu hierin, dat de veer in een uitstekenden staat van smering gehouden wordt. Terzelfdertijd zal de koord de bladen bij het opwippen van den wagen beletten van uiteen te gaan : het breken wordt er practisch door voorkomen. Zelfs in de uitzonderlijke gevallen dat een der bladen breekt, wordt men dit niet eens gewaar.

Wil men het geheel nog duurzamer maken, dan bedekt men de buitenwinding van chatterton-band met een verflaag, die haar meer bestand maakt tegen water en slijk. Deze buitenwinding hoeft drie à viermaal per jaar vernieuwd te worden. De koordwinding dient soms een gansch jaar.

(De Auto-Practijk).

GENT roept ons allen op 12-13 Mei naar den V.T.B.-Landdag.

Allen op 12-13 Mei op post in **GENT** naar den Toeristenlanddag.

De V.T.B-ers gaan op 12-13 Mei naar den landdag in **GENT**

Het Urdal en Vianden

Van Clerf uit bereiken wij het gemakkelijkst de Ur, de grillige rivier, die de scheiding maakt van Duitschland en van het Groot-Hertogdom Luxemburg. — Met een der prachtige autobussen zijn we de ruime macadam-wegen opgereden naar Marbach en Dasburg en achter ons liggen de Kroonwouden rond Clerf, door elkaar gevouwd als blauwe tulesluiers, wegdoezelend op de verre horizonten. — Wij rijden rustig rond de hellingen van vele bergen, dan klimmend, dan dalend, gedurig afwisselend van wendingen ; vaak hebben we links de rijzende berg, en rechts de diepte, de valleien, de oneindige vergezichten. Wij volgen langen tijd een keten van barre rotsen, waarop de bloeiende egelantier een klare kleur en de sijpelende bronnetjes, die eeuwig druipen uit de flanken der rotsen, een blijde klank zijn. Eindelijk beginnen we te dalen, te dalen ; de vallei kan niet verre meer zijn. De auto volgt getrouw de kronkelende baan, die lenig als een lint telkens op zich terugplooit, lager en lager. Eindelijk wijken eensklaps de groote bergschaduwen, en onder ons ligt de vallei in zonnefeest : smaragdgroene weiden met millioenen witte madeliefjes aan de oevers der rivier. Het is een miniatuurwereldje, een droom !

Nietig en klein liggen daar de huizekens in het dal gezaaid rond de kerk ; de Ur trilt als een fijn zilverlint door de weilanden en... struikelt verder schuimend over de rotsblokken : Sprookjesland van Doornroosje, niet zooals de Ourthe, niet zooals de Hoëgne, niet als de Maas ! Een persoonlijkheid, die men elders niet vinden kan. Vele stroomen heb ik gezien maar wat betreft de natuurpracht, de harmonische ligging der vallei, de haast tropische plantenwereld, dan haalt geen het op de romantische, idyllische Ur. — Is dit dal, schier eenzaam en verloren, genoeg bekend ? Ik zou het wel het schoonst durven noemen, van al wat ik ooit zag. — Het is een paradijs van rustigheid, een atmosfeer van stil geluk verzadigd van vrede, vrij van wereldsch getier en ijdelheid. Was het niet hier dat Victor

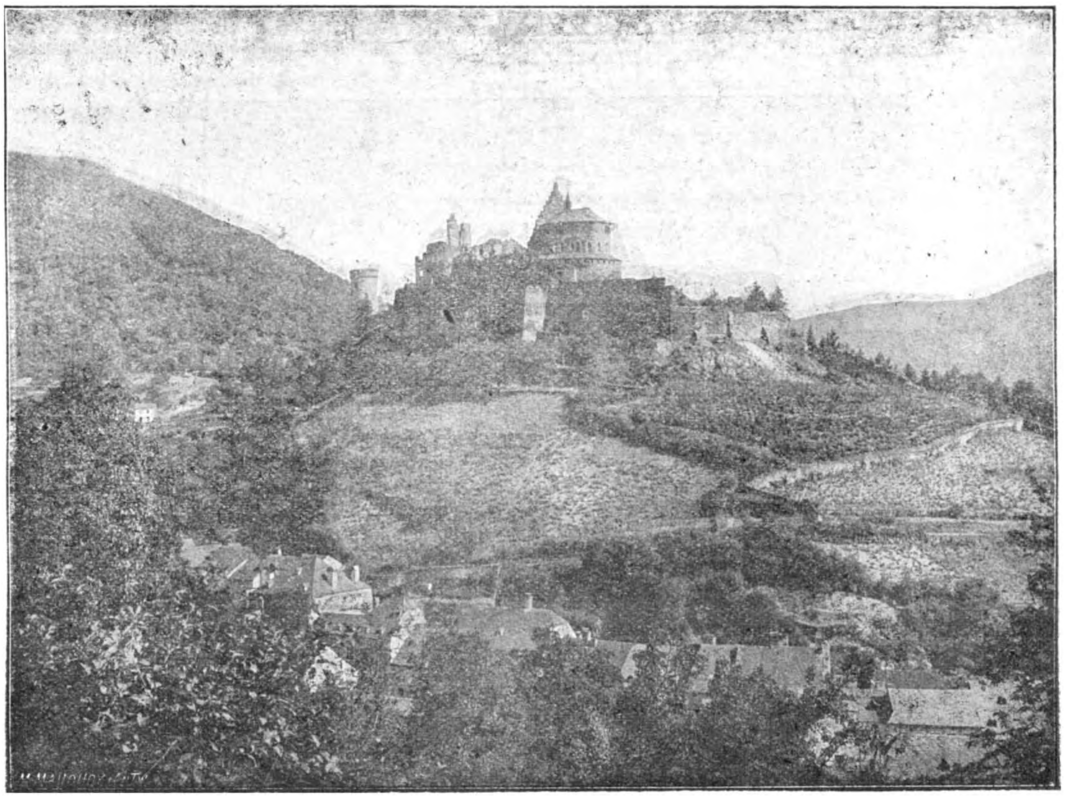

Het Slot te Vianden.

Hugo, na zijn verbanning, leven kwam ? — Na Ober Eisenbach bereiken we Stoltemburg. Verder bereiken wij Vianden. Het is een stil Ardeensch stadje gebouwd langs beide oevers van de Ur ; een antiek nestje, waar de menschen U vreemd bekijken. Het hoekhuis rechts over de brug was destijds de woning van Victor Hugo, die van Vianden menig mooie ets heeft nagelaten... en menig mooie beschrijving ! —

Vianden is wel bekend om zijn reuzigen burcht, de meest belangwekkende puin (uit het leenroerig tijdvak !) van gansch Europa. — Op een domineerende heuvel ligt het slot, alsof het geheel de omliggende vlakten beheerschen wil ! De geweldig wijdsche massieve puin brengt u weer enkele eeuwen terug naar den tijd, toen de kasteelheeren als vrijgevochten koningen elkaar nijdig beoorloogden. Het blijkt haast alsof die slotvoogden reuzen zouden geweest zijn, zoo verbazend ruim zijn de verhoudingen van den bouw. Misschien is het massieve karakter ook wel dienstig geweest als intimidatiemiddel ? In ieder geval, het belegeren van dergelijk hooggelegen versterkt slot schijnt slechts mogelijk geweest te zijn door een langzaam uithongeringssysteem. — Het is de moeite waard het slot te bezichtigen ! Het bevat menigvuldige zalen voldoende om al de schildknapen, edellieden, hofdienaren, gezanten en vazallen te herbergen ; daarenboven nog folterkamers, gevangenissen, wapenzalen, treurvertrekken en huiskapel. — De wind en de tijd hebben de zandsteenmuren onophoudelijk afgebrokkeld, alle omtrekken afgerond. Zware slingers klimopranken behangen de schansen met zwaar festoen en alleen de vogels willen er toeven. De dikke cylindertoren doet denken aan de grimmige verhalen van Blauwbaard. Aan de gevels steken de regengoten uit, die gesmeed zijn in de gedaante van vreeselijke vampiers, reikhalzend en loerend in het landschap, zware gulpen water uitspuwend naar de diepte. — De wachter, die U in zijn Waalsch dialekt de toegangskaartjes aanbiedt, zal op zijn beurt fier zijn als hij U bij voldoende nieuwsgierigheid mag laten zien hoe mooi en karakteristiek zijn eigen huisje is ingericht. Hij zal u doen opmerken het antieke kostbare huisraad, de talrijke opgezette everzwijnskoppen, de zonderlinge jachtinstrumenten en... de folkloristisch-oude prenten uit Luxemburgs' geschiedenis ! Hij zal u ook leiden bij het bloemenperkje op het terras en uitleggen dat « de notelaar daar geplant werd als levensboom bij de geboorte van den jongsten hertog van Luxemburg ». —

En wanneer ge dan den heuvel weer

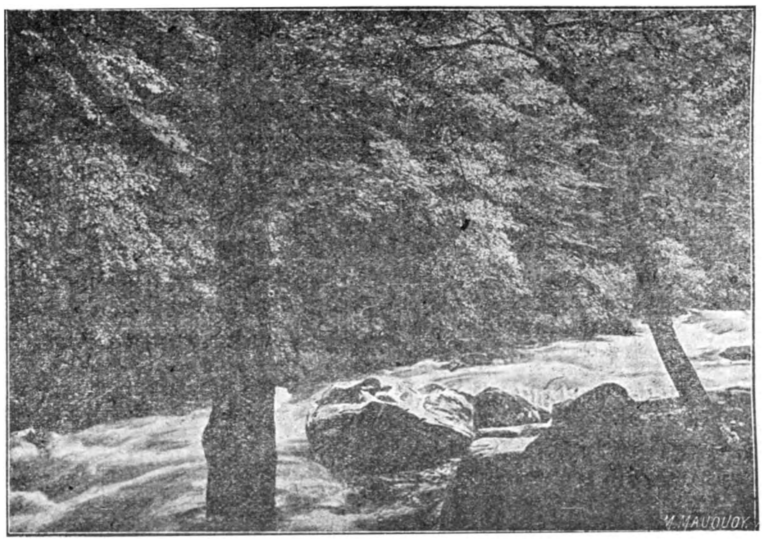

Gezicht bij Vianden.

afdaalt om verder te reizen, de andere schoonheden te gemoet, dan neemt ge een besluit : nog wel eens in uw leven weer hierheen te komen ! E. E.

N.B. — Gedurende de Pinkster-(Sinksen-) dagen richt de V. T. B. eene reis in naar het Groot Hertogdom Luxemburg.

Wij zullen bezoeken : Clerf, het Urdal, Vianden, Echternach, Klein Zwitserland, enz. Nadere inlichtingen volgen later in ons blad.

De Overtocht

(Vervolg en slot van blz. 86.)

Ter gelegenheid van het «Huis ten Halve» (1) werd er gister avond een bal ingericht! Of alles in regel was, hoef ik niet te zeggen: Extra-versiering ; dubbel orkest ; dikkere tapijten ; fraaie toiletten en de daarbijhoorende geparfumeerde dames ! Wat wil men meer op een bal, dan eene vroolijke stemming en streeling van oog en oor. (Wij spreken niet van de voeten welke in te enge schoentjes zitten). Er werd dan ook lustig gedraaid, gepolonaisd of... stil gekeuveld. Zoodoende wordt het natuurlijk vlug vroeg; rond drie uur was zoo wat iedereen van het gezelschap naar de « kevie ».

Onvermijdelijk gevolg : slechts rond 11 ure voormiddag kan men enkele passagiers, op het dek kuierend, hun morgenluchtje zien nemen. Dit geeft overigens een ietwat frisscher hoofd, na zulk een drankrijke avond. Alle gesprekken loopen natuurlijk over den verloopen nacht, en hoe DEZE... met DIE..., enz.

De stemming aan tafel lijdt wel een beetje onder deze langtongerij ! Gelukkig dat kort overnoen, eene afwisseling voorkomt. En die bestaat in ? In het voorbijvaren op korten afstand van een andere « greghound » (2)

Het was de eerste maal dat wij (in volle vaart) een ander passagierschip (eveneens in volle vaart) van zoo kortbij ontmoetten.

Zoodra de boot in het gezicht kwam werd hij geseind, en de kwartiermeester bereidde haastig de noodige vlaggen om het schip te kunnen praaien (3). Op een drafje duikten alle passagiers in de hut om hun kijker te halen (den eersten dag loopt iedereen met zijn verrekijker rond,maar... er valt gewoonlijk zoo weinig meer te bemerken dan water en lucht, dat reeds den tweeden dag, de kijker netjes in de hut « voorhanden » wordt gehouden, tegen de eerstkomende gelegenheid).

Het meeste misbaar gaat natuurlijk op van de zwakkeren ! Als men met een kalm oog het dek overkijkt,dan zou men zich op een wrak wanen welks schipbreukelingen roepen, tieren en wuiven om opgemerkt te worden, ofwel jubelen... omdat eindelijk de redding naakt ! En nochtans het is een doodgewone kollega dien men ontmoet. (Een bewijs te meer dat de mensch een sociaal en sociabel wezen is.)

Er wordt gewuifd tot het schip weer als een vormlooze massa verdwijnt. En dit gaat betrekkelijk snel, te meer daar wij hier in den zwoelen dampkring, veroorzaakt doo den Golfstroom, verkeeren. Inderdaad men kan diens aanwezigheid zeer goed gewaar worden door de temperatuur. Ook de kleur van het water is anders.

De dag verloopt verder kalm. Slechts tegen valavond komt er ietwat beroering, veroorzaakt door het signaleeren van een « iceberg ».

Het is iedereen te vergeven dat de treurige geschiedenis van de « Titanic » hem onwillekeurig te binnen schiet. Rechtuit gezegd, ik voelde mij zelf ook minder aangenaam. De uitkijkpost wordt verdubbeld, en een man naar 't « kraaiennest » gezonden! (4).Wat een geluk dat iedere persoon aan boord zijn noodstation kent. Och ja, dit was ik vergeten te zeggen : Gister toen wij in de machienkamer zaten, werden alle passagiers boven deks geroepen om zich te oefenen bij het gebruik van de reddingstoestellen. In elke kajuit hangt een plaatje waarop o.a. voorkomt : naam van steward en van stewardess, en ook de post welke aan elk passagier voorbehouden is bij de reddingsbooten. Gister werd het alarm-sein gegeven (het was aan tafel tevoren aangekondigd geweest) en al wat beenen had aan boord, kwam de trappen opgestormd met een kurkgordel om het lijf. De bediening der booten werd uitgelegd en eene practi-

---

(1) Halfweg : midden op den oceaan.

(2) Hazewind : naam gegeven aan de snelste Oceaan-schepen.

(3) Praaien : spreken door middel van overeengekomen teekens (Wordt enkel in de scheepvaart gebezigd).

(4) Uitkijkpost boven op de mast.

sche oefening uitgevoerd, besloten door eene oefening der bemanning om eventueele brand te bemeesteren. Er schijnt jolig gelachen en prettig gespoten te zijn !

Deze nacht ook zijn de gasten maar laat naar bed gegaan : een zeker gevoel van ongerustheid kan niet geloochend worden; doch de slaap overmeestert alles.

Den daaropvolgenden morgen beginnen de meeste reizigers reeds met hun boeltje weer in te pakken, want heden avond komen wij ter bestemming. De stewards krijgen het hierbij weer buitengewoon druk. In den namiddag worden wederzijds afscheidsbezoeken in de hutten afgelegd, want ja... op dien korten tijd werden vele vriendschapsbanden aangeknoopt met personen welke men misschien nooit meer ontmoet. Maar wat wilt ge: Niets legt sterker banden, dan eenige dagen gezelschapsleven, waar men dezelfde gevoelens en dezelfde gedachten tot uiting laat komen.

En zoo naderen wij de haven. Wij krijgen een loods aan boord, welke het schip veilig zal « dokken ».

Dokken mag men die haveninrichtingen misschien niet noemen,het zijn eerder kunstmatige «piers», waarvan de aanlegplaatsen, loodsen en toerusting steeds aan de schepen eener zelfde lijn voorbehouden zijn.

Een laatste afscheid aan de ons bekende scheepsofficieren, eene fooi of wat aan stewards en andere goedhartige kerels, en de brug af met een angstig gevoel voor.. de toloverheden !

Ja, die zijn over zee wel wat sekuurder dan bij ons. Het lukt daar niet, zelf een « Vu » op zijn bagage te schrijven !! Men wordt letterlijk in verzekerde bewaring gehouden, maar... hoffelijk hoor; dit moet ik er bijvoegen !

En zij, wie nu de lust bekruipt het ook eens te « avonturen », teneinde het fijne ervan te weten, die wensch ik van harte : Goede reis !

Zij zullen het zich niet beklagen !

WAT IEDERE V.T.B.ER WETEN MOET

Een goed en gemakkelijk middel tegen regen

Het gebeurt zoo dikwijls, dat tijdens het regenen het uitzicht zeer wordt belemmerd door het aankleven van regendruppels op het windscherm van auto's of side-cars. Een goed en tevens gemakkelijk en goedkoop middel om dit euvel te voorkomen is de ruit met een stuk Marseillezeep (60 °/° — 70 °/° olie bevattend) degelijk in te wrijven met een zeemvel, zoodat nog een lichte zeeplaag achterblijft. De regen is dan geen hindernis tot sturen of voor het uitzicht. Dit middel kan ook op brilglazen worden toegepast.

Tegen mist (in donker) is het raadzaam een witte doek voor de lantaarn te binden.

VERKEERSWEGEN

Uit het Antwerpsche. — Arme fietsers.

De steenweg Antwerpen-Lier is nu prachtig herkasseid. — Daardoor is de fietsbaan geheel ontredderd. — Hier en daar is nu een afstand met nieuwe asch bedekt, op zoo'n wijze dat werkelijk geen fietser er door kàn. De nog braakliggende deelen kunnen door hun hobbeligheid volstrekt niet bereden worden. Wij fietsers moeten dus... de kassei op. —

De belangrijke weg Heyst-op-den-Berg-Aerschot wordt dagelijks door een massa fietsers afgelegd. Wanneer zal de bevoegde overheid er eens aan denken, daar een afgebakend fietspad te leggen ?

Onlangs werd er... nogal handig, naast den steenweg asch uitgespreid.

Natuurlijk wordt bij het voorbijtrekken van karren en auto's dit pad ook gebruikt. Daarbij ligt op de zoogenaamd herstelde deelen een laag asch van zoowat een halve dm. Ik geef het den besten fietser te doen daar door te raken.

Is het dan ook zooveel geeischt, bij een herstelling even een rol te gebruiken, of de asch vast te stampen ?

Och, dat hoeft immers bij ons niet. In den vreemde alleen kan men dat.

Nadat enkele fietsers in de mulle asch getuimeld zijn, zal de baan vanzelf verharden.

De fietsbaan **Contich-Edeghem** is gedeeltelijk hersteld, en wel in de gemeente Contich. Zou de bevoegde overheid niet kunnen zorgen, dat over de twee viaducten eene baan gelegd werd, waar werkelijk een fietser op blijven kan ?

De brug van Wetteren.

De nieuwe brug over de Schelde te Wetteren, welke deze moet vervangen, die de Duitschers in de lucht bliezen, zal vanaf 1 Juli a. s. voor het verkeer geopend worden.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk)

BRUSSEL

29 APRIL. Bezoek aan Grimbergen. Bezichtiging van de Kerk en de prachtige Abdij onder leiding van E. Pater Jac. M. Van de Kamp. De niet-fietsers vereenigen zich om 1 ½ uur, bij de tram naar Grimbergen op de Rogierplaats- (Noordstatie). Deze groep vertrekt per tram en heeft tot leider dhr. Van den Berghe. In Grimbergen ontmoeten de niet-fietsers en de fietsers elkander.

Voor de fietsers :

Tocht van Brussel over Vilvoorden en Verbrande Brug tot Grimbergen.

Plaats van samenkomst te Brussel op de groote brug over den spoorweg bij de statie van Schaarbeek (Teichmanbrug. Vertrek om 1 uur.

In Vilvoorde ontmoeting van de Mechelsche V. T. B-fietsersclub en de Vilvoordsche V. T. B. fietsers, om gezamenlijk verder door te rijden naar Grimbergen. Daar vereenigen zich de fietsers met de andere groep, die per tram komt. Gezamenlijk bezoek aan de Abdij en Kerk. De fietstocht staat onder leiding van den hr Verbouwe.

Alle V. T. B.ers zijn welkom.

IN MEI. Wandeltocht door het Zoniënbosch. Nadere berichten in volgend nummer.

MECHELEN.

Zondag 22 APRIL. Wegens een onvoorzien toeval wordt de uitstap naar Heyst-op-den- Berg en Westerloo en Tongerloo verschoven tot begin Juni.

Zondag 29 APRIL. Tocht naar Grimbergen. Bezoek aan de merkwaardige Abdij in samenwerking met tak Brussel. We kunnen al onze leden niet genoeg aanzetten aan dezen uitstap deel te nemen.

Voor de fietsers : Vertrek om 13 u. aan de Brusselsche poort naar Vilvoorde waar wij de Brusselsche vrienden ontmoeten.

De voetgangers vertrekken per spoor uit Mechelen om 13,08 u. tot Vilvoorde van waar aangename wandeling tot Grimbergen.

ANTWERPEN.

Op Zondag 15 APRIL, om 10 uur 's morgens, in samenwerking met de « Vereeniging tot Behoud van Natuur- en Stedenschoon ». Bezoek aan de oud-Antwerpsche stadswijken onder leiding van den Heer De Ridder, voorzitter van de « Vereeniging tot Behoud van Natuur- en Stedenschoon ». — Bijeenkomst om 10 uur in het Rubbenshuis.

Op Zondag 22 APRIL. Wielerclub. Langs boschrijke wegen naar Brasschaet, Peerdsbosch, 's Gravenwezel, Brecht en Westmalle. Vertrek Schijnpoort om 9 ure.

Op 29 APRIL. Wielerclub. Bezoek bij onze vrienden te St- Amands. De tocht gaat langs Aertselaer, Hemixem, St.Bernard, Hellegat, Boom, Hingene, St Amands, Temsche, Bazel. — Mooie landschappen ; prachtige kasteelen ; oude burchten.

Vertrek : Zwemdok (Zuid) te 8 ure stipt.

Licht en knapzak niet vergeten !

BRUGGE.

Op Zondag 21 APRIL om 8 1/4 u. 's avonds belangwekkende voordracht over « Een reisje door mooi Nederland » : lokaal « Pension St. Christophorus » Nieuwe Gentweg, 78, Brugge ; Spreker : Heer Opv. G. de Schampelaere, beschermend lid V. T. B. De spreekbeurt wordt opgeluisterd met prachtige lichtbeelden.

LEUVEN.

Op Donderdag, 19 APRIL, 's avonds om 8 uur in « Sint Jan », Statieplein. Propagandavoordracht. Spreker dhr. Chr. de Doesvan Brussel.

ST. AMANDS (bij Puers)

Op Zondag 29 APRIL : Propagandavoordracht

OP 12 en 13 MEI VLAAMSCHE TOERISTEN LANDDAG TE GENT.

GEMENGD

Dr Eugeen van Oye-avond.

Op 18 April, om 8 uur 's avonds heeft te Antwerpen, zaal St. Willebrordus, Pastorijstraat, een prachtige Van Oye-avond plaats.

Verleenen hun medewerking :

Mej. Germaine Michiels, Mev. Van Rooy-Warocquiers, Dr. J. O. De Gruyter, Best. Ned. Schouwburg, Bogaert, Leeraar Vl. Konservatorium, Franck, tenor Vl. Opera.

Muzikaal gedeelte onder leiding van H. Van Schoor.

Feestredenaar : Dichter Pol de Mont.

Een kunstavond warm aanbevolen bij onze leden.

V. T. B. 'ers, bij uwe uitstappen :

Laat niet, als dank voor 't aangenaam verpoozen,
Den eigenaar van 't bosch de schillen en de doozen.
Uit « De Kampioen »

Leuven.

De Commissie van Landschappen heeft geschreven aan het stadsbestuur, dat de boomen der Volksplaats en Hoogeschoolplaats niet verkocht mogen worden.

Gelukkig !

Reizen naar bezet Duitschland.

De Belgische onderdanen, die wenschen naar de bezette gebieden van de Roerstreek te reizen moeten zich voorzien van een regelmatige pas, waarop in 't bijzonder staat vermeld, dat de belanghebbende de toelating heeft om deze gebieden te bezoeken.

Binnen de drie dagen van hun aankomst in het Roergebied, moeten de belanghebbenden zich aanmelden op het 5e kantoor van de divisie-staf der streek, om er hun reisverlofbrief te laten afstempelen en om er de noodzakelijkheid van hun reis en van den duur van het verblijf in de streek te bewijzen. Dit militair visum moet om de veertien dagen worden hernieuwd.

Alleen de personen die voor belangrijke zaken naar het Roergebied wenschen te gaan zullen daartoe toelating bekomen.

Dilbeek.

Deze gemeente heeft het prachtig domein Sainte Alène aangekocht. Het zal in een openbaar park herschapen worden.

Dilbeek dient geluk gewenscht en ter navolging gesteld.

De Spoorwegen der Kempen.

De nieuwe spoorweglijnen van Heppen naar Houthalen en van Houthalen naar Winterslag gaan goed vooruit. Men arbeidt thans aan het optrekken der staties van Zonhoven en van Winterslag.

Koekelberg. — Het Elisabethpark.

Het heerlijke Elisabethpark, op de hoogvlakte van Koekelberg, waar jaarlijks duizenden personen van den Brusselschen omtrek de frissche lucht komen inademen, loopt een groot gevaar.

Men wil namelijk een groote steenbakkerij aanleggen tusschen de Riethuizenlaan en de Hertog-Jan-laan, op 50 meter afstand van het mooie park. En zeggen dat juist daarnaast de Schoolvilla gelegen is, waarin gedurende het gansche jaar de zwakke schooljeugd van Koekelberg en Sint-Jans-Molenbeek opgenomen wordt, om er levenskracht te herwinnen !

Moest de toelating tot dit vandalenwerk dus gegeven worden, dan zouden de talrijke bezoekers van het Elizabethpark de verpestende geuren dezer steenbakkerij moeten inademen.

't Is te hopen dat de bevoegde Overheid dit vandalenwerk beletten zal.

Kunstpaleis te Brussel

Bevestigd wordt dat eerlang een aanvang zal worden gemaakt met de oprichting van het ontworpen Paleis der Kunsten, te Brussel. Naast de zalen voor tentoonstellingen, zal dit paleis een koncertzaal bevatten met 2.500 zitplaatsen.

De Belliardtrap te Brussel.

Het Brusselsche gemeentebestuur had besloten een nieuwe monumentale trap te bouwen van de Bibliotheekstraat naar het standbeeld van generaal Belliard toe.

De werken zijn aangevangen in Augustus 1922 ; zij moesten voltooid zijn einde Maart a. s. ; nu blijkt dat het nog drie maand zal duren alvorens de trap klaar zal wezen.

Een brug van 400 voet.

De nieuwe brug over de Missisipi te Minneapolis schijnt de langste boog ter wereld te hebben. De brug is gemaakt uit gewapend beton. De hoofdvoet is 400 meter lang op 88 voet breed. Er zijn twee andere bogen die ieder 199 voet lang zijn. De hoofdribben meten 16 voet en 8 voet van de kruin. Zij liggen 25 voet van elkander, zoodat zij aan weerszijden van de bestaande stalen brug konden geplaatst worden, terwijl deze in dienst bleef. Natuurlijk moest de oude brug afgebroken worden om den vloer van de brug te leggen.

BONDSLEVEN

De eerste Fietstocht der Antwerpsche en Mechelsche V. T. B.-fietsclubs.

Een mooie Zondagmorgen, — alle man op post... Te Lier worden wij vergast op een prachtige wandelvoordracht. De Hr. C. Verelst daarvoor onzen oprechten dank ; —eveneens bieden wij E. H. Pastoor en Onder-Pastoor van het Begijnhof, de H.H. Van In en Fr. Ros voor hun bereidwillige medewerking onzen dank.

Na den middag, in het warme zonnetje gaat de tocht over Kessel en Nijlen naar Herenthals. De dames wordt onderweg enkele minuten rust gegund.

Onder gezellig gekout gaat de reis verder. De enkele bandbreukjes veronaangenamen den tocht niet.

Te Herenthals wist de E. H. Verheyen ons op kundige wijze het dorp door en om te leiden, en wij leerden er iets bij. De E. H. weze ook daarvoor gedankt.

Langs een sierlijke landbaan, door heide en bosch gaat de terugtocht over Herenthout. Een klein oponthoud wegens bandbreuk leidt een mooien, rustigen lente-avond in.

...Wat moeten het zich de V. T. B.ers-fietsers beklagen, die den tocht niet hebben meegemaakt !

Hallo ! de volgende uitstap nog dubbel zooveel man op reis.

Miel.

— WETENSWAARDIGHEDEN —

Met 1 Mei zullen voor de gewone passagierstreinen op de lijn Zwolle-Kampen de stoomlocomotieven verdwijnen en vervangen worden door motorwagens.

Van 31 Mei tot 4 Juni zal te Parijs een internationaal congres voor natuurbescherming worden gehouden, waarvoor 5 secties zijn ingesteld : fauna, flora, bodem en onderbodem, natuurschoon en landschappen, algemeene zaken.

Het eerste vliegerbrevet in Frankrijk werd op 7 Okt. 1909 uitgereikt aan Louis Bleriot ; het aantal in dit land uitgereikte brevetten bedraagt thans ruim 18.500.

Tusschen Londen en Birmingham zal een weg voor autoverkeer met groote snelheid worden aangelegd, ter breedte van vijftig voet en met bochten van minstens een kwart mijl straal Er zullen geen beperkende bepalingen voor de snelheid gelden. De kosten van aanleg van dezen weg, die negentig mijlen (pl. m. 145 K. M.) lang zal zijn, worden geschat op 6.500.000 p. st. met inbegrip van bruggen, enz.

De nieuwe spoorlijn van Denderleeuw naar Gent zal klaar zijn op 1 Juni.

De reis van Brussel-Noord naar Gent-St. Pieter, die thans een uur vergt, zal in 55 minuten afgelegd worden, daar de nieuwe spoorbaan in rechte lijn loopt. Zij zal eveneens de spoorlijn Gent-Schellebelle-Brussel ontlasten, die, voornamelijk in het zomerseizoen een te druk verkeer heeft.

De Sunday Express meldt, dat men een dagelijkschen luchtvaartdienst over den Oceaan gaat inrichten. Elk watervliegtuig zou 20 à 30 man kunnen medenemen.

De toestellen zullen gestadig draadloos in verbinding zijn met de kust- en landingsstations. Vlottende landingsstations in vollen Oceaan zullen op afstanden van 400 mijlen den overtocht vergemakkelijken.

De Zwitsersche spoorwegen hebben prijsvermindering toegestaan voor de bezoekers van de Stalenbeurs van Bazel. De buitenlanders, die erheen gaan, zullen dus goed doen, hun kaartje slechts tot een Zwitsersche grensstatie te nemen, en daar een bijzonder kaartje met stempel voor het bezoek van de Beurs te vragen.

De stad Gent telt 170,360 zielen, beslaat 2,986 hectaren oppervlakte en bevat 39,498 woonhuizen.

Gedurende de Paaschdagen zijn er aan de Noordstatie te Brussel acht-honderd en zes duizend reizigers aangekomen of vertrokken.

Sinds Augustus 1922 is het vreemdelingenbezoek in Berlijn met 2/3 verminderd.

Den 17 Mei a. s. zal te Brussel de vijftigste verjaring der stichting van de Belgische landbouwstations en laboratoria gevierd worden.

Te dezer gelegenheid zal er een congres gehouden worden.

Op 29 en 30 April zullen de christene mijnwerkers te Brussel hun jaarlijksch congres houden.

Besloten werd om den Zomertijd op 27 April in te voeren. Op dien datum moeten dus ale uurwerken een uur worden vooruitgezet.

VERMINDERINGEN.

Baesrode

R. Bracke Van Geert, drukker, geeft 5 o/o vermindering aan de leden V.T.B.

Iseghem

Eug. Vandoorne, drukker, Kruisstr., 5, geeft 5 o/o vermindering aan de leden V.T.B.

Fl. Laleman, apotheker, Brugstr. 2, geeft 5 o/o vermindering aan de leden V.T.B.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat: St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 19.

5149 Embrechts Jos., Hanegoor, Bouwel
50 Crispeels Jules, Bestormingstr., 12 Antwerpen
51 Pyck Emiel, student, Volkstr., 70 „
52 Cornellie Alfons, Leopold de Waelstr., 24 „
53 Ghys Armand, student Basel
54 Van Brabandt Arm., Van der Keylenstr. Borgerhout
55 Weynants Raoul, Brederodestr., 121 Antwerpen
56 Mev. Schepens, Bredastr. 14 „
57 Maege-Van Ackere, Roeselaerestr., 31 Iseghem
58 Heykers, Kipdorp, 35 Antwerpen
59 Mev. Hermans-Op de Beeck W., Emblehem-Lier
60 Mev. Verept-Pauwels, „
61 Mej. Op de Beeck Gabrielle „
62 Mej. Rousseeuw., Dendermondsche Stweg.,39 Aalst
63 Smet Louis, geneesheer, Melsele
64 Piessens Livinus, landbouwer Baesrode
65 Van de Voorde Magda, Mechelschestr. Denderm.
66 Daman Alfons, bediende, Baesrode
67 Bettens Basiel, leider der Padvinders, Schellebeke
68 Mej. Hubert Maria, De Deckerstr., 40 Mechelen
69 Fritson, student, Geerdeghemvaart, 2 „
70 " De Vlaamsche Renners „ Veloclub, Van Benedenlei, 59, „
71 Mev. Viertelhausen, Olmstr., 50 Vilvoorde
72 Viertelhausen Joris, „ „
73 Viertelhausen Gertrude, „ „
74 Cleiren Constant, Tigre Royal, Statiepl, Antwerpen
75 Van Eynde Leopold, hoofdonderwijzer Casterlé
76 Mej. Dirickx B., Haantjeslei, 79 Antwerpen
77 Strubbe Aug., Annuntiatenstr., 89 Brugge
78 Mattijns Frans, De Marbaixstr. 31 Antwerpen
79 Courtens Juliaan, landb., Stacegemstr. Kortrijk
80 Lefevre Arthur, landb., Marionetten, „
81 Blomme Remi. Noordstr. 140 Roeselaere
82 Vanneste S., juwelier, Ooststr. 62 „
83 Verholle Henri, Plaats Rumbeke
84 Bonnarens Ivonne, Statiestr., 31 Hamme
85 Van Coillie Alfons, Ingen., Zuidstr Roeselaere
86 Declercq Alfons, secretaris der Godshuizen »
87 Loonis T., Biekorfstr., 19 Antwerpen
88 Mev. Loonis, Biekorfstr. 19 „
89 Mej. Albrecht Maria. Zonstr., 60 Borgerhout
90 Mej. Verbeke, Maria, onderwijzeres, Neerpelt
91 Dircx Lod., Bureel v/d Kwartiermeester, bediende, 7. Linieregiment, Bezettinsgleger
92 Slosse Guillaume, Bur. v/d Kwartiermeester, bed., 7e Linieregiment. Bezettingsleger
93 Bamelis Fernand, Ommeganckst., 83 Antwerpen
94 Sellier Cyrille, Haringrodestr, 80 „
95 Mej. De Gratie Regina, St Laureysstr. 96 „
96 Pernet Jan, stadhuisbed , Hertsdeinstr 10 „
97 Prues Frans » Handelstr., 64 „
98 Thielens, Molenstr., 9 Genck.
99 Rosseels Karel, rijksontvanger Oostmalle
5200 Mevis Gerard, kandidaat-ontvanger „
1 Mej. Segers Liza, Dahliastr., 20 Antwerpen
2 Mev. Boyens Viktor, Stanleystr., 15 „
3 De Greef Jan, Molenstr. 51 Ganshoren
4 Van Belle Leopold, Edw. de Dapperestr. 33 „
5 Van Belle Karel, Edw. de Dapperestr. 33 „
6 Meert Jan,Kerkstr. 102 »
7 Segers Pieter, Gemeentestr. 10 „
5208 Goedefroi Pieter, Gemeentestr., 10 Ganshoren
9 Lamont Nestor, Weidestr. 4 Gent
10 Mev. Lamont N., „ „
11 Mev. Hussein P., Citroenstr., 9 „
12 Claert Fr., Steenweg op Waterloo 226 St Gillis-Br.
13 Van den Bril Cam., Groenhofstr., Boom
14 Moors Emiel, Hoogstr., 2 Hasselt
15 Moors Gilbert Maeseyck
16 Van Winckel, Louis, Heide Cappellen
17 Devos Jozef, kleerm., Tenierspl, 2 Antwerpen
18 De Vos, Petrolifères, La Raye, Ensival (pr. Luik)
19 Mev. Goossens-Cousy Marg. Zwarte Gracht, 4 Sottegem
20 Mej. Van den Driessche Bertha, onderwres Stockel
21 Mej Van Looy Amelia, De Jonckerstr. 47 Brussel
22 Mej. Smet J., Albr. Gireaulaan, 34 Schaarbeek
23 Van den Bossche Emiel, Landmeterstr, 377 St. Jans-Molenbeek
24 Thiry Hubert, Diestschevesten, 44, Thienen
25 Rollier Lod. Bureel v/d. Kwartiermeester., 7e Linie-reg. Bezettingsleger
26 Lehoucq August, Handel., Wetstr., 7, Sleydinge
27 Mev. De Vries, Kortrijkschestr. 58 Thielt
28 Leysen Jef, hoogstud., Groote Markt, 10 Tongeren
29 Wijns Fons, Berkenlaan, 20, Winterslag-Genck
30 Schuyten Karel, onderwijzer . Scherpenheuvel
31 Janssens Jos, onderwijzer „
32 Claes Jozef, beambte, Minderbroederstr. 58 Hasselt
33 Wouters Frans, leeraar, O. L. Vrouwstr. Beeringen
34 De Wit Hubert, Nieuwstr. 8 Hasselt
35 Reners Gerard, Nieuwstr., 16 „
36 Koninckx Paul, Havermarkt, 4 „
37 Theunissen Jilles, Witte Nonnenstr. „
38 Mev. Luyten Rougé E., Koninginnepl. 29 Leopoldsburg
39 Van Hal Viktor, Onderwijsstr., 18 Antwerpen
40 Dr Taverniers, St. Joris-Winghe
41 Boon Felix, Wijnhand., Vischmarkt, 17 Leuven
42 Van Tittelboom Adolf, Stuyvenbergpl. Antwerpen
43 Feyten Victor. Van der Hauteslei, 24 Deurne-Zuid
44 Bilquin Frans. Kluizenstr., 25, Gent
45 Mev. Bilquin, Fr. „ „
46 Mev Moens, Karpelstr. 138 „
47 Mej. Clayssens Rachel, Karpelstr, 122, „
48 Mej. Van den Berghe Mart., Greinstr. 29 Antwerp.
49 Mej. Van den Berghe Ivonne, „ „
50 Mev. Van den Berghe, Greinstr., 29 „
51 Lemair Edward, verzendingb., Rubensstr., 27 „
52 Ceulemans Robert, verzend., Rijnpoortvest 24 „
53 Mej. Kuylaerts A., Raapstr. 7 „
54 Dr Bertyn Felix, Maria Christianastr. 126 Laken
55 Van Put Louis, Boomsche Stwg., 77 Antwerpen
56 Strybol, drukker, Beveren
57 Pauwels Constant, Lange Elzenstr. 64 Antwerpen
58 Hadermann Leon, Balansstr., 180 „
59 Dujardin Louis, Wapperstr. 21 „
60 Roosbroeckx Achille, Kersbeekstr. 11 „
61 Dom Leo, Vlagstraat, 19 „
62 Broos Petrus, stadhuisbed., Nassaustr. 13 „
63 Mej. Van Bouwel St , Lge Beeldekensstr.. 244 »
64 Somers Lod., Prof. a/h. Lieve Vrouwkollege, Ranststwg. Emblehem, Lier

5265 Mej. De Guchtenaere Roza, Schoolstr. 1 Ledeberg
66 De Bondt Berten, bouwm., Begijnhofl. 83 Gent
67 Nairlé Guill., hoogstud., Mageleinstr.. 27 »
68 Toen Hendrik, Sergeyselsstr. 10 Borgerhout
69 Van Gelder Frans, Moonsstr. 10 Antwerpen
70 Sluyters Hendrik, hotelhouder, Overmeir-Donck
71 Van Mossevelde Gustaaf, postbediende Elsene
72 Heykers Louis, Kloosterstr., 2 Eeckeren
73 Hus J., Gildenhuis, Moll
74 E.H. Van Nispen C., pastoor, Accolaystr.22 Brussel
75 Spaas Henri, Wasbleeker Hamont
76 Lissens Pieter, koopman, Pompstr. 28 Antwerpen
77 Mev. De Pauw M., Kapucinersenstr. 44 „
78 Jaspers Alf., Brusselschestw,135 St.Gillis-Denderm.
79 Pieters Leon, Torenstr., 3 Dendermonde
80 Spittaels Louis, post, „
81 Merckx M , post, „
82 Macharis J., post, „
83 Lievens C., post, „
84 Mej. Meeus Anna, onderwijzeres, Baesrode
85 Hollanders Robert, Slachthuisstr. 8 Gent
86 Voets Jozef, Septestr. 19 Mortsel
87 Dupré Jozef, postklerk, Westerloo
88 Bottu Frans, 3 Molenstr., 17 Tienen
89 De Wit Jul, Technieker, Yzerwegstr. 26 Mechelen
90 Van Wymeersch P. Melsele
91 Ghys Viktor, groothand., Havermarkt, 24 Hasselt
92 Mej. De Ridder A., Statieplein Sottegem
93 Van den Berghe Jozef, Hoogstr. 12 „
94 Ceuterick Albert, Neerstr. „
95 Mev. Coessens Albert, Nieuwstr. „
96 Lievens André, Zavel „
97 Mej. François Leona, Markt, 3 „
98 Van Herpe Gilbert, Neerstr. 37 „
99 Parewyck Michael, Barreenstr., 7 Gent
5300 Graux Georges, Trapstr. 1 Sottegem
1 De Smedt Oscar, Eglantierlaan, 76 Antwerpen
2 Mev. De Smedt-Baetersn, „ „
3 Spillemaekers B. Wiegstr., 30 „
4 De Roover Armand, Kempische Dok Noord, 1 „
5 Van Gelder Frans, Moonsstr. 10 „
6 Verbraecken E , Provinciestr., 248, „
7 Mev. Verbraecken-Vervoort „ „
8 Mej. Duysan Maria, Duinstr. 59 „
9 Duysan Ch., „ „
10 Van Beneden Frans „ „
11 E.H. Vlaes, Best. St. Norbertusgesticht „
12 De Laet Fernand, bediende, Breedestr., 13 „
13 Wuyts Adolf, bediende, Belegstr., 27 „
14 Dr Mevis H. Lummen (Limburg
15 Mevis A., hoogstudent »
16 Mej. Van Campenhout L., Gemeentelei, Niel
17 Mej. Wendelen, pastory Peulis,O. L. Vrouw-Waver
18 Mej. Brouwers L., „
19 E.H. Van Doren, leer. Vrije Normaalsch. Mechelen
20 E.H. Heylen, „ „ „
21 Thielemans P., goudsmid, Olivetenvest „
22 Mev. Thielemans P., „ „ „
23 Brienen Albert, kleerm., Brusselschestr., 258 Gent
24 Mej. Van Roeckegem M., Meulesteedschestw., 256 „
25 Evrard Maurice, Hougaerde-Tienen
26 De Visscher G., hoofdonderwijzer „
27 Van de Putte Gaston, Tentoonstellinglaan, 93, Gent
28 Meert, Keizerlijke Plaats, Aalst
29 De Cock Malegô, Ledermarkt, „
30 De Cock & De Wael, likeuren, Lge Zoutstr. 30 „
31 Verhauwen Leon, aannemer, Loosstr., 18 Gent
32 Simons Edward, bankb., Marnixstr., 34 Antwerpen
33 Mev. Simons Edw. „ „
34 Dombrecht Oscar, Oedenkovenstr. 66 „
35 De Houwer Richard, klerk, St. Jansstr., 21, Contich
5336 Casters Hubert, eigen., Geenstr. Niel-Asch(Limb.)
37 De Feyter, Juul, postklerk, Oelter-Ninove
38 Stockmans Jozef, bureel o/overste Posterijen, De Merodestr., 326, Brussel
39 De Vuyst Jozef, postklerk Santbergen
40 Jacobs Alex., Vonckstr. 31 St. Joost-ten-Noode
41 Vermeire Jules, Meulenbroek Hamme
42 Swaan Laurent, boomkweeker, Weelde
43 Verheyen Frans, brouwer, „
44 Brokken Pierre, De Pretstr., 21 Antwerpen
45 Mej. Simons A., St. Pauluspl. 6 „
46 Mej. De Temmerman M., Delaunoystr. St. Jans-M.
47 de Vrieze Remi, Kortrijkstr. 72 St. Jans-Molenbeek
48 Mej. Van Horenbeeck Pauline, Wissenst. 19 „
49 Mej. Minne Ludwine, Tasiauxstr., 3 „
50 Mej. Minne Camilla, „ „
51 Finné P., Navezstr., 57 Schaarbeek
52 Lacroix Arsene, Prudent, Bolslaan, Laeken-Brussel
53 Verhaegen Arthur, onderwijzer Tessenderloo
54 Testelmans Lambert, onderwijzer „
55 Janssens Frans, Belegstr., 68 Antwerpen
56 Mertens Leon, Lge Beeldekensstr., 33 „
57 Mev. Pauwels M., Lge Elzenstr. 64 „
58 Van Hemel Eduward, stadsbed., Osystr. 37 „
59 Willems Frans, stadsbed., Dambruggestr. 354 „
60 Pauwels G., Lange Elzenstr., 64, Antwerpen
61 Callens G., spoorwegbed., Gentstr., 14, Iseghem
62 Vankeirsblick A., „ Plaats, Emelghem
63 Vandenbroucke O., „ Nieuwstr., 21, Iseghem
64 Wollaert M., „ Roeselarestr., 103, „
65 Desoete G., Prins Leopoldstr , 13, St-Kruis-Brugge
66 E. H. Geurden J., leeraar, College, Beeringen
67 E. H. Jacobs M., „ „ „
68 Geyskens G., „ „ „
69 Mej. Baudry M., Lange Koepoortstr., 42, Antw.
70 Mev. Van Kerckhoven-Flies, Regentes, Tayaertstr. 3, Boom
71 Mej. Goos Christin, Kleine Goddaert, 10, Antw.
72 Lefever A., onderw., Rooigemlaan, 308, Gent
73 Van de Keere M., bed., Scheldelaan, 19, „
74 Hamerlinck C., handel., Veldbrugstr., Selzaete
75 Mees J., bouwkundige, Veerleplaats, 4, Gent
76 Lefevere A., mattenm., Wellinckstr., 24, „
77 Mev. Lefevere, „ „ „
78 Flockmans F., Turckstr., 31, Borgerhout
79 Gerlo H., treinwachter, Baesrode
80 Van Damme F., gemeentesecretaris, „
81 Mev. Moreaux, Pyckestr., 60, Antwerpen
82 Vanderbruggen R , bij St-Antoniuskerk Kortrijk
83 Bracke M., ingenieur, Calcken
84 Mev. Van Damme-Loke, Willem-Tellstr., 46, Gent
85 De Corte Pieter-Jozef, Pretoriastr., 28, Berchem
86 Mev. De Corte, „ „ „
87 Oeyen Felix, De Pretstr., 75, Antwerpen
88 Mej. Beinaerts Anna, Hoevenscheb., 9, Cappellen
89 Mej. Lootens Cl., Kerkstr., 379, Gent
90 Huyghebaert J., Oude Kerkstr., 52, Antwerpen
91 Laureys Fr., bed., Boisotstr., 34 „
92 Mej. Laureys, Ros., „ „ „
93 Mej. Laureys Irma, „ „ „
94 Spaas Jeroom, Gemeenteontvanger, Hamont
95 Geusens Leo, hoogstudent, „
96 Tielemans Fr , Statiestr., 60, Beveren-Waes
97 De Groote M , student, Begijnestr., 37, Antwerpen
98 Neirinckx L., Huart Hamoirlaan, 44, Schaerbeek.
99 Neirinckx L., Antwerpscheb., 19, St-Niklaas-Waas
5400 Mej. Cardyn Joh., De Beriotstr., 11, Leuven
1 Mej. Cardyn Elise, „ „ „
2 Cardyn Jules, „ „ „
3 Laget M., handel , Ces. Meeusstr., 15, Zele
4 Van Looy R., hoogstudent, Hofstr., 11, Eeckeren
5 De Groodt F., Cath. Beersmansstr., 36, Antwerpen

5406 D'Hollander Aug., bakker, Jonghelinckstr., 1, Antwerpen
7 Mev. D'Hollander-Van Loon, „ „ „
8 Vertongen R., onderw., Belegstr. 71, „
9 Van Tyghen K., Ardoyest., Roeselaere
10 De Boodt Aug., O. L. Vrouwstr., 27, Leuven
11 Eggerickx W., Duisburgschestr., 7, Tervueren
12 Stevens J., onderw., Veeweyde, Duisburg „
13 Mej. Huysmans M., Duisburgschestr., 9, „
14 Cammaerts, Oude Markt, 45. Leuven
15 Thiels Alf., Waverschestweg, 1199, Auderghem
16 Joosten H., Stadstr., Hamont
17 Baudenelle L., Hoogstr., 39, Antwerpen
18 Ketels A., student, Stweg op Bergen, 59, Anderl.
19 Meire F., Warmoesstr., 88, St-Joost-Ten-Noode
20 Spoelbergh J., Merchtemschenstweg., 68, St-Jans-Molenbeek
21 Coessens O., Kasteelstr., 14, Sottegem
22 Dubois R., Wijnhandel., Doornikstr., 7-9, Brussel
23 Dr De Kock D., Van Ooststr., 62, Schaerbeek
24 Vervloet, onderw., Putte-Mechelen
25 Mev. Vervloet., onderwijzeres, „
26 Sans A., Vrijheidstr., 20, Antwerpen
27 Stas Etienne, Vlaamschestr., 83, Vilvoorde
28 Stas Willem, „ „ „
29 Van den Bossche P., Kerkstr., 49, Antwerpen
30 Van Damme Aug., Markt, Hamme
31 Casteleyn Robert, Kerkstr., „
32 Nevejan, Paardemarkt, 36, Antwerpen
33 De Corte J., Duinaartweg, 3, Erpe-Aalst
34 De Belie J., hoogstud., Kalkstr., 11, St-Niklaas
35 Mej. De Belie M., Studentin » „ „
36 Van Hoogenbemt J., Groote Markt, 28, Mechelen
37 Bruynooghe R., ontvanger der Registratie en Domeinen, Thourout
38 Lotigiers J., teeken., Botermansstr., 8, Gent
39 Lissens K., beenhouwer, Gazstr., 26, Antwerpen
40 Petri K., „ Dambruggestr., 244, „
41 E. H. Vanhalst, Best. Vakschool, Nieuwe Gentweg 37, Brugge.
42 Dr. De Wulf A., Best. Senatorium, Houthem Veurne
43 Bloome, handel., Mariastr., 20, Brugge
44 Jooris K., Mter drukker, Bouveriestr., 3, „
45 Dirks K., bed., Van Diepenbeeckstr., 48, Antw.
46 Lyssens J., kunstenaar, Halenstr., 9, „
47 Bogaert J., bed., Lange Kievitstr., 136, „
48 Mej. Bellens E., Oorderschevoetweg, Eeckeren
49 Guns Constant, onderw., Kerkstr., 4, Beirendrecht
50 Verbeeren Jan, Gazometerstr., 27, Aalst
51 Van den Brande K., Wagenstr., 11, Mechelen
52 Muller G., Scheldestr., 89, St-Amandsberg
53 Hemelaerts O., Bergendriesch, 35, Lokeren
54 Bodevijn G., Lange Violettenstr., 54, Gent
55 Verrue M., handel., Vrijdagmarkt, 23, „
56 Buysse G., onderw., Evergem-Belzeele
57 Mev. Buysse-Lampaert M., „
58 De Raeve O., hofbouwer, Visscherij, 39, Gent
59 Mev. De Raeve-Van den Abeele, „ „ „
60 Dosfel Lode, Dendermonde
61 De Craene, hoofdonderwijzer, Waerschoot
62 Leysen Jozef, Tongeren
63 Brouck A., College, Veurne
64 Meulepas, stadsbouwmeester, Lier
65 Delille V., Uitgever, Maldegem
66 Roelants, Pulle
67 Van Bossuyt V., Vredestr., 37, Geeraardsbergen
68 Wils, drukker, St-Amands
69 Coryn G., Zwartzustersstr., 4. Antwerpen
70 Goedertier Jozef, student, Rooborst
71 De Brouwer René, Ten Eede, Erweteghem
72 Vekens Hector, Markt, Sottegem
73 Moreau E., Kasteelstr., „
5474 Mangeleer F., Paddenhoek, 14, Sottegem
75 De Raedt Georges, Statie, Erwetegem
76 Barbry Norbert, Grootenbergestr., Sottegem
77 Rooms Nestor, Trapstr., „
78 Mej. Rooms G., „ „
79 Mej. Rooms A., „ „
80 Mej. Van Damme M., Hospitaalstr., 50, „
81 Van den Noortgaete H., Molen, Steenhuyze
82 Van Puyvelde A., Dykstr., 26, Dendermonde
83 Lebon Fritz, Statieplein, Sottegem
84 Van den Noortgaete A., Grootenbergestr., „
85 Smeyers Lod., Station, „
86 Waelgraeve J., Statiestr., 30, „
87 Gabriels Remy, onderwijzer, Grootenberge
88 Mej. Buysse Irma, Kasteelstr., 14, Sottegem
89 Mej. Buysse Maria, „ „ „
90 Van Imschoot A., Kappellestr., 37, Wetteren
91 Gondry Fr., Hoederstr., 7, „
92 Brulez R., beambte, Akademiestr., 17, Brugge
93 Mev. Brulez-Seynavea A., „ „ „
94 Mej. Seynave J., Korte Volderstr., 6, „
95 Van Roosbroeck R., Cath. Beersmansstr., 10, Antwerpen
96 Mej., Stocklet J., Coebergerstr., 22, „
97 De Smet M., ordeklerk, Broekstr., Sijnghem.
98 Mahy Jules, ketelbouwer, Hofstr. 31 Gent
99 Mej. Duerinck Carolina, Napelstr.. 7 Antwerpen
5500 De Wit, bij de Kerk, Willebroeck
1 Vorsselmans, landbouwleeraar, Brecht
2 De Block, Thisselt
3 Van den Maegdenberg, Stabroeck
4 Devel, burgemeester Rethy
5 De Coster, Bolwerkstr., 4 Vollezeele
6 Mev. Everaerts, Memelingstr., 6 Antwerpen
7 Mej. Wiggers Alice, Stadswaag, 27, „
8 Everaerts H., Londenstr. 27 „
9 Machielsen Fr., Nikkelstr., 14 »
10 Koopman, Nationalestr., 109 „
11 Van de Putte, Gen. Drubbelstr. 32 Berchem
12 Mev. Suls, Stanenstr., 60 Deurne
14 Mev. Godfroid, Hoogeweg, 46 »
15 Hendrickx Frans, Haechtschestr. 27 Wackerzeel-Werchter
16 Mej. De Rudder R., rustend schoolbest. Gustaaf Callierlaan, 25 Gent
17 Van Havere Jules, Galishoekstr. Melsele-Waes
18 Naeten Jozef, Aanbeeldstr. 4 St. Joost-ten-Noode
19 Augustijnen Emiel, postbeambte, Hingene
20 Mej. Van den Hove, Van Benedenlei, 59 Mechelen
21 Van den Eede Jos., Antwerpsche Stweg. Cappellen
22 Tierie Gerrit, Albr. Rodenbachstr., 29 Borgerhout
23 Embrechts Frans, Vaartstr., 14 Brussel
24 Van Olmen Joris, Pierenbergstr. 29 Kiel-Antwerp.
25 Van Tichelt Jul., Albr. Rodenbachstr. Borgerhout

INHOUD

1. Negen dagen in Fransch-Vlaanderen 109
2. Automobilisme 113
3. Het Urdal en Vianden 115
4. De Overtocht 117
5. Wat iedere V.T.B-er weten moet 118
6. Verkeerswegen 118
7. Uitstappen, Bijeenkomsten, enz. 119
8. Gemengd 120
9. Bondsleven 121
10. Wetenswaardigheden 121
11. Verminderingen 121
12. Ledenlijst 122

Drukkerij R. Bracke-Van Geert, Baesrode

GENT-NUMMER

DE TOERIST

V.T.B.

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN D^r ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. ST JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. N^r 93627

UITGA VE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 9 **1 Mei 1923**

ALGEMEENE VERGADERING

OP 13 MEI 1923, OM 10 UUR, TE GENT IN DE Zaal CASINO

DAGORDE:

1. Verslag der werkzaamheden.
2. Finantieel verslag.
3. Verkiezing Algemeen Bestuur.
4. Algemeene besprekingen.

Door het Dagelijksch bestuur worden, voor de verkiezing van het Algemeen bestuur, voorgesteld :

HH.	Edw. Leonard, architekt,	Antwerpen
	F. A. Luyten, beambte,	id.
	Stan Leurs, bouwkundig-ingenieur,	id.
	Fr. Neyes, rekenplichtige,	id.
	R. Peeters, nijveraar,	id.
	G. Kuylaerts, makelaar,	id.
	K. Olbrechts, handelaar,	id.
	W. Heylen, drukker,	id.
	E. Laureys, onderwijzer,	id.
	J. Pirote, bediende,	id.
	L. Van Marcke, technieker,	id.
	K. Van Maroey, verzender,	id.
	A. Van Wind, meester-kleermaker,	id.
	E. Ernalsteen, bediende,	Borgerhout
	Mej. Gerarda Dupon,	Brugge
HH.	Christ. de Does, uitgever,	Brussel
	R. Verwilghen, ingenieur,	id.
	Aug. Vermeylen, hoogleeraar,	id.
	H. Gyselinck, postbediende,	Gent
	J. Gruytens, advokaat,	Hasselt
	J. Vander Meersch, advokaat,	Iseghem
	D^r De Beir, geneesheer,	Knocke
	Bald. Steverlynck, nijveraar,	Kortrijk
	Prof. A. J. Carnoy,	Leuven
	K. Peeters, handelaar,	Mechelen
	Mej. B. Samyn, bediende,	id.
	J. Meynants, bediende,	Merxem
	Dr B. Pil, scheikundige,	Oude-God
	Dr Goossenaerts,	St. Amandsberg
	J. Joos, apotheker,	Wilryck

3de VLAAMSCHE TOERISTENLANDDAG TE GENT OP 12 EN 13 MEI 1923

PROGRAMMA

ZATERDAG 12 MEI

Om 8 u. 's avonds: Bijeenkomst der verschillende kommissieleden in 't lokaal „De Wapens van Zeeland", Koornmarkt.
Om 9 u.: Gezellig samenzijn in het Vlaamsch Huis „Uilenspiegel" Korte Kruisstraat.

ZONDAG 13 MEI

Om 9 1/2 u.: Voorafgaandelijke vergadering voor de afgevaardigden, zaal „Casino" (Oud-Landbouwerhuis), Gouden Leeuwplaats.

Om 10 u.: Algemeene Vergadering, zaal „Casino"

Om 11 1/2 u.: Bezoeken in groepen naar keus, aan:
a) Het Gravenkasteel, onder leiding van M. Van Werveke, conservator.
b) De Puinen van St. Baafsabdij, onder leiding van M. De Tracy, kunstschilder.
c) De St. Jorisgilde, onder leiding van M. Dierickx, beiaardier.

Om 1 1/2 u.: Gezamenlijke noenmalen in de lokalen:
1. De Wapens van Zeeland, Koornmarkt.
2. Hotel de Venise, Koornmarkt.
3. Vlaamsch Huis „Uilenspiegel", Korte Kruisstraat.
4. De Roode Hoed, Klein Turkije.
Keurig eetmaal tegen 5 fr. persoon (1).

Om 3 u.: Bezoeken naar keus, aan: a) Een der grootste nijverheidsgestichten. b) De Haven. c) Het Groot Begijnhof.

Om 5 u.: Bezoek aan de St. Baafskerk (Aanbidding van het Lam Gods; de Crypten), onder leiding van E. H. G. Celis.

Om 7 u.: Prachtig Torenconcert met den Heer Dierickx als beiaardier en de kunstzangers HH. Wildt (tenor), Gassee (baryton) en Pataer (bas), laureaten der Gentsche Muziekschool.

(1) De inschrijvingen voor de noenmalen worden ontvangen bij het inkomen van de zaal Casino, vóór de algemeene vergadering; de deelnemingsprijs (5 fr.) wordt onmiddellijk ontvangen tegen afgifte van een kaartje voor het middagmaal.

N. B. Alle verdere inlichtingen worden bereidwillig verstrekt door Hr Gyselinck, provinciaal afgevaardigde, Begijnhoflaan 31, Gent.

Gedurende de maand December schreven wij in, voor het jaar 1923, 582 nieuwe leden.
De maand Januari bracht er ons 441.
» Februari » 221.
» Maart » 248.
Van 1 tot 20 April ontvingen wij: 239 nieuwe toetredingen; het aantal inschrijvingen beloopt nu 6749.
V. T. B. leeft! V. T. B. groeit!

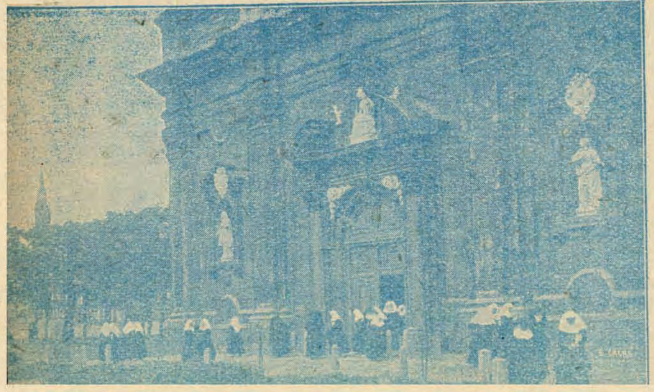

LEDEN VAN DEN V.T.B.

De laatste dagen steeg de ledenaangroei weder geweldig; wij bereiken deze maand zeker de 400.

Dit is echter nog niet voldoende. Wij hopen ter gelegenheid van den landdag een buitengewoon aantal inschrijvingen te ontvangen; laat ons allen er voor zorgen! Dan bereiken wij in de maand Mei *1000* nieuwe leden! en met eenige krachtsinspanning halen wij dan dit jaar de **10,000.**

GENT-VLAAMSCH !

—«»—

Zon zit binnen onze vreugd
te stralen.
Het is het vurigst, reinst geneucht :
een ademhalen
in glans en jeugd.
René DE CLERCQ.

——

Neen, stel U gerust, ik weet het ook, de V.T.B. is een *toeristenbond* en *De Toerist* is een *toeristenblad*....... Maar toch, ik zeg het nogmaals : **Gent-Vlaamsch !**

* * *

De lucht is vol van voornemens, de gedachten zijn zwanger van reisplannen : het voorjaar deed zijn intrede en de zon, die heerlijke wekster, bruint reeds de hoofden en verdreef al de doode vadsigheid van den winterslaap.

En de koppen kwamen reeds bij elkaar en de beraadslagingen werden ingeluid en de reisgidsen werden opgedolven en de vraag werd gesteld : waarheen ? Waarheen ?

En daar komt de V.T.B. en die kleppert zijn hoogdagnieuws door de lucht en Gent komt in 't verschiet en voor velen is *iets* ten minste al duidelijk !

Waarheen ? Wel, in de eerste plaats nu — en om het seizoen in te luiden — **naar Gent !**

* * *

Gent wacht ons fier en statig als zijn Belfort, maar 't zal dan ook niet tevergeefs gewacht hebben !

Gent biedt ons een paar heerlijke dagen, vol gezelligheid, vol verbroedering, vol geneugten, vol feeststemming, maar wij zullen er dan ook niet verre van blijven !

Gent belooft ons een spijskaart, overladen met een keur van gerechten, berekend naar ieders smaak en voorkeur, maar wij zullen er dan ook van weten te nemen !

Gent spreidt voor ons uit zijn schatten in alle vormen van kunst, zijn architektuur, zijn beeldhouw- en schilderkunst, zijn beiaard- en zangkunst, maar wij zullen ze dan ook gaan bewonderen, van dichtbij !

Gent opent voor ons de poorten van zijn bedrijfsleven, in haven en industrie, maar wij zullen ze dan ook binnentreden !

Gent lokt ons met zijn intimiteit van nauwe straatjes, leutige pleintjes, schoone hoekjes, prentige kantjes, maar wij zullen ons dan ook laten verleiden !

Gent verbeidt ons.. ....
het verbeidt ons in vruchtbare vergaderingen en gezellig samenzijn,
het verbeidt ons in ernstig werk en goede maaltijden,
het verbeidt ons bezoekend zijn kerken of spelevarend op zijn wateren,
het verbeidt ons op zijn Gravenkasteel of in zijn nijverheidsgebouwen,
het verbeidt ons bij de puinen van zijn Abdij of beschaduwd van zijn levendig-doodsche Begijnenhoven,
het verbeidt ons *'s morgens*, wanneer de levenwekkende zon gouden stralen om onze hoofden cirkelt en de blijde dag ons tegenlacht ; het verbeidt ons *'s avonds*, wanneer de maan zijn sikkel wet en de jubelende toren zijn vreugdelied van uit den hooge op ons uitstort......

* * *

Gent zal ze zien, de V.T.B.-ers, uitgespuwd uit zijn bogige statiën, of binnengerold op onze gewiekte fietsen of ingekomen *pedo prestro*, bij tientallen, bij honderdtallen, aangroeiend, meer, steeds meer, totdat het van hoek tot hoek, van poort tot poort zal weergalmen van ons vroolijk maar deftig festijn en Gent zal staan, wachtend, fier en statig als zijn Belfort, in het teeken van den V.T.B.

En dan...... dan is Gent Vlaamsch !

de D.

Reizen in groep.

—«»—

Ten einde tegen verminderden prijs te reizen, wenden de leden zich dus tot hun onderscheidelijke afgevaardigden, uitgezonderd te :

a) Antwerpen en omgeving, waar de inschrijvingen worden ontvangen op het Secretariaat, St. Jansplaats, 29, Vrijdag, 4 Mei van 3 tot 7 u. namiddag ; Zaterdag 5 en Zondag 6 Mei, van 10 tot 12 u. voormiddag ; de inschrijvingsprijs bedraagt 7.85 fr. te betalen bij de inschrijving ; afhaling der reiskaartjes Zaterdag 12 Mei van 3 tot 6 u. namiddag.

Bij voldoende deelname vragen wij een speciale trein aan ; zooniet vertrek om 6.43 u. of 7.52 u.

b) Brussel en voorsteden, waar de inschrijvingen worden ontvangen tot 5 Mei bij de H.H. G. Van den Berghe, Delaunoystr., 147-149, St Jans-Molenbeek ; Mauquoy, Vonckstr. 85, Schaarbeek en Renquin, Vanbergenstr., 25, Koekelberg.

c) Leuven ; inschrijvingen bij Mr. Desmedt Diestsche Steenweg, 40, Leuven.

d) Mechelen ; inschrijvingen bij Mr. De Bruyn, Hanswijckstraat, 43, Mechelen.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk

---

Antwerpen

6 Mei. *Wandeling door de stad*; ten dienste van de leden V.T.B. welke Antwerpen dien dag bezoeken. — Vereeniging te 9 ure aan de Middenstatie, recht voor den ingang van den Dierentuin, Statieplein.

10 Mei. *Fietsers Antwerpen. Reisje naar Overmeiren,* waar wij onze vrienden van Dendermonde treffen. Knapzak en licht niet vergeten. Er wordt geroeid en gezwommen bij mooi weder. Bijeenkomst te 8 u. aan de Vlotbrug Steen.

Dendermonde

Op O. H. Hemelvaart 10 Mei, richt V. T. B. voor de leden van Dendermonde en omliggende gemeenten een uitstapje in naar Overmeire-Donck (de Donck). Vertrek uit Grembergh-Statie (waar ook de bijeenkomst plaats heeft) om 11.15 u.; te Zele wordt de stoomtram genomen tot aan de Donck. Dat al de leden voor flinke deelneming zorgen. !

12 en 13 Mei

VLAAMSCHE TOERISTENLANDDAG TE GENT!!

In 't vooruitzicht.

Op 19-20-21 en 22 Mei : *Reis naar het Groot Hertogdom Luxemburg.* — (Clerf-Urdal-Vianden-Echternach-Klein Zwitserland-Luxemburg). — De noodige inlichtingen vinden onze leden elders in het blad.

Op 27 Mei *gezamenlijke uitstap naar Leuven en Tervueren.* Bezoek aan : de abdij van 't Park, het Stadhuis en de Hoofdkerk. Wandeling door 't Zoniënbosch naar Jezus Eik, langs Vier-Armen over Brussel terug naar Mechelen en Antwerpen.

Voor de V.T.B-ers uit Antwerpen, Mechelen, enz. Vertrek per trein van Antwerpen-Zuid om 8 ure., uit Mechelen 8,32 ure. Bijeenkomst te Leuven vóór de Statie om 9 u. Vertrek te Leuven (per tram) naar Tervueren om 13 u. Aankomst te Tervueren om 14.9 ure.

Voor de V. T. B-ers uit Brussel, enz.: De *Fietsers* vertrekken om 1 1/2 u. Plaats van samenkomst : Jubelpark onder de Triomfboog. De anderen vertrekken per tram naar Tervueren om 1 uur. Plaats van samenkomst : Treurenberg. Afrit tram 40.

Vertrek naar Brussel rond 17.30 u. vanwaar te 19.06 u. naar Mechelen en Antwerpen. De reis wordt ook ingericht per autobus. — De personen die denken deel te nemen worden dringend verzocht zich op te geven uiterlijk den 20 Mei aan : het Secretariaat, St. Jansplaats 29, Antwerpen, en Hanswijckstraat, 43, Mechelen, teneinde de noodige voorzorgen te kunnen nemen. In het nummer van 15 Mei nadere inlichtingen.

Begin Juni

a) **Boottocht naar Zieriksee.**

b) **Uitstap naar Ninove,** *Pamel en O.L.V.Lombeek,* bezoek aan de abdijkerk van Ninove en aan de Parochiekerk van O.L.V. Lombeek ; bezoek aan de aardbezienvelden, bestijging van den Ledeberg en openlucht-vergadering op den Dries te Pamel-Ledeberg. — Medewerking der plaatselijke muziekmaatschappijen in 't vooruitzicht gesteld. — Gezamenlijk eetmaal met aardbezien als hoofdschotel.

Op 17 Juni en volgende dagen

Reis naar Lourdes. De noodige inlichtingen worden verstrekt op het Secretariaat.

Brussel

Donderdag 10 Mei, (O. H. Hemelvaart). Wandeling in het Zoniënbosch : *„De Vuilbeek".*

De naam „Vuilbeek" in niet erg aanlokkend, hij past zeer slecht aan een der schoonste wegen die het Zoniënbosch doorloopen en ons eene reeks afwisselende tafereeltjes te zien geven. — Bijeenkomst om 1 1/2 ure stipt, Naamsche Poort (per tram naar Boschvoorde.)

Zondag 27 Mei, (voor fietsers en niet-fietsers) uitstap naar het Zoniënbosch. (Zie hierboven).

GENT

Geen plaats in Vlaanderen, waar het scherpe contrast tusschen de romantische stemming, welke uit de talrijke overblijfsels van een beteekenisvol oud verleden opdaagt, en de winnerige bedrijvigheid der groeiende en bloeiende moderne industriestad meer opvalt dan te Gent.

Op stedebouwkundig gebied is Gent een erg ingewikkeld iets. De klare eenvoud van het stadsplan, welke de charme uitmaakt van plattegronden zooals deze van Leuven en van Mechelen, is in de Arteveldestad ver te zoeken. De verschillende factoren welke bij haar ontstaan hun rol speelden, spreken nog ten huidigen dage in de indeeling der agglomeratie mee. In de onmiddellijke nabijheid van het oude gravensteen, waarrond het aloude burchtkwartier, ligt het vroegere portus, de handelswijk welke hier den typischen naam draagt van Kuip van Gent en waarvan het centrum wordt gesignifieerd door den onvergelijkbaren torentrits : het stoere belfort dat na zijn voltooiing in 1913 wel als het meest imposante van Vlaanderen voorkomt, de in zijn okergeel pak *elegantere Sint-Baafstoren* en den rijzig opschietende maar plomp afgedekte Sint-Niklaastoren. Daarbijgekomen als mindere grootheden de plompe toren van Sint-Michiels en de plezierige drietorengroep van Sint-Jakobs.

Rond de eigenlijke « stad » — thans met haar geheel vergroeid — scharen zich de voormalige immuniteiten van Sint-Pieters en Sint-Baafsabdijen, twee stichtingen ouder dan de stadskern zelve, benevens de « dorpen van Akkergem en Sint Salvators » en de jongere voorgeborchten van Ledeberg, Gentbrugge en Sint-Amands, deze drie laatste nog niet met de gemeente Gent tot een enkel administratief geheel vereenigd.

Dit alles wordt besproeid door de talrijke en breede armen van Schelde, Leie en Lieve, wier wijde bochten aanleiding geven tot het ontstaan van een schat van romantische grachtzichten, waarvan de drie torens afzonderlijk of gezamenlijk het zij- of achterplan stoffeeren, dit soms afwisselend met de plompe teerlingmassa's van het gravensteen of Sint-Michiels.

De monumenten welke het Gentsche stadsbeeld stoffeeren zijn van heel verscheiden aard. De toerist ontmoet er ruime hoog- en laatgothische parochiekerken met pronkerige barokkemeubeleering naast sobere kloosterkerken uit de middeneeuwen en weelderige uit den baroktijd, twee nuchtere XIVe eeuwsche hallen naast een XVIe eeuwsch stadhuis, een echt bravourestuk van overweelderige laat-gothiek met meer bescheiden renaissancevleugel. Hij vindt er verder een romaansche burcht, eenig in zijn aard, een paar XIII-eeuwsche steenen, een flink belfort, stemmige stiftsgebouwen, begijnhoven, gods- en gasthuizen. Langs de kaden spiegelen zich pittoreske trapgevels en in de straten pronken monumentale barokfaçades. In de nieuwe wijken rijzen in dichte drommen de spichtige schoorsteenen op naast de logge massa's der ruime fabrieken. In het noordelijk gedeelte der stad hebben wij het breede havendok op wier rechte kaaimuur zich de eentonige reeks ontplooit der schuine kraanarmen. Ten zuiden de twee drukke reizigersstations Gent-Zuid en Gent-Sint-Pieter, het mooie park met het grootsch aangelegd feestpaleis en het betrekkelijk interessante museum voor schilderijen. Men vindt daar enkele bezienswaardige primitieven naast heel verdienstelijke werken onzer XVIIe eeuwers. Maar wie werkelijk eerste rangstukken wil bewonderen, moet naar de hoofdkerk. Daar hangt een der beste gewrochten van Rubens : de intrede van Sint-Baafs in het klooster en daar troont in de enge Vijtskapel in al de pracht van zijn schitterend koloriet het meesterwerk der Van Eyks : De aanbidding van het Lam. Middeneeuwsche monumentaliteit en renaissance realiteitszin ontmoeten zich hier en brengen hier samen een compositie tot stand, van dewelke men moeielijk in het vroeger en verder verloop der kunstgeschiedenis de weerga zal ontmoeten.

V. T. B.-ers !

Indien Gij werkelijk verhindert mocht zijn zelf naar onzen Gentschen Landdag te komen zorg dan dat tenminste van Uw medeleven de blijken aanwezig zijn door

minstens vijf nieuwe leden

op te geven !

XX

DOOR
VOOR **ALLEN V.T.B.**

Museums en Monumenten te Gent.

———

Uren en prijs van het bezoek.

—

Sint-Baafskerk, Sint-Baafsplein. Zon- en heiligdagen : van 10.15 tot 11 en 12 tot 1 (Oct. Maart); van 10.15-11 en 2-3 en 4.30-5.30 (April-Sept.). De andere dagen : van 10-12 en 2.30-5.30 (April-Sept.) ; van 10-12 en 2,30-4 (Oct.-Maart). Kosteloos, behalve koor en krocht (fooi) en bestijgen van den toren (0.50 fr. per persoon, minimum 2 fr.)

Museum van Oudheden, Lange Steenstr. Alle dagen van 10-4 (Oct.-Maart) ; 10-6 (April-Sept,). 0,50 fr. per persoon. Kosteloos op Zon- en feestdagen van 10-1 en van 2-4, 's Donderdagsnamiddag van 2-4.

's Gravensteen, Sint-Veerleplein. Alle dagen van 10-4 (Oct.-Maart; 10-6 (April-Sept.). 1 fr. per persoon.

Museum van Steenen Voorwerpen in de Bouwvallen van Sint-Baafsabdij, Abdijstr., 7. Alle dagen van 10-4 (Oct.-Maart) ; van 10-6 (April-Sept.). 0,50 fr. per persoon. Kosteloos op Zon- en feestdagen van 10-1 en van 2-4 ; in December, Januari en Februari van 10-12.

Museum van Schoone Kunsten. (Park) Alle dagen van 10-1 en 2-4 (Oct.-Maart) ; 10-1 en 2-6 (April-Sept.). 0.10 fr. per persoon. Kosteloos op Zon- en feestdagen en Donderdagen.

Geeraard-Duivelsteen (Krocht), nevens St-Baafskerk. Alle dagen van 10-4 (Oct.-Maart) ; 10-6 (April-Sept.). Op Zon- en feestdagen van 9-12. 0.30 fr. per persoon. 2 fr. voor 7 à 10 personen.

Stadhuis, Botermarkt. Alle dagen van 10-4 (Oct.-Maart); 10-6 (April-Sept.). 0,50 fr. per persoon, minimum. 1 fr.

Belfort (ingang Halle), Sint-Baafsplein. Alle dagen van 8.30-11.15 en 2-5.15 ('s Winters zoolang het klaar is). 1 fr. per persoon.

Klein Begijnhof, Lange Violettenstraat, 61 ; *Groot Begijnhof,* Oostakkerstraat, Sint-Amandsberg. Alle dagen van 6 of 7 tot de avondschemering. Fooi wanneer kerk of conventen worden bezocht.

Museum van Nijverheidskunsten, Jan Breydelstraat 9. Ingang vrij. 's Zondags van 10 1/2 tot 12 1/2 : 's Donderdags en 's Zaterdags van 14 1/2 tot 16 1/2. Op andere dagen aanbellen bij den portier (fooi).

De Gentsche monumenten

Er is zeker geen stad in België, waar de geschiedenis van de Vlaamsche bouwkunde zoo goed te overzien is als te Gent. Wij hebben hier niet alleen op het oog de bouwstijlen, die een meer eigen Vlaamsch karakter kregen in den loop van de tijden, als daar zijn de Gothiek en de Renaissance, maar zelfs de meestal als Fransche stijlen aangeteekende, de Louis XIV, de Louis XV en de Louis XVI. Van al de groote verdeelingen der bouwkunst, te beginnen met den Romaanschen stijl uit het einde der XIIe eeuw tot de Laat-Empire toe, merken we te Gent gebouwen en andere kunstwerken, tot leering en genot.

Als wij in dit opstel meest nadruk leggen op de gewrochten van de bouwkunst, dan is 't om dat er in Vlaanderen's hoofdstad meest gelegenheid toe bestaat. Heeft niet de **Koninklijke Commissie tot instandhouding van geschiedkundige gebouwen en van landschappen,** door haar klasseering van wat er in België voorhanden is, aangetoond, dat Gent verreweg het grootste getal van zulke openbare monumenten bezit ?

Wij gaan dus nog bestaande monumenten bekijken en wat er nog meer merkwaardigs te Gent is te zien.

De Romaansche stijl is vertegenwoordigd, niet door een kathedraal als de O.- L.-kerk te Doornik, maar door een monument, even interessant in zijn aard : 's Gravensteen Aan den ommekeer eener straat rijst uit het water de geweldige massa op, evenals in Palestina het kasteel Losser tusschen twee bergen verscheen vóór Philips van den Elzas, graaf van Vlaanderen en van Vermandois, op zijn kruistocht. En toen hij te Gent was teruggekeerd bouwde hij in 1180 boven een burcht van de Xe eeuw, een aanzienlijkere burcht, met hoven en ringmuur en poortgebouw nagenoeg als hij te Losser had gezien. Nog staat de geweldige massa, vóór de oude stad, zooals toen het werd gebouwd « Om den hoogmoed te breken van de Gentenaars, hoovaardig op hun rijkdom en op hun versterkte huizen, aan torens gelijk ». Onder den Meesten Toren van Philips van den Elzas, zit het oud kasteel, met zijn deuropeningen, zijn schietgaten, zijn schouwen, zijn trappenhuis, zijn onderaardsche gevangenissen, de gaten waaruit de balken zijn weggenomen, die de bovenverdieping droegen. Dat alles ligt lager dan de opgehoogde vóór- en achterhof, waarrond de stal van den graaf en die van den kastelein of kapitein, de ontvangstzaal, de kamers van den graaf en de gravin, de wachthuizen, de onderaardsche gevan-

genis zijn gebouwd, terwijl de ringmuur met zijn vier en twintig torens alles omsluit.

Middenin staat de Meeste Toren met zijn twee reusachtige zalen, de kamer van den kastelein en de kapel, alles vol herinneringen aan zoovele bladzijden uit onze geschiedenis.

Tot de Romaansche stijl behooren ook nog de Spijker, het stapelhuis, waar een gedeelte van het koren werd opgeborgen, dat de Gentenaars het voorrecht hadden tegen redelijken prijs den koopman af te nemen, als de nood het vereischte, eveneens de eerbiedwaardige Bouwvallen van Sint-Baafsabdij, waarvan behalve het achthoekig Lavatorium (waschplaats) met Sanctuarium (heiligdom) nog rest de Eetzaal, de grootste Romaansche zaal van het land, met muurschilderingen van het einde der XIIe eeuw. In puin liggen een andere Eetzaal, in de XIIIe eeuw vervormd tot kelder, en de kapittelzaal, met haar mooie venster-

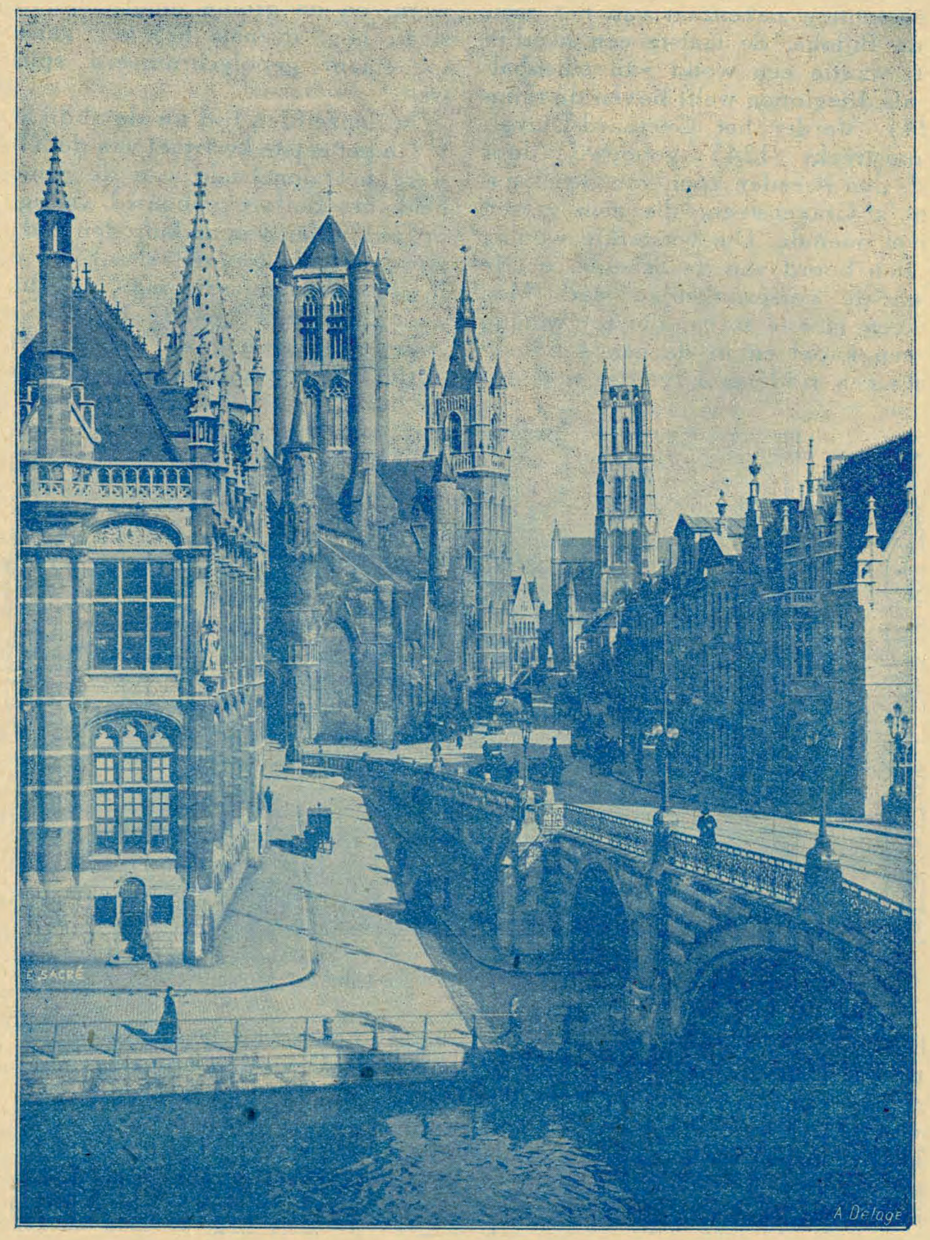

Gent — Rei praalgebouwen

en deuropeningen. Vermelden wij ook nog den gevel van Sint-Jacobskerk, door typische torens ingelijst.

Tot de Vroeg-Gothiek behooren de kapel en de reusachtige ziekenzaal van het gasthuis in de Bijloke, de laatste een heerlijk dakspant, waarin een woud van eikenbalken zich als drieglopen welft boven de ruimte (1224). Verder het Geeraard-Duivelsteen, omstreeks 1245 gebouwd door Geeraard, den tweeden zoon van den kapitein van 's Gravensteen, die zich zelven den Duivel noemde. Die versterkte woning ligt aan den boord van de Schelde, op de grens van de oorspronkelijke stad. Men vindt er een meeste toren, die tot woning diende, een kapel en in de eerste bovenverdieping een ridderzaal, verder nog een steen, is een goed voorbeeld van de kunst uit de eeuw der Artevelden. De zaal zelve is zeker de schoonste, die ons uit dien tijd is overgebleven : het heerlijk beeldhouwwerk, en de groote muurschilderingen bestaan nog, evenals het nog gansch gave, spaarzaam gepolychromeerd spits tongewelf.

In denzelfden tijd als de abdij van O. L. V., in het eerste kwartaal van de XIVe eeuw, werd het zinnebeeld van de gemeentevrijheid, het Belfort, gebouwd. Statig rijst het op, te midden van de kuip der stad en steekt zijn verguld koperen draak in de lucht. In de benedenverdieping, overkluisd door een zeer spits gewelf, bevindt zich het Sekreet, waar nog de met ijzer beslagen koffer staat, waarin men weleer de privi-

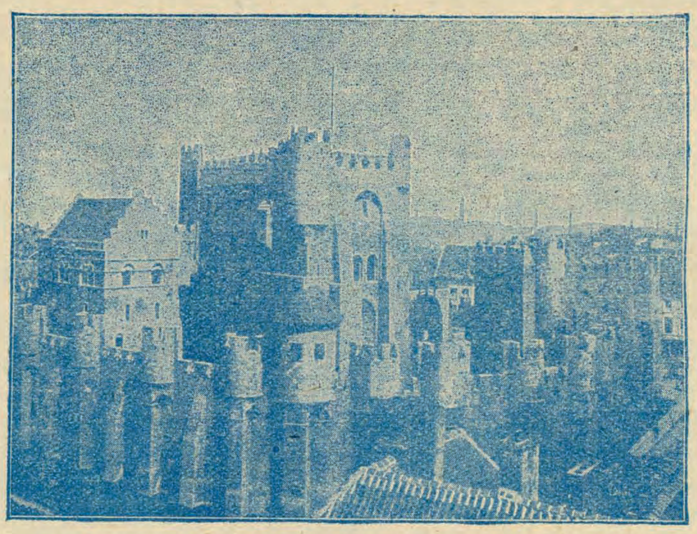

Gent — 's Gravensteen (1180)

overwelfde stal in de benedenverdieping. Dit laatste gedeelte is het merkwaardigst. De zeer ruime zaal is overkluisd met vier rijen gewelven in het midden gedragen door zeer dikke zuilen, waarboven de scheidsmuur van kapel en ridderzaal, en langs de twee zijden door een reeks dunner zuilen, zoodat er vier beuken zijn elk van zes vakken. Wij kennen geen enkele zaal, welke als deze met haar sombere gewelven en statige zuilen en ribben, waarin het teruggekaatst licht toovert, zoo goed de macht teekent van den adel in de gulden eeuw der ridderschap.

De Hoog-Gothiek praalt te Gent met een meesterstuk der bouwkunde : de abdij van O. L. V. in de Bijloke. De gevel van de eetzaal, met zijn rijke versiering van vorm-legies bewaarde. Daarenboven is een zeer hooge zaal en dan nog een en dan de beiaardkamer, waar het klavier staat van den klokkenist. Daar hangen met de trommel van den wekker of rammel, acht en veertig klokken van den beiaard. Hooger ligt de uurwerkkamer en dan komt, onder de spits, de zaal van de vier groote klokken tusschen ruime vensters. Van daar en van de twee gaanderijen heeft men een heerlijk gezicht op de stad.

Uit de eerste helft van de XVe eeuw hebben wij nog het oud Vleeschhuis en de Halle met prachtigen Raadskelder, welke in drie beuken is ingedeeld door twee rijen elk van tien zuilen, welke de gewelven dragen. De eerste bovenverdieping van de Halle is ingenomen door

een zaal, met schoone korbeelen, waarop een eikenhoutzoldering. Daar is het Inlichtingskantoor voor toeristen gevestigd en vindt men alles wat een bezoek van de stad ren, — het typisch Rabot, dat de Gentenaars bouwden om hun overwinning op Maximiliaan van Oostenrijk en zijn vader, keizer Frederik III (1488) te gedenken, —

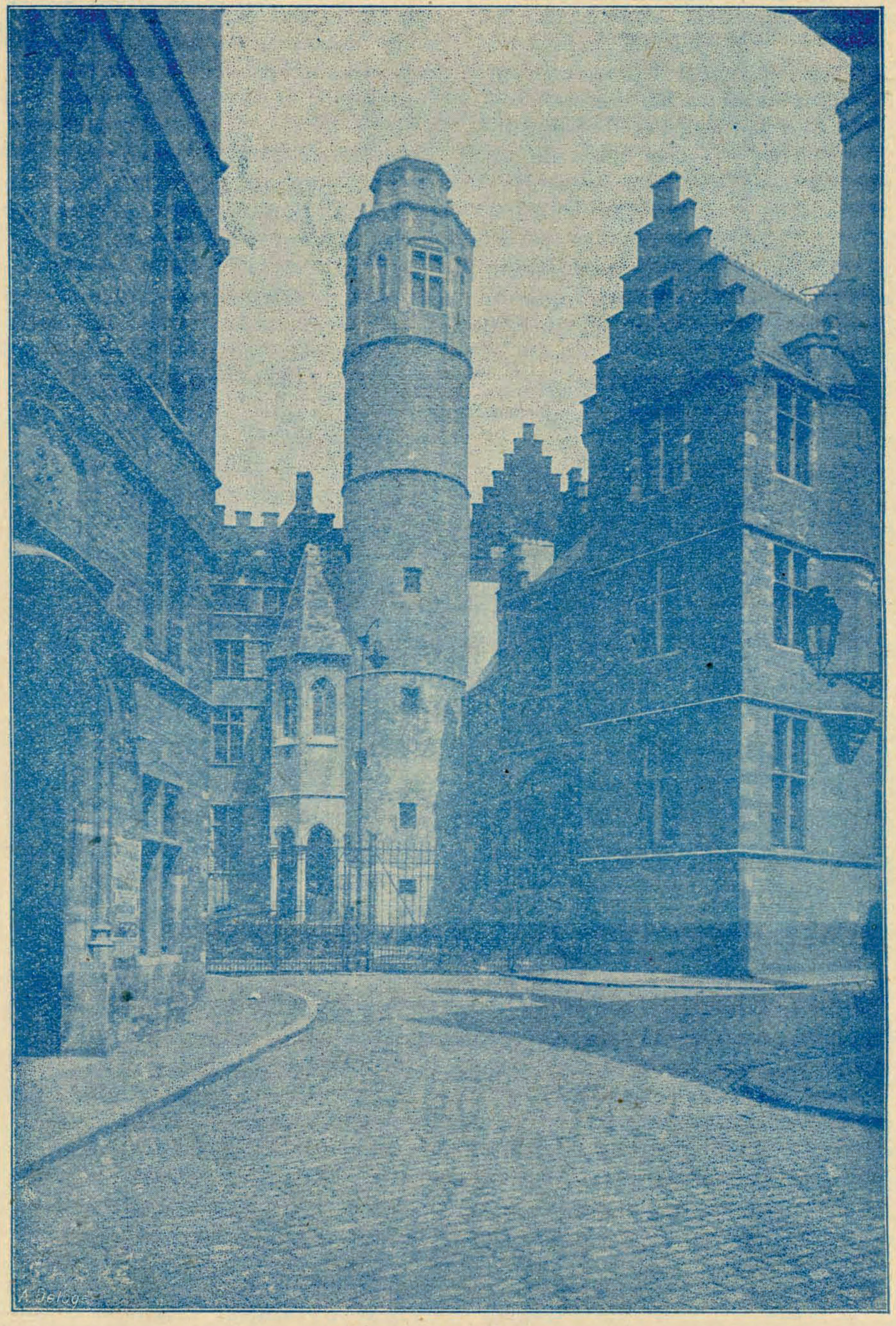

Gent — Achtersikkel

en uitstapjes in de provincie voorbereiden kan. De tweede helft van de XVe eeuw gaf ons het Huidevettershuis op de Vrijdagsmarkt met een eigenaardigen hoektode Witte Moor en de Zwarte Moor (1476), — de Achter-Sikkel, het eigenaardigste hoekje van Gent.

De Laat-Gothiek schonk aan Gent het

Metselaarshuis, het Neringhuis van de Vrijschippers (1531), een meesterwerk van de burgerlijke bouwkunde, in wiens geveltop de voorteekens van een nieuwe bouwstijl reeds zijn te bespeuren ; dan het Stadhuis, dat ongelukkiglijk onvolledig is gebleven, maar in wiens afgewerkte gedeelten, de hoektoren, de trap, het pui, de kapel, de rijke versiering van de vensters genoeg zegt wat een heerlijk gewrocht het geheel zou zijn verrezen, moest het oorspronkelijk ontwerp, dat nog in twee groote teekeningen bestaat, geheel uitgevoerd zijn geweest.

Van de Renaissance zijn ons tal van gebouwen gebleven. Uit de nationaal Vlaamsche richting, die zich vooral openbaarde in den huizenbouw, hebben wij **De Fontein,** het in 1539 gebouwde gildehuis van de rederijkers **De Fonteinisten,** — de huizen op den hoek van Hol- en Hoogstraat (1554), — **de Draak** op de Burgstraat, versierd met de borstbeelden van de graven van Vlaanderen tot Philips II (1560), — **De Hazewind** in de Langemunt (1560), — Wenemaer's godshuis op het Veerleplein (1564), — de huizen op den hoek van de Kleine Vischmarkt en het Veerleplein (1581), — de Kapucijnenkerk op den Brabantdam (1632), — Sint-Elisabethkerk (1637), — het huis **De Vier Gekroonden** op de Ketelvest (1666), — het heel mooie **Vliegende Hert,** in den Oudburg, — **De Pot** op de Vrijdagmarkt evenals **De bonte Mantel** met zeer schoone deur, — het **Koornmetershuis** op de Graslei (1698).

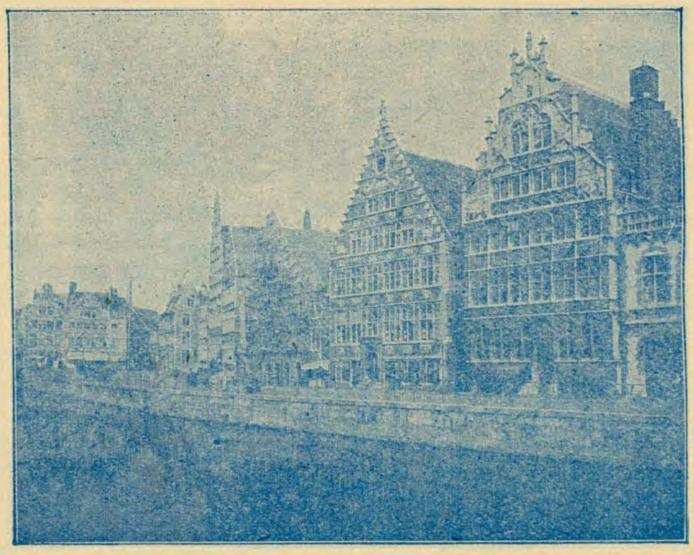

Gent — Graslei

De Italianiseerende Vlaamsche Renaissance schonk ons de **Bollaertskamer,** een gedeelte van het **Schepenhuis van der Keure** (1581), — het **Schepenhuis van Gedeele** (1595-1622), — **den Berg van Barmhartigheid** (1621), die de Antwerpsche meester Wenceslas Coebergher hier kwam bouwen, — het **Jezuïtenklooster** in de Volderstraat, met mooie gevels op het binnenplein (1664), — de **Vischmarkt** (1689).

De barok of de Jezuïtenstijl is te Gent vertegenwoordigd door een typisch monument, Sint-Pieterskerk. Het gebouw zelf is opgericht van 1629 tot 1648, de voorgevel van 1717 tot 1722, alles naar het ontwerp van den Jezuïet Pieter Huyssens, blijkbaar ingegeven door het ontwerp van San Ignazio, dat hij in 1626 te Rome zal gezien hebben.

Uit de Renaissance vloeit geheel natuurlijk de Louis-XIV stijl, die te Gent in de eerste helft van de XVIIIe eeuw bloeide. Uit dien stijl zijn **De Wapens van Zeeland** (1702) op de Koornmarkt, — de huizengroep op den hoek van Jan-Breydel- en Burgstraat (1705), — de **Discalsenkerk** (1712), die geheel in den Louis-XIV-stijl is gemeubileerd, — het huis **De Goudhond** (1713), Veldstraat, — het **Augustijnenklooster** (1719), — de gevel der kerk van het Klein Begijnhof (1720), — **De Wereldbol** op de Hoogstraat (1724), — het huis n[r] 26 op de Burgstraat, met zijn mooi gesneden poort, — **De Vier Heemskinderen** op het

Steendam (1731), — het **Onvrije-Schippershuis** op de Koornlei (1739), — het huis nr 12 op Sint-Baafsplein.

De Louis-XV-stijl is te Gent vertegenwoordigd door heel mooie gebouwen : de **Hoofdwacht,** thans **Beurs,** op den Kouter, het vroegste van alle (1738), Sint-Janskapel aan Sint-Jacobskerk (1744), — het huis van Kanunnik van Eersel op den Reep (1746), — **de Koninklijke Vlaamsche Academie,** (1746), — **De Goudbloem** op den Steendam (1747), — het hotel **Faligan,** op den Kouter (1755), — het huidige ooglijdersgesticht, een Renaissancegebouw van 1547, dat in 1764 naar den toen heerschenden smaak werd verbouwd en dat een heerlijke, weelderige binnentrap bezit, de schoonste van de stad.

De Louis XVI prijkt te Gent met het grootsch opgevat en al binnen rijk versierde **hotel d' Hane Steenhuyze** in de Veldstraat (1768), — het thans door **Het Volk** bezette tweevleugelig gebouw op den Poel (1778), — het huis met zuilengang op de verdieping in den Nederkouter (Hotel de Meulenaere).

De Empirestijl gaf ons, buiten de monumentale pomp op den Zandberg, eenige nogal typische huizen op de Recollettenlei, de Volderstraat, het Steendam, de Visscherij.

Als men een samenvoegsel van elementen uit verschillende voorgaande perioden een stijl noemen mag, maar waarin de Empirestijl steeds het hooge woord voerde — zelfs de XIXe eeuw liet ons werken van niet te onderschatten waarde, als daar zijn de Fransche Schouwburg (1846), het Paleis der Hoogeschool (1826) en vooral het Gerechtshof, dat, aan den samenvloed van een kanaal met de Leie, zijn statige massa's en lijnen in het water weerspiegelt.

De Kerken.

Als men de Gentsche werken der bouwkunde volgens de stijlen groepeert, kan men bezwaarlijk daarin, buiten enkele, de oude kerken een plaats geven. Sint-Baafs immers werd begonnen in de tweede helft van de XIIe eeuw en de kruisbeuk draagt het jaartal 1548. Sint-Jacobs heeft eveneens Romaansche gedeelten, en werd enkel evenals Sint-Niklaas in volle Gothische periode voleindigd. Sint-Michiels heeft een van 1626 tot 1651 herbouwd koor, een kruisbeuk en een benedenkerk waaraan men in de XVe en in de XVIe eeuw arbeidde, een toren, waaraan drie eeuwen werd gewrocht en die volstrekt niet voltooid is.

Ontbreekt het in de Gentsche kerken aan eenheid van stijl, ze winnen het door hun rijke meubeleering op de meeste kerken hier ten lande. Sint-Baafs, de hoofdkerk, is zeker wel de rijkste van België. Twaalf prachtige mausolea van bisschoppen, gebeiteld door de groote meesters van den baroktijd, R. Pauwels, J. Duquesnoy, Jan Delcourt, G. Helderberg, P. Verschaffelt, Van Poucke, e. a. versieren koor en kapellen; de predikstoel is het meesterstuk van L. Delvaux ; het koor praalt met een schat van kunstrijk koperwerk uit den Renaissancetijd, waaronder de reuzenkandelaars van Benedetto de Ravazzano ; het hoogaltaar is een zwierig stuk uit den Louis-XIV-tijd door P. H. Verbruggen ; koor-en kapelafsluitingen en deuren zijn van een buitengewone pracht in gesneden marmer, hout of koper ; niet het minst schitterend is de schilderkunst vertegenwoordigd : de **Aanbidding van het Lam Gods,** van de gebroeders Van Eyck, een groote paneelschildering bestaande uit vier middenstukken en acht op beide zijden beschilderde luiken, is het meesterwerk der middeleeuwsche Vlaamsche schilderschool ; de **Sint-Bavo** van P. P. Rubens werd door den meester zelf voor één zijner beste stukken aanzien ; een drieluik van het midden der XVe eeuw, door een onbekenden kunstenaar, staat op den eersten rang onder de Gothische werken na de Van Eyck's; en dan komen nog heerlijke werken van Pourbus, De Craeyer, Luc. de Heere, N. de Liemaeker, A. van den Heuvel, T. Rombouts, H. van Reysschoot, J. van Cleef.

Ook Sint-Jacobs bevat tal van bezienswaardigheden. Buiten mooie altaren, biechtstoelen en kasten, vindt men er een H. Sacramentenhuis, teer uit allerhande soorten gesneden marmer samengesteld (1586), mooie altaren, waarop o. a. van de beste doeken prijken van J. Bockhorst, J. Van Cleef, G. de Craeyer, N. de Liemaecker, A. vanden Heuvel, M. Coxie.

Sint-Niklaas is eveneens rijk aan mooie altaren, waarop het meesterwerk van N. de Liemaecker, in het koor, en de goede stukken van E. Quellin, A. vanden Heuvel, J. Janssens, J. Van Cleef, Verspilt, J. d' Artois. De barokke predikstoel en ook eenige Louis-XV-meubels zijn bezienswaardig.

Sint-Michiels is een ruime kerk, wier hooge beuk en mooie architecturale lijnen den bezoeker treffen. Van A. van Dyck is er een **Christus aan het kruis,** en goede wer-

ken van G. Zeghers, J. B. de Champagne, G. de Craeyer, J. van Bockhorst, A. vanden Heuvel, J. van Oost, J. van Cleef, J. Paelinck versieren er de kapellen.

De Begijnhoven.

Gent wordt terecht genoemd de stad der Begijnhoven. Daar alleen inderdaad bestaan nog twee van die eigenaardige instellingen uit de XIIIe eeuw, welke nagenoeg onveranderd tot ons zijn gekomen. Een begijnhof is te Gent een kleine stad in de groote, van deze afgescheiden door een muur, met een monumentale poort, waar een portierster over waakt, met een kerk, een grasplein, straten en stegen, kapellen, groote huizen of conventen, waar twintig tot dertig begijnen samenwonen, en kleine huizen voor twee begijnen alleen. Een begijn is een vrouw, die een zeer eigenaardig middeleeuwsch kleed en kapsel draagt als een non, maar die toch tot geen geestelijke orde behoort, die vrij in de stad gaat, haar inkoopen doet als een burgeres, bezoeken brengt, haar eigen huishouden doet als 't haar geldelijke toestand zulks toelaat, maar zich aan zekere regels onderwerpt, op de aangeduide uren de goddelijke diensten bijwoont en de overheid erkent. In een begijnhof heerscht een atmosfeer van vrede en van rust, die samen met de instelling uit de middeleeuwen schijnt mee te zijn gekomen, en welke zoo scherp afsteekt op het koortsige leven, dat buiten het begijnhof heerscht en helaas ! storm loopt tegen de muren der vrouwenstad.

Te Gent is behalve een Groot Begijnhof, juist over de grens van de stad gelegen en waar 400 begijnen wonen, een Klein Begijnhof met 250 begijnen. Niets is schilderachtiger dan zulke begijnenstad, en ontelbaar zijn dan ook de kiekjes en schilderijen, die jaarlijks worden gemaakt in de kerk, op de straten, op het grasplein, in de werkkamers, in de eetzalen, in de woonkamers, in de keukens. Daar kan men immers overal de begijnen zien in hun eigenaardige kleederdracht, welke wordt gewijzigd volgens de bezigheid welke zij verrichten.

De Museums.

Het eigenaardigste van allen is zeker wel het **Museum van Steenen Voorwerpen,** dat een passend kader heeft gevonden in de Bouwvallen van Sint-Baafsabdij. Zooals de naam het zegt zijn daar niets dan voorwerpen in steen voorhanden, van af de brute bouwstoffen tot de beeldhouwwerken, die weleer oude gebouwen versierden. Buitengewoon rijk en ver overtreffende wat elders in dien aard voorhanden is zijn o. a. de verzameling van middeleeuwsche grafzerken en vloermozaïeken. In een groot getal huizen, kloosters en kerken van Gent en omliggende zijn de vloeren ontdekt, samengesteld uit verglaasde tegeltjes van verschillende kleur, dagteekenende alle van de XIIe, de XIIIe of de XIVe eeuw. Vele zijn ingelegd met figuren van een andere kleur. In de verschillende gedeelten van Sint-Baafsabdij zijn niet minder dan 153 grafzerken vereenigd, waaronder 59 van de XIIIe eeuw, de meeste met levensgroote figuren, en één nog met de oorspronkelijke ingelegde kleuren.

Het Museum van Oudheden, in de Lange Steenstraat, is bijzonder rijk aan gedenkstukken der oude neringen en gilden. Men vindt er heel wat standaarden en toortsen, welke in de H. Sacramentsprocessie werden gedragen. Benevens kunstsmederswerk en glasschilderingen. De afdeeling van het Gerecht bevat een rijke verzameling straf- en foltertuigen, waaronder niet minder dan negen gerechtszwaarden.

Het Museum van Versieringskunst is onlangs in het hotel De Coninck, Jan Breydelstraat overgebracht.

Het Museum van Schoone Kunsten heeft een rijke verzameling werken van de Gentsche meesters uit alle tijden en goede werken van hedendaagsche schilders en beeldhouwers uit alle landen.

A. Van Werveke.

GENT roept ons allen op 12-13 Mei naar den V.T.B.-Landdag.

Allen op 12-13 Mei op post in GENT naar den Toeristenlanddag.

De V.T.B-ers gaan op 12-13 Mei naar den landdag in GENT

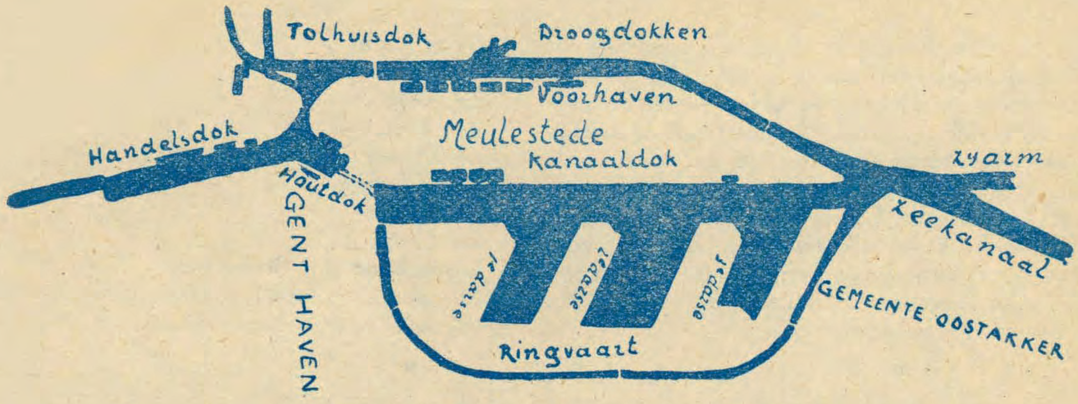

De Haven van Gent

Velen schokschouderden bij het vernemen der tijding, dat Gent geroepen was een zeehaven te worden.

Er werd geopperd dat Antwerpen volstond, en alle verdere uitgaven voor zeehavens in België, als verkwisting van het openbaar bezit dienden aanzien.

Maar nochtans... de voorstanders van Gent-Zeehaven zegevieren : de Antwerpsche haven is **meer** dan overkropt en ... de grootste zeeschepen kunnen met veel gemak te Gent meren !

Hoe de verbinding met de zee en Gent bewerkstelligd werd ? Door het verbreeden en uitdiepen van het Kanaal Gent-Terneuzen, hetwelk zich op laatstgenoemde gemeente in de diepe Schelde werpt !

Dit kanaal loopt van Neuzen over Sluiskil naar Sas van Gent in Nederland. De eerste grensgemeente met de noodige toldiensten is op Belgisch grondgebied Selzaete.

Bij Terdonck komt links eene vertakking, welke op het grondgebied der gemeente Oostacker terug in het zeekanaal uitmondt.

Gelijkaardige vertakking vindt men te Langerbrugge, alwaar zich ook de scheepswerven der firma Dens & C°, alsmede het groote droog-dok zich uitstrekken.

En daarna bevindt men zich volop in de Gentsche haven ! Vóór, splitst het vaarwater zich in twee breede armen bestemd voor de zeevaart, en één zijkanaal uitsluitend voorbehouden aan de binnenschepen welker bestemming verder is dan Gent. Deze ringvaart voorkomt eene opeenhooping in de eigenlijke haven, waardoor het gevaar van stremming of aanvaring vermeden wordt.

De twee armen verleenen toegang :

A) **De Voorhaven** tot 1° het net der binnenwaters van Gent ; 2° het houtdok ; 3° het Handelsdok.

B) **Het Kanaaldok** tot het Zuiddok, het Middendok en het Noorddok. Al dadelijk merkt men op, dat de inrichters bezield waren met dien praktischen geest, welke de Engelschen bij den bouw hunner nieuwe havens kenmerkt.

De uitbating der haven geschiedt niet alleen « commercieel », maar ook « industrieel », en dit is juist het geheim, waarom de haven van Gent geroepen is, een waardigen rang te veroveren op de lijst der gekende zeehavens ! En wij meenen dat het hier wel gepast is, aan den Schepen der Haven : Heer Siffer, alsmede aan dezes vlijtigen medewerker : den Heer Ing. Luc. Van de Putte, handelshavenbestuurder, eene welverdiende hulde te brengen, om hun doorzicht en taaie volharding bij het inrichten der Gentsche haven !

Waarom Gent geroepen is eene flinke zeehaven te worden ? Gent is een centrum van waterwegen en van spoorwegen, onvermijdelijke faktors voor den bloei eener haven ! Gent is overigens eene nijverige stad, alwaar de katoenspinnerijen vele grondstof aan kolen en katoen bezigen. Bovendien is Gent het dichtst bij de zee en terzelfdertijd bij Rijsel, Toerkonje en an-

dere steden, welke er eene spinnerij-nijverheid op nahouden. Gent is dus in hoofdzaak geroepen om katoen en kolen te ontvangen en te verladen. Doch de houthandel is buitengewoon druk, zoodoende dat Gent ook de houthaven geworden is. De prachtige ligging der stad Gent, ten opzichte van het Waalsche kolenbekken met dezes ijzerstaal- en kopergieterijen, heeft ook reeds het voordeel doen inzien van de ertsen over Gent te doen aankomen.

Voor **Gent** :
1e Katoen.
2e Kolen.
3e Hout.
4e Ertsen
Voor **Brugge** :
1e Nitraat.
2e Hout.
Voor **Brussel** : Stukgoed.

Het spreekt vanzelf, dat er buiten hoogergenoemde voortbrengselen er nog eene me-

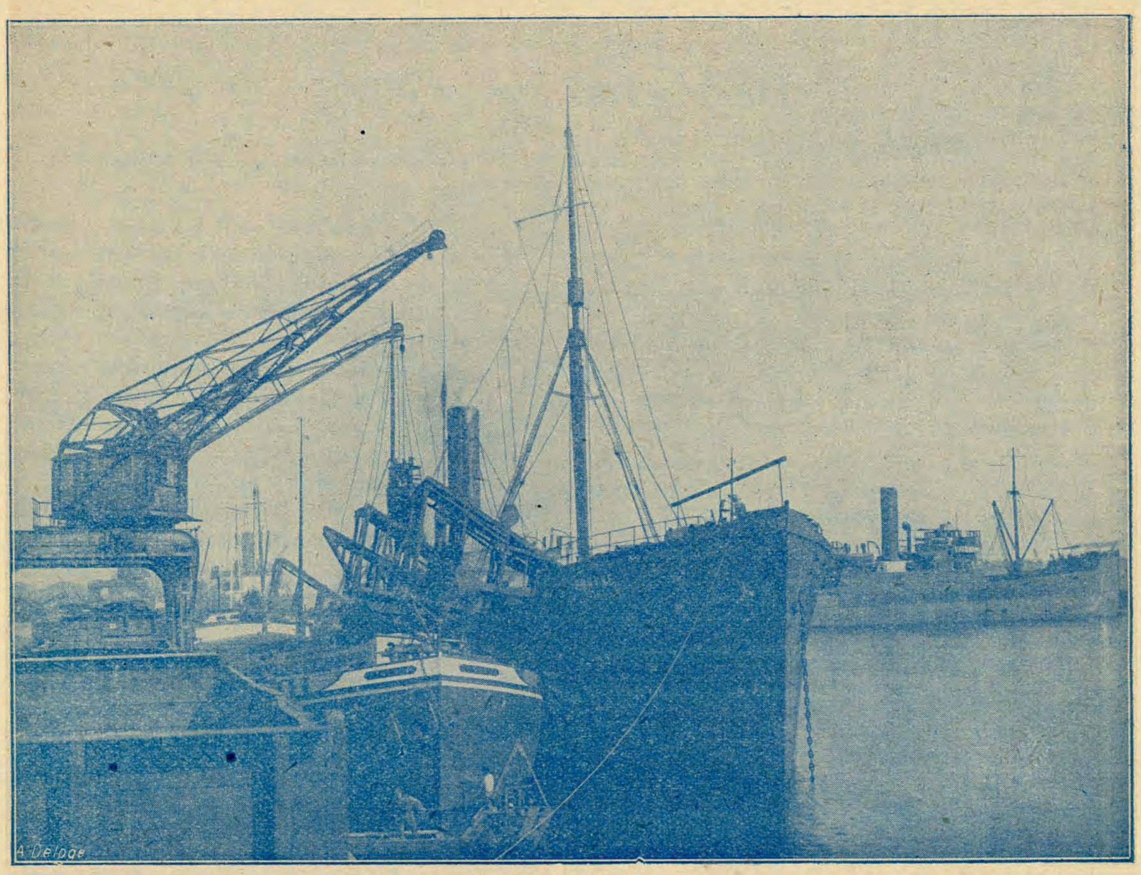

Een regelmatig snelvervoer van Gent naar de Engelsche havens verzekert den Zomers het vervoer van fruit en groenten (opbrengst der streek) in groote hoeveelheden.

Ook voor de havens is men tot het besef gekomen, dat specialisatie het meeste opbrengt.

Voor **Antwerpen** gelden hoofdzakelijk :
1e Transietgoed (doorvoer-artikelen).
2e Granen.
3e Koloniale produkten.
4e Stukgoed.

nigte ander produkten zijn, welke hun belang voor Gent bezitten, zoo o. a. : meststoffen, oliezaden, mekanische werktuigen, lijnkoek, enz.

Elektrische verlichting langsheen het zeekanaal van Neuzen tot Gent, en langsheen de dokken en kaaien, elektrische drijfkracht der kranen van 2 ½ ton, praktische hijsch- en vervoertoestellen vervolledigen de prachtige uitrusting.

Het zeekanaal heeft eene lengte van 32.820 meter en eene diepte van 8,75 m.

De breedte aan de oppervlakte is 97 meter op Belgisch, en 67 meter op Hollandsch gebied. Eene tusschensluis te Sas-van-Gent hoeft gewoonlijk niet te werken. De zeesluizen (ten getale van drie) te Neuzen kunnen zeeschepen ontvangen van 173 m. lang, 18 m. breed en 8 m diep.

De oppervlakte der haven bedraagt 484 Km.

Invoer der koopwaren (spoor en water): 2.001.421.276 K°.

Uitvoer : 728.575.461 K°.

Als waternet bezit Gent ter aanvulling : de Schelde, de Leie, het kanaal naar Brugge en Oostende, waardoor de binnenscheepvaart verder alle bestemmingen kan bereiken.

Deze korte uiteenzetting zal onze leden

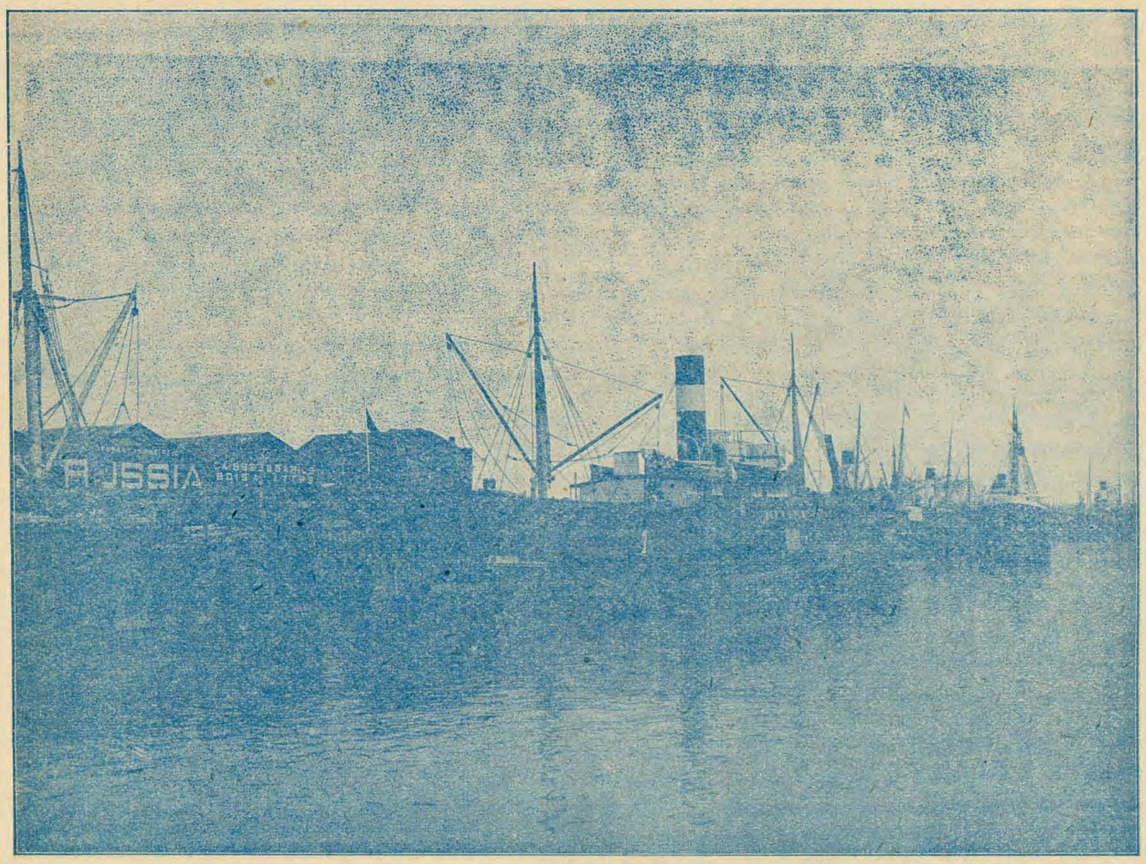

De oppervlakte der hangars bedraagt 18 Ha.

De wateroppervlakte der eigenlijke haven bedraagt : 82 Ha.

De lengte der kaaimuren beloopt tot 10 Km.

In 1922 was het trafiek als volgt :

Zeeschepen : Ingekomen : 1,652 met 1.290.543 Ton.

van V. T. B. overtuigd hebben, dat Gentzeehaven reeds **iets** is, en **veel** worden kan !

Wij wenschen dan ook dat verder pogingen tot het bereiken van dit doel ten volle mogen gelukken, opdat Vlaanderen zich moge roemen zooals voorheen, als het Centra van het economisch leven van Noord-Europa : « Het Venetië van het Noorden » !

Gentsche zeehaven : Goed heil !

Van het Secretariaat.

MONOGRAFIEN.

Eerstdaags zullen de volgende deelen van onze reeks monografien over Vlaanderen verschijnen.

Deel 2. DE HAVEN VAN ANTWERPEN, verfraaid met prachtige onuitgegeven lichtteekeningen, die U de bedrijvigheid der haven in zijne kleinste bijzonderheden weergeven, dit alles aangevuld met aanteekeningen van den bevoegden stadsingenieur Bollangier.

Deel 3. MECHELEN : insgelijks voorzien met zeer mooie lichtteekeningen over de stad en omstreken, gedokumenteerd door onzen gewaardeerden hoofdopsteller Dr. Ing. Stan Leurs.

De verkoopprijs is bepaald op 6,50 fr. 't stuk franco voor onze leden — 7,50 fr. voor niet leden thuis.

Daar de oplage zeer beperkt is, raden wij onze leden aan den in dit nummer bijgevoegden bestelbon met het vereischte bedrag aan het secretariaat in te zenden.

* * *

FIETS- MOTO- en AUTOVLAGGETJES.

Als gevolg op de menigvuldige aanvragen van V.T.B. fietsers, motorrijders en automobilisten zullen wij binnen kort zeer mooie V.T.B. vaantjes te koop stellen tegen den billijken prijs van 2,50 fr. 't stuk franco thuis.

Bestelling met bijvoeging van het bedrag kunnen reeds aan het secretariaat ingezonden worden.

* * *

AANDACHT.

Wij drukken er nogmaals op dat geen enkele bestelling uitgevoerd wordt, dan na ontvangst van het vereischte bedrag.

Welke zijn de geschikste treinen om tijdig te Gent aan te komen ?

Vertrek uit :

Brussel om 8 u. 10, aansluiting uit *Leuven* alwaar onze leden afreizen om 6 u. 57 (of om 6 u. 42, langs Mechelen).
Denderleeuw om 8 u. 02.
Aalst om 8 u. 47.
Antwerpen (Zuid) om 7 u. 52.
Boom om 8 u. 15.
Dendermonde om 8 u. 49.
Mechelen om 7 u. 37 ; overstappen te Dendermonde op trein uit Antwerpen.
St Niklaas om 7 u. 31.
Lokeren om 7 u. 59.
Sottegem om 7 u. 40.
Oostende om 8 u. 27.
Brugge om 8 u. 57 ; aansluiting uit Knocke, Heyst en Blankenbergen.
Kortrijk om 7 u. 58.
Waereghem om 8 u. 18.
Lichtervelde om 7 u. 53 ; aansluiting uit Iseghem (7 u. 2) en Roesselaere (7 u. 25).
Thielt om 8 u. 16 ; aansluiting uit Iseghem (7 u. 1) en Ingelmunster (7 u. 40).
Deynze om 8 u. 41.
Ronse om 8 u. 4.
Audenaerde om 8 u. 43.

Wij dringen bij onze afgevaardigden aan om, waar het kan, reizen in groep, dus tegen verminderden prijs,in te richten ; zij ontvingen daartoe reeds de noodige aanduidingen ; dat zij zich dus tijdig in regel stellen met het spoor.

Gidsen V.T.B.ers zullen te Gent aan de verschillende stations de aankomende leden afwachten om ze naar de vergaderzaal *Casino* (Oud - Landbouwershuis), Gouden Leeuwplaats, dicht bij de St Niklaaskerk, te geleiden

Afgevaardigde V.T.B. : Heer Gijselinck H. Begijnhoflaan 31, Gent.

Verminderingen te Gent

Het *Casino*, Oud-Landbouwershuis, Gouden Leeuwplaats, Gent, verleent voor alle feestelijkheden in de week 50 °/₀ vermindering.

De *kinema „Regent"*, Helling van St Michiels, nevens de Veldstraat, geeft 50 °/₀ vermindering op vertoon der lidkaart.

Naaimachienen, ijzerwaren,keukengerief.—Huis Verhaeghe J., Steendam 35, Gent, staat 5 °/₀ vermindering toe aan de leden V.T.B. op den aankoop van naaimachienen, ijzerwaren en keukengerief.

Boeken, E. H. CELIS, Heirnislaan 5, Gent. Gids der Hoofdkerk, St Baafs : voor leden V.T.B. 1,05 fr. in plaats van 1,25 fr.

In Vlaanderen, speelreisje : voor leden V.T.B. 1,30 fr. in plaats van 1,50 fr. ; postvrij.

* * *

Terechtwijzing : Verminderingen.

Te *Antwerpen :*

Antwerpsche Badinrichting, Lange Gasthuisstraat 24, Antwerpen : Zwemkaarten 1 fr. de kaart in plaats van 1,50 fr. ; Badkaarten 1,50 fr. de kaart in plaats van 2 fr. Deze kaarten zijn te bekomen op het Sekretariaat V.T.B.

LEUVEN.

De Kon. Tooneelmaatschappij « Vooruit voor Kunst » geeft op 16 Mei in den Schouwburg Alhambra te Leuven een prachtige vertooning „ Het Duel " van Lavedan met Arie Van den Heuvel in de hoofdrol.

Voor de leden V.T.B. zijn de plaatsen :

Zetels :	2 fr.	in plaats van	2.50 fr.
Wandelgang :	1.50 fr.	„	2.— fr.
1e Balkon :	1.— fr.	„	1.50 fr.
2e Balkon :	0.50 fr.	„	0,75 fr.

Drukkerij Bracke-Van Geert, Baesrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 10 **15 Mei 1923**

ZIERIKZEE

Zeeland's oud stedenschoon is den Vlaming over 't algemeen goed bekend. Veere en Middelburg stellig, Zierikzee minder. En nochtans weinig steden zijn er nog in onze lage landen, waarvan het typisch oud uitzicht zoo wen of Duiveland nadert, al evenaardig komt ze voor, omhuld door haar dichten gordel van hooge boomen, welke de lijnrichting der voormalige vestingwallen afteekent, en waarachter heel mysterieus de plompe torzo van den Monstertoren, de scherpe tweelingsspilletjes der nobelpoort en den bonkigen poorttoren der Zuid-havenpoort. Allen overblijfsels eener vroegere grootheid. Want Zierikzee, thans een

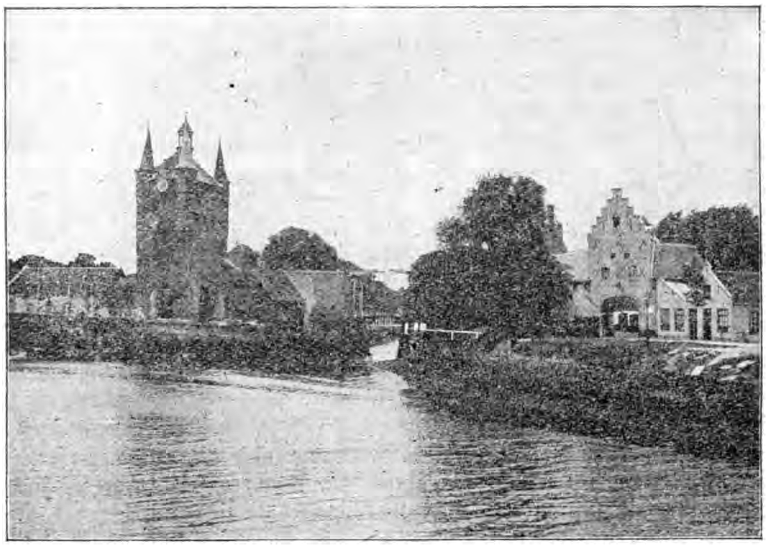

Zierikzee. De beide havenpoorten.

goed bewaard bleef als dat der hoofdplaats van Schouwen, welke onder het oude regiem na Middelburg de eerste stad was van het graafschap Zeeland.

Hetzij men haar langs de wijde vaargeul of vanover de bloeiende landouwen van Schou-

economisch weinig beduidend plattelandscentrum wier bevolkingscijfer niet eens 7000 bereikt, heeft ooit betere dagen gekend.

De plaats waar de gouwe, het voormalige thans bijna geheel ingepolderde scheidswater tusschen Schouwen en Duiveland de

Ooster-Schelde komt vervoegen, was destijds gunstig gelegen voor het tot stand komen van een handelsstad. Daar vormde zich omstreeks duizend de oudste stadskern; spoedig geraakte deze nederzetting tot een betrekkelijken bloei; reeds onder graaf Floris III (1157-1190) zou Zierikzee stadsrecht hebben gekregen. In den loop der XIIIe eeuw breidt de stad zich verschillende keeren uit, in 1320 gebeurt dit voor de laatste maal. Trouwens in den loop der XIVe eeuw zou Zierikzee het hoogtepunt van haren bloei bereiken. Het belang der plaats in die dagen blijkt trouwens uit de hardnekkige manier, waarop de Vlamingen het bezit ervan aan de graven van Holland betwistten. Deze graven uit het huis van Avesnes stonden ten tijde van den Guldensporenslag vijandig tegenover Gwijde van Dampierre en de Leliaarts. De Vlamingen drongen dan ook in 1303 Zeeland binnen; de eenige stad welke stand hield was het door Willem van Oosternant kloek verdedigde Zierikzee. Meer dan een jaar bleef de stad belegerd ; een zeeslag welke ten gunste der Hollanders en hunne Fransche bondgenooten uitviel, had het ontzet der plaats tot gevolg. Van dit beleg en dien zeeslag heeft de Hollandsche chronijkschrijver Melis Shoke een uiterst nauwkeurige beschrijving gegeven.

Na deze gebeurtenissen mocht zich de stad in een lange periode van heilzame rust verheugen. Evenals in de Vlaamsche steden, met dewelke Zierikzee drukke betrekkingen onedrhield, bloeide hier de lakennijverheid; maar vooral de zeehandel en de scheepvaart waren hier de groote bronnen van inkomsten.

Op weg naar Zierikzee ; op Zuid-Beveland : 's Gravenpolder.

Dat o. m. de handel op de Oostzee hier van groote beteekenis was, leeren ons de registers van den Sandtal. In 1368 toch keerden 96 schepen van Zierikzee huiswaarts met eene waarde van ruim een millioen gulden tegenwoordige munt en in 1369 waren er 83 schepen van hier, die ruim negen ton goudswaarde te Zierikzee invoerden. Om die cijfers te kunnen beoordeelen, vergelijke men daarmee het getal schepen dat Amsterdam en Dordrecht in genoemde jaren op de Oostzee varende hadden. Dat getal was voor eerstgenoemde stad 200 en 141 en voor laatstgenoemde stad 74 en 48.

De XVe eeuw was wellicht iets minder voorspoedig; vooral op het einde begon de scheepvaart achteruit te gaan. Daarentegen was de zoutnering flink opgekomen, welke samen met de visscherij en de mee-nering tot in de XVIIIe eeuw de bijzonderste takken van bedrijvigheid der bevolking zou uitmaken.

Ook op politiek terrein geeft de stad teeken van leven; in 1472 staat ze op tegen Karel den Stoute, in 1502 trekt ze partij voor de Hoekschen tegen Maximiliaan.

Maar hiermede komen we reeds in de XVIe eeuw, eeuw van geweldige veranderingen en beroeringen, van afwisselende voor- en tegenspoed. Nu eens gaf handel, zoutnering of scheepsbouw ongelooflijke winsten, dan weer dreigden pest, water of vuur de stad met ondergang. Toen in 1572 de stad zich langs de zijde van den prins schaarde, was haar welstand voor goed geknakt. Van October 1575 tot Juli 1576 belegerd en ten slotte ingenomen door de Spanjaarden, kort daarna voor de staten teruggewonnen door van Hohenlohe had ze ruimschoots, haar aandeel in de miseries van den tachtigjarigen oorlog. Toch werkte ze zich weer op. De XVIIe en de eerste helft der XVIIIe eeuw waren voor haar een tweede bloeiperiode, vooral op gebied van visscherij en koopvaart, maar vanaf 1750 werd de toestand steeds meer achteruitgaande.

Zierikzee daalde stilaan tot den rang van landstad, die voortaan als middenpunt van eene landbouwende streek voor hare omge-

ving nog zekere beteekenis had en ook zal behouden, maar waarvoor de omstandigheden, welke eenmaal haar middeleeuwschen bloei bewerkten, nimmer meer zullen terugkeeren. Intusschen kunnen nog handel, visscherij, nijverheid, enz. op kleine schaal aan de ingezeten en een zekere mate van welvaart schenken, en aan loffelijke pogingen, om gedurende de XIXe en de tegenwoordige eeuw die bronnen van bestaan te openen en in wezen te houden, heeft het geenszins ontbroken.

Het interessantste wat Zierikzee aan den toerist toonen kan zijn, benevens verschillende pittoreske stadszichten, de nog in stan gebleven bouwwerken uit de late midde eeuwen. Reeds bij de intrede der stad bevangt ons een romantische stemming bij het aanschouwen van het schilderachtige ensemble der twee havenpoorten met het tusschen inliggende ophaalbruggetje. De oudste is de XVe eeuwsche Zuid-havenpoort, een bonkig brukken poorttoren welke toch niet onelegant te noemen is, dit dank zij de vier hoektorentjes welke het bovenste gedeelte flankeeren. Jonger, uit het begin der XVIe eeuw, is de Noord-havenpoort. Ze vertoont verder een meer ingewikkelden plattegrond. Ze bestaat uit binnenpoort en buitenpoort, welke door een ombouwd plein zijn gescheiden; de heel eenvoudige buitenpoort is in een bolwerk ingebouwd. Plezieriger komt de buitenpoort aan de stadszijde voor met de twee prettige renaissancegevels — het gevolg van een verbouwing van 1559 — welke den ingang vergezellen.

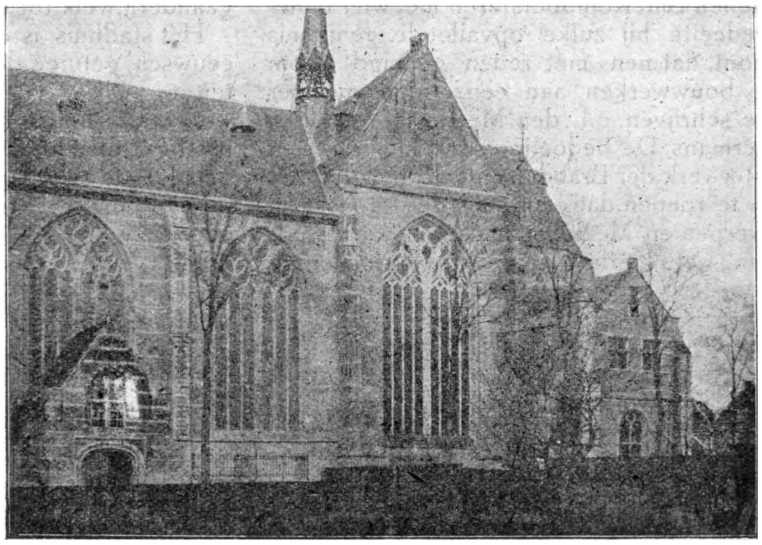

Op Schouwen: Brouwershaven-Kerk.

De eenige poort welke aan de landzijde bewaard bleef is de Nobelpoort, welke denkelijk in de XVe eeuw werd gebouwd. Naar buiten toe opent zich de doorgang tusschen twee sierlijke cylindervormige hoektorens, we door rijzige spillen worden bekroond en wier buitenwanden een kleurige bekleeding vertoonen, bestaande uit afwisselende lagen groot formaat baksteen en verglaasde brikken. Met deze coquette voorgevel, welke zich zoo behaaglijk in het grachtwater spiegelt, contrasteert de massieve achtergevel, welke op een uiterst gelukkige wijze de straat begrensd.

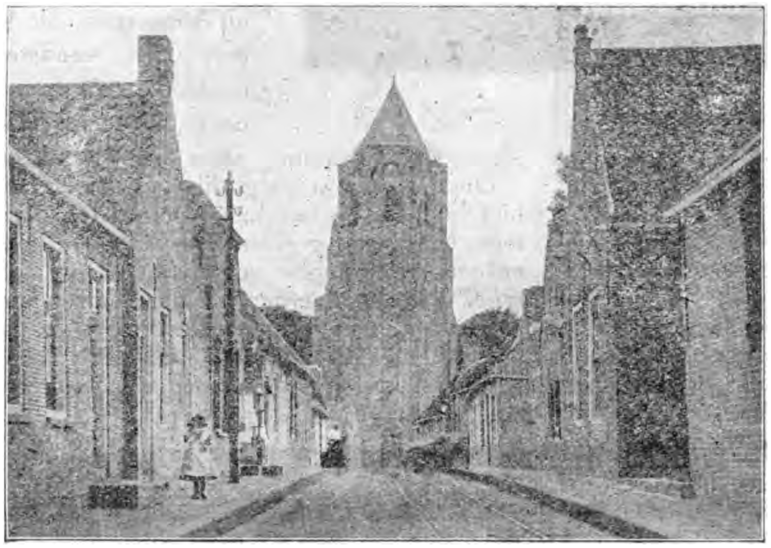

Op Duiveland: Nieuwerkerk-Dorpstraat.

Op gebied van kerkelijke bouwkunst heeft Zierikzee in 1832 een groot verlies geleden door het afbranden van zijn Sint Lievensmonsterkerk, een der aanzienlijkste en tevens een

der interessantste bedehuizen, welke in de laatgothische periode langs de Dietsche kust tot stand kwam. De marciale torentorzu,welke zich ten westen maar eenigszins afgezonderd van de kerk verhief, bleef bewaard. Hij werd in 1452 begonnen twee jaar na den Mechelschen Sint Romboutstoren met wier benedengedeelte hij zulke opvallende gelijkenis vertoont, datmen met reden geneigd is om beide bouwwerken aan eenzelfden meester toe te schrijven, n.l. den Mechelaar Andries Keldermans. De bedoeling was hier dus een meesterwerk der Brabantsche gothiek in het leven te roepen,dat eens met de torens van Antwerpen en Mechelen hadde kunnen wedijveren, getuige daarvan de ontwerpteekening

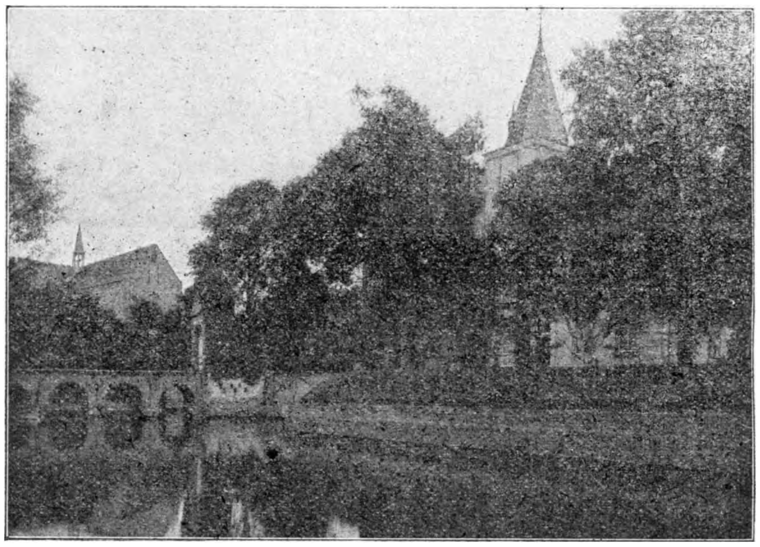

Op Schouwen : Haamstede-Slot.

waarin een zich uit de vierkante massa geleidelijk losmakenden, overrijken kop wordt voorzien in den geest van deze van onzen Antwerpschen Onze Lieve Vrouwtoren.Toch, uit overmoed geboren, zou Sint Lievensmonstertoren nog minder dan zijn Mechelsche tweelingbroer tot voltooiing komen, amper de goede, halve hoogte van deze laatste zou hij bereiken. De „Nieuwe Kerk", welke sinds 1848 het oude monster vervangt, is een niet onaardig specimen van klassicistische architectuur.

Een tweede oud kerkgebouw te Zierikzee is de voormalige Gasthuiskerker uit de XVe eeuw. Het was oorspronkelijk een eenbeukige kerk,met houten tongewelf afgedekt. In 1651 werd er eene tribune aan toegevoegd uitgebouwd boven eene langs de straatzijde opene gaanderij,welk tot beurs diende.

Het stadhuis is denkelijk in kern wel XVe eeuwsch, getuige de twee laat-gothische poorten in den beganen grond, maar de verbouwing welke het in 1554 onderging gaf het het prettige uitzicht dat we nu beleven, waartoe behalve de twee keurige renaissance geveltoppen de ietwat onrustige maar lang niet oneerlijke torenbekroning heel wat bijdraagt.

Inwendig is het stadhuis bezienswaardig ; men vindt er een stemmige burgemeesterskamer van 1661;de aan de straat gelegen vertrekken zijn in Louis XVe stijl gestucadaard, o.m. de raadzaal en de groote zaal.

Het oude Steen of gevangenis bleef bewaard. Ze werd gebouwd in 1524-1526 volgens ontwerp van Mr Herm^n Van Aeken, uit Antwerpen. De sobere met zandsteen bekleede trapgevel heeft als eenig versieringsmotief mooie smeedijzeren ankers.

Oude gevels in laatgothischen geest zijn hier betrekkelijk talrijk; wij vermelden onder meer een zuiver gothische in de Meelstraat en een paar jongere volgens het Dordtsche type. We treffen verder een paar huizen in de Key stijl en enkele met onverdienstelijke barok en Louis XVI façades,onder deze laatste het pand dat thans de arrondissementsrechtbank herbergt.

D[r] I[r] Stan LEURS.

WERFT
ALLEN VOOR — VOOR ALLEN
LEDEN

NAAR ZIERIKZEE

Degenen welke verleden jaar de boottocht uit Antwerpen naar Vlissingen en terug, door V.T.B. ingericht, mede maakten, waren toen „héél en al” partijganger van nog meer in dien aard aangename studiereizen.

de Schelde ! Het stadje getuigt ook nog van dien bloei, bijzonder door zijn steenen reus : de onafgewerkte toren der St-Lievenskerk.

Doch wij zullen de zaken niet voorbijloopen! Overigens, oneindig meer bevoegde personen zullen den V.T.B.ers ter plaatse den gewenschten uitleg verschaffen over de stad Zierikzee.

Ook dit jaar wil V.T.B. hun dit genot gunnen en derhalve is er besloten op 10 Juni aanstaande een watertocht naar de oude Schouwensche havenstad Zierikzee te ondernemen.

Zierikzee was ééns de eerste haven aan

Wat voor het oogenblik misschien meer belang heeft is het bestudeeren der reis zelve. Verleden jaar immers, verscheen in het nummer van De Toerist op blz. 113, eene korte uiteenzetting over de betonning en de bebake-

ning der Wester-Schelde.

Ditmaal wil V.T.B. aan deze gewoonten getrouw blijven en wat vertellen over het gedeeltelijk onzichtbare.

De lezers weten nog van verleden jaar dat elke ton, zij weze rood of zwart, genummerd is ; en dat deze nummering van zee uit begint. Als wij Antwerpen uitvaren zien wij al de roode boeien langs den Vlaamschen wal, en al de zwarte tonnen langs den Brabantschen wal.

De eerste der « platen », zooals de varenslui de « zandbanken » noemen, begint reeds vóór Antwerpen, namelijk recht voor de Rijnkaai en eindigt « achter den hoek » over het Noordkasteel.

De « *palingplaat* », aan den hoek van den Vlaamschen wal, leverde vroeger bijzonder zijn zand als ballast voor zonder lading vertrekkende schepen. Nu is het « zandschieten » veel verminderd.

De diepte der Schelde bij laag water is in de bocht van Austruweel van 76 tot 80 decimeter. Bij hoog water komt er te Antwerpen nog gemiddeld 4.90 meter bij.

Wij zullen dus met de eb (afloopende water) uit Antwerpen vertrekken, en de kapitein moet goed letten op het aanwerken in de bochten.

Wij varen voorbij Austruweel met de Boerinneschans, alwaar eene pomp-instelling is ingericht, welke het overtollige polderwater in de Schelde stort. Een weinig verder het eeuwenoude « Boomke », zooals de boom en twee zwarte naamplaten met witte letters ons zeggen. Bijna schuins erover steekt de zwarte lichtopstand met roode hut van Pijp Tabak af op den groenen dijk. Het vaarwater is hier 10.80 m. diep. Bij de opvolgenlijke zwenkingen van de boot krijgen wij het licht van Boerenschans, hetwelk zich midden den dijk op een witte paal bevindt. Hierook loopt een aanlegsteiger een eind weegs in het schaar. Vast bij, de eerste hooge baken op zwarte balken in den stroom. Wij naderen de „Filip" en „Krankeloon" vaarwaters. Het eerste is langs den zwarten tonnenkant slechts 2.80 m. diep. De „Krankeloon" gaat tot 8.60 m. Bij het uitloopen van dit vaarwater bevindt men zich in de bocht van Calloo. Rechts ziet men Fort Filip met „schaar" en steiger ; links de gapende vuurmonden van Fort Marie, welke het „Willemsrek" schijnen te willen beheerschen.

Hier heeft de stroom reeds een machtig aanzien. Wij naderen het fort de « Peerle » en varen voorbij den rug der « *Peerleplaat* », en de sluizen van « Melkader ». Bij de ankerplaats van de Meestoof peilt men 80 decimeter.

Verder langs den Brabantschen wal, juist voor « Wijtvliet-schor » ziet men de voorloopige haven, welke dient om het materiaal voor de nieuwe havenwerken bestemd te lossen.

Links de groote « *Ketelplaat* » en daarover eene Bolbaken. Langs dezelfde wal de lichtbaak van Belgische sluis en wat verder de bolbaken van Kruisschans.

Wij stevenen nu recht op fort Liefkenshoek af bij eene diepte van ongeveer 70 decimeter. Intusschen zien wij over den dijk heen, Lillo-kruisweg en zijn suikerfabriek, een tweede pompstation, en de kruitreede voor kleine en groote schepen. Het is immers verboden binnen de omheining der havens, kruit te laden. Men heeft daarvoor eene bijzondere reede uitgedacht nabij 't fort Liefkenshoek. Het fort zelve is trouwens een geschikt kruitmagazijn ! Schepen, welke kruit laden, lossen of vervoeren, moeten bezijden den mast eene roode vlag hijschen, welke des nachts door een rood licht vervangen wordt.

Aan den rechterkant wijst ons de Belgische vlag de tolpost aan, die te Lillo-Fort is opgericht. Lillo-Fort bezit een breeden steiger met op het „hoofd" eene lichthut. Een kleine binnenhaven, verbonden met den buurtspoorweg en voorzien eener stoomkraan, wordt vooral druk bezocht gedurende de „bieten-campagne", t.t.z. het jaargetijde van den beetsuiker fabrikatie.

Vlak bij den ingang van Lillo haven strekt zich reeds het schaar van Lillo uit.

De ligging van het vaarwater nochtans noopt ons tot het houden van den Vlaamschen wal. In de bocht krijgen wij 11.10 m. diepte.

Vóór ons rijst Doel op wiens steiger zich het lichthuis verheft. Boven op den dijk wenkt de oude Doelsche molen ons, met zijne roode vlerken. Doel is eene quarantijn-statie. Al de zeeschepen ontvangen hier (al voortvarende) het bezoek van de opzichters, welke de bemanning en het gezondheidspatent van het schip nazien. Zoodra dit bezoek geëindigd is, mag de gele (quarantijn-) vlag door het zeeschip „gestreken" worden. Doel is als quarantijn-statie aangewezen, daar het de eerste Belgische grensplaats van het Schelde-vaarwater is. Doel wordt ook druk bezocht door vele Antwerpsche Yacht-liefhebbers.

De Schelde krijgt hier den aanblik van een zeearm. Wij hebben ook zoo dadelijk 1445 m. breedte. Doch juist daardoor wordt nu de moeielijkste zône bereikt. Hoe ruimer het waterveld, hoe nauwer de vaargeul.

Langs de dijken valt er ook zoo al niet zeer veel meer op te merken. Hier de suiker-

fabriek van Beirendrecht en de bakens van Fort Frederik rechts. Links de „schaar" en de *„plaat van den Ouden Doel"*. Wij naderen het domein der zandbanken ! Wee dengene welke er zich als onbekende op waagt !

Gelukkig dat de kapitein goed bevaren is en een oude trouwe loods bij zich heeft : wij hoeven ons dus niet te verontrusten !

Rechts volgen wij geruimen tijd de « Ballast-plaats » en later de « slikken van Hinkelnoord ».

Links het verdronken land van Saeftingen, de schaar van het Noord en de « *plaat van Saeftingen.* »

Rechts wederom krijgen wij een blik op de verzande Eendracht. Langs daar liep vroeger de scheepvaart. Nu is die Schelde-arm afgedamd door een 3.600 m. langen spoordijk, welke de verbinding Bergen-op-Zoom-Vlissingen geeft. Door die afdamming is ter plaatse de „schaar van Reigerbergsche polder » gevormd. Boven dit alles verheffen zich aan den gezichteinder de torens en fabriekschouwen van Bergen op Zoom... We zijn nu in het volle « Nauw van Bath », waar wij tot 7.20 m. diepte krijgen. Hier trekt de eb sterk tegen de « slikken ».

Bath is het eerste Nederlandsch plaatsje, ergo.... een tolpost.

Om de plaat van Saeftingen heen varende, bekomen wij nog een verren kijk op den Hedwigpolder. De boot stevent nu naar de baken van den polder van Namen op de *„Marmelmontsche plaat"*. Achter ons de schorren langs de dijken van Rilland.

Langs het „ Konijnenschor " gaat het neven de *„platen van Valkenisse"* naar Walsoorden havenlicht toe. Wij bevaren nu het « Zuidergat » en hebben zoowat 112 dm. onder den voet gehad. Boven Walsoorden trekt de zwarte tonnen wal. Het schip moet later weer dien wal vasthouden, zooniet geraakt het beneden den haveningang van Hansweert.

Na de „platen van Ossnisse" te hebben voorbijgevaren op 7.80 m. diepte, zien wij nog in de verte rechts het „schaar van Waarde."

Vóór ons daagt Hansweert op. Men bemerkt zoo dadelijk de scheepswerf « Zeeland », waar geregeld 280 arbeiders werkzaam zijn. De grootste schepen, welke men hier kan van stapel brengen, zijn 6.000 ton groot.

Wij varen nu den ingang van het kanaal van Zuid-Beveland in. Waarschijnlijk zal er een tijdje vertoefd worden met het « schutten », t.t.z. het waterpeil in het sas op hoogte brengen van het waterpeil in het kanaal. Misschien wordt dan ook wel de gelegenheid geboden, om even, van af den wal, de werking van sluizen en verlaat te volgen, welke het verkeer op het Zuid-Beveland kanaal regelt.

Een woordje over dit kanaal. Vóór 1867 was de Wester-Schelde met de Ooster-Schelde verbonden. In dit jaar heeft de Nederlandsche Regeering de twee gescheiden door een spoordam over de « Eendracht » te bouwen. Om de verbinding tusschen Ooster- en Westerschelde te behouden, delfde men het kanaal van Zuid-Beveland, te Hansweert in de Wester- en te Wemeldinge in de Ooster-Schelde uitmondende.

Het kanaal is 7.700 m. lang, 10 m. breed en 6.50 m. diep. De afmetingen der groote sluizen (te Hansweert en te Wemeldinge) zijn : 119 m. lang, 16 m. breed en 6.50 m. diep. De afmetingen der kleinere sluizen zijn : 112.20 m. ang, 8.60 m. breed, en 4.90 m. diep.

Over het kanaal bevinden zich 4 bruggen, elk met twee openingen, welke onderscheidelijk ongeveer 16 m. en 13.50 m. breed zijn.

Om een gedacht te geven der drukke scheepvaart op dit kanaal, laten wij hier volgen :

De beweging der schepen op dit kanaal in 1922 :

48	zeeschepen	metende	71.997 m^3
6.073	Rijnkasten	»	5.480.559 »
23.508	zeilers & sleepschepen	»	4.855.644 »
15.880	stoomers en sleepbooten	»	1.108.142 »
45.509	totaal		11.468.352 m^3

Zijnde gemiddeld *per dag* ruim 123 schepen metende ruim 31.420 M^3 !!!

Gedurende den tocht door het kanaal zal er wel gelegenheid bestaan de typische Zeeuwsche kleederdracht, zoo van mannen als van vrouwen, te bewonderen.

Wanneer men te Wemeldinge het kanaal verlaat, bevindt men zich in de Ooster-Schelde. Hier trekt de eb dwars over de « Vallei van Wemeldinge » en het « Brabantsche Vaarwater ». Vóór ons de « Vallei van Wemeldinge » en de Middelplaat. In de verte links ontwaart men Sint Maartensdijk op het eiland Tholen. Langs rechts brengt het ondiepe vaarwater de mossel-hoogaarzen naar Yerseke en Bergen-op-Zoom, welke op de banken van het verdronken land van Zuid-Beveland, of van Reimerswaal, hun oogst aan mossels of oesters opdoen.

Nu staan wij voor de keuze : het min diepe en enge Brabantsche vaarwater, of het diepere en breede Engelsche vaarwater. Het laatste verlengt den koers met ongeveer 2 mijl.

Waarschijnlijk zullen wij het Engelsche vaarwater opstuwen ! Alsdan zien wij rechts

Kattendijke en het Sas van Goes. Rechts varen wij langsheen de « *Vondelingenplaten* ». Te Slurf begint de ingang van de Zandkreek, welke Noord van Zuid-Beveland scheidt. Op Noord-Beveland zien wij Kats en zijne « slikken van Kats ». Daar tegenover ligt de « *Galgenplaat* ».

De boot zwenkt vervolgens en aldus krijgen wij een zicht op het « schaar van Kolijnsplaat ». Wij loopen nu de « *platen van den Vuilbaard* » om en richten ons naar de Roompot. Evenwel zwenkt de boot eerst om de geul der nieuwe haven van Zierikzee binnen te loopen, terwijl wij rechts het « Keeten » inblikken.

Wij stappen aan wal en zijn tevreden weer « voetvast te krijgen ».

Bij den terugtocht krijgen wij natuurlijk hetzelfde in omgekeerde richting te zien. Het eenige verschil ligt in de stroomtrekkingen.

Naar het Groot Hertogdom Luxemburg

ECHTERNACH en KLEIN ZWITSERLAND

Gedurende de Pinksterdagen richt de V.T.B. eene reis in naar het Groot Hertogdom Luxemburg. — Wij zullen bezoeken : Clerf, het Urdal, Vianden, Echternach, Klein Zwitserland, enz. Voor nadere inlichtingen zie vorig nummer.

Van Vianden zijn wij in de richting van Diekirch afgereisd langs smaragdgroene dalen en vruchtbare akkers. Langs de Sauer snellen we rustige dorpjes voorbij als Bettendorf, Reisdorf, Dillingen tot Grundthof. Hier beginnen de talrijke wandelingen door 't kleine Zwitserland. In de Sauer mondt de Schwarze Erenz, een kleine rivier omzoomd met uitgestrekte weilanden. Wie eenige minuten de Erex volgt ziet eensklaps links achter het dal een reusachtige steile rotsmuur behoorend tot de Eifelketen. — Als een machtige vesting, met grimmige vormen, rijzen de grijze rotsen hemelhoog, op de toppen gekroond met weelderige beuken en sparren. — We willen echter nog heden in Echternach, wereldvermaard om de eigenaardige Springprocessie, aankomen.

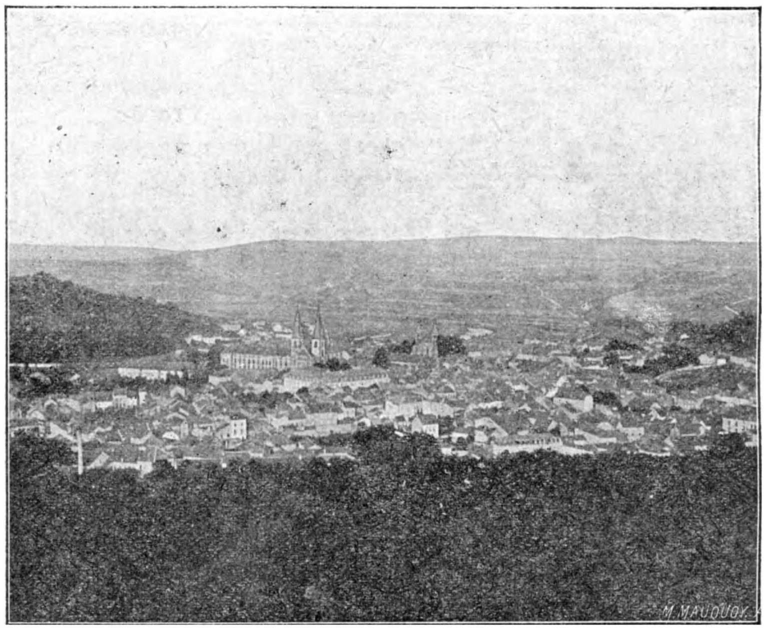

Gezicht op Echternacht,

's Anderendaags, in de frissche morgenlucht, ondernemen wij den aftocht. Langs de Spoorhalle nemen wij den weg links die ons door de tuinen en boomgaarden naar het lieflijke Troosknepchen leidt, waar een paviljoentje op een hoog terras gelegenheid geeft om een heerlijken aanblik te nemen over stad en landouwen. Beneden ons de stad, over de Sauer de Liboriuskapel en Echternachenbrug. Achter Echternach ligt Thul met een breeden bergrug, waar in de middeneeuwen de galg was opgericht. — Nu wandelen wij door het beukenwoud om na een twintigtal minuten de befaamde Wolfsschlucht te bezoeken. Wij zien er de

barre vulkaanrots, barstend van dorre oudheid, vol donkere wonden en killige spelonken, waar nauwelijks armtierige dennen en het heidekruid kunnen toeven. Wij beklimmen de steenen trapjes, denken onwillekeurig aan de schrikaanjagende sproken van Blauwbaard, bevinden ons eensklaps boven een diep ravijn, en voor ons schiet een scherpe rotsnaald op, de naald van Cleopatra. Tusschen het kreupelhout schemert door een blauwe waas het onbeschenen panorama van Echternach, diep in de vallei. — Nog een heerlijk uitzicht hebben we op de Paulsplatte, vijf minuten verder, waar wij geheel het Sauerdal over een lengte van 12 km. kunnen overzien. Wijd en zijd toovert de Mei z'n kleuren in het landschap tot waar het Moselgebergte in de verte vergaat in 't hemelsblauw, en waar de oude stad der Romeinen, Triën, verscholen ligt.

Nadat wij de Wolvenrots en de Paulsplatte verlieten, komen wij langs een smal toeristenpad aan de lieflijke Aesbach, die niet ophoudt van ruischen.... en waarin de forellen rustig opspartelen den zomer lang, van het eene watervalletje overspringend naar het andere.

Weldra bereiken wij het Labyrinth of den Doolhof. — Het is een dooreenwarreling van menigvuldige taksteegjes in de fantastische rotsmuren : een land voor kabouters en dwergen ! Versteende lavataarten, tot Kathedraalhooge kegels opgestapeld, sinds eeuwen door sneeuw en regen uitgeschuurd, door voorhistorische vriestemperaturen tot krochten en spelonken uit elkaar gebarsten, een stad van holen en kille gruwzame gangetjes.

Hier doorwandelt men eeuwen ; en wie enkele noties heeft van aardkunde begint te duizelen bij de gedachte hoe de aarde met titaneske krampgebaren de geologische tijden heeft doorgemaakt. — En dat strek zich kilometers ver uit : steeds donkere gewelven of krijtwit-gebleekte rotstoppen, steeds versteende boetseeringen van apocalyptische gedrochten en mysterieuse sphynxenfiguren.

Weer volgen we de Aesbach, die liefelijk komt aangehuppeld tusschen mosbegroeide rotsblokken. Hier begint een wandeling, die met de mooisten kan vergeleken worden. Het pad slingert grillig over het beekje, baant zich vaak met moeite een doorgang tusschen weelderige varens, en door het groen der beuken valt hier en daar het tooverachtige spiegellicht der zon in deze sprookjeswereld, terwijl de duizenden zangvogels dit alles scheppen tot een herwonnen paradijs.

Wij zijn nu aan de Hohllay, de hellerots. Het is een machtige rots, gewelven vormend op natuurlijke pijlers, het uitverkoren plaatsje voor alle pick-nickers. — Honderden inschriften bewijzen dat Klein Zwitserland bezocht wordt door lieden uit alle gewesten. Zelfs zouden de Romeinen destijds hunne ronde maalsteenen uit de rotswanden hebben gezaagd !

De Dingstuhl te Echternach.

Wij hebben nu méér verdiend dan een pick-nickje en langs de hoogvlakte, die we weldra bereiken, komen we in Berdorf, waar een goede middagtafel ons noodt tot het gezelschapsmaal.

Laat ons ook 's namiddags nog eens op tocht gaan. Ditmaal langs de groote baan van Vogelsmühle tot aan de Wschrumschluff. Deze kloof, zegt men, werd door Wagner bezocht en zou hem zelfs voor de Nibelungen

geinspiveerd hebben. — De verhoudingen overschreeuwen ons. het zijn massief-gebouwde cubuskristallen, met slingerplanten begroeid; een epische spermuur gewrongen in duizendeenvoudige fantasia, en daarachter het mysterie.

Rechts volgen wij nu het toeristenwegje, en de chaos van Oostersche Bouddhagestalten en geheimzinnige teugels verlaat ons niet meer ; rotsen rijen zich achter elkaar en vormen een versterkte lijfwacht.

Een der merkwaardige groepen is nog de Hölle, de hel. — Verder ook de Siewenschluff of Zevenkloof. De naam zegt goed dat het hier een rotsblok is van buitengewone afmetingen, die door de macht der elementen in zeven kloven is uiteengespleten. Deze kloven zijn nauwelijks breed genoeg om doortocht te verleenen aan menschen van middelmatigen omvang. Boven op de vlakte heeft men een heerlijken uitblik op de dalen van Erenz en Sauer. — Vooral de plantkundige komt hier graag vertoeven ; op de kille duistere binnenwanden van deze notie groeit inderdaad een klein varenplantje, dat alleen hier bekend is en nergens in Europa nog gevonden wordt.

Van de zevenkloof daalt men langs een grillige slingerweg naar Grundtbof, waar ons de tram in enkele minuten weer in Echternach brengt, met de voldoening over de schoonst droombare wandelingen.

In Echternach zullen we 's anderendaags op derden Pinksterdag een der wonderbaarste tafereelen te zien krijgen : De dansprocessie! Hierover kan men zich enkel een denkbeeld maken wanneer men de schilderij van den viezen Breughel heeft gezien, die genoemd is « De Baessie te Echternach » — Wie deze nooit zag, moet zelf daar komen, in gezelschap van onzen V.T.B. E. E.

BONDSLEVEN

Brussel.

Lezing over Zeeuwsch-Vlaanderen. — Een groot aantal belangstellenden was opgekomen om de voordracht bij te wonen die door den heer A. Hans werd gehouden over Zeeuwsch Vlaanderen. Hij vertoefde daar een zekeren tijd gedurende den oorlog en leerde dus het land en het volk goed kennen.

Hoewel dit gebied, om zoo te zeggen aan onze deur ligt, is het voor ons Vlamingen weinig bekend. Gedurende eeuwen hebben Zeeuwsch Vlaanderen in Belgisch Vlaanderen een gemeenschappelijke geschiedenis gehad. Dikwijls werd het land door de oorlogen verwoest en door de zee overstroomd daar de dijken verwaarloosd en verlaten waren. De huisjes hebben een ander uitzicht dan bij ons. De bouwtrant van de oude kerken en raadhuizen doet denken aan dien van onze Vlaamsche steden. De eigenaardige kleederdracht is op vele plaatsen nog bewaard gebleven.

Het huiselijke leven is in Zeeuwsch Vlaanderen scherper ontwikkeld dan bij ons. Sedert de afscheiding van het zuiden hebben de bewoners zich gedurende drie eeuwen door eigen taal en beschaving kunnen ontwikkelen terwijl wij nog tot nu toe van alle hooger onderwijs in moedertaal verstoken zijn gebleven.

Spreker vertelde van de verschillende nederzettingen in de vroegere eeuwen vooral tijdens de godsdienst oorlogen Zeeuwsch-Vlaanderen is steeds het toevluchtsoord geweest voor de menschen die de vrijheid van geloof en denken zochten. Aldus bestaat de bevolking uit een mengeling van volkstammen (Zeeuwen, Vlamingen, Hugenoten, Salzburgers, Spanjaarden, Engelschen).

Zeeuwsch Vlaanderen wordt in drie groepen ingedeeld : 't Land van Kadzand, 't land van Axel en 't land van Hulst. De bevolking van deze groepen verschilt van karakter en van levensopvatting.

In deze Nederlandsche landstreek woont een broedervolk. Toen in 1914 de oorlog in ons land woedde, werden duizenden onzer beproefde landgenooten hartelijk en milddadig ontvangen en geholpen. De vriendschapsbanden aangeknoopt in de tijden van nood mogen niet verbroken worden. Spreker zette de aanwezigen aan de Zeeuwsch Vlamingen te bezoeken ; hij is overtuigd dat de Vlaamsche toeristen er goed zullen ontvangen worden.

Een warm applaus viel den boeienden voordrachtgever te beurt.

De voorzitter, de heer Chr. De Does sprak uit aller naam den spreker hartelijk dank voor zijn leerzame lezing en de genotvolle oogenblikken die hij aan de leden van den tak Brussel heeft bezorgd. M. P.

Bezoek aan Grimbergens abdij.

Een droeve, regenachtige namiddag ; en toch komen ze maar gedurig aangestapt die tallooze V. T. Bers! Hoeveel waren er wel ? honderd ? tweehonderd ? driehonderd ? — Ontelbaar ! Die massa Vlaamsche toeristen bracht een bezoek aan de merkwaardige kerk en abdij van 't oude Grimbergen. Onder de vriendelijke leiding van E. P. Van de Camp werd onze aandacht gevestigd op de rijkdommen die deze afgelegen gebouwen bevatten. Overheerlijk, fijn bewerkt koorgestoelte waarvan de weerga in ons land niet te vinden is, fraaie biechtstoelen en kansel van Verbruggen, indrukwekkend hoogaltaar en praalgraven, sacristij met russische eik bekleed, enkele schilderijen van waarde, waarbij in de eetzaal, een niet onaardige moderne muurschildering van Samuel De Vriendt. Tijdens dit bezoek werd de boog wat ontspannen door den heer V.Verheyden. Deze fijnvoelende kunstenaar liet enkele stonden 't mooie orgel zingen en dreunen en zong 't « Ave Maria » van Gounod.

Dit uitstapje schonk aan alle deelnemers de meeste voldoening. Aan degenen die hieraan hebben meegewerkt, E. Pater Van de Camp in Hr Verheyden, onzen besten dank. L. D. B.

Gent.

't Bouwen van 'n Reuzenschip. — Op 19 April j. l. hield de heer E. J. De Groote, voor de leden van de V. T. B, afdeeling Gent, 'n lezing over bovenstaande onderwerp.

Spreker liet ons, aan de hand van 'n honderdtal lantaarnplaten, van meet af aan, de konstruktie van één van de grootste passagierschepen ter wereld, namelik de « Aquitania van de Cunard Line, als 't ware memaken Hij zette uiteen welke proeven er genomen werden om de ideale vorm van de scheepsromp en de

schroeven te vinden en liet ons 'n kijkje nemen op de « uitslag- of mallenzolder » waar, op de vloer, de verschillende deelen van 't geraamte van 't schip, in natuurlike groote met krijt werden uitgewerkt.

Toen kwamen 't klaar maken van de helling en 't op stapel leggen aan de beurt. Verder 't aanbrengen van de dubbele bodem, 't langsspant, de binnenbodem, 't 't dwarsspant, de dekbalken, de waterdichte schotten en schotdeuren, en de dekplaten. 't Reusachtige schroefraam van 130 ton zagen we in stelling en geleidelik vorderde de bouw voor onze oogen, tot de zeereus te water zou gelaten worden. 't Van stapel loopen hebben we met de duizenden toeschouwers, die destijds naar de helling van Clydebank waren gestroomd en er als haringen in 'n ton opeengepakt stonden, gezien en we konden ons best voorstellen wat 'n machtige indruk die groote gebeurtenis op de aanwezigen aldaar moet gemaakt hebben.

Spreker liet vervolgens de kolossale masten, schoorsteenen, ketels, turbines, pompen, kondensor, enz. op 't doek brengen en besprak de voordeelen van 't stoken met olie, op 't gebruik van steenkool als brandstof.

Na in de eetzaal, grill-room, rooksalon, gezelschapszaal, wintertuin, lees- en schrijfsalon, veranda-café, gymnastieklokaal, zwembassin en luxe-hutten 'n kijkje te hebben genomen en de meubilering, stoffering en modern komfort van dit zeekasteel te hebben bewonderd, kwamen we op de kommandobrug terecht. Verder ging het door 't stuurhuis en de kaartenkamer, hetgeen aanleiding gaf tot het meedelen van eenige bizonderheden over de navigatie-instrumenten, zeekaarten, seinen en redding bij scheepsramp. De rol, die de «Aquitania» gedurende de groote oorlog heeft gespeeld, werd eveneens toegelicht en zo zagen we haar als hospitaal en als transportschip.

Ten slotte kregen we het statige schip te zien, voor anker liggend op de Mersey, tegenover de hoofdkantoren van de machtige en alombekende Cunard Line.

Antwerpen

Onze Antwerpsche fietsers te St-Amands (aan Schelde) Niettegenstaande het betrokken weder vinden wij een schoon groepje deelnemers op de vertrekplaats, en langs prachtige landschappen gaat de tocht door onze Antwerpsche polderstreek.

St-Amands verwacht bij dit weder geen bezoek. Desniettegenstaande heeft ons voorbijtrekken door de kleine Brabantsche gemeenten een kleine vergadering bijeengebracht, en de propaganda voordracht, toevallig gehouden door een onzer ledenfietsers, is zoo vruchtdragend geweest,dat elk onzer fietsers aan onzen V. T. B. een nieuw lid mochten bijbrengen, spijtig zagen wij na den middag den hemel gansch betrekken wat het aangename van een zomeruitstap eenigszins komt verstoren. M.

* * *

Nota der redaktie: Gelet op de beperkte plaatsruimte dringen wij aan op beknoptheid, voor zoover wij nog dergelijke verslagen zullen kunnen publiceeren.

---

(1) In vereenvoudigde spelling.

NATUURSCHOON IN VLAANDEREN

BEDREIGDE MOLEN TE TIEGEM.

Naar men ons mededeelt, zal de molen, staande te Tiegem, welke dagteekent uit de XIII[de] eeuw, binnen enkele weken openbaar verkocht worden.

Deze molen staat op een hoogte, van waar uit men een der prachtigste vergezichten over het zuiden van West-Vlaanderen heeft. Bovendien heeft hij een geschiedkundige waarde.

't Ware ten zeerste te betreuren, dat deze molen moest vernietigd worden. Immers, 't is een uiterst geschikte plaats, om hem in een « belvédère » te veranderen.

Wie helpt hiertoe een handje uitsteken ?

* * *

DE DUINEN TUSSCHEN OOSTDUINKERKE EN COXYDE.

De Koninklijke Commissie van Monumenten en Landschappen heeft in twee brieven, gezonden aan de Heeren Ministers van Financiën en van Kunsten en Wetenschappen, onomwonden partij gekozen ten voordeele van het behoud der duinen-streek en zij dringt aan op aankoop door den Staat.

Wij wenschen de Commissie om dit belangrijk besluit geluk.

Onze leden zullen zich ongetwijfeld nog herinneren, hoe de Vlaamsche Toeristenbond met de Vereeniging voor behoud van Natuur- en Stedenschoon heeft geijverd voor het behoud onzer laatste duinen.

Het woord is nu aan de Regeering.

VERKEERSWEGEN

TE LIER.

De hooge brug te Lier, tusschen de Groote Markt en de Leuvensche poort is weer voor het verkeer open. Zoo zal de moeilijke doorrit der stad Lier een einde hebben.

* * *

TE ANTWERPEN.

Het gedeelte der Eglantierlaan, tusschen de Seringenlaan en de grens van Wilryck, is in zeer slechten staat. De westrumite-laag, in 1912 aangebracht,is vermorzeld en verdwenen op de meeste oppervlakte. Ze zal vervangen worden door een laag stampasphalt van 4 cm. dikte op gebitumeerd zand, of door asphaltblocks.

DE ELLENDIGE TOESTAND DER WEGEN IN DE FRONTSTREEK.

De toestand onzer Gemeente-, Provincie- en Staatswegen, bedenkelijk vóór den winter, is nu, na de langdurige regenmaanden, waarlijk ellendig, bijzonder waar veel gebouwd wordt.

De wegen zijn doorzaaid met kuilen en het verkeer is er haast onmogelijk.

Men strijdt tegen het afschaffen van staatstoelagen voor het aanleggen en onderhouden der gemeentelijke steenwegen, men vindt in de Kamers de sommen voor de wegen be-

steed niet groot genoeg, maar het ware beter indien er organisatie ware en verdeeling.

De grensbewoners en reizigers naar Frankrijk moeten schier nergens vragen waar België scheidt van 't Fransch : ze voelen 't, ze tasten 't, ze zien 't aan het onderhouden der wegen !

Ook van al wat in de laatste Kamerbespreking der begrooting van openbare werken gezeid wierd, was misschien wel 't beste wat de verslaggever vaststelde namens de middensectie nopens de kantonniers of wegenbewakers. Wie ziet er nu nog ooit hier gelijk in Frankrijk eene « garde route » met zijn spâ in handen en een handboom de kleine putten vereffenen ? En nochtans de eerste zorg verwaarloosd brengt de groote ziekte... hier voort gelijk in 's menschen lichaam.

Men laat begaan, voort, voort, totdat heele einden omgewroet en uitgereden zijn, en dan komt de dure man, de « entrepreneur», wiens herstellingen soms ook wel beter zijn ! Uit nieuwsgierigheid, rijdt eens mede met een vrachtwagen der heropbouwers in 't Front, en vraagt eens aan den geleider hoeveel lading hij mede heeft.... en gij zult niet meer verwonderd zijn dat geen een kiezelweg wederstaat en na een winter gelijk dezen alles kapot gereden is !

***

GROOTER ANTWERPEN.

Ontworpen wegen. — Ziehier een kort overzicht van de bijzonderste uit te voeren wegwerken als gevolg op het slopen der oude vestingwallen rond Antwerpen :

Van het uiteinde der Italielei, aan de hoofdgoederenstatie, zal een breede lei beginnen. Zij zal langs de Aziadok loopen, Noordwaarts trekken tot boven het derde havendok, en dan naar het Oosten zwenken om het Kanaaldok te volgen op ongeveer één kilometer afstand, en uitkomen aan de sluis van Kruisschans.

De baan Brussel-Breda zal verbreed worden op bijna het geheele vak van Groot-Antwerpen, van Hove tot aan den Polygoon van Brasschaet.

De breedte zal 50 meter worden in de landelijke gedeelten en 30 meter in de bebouwde wijken, buiten Berchem en Antwerpen intramuros, waar zij van 21 tot 25 meter breed zal worden.

Zeer binnenkort wordt een begin gemaakt met den aanleg van een nieuwe baan van 30 tot 55 meter breedte, aanvangende van de Schijnpoort en gaande naar Wyneghem langs Kronenburg en Kruiningen.

De Turnhoutsche baan zal verbreed worden in Antwerpen, Borgerhout, Deurne-Noord en Wyneghem. De nieuwe breedte is vastgesteld op 22 tot 25 meter in de huidige agglomeratie, en 60 meter daar buiten.

De Van Rijswijcklaan zal verlengd worden met 50 meter breedte, tot aan den Boomschen steenweg.

Deze laatste zal dezelfde breedte krijgen, en deel uitmaken van de groote laan Antwerpen-Brussel.

Een krijgsbaan, de forten en schansen verbindend, zal eene breedte hebben van 19 tot 35 meter.

Zij zal een gunstigen grondslag vormen voor het later aanleggen van een groote laan, den Ring van Groot-Antwerpen.

De St Bernardsche steenweg zal later een breedte hebben van 28 meter tusschen het Kiel en de Zuidergrens van Hoboken.

De breedte der Provinciale baan van Oude God naar Lier, nu 18 meter, zal komen op 30 meter.

Verscheidene lanen zullen in Merxem worden gemaakt als nieuwe verbindingswegen, naar de groote haveninrichtingen en naar de stad, voor die gemeente en de omliggende.

GEMENGD

MILITIEPLICHTIGEN MET ONBEPAALD VERLOF,DIE NAAR HET BUITENLAND WILLEN.

De militieplichtingen met onbepaald verlof die wenschen naar het buitenland te trekken, moeten zich met hun militair boekje aanbieden voor hun kantonkommandant der gendarmerie, wien zij het adres en de schriftelijke door den burgemeester echt verklaarde aanneming leveren van iemand die voor hen instaat en in de gemeente verblijft waar zij wonen.

De kommandant der gendarmerie geeft den belanghebbende kennis van den dag waarop zij hun militair boekje bij den burgemeester hunner gemeente kunnen terughalen.

De toelating om naar het buitenland te trekken, namelijk in de gemeenten nabij de grens, wordt in beginsel gegeven, behalve in geval de aanvrager een veroordeeling uit te boeten heeft of gerechtelijk vervolgd wordt en op ongunstig advies van het parket. Geen enkel arbeidskontrakt noch andere stukken worden geëischt, ofschoon zulks wenschelijk is, maar de belanghebbenden moeten altoos de gegrondheid hunner vraag bewijzen.

***

TEKST

van aanduidingsplaat op de groote baan tusschen Austruweel en Wilmarsdonck :

« Weg voorbehouden aan
voetgangers en trapwielers ».

Trapwielers ! een nieuw woord ???

***

DE NIEUWE SPOORLIJN GENT-BRUSSEL

De nieuwe spoorlijn van Denderleeuw naar Gent zal klaar zijn op 1 Juni.

De reis van Brussel-Noord naar Gent-St-Pieter, die thans een uur vergt, zal op 55 minuten afgelegd worden, daar de nieuwe spoorbaan in rechte lijn loopt. Zij zal eveneens de spoorlijn Gent-Schellebelle-Brussel ontlasten, die, voornamelijk in het zomerseizoen, een te druk verkeer heeft.

***

EEN « BELGENHUIS » TE ARRAS.

De Belgische Colonie van Arras heeft op Zondag 6 Mei een « Belgenhuis » ingehuldigd.

Dit « Belgenhuis » bevat : een hotel met 100 bedden, een spijshuis, een kring met spelen, een afdeeling van het Syndikaat met inlichtingsbureel, een afdeeling van de Bank « Ons Vlaanderen », een werkbeurs en een cooperatief.

***

REIZEN IN DUITSCHLAND.

Volgens een officieus bericht zijn de verkeersbelemmeringen voor toeristen in Duitschland ingetrokken en zouden de regeering en de hotelhouders tegen afzetterij van vreemdelingen waken.

***

— Op 1 Jan. bestonden er *op den geheelen aardbol 14.743.468 automobielen* (1 Januari 1922 : 12.593.000). Amerika heeft er 13.078.279, Europa 1.302.153, Australie 147.189, Azië 144.479, Afrika 71,368. In Nederland daalde het aantal van 13.500 tot 10.750. Ook in Denemarken en Noorwegen verminderde het aantal. In Engeland, Frankrijk, Duitschland, Italië, Spanje, België, Zweden en Zwitserland steeg het.

***

Het Fransche luchtverkeer, dat pas drie jaar geleden geopend werd, strekt zich reeds uit over 10.000 K. M. In 1920 werden afgelegd 853.959 K.M.; 1370 passagiers, 48.000 Kg. goederen en 3925 Kg. post vervoerd. Voor 1921 bedroegen deze cijfers 2.353.455 K.M., 9427 passagiers, 166,490 Kg. goederen, 9481 Kg. post; voor 1922 3.543.291 K.M., 14.397 passagiers, 529,664 Kg. goederen, 41,173 Kg. post.

WAT IEDERE V.T.B.ER WETEN MOET

Voor rijder en voor wandelaar
Geldt deze wet het heele jaar :
Waar gij ook zijt, onthoud het slechts,
Ga op de wegen altijd rechts ;
En wilt ge iemand soms voorbij,
Doe dit dan aan diens linkerzij.

***

V.T.B-ers, bij uw uitstappen !
wilt toch het landschap niet ontsieren,
door nut'loos de boomen te vernielen.

BIJ HET ROEIEN

Ga nooit in of uit de boot wanneer zij niet gemeerd is en neem plaats in het midden.

Sta nooit overeind, doe het werk desnoods kruipende, en tracht steeds het evenwicht van de boot te bewaren.

Roei regelmatig, leun ver voor- en achteruit om een grooten slag te kunnen doen.

Een goed roeier slaat de riem niet diep in het water.

Alvorens naar zeè te vertrekken, neem den wind op : waait hij zeewaarts, waag u dan niet te ver ; waait hij landwaarts, wees dan voorzichtig bij het landen !

Let goed op het getijde. Op zee zoowel als op de rivieren.

Wanneer gij niet meer meester zijt over de boot, mat u dan niet verder af, doch werp het anker uit.

Laat u niet door den wind verleiden om een zeil te hijschen : het zou kunnen gebeuren dat er in zulk geval gezwommen moest worden.

Ga ook nooit te kort na het eten roeien !

BIJ HET ZEILEN.

Men zie de boot, het tuig en den inventaris goed na, alvorens uit te zeilen.

Zeil nooit alleen, en zorg voor het noodige aantal reddinggordels.

Neem steeds kompas en kaarten mee.

Houd altijd eene reddingsboei gereed tot uitwerpen.

Klim niet tegen den mast op ; door de verplaatsing van het zwaartepunt kan de boot kapseizen.

Voorzie u steeds van blikken bussen om de eetwaren in te bergen ; eveneens om de kaarsen, lucifers, tabak, enz. droog te houden.

Reef het zeil niet alvorens het gestreken is.

Bij een stormvlaag reve men onmiddellijk en houde men de schoot in de hand.

Blijf zooveel mogelijk beneden in de boot.

Als kleeding gebruike men *flanellen* ondergoed ; warme, sluitende doch geene knellende kleeding (dubbel !) ; oliejekker en zuidwester ; laarzen.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk)

Gezelschapsreis V.T.B. naar het Groothertogdom Luxemburg.

Op **19-20-21 en 22 Mei :** Reis naar het Groot Hertogdom Luxemburg. Bezoek aan : Clerf, Urdal, Vianden-Echternach, Klein Zwitserland, Luxemburg. De noodige inlichtingen verschenen in ons nummer van 1 Mei.

Antwerpen-Mechelen en Brussel.

Op **27 Mei** gezamenlijke uitstap naar Leuven en Tervueren. Bezoek aan : de abdij van 't Park, het Stadhuis en de Hoofdkerk. Wandeling door 't Zoniënbosch naar Jezus-Eik langs Vier-Armen, over Brussel terug naar Mechelen en Antwerpen.

De deelnemers kunnen zich nog laten inschrijven tot 20 Mei :

a) te Antwerpen, Secretariaat, St. Jansplaats, 29

b) te Mechelen, Hanswyckstraat, 43.

De niet-fietsers uit Mechelen vertrekken dus om 8,32 u. met den trein ; die uit Antwerpen om 8 u. (station Antwerpen-Zuid) en stappen over te Mechelen.

De Brusselsche V.T.B-ers vertrekken om 8,09 u. uit Brussel-Noord rechtstreeks naar Leuven. Zij die slechts den tocht naar 't Zonienbosch willen mee maken komen samen te 1 u. aan den Treurenberg om er te vertrekken met tram 40.

Fietsers V.T.B. Mechelen. Er zijn twee groepen. De 1. vertrekt om 7.30 u. van 't Raghenoplein. De 2. vertrekt om 10 u. van Stationplein en fietst rechtstreeks naar Tervueren, niet langs Leuven om.

Fietsers V.T.B. Brussel : Plaats van samenkomst : Te 1 u. onder den triomfboog van 't Jubelpark.

Fietsers V.T.B. Antwerpen : te 6.15 u. Berchemschekerk. Vroeg uit de veeren ! Wij moeten rond 9 u. te Leuven zijn.

V.T.B.-Brugge ! — Uitstapje in Zee. — De V.T.B. - Brugge zal Zondag 27en Mei een bezoek brengen aan het Vuurschip „ De Wandelaar " gelegen tegenover Zeebrugge. Vertrek uit Brugge : 's Middags per boot te 2 uur uit onze haven. Daarna van uit Zeebrugge twee uren varens in zee. De Toeristen-liefhebbers (Brugge en omliggende) en hun familieleden kunnen inschrijven tegen 5,50 fr. per persoon, bij Jufvrouw Dupon Ger., 25, Genthofstraat, 25, Brugge. Dat men zich haaste ; het aantal plaatsen is beperkt. Het Plaatselijk Bestuur. Mej. Dupon.

Mechelen.

Op **Dinsdag 29 Mei** propagandavoordracht van den Heer Chr. de Does, opgeluisterd met muziek en zang. Alle V.T.B-ers er naar toe met talrijke vrienden en kennissen ! We moeten dien dag honderden nieuwe leden inschrijven !

Sottegem.

Op **Dinsdag 15 Mei** om 7 1/2 u. in het lokaal „ Gasthof De Zwaan ", belangrijke voordracht, door A. Hans, Letterkundige. Onderwerp : Sottegem en de Vlaamsche Ardennen : Geschiedenis, Folklore en Toerisme. Alle leden V.T.B.-leden en familie worden vriendelijk uitgenoodigd.

In 't vooruitzicht.

Uitstap naar Ninove, Pamel en Lombeek op **17 Juni** a. s.

Heerlijke waterreis naar Zierikzee op **10 Juni** a.s. met de prachtige Salonboot De Schelde. Vertrek uit Antwerpen (Steen) om 7 1/2 uur. Terugkeer rond 9 1/2 u. De prijs is vastgesteld op 13 fr. voor de leden, op 15 fr. voor de niet l den. De kaarten kunnen afgehaald worden op het secretariaat van heden af. Daar het aantal deelnemers beperkt is haaste men zich tijdig te komen inschrijven. Het bezoek van de stad Zierikzee staat onder de leiding van Dr Ing. Leurs en Chr. de Does.

Antwerpen.

Fietsers V. T. B. : **10 Juni** : Uitstap naar Hoogstraten en omgeving ; **17 Juni** : Uitstap naar de Abdij der Trappisten-Westmalle.

Op 17 Juni en volgende dagen : REIS NAAR LOURDES :

1ste Dag. **Brussel.** — Vertrek om 10.25 u. — Lunch in den trein. — Aankomst te PARIJS om 16.50 u. — Auto voor het bezoek van Montmartre — Diner — Vertrek om 20.45 u.

2de Dag. **Bordeaux.** — Aankomst om 6 u. — Ontbijt — Vertrek rond 8 u. — Aankomst te PAU om 12 u. — Lunch — Bezoek aan het Kasteel — Vertrek om 14.30 u. — Aankomst te LOURDES om 16 u. — Rijtuig voor het Hotel — Diner en Hotel.

3de Dag. **Lourdes.** — Ontbijt — Uitstap in trein naar Cauterets — Lunch — Wandeling naar de „ Pont d'Espagne " — Rond 18 u. in trein terug naar Lourdes — Diner — Hotel.

4de Dag. **Lourdes.**—Verblijf vrij—3 eetm. en Hotel. — Gelegenheid voor een uitstap naar Gavarnie (vrij).

5de Dag. **Lourdes.** — Verblijf vrij — 3 eetmalen en Hotel.

6de Dag. **Lourdes.** — Ontbijt — Rijtuig voor de statie — Vertrek om 5 u. — Aankomst te BIARRITZ rond 9 u. — Bezoek van Biarritz — Lunch — Vertrek om 17 u. — Diner in den trein.

7de Dag **Parijs** — Aankomst om 6 u. — In metro naar de Noordstatie — Ontbijt — Vertrek om 9 u. — Lunch in den trein — Aankomst te **Brussel** om 16 u.

PRIJZEN PER PERSOON. te betalen in FRANSCHE FRANKEN :

IIe klas trein,	Ie klas Hotel	:	Frs	500
IIe	id	IIe id	„	470
IIIe	id	IIIe id	„	365

In deze prijzen zijn begrepen : drinkgeld, treinen, hotels, rijtuigen van het station naar het hotel en omgekeerd auto, métro en alles wat vermeld is in dit programma (zonder tafeldrank).

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat: St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID N[r]: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST N[r] 20.

5526 Jacobs Isabella, Albr.Rodenbachstr. 29, Borgerhout
27 Ulens Jozef, stud., Boomgaardstr. 29 Poperinghe
28 Rottiers Edmond, Nieuwstr. 33 Willebroek
29 Palma Michiel, bediende, Klipstr. 191 Antwerpen
30 Mev. Palma M., „ „
31 Mej. Palma Julia „ „
32 Borgilon Jules, Vreboschstr. Leefdaal
33 Bocqué V., handelaar, Moorsellaan, 11 Aalst
34 Mev. Bocqué V., „ „
35 Mev. Van Es, Albrechtlaan, 5 „
36 Van den Berghe Ernest, Moorsellaan, 39 „
37 Mej. De Neve Joh., Lge Zoutstr. 24 „
38 Martens Jos., Hoogstr. 28 Hasselt
39 Symaïs Eug., Diesterstr. 1 „
40 Noblesse Jos., Curingerstweg „
41 Roggen Richard, Luikerstweg, 6 „
42 Stevens Paul, Zuivelmarkt, Oud Begijnhof 1 „
43 Pricken Jan, Diesterstr., 9 „
44 Huysmans Frans, Lombaardstr., 3 Hasselt
45 Van de Born Jules, Alken
46 Van den Houte Gast., 1e Jagers te voet, 5e Komp. 2. B. A. B. O. Belgisch Leger
47 Steenhoudt Leo, Parijsstr., 46, Leuven
48 E.H. Lepoutre Fr., leeraar St Pieterscollege „
49 E.H. Rittoors, onderpast. Blauwput (Kessel-Loo)
50 E.H. Hoos, onderpastoor, Blauwput
51 Sterkens A., h.student, Predikheerenstr. 10 Leuven
52 Sterkens Fl. „ „ „
53 Goossens Hip., bediende, Parijsstr., 76 Leuven
54 de Scheppere Paul, landb.ingen., Stoffelt, Watervl.
55 Van Hulse Ernest, gemeentesecretaris, St.Jan-in Eremo, Bentille (O. Vl.)
56 E.H. Van Belle L., onderpastoor, Watervliet
57 Genbrugge Germaine, Ketterijstr. 278 „
58 De Smet Karel, geneesheer, Hoogstr. Lede
59 De Smet Viktor, » „
60 De Munter Hector, onderwijzer, „
61 De Cremer Oscar, „ „
62 De Jonge Oscar, ondernemer, Molenstr. „
63 Duprez Filip, oudheidkund., Charleroistr. „
64 Korten Amedee, smid, „ „
65 De Motte Omer, „ Dreefstr. „
66 Siroux Jan, Brichautstr. 14 Schaarbeek
67 Van Geem Ferdinand, Kesselstr. 88 „
68 Roeland Karel, Vanderlindenstr., 89 „
69 Mej. Roeland Julia, „ „
70 Meylemans Jozef, Begijnenstr., 81 Antwerpen
71 Boen Robert, Prins Albrechtlaan, St. Truiden
72 Poelmans A., veearts, Peer
73 Van Aerschot Hendr.,Dambruggestr.96 Antwerpen
74 Lippevelt Jozef, Schoenstr., 46 Borgerhout
75 Tanghe Valere, magazijnier, Kasteelstr. 20 Kortrijk
77 Lambrechts Michel, Bilsen
78 Van Cappellen Jan, Melkerijstr., 15 Anderlecht-Br.
79 Van de Putte, geneesh., Roeselaarstr. Isegem
80 Van Haverbeke Martin, houthandelaar „
81 Werbrouck André, St. Hiloniusstr. „
82 Werbrouck Frans, Melkmarkt, „
83 Vandeputte Jozef, Roeselaerstr., 122 „
84 Snick Pol, Dorp Loo
85 Snick Valeer, Dorp Loo
86 Snick Walter, „ „
87 Baete-Tonnom Evarist, Statieplein, Ieper

5588 Wullaert Hector, geneesh., Doornijkwijk, Kortrijk
89 Viaene, mter steenkap., Paleisstr. 9, „
90 Verwee Pol, nijveraar., Consciencestr. „
91 D'Hont Michel, Korte Steenstr. „
92 Bijttebier Michel, onderwijzer Wevelgem
93 Gaerennynck Jef, bediende, Avelgem
94 Van Daele René, onderwijzer, Watervliet
95 Gos Th., St. Tanstr. Tongeren
96 Coenegrachts Hub., leeraar, Atheneum „
97 Mej. Van Beylen Bert., Lge Dijkstr. 84 Antwerpen
98 Provè Adhém., Zwart Zusterstr., 21 Dendermonde
99 Swennen Arth , Jules Besmestr., 53, Koekelberg
5600 Mej. Swennen Jul., „ „
1 Mej. Swennen Noelle „ „
2 E.H. De Wolf Fr., pastoor, Mooregem-Oudenaarde
3 Van Sijnglsel Maurice, Doornijkstr. Oudenaarde
4 Bellens Eug., Pieter Reypenslei, 73 Oude-God
5 Seidel Floris, klerk, Provintiestr. 291 Antwerpen
6 Mej. Delrue Rosa, Half Maartstr., 12 Leuven
7 Klinck Armand, Waarnemend ontvanger der rechtstreeksche Belastingen, Wichelen
8 De Vis Valere, schepen, Statiestr. 1 Moorsel-Aalst
9 De Wever Isidoor, handel., Leopoldstr. 29 Aalst
10 De Valkeneer Valery, schepen v. Geldwez. „
11 Tulkens Leon, onderwijzer, Leopoldsburg
12 Van Hoogten Jan, Bonte Mantelstr. 40 Antwerpen
13 Ottey Adolf, Van Hoorebekestr., 79 Ledeberg
14 Fabri Lode, Gasthuisstr., 44 Brussel
15 Van Tolhuyzen Aug., Molenstr. Herenthout
16 Heylen Julius, Molenstr., „
17 Gruythuyzen J., Ophemstr , 57 Brussel
18 Mev. Claes A., Hopland, 53 Antwerpen
19 Wagemans Edg., Demerstr., 16 Hasselt
20 Geeraert Fern., Burvenichstr. 14 Gentbrugge
21 Van Assche, wisselagent, Eeckeren
22 Van Dyck Jozef, hotel de Duikelaar, Schooten
23 De Vylder Raph, statieov., Londerzeel-West. (Brab.
24 Quadens Marcel, beambte, Kloosterstr. Nijlen
25 Lambrechts Juliaan, beambte, Statiestr. „
26 Verlinden Arth., beambte, Stwg. op Broechem „
27 Leysen Renaat, » „ „
28 Desneurichy Leon, handelaar, Dorp „
29 Schoonheydt Karel, Stweg op Bouwel „
30 Sevenoo Alfons, statiebed., Statiestr. 39b Isegem
31 Vergaillie H., telegramdr., Roeselaerestr, 164 „
32 Christians Octaaf, elektriekbew., Heye, 27 „
33 Mej. Henrad Irène, Oranjestr. 44 Antwerpen
34 Mev. De Raeve-Hellemans, Bloemenlei, Kappellen
35 Hollanders G , Slachthuisstr., 8 Gent
36 Bruyninckx Armand, De Neckstr. 25 Koekelberg
37 Dancart, accynsoverste, Vresse-s.-Semois
38 Van den Berghe Jules, Brusselschestr. 47 Aalst
39 Dr Geert Gilbert, onderw., Gentschestr. 21 „
40 Beké Hektor, onderw., Lange Zoutstr. 52 „
41 Roobroeck Oscar, onderw. Lge Ridderstr. 39 „
42 Walgraeve Hendrik, schoolbest., Koolstr. 14 „
43 Lemmens Cesar, bed., Pretstr., 20 Antwerpen
44 D'Hooghe Leo, sigarenfabr., Gemeentepl. Niel
45 D'Hooghe Emiel, koster, St. Hubertusplaats „
46 Fransens Gust., werkh., Antwerpschestr. „
47 Mev. Wed. Pandelaers, » „
48 Nieuwegeers Armand, Elisabethplein „
49 Meyers Hub., kapper „ „

650 Van den Bril Paul, Dr., Antwerpschestr. Boom
51 Michiels Jozef, steenfab., Schoolstr. Niel
52 Lauwers Desiré, Pasbrug, 17 Mechelen
53 Mev. Lauwers-Van Loo „ „
54 Mej. De Ceuninck Alida, Oude Brusselschestr. „
55 Mej. Sampermans Jeanne, Dijkstr. 64 „
56 Van Steen Louis, Kouter, 11 Leest
57 Van Steen Albert, „ „
58 Scheirs Leo, Haachtschenstweg, 73 Schaarbeek
59 Beukelaer, Arenbergstr. 36 Antwerpen
60 Geens Alfons, Putschenstweg, 118 Bonheyden
61 Madou, Duinstr. 15 Antwerpen
62 Istas Jozef, Neerlanden (Landen
63 Temperman Jozef,Th. Roozeveldstr. 17 Schaarbeek
64 Temperman Omer, „ „
65 Lammey Jos., Casselstr., 4 Poperinge
66 Mej. Van der Auwera H., Balansstr. Antwerpen
67 Van Rompaey Corn., Liersche stw. Bouchout
68 Mej. Van Rompaey Maria „ „
69 Elen Constant, Amerikadok, 56 Antwerpen
70 Collier E., Kapellestr , 26 Hamme
71 Van Schevenels H., Kerkstr. „
72 Voor God en den Evenmensch, Tooneelbond Ringstraat „
73 Dilles Emiel, Juul Moretuslei, 186 Wilryk
74 Mej. Van Tilborg M., Boekstr. 68 „
75 Bischop Frans, Handelsreiz., Heistr. 54 „
76 Prudent Allyn, Koffiehuishouder, „ 64 „
77 Janssens Leo, klerk, Boomschestw., 319 Antwerpen
78 Mej.Van Deyck Maria, Juul Moretuslei,293 Wilryk
79 Van Hoof Frans, hstud., Bredabaan, 545 Merxem
80 Joos Jos., Marktplaats, 15 Hamme
81 Cerdobbel Jer., Goemoete, Houthem (Veurne)
82 Peeren K., landbouwer, „ „ „
83 Mej. Peeren Maria, „ „ „
84 Joye René, landbouwer, „ „
85 Joye David, „ „
86 Patfoort A., „ „
87 Patfoort G., „ „
88 Tahon A., „ „
89 Moeneclaey M., „ „
90 Moeneclaey Leon, „ „
91 Boels Georges, „ „
92 Baelden A., „ „
94 Vanhee V., landbouwer, „ „
95 Mej. Van Eeckhout Louise, Serkschestr. Vilvoorde
96 Verbruggen Frans, Koepoortstr. 71 „
97 Moreels Albert, Hoogstr., 86 Sottegem
98 Van der Meeren J., Hoogstr., 39 „
99 Mej. Cornil Bertha, Hoogstr., „
5700 Mej. Vleeschouwer I „ 9 „
1 Cousey H., „ 18 „
2 Mej. Van den Berghe A., Hoogstr., 12 „
3 Valkenborghs Hub., onderw., Quaedmechelen (L.)
4 Zels Karel, handelaar, „
5 Claes Jules, kleerm., Genendijk, Tessenderloo
6 Scheurweghs Frans, beambte, Putte, 72ᵃ Stabroek
7 Van Grootel F., Nationalestr., 79 Antwerpen
8 Sagermeier Ignace, „ „
9 Neefs Lode., Brogniestr., 101, Curegem
10 Van Hamme Pieter, Scheldestr., 25 St. Jans-Molenb.
11 Moudus Jozef, Gabrielle Petitstr., 38 „
12 Mej. Moudus Jeanne, „ „
13 Pieters Ren., teekn.-schild., Fijnstr. „
14 Van de Putte Camiel, De Messidorl., 34 Ukkel
15 Faemelaer M., Onderwijsstr., 28 Anderlecht
16 Van Kerckhoven-Gellens E., technisl., Straatje zonder Einde, 3 Mechelen
17 Mev. Van Kerckhoven-Gellens, Straatje zonder Einde, „
18 Bubbe A., kleermaker, Inkwisitiestr., 34 Brussel
19 Bogaerts G., Schoolstr., 7 Lier

5720 Bessem Fr., Locomotiefstr., 18 Mechelen
21 Bessem O., „ „
22 Mertens-De Moor A., Jan de Laetstr., 8 Borgerhout
23 Mev. Mertens-De Moor, „ „
24 Breynaert Yvonne, Lange straat, Nieuwpoort
25 De Tavenier Maur., Blandanstr., 13 Husseien-Dey (Algiers)
26 Suetens Jozef, Te Boulaerelei, 48 Deurne
27 Peremans, Radiumstr., 6 Brussel
28 Mev. Corremans Alf., Haantjeslei, 149 Antwerpen
29 Adriaensen Jos., Vlaamsche Kaai, 13 „
30 Adriaensen Eug., „ „
31 Adriaensen Lod , „ „
32 Hofkens C., postbed., Kistemaeckerstr. 33 „
33 Segers Pieter, Jan De Greefstr., 7 Ganshoren
34 Van Belle Pol., metser, Ed. Dedapperstr. „
35 Famelaer A., Hekkerstr., 35 Wetteren
37 Verheyen Eduard, Dorp, Groote Brogel
38 Mev. Wwe. Gevers R., Delftstr., 34 Borgerhout
39 Dom Ferdinand, Boverij, Herenthals
40 Bernaerts, Steenweg op Herenthout, „
41 Wuyts Jozef, Collegestr., 25 „
42 Mev. Wwe Moorkens, Groote Markt, 7 „
43 Verbiest, onderwijzer, „
44 Bulckens, onderwijzer, „
45 Mej. Mols Antonia, onderwres, Kerkstr. 15 „
46 Mej. Heyns Gabrielle, Groote Markt, 5 „
47 Verhogt J., kantoorklerk, Hickstr., „
48 Druyts Modest, Groote Markt, „
49 De Clerck Hippoliet, Hofkwartier, „
50 Van Eeckhoven Joris, Faiderstr. 38 Elsene
51 Hernalsteen Jan, bakker, Kerkstr. 1 Tervuren
52 Mej. Demayer Marie, Groote Plaats, 10 „
53 Smit Jozef, beenhouwer, Brusselschestr., 5 „
54 Noë Taymond, varkensbeenh., Kerkstr. „
55 Vanhauwaert Julien, Nieuwstr., 13 „
56 Adriaensen Jozef, bankbed., Dorp, Vlimmeren
57 Gastmans V., bankbed., Statielei, 29 Borgerhout
58 Van Reeth A., bankbed., Tuinwijk, 16 Nie
59 Vermeylen George, bankbed., Tolstr. 2 Antwerpen
60 Van Laet Charles, bankbed., Schulstr. 47 „
61 Van Lunter Michel., Guldensporenstr. Borgerhout
62 Schenkels Jozef, Leeuwlantstr. 3 Deurne-Zuid
63 De Ridder Alexander, Charlottelei, 10 Antwerpen
64 Dr. Bollen J , Schiervellaan, 7 Hasselt
65 Geeraerts Gust., Minderbroederstr., 19 Leuven
66 Mev. Moens E., Delcoignestr., 23 Koekelberg
67 Moens Viktor, bed., Weverstr., 2 „
68 Mev. Moens V., „ „
69 Van den Sype Gaston, Van Pagestr., Ganshoren
70 Mev. Van den Sype G., „ „

INHOUD

Zierikzee 141
Naar Zierikzee 145
Naar het Gr. Hertogdom Luxemburg 148
Bondsleven 150
Natuurschoon in Vlaanderen 151
Verkeerswegen. 151
Gemengd 152
Wat ieder V.T.B.er weten moet. 153
Uitstappen, Bijeenkomsten, enz. 154
Ledenlijst (vervolg) 155

Drukkerij R. Bracke-Van Geert, Baesrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5,00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 11 **1 Juni 1923**

NINOVE

Ninive antiquissima, audacissima, sapientissima oppidorum est. — De oudste, de stoutste, de wijste stad is Ninove.

Aldus luidt het grootsprakerig compliment dat de XVIIde eeuwsche geschiedschrijver Sanderus deze kleine Oost-Vlaamsche stad toestuurde, wier naam toen heel pedantweg in 't latijn vertaald werd Ninive Flandrorum, letterlijk dus het Vlaamsch Ninive ! Het eenige, dat Ninove met de Assyrische hoofdstad gemeens heeft is, een toevallige analogie in het spellen der benaming ; voor het overige vertoont deze bescheiden kantonplaats noch in haar heden noch in haar verleden niets, dat het minst zou kunnen doen denken aan de stad van Jonas en Sennacherib.

Ninove is anders wel betrekkelijk oud. Haar naam kan best van Keltischen oorsprong zijn. In de Xde eeuw zouden de Noormannen haar hebben geplunderd. In 1150 stak haar de Heer van Sottegem in brand ; in 1194 werd de plaats ommuurd ; in 1245 werd ze door Jan van Avesne ingenomen. Privilegies krijgt ze in 1339 ; in 1373 laten er de Gentenaars den rooden haan kraaien. Van de pest heeft ze gruwelijk te lijden in 1437. Van de oorlogsmiseries der XVIe en XVIIe eeuw krijgt Ninove ruimschoots haar deel. Als goede Vlaamsche stad trekt ze partij voor de Staten, maar in 1580 brengt Farnèse ze weer onder het Spaansche juk. In die dagen heeft men hier erg te lijden van den hongersnood ; daarbij komt een erge brandramp in 1603. In 1658 moet Ninove zich aan Turenne overgeven en wordt tijdelijk door de Franschen bezet. Thans leidt ze een weinig

Ninove — Kerk

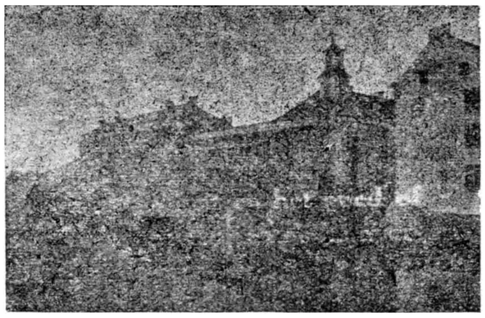

Ninove — Klooster

interessant bestaan van tamelijk industrieele landstad. In hoofdzaak worden er lucifers vervaardigd, benevens garen en doek. Het bevolkingscijfer komt de tien duizend nabij.

Heel typisch is dan ook het uitzicht der stad wel niet ; een enkel overblijfsel uit de middeneeuwen, nlijk de Koepoort, een brikken poortgebouw uit de XIVe eeuw met zware zandsteenen kantblokken, aan de voorzijde van twee achtkantige torens geflankeerd.

De voornaamste bezienswaardigheid is echter de parochiekerk, een oude Premonstratenzer abdijkerk.

Dit Norbertijnerstift ontstond in 1137, dank zij het initiatief van Geraldus, Heer van Ninove. Van de godsdienstoorlogen der XVIe eeuw had de abdij nogal te lijden : in 1578 werden de kloosterlingen door de geuzen verjaagd, doch zes jaar later was de gemeente weer terug ingericht. Tijdens de XVIIe en XVIIIe eeuw beleefde de Ninoofsche abdij heerlijke dagen en het was in vollen bloei dat haar in 1797 de Fransche inval verrastte. Het stift werd opgeheven ; de kloostergebouwen, pas enkele jaren te voren opgetrokken naar de plannen van den bekenden Waalschen architekt Dewez, werden aan hun bestemming onttrokken, verkocht en ten slotte op enkele fragmenten na in 1826 gesloopt.

Een twintigtal jaren vroeger had ook de oude parochiekerk hetzelfde lot ondergaan ; de parochiedienst zou voortaan gebeuren in de voormalige abbatiale kerk, welke juist aan deze omstandigheid haar behoud heeft te danken.

Laatstgenoemd bouwwerk werd in 1635 begonnen dank zij het initiatief van prelaat Jan David en voortgezet in 1640 onder diens opvolger Christiaan Roelofs. In 1660 hadden de finantieele moeilijkheden, waarmede het klooster onder het prelaatschap van Jan Nevius te strijden had, tot gevolg, dat de bouw werd gestaakt en slechts in 1718, onder de prelatuur van Ferdinand van der Haeghen, terug werd aangevat. In 1724 werd de kerk ingezegend, in 1727 werd ze plechtig gewijd door den aartsbisschop van Mechelen.

Het bedehuis in kwestie is een barokke kruiskerk, volgens het basilikale schema opgevat, met zooals het voor een kloosterkerk past een tamelijk diep choor, waarachter een spichtige toren, waarvan de architektuur een uiterst sobere is, wat trouwens het geval is met heel het uitwendige. De voorgevel o.m. komt vergeleken met andere façades uit hetzelfde tijdperk maar povertjes voor ; alleen de koepel op de viering welke hier onder den gereduceerden vorm van een lage achtkant waarop een klokvormige kapt werpt in dit nogal stijf geheel een gemoedelijke noot.

Van echt barokke vormenweelde geniet men pas binnen in het gebouw. Niet dat de architectuur op haar zelve zoo pompeus is. Integendeel de binnenordonnantie, zooals elders in Vlaanderen volgens het gebruikelijk schema der gothiseerende barokkerk opgevat, is in betrekkelijken soberen geest opgevat. Toch disharmonieert ze niet met het mobilair hetwelk wellicht het meest epatante ensemble is dat de barok in Vlaanderen tot stand bracht. Hiertegenover geldt het Duitsche « Nicht ängern, nur mundern » als parool.

Vooraleer met onze orthodoxe mentaliteit van moderne kunstcritici het werk dezer achttieneeuwsche te beoordeelen en op weinig na te veroordeelen, zouden wij toch even onze rede het zwijgen opleggen om even mee op te gaan in den zinnelijken roes van schitterende kleuren, drukke vormen en deklamatorische houdingen welke dit onbeteugeld kunststreven tot stand bracht. Wij kunnen wel een oogenblik sympathiseeren met zonden. die toch zoo prachtig gebeuren, en dan ook een eeresaluut brengen aan de nagedachtenis van den nobelen mœcenas, prelaat

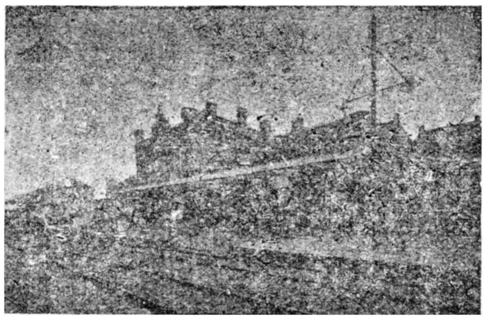

Ninove — Station

Ninove — Stationstraat

Adriaan Van der Haeghen, welke in de jaren 1730 en 1740 de stoffeering zijner abdijkerk vernieuwde. Alleen het XVIIe eeuwsche gestoelte, nog uit de oude kerk afkomstig, bleef bewaard. Het nieuwe mobilair is hoofdzakelijk het werk van de Brusselsche beeldhouwers Van der Haeghen en Bergé, alsmede van den bekenden Mechelschen meester Verhaegen.

Door Van der Haeghen werden uitgevoerd het pralerig hoogaltaar en de kunstig gesneden kommuniebank, tevens ook de orgeltribune en de stoffeering der zijkooren. De reliefs en de graftombes, welke langs beide kanten van het hoogaltaar zijn aangebracht, zijn evenals de choorlessenaar werken van Bergé. Het was ook Bergé, welke voor Ninove een kansel vervaardigde, welke jammer genoeg in 1797 naar de Sint Pieterskerk te Leuven verhuisde. De mooiste brokken leverde echter Verhaeghen. Vooreerst den biechtstoel ten einde de zuiderk uisbeuk, welke als een grootscheepsche allegorie van het geloof wordt bedoeld, een hyperbarokke bravoerestuk, waar de meest elementaire regels der architectonische logiek totaal worden genegeerd, maar dat daarentegen door zijn harmonische lijnen ten zeerste bekoort. De tegenhanger van dezen biechtstoel, welke zich in de noordelijke zijbeuk bevindt, werd mogelijk door Verhaegen ontworpen ; de uitvoering ervan werd opgedragen aan den Brusselaar Kamreks. Van Verhaegen zelve zijn verder nog de transept altaren en lambriseering der zijbeuken, omlijstend een reeks tafereelen uit het leven der patroonheiligen Cornelius en Cyprianus, welke om de beurt gebeeldhouwd en geschilderd zijn. De gebeeldhouwde tafereelen getuigen van het onuitputtelijk vindingsvermogen van den Mechelschen meester ; het schilderwerk werd uitgevoerd door den Brusselaar Millé, door den Mechelaar Smeyers en door den Brusselaar De Hondt. Elk dezer meesters leverden twee paneelen, voorts zijn er nog twee waarvan de maker onbekend is.

Buiten deze bezit de kerk van Ninove nog schilderstukken van De Craeyer (de marteldood van Sint Januarius) en van diens leerling Van den Heuvel ; voorts een geboorte Christi van Van Orley. Vermelden wij nog ten slotte de kerkschat, waar zich o.m. de relikwiekast der Heiligen Cornelius en Cyprianus bevindt. Dr I^r STAN LEURS.

NATUURSCHOON IN VLAANDEREN

GEEN VANDALENWERK ! Nu de lente met duizenden bloemen het landschap kleurt ziet men 's Zondags de stedelingen uittrekken naar buiten. Alles wat er bloeit rukken ze af, breken takken en hagen af om mede te sleuren naar huis.... en om het den volgenden dag verwelkt op den vuilnishoop te werpen. Eerbiedig het landschap ! Vergenoeg u met een klein lief ruikertje veldbloemen en met een bloeiende bremtak, maar — in vredes naam dan toch ! — verwoest geen botanische koloniën meer ! Geen noodelooze gulzige roof ! Een weinig eerbied voor de natuur, als 't u belieft.

DE KWESTIE ONZER DUINEN TUSSCHEN COXYDE & OOST-DUINKERKE.

Staatsminister Helleputte, een der weinige volksvertegenwoordigers die ons in deze kwestie werkzaam ter zijde staat, ontving van den minister van Gelwezen volgend schrijven :

Mijnheer de Minister,

„ Ik haast mij u de ontvangst te melden van uwen brief van 20 April 1923, door welken gij onder mijn aandacht brengt het belang dat het behoud der duinen tusschen Oost-Duinkerke en Coxyde zou opleveren.

Mijn beheer, dat reeds met de zaak bekend was, onderzoekt thans of zijne tusschenkomst van eenig nut kan zijn.

Naar het oordeel der „Commission Royales des Monuments et des Sites", zou enkel een aankoop voor rekening der openbare besturen den toestand kunnen vrijwaren. Volgens de door mij bekende inlichtingen zou de noodige uitgave niet minder dan 2.200.000 fr. bedragen. Gij zult met mij bekennen, dat in den huidigen toestand van ons geldwezen, de schatkist over zoo'n belangrijk kapitaal niet mag beschikken.

Het zou mij aangenaam zijn de ingevingen, die u mij zoudt willen voorleggen, buiten het voorstel tot aankoop, te bestudeeren.

De C. R. des M. et des S. heeft de kwestie aan den H^r Gouverneur der provincie West-Vlaanderen voorgelegd bij verslag van 21 October laatst, waarin zij tot den aankoop aanzet, en de invoering eischt van reglementen op de bouwwijze in Oost-Duinkerke en Coxyde".

De Regeering koopt dus niet.

De toestand is dus kritiek, of hij hopeloos is, zullen wij eerst binnen eenige weken kunnen mededeelen.

Intusschen deze bedenking : de staatsfinancies zijn blijkbaar slecht. Wij veronderstellen dat zij dus nog gedurende jaren zullen blijven. Jaren lang zou dus de staat voor het behoud van ons natuurschoon niets doen.

Zeer eenvoudig. Maar dan is het ook met dit natuurschoon gedaan

Gij zijt toch deelnemer aan onze PRACHTIGE BOOTTOCHT ? naar Zierikzee op 10 Juni a. s.

De Grot van Remouchamps EN De Vallei der „Chantoirs"

De Grot van Remouchamps, gelegen in de de zeer schilderachtige vallei der Amblève, niet ver van Spa — de koningin der Ardennen — is reeds lang bekend ; maar er dient onmiddellijk bijgevoegd dat zij, tot voor korten tijd, in zeer geringe mate toegankelijk was voor toeristen.

In de laatste jaren echter werden belangrijke veranderingen aangebracht, waardoor de toegang gemakkelijker en het bezoek aangenamer werd ; met veel kunstzin werd een electrische verlichting der zalen aangebracht. En na dat onlangs belangrijke ontdek-

Grot van Remouchamps. Le „Palmier".

kingen werden gedaan, mag de grot van Re mouchamps voorzeker onder de meest merkwaardige en indrukwekkende onderaardsche wondergewrochten van Europa worden gerangschikt.

Onder deze laatste ontdekkingen vermelden wij in 't bizonder de „Cathedrale", een reusachtige zaal, meer dan 100 m. lang en wier hoog gewelf, dat in de duisternis verdwijnt, gesteund wordt door loodrechte rotswanden, als trotsche hoofdbeuken eener grootsche kathedraal. De indruk welke men bekomt bij het gezicht van dit buitengewoon natuurwonder is onuitwischbaar en gaat alle beschrijving, hoe volledig ook; te boven, men mag zeggen dat zijn roem onvergelijkelijk is.

In dezen tempel van de duisternis heerscht een onveranderlijke temperatuur, van ongeveer 10° c., zoowel in den zomer als in den winter. De pas geleden gemaakte ontdekking van een zeer belangrijk deel der onderaardsche rivier, welke in de geheimzinnige galerijen wegvloeit, laat nu toe hier de langste, de schoonste, de meest dichterlijke en meest aandoenlijke onderaardsche waterreis te maken.

De Grot van Remouchamps is gevormd uit twee bovenelkaar liggende zuilengangen.

De bezoeker volgt eerst te voet de bovenste gaanderij — de verlaten bedding der oude rivier, waarvan de wateren nu op groote diepte in den grond zijn gedrongen — en bewondert in 't voorbijgaan een aantal zalen, versierd met een buitengewonen overvloed van de meest verschillende kristallen rotsschakeeringen, waarover wij in een volgend artikel breedvoeriger zullen handelen.

Na de onvergetelijke „Cathedrale" te zijn

Pont des Tirans (Grot van Remouchamps).

afgedaald, gaat hij scheep op de „Rubicon" en, langs de onderste gaanderij, volgt hij nu langzaam, gedurende een half uur, den waterloop, welke zich kronkelend slingert door de tooverachtige rotsgangen en de heerlijke zalen.

Deze onderaardsche watertocht eenig in haar soort, eindigt eindelijk — veel te ras voor den bewonderaar — in de grootsche „Salles du Précipice" met gewelven in gangen door de wateren van vroegere tijden gevormd. En hier eindigt deze sprookjesachtige reis, waarvan men een onuitwischbare herinnering blijft bewaren.

* * *

Eertijds, dit is duizenden jaren geleden,

vloeide de rivier, die nu de grot doorspoelt, in het naburig dal van Sécheval, een heerlijke vallei, welke haar oorsprong vindt in de omgeving van Louveigné, lief plaatsje gelegen op eenige kilometers noordwaarts van Remouchamps. In den loop der geologische tijden ontmoetten de wateren van de Rubicon, wijl ze de vallei van Sécheval uitdiepten, de reten in de kalkachtige rotswanden tusschen Remouchamps en Louveigné. Door de inwerking van de koolzuurinhoudende regenwaters op deze rotsen, verbreedden zich deze reten, eerst haast onzichtbaar, dan meer en meer om eindelijk belangrijke rotsholten, genaamd, „Chantoirs" te vormen.

De rivier en haar toevloeisels (een twaalftal) verdwenen door deze holten geheel in de aarde en vormden aldus een onontwarbaar net met onderaardsche gangen.

Deze wateren, welke nu allen onder den grond vloeien, vereenigen zich in een breeden waterloop, doorloopen de geheele lengte der grot van Remouchamps, om zich dan eindelijk in de Amblève uit te storten. Zeggen wij om te eindigen, dat, niettegenstaande de belang-

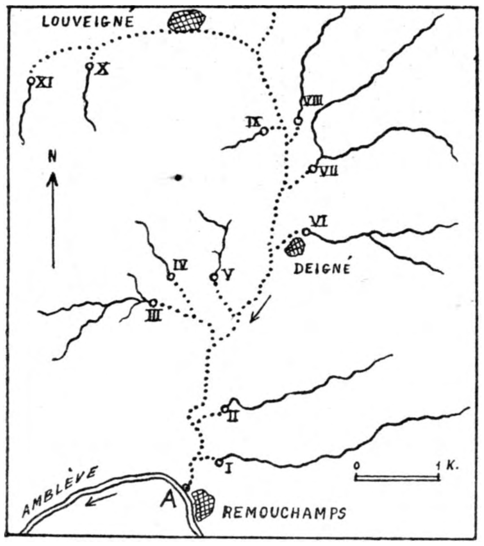

Streek der „Chantoirs".

rijke ontdekkingen welke men er nog steeds doet, de grot van Remouchamps nog niet voor het tiende deel bekend is; dit zegt genoeg om te erkennen dat zij geroepen is om niet alleen der prachtigste maar ook een der grootste onderaardsche natuurwonderen te worden.

In een volgende artikel handelen wij over de bizonderste en prachtigste zichten en merkwaardigheden uit de omgeving van Remouchamps en, bij een andere gelegenheid, geven wij een korte beschrijving over hetgeen men

Chantoir de Rouge Thier

ziet in de grot van Remouchamps, waarover wij hier slechts een algemeen overzicht gaven en het verband tusschen haar en de zonderlinge streek der rotsholten en spelonken.

E. R.

N. B. Van heden af genieten de leden van V.T.B. bij hun bezoek aan de grot van Remouchamps eene vermindering van 25 °/° op den algemeenen toegangsprijs, bij vertoon, aan het winket der grot, van de lidkaart, voorzien van foto.

Het bezoek aan de grot en de prachtige vallei der „Chaudières" is op één dag goed mogelijk; uit Antwerpen vertrekkend om 5.52 u.; uit Brussel om 6.54 u.; uit Gent om 5.15 u., komt men te Remouchamps aan om 10.31 u. van waar men kan vertrekken om 18 u. 3.

E. R.

ASSISI (*)

Als een lang, ivoren roos gevlekt blok, vertoont zich de stad aan den reiziger die de Umbrische vlakte doorkruist. Mollig ligt zij uitgestrekt op halve hoogte van een heuvel, met beneden bleeke olijfboomen en boven haar, de naakte vale Apennini, als wakende schutsengelen. Stilaan klimt de weg. Duidelijker erkent men nu de oude omheiningsmuren — thans te ruim voor de vervallen stad — noordwaarts aansluitende bij de reusachtige massa van San Francesco : klooster, kerk en « campanilla », dit alles geschraagd door een reeks hooge arcaden, muren en terrassen, die de vlakte beheerschen. Ziehier ten slotte de stadspoorten met hun werpgaten en kanteelen : wij zijn de « stad van Sint Franciscus » binnengetreden.

O mysterieuse en ontroerende stad, zoo ingewikkeld van uitzicht en zoo rijk aan herinneringen !

(*) De foto's, welke dit artikel illustreeren, werden ons bereidwillig geleend door het « Office National du Tourisme Suisse ». Meir 63, Antwerpen.

Op het marktplein rijst statig een romeinsche tempel. In het pronaos, achter de hooge corynthische zuilen, lezen wij op de grafsteenen den naam der familie Propertia : De wulpsche dichter uit het tijdvak van Nero, Propertius, was afkomstig van Assisi en wordt door zijn stadsgenooten bijna zooveel vereerd als hun Santo. Naast en tegenover den heidenschen tempel, staan de stedelijke paleizen en toren uit de XIIIe en XIVe eeuwen. Dit was het bloeitijdperk van de oude republiek. Zij had het juk harer graven afgeworpen ; zij had weten gebruik te maken van de geschillen tusschen Pausdom en Keizerrijk om een schier volkomen onafhankelijkheid te bemachtigen, alhoewel zij in naam steeds deel uitmaakte van de Kerkelijke Staten. Rond 1210 wordt haar ruwe maar prachtige kathedraal voltooid; ongeveer in dien tijd wordt ook dat Santa Maria Maggiore voleindigd, wier gevel geheel uit roode marmeren blokken werd gebouwd ; een weinig later wordt San Pietro herbouwd, een parel van architectuur. De compositie is erg eenvoudig : drie poorten, drie rozetten, waartusschen pilasters, maar dit alles is hier

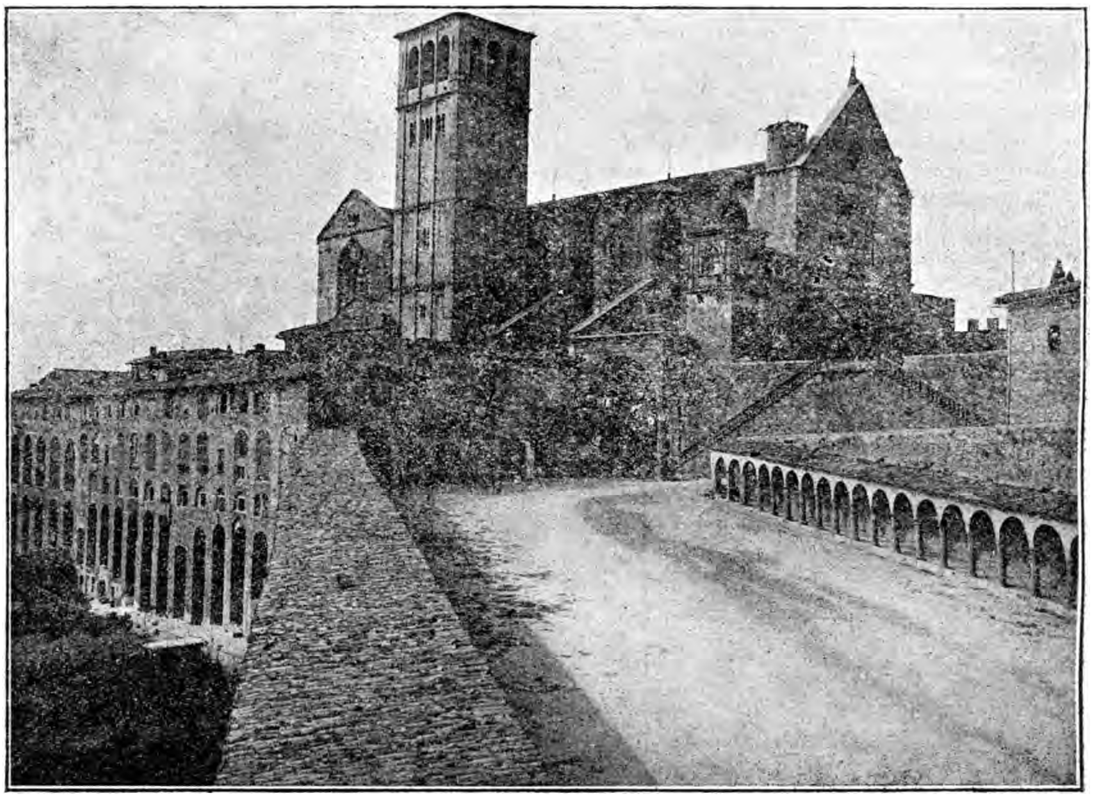

Kerk en Klooster van S. Francesco

goed geproportionneerd en is keurig vermengd met witte en rose marmer.

't Is ook het tijdstip waarin S[t] Franciscus leefde, de heilige wiens glans de heele christelijke wereld omstraalt en zijn kleine vaderstad in een hel licht stelt. Groot reiziger was hij tot in zijn laatste dagen. Ziek, haast stervend, had hij Assisi verlaten. Opdat zijn stoffelijk overschot niet te beurt viel aan een of andere vijandige republiek — want in 't bijgeloovige Italië heeft een doode heilige meer waarde dan een levende ! — bracht men hem langs moeilijke en afgelegen wegeltjes door de bergen terug naar zijn geboortestad. Na zijn dood bouwden hem de franciscaner monniken, wien hij de volkomen armoede had aangepredikt, een vorstelijke graftombe : de basiliek van San Francesco. Twee boven elkaar gebouwde kerken : De eene, laag, donker en geheimnisvol, waar de gebeden des te vuriger het hart ontspruiten ; de andere hoog en helder, uitermate geschikt voor de Te Deum's en de Hosannah's. En daarnaast een wonder klooster, met zijn onmetelijke panden, zijn eetzaal van acht en vijftig meter lang, zijn slaapzalen zoo groot als tempels, zijn overwelfde gangen, zijn stallen, waarin gansche kudden konden ondergebracht worden, zijn kelders waar de wijn in de voedervaten werd gebracht langs steenen goten, zijn zalen waar, achter muren van twee meter dikte, het Pausdom langen tijd zijn wapens en schatten verborgen hield. Twee eeuwen lang, de XIIIe en de XIVe, duurden de werken. Uit Rome, Florentië en Siena werden schilders ontboden. De muren der beide kerken verdwenen onder de frescoschilderingen. Cavallini, de byzantiniseerende romeinsche mosaïst, maalde met zijn leerlingen tafereelen uit het Oude Testament. Cimabuë, de stichter der florentijnsche school, versierde de abside van de bovenkerk.

Ongeveer 1300 kwam Giotto, de geniale primitief, « De schilder van Sint Franciscus », het leven van den heilige voor het nageslacht aanschouwelijk voorstellen in een reeks van een en twintig groote meesterwerken. Later werd hij opnieuw ontboden om de gewelven der onderste kerk en de kapel van de H. Magdalena te versieren. Pietro Lorenzetti en Simone Martini, beiden van Siena, schilderden weer andere kapellen alsmede de dwarsbeuk van de lage kerk. Nog andere minder bekende schilders werden belangrijke werken opgedragen. Hier, te Assisi, in San Francesco moet, men zich rekenschap komen geven van de eerste stappen van de italiaansche schilderkunst.

Toen in 1253 de heilige Clara overleed — welke St Franciscus zijn « plantje » noemde — bouwden de Assisiaten haar ter eere ook een klooster en een kerk, waarvan de gevel insgelijks uit witte en rose marmeren blokken bestaat. Ten slotte werd nog een ziekenhuis gebouwd, een soort ontzaglijke slottoren in rood marmer, welke later dienst deed als graanstapelplaats. En zoo liep het tijdvak der groote gebouwen ten einde.

Het wonder en de schoonheid van Assisi bestaan namelijk hierin, dat deze gebouwen niet afgezonderd staan te midden van een moderne stad. De nederige huisjes, de eenvoudige paleisjes van de Assisiaatsche adel en hooge burgerij zijn niet verdwenen. De buurt der Porta Perlici dagteekent uit de XIII[e] eeuw : lage woningen, opgetrokken met hetzelfde marmer als de kerken en genomen uit de naburige steengroeven ; kleine boogvormige vensters ; smalle deurtjes, wier drempel een meter lager ligt dan de straat, ten einde zich gemakkelijk te kunnen verdedigen in dagen van strijd of oproer ; de eenige verandering welke werd aangebracht bestaat in het vervangen van de houten trap door een steenen. In 't midden van de stad, achter Minerva's tempel en beneden de gemeentelijke paleizen, kruisen en krinkelen smalle straat-

Het Castello

jes en steegjes al dooreen,klimmend en dalend, soms in trappen uitgehouwen.Kleine paleizen, wier uitzicht sedert hun vijf- tot zeshonderdjarig bestaan schier ongewijzigd bleef, laag en ineengedrongen, met hun logge muren en die vervaarlijk zouden aandoen zonder de kleurschakeeringen van hun oude marmer : ivoor, oud rose of donker rood. Bogen die twee over elkander staande huizen verbinden ; overwelfde doorgangen ; sombere en gevaarlijke hoeken en insprongen; loggie; hoven wier wijngaardranken en geraniumbloesems boven de hoofden der wandelaars te bengelen hangen en waar laurier en vijgenboomen hun pracht ten toon spreiden.

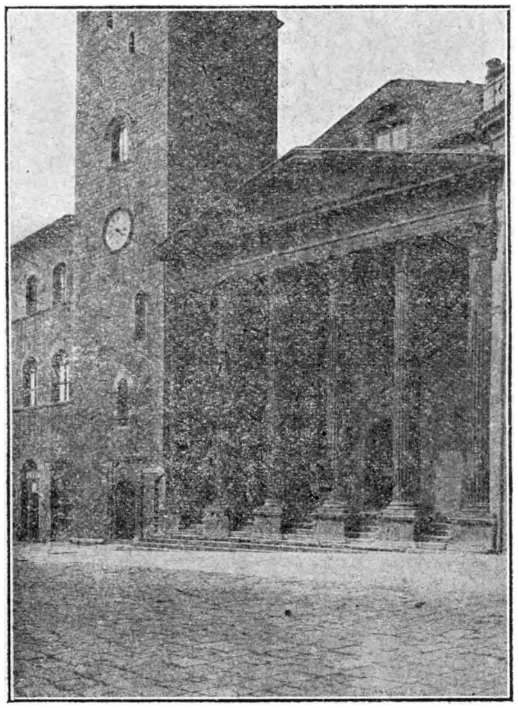

Minerva-tempel

Slechts een paar straten hebben een modern uitzicht — modern maar toch in den geest van Assisi ! Benevens sommige vernieuwde gevels, die trots alles door romaansche of gothische vensters toch hun ouden oorsprong verraden, staan de paleizen welke de groote familiën in den loop der XVIe en XVIIe eeuwen optrokken. Deze ook voeren ons terug naar het vervlogen tijdperk, toen het Pausdom — eindelijk meester over het wispelturige republiekje — haar zijnen vrede opdrong en ze tevens in slaap suste door allerlei eer en voordeelen te verleenen aan den getemden, alhoewel steeds hoofschen, adel, bij welken de driften somwijlen nog opflakkerden en die voortaan de handen der sbiren wapende met den dolk, dien hij vroeger zelf placht te gebruiken.

Men telt er zeventien kloosters ; een groot getal genootschappen, waarvan sommigen in de XVe eeuw de gevels hunner kapellen lieten versieren met frescoschilderingen, die door afdaken tegen den regen beschut zijn.

Assisi geeft ons dadelijk den indruk van een heilige stad, geheel verzameld rond het graf van Franciscus. Welke ontwikkelde toerist heeft niet alvorens te gaan mijmeren in de oude steegjes, de boeken doorlezen van Sabatier of Jœrgensen, de Legende der Drie Gezellen of de Fioretti ? Stap voor stap kan men nog steeds, in zijn vaderstadje, het leven volgen van dien heilige, die een groot heilige was en ook een groot dichter. Ziehier de poort van den stal waarin hij geboren werd, naar men vertelt ; dichtbij zien wij de overblijfselen van het ouderlijk huis. Dáár het paleis van Bernardo Quintavalle, waar Franciscus een extase beleefde, hoog en smal, met zijn sterke muren van rood marmer. Vóór de pas voltooide Santa Maria Maggiore wierp de heilige zijn kleederen voor de voeten zijns vaders, den lakenkoopman, die zich verzette tegen zijn zending en aan welken hij niets wilde te danken hebben. Op het marktplein heeft hij gepredikt, geweend en zijn fouten beleden aan de toegestroomde menigte. En ginds, op enkele minuten buiten de stad, verheft zich San Damiano, de eerste kerk, welke hij eigenhandig herstelde en die hem later werd geschonken om de heilige Clara te herbergen. Op de kleine binnenplaats werd zijn lichaam neergelegd, toen men hem van Portiuncula terugbracht ; hier weenden de Clarissen over zijn afsterven : een sombere, armoedige kerk duizendmaal aantrekkelijker in haar armoede dan de prachtige basiliek, die een der grootste italiaansche kunstgewrochten is geworden. In het koor vinden wij nog het gestoelte waar de heilige placht te bidden : zware schier ongeschaafde stukken eikenhout, die thans hun zevenhonderdste jaar bereiken !

Een ieder, geloovig of niet, leze 't leven van Franciscus. Een ware evangelische ziel, nederig, engelachtig zacht en teeder, maar rijk ook, hoog en edel, met een overvloed van liefde en leven, vatbaar voor elke schoonheid, die haar God loofde en dankte voor al het goede dat hij ons schonk : de bloemen, de vogelen, de heldere beekjes, de zon, de schaduwrijke bergpassen. Zijn « Loflied der Schepselen » is een der roerendste hymnen

aan de natuur, welke ooit werden gedicht. En de boeken, welke zijn volgelingen aan hem wijdden, en waarin zij zijn gesprekken, zijn raadgevingen, zijn predikingen opteekenden, laten door hun gebrekkige latijn hun Franciscus doorschijnen met zijn frissche en naïve poesie, met zijn teedere doch sterke fijngevoeligheid, met zijn van liefde trillend hart.

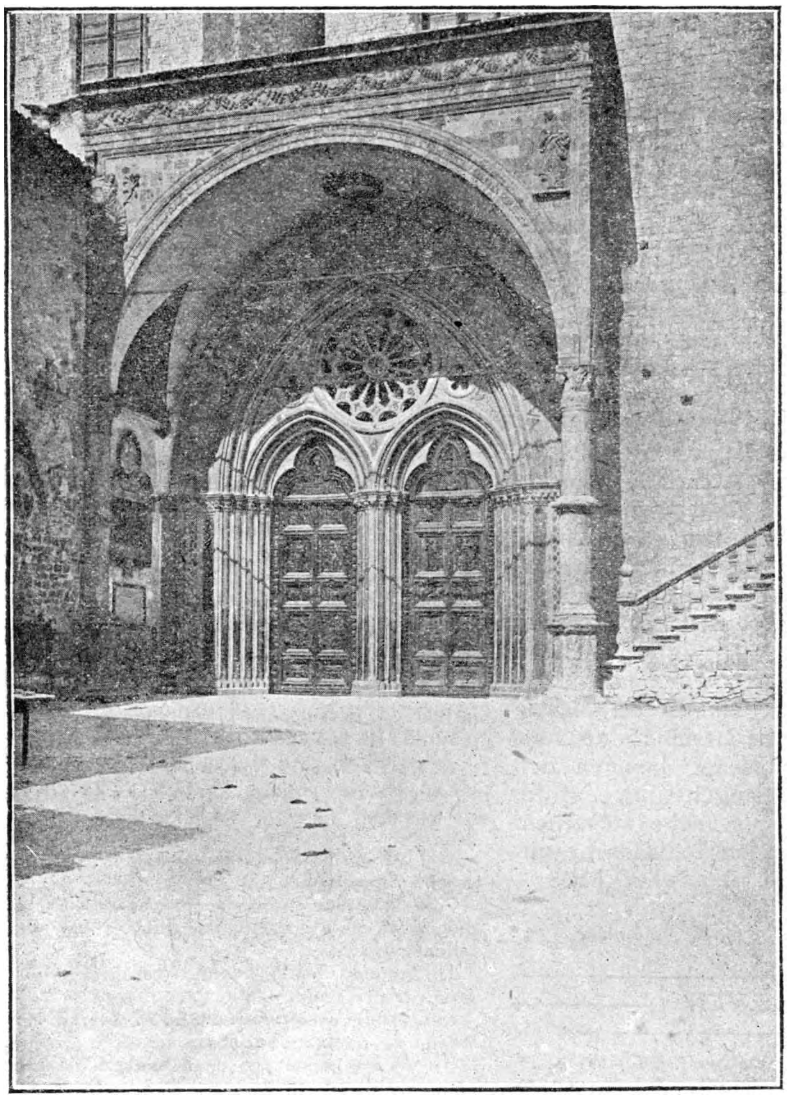

Portaal onderkerk S. Francesco

O wondere italiaansche steden ! Wat voor materieel aandenken heeft Genève voor het nageslacht bewaard aan Calvijn of aan Rousseau ? Onze oogen kunnen niet meer zien wat hun oogen ontwaarden. Onze handen kunnen niets meer vatten van wat zij aanraakten. Zij zouden hun stad niet meer herkennen !

Assisi, integendeel, gedurende de zeven eeuwen welke vervlogen sedert den dood van haar heilige, heeft wel veranderingen ondergaan, doch zóó weinig en zóó bescheiden, dat het ons lijkt of wilde zij blijven een « décor » voor onze franciscaner droomerijen !

En nochtans, de Assisiaten hebben het dolste, het meest bewogen, het bloedigste leven geleid. Oorlogen, vóór Franciscus' geboorte, om hun onafhankelijkheid te veroveren ; oorlogen naderhand om hun duur gewonnen vrijheid te handhaven. Perugia is een onverbiddelijke vijand. Honderd maal hebben de Assisiaten, van op hun wallen, hun oogst en landerijen zien verwoesten door de vijandelijke legers. De stad werd ingenomen, teruggenomen, verwoest, geschonden. Zij werd verkocht en verraden. Uit alle hoeken van het schiereiland heeft zij meesters gehad. Werden haar graven verjaagd, weldra waren deze vervangen door even machtige burgerfamiliën, die elkaar gedurende drie eeuwen bestreden. Bij beken stroomde het bloed over de steenen welke eenmaal St. Franciscus betrad. De heilige, die een weinig evangelische zachtmoedigheid bracht in het ruwe middeneeuwsche christendom, heeft wel een orde gesticht, welke haar vertakkingen uitspreidde over geheel Europa; maar hij slaagde er niet in zijn landgenooten te veranderen : zij hebben hem begraven met den grootsten luister, zij verhieven hem een grootsche graftombe ; en daarna zijn zij met een soort woest genoegen elkander gaan uitmoorden. De omwentelingen van Florentië en Siena zijn slechts kinderspelen in verge-

lijking met die van Assisi. De stad is verdeeld in twee partijen, men mag haast zeggen in twee vijandige bevolkingen : de parte di sopra en de parte di sotto (*).

Op zekeren dag, na den moord op een vijandig hoofdman, vluchten de overwonnenen in de basiliek van Francesco. De overwinnaars zetten hen na, verbrijzelen de deuren en moorden tot hun arm van vermoeienis neerzinkt. Plots schijnt medelijden te overmeesteren : zij verkwikken de overlevenden overvloedig met vleesch. En na afloop van het maal barsten zij uit in schaterlachen en maken hun gevangenen de reden bekend van hun goede luim : dit maal bestond uit menschenvleesch, het vleesch der bloedverwanten van hen die aanzaten aan dien afschuwelijken disch ! !

O, Assisi ! welke omgeving voor onze franciscaner droomerijen ! De vlakte van haar voet, waar 't windje de korenvelden golven doet, waar de umbrische steden, Perugia, Bettona, Bastia, Spello, Montefalco, Spoleto, elkaar als zusters de hand reiken, de mollige, vruchtbare en vredige vlakte vertoont zich als een heerlijk zicht uit Arcadië. Achter de stad, ten Noorden, dorre, kale, tragische gebergten ; de Tescio, zoo kalm, zoo lachend in de vlakte, vloeit hier tusschen steile hellingen waar de roode rotsblokken als bloedstrepen tot aan zijn bedding afdalen. Waar dient Assisi's ziel gezocht ? Welk is het geheim van deze stad, van deze twee naast elkaar geplaatste en tegenstrijdige landschappen, van die geschiedenis waar de herinneringen aan den zoetsten en zachtsten der heiligen zich mengen met die van langen wilden strijd, waar de hartroerende mystische zuiverheid zweeft boven de wreedste italiaansche uitspattingen ? Jos. JOOS.

(*) De partij van omhoog, de partij van omlaag.

BONDSLEVEN

VERSLAG OVER DEN TWEEDEN VLAAMSCHEN TOERISTENLANDDAG TE GENT OP 12 EN 13 MEI 1923.

Voor de tweede maal had de nog maar pas éénjarige Vlaamsche Toeristenbond zijn leden opgeroepen ter algemeene vergadering in het aloude Gent, de stad der Van Artevelde's.

En niettegenstaande het slechte weder, noch vooral de onzekere toestand in het spoorwegverkeer, wegens het gedeeltelijk stopzetten van het werk in dezen staatsdienst — het bestuur had zelfs reeds een oogenblik eraan gedacht, dezen landdag te verschuiven — waren de leden uit alle hoeken van Vlaanderen vrij talrijk opgekomen.

Reeds den Zaterdag-avond had in „De Wapens van Zeeland" een

Voorafgaande Bijeenkomst

plaats van Gentsche V.T.B.ers, bereid om de zaak van V.T.B. in hun geboortestad op grootsche wijze saam te vatten ; de besprekingen waren heel belangrijk en zullen voorzeker de beste vruchten afwerpen. De laatste schikkingen voor den landdag werden getroffen.

Zondag 13 Mei.

Van 9 ure af heerscht er een buitengewone drukte in het lokaal Casino, Oud-Landbouwershuis, Gouden Leeuwplaats ; aanhoudend komen deelnemers aan en, als om 10 1/4 ure de

Algemeene Vergadering

wordt geopend, is de ruime zaal mooi volgeloopen.

De heer Gyselinck, provinciaal afgevaardigde voor Oost-Vlaanderen,leidt de vergadering in; hij heet V.T.B. welkom in de Van Arteveldestad en wenscht de opgekomen leden er een aangenaam verblijf.

Daarna voert de heer Leonard, voorzitter, het woord : deze Vlaamsche Toeristenlanddag is de tweede die V.T.B. houdt. Na het heerlijke Mechelen is Gent nu onze gastheer ; Gent met zijne rijke kunstschatten en talrijke merkwaardige gebouwen.

V.T.B. staat boven alle politiek en zijn doel is alleen kultureel werk te verrichten; er zal geen dagorde gestemd worden voor de Vervlaamsching der Hoogeschool van Gent, maar wij allen wenschen de verwezenlijking ervan in den kortst mogelijken tijd (toejuichingen).

De V.T.B. heeft tijdens zijn éénjarig bestaan reeds heel wat flink werk geleverd ; maar de bond moet steeds machtiger worden ; daarom, voert propaganda.

Luide toejuichingen begroeten deze mooie toespraak.

De heer Luyten, secretaris, leest het Jaarverslag.

Na even herinnerd te hebben aan de stichtingsperiode van V.T.B. en aan den prachtigen eersten toeristenlanddag te Mechelen, geeft hij een kort overzicht van den ledenaangroei in 1922 :

In April (1e toeristendag) 901, in Mei 398; in Juni 219; in Juli 280; in Augustus 175; in September 134; in Oktober 111; in November (van 1 tot 15 November) 30.

In 1923 : Van 15 November tot Nieuwjaar 582; in Januari 464; in Februari 215 ; in Maart 234; in April 388.

Het aantal ingeschrevenen bedraagt 7017 ; na aftrek der onbetaalden (bijna allen wegens onvolledig of onjuist adres) beloopt het aantal leden welk V.T.B. regelmatig groepeert ongeveer 6500.

Aan de talrijke en ijverige propagandisten, welke medewerkten om dit prachtig resultaat te bekomen, wordt hulde gebracht.

De Secretaris handelt verder over de innerlijke organisatie van den bond.

a) Over het secretariaat dat nu alle werkdagen voor de leden toegankelijk is van 2 1/2 ure tot 6 ure namiddag. De reeds eenigszins voorziene boekerij is kosteloos te raadplegen.

Een bezoldigde bediende werd aangesteld.

b) Over de verschillende kommissies.

Het dagelijksch bestuur vergaderde 36 maal, het Algemeen bestuur 14 maal, de verschillende kommissies om de veertien dagen, soms wekelijks.

Dan volgt een opsomming der talrijke uitstappen, bezoeken en voordrachten door V.T.B. ingericht in 1922.

Na heel wat moeilijkheden is V.T.B. er in geslaagd eene reeks van 6 mooie kaarten over Vlaamsch-België uit te geven.

Een niet minder grootsch werk door onze kommissie van Toerisme aangevat was het aanleggen van een algemeene dokumentatie voor onze Vlaamsche gemeenten ;

daartoe werd een vragenlijst opgemaakt en rondgezonden.

De statuten van V.T.B. als Maatschappij zonder winstgevend doel zijn op de drukkerij van het Staatsblad en zullen eerstdaags verschijnen ; die van inwendige orde zullen daarna in gedeelten in ons orgaan gepubliceerd worden, ter goedkeuring onzer leden. Eenmaal de statuten afgekondigd in het Staatsblad, zal het ons gemakkelijker gaan de moeilijkheden voor onze leden-fietsers, motocyclisten en automobilisten aan de grens uit den weg te ruimen.

Alle mogelijke pogingen tot het bekomen van vrij verkeer voor fietsers op de Fransch-Belgische grens en tot het afleveren van triptieken werden door ons in 't werk gesteld ; wij hopen nu binnen zeer korten tijd deze moeilijkheden te overwinnen.

Wij lieten ook eene goedgeslaagde V.T.B. knoop vervaardigen.

Om de werking van den bond meer uit te breiden stelden wij over het Vlaamsche land reeds 126 afgevaardigden aan ; verschillenden deden reeds flink werk.

Aan de Vlaamschgezinde pers wordt dank gezegd voor haar bereidwilligen en gewaardeerden steun.

Bij het eindigen van zijn verslag dringt de secretaris aan om onverpoosd te ijveren voor een machtigen V.T.B.

Door het bestuur werd ter aanmoediging volgend ontwerp tot toekenning van premiën goedgekeurd :

Voor het aanwerven van 3 betalende nieuwe leden wordt als premie geschonken : Het inlichtingsboekje dat deze maand nog zal verschijnen.

Voor 5 : De reeks prachtige zichtkaarten der Duinen of een onzer mooie Vlaamsche kaarten naar keuze.
Voor 10 : 1 kaart op linnen.
Voor 15 : 6 gewone kaarten.
Voor 20 : 1 boek „De Kempen" of „Mechelen".
Voor 25 : de reeks kaarten op linnen.

V.T.B.ers, dus aan het werk (toejuichingen).

De heer Gijselinck merkt op dat het ledental gemakkelijk kan verdriedubbeld worden zoo de reeds aangesloten leden hun familieleden (inwonende leden aan 3,50 fr.) aangeven.

De heer Desmet uit Leuven vraagt of niet-leden van V.T.B. mogen deelnemen aan de uitstappen; de secretaris antwoordt dat dit soms wel kan gebeuren als propagandamiddel. Vereenigingen kunnen echter aansluiten op de volgende voorwaarden : de vereeniging betaalt 7,50 fr. en ontvangt het orgaan ; de leden betalen 3.50 fr. en worden aanzien als inwonende leden.

Het jaarverslag wordt goedgekeurd.

De heer Neyes, penningmeester, geeft verslag over den geldelijken toestand van den Bond.

De inkomsten bedroegen :

Aan bijdragen	24781.73	fr.
Intrestrekening	211.76	„
Aankondigingen	2445.05	„
Prachtuitgaaf	547.50	„
Totaal :	27986.04	fr.

De uitgaven beliepen :

Aan het orgaan	20987,86	fr.
Propaganda	791.41	„
Secretariaat (bediende, drukwerken, inningskosten, briefwisseling, enz.)	6736.73	„
Totaal:	28516.00	fr.

Dus een tekort van 529,96 fr.

Waarbij nochtans valt op te merken, dat het gevormde stichtingsfonds ten bedrage van 11617.50 fr. onaangeroerd bleef; wel heeft de V.T.B. voor een zeker aantal jaren aan de leden, welke dit fonds vormden, nog verplichtingen te vervullen, o.a. het zenden van het orgaan; bij het begin van het tweede jaar mag dus de geldelijke toestand van den bond schitterend genoemd worden. Eere- en beschermende leden moeten nochtans nog in meerdere mate aangeworven worden, teneinde het stichtingsfonds nog dit jaar op 20.000 fr. te brengen.

Daarna voert Dr Ir Stan Leurs nog even het woord, omtrent het orgaan. Tot zijn spijt was hij verplicht enkele bijdragen te weigeren, daar ze niet pasten of wat te gebrekkig waren ; hij zal in 't vervolg nog strenger optreden, opdat De Toerist nog meer aan degelijkheid zou winnen.

Na nog eenige besprekingen van ondergeschikt belang en nadat de vergadering aan het algemeen bestuur volmacht geeft de stad aan te duiden, waar de volgende landdag zal gehouden worden, eindigt even na half twaalf deze belangrijke vergadering.

Buiten stortregent het !

Maar onze Vlaamsche toeristen laten zich niet zoo licht afschrikken ! Een flinke groep begeeft zich naar

's Gravensteen

waar de heer Van Werveke, conservator, ons opwacht.

Op een meesterlijke wijze, alleen hem eigen, leidt hij ons rond in deze oude burght en verhaalt ons, bij het bezoek aan elke plaats, de geschiedenis welke eraan verbonden is ; het was waarlijk eene aanschouwelijke les over geschiedenis maar gegeven op een ongeëvenaarde en gemoedelijke wijze.

Wij zeggen den heer Van Werveke hier nogmaals dank.

Een tweede groep trok naar de

Puinen van St. Baafsabdij

Onder de kundige leiding van den heer De Tracy, kunstschilder, bezochten onze leden de overblijfselen van de aloude abdij en werden zij in de verschillende zalen rondgebracht, terwijl hun allerlei belangrijke inlichtingen werden verstrekt ; wij stonden verstomd over het buitengewoon merkwaardige dat wij hier te zien en te hooren kregen.

Ook den Heer de Tracy onzen hartelijken dank.

De derde groep werd door den heer Dierickx, beiaardier, naar het Oud-Klooster van de ongeschoeide Karmelieten gebracht, waar de

St. Jorisgilde

thans gehuisvest is ; door den geachten heer leider werden belangrijke inlichtingen nopens deze instelling gegeven, waarvoor wij hem ook hier nogmaals danken.

Eenige interessante bizonderheden werden ook nog door den heer Dr. Ing. Stan Leurs medegedeeld.

Na het gezamenlijk middagmaal brachten een 150 V.T.B.-ers een bezoek aan

Het Begijnhof van St. Amandsberg.

Onder leiding van den zeer eerwaarden pater brachten wij een bezoek aan de kerk, waar wij een kostbare remonstrans en een prachtige gouden kelk mochten bewonderen ; verder hadden wij de gelegenheid een kijkje te nemen in het inwendige van een convent.

De V.T.B. zal een dankbare herinnering bewaren aan de groote bereidwilligheid, waarmede wij door de eerwaarde heeren geestelijken en de groot-juffrouw van het Begijnhof werden ontvangen.

Intusschen was een vrij aanzienlijke groep naar

De Haven

getrokken. Deze zeer belangwekkende wandeling langs de uitgebreide haveninstellingen duurde ruim anderhalf uur en velen onzer deelnemers stonden verbaasd over de buitengewone uitbreiding, welke de haven van Gent in de laatste jaren heeft genomen.

Om 5 u. begon het bezoek aan de

St. Baafskerk.

Hier wachtte ons de E. H. Celis, onder zijn prachtige leiding bezochten wij beurtelings de Predikstoel, door

L. Delvaux vervaardigd in 1745 ; het koor met het hoogaltaar en de vier praalgraven ; de aanbidding van het Lam, het meesterstuk der Vlaamsche Kunst ; de onderkerk.

Wij hebben prachtig genoten bij het bewonderen van deze kunstschatten en de E.H. Celis, wiens bevoegdheid algemeen geroemd wordt, heeft ons hier een paar heerlijke uurtjes bezorgd : V.T.B. zal er hem steeds erkentelijk voor zijn.

Een uitstekend geslaagd

Beiaardconcert

besloot dezen onvergetelijken toeristendag.

Het weder was in den namiddag geheel opgeklaard en op het St. Baafsplein stonden duizenden menschen opéén gehoopt, met ingetogen stilte, aandachtig opvangend de heerlijke klankenweelde, welke van daarboven uit het reusachtige Belfort kwam opgeborreld ; met ware meesterschap speelde de gevierde Gentsche beiaardier, de heer Dierickx, eenige mooie brokjes uit Vlaanderens liederschat, terwijl tusschendoor van op den toren Mev. J. Veere en de HH. Pataer, Wildt, De Buck en de Mulder ons eenige prachtige Vlaamsche liederen ten gehoore gaven ; het was iets eenigs en de uitvoerders werden geestdriftig toegejuicht.

Wij kunnen het verslag van dezen prachtigen landdag niet eindigen zonder een hartelijk woord van dank te richten aan allen die medewerkten tot het welgelukken van dezen dag en vooral aan den hr. Gyselinck, onzen flinken afgevaardigde te Gent. F. L.

Onderstaand verslag zendt ons Tak Sottegem ; eene werking zoozls Sottegem in den afgeloopen winter deed zien, *moge ten voorbeeld strekken* aan den geheelen V.T.B. !

Sottegem

Winter-halfjaar. — De stichtingsvergadering van V.T.B. tak Sottegem had plaats op 25 November 1922 in het gasthof „De Zwaan". Dit lokaal was een uitstekende keus : sympathieke menschen, goede bieren, een gezellig kamertje voor 't bestuur en een ruime bovenzaal voor voordrachten ! Een veertigtal leden werden toen ingeschreven.

Op 27 December gaf de heer Jef Vermeulen een puike voordracht over *Ierland ;* op 16 Januari deed de heer Sieben ons kennis maken met het beschavingswerk in *Kongo ;* 150 fr. werd dien avond bijeengebracht, dat de V.T.B. overhandigde aan het plaatselijk komiteit voor „Heldenhulde" ; op 1 Maart sprak Dr Leo Burrik over *Amerika ;* op 3 April kwam Dr Ing^r^ Stan Leurs zijn belangrijke lezing geven over *„De Kempen"* ; op 5 April, op aanvraag van de „Vereenigde Wol- en Katoenbewerkers", gaf de heer D'Haese een wetenschappelijke verhandeling met lichtbeelden over „De Wolbewerking ; vanaf het scheren tot het verwerken," en op 15 Mei gaf de heer A. Hans, letterkundige, eene belangrijke „causerie" over de geschiedenis, de folklore en het toerisme van Sottegem en de Vlaamsche Ardennen.

Geestdriftig is onze werking doorgevoerd geworden en thans tellen we over de 140 leden.

Een zestigtal leden maken deel uit van de afdeeling „Spaarkas" en nemen hunne voorzorgen voor de zomerreis ! De Kampeer-club bezit drie tenten van vijf man ieder en is vanzins zijn tenten op te slaan rond de Kluisberg (Ronse) met Pinksteren.

De fiets-club wordt binnenkort tot stand gebracht en reistochtjes zullen worden ingericht.

Onze wordingsperiode is voorbij : we zijn volwassen.... en we stappen dapper verder op.

F. G.

VAN HET SECRETARIAAT

Op Zondag 3 Juni, om 2 u. namiddag stipt, vergadering van het algemeen bestuur : verkiezing van het Dagelijksch bestuur.

VOOR DE ZOOVEELSTE MAAL :

Onze leden gelieven nogmaals in acht te nemen dat, bij gebeurlijke adresverandering, zij zonder fout het postkantoor hunner omschrijving moeten verwittigen, alsook het secretariaat.

Klachten omtrent het onregelmatig bestellen van het orgaan moeten aan het betreffend postkantoor overgemaakt worden.

NIEUWE LEDEN.

Geef steeds duidelijk het lidmaatschap op, gewoon of inwonend lid, den naam goed leesbaar, voornaam volledig en melding heer, dame of juffrouw ; bijdrage storten op de **postcheck 93627**

VERGEET NIET

Op de meeste ons gestelde vragen had men zelf reeds kunnen antwoorden, zoo men « De Toerist » geregeld had gelezen ; waarom dan van ons nutteloos werk en tijd vergen ? Vragen om inlichtingen gelieve men te vergezellen van postzegel voor het antwoord.

WIJZIGING SPOORBOEK.

V. T. B. ers' vooraleer op reis te gaan raadpleegt het treinboek. Van 1 Juni af zijn talrijke veranderingen in het treinverkeer aangebracht en meerdere nieuwe treinen ingelegd.

POSTSTAKING.

De poststaking is oorzaak dat « De Toerist » de vorige (en waarschijnlijk ook deze) maal te laat bij de leden kwam. Aan dezelfde oorzaak is de vertraging in de briefwisseling met het Secretariaat te wijten.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk)

Op 10 Juni : Heerlijke waterreis naar Zierikzee met de prachtige Salonboot „*De Schelde*". Vertrek uit Antwerpen (Steen) om 7 1/2 uur. Terugkeer rond 8 1/2 uur. De prijs is vastgesteld op 13 fr. voor de leden, op 15 fr. voor de niet leden. De kaarten kunnen afgehaald worden op het secretariaat van heden af. Daar het aantal deelnemers beperkt is, haaste men zich tijdig te komen inschrijven. Het bezoek van de stad Zierikzee staat onder de leiding van Dr Ing. S. Leurs en Chr. de Does. Tijdens de reis te water zal de heer Kuylaerts een belangwekkende toelichting over den Schelde-stroom geven. Pic-nic aan boord.

Op 17 Juni : Gezamenlijke uitstap naar Ninove, Pamel en O. L. Vr. Lombeek.

Bijeenkomst te Ninove aan de statie om 11 uur. (Vertrek uit Antwerpen-Zuid om 8 uur : uit Brussel om 9.59 uur ; uit Mechelen om 8.33 uur ; uit Gent om 9.40 uur).

De fietsers uit Brussel vertrekken om half negen (8 1/2 uur). Plaats van samenkomst te Brussel aan de Ninoofsche Poort.

Wandeling door de stad. Bezoek aan de prachtige kerk.

Vertrek uit Ninove, met de stoomtram, om 12.55 uur.

Bezoek aan Pamel. Eetmaal met aardbeziën. Officieele ontvangst. Bestijging van den „Ledeberg". Toespraak door den Voorzitter van den V.T.B.

Wandeling te voet naar Straythem. Beklimming van den „Tuyttenberg." Verder naar O. L. Vr. Lombeek. Officieele ontvangst.

Terugkeer met de stoomtram : vertrek te Pamel (Schoon Verbond) om 18.40 uur naar Brussel ; om 17.20 of 19.50 uur naar Ninove.

De leden V.T.B.ers uit Antwerpen en omgeving laten zich inschrijven op het secretariaat, *vóór 12 Juni*, ten einde een deel der reis (Antwerpen-Brussel) tegen verminderden prijs te kunnen afleggen.

18 tot 24 Juni : Reis naar Lourdes en omgeving. — Zie de noodige inlichtingen in ons nummer van 15 Mei.

21, 22, 23 en 24 Juli : Reis naar het Groot-Hertogdom Luxemburg. — *Wegens de spoorwegstaking is deze*, voor de Pinksterdagen aangekondigde, *reis uitgesteld moeten worden.* Ze is nu bepaald op 21-24 Juli a.s. Zie het volledige programma in „De Toerist" van 1 Mei.

Van 17 tot 18 Oogst : Reis naar de Pyreneeën. - Nadere bijzonderheden hieromtrent vinden onze leden elders in dit nummer.

Op 17 Juni a.s. Fietstocht naar Ninove, enz. — Zie voor verdere bijzonderheden hierboven.

Gent.

Fietsers : 10 Juni : Uitstap naar Heusden, Laarne (Middeleeuwsch kasteel), Wetteren, Quatrecht, Melle (ongeveer 30 K.M.). Vertrek om 9 uur aan de bruggen van de Keizerpoort-Brusselsche steenweg. Terug in stad om 12 uur.

In 't vooruitzicht : Ter gelegenheid der Openluchtvertooning van „*Joseph in Dothan*" door de troep De Gruyter, uitstap naar St Martens-Laetem op 1 Juli a.s. *Zeer waarschijnlijk per boot.* Nadere inlichtingen in het volgende nummer.

Reis naar de Pyreneeën van 7 tot 18 Oogst

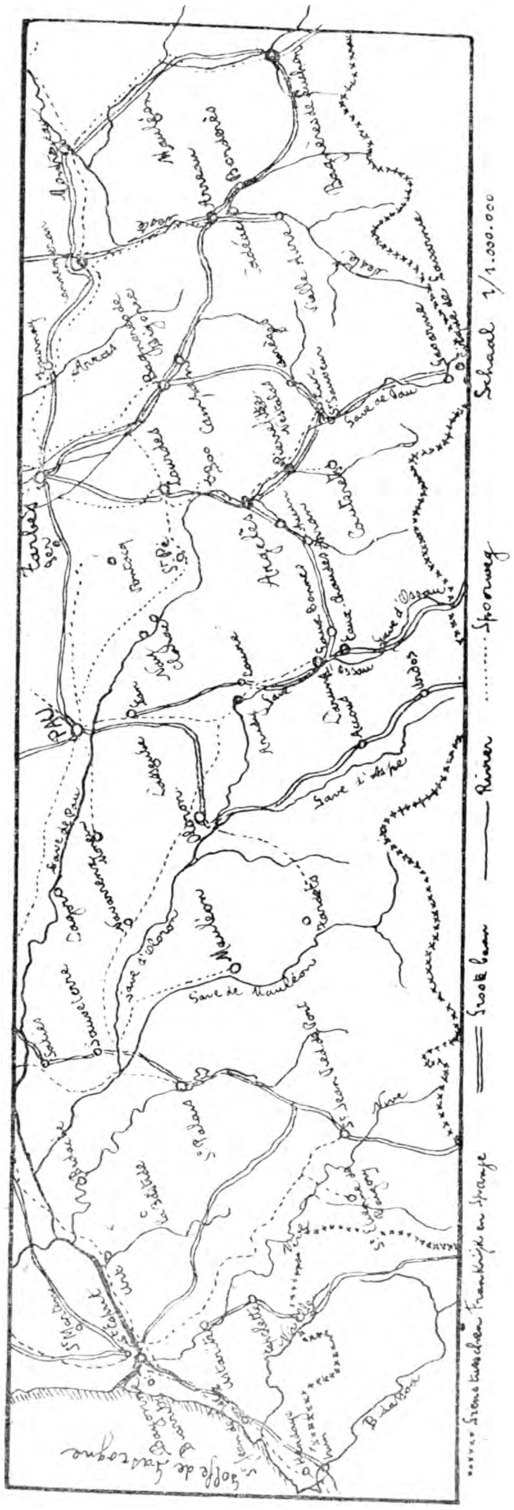

Dinsdag 7 Oogst. — Vertrek uit Brussel-Zuid rond 23 uur.

Woensdag 8 Oogst. — Aankomst te Parijs rond 6 uur. Per rijtuig naar de Quai d'Orsay. Ontbijt. Vertrek naar Bordeaux rond 8 ½ uur. Aankomst te Bordeaux ong. 18 uur. Vertrek rond 18,30 uur. Avondmaal bezorgd door een hotel uit Bordeaux, in den trein. Aankomst te Lourdes tegen middernacht. Per rijtuig naar het hotel.

Donderdag 9 Oogst. — 's Morgens wandeling te Lourdes. 's Namiddags beklimming met funiculaire van den Pic du Jer (950 m. hoog).

Vrijdag 10 Oogst. — Per auto naar Cauterets, Cirque de Gavarnie. Pic-nic. Terugkeer langs Luz ; bezoek aan de Tempelierskerk.

Zaterdag 11 Oogst. — Autotocht naar Eaux-Bonnes en Eaux-Chaudes langs Argelès en de Col d'Aubisque. Pic-nic. Terugkeer langs Pau ; bezoek aan het kasteel en de stad.

Zondag 12 Oogst. — 's Morgens vrij. 's Namiddags autotocht naar St. Pé en Betharram ; bezoek aan de Grotten.

Maandag 13 Oogst. — Met den trein naar Cauterets. Wandeling te voet naar de Pont d'Espagne en de Lac de Gaube. Pic-nic tijdens de wandeling.

Dinsdag 14 Oogst. — Autotocht naar Luchon langs den Col d'Aspin (1497) m.) en den Col Peyresourde (1545 m.). Per crémaillère naar Luchon-Superbagnères (duur van den rit heen en weer : 1u. 30 m.). Terugkeer langs Montréjeau, Lannemezan en Tarbes. (Tocht van 200 Km.).

Woensdag 15 Oogst. — 's Morgens vrij. 's Namiddags bezoek aan het kasteel-museum te Lourdes en de Grottes du Loup.

Donderdag 16 Oogst. — Vrij.

Vrijdag 17 Oogst. — Ontbijt. Per rijtuig naar het station. Vertrek rond 5 uur. Aankomst te Biarritz ong. 9 uur. Bezoek aan de stad. Middagmaal. Vertrek rond 15 uur. Aankomst te Bordeaux tegen 19,30 uur. Vertrek rond 20 uur. Avondmaal, bezorgd door een hotel uit Bordeaux in den trein.

Zaterdag 18 Oogst. — Aankomst te Parijs ong. 5,30 uur. Ontbijt. Per rijtuig naar het Noorderstation. Vertrek uit Parijs naar Brussel rond 8 uur. Aankomst ong. 13,30 u.

Opmerkingen. — De deelnemers hebben mondvoorraad mede te nemen voor het middagmaal van 9 Oogst. Laatste eetmaal ten laste is het ontbijt van 17 Oogst.

Aan elken deelnemer wordt een mooie duidelijk-gekleurde kaart der bezochte streek overhandigd. Te Parijs kan men zijn verblijf verlengen.

Bij-excurties worden ingericht voor de vrije dagen. Alle inlichtingen worden verschaft aan hen, die op eigen hand bij-excurties willen doen.

Let wel : De groep is zeer beperkt. Na voldoend aantal deelnemers wordt de lijst onvoorwaardelijk gesloten.

Voorwaarden : Prijs in Fransch geld : trein, auto, hotel (drie eetmalen per dag en tafeldrank), inkomgelden aan grotten en kasteelen, funiculaire en crémaillère, gids, drinkgelden, kaart, alles inbegrepen :

Trein IIe klas en goed burgerhotel : 890 fr.

Trein IIIe klas en goed burgerhotel: 780 fr

Trein IIe klas Brussel-Parijs en IIIe klas Parijs-Lourdes en goed burgerhotel : 820 fr. (**Nota** : De 3e klasse reizigers Parijs-Brussel kunnen slechts uit Parijs rond 9,30 uur vertrekken ; aankomst te Brussel ong. 16,30 u.)

Inschrijvingen. — Inschrijvingen, met storting van het bedrag, worden aangenomen tot uiterlijk 28 Juni a. s. op het secretariaat St. Jansplaats, 29, Antwerpen. Het is geoorloofd in Belgisch geld te storten, op voorwaarde vóór het vertrek bij te betalen, zoo de wisselkoers op 5 Oogst hooger zou staan.

Bij onvoorziene omstandigheden behoudt V. T. B. zich het recht voor de reis niet te laten doorgaan of den reisweg eenigzins te wijzigen. Het terugbetalen van de gestorte som, na aftrek der verzendingsonkosten, ontslaat V. T. B. van elke verplichting.

Alle inlichtingen omtrent de te bezoeken streek, over de voorwaarden of anderszins worden bereidwillig verstrekt.

GEMENGD

BEIAARDCONCERTEN TE MECHELEN.

Leden van den V. T. B., die aanspraak maken willen op kunstgevoel, we vestigen uwe aandacht op de overheerlijke beiaardconcerten die jaarlijks te Mechelen plaats vinden. Meester Jef Denijn heeft dit jaar weer voor een puik, afwisselend kunstvol samengesteld programma gezorgd. Bovendien wordt er voor de leden van den V. T. B. op Maandag 25sten Juni een bizonder concert gegeven, waarvan we 't programma in 't volgend nummer zullen mededeelen.

Van overal moeten op dien namiddag de V. T. B. ers naar de schoone Dijlestad toegestroomd komen, om onder den reusachtigen St. Rombautstoren in den kalmen avond te komen luisteren naar het mooiste instrument en den grootsten kunstenaar die Vlaanderen bezit.

Om 5 u. bezoek aan de stad onder leiding. (Samenkomst statieplein voor 't station.)

Te 6,30 u. beklimming van den toren met gids, bezichtiging van klokken, beiaard, rammel, uurwerk, enz...

De programma's der beiaardconcerten zullen in « De Toerist » medegedeeld worden.

Elken Maandagavond der maanden Juni, Augustus en September, zal er vanaf 7 u. 's avonds een V. T. B. er-gids zich aan 't station bevinden, ten einde de noodige aanduidingen te verschaffen.

Programma van het Beiaard-concert op 4 Juni :

JEF DENIJN :

1. Openingstuk „*Poète et Paysan*"	F. v. Suppé
2. A. *Andantino*	R. Franz.
B. *Heidenröslein*	H. Werner.
C. *Ballade*	F. Mendelssohn.

KAMIEL LEFÈVERE :

3. A. *Praeludium*	St. Heller
B. *Rondo (Sonata I)*	Val. Nicolaï

JEF DENIJN :

4. A. *Aan d'oever van een snellen vliet*	G. Paësiello
B. *Slot van 't blijlied „De zege van Groeninghe"*	K. Mestdagh
5. A. *Ave Maria*	Peter Benoit
B. *Mijn moederspraak*	Peter Benoit

* * *

Programma van 11 Juni :

JEF DENIJN :

1. *Badine*. Allegretto. Minor	P. J. Leblan
2. A. *Vergeet mij niet*	G. Rijssens
B. *Vlaanderens Maagd*	Em. Hullebroeck
C. *Daar is een Kindeken geboren*	Jor. De Bom

GUSTAAF NEES :

3. *Sonatina III*. Moderato. Adagio	I. Pleyel

JEF DENIJN :

4. A. *'s Herzlad*	Koschat
B. *Heidenröslein*	F. Schubert
C. *Wasserflut*	F. Schubert
5. *Träumerei*	R. Schumann

CONGRES VOOR LUCHTVAART.

In Oktober zal het 6e congres van de Internationale Juridische Commissie voor de Luchtvaart te Rome worden gehouden.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 22.

VERBETERINGEN

1918 Wouters Aug., Loxumstr., 7, Brussel
5198 Tielens Arth., Molenstr., 9, Genck
5264 Somers L., P/A., 't Lieve Vrouwke, Emblehem-Lier
4943 Mev. Quistwater W., Rotterdamstr., 24, Antw.
5323 Brienen A., Brusselschestw., 258, Gentbrugge
423 Boex K., Cassierstr., 35, Antwerpen
4660 Peeters Const., Turnhoutscheb., 112, Deurne

5771 Janssens Jules, handelaar, Saventhem
5772 Sonck Felix, Ouden Bruel, 3 Mechelen
5773 Bijnens Jef, apotheker, Statiestr., Genck
5774 Sunaerts-Driessen R., aannem., Statiestr., „
5775 Olaerts F., bankbestuurder, Nieuwstr., „
5776 De Mont-Willems Aug., Statiepl., 59 Ninove
5777 Delvaux J., De Brouckèrelaan, 47 Auderghem
5778 Pelemans, onderw., Emiel Bokstaell., 35 Laken
5779 Van de Kerkhove A., P. De Visl., 26 Auderghem
5780 Mehauden Maur., Ulenstr., 83, St. Jans-Molenbeek
5781 Mej. Delvaux Ros., Gemeentestr., Blauwput-Leuv.
5782 Delvaux Leo, bed., „ „
5783 Vanernen Marten, Praagstr. 42 St. Gillis-Brussel
5784 Etienne Karel, postbediende, Augusteinestr., 187, Mechelen
5785 Fonteyn J. verzekeringsb., Woluwstr. 10, Audergh.
5787 Boon M., Waverschesteenweg, Auderghem
5788 Lammers V., Govaertplaats, 1 „
5789 Degraeve André, Waverschestw., 1723 „
5790 Hilgert Frans, Felix Govaertplaats, 3 „
5791 Caspers Aug., Felix Govaertl., 12 „
5793 Mej. Cantillon Martha, Jubelfeestl. St. Jans-Molenb.
5794 Van Baren Arth., De Brouckèrel., 47 Auderghem
5795 Mej Cantillon Marg., Jubelfeestl., St. Jans-Molenb.
5796 Donvil-Melckmans R., Onderw. Griffierstr 17 Anderlecht
5797 Mev. Donvil-Melckmans R., Ondw. Griffierstr 17 Anderlecht
5798 Denis E. Telegrafist Neepstr. 63 Koekelberg
5799 Vandevelde, Leeraar Normaalsch. Thorhout
5800 Hutse Karel, Sternstr. 23 Gent
5801 De Clerck R. Bediende, Lieven de La Ruye 2 Gentbrugge
5802 St. Lambertus Patronaat, Lange Loobroekstr. 192 Antwerpen
5803 Bergmans J. B. Nieuwstr., 129, St. Genesius-Rode.
5804 Jacobs Edm., Bureelbediende, Indiëstr., 6, Antwerpen.
5805 Meulenbroeckx G. Herenth. baan Borgerhout
5806 Mv. Meulenbroeckx Herenth. baan Borgerh.
5807 Mej. Sassen E., Franklinstraat, 125, Brussel
5808 Mej. Van Biene M. Franklinstr. 125 Brussel
5809 Van Weddingen J. Van Ryswycklaan, Antw.
5810 Janssens R. Graaf van Hoornstr. Antwerpen
5811 Ringoir Rob. U. M. H. K., Elisabethville, Katanga, Belgisch Congo.
5812 Bertels A., Belpairrestr. 41 Berchem
5813 Scheerders-Van Kerkhove L. Mercatorstr. 24 St. Niklaas--Waas.
5814 De Baene J., Molenmeersch, 15 Brugge
5815 Dr Verheyen, Leeraar ; St. Annareie, Brugge
5816 Blomme L Toonkunst. Mariastraat 20 Brugge
5817 Mw.Voorspoels L., Balansstr., 141 Antwerp.
5818 Bryce A. Lozanastraat 100 Antwerpen
5819 Mv. Bals-De Cnaep St. Bern. Stw. Hoboken
5820 Fierens, Kloosterstraat, 5 Antwerpen
5822 Wouters Leon Steenhuffel
5823 Annaert Edw., ordeklerk Steenhuffel
5824 De Roover Jos., St.Sebastiaanstr. 45 Wilryck
5825 De Baets Luciaan, St.Lievenstr., 290 Gent
5826 Van Dessel Gomaar, Kiliaanstrr. Duffel
5827 Mej. De Greef, onderw., Nieuwe Laan Halle
5828 Marien V. ondw. Theodoorstr. 185 St.P.Jette
5829 Burkens C., Borghtstr., 17 Mechelen
5830 Leclercq Flor., St. op Bergen, 142, Anderlecht
5831 Van Hoeyweghen P., ondw., Roomstr. Lokeren
5832 Grijp M., Meulesteedsche steenw. 166, Gent
5833 Segers Con., Arenbergstr., 18 Antwerpen
5834 Beirens Th., mag. Bothastr., 57 Borgerhout
5835 Janssens Jos., onderw., Leege Rielen, Thielen
5836 Mej. Goossens Soph., Hoogstr., 322, Brussel
5837 Mej. Wauters Marie, Hoogstr., 322, Brussel
5838 Smet Karel, Vredestr., 32, Elsene
5839 Hoste L., handelaar, Belliardstr., 87, Brussel
5840 Lams W., Birminghamstr., S. Jans-Molenbeek
5841 Lams Pol., » »
5842 Lams Frans, Van Souststr., 285, Anderlecht
5843 Mw. Lams Fr. Van Souststr., 285, Anderlecht
5844 Baert Jos., Amerikalei, 212, Antwerpen
5845 Zwaenepoel H., Geldmuntstr., 5, Brugge
5846 Machiels Fl., Gr. Hotel, Zeedijk, Wenduyne
5847 Eilers K., St., Jur., Quinten Matsyslei, 4, Antw.
5848 De Roeck Jos., Zakstr., 30, Mechelen
5849 Levasseur, Adeghemstr., 44, Mechelen
5850 Mej. Schiettekatte J., ondw., Neckerspoel, 179 Mechelen
5851 De Zitter Jos., onderwijzer, Melsele
5852 Mej. Holemans, onderw., Betecom (Brab.)
5853 Mej. Peleman A, Gr. Markt, 1, Dendermonde
5854 Van Pier L., reiz., Jul. Dillenstr., 36, Antw.
5855 Caenen Maur., Bertenplein, 22, Poperinghe
5856 Mej. De Gols Suz., Windmolen, Moorsel-Aalst
5857 Mej. Van Langendonck, St. Jans-Berchmansstraat, 41, Mechelen
5858 Schelfaut A., nijv., Statiestr., Sinaai-Waes
5859 E. H. De Wit, pastoor Tervant (Paal)
5860 Landuyt Alf., De Groofstr., 8, Borgerhout
5861 Van Dyck J. L., Ypermansstr. 38, Antwerp.
5862 Van Audenhaege H., Schoolhoofd, Erwetegem
5863 Van Camp J., Steenenbrugstr., 95, Borgerhout
5864 Crijns Th., Van Dijckstr., 40, Antwerpen
5865 De Rijdt Aug., Delareystr., 15, Borgerhout
5866 Ceusters K., bankbed., Nieuwstr., 23, Esschen
5867 Van Gerven A. Turnh. baan 302 Wijnegem
5868 Wuyts F. Lindenlei 237 Hemixem
5869 Stuyck E. Dorpstraat 97 Wilmarsdonck
5870 Niehs J. De Moystraat 33 Antwerpen
5871 Daems Jos. St. Matheusstr. 53 Borgerhout
5872 Vandommele Marcel Wijngaardstr. Iseghem
5873 Janssens L. en Zonen, Jezusstr. Antwerpen
5874 Truyns Karel, Cumptich
5875 Rurmers L. Papenkelder 24 Tienen
5876 Plancke A. Deurnestraat 204, Mortsel
5877 Lenaers Jan, Statiestraat 23 Hamme
5878 Bleukx Jozef, Notelaarstraat 294 Brussel.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 12 **15 Juni 1923**

O.L.Vrouw Lombeek

In het Payottenland zijn er nog enkele dorpen, welke aan een betrekkelijke verwijdering van spoor, tram of groote baan het behoud van hun pittoresk, landelijk uitzicht te danken hebben. Tot zulke behoort O. L. Vrouw Lombeek, gelegen een twintig minuten terzijde van den steenweg Brussel-Ninove, aan den voet van den Teutenberg, na Kesterheide het hoogste punt der streek.

Zijn naam ontleent het dorp aan de Lombeek, een waterloop welke 'n paar honderd meter ten Noorden in de omgeving van het kasteel van Oplombeek zijn oorsprong vindt. De Lombeek richt zich naar het Noorden en besproeit, behalve Strytem, drie dorpen welke er hunne benaming aan ontleenen : O. L. Vrouw Lombeek, Borgt-Lombeek en Katarina-Lombeek. Een weinig ten Noorden dezer laatste plaats werpt de Lombeek zich in de Bellebeek wier waters op hun beurt in die van den Dender uitmonden.

Lombeek schijnt vanaf de XIe eeuw een kerk te hebben gehad, waarvan het personaat in 1112 aan het Nijvelsche vrouwenstift werd geschonken. In de XIIIe eeuw werden de grenzen der parochie bepaaldelijk vastgesteld door Nikolaas, bisschop van Kamerijk ; zulks blijkt uit een brief waardoor hertog Godfried van Leuven en zijne vrouw Maria de abdis en het stift van Nijvel uitnoodigen de pastorij toe te kennen.

Reeds in dien tijd genoot de parochiekerk van Lombeek een zekere vermaardheid, als doel eener bedevaart naar een mirakuleus Lieve-Vrouwebeeld. Deze bedevaart was in vollen bloei op het einde der middeleeuwen ; de godsdiensttroebelen der XVIe eeuw hadden ze erge schade toegebracht. Het mirakuleus beeld werd toen overgebracht naar Halle — de burgers van dit stadje beloofden om ieder jaar een kleed aan de Lombeeksche Madonna te offeren op voorwaarde dat de bedevaartsdag naar hunne Lieve Vrouw dien naar Lombeek zou voorafgaan ; aldus komt het dat de datum van dezen laatste voortaan werd vastgesteld op 8 September.

Van de vroegere beteekenis van Lombeek als bedevaartplaats getuigt nu nog de zeer interessante dorpskerk, zonder eenigen twijfel de mooiste van geheel West-Brabant. Volgens de legende is ze nog vóór het jaar duizend op een mirakuleuse wijze tot stand gekomen ; lengte en breedte van den bouw zou Onze Lieve Vrouw zelve hebben opgegeven. In werkelijkheid is het een vroeggothisch bouwwerk, bestaande uit een rijzige benedenkerk volgens het basilikale schema opgevat en een nogal laag koor met vlakke sluiting. Het bedehuis is niet zooals het op het eerste zicht zou kunnen blijken in eenen geut gebouwd. Het koor is streng, vroeggothisch in zijne onderdeelen met hier en daar nog romaansche reminicensen in de buitenordonnantie welke veel meer groepeerend dan ontledend is opgevat ; romaansch is

ook nog het rythmisch afwisselen van de traveëenscheidende contreforten met de vlakke lisenen welke tusschen de vensters — deze laatste ten getale van drie per travee — zijn aangebracht. Dit gedeelte is het oudste en kan best omstreeks 1250 zijn opgetrokken. Een halve eeuw later kwam denkelijk het elegante schip tot stand. Van buiten bleef hier het oorspronkelijk uitzicht betrekkelijk goed bewaard. Enkel dient er opgemerkt,

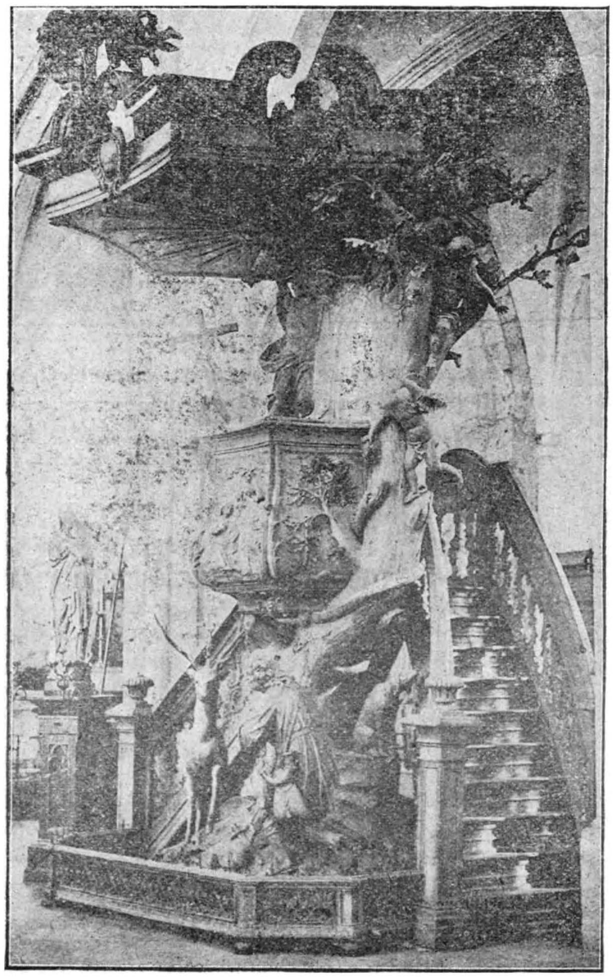

O. L. V. Lombeek — Preekstoel.

dat de contreforten aan de zijbeuken alsmede het portaalgebouw ten zuiden het gevolg zijn van wijzigingen in den oorspronkelijken opzet welke kort na den bouwdatum plaats grepen ; ook dat al de vensters der zijbeuken vroeger den vorm hadden van sierlijke oculi ; die der langsmuren werden jammer genoeg in de XVe eeuw of nog later in gewone spitsbogige ramen veranderd ; alleen in de sluitmuren bleven de oude openingen bewaard.

Van binnen is het ongelukkig niet zoo goed gesteld.

Sinds 1770 gaat onder een vulgaire barokke schijnarchitectuur de oorspronkelijke gothische ordonnantie schuil. Deze laatste, welke in de laatste jaren gedeeltelijk is blootgelegd, stelt zich als volgt aan : de steunen nemen den vorm aan van slanke zuilenbundeltjes wier sierlijke kapiteeltjes ten gevolge der XVIIIe eeuwsche verbouwing erg hebben geleden. Langs den kant der middenbeuk loopt een groep van drie diensten door op de volle hoogte der langsmuren van het schip, om benevens de moerbalken de aanzetten op te vangen der gordelribben van het houten tongewelf, dat vroeger van uit de beuk zichtbaar was maar dat thans onder het bukken wulfsel schuil gaat. De kruis-ribbengewelven der zijbeuken hooren bij den oorspronkelijken bouw.

De meest westelijke travee van het schip is breeder dan de andere en tevens ook door meer omvangrijke pijlers van de volgende gescheiden. Deze travee was de onderverdieping van den voormaligen toren welke omrede van bouwvalligheid moest worden geämoveerd en welke dan door het huidig dakruitertje werd vervangen.

* * *

Niet minder merkwaardig dan het kerkgebouw zelve is haar stoffeering, waarvan hethouten retabel van het hoofdaltaar veruit het meest bezienswaardige stuk is. Vervaardigd in het begin der XVIe eeuw zijn de tafereelen allen aan het leven van Maria ontleend, opgevat in den gemoedelijken anekdotischen trant welke de werken der Brusselsche beeldsnijders-ateliers uit die dagen kenmerkt. De indeeling van het altaarblad is als volgt : de twee paneelen van het linksche luik stellen voor de geboorte en de opdracht van Maria in den tempel ; in de middenpartij hebben we beurtelings : het huwelijk van Maria, de geboorte van Christus en de aanbidding der drie Koningen ; de dood van Onze Lieve Vrouw en hare begrafenis zijn de twee tafereelen welke het rechter luik vullen ; eindelijk worden twee kleine luiken, welke het bovendeel van het hooger middengedeelte sluiten, ingenomen door de boodschap en de visitatie. In de grillige laat-gothische met enkele

renaissance motieven doorspekte architectuur, welke den achtergrond dezer tafereelen vormt, bevinden zich kleinere groepen welke èn aan het Oude èn aan het Nieuwe Testament zijn ontleent.

Als inspiratiebron voor dit retabel komen het Evangelie en de heiligenlegendes volgens Jacobus a Naragine in aanmerking.

De maker van dit kunstwerk — terecht als een der meesterstukken der laat-gothische Brusselsche beeldhouwschool geroemd — is ons bij name onbekend; alleen als de « meester Van Lombeek » staat hij in de kunstgeschiedenis vermeld. Als andere werken uit zijn atelier worden wel eens genoemd het retabel van Saluces, thans in het bezit der stad Brussel, een retabel tot in 1880 in Brusselsch privaat bezit en waarvan thans de eigenaar onbekend is, een der twee altaarbladen van Villers-la-Ville en het zilveren Kroy-epitaaf in den Kölner Dom.

In het portaalgebouw bevinden zich nog enkele mooie laat-gothische heiligbeeldjes; in de kerk zelve vindt men ook twee beeldjes uit dezelfde periode, nl. een Sint Antonius en een Sint Nikolaas. Uit de XVe eeuw dagteekenen eveneens de oude kist waarin het kerkarchief wordt bewaard en de barnsteenen doopvont.

Ook uit den baroktijd is hier goed werk aanwezig: in de eerste plaats een kleine Sint Hubertusgroep van den bekenden Mechelschen beeldhouwer Nikolaas van der Veken; verder preekstoel, orgel, portaal en twee biechtstoelen welke een geheel vormen dat denkelijk ten tijde van de verbouwing van het kerkinterieur tot stand kwam.

In de sakristij bewaart men een kasuifel en een antependium, beide niet onaardige voorbeelden van XVIIe eeuwsch stikwerk, benevens een monstrans van 1641 en een rijke barokke-kelk.

Dr Ing. STAN LEURS.

Negen dagen in Fransch-Vlaanderen

(vervolg van blz. 112)

7^{e} dag. Van Eiskelbeke over Drincham en Loberge naar Broekburg. Te Broekburg, stemmig stadje van 2,600 inwoners, bezoekt men de Sint Janskerk met romaansche beuk en mooi vroeg-gothisch koor; in de linker zijbeuk merkwaardige XVe eeuwsche met beeldhouw- en schilderwerk versierde relikwiekast van O. L. Vrouw van Broekburg, verder een kleinere relikwieschrijn van 1551 en een rijk gebeeldhouwd XVIIIe eeuwsch tabernakel.

Van Broekburg over Sint Joris (kerk gedeeltelijk XIIIe eeuwsch) naar Grevelingen, het eigenaardige ommuurde havenstadje met zijn schilderachtige oude vestingpartijen. Typische « places d'armes » waarrond het arsenaal, het stadhuis met belfort en de kerk; deze laatste gothisch ofschoon maar eerst van 1598 bevat het praalgraf van Berbier du Metz, een werk van den bekenden Franschen beeldhouwer Girardon.

Van Eiskelbeke naar Broekburg 18 km. (te voet). Van Broekburg naar Grevelingen 6 km. Spoorbaan van Broekburg naar Grevelingen.

8^{e} dag. Van Grevelingen over Loon en Spijker naar Bergen.

Bergen of Sint Winoksbergen heeft, behalve haar omwalling uit de dagen van Louis XIV, nog menig oud stadszicht en bezienswaardig bouwwerk bewaard. Op gebied van stede- en monumentenschoon is het de interessantste plaats van Fransch-Vlaanderen. De Sint Maartenskerk, een flinke XVIe eeuwsche gothische Hallekerk met imposanten zijtoren, is jammer genoeg van binnen in een koud klassicistisch pak gestoken. Men merkt er verschillende XVIIe en XVIIIe eeuwsche doeken waaronder een bliksemende Christus van Van Oost.

Naast de kerk de oude berg van barmhartigheid, een aardig barok bouwwerk van 1633, thans gendarmerie. Het flinke baksteenen belfort, een imposante laat-gothische toren met leuke bekroning uit den baroktijd, is een der mooiste van geheel Vlaanderen. In de lantaarn rammelt een beiaard. De groote klok in 1643 gegoten weegt niet minder dan 6,500 kgr. Het stadhuis, een interessante renaissance bouwwerk uit het begin der XVIIe eeuw met monumentale voorgevel,heeft jammer genoeg bij eene weinig gelukkige en erg ingrijpende restauratie van 1865 zijn oorspronkelijk karakter heelemaal ingeboet. Van binnen vindt men er een rijke verzameling schilderijen, meest afkomstig uit de Sint Winoksabdij,zoo o.m. stukken van Van Dyck, Rubens, Ribera, Heemskerk, Cassiers, Cor-

nelis de Vos, Gerard Ter Borch, Caulassi, Jordaens, Paulus Bril, Rombouts, Cuyp, Jan Metsijs, enz.

In de gemeentelijke boekerij merkwaardige handschriften, waaronder uit de XIIe en XIIIe eeuw, eveneens voortkomend uit de Sint Winoksabdij.

Van bedoeld klooster resten nog twee torens, welke zich op een betrekkelijk hoog gelegen met boomen omringd plein even buiten de stad bevinden. De eene, achtkantig, hoorde bij de abdijgebouwen, de andere, een vierkantige, is de oude romaansche vieringstoren der abdijkerk, welke naar de nog voorhanden sporen te oordeelen uit een romaansch schip en een gothisch choor moet hebben bestaan.

Bergen — Het Belfort

Van Grevelingen naar Spijker 12 km. Van Spijker naar Bergen 13 km. Spoorbaan van Grevelingen naar Bergen over Broekburg en Duinkerke.

9^e^ dag. Van Bergen naar Duinkerke over Koudekerke.

Duinkerke, belangrijke havenstad en vesting van omstreeks 40.000 inwoners, is de hoofdplaats van Fransch-Vlaanderen. Sinds 1662 aan Frankrijk geännexeerd. Deze erg bedrijvige stad met enkele pittoreske binnenwateren en havenzichten is niet bijzonder rijk aan bezienswaardige gebouwen. Wij vermelden evenwel : De Sint Elooikerk, een laat-gothisch gebouw, waarvan het omvangrijke basilikale choor in 1560 werd opgetrokken. De beuk — een hallekerk — werd in de XVIIe eeuw gesloopt om de verlenging der Kerkstraat tot aan deMarkt mogelijk te maken.De toren, een niet onelegante brikken massa, bleef voortaan afgezonderd van de kerk. Het interieur stemt tamelijk nuchter met zijn geprofileerde pijlers waaruit rechtstreeks bogen en gewelfribben opschieten. Enkele oude schilderijen,o.m. Maria met het Kind, van Seghers ; verder de graftombe van Jan Bart, beroemde Duinkerksche kaper in dienst van Lodewijk XIV.

De barokke Sint Janskerk — voormalige minderbroederskerk — bezit doeken van De Crayer, Van Dijk, Guido Renini, benevens een Christusbeeld,toegeschreven aan Canova.

De oude Leugenaartoren zou een overblijfsel zijn van het oud kasteel der graven van Vlaanderen; het stadhuis is een niet onaardige schepping van Cordonnier in 1901 ingehuldigd.

Het museum van Duinkerke hoort onder de rijkste van Frankrijk. Onder de meest interessante schilderstukken vermelden wij : Van Dyck : Jupiter en Antiope ; Holhein de Jongere : Luther ; Van Tulden : Kerkinterieur ; Durer : Heilige Hieronymus ; Ribera : Sint Pieter ; Poubus : Martelie van Sint Joris. Verder vindt men er plaatselijke en voorhistorische oudheden, oostersche curiosa, oude penningen en munten, benevens een natuurhistorische afdeeling.

De haven van Duinkerke is de bijzonderste van Noord-Frankrijk en de 4e van heel het land voor de tonnemaat betreft. Twee dammen flankeeren den ingang ; de oostelijke 800 m., de westelijke ongeveer één km. lang. De havengeul is ongeveer 950 m. lang, 70 m. breed tusschen de dammen en heeft een diepgang van 7 tot 8 m.

De haven (5 à 6 m. diepgang) omvat een 3 hectaren wijde voorhaven, een aanleghaven (4 hectaren) en 7 dokken (42 hectaren oppervlakte ; 72,666 m. kaai), nlijk : de Bassin du Commerce, de Bassin de la Marine, de achterhaven en de darsen 1, 2, 3, 4 onder den gemeenschappelijken naam van Freycenetdokken bekend. De haven bezit 4 schutsluizen, waarvan de bijzonderste, de Trystramsluis (25 m. breed, 210 lang), de groote schepen bij elken waterstand kan ontvangen.

De verbinding met het binnenland geschiedt langs de kanalen van Broekburg, Bergen, Veurne, Mardik en de Moerevaart. Een eersterangs-vuurtoren (59 m. hoog) wier licht tot op 19 mijlen afstand zichtbaar is, verheft zich ten Westen van den haveningang.

Duinkerke zit te paard op de taalgrens : in de Westelijke voorsteden Rozendaal, Malo, Koudekerke wordt Vlaamsch gesproken ; de Oostelijke Saint Pol-sur-Mer, Klein Synthe en Branche zijn uitsluitend Fransch. In de stad zelve hoort men beide talen.

Van Duinkerke over Malo-les-Bains (bekende badplaats), Rosendoel, Leffrinkhoeke (kerk met mooie toren uit de XVII[e] eeuw, oude XV[e] eeuwsche graftombe), Zuidkote (dit dorp stond eertijds dichter bij de zee, in 1777 werd het dorp door de duinen grootendeels ingezwolgen ; alleen de voormalige kerktoren bestaat nog en dient thans als seinpost. In de buurt groot sanatorium), Bray-Duinen naar Adinkerke (Belgisch grensstation).

Duinkerke — Het Belfort

Bergen-Duinkerke 8 km., Duinkerke-Adinkerke 21 km. Spoorbaan van Bergen naar Duinkerke en van Duinkerke naar Adinkerke.

D[r] I[r] STAN LEURS.

Iets over onze Beiaarden

In de Nederlanden treft men niet minder dan 212 beiaarden aan — 115 in Holland en 97 in België. Onze Noorderburen zijn rijker dan wij, doch *onze* klokkenspelen zijn echter over 't algemeen ook degelijker.

Veel te ver zou 't ons brengen moesten we de geschiedenis schetsen van 't carillon. 't Is echter immer interessant, te weten dat 't klokkenspel geboren is uit 't oude « Tintinabulum ». Door dit vreemd woord bedoelt men een stel van enkele harmonische klokjes, die men in de VIe eeuw reeds in kloosters aantrof en die men bespeelde door middel van hamertjes.

In latere eeuwen was 't dan nog een gebruik dat, op den vooravond van een groot feest, in de kerken de koster met hamers op de klokken sloeg of aan de klepels trok ten einde eene zekere aria te laten klingelen over stad en dorp. 't Is nu makkelijk te begrijpen hoe men er toe gekomen is de koorden, die aan de klepels vast zijn, samen te brengen tot een klavier — eerst op primitieve wijze, later verbeterd. Naar men beweert werd 't eerste klavier gebruikt te Audenaarde en niet te Aalst. Doch aan deze laatste stad komt de eer toe eigenaar te zijn geweest van

het eerste voorslagwerk dat er in de XVe eeuw uitgevonden werd door..... men weet niet juist wie, doch sommigen zeggen dat het Bartholomaeus Knech was.

Langzamerhand bracht men verbeteringen aan. De klokken werden volgens hun toon gerangschikt, de aloude klavieren verbeterd, als verbinding tusschen klepel en klavier werd ijzerdraad gebruikt, enz. Onder 't oud regiem klom de beiaardkunst tot een tamelijk hoog peil want sommige geschiedschrijvers getuigen dat er klokkenisten waren die op hun beiaard speelden als op citharen. In die periode werd er ook merkwaardige beiaardmuziek geschreven. Alle liefhebbers zullen voorzeker hunne aandacht gewijd hebben op de tentoonstelling van beiaardkunst aan 't boek van beiaardmuziek verzameld door Johannes De Gruyters (1746), waarin prachtige stukken voorkomen, ook van den Mechelschen beiaardier Jan Jozef Colfs (1729-1771). Op deze bloeiperiode volgt nu een tijd van verval. Vele beiaarden zwijgen en verroesten. De fransche omwenteling doet er in ons land verschillige verdwijnen. Die toestand bleef duren tot de twee Denijns verschenen die de beiaardkunst, tot volledig verval gedoemd, zouden redden ! 't Was immers Adolf Denijn die de Mechelsche beiaard verbeterde ; 't was Jef Denijn die dit werk voltooide en meteen de voornaamste klokkenspelen der Nederlanden. Door hem worden op initiatief van Schepen De Coster de avondbeiaardconcerten ingevoerd, die navolging hebben gevonden te Antwerpen, Brugge, Gent, Aalst, Arnhem, Nijkerk (Ned.) en elders. Een nieuwe horizont is voor de beiaardkunst geopend. Met vasten tred gaan we voorwaarts steunend op goede krachten, op de knappe vereeniging « Onze Beiaarden » en op onze degelijke beiaardschool. Voortaan zal het klokkenspel geen zaak meer zijn, waar slechts oudheidskundigen belang in stellen, maar een modern instrument, waardoor kunst van eersten rang kan voortgebracht worden.

En wat is nu feitelijk een beiaard ? We zullen trachten het hier bondig en eenvoudig uiteen te zetten. Een carillon bestaat uit klokken, een klavier en verbindingen. Laat ons even stilstaan bij elk dezer drie bestanddeelen.

Veel te ver zouden we uitwijden moesten we handelen over 't gieten en de vereischten voor 't juist klinken. Later als 't pas geeft zullen we nog wel hierover praten.

De klok bestaat hoofdzakelijk uit drie groote deelen : 1° De kroon, waarmede men ze aan balk of poutrel vasthecht. 2° De mantel die eigenlijk het geluid voortbrengt door trillingen, en 3° de klepel welke wanneer men hem tegen den klokkenwand slaat dezen aan 't luiden brengt. Eene goede klok heeft een warmen en vollen toon : de hoofdtoon is dan vergezeld van medeklinkende tonen of harmonieken, en om dit te bekomen moet de klepel den klokkenmantel op de juiste plaats treffen.

Gaat men hooger, zoo heeft men denzelfden warmen toon niet meer. Kleine klokjes klinken dan ook doorgaans niet zoo hel als men het wel zou wenschen, immers die kleinere klokjes zijn niet zoo rijk aan harmonieken als de grootere.

Wanneer werd de eerste klok gegoten ? Die vraag kan moeilijk beantwoord worden. Men weet echter dat in de VIe eeuw de monniken het tintinabulum bespeelden en dat in dezelfde eeuw te Keulen de Sanfang luidde. Die beroemde Sanfangklokken werden in de dagen van Bisschop Cunibert (623-663) gemaakt. De grootste was niet gegoten maar bestond uit twee metalen platen aaneengeklonken met acht koperen nagels. De diameter aan den mond der klok bedraagt 33 cm., aan den hals 20 cm. en de hoogte is 42 cm. De meest beroemde klokkengieters zijn de gebroeders Hemony geweest, die in de XVIIe eeuw te Amsterdam klokken goten, welke nu nog den roem onzer beiaarden uitmaken. Heden mag men het klokkengieten eene « Vlaamsche Kunst » noemen. Wel levert Taylor te Lougborough in Engeland uitstekend werk, doch Vlaanderen kan bogen op talrijke klokkengieters die in de laatste jaren puik werkten.

Noemen wij slechts M. Michiels, welke zooveel onzer beiaarden volledigde en eenigen tijd geleden nog het klokkenspel van Roeselaere goot ; Michaux van Leuven vervaardigde het Carillon van Halle, dat enkele maanden geleden ingehuldigd werd, en vele anderen zijn er nog die in ons land de edele kunst der Hemony's op waardige wijze voortzetten.

Laat het ons nu hierbij laten. In een volgend nummer praten we dan nog wel over 't klavier en de verbindingen. Dit mag echter reeds volstaan, om alle lezers aan te wakkeren het mooi beiaardspel lief te hebben en er belang in te stellen.

Eene prachtige gelegenheid wordt aan de V. T. B.ers gegeven om nader kennis te maken met het klokkenspel. Op 25 Juni geeft Jef Denijn zijn vierde zomerconcert. De

Vlaamsche Toeristen komen dien avond naar de Dijlestad, want er werd voor een prachtig programma gezorgd. Om 5 u. vergaderen de V.T.B.ers op 't Statieplein en brengen een kort bezoek aan de stad. Om 6 u. beklimming van St-Rombautstoren onder leiding, bezichtiging van beiaard, uurwerk en rammel. Te 9 u. concert voor V.T.B.

Alle Vlaamsche toeristen stroomen dien dag in dichte scharen naar St-Rombautstoren toe ; van uit alle hoeken van 't Vlaamsche land moeten vertegenwoordigers opkomen, om eene zwijgende doch plechtige en innige hulde te brengen aan Vlaanderens grootsten Kunstenaar *Jef Denijn*.

L. D. B.

De Pyreneeën

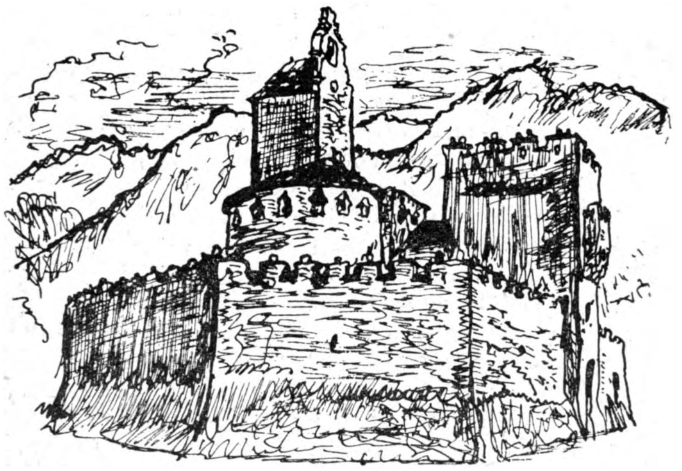

Luz (Pyreneeën) : Tempelierskerk

De bergketen der Pyreneeën begint aan de Kaap Creus, aan de Middellandsche zee en eindigt aan de Kaap Finisterre, aan den Atlantischen Oceaan ; ze heeft een totale lengte van 840 Km. ; hare breedte wisselt tusschen 60 en 130 Km.

Op eene lengte van ongeveer 450 Km., namelijk tusschen de Kaap Creus en de Kaap Fignier vormt ze de grensscheiding tusschen Frankrijk en Spanje. Dit gedeelte is misschien wel het belangrijkste, het eigenaardigste en het schoonste.

Woest, wild, ruw, koud langs den kant van Spanje, waar de hoogste toppen zich bevinden, toppen die scherp-puntig soms hun met eeuwige-sneeuw bedekte kruinen hoovaardig naar de wolken reiken, dalen de Pyreneeën in sierlijke krommingen, vormend eenig-mooie valleien met groote weiden of uitgestrekte dennen- of eikenbosschen en groenbegroeide frissche bergwanden, af naar het vlakke land, dat lachend ligt aan hun voet. En tusschen en langs de brute massa's dier grauwbruine bergen slingeren bruischende beken en rivieren, waarvan het water, soms reeds van uit den moederschoot der woeste sneeuwkruinen, in duizelingwekkende snelheid en ruwheid langs steile bergwanden naar beneden wordt gestort,en gedurende zijn ganschen loop in die talrijke sierlijk kronkelende waterbekkens horten en stooten zal tegen harde wanden of rotsblokken, onophoudelijk krijtend tot razend schuimend toe den smartzang van onrust en gejaagdheid, van angst en afgematheid.

De indruk, die deze bergen op 's menschen gemoed maken, verschilt van dag tot dag en van uur tot uur.

O! hoe killig-klam, hoe droevig stemt het u, in grauw-mistige atmosfeer sneeuwvlokken traag zaam een blank kleed rond deze massieve gevaarten te zien weven.

O ! hoe hoopvol blikt ge 't leven in,wanneer ge 's morgens de eerste zonnestralen langzaam dien wazigen droomsluier, die de bergen omhult, ziet doorpriemen en zachtjes opslorpen, tot alles in volle klaarte en licht zich scherp afteekent tegen de wit-blauwe lucht.

O ! hoe voelt ge 't leven in u bruischen, wanneer ge op 't middaguur dien steenen reuzenkrans overgoten ziet van helder licht, en deze forsche massa welvoldaan zich hult in een uiterst fijnen zonnenevel, alsof ze vreest zich dronken te drinken aan al die weelde en geneugte.

O ! hoe ernstig, vredig-stil, hoe peinzend stemt het u 's avonds, wanneer ge de laatste zonnestralen een mat-gelig licht over 't geheele panorama ziet uitgieten, en die bergen daar te droomen liggen van de voorbije grootheid en weelde van den stervenden dag, wanneer het licht zachtjes taant en uitdooft en de bergmassa schijnbaar de wolken raakt en den eindmuur der wereld vormt.

De Alpen hebben hoogere bergtoppen ; wonderbaar grootsch wekken ze steeds een indruk van macht en strengheid, van kracht en onverwinnelijke koelheid ; de Pyreneeën integendeel zijn veel liefelijker en vroolijker, veel bevalliger en bekoorlijker ; vriendelijk noodigen ze u uit naar hunne hoogste toppen,

en maken het u niet altijd onmogelijk ze te bereiken.

En buiten hun wonderlijke schoonheid weten ze zich tevens nuttig te maken : met hun statige zware massa beschermen ze Frankrijk tegen de verwoestingen der brandende winden uit het Zuiden, brengen ze die scherpe tegenstelling teweeg : het zachte klimaat der Fransche streken en de in Spanje heerschende bijna Afrikaansche hitte.

In hun schoot bergen de Pyreneeën onnoemlijke schatten. Telken jare laten ze groote hoeveelheden zilver en koper, ijzer en lood, zink en cobalt, antimomium en aluin, steenzout en bijzonder verschillende soorten marmer zich door 's menschen arbeid moeizaam en lastig ontfutselen.

Aan de planten weigeren ze slechts het leven op een hoogte van 2200 m. en tot op die indrukwekkende hoogte laten ze de kudden het gras van hun wanden afscheren.

De flora der Pyreneeën is bijzonder overvloedig en verscheiden ; de fauna telt verschillende zeldzame en uiterst belangrijke soorten.

Talrijke stadjes en dorpjes, vlekken en gehuchten liggen in den bergketen gezaaid. En velen onder hen zijn van beteekenis : ze bezitten nl. een heilbrengende bron, waar telken jare talrijke zieken hoopvol heul en heil komen zoeken. E. W. H.

AUTOMOBILISME

Nu het auto-toerisme ook in ons land een groote uitbreiding neemt, is het wel van belang voor allen die wenschen daarvan te genieten, te weten wat een auto jaarlijks verslindt.

Een koele redeneering dus, die steunt op het objectief beschouwen der cijfers.

Als basis voor deze berekening nemen we een *dienstauto*, met *10/15 P.K. motor*, die *jaarlijks 15.000 K.M.* af te leggen heeft ; welke de eigenaar hetzij handelaar, nijveraar, dokter of ingenieur, *zelf stuurt, zonder* evenwel *zelf zijn voertuig te onderhouden ;* en waarvan de *koopprijs* omtrent *25.000 fr.* is.

Die auto zal zijn eigenaar jaarlijks kosten :

aan *benzine* (15 l. op 100 km.) dus 1500 l. tegen 1 fr. gemiddeld de liter	fr. 1500.00
aan *olie* (500 gr. op 100 km.) 75 l. × 3,5 = fr. 262.50 en valvoline en vet	fr. 500.00
aan *banden* (elk jaar een stel)	fr. 1500.00
aan *herstellingen* (garage)	fr. 1000.00
aan *verzekering* en *belasting*	fr. 500.00
aan *knecht* (voor onderhoud van carrosserie en mecanisme, dagelijks 2 uur tegen 2.50 per uur)	fr. 1750.00
Totaal	fr. 6750.00
Hierbij gerekend de *intrest* van het *doode kapitaal* (25.000) tegen 5 %	fr. 1250.00
Slijtage en waardeverlies	fr. 2000.00
	fr. 3250.00

We mogen hieruit besluiten, dat een 15 P.K. die 15.000 K.M. heeft afgelegd de som van 6750 + 3250 = *10.000 fr. kosten heeft.* Elke afgelegde kilometer komt op 0,67 fr. en indien gemiddeld 41 km. per dag afgelegd wordt kost de auto dagelijks 27,75 fr.

Natuurlijk zullen er enkele lezers-automobilisten met deze cijfers geen vrede hebben en opwerpen dat hun Ford b.v. geen 25.000 fr. kostte, dat zij dus jaarlijks geen 1250 fr. intrest en 2000 fr. amortisatie te rekenen hebben, en hun een auto er op na houden heel wat goedkooper komt.

Anderen zullen tot veel hooger cijfers komen wanneer ze zich de weelde van een autogeleider, een zes-cylinder, enz. veroorloven.

Ook hunne berekening zal voor de lezers-automobilisten van „De Toerist" zeer belangrijk zijn.

Voor vele V.T.B.ers zal het blijken, dat het nog het goedkoopst is per spoor te reizen. Het is inderdaad zoo, maar indien men met 5 man een autorit maakt, komt het ongeveer even duur, en waarbij dan nog te bedenken is dat men honderdmaal meer genoegen beleeft van een reis per auto, dan van het ellendig schommelen in onze kruipende boemeltreinen.

Viator.

* * *

AUTOMOBIELVERKEER IN ZWITSERLAND.

De regeling van het automobielverkeer in Zwitserland gaat een bevredigende oplossing te gemoet. Behalve in het kanton Graubünden wordt nu overal het verkeer met motorrijtuigen toegelaten en niet slechts op de groote wegen maar ook op die van ondergeschikt belang en zelfs op de prachtige Alpische banen. Een aanzienlijk aantal kantons, welke het automobielverkeer Zondagnamiddag's hadden verboden, hebben nu dit verbod opgeheven.

De volgende kantons laten dit jaar het automobielverkeer toe zoowel des Zondags als in de week :

Appenzell Inner-Rhoden, Basel-Stad, Freiburg, Nidwalden, Schaffhausen, Tessin, Uri, Wallis.

Onder eenige beperking in de maximumsnelheid, is het verkeer ook des Zondags toegelaten in de kantons, Bern, Genève, Neufchatel, Soleure, Vaud en Zurich

De overige kantons laten van Mei tot September het verkeer per auto des Zondags niet toe.

Zwitserland leent zich uitstekend tot fietsen niettegenstaande zijne bergachtige natuur. De fietsers mogen zonder eenig voorbehoud rijden op alle wegen en in alle kantons.

Automobilisten en motorwielrijders worden er zeer nadrukkelijk op gewezen, dat het in hun eigen belang is, de bepalingen stipt na te leven. Het staat vast, dat op het verkeer met motorrijtuigen op Zondagen, gedurende dit jaar streng gelet zal worden.

De regeering te Bern heeft reeds besloten hiervoor speciale politiepatrouilles in dienst te stellen.

Een en ander over rijwielen

Bijzonder voor Toeristen en Reizigers

Stevig te zijn in al zijn onderdeelen, dit is voor een fiets een eerste hoofdvereischte. Neem zoo mogelijk geen koopje. De hoedanigheid van het gebezigde staal in het rolwerk is in verhouding tot den prijs van uw rijwiel ; dus : liefst wat meer betaald, om over wat beters te beschikken. Na enkele jaren is dubbel en dik het verschil in prijs tusschen goed fabrikaat en goedkoop goedje uitgespaard in de onkosten.

Een rijwiel moet zacht loopen, men moet daarom regelmatig alles wat aan sleet onderhevig is hernieuwen en goed onderhouden. Te vaststaande of te los hangende rolwerken verhinderen den zachten loop en vernietigen de kuipjes en de kegels. Richt uwe machine zóó in, dat ze voor alle banen geschikt is. Daarom zijn stevige vellingen en breede banden noodzakelijk. Onze tegenwoordige luxe-machines zijn meestal te zwak van velling om als reizigersfiets te kunnen dienen.

Zeer practisch is de hielvelling (talonvelling), waarop banden worden gelegd zonder kabel als bij motor en auto. Deze band is zeer gemakkelijk af te nemen en te herplaatsen na bandbreuk of lek.

De damesfietsen hebben gewoonlijk smalle banden ; dat is wel mooi, maar geeft meer schokken en zit niet zoo zacht als de breede band ; daarom voor reizigers niet aan te raden.

Richt uw fiets in zoowel voor bergachtige als voor vlakke landen. Uw rijwiel moet voorzien zijn van twee stevige remmen ; één op het voorwiel en één op het achterwiel.

Welke remmen dienen gekozen te worden ?

Daarover valt heel wat te zeggen, aangezien elk stelsel zijn voor- en tegen heeft.

Ziehier over enkele soorten een op ondervinding steunende beoordeeling :

A. — *Voorwiel :* 1° Remmen op de banden : stoppen oogenblikkelijk, dus raadzaam in steden en op bevolkte plaatsen. Wanneer het gummivlak van de rem versleten geraakt, loopt men echter gevaar, de banden te scheuren door de ijzeren schuif die het gummiblok vasthoudt. Lappen, om den band (als bescherming voor den binnenband, na bandbreuk), kunnen niet gebruikt worden ; zij worden afgerukt, bij het dichtknijpen van de rem op den band.

2° Remmen op de vellingen : te onderscheiden zijn hier twee soorten : a) die, welke de velling in de gleuven optrekken ; b) die, welke de velling aan de zijkanten klemmen. Beide soorten zijn zeer aanbevelenswaardig bij voorwielen, aangezien dit wiel in 't algemeen niet veel lijdt. De vellingtrekrem (a) kan het stevigst worden aangespannen, en stopt dus gemakkelijk. De vellingknijprem (b) heeft echter een voordeel boven (a). Uit vorken met trekrem kan slechts moeilijk het wiel gehaald worden, terwijl een knijprem de vellingtanden in open toestand niet raakt.... (Dit model ziet men dan ook het meest gebruikt bij coursemachines). Dergelijke kabelremmen moeten immer goed onderhouden en geheel gesmeerd worden ; zijn bij slijk- en regenweer tamelijk onpractisch, aangezien ze slijk vergaren en het spatten erger maken.

Remmen op voorwielen kunnen slechts gebruikt worden op vlakke banen, — niet op sterk afhellende wegen (gevaar, over het rijwiel te struikelen) ; nog minder in korte zwenkingen (het rijwiel zal den fietser ontglippen).

Een niet bestaande — die wij binnenkort in den handel hopen te zien — en die veel aftrek zal vinden, is de stalen veerrem, op een der zijkanten der vóórnaafbus, zooals sommige moto's die vertoonen.

Noodrem. — Onmisbaar, zeer practisch. Het voorste spatbord zit vast aan een

opgerolde veer, in den stam der voorvork gehecht. Aan de zijden van het spatbord zitten twee stevige beugeltjes.

De binnenzijde van het spatbord is over een kleine oppervlakte bedekt met gummi. Breken nu één of meerdere remmen, zelfs bij de afdaling der steilste hellingen, dan is er geen gevaar te vreezen.

De beide voeten worden op de beugels gezet. Door de hooge ligging der beenen is vooruitstuiken uitgesloten. Het spatbord drukt onmiddellijk op den band, en het gevaar is geweken.

Dit rem mag slechts in noodwendige gevallen worden gebruikt, het werkt slijtend op de banden.

B. — *Achterwiel :* 1° Remmen op de banden — niet volledig aan te bevelen (zie A).

2° Remmen op de vellingen.

Gezien door het oog van den reiziger met geladen pakdrager.

Op langere tochten komt onverbiddelijk het achterwiel uit zijn middenloop (slaat dus), mogelijk slechts een weinig. Bij het oversteken eener rail, of bij toevallig raken van een zwaren steen, raakt de velling den grond, wat butsen veroorzaakt. De trekrem (zie uitleg A.) raakt de buts, met storing in 't rijden ; als gevolg wordt de snelheid zoo groot, dat men het herhaald slaan van het wiel niet meer voelt, zoo wordt dit geheel of gedeeltelijk scheef geworpen en worden de spaakkoppen afgerukt. Deze rem is niet erg schadelijk voor wielen die niet teveel uit het midden loopen. Groote moeilijkheid : de wielen uit de vorken te halen. Stopt beter dan de knijprem.

De knijprem is veel onpraktischer, omdat bij het minste scheef loopen de rem wordt aangeraakt ; daardoor wordt het wiel nog meer scheef geworpen en de spaakkoppen afgetrokken. Het wiel gaat gemakkelijk uit de vork.

Wanneer deze kabelremmen sterk gespannen staan, en gedurende een tamelijk langen duur worden gebezigd, gebeurt het echter vaak, dat het soldeersel van den kabel aan de handgreep los laat, waardoor het toestel in onbruik raakt. Komt dit ongeval voor bij het afdalen van gevaarlijke, langdurige hellingen, waar toch dit ongeval zich het best kan voordoen, zoo zou het noodlottig kunnen afloopen voor den reiziger.

Wij besluiten : de staaf- of draadremmen zijn best aan te bevelen, vooral die welke aan sommige uitheemsche rijwielen worden aangetroffen. Deze rem is aldus gesteld, dat de staven en hun verbindingen niet kunnen worden overgetrokken. Denk er ook aan, dat in 't algemeen de vellingen ook hier bijzonder gemaakt zijn voor de bepaalde remmen.

C. — *Remmen in de achternaafbus :* Bestaan sinds lang reeds in onderscheiden soorten. De bussen moeten allen met lichte machienolie worden gesmeerd, dit bevordert het ingrijpen. Dit remsysteem is zeer practisch en zeer duurzaam. Moet men echter een langdurige groote helling afdalen, zoo wordt het remmen zeer vermoeiend in de beenen, omdat immer met blijvende spierkracht de rem dient te worden neergedrukt. Spant op slechts cirka 1,5 dm.(de binnenzijde der bus), terwijl de handrem de velling voor diezelfde baanafstand over een lengte van ongeveer 2 m. spant. Daaruit kan men besluiten : dat én een veel grootere krachtsontwikkeling gevergd wordt, én een grootere vermoeienis volgt, om eenzelfden uitslag te verkrijgen. Dit toestel is daarom soms ook minder geschikt, om een plotseling stoppen te verwezenlijken.

Bij dit alles echter is het toestel erg practisch, omdat de stalen en koperen inschakelingen zeer duurzaam zijn, en het wiel, recht of scheef, geen invloed ondergaat door de drukking in de bus.

Er mag echter niet uit het oog worden verloren, dat met dit systeem men nog een stevige reservehandrem op het rijwiel behoeft, daar kettingbreuk of kettinglossen het remtoestel uitschakelt.

BONDSLEVEN

VERSLAG DER ALGEMEENE BESTUURSVERGADERING OP 3 JUNI 1923 TE ANTWERPEN (Secretariaat).

Nadat heel wat zaken van huishoudelijken aard zijn afgehandeld wordt de vergadering om half drie geopend.

De voorzitter, de heer Leonard, heet de aanwezigen welkom, doch drukt zijn teleurstelling uit over de afwezigheid van een aantal bestuursleden buiten de provincie, hetgeen wellicht nog te wijten is aan den nog onzekeren toestand in het verkeer.

De besprekingen omtrent het eerste punt der dagorde: verkiezing van het Dagelijksch Bestuur, worden onmiddellijk aangevat.

De heer Leonard ziet zich tot zijn grooten spijt verplicht ontslag te nemen als voorzitter, wegens te drukke bezigheden.

Het dagelijksch bestuur wordt als volgt samengesteld !
Voorzitter: Dr B. Pil, Oude-God (Mortsel).
Secretaris: F. A. Luyten, Antwerpen.
Hulpsecretaresse: Mej. B. Samyn, Mechelen.
Penningmeester: Fr. Neyes, Antwerpen.
Redactiesecretaris: Dr Stan Leurs, Antwerpn.
Leden: R. Peeters, Antwerpen; K. Olbrechts, Antwerpen; J. Joos, Wilryck; Edw. Leonard, Borgerhout; Chr. de Does, Brussel; A. Van Wind, Antwerpen.

Dr Pil dankt de vergadering voor het blijk van vertrouwen in hem gesteld door hem te verkiezen als voorzitter en belooft alles te doen wat mogelijk is om V. T. B. te doen groeien en bloeien.

De voorgestelde wijzigingen aan de statuten worden na bespreking en onderzoek goedgekeurd.

In een schrijven aan het bestuur deelt de heer Kuylaerts mede dat hij wegens ernstige ziekte gedwongen is zich uit de werking van V.T.B. terug te trekken; het bestuur hoopt dat dit slechts voorloopig zal zijn en wenscht hem een spoedig herstel.

Een volledig plan van reizen voor dezen zomer zal zoo gauw mogelijk met juisten datum in de Toerist worden gepubliceerd, waardoor de afgevaardigden hun plaatselijke werking hiernaar regelen kunnen. Volgt nog een bespreking met Dr Goossenaerts, omtrent het houden van openluchtvertooningen in samenwerking met V.T.B.

De vergadering eindigt om half zes.

Waren aanwezig: HH. Joz. Joos, Dr Stan Leurs, Dr Albr. Pil, Edw. Leonard, F. Luyten, Mej. B. Samyn, HH. A. Van Wint, H. Gyselinck, Chr. de Does, Willem Heylen, Frans Neyes, R. Peeters, K. Van Maroey, Edg. Ernalsteen, J. Pirotte, Dr Goossenaerts, L. Van Marcke.

MECHELEN.

Propagandavoordracht en Kunstconcert.— Veel regen, veel hagel, veel donder, veel bliksem en..... weinig volk! Het auditorium bestond uit nagenoeg honderd menschen. Om talrijke niet-V.T.B-ers te lokken was er gezorgd voor een klein kunstconcert. Mejuffrouw Tambuyzer en de heeren Van Dessel en Brenders, meesterlijk begeleid door Mej. Vermeulen droegen liederen voor, geput uit onzen mooien Vlaamschen liederschat. En dan de voordracht van den heer de Does! Dit was iets puiks, pittigs, humoristisch, weldoordacht en vooral overtuigend. Al de aanwezige niet-leden lieten zich dan ook inschrijven. Een hartelijk woord van dank richten we tot den heer de Does, Mejuffrouw Tambuyzer en Vermeulen, de heeren Van Dessel en Brenders. L. D. B.

UITSTAP LEUVEN & TERVUREN.

Welgeslaagde uitstap niettegenstaande de spoorwegstaking. Deze was dan ook de oorzaak dat de wandeling door Leuven eerst te 10 u. begon. Twee groepen werden gevormd. De eerste bezoekt de abdij van 't Park van Heverlee, de tweede 't wondermooie stadhuis. En waarlijk, niemand beklaagde zich deze wandeling. In de oude abdij met hare lange gewelfde gangen en breede zalen, vestigde de Eerw. Pater, die ons vriendelijk rondleidde, de aandacht op den bouw, de beeldwerken in de kerk, en vooral de merkwaardige zolderingen van eetzaal en bibliotheek, enkele schilderijen van waarde, de met hout bekleede sacristij, enz.

In het stadhuis doorliep men de ruime zalen versierd met mooie beelden, prachtige schilderwerken en fraaie meubels.

Na 't middagmaal vertrok 't groepje per tram naar Tervuren waar ons de talrijke Brusselsche groep opwachtte. En nu vooruit door 't Zoniënbosch dat zich altijd nieuw aan de oogen van den opmerker voordoet! De heer Verheyden leidde ons flink langs de heerlijke dreven, 't Hof Van Buren, de puinen van 't Capucienenklooster, 't gehucht Jezus-Eik, Ravenstein, naar Vier Armen, vanwaar de tram ons naar Brussel voerde.

Voorwaar, een mooie dag! L. D. B.

VAN HET SECRETARIAAT

AAN DE AFGEVAARDIGDEN.

Voor de afgevaardigden en ook voor hen die belang stellen in de werking van den V.T.B. en willen mede helpen aan onze grootsche taak worden *op 24 Juni* aanstaande de volgende provinciale vergaderingen belegd:

Voor de provincie **West-Vlaanderen**: in de bovenzaal van het gemeentehuis te Lichtervelde, om 2 ure namiddag.

Voor de provincie **Oost-Vlaanderen**: in het lokaal „De Wapens van Zeeland" Koornmarkt, te Gent, om 11 u. voormiddag.

Voor de provincie **Brabant**: Vlaamsch Huis, Groote Markt te Brussel. Aanvang 2 u.

Dagorde: Bespreking en regeling der algemeene werking.

ONS INLICHTINGSBOEKJE.

Zooeven verscheen dit keurig boekje van 48 blz. bevattend allerlei nuttige en onontbeerlijke inlichtingen voor onze leden o. a.:

de lijst der afgevaardigden, de reeds verkregen verminderingen en voordeelen, de aangesloten hotels, onze bondsuitgaven, paspoortenstelsel, enz.

Voor de leden verkrijgbaar op het secretariaat tegen den prijs van 50 centiem.

AAN ONZE LEDEN-FOTOGRAFEN.

In verband met de voorbereiding van het 4e deel van „Steden & Landschappen" over „Het Payottenland" richten we een dringende oproep tot onze leden, die foto's van deze streek zouden bezitten, ons deze onverwijld te laten geworden. Scherpe fotos van landschappen, panorama's, dorpsgezichten en oude boerderijen worden bij voorkeur aanvaard. Minimum afmetingen 8 × 11 (1/4 Engelsch) of 9 × 12 (1/4 Fransch).

Afdrukken te zenden aan Dr Ir Stan Leurs, Brederodestraat, 40, Antwerpen.

REISGEZEL.

Reisgezel gezocht voor 14 daagsche bergreis in Tiroler Alpen, begin Augustus. Mededeelingen aan het Secretariaat V.T.B. Antwerpen.

VERBETERING.

De Clichés bij het artikel Assisi in het laatste nummer werden ons geleend door het *Office Italien du Tourisme* en niet Office Suisse du Tourisme.

V.T.B. GENT

Prachtige Boottocht op de Leie op 1 Juli

V.T,B. Gent richt op 1 Juli een boottocht in naar St-Martens-Latem, ter gelegenheid van de 50e opvoering van Jozef in Dothan, dat aldaar in open lucht wordt vertoond door het „Vlaamse Volkstoneel".

De leden van V.T.B., die aan dit boottochtje wenschen deel te nemen, zenden onverwijld hun toetreding aan een der volgende adressen :

Voor St-Amandsberg : Dr J. Goossenaerts, Molenstraat, St-Amandsberg.

Voor Ledeberg : dhr. B. Bombeke, Florastraat, 2, Ledeberg.

Voor Gent : dhr. H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent; dhr. Braem, Drongensche Steenweg, 108, Gent.

Afvaart om 9 ure op de Lindelei ; knapzak mede ; terug te Gent voor de duisternis invalt.

Prijs voor de boot met inbegrip eener kaart 2e plaats voor de vertooning : voor de leden 5.25 fr. ; niet-leden : 7.50 fr.

Het aantal plaatsen is beperkt.

De V.T.B-ers, welke per buurtspoorweg reizen, nemen den tram op de Begijnhoflaan aan het standbeeld Guislain ; vertrek om half drie ; afstappen te Baarle-Veer. Padvinders zullen hen aldaar opwachten. Deze belasten zich ook met het bewaken der fietsen in een daarvoor speciaal opgeslagen tent.

Onze leden V.T B. hebben op alle plaatsen voor de vertooning recht op een vermindering van 25 o/o op vertoon hunner lidkaart ; prijzen : 1e plaats : 6 fr. ; 2e : 4 fr. en 3e 2 fr.

V.T.B-ers op post !

VERMINDERINGEN.

Verbetering : Laleman Fl., Apotheker, Brugstr., 2. Iseghem geeft 10 °/° vermindering.

Nieuwe verminderingen

AALST.

St Jansgasthof, Statieplein, A. De Paepe-Van Stichel. Kamer (licht en dienst inbegrepen) 4 fr. ; Ontbijt vanaf 2,50 fr. ; Middagmaal (soep, vleesch, aard,groenten,nagerecht en koffie) 5 fr. ; Avondmaal 3,50 fr. ; Pension per dag 12,50 fr. 10 t. h. vermindering voor leden van V.T.B.

ANTWERPEN.

Van Eeckhoven G., Kloosterstraat., 42, Antwerpen, drukker, geeft 5 t. h. vermindering.

Huis Felix, Huybrechtstraat, 13, Antwerpen. Prima kwaliteit van toeristen-velos, schoenen, kousen, jerseys enz. Ook alle sportbenoodigdheden. 5 t. h. vermindering voor leden V.T.B.

GENT.

De kinema Regina, Molenstraat, 7, St. Amandsberg, geeft aan de leden, op vertoon hunner lidkaart, de volgende voordeelen :

Namiddagvertooning : Zaterdag en Zondag : Balkon 0,85 fr. ; 1ste rang : 0,75 fr.

Avondvertooningen : Maandag, Vrijdag en Zaterdag : Balkon : 0,85 fr. ; 1ste rang : 0,75 fr.

LEUVEN

Vlaamsche Drukkerij, Minderbroederstraat, 44 Leuven, geeft 5 t. h. vermindering.

Spijshuis Koninckx L., Bondgenootenlaan, 153 Leuven.

Ontbijt 1,75 fr. ; Middagmaal 3,50 fr. ; Avondmaal 3 fr. ; Pension per dag 7 fr. ontbijt inbegrepen, 15 t. h. vermindering ook op den wijn

De Keyser-Van den Hoof A., Naamschestraat, 123, Leuven. Ellegoederen 5 t. h. vermindering, Specerijen 2 t. h..

Vanderveken, Ravenstraat, 18, Leuven, Handelaar in sigaren. Levert sigaren, sigaretten en tabak aan den prijs van den groothandel voor de leden van V.T.B. Vermindering ongeveer 30 t. h.

Huis Jans, Mechelschestraat, Leuven, Horlogiemaker, 5 t. h. vermindering op alle aankoopen.

ST MARTENS-LATEM.

Openluchtvertooning door het *„Vlaamse Volkstoneel"* op 1 Juli : 50e opvoering van Jozef in Dothan. — De leden V.T.B genieten, op vertoon hunner lidkaart, een vermindering van 25 o/o. De prijzen der plaatsen zijn : 6 fr. — 4 fr. en 2 fr.

WILRYCK.

Joos Jos, Heistr., Wilryck, voert alle geneeskundige voorschriften uit tegen het verminderd tarief der mutualiteiten.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk)

Op 17 Juni : Gezamenlijke V. T. B.-uitstap naar Ninove, Pamel en O. L. Vr. Lombeek.

Bijeenkomst te Ninove aan de statie om 11 uur. (Vertrek uit Antwerpen-Zuid om 8 uur ; uit Brussel om 9.59 uur ; uit Mechelen om 8.33 uur ; uit Leuven om 8.53 uur ; uit Gent om 9.40 uur).

Programma :

Wandeling door de stad. Bezoek aan de prachtige kerk.

Vertrek uit Ninove, met de stoomtram, om 12.55 uur.

Bezoek aan Pamel. Eetmaal met aardbeziën. Officieele ontvangst. Bestijging van den „Ledeberg". Toespraak door den Voorzitter van den V.T.B.

Wandeling te voet naar Strytem. Beklimming van den „Tuyttenberg." Verder naar O. L. Vr. Lombeek. Officieele ontvangst.

Terugkeer met de stoomtram : vertrek te Pamel (Schoon Verbond) om 18.40 uur naar Brussel ; om 17.20 of 19.50 uur naar Ninove.

Mechelen.

Maandag 25 Juni : Prachtig beiaardconcert voor V.T.B. — Om 5 uur bijeenkomst op het plein, vóór het station. Bezoek aan de stad onder degelijke leiding. Om 6.30 uur beklimming van den toren met gids ; bezichtiging van klokken, beiaard, uurwerk, enz. Om 7 uur prachtig beiaardconcert door meester Jef Denijn en door Gust. Nees.

Gent.

Op 1 Juli : Prachtige boottocht op de Leie naar Sint Martens-Lathem. — Zie de noodige inlichtingen elders in dit nummer.

Leuven.

Zondag 17 Juni : Deelneming uitstap Ninove en omstreken. Vertrek uit Leuven per trein om 8.53 uur. Terugkeer om 22.11 uur.

Maandag 25 Juni : Bezoek aan Mechelen-Beiaardconcert voor V.T.B. Vertrek uit Leuven : a) per fiets : 1ste groep om 16 uur ; 2de groep om 18.30 uur ; bijeenkomst aan den voet van den Cesarsberg ; men zorge voor licht ; b) per trein : om 18.31 uur ; terug uit Mechelen om 22.08 uur (langs Brussel) ; in Leuven om 23.42 uur.

Begin Juli : Uitstap per fiets, langs en over de taalgrens.

Brussel-Gent-Lichtervelde.

24 Juni : Vergadering der Afgevaardigden der provinciën Brabant,Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. (Zie in dit nummer onder: *van het Seeretariaat.*) Alle afgevaardigden zorgen aanwezig te zijn en belangstellenden zijn eveneens dringend uitgenoodigd.

Brussel.

1 Juli : Uitstap naar Zevenborren: Bijeenkomst aan de Zuidstatie om 7 1/2 uur. Vertrek naar Loth om 7.47 uur (prijs 0,90 fr.). Van Loth te voet langs de Zennevallei naar het Sanatorium van Alsemberg-„Bruineput"-Dworp (6 kil.) Zevenborren (5 kil.) pic-nic (gelegenheid tot hengelen, roeien, zwemmen).

Ongeveer 4 uur terug van Zevenborren langs een mooie weg, die ons leidt naar de halte van Noucelles, waar men den trein neemt voor Brussel om 19.59 u. Prijs 2,00 fr.

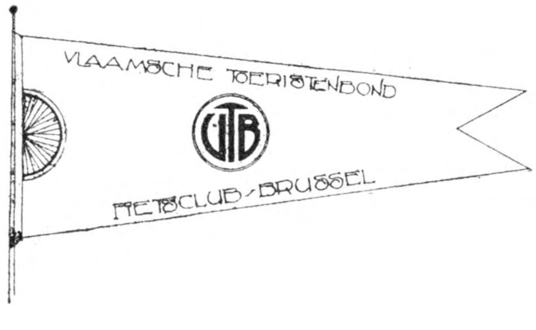

Op 17 Juni : Fietstocht **naar Ninove,** enz. (zie voor verdere bijzonderheden hierboven). Plaats van samenkomst : Ninoofsche Poort te Brussel, om 8 1/2 u.

Op 1 Juli : Prachtige fietstocht **naar Zevenborren** (zie hierboven). Ook geschikt voor Dames. Plaats van samenkomst : aan de Zuidstatie te Brussel, om 8 uur.

VERVOLG UITSTAPPEN

Brugge.

Op 1 Juli : Heerlijke waterreis naar Walcheren met de stoomboot *„Pieter De Coninck"*. Vertrek uit Brugge (haven) om 8 uur. Aankomst te Vlissingen om 11 1/2 uur. Er is gelegenheid per electrischen tram een bezoek te brengen aan Middelburg. Terugkeer uit Vlissingen om 17.30 uur. Aankomst te Brugge om 21 uur.

Eenzelvigheidsbewijs vereischt. De prijs is vastgesteld op 10 fr. voor de leden, op 12 fr. voor de niet-leden. Men schrijft van heden af in met onmiddellijke betaling bij Mej. Gerarda Dupont, Genthofstraat 25, Brugge. Daar het aantal deelnemers beperkt is, haaste men zich tijdig te laten inschrijven.

In geval van slecht weder gaat de reis niet door en behouden de inrichters zich het recht voor, andere schikkingen te treffen. Desgevallend wordt het inschrijvingsgeld terugbetaald.

Aalst.

Op 15 Juli : Bezoek aan Aalst, Hekelgem-Affigem en Assche.

Op 21, 22, 23 en 24 Juli : Gezelschapsreis naar het Groot-Hertogdom Luxemburg.

Volgens programma aangeduid in „De Toerist" van 1 Mei.
Laatste regelingen verschijnen in het nummer van 1 Juli.

Van 7 tot 18 Augustus : Reis naar de Pyreneeën.

Zie de noodige inlichtingen in het nummer van 1 Juni, blz. 170.

GEMENGD

DE BEIAARDCONCERTEN TE MECHELEN. — Het programma voor Maandag 18 Juni :

Kamiel Lefèvere : 1' Eerste fantasia, Peter Benoit. Jef Denyn : 2 a) Est-il vrai ? F. Mendelssohn ; b) Confidence de fleurs, F. Mendelssohn ; 3. Exaucez-moi, Ch. De Bériot ; 4. Sonatia IV (reeks 1), Ignace Pleyel ; a) Risoluto ; b) Siciliana ; c) Variatione ; 5 a) 's Avonds in de Mane, A. Vermeulen ; b) Elise, K. Mestdagh ; c) O Tibbie zoet kind ! K. Mestdagh ; d) Mijn Vlaanderen heb ik hartelijk lief, G.-Th. Antheunis.

Maandag 25 Juni :

Gustaaf Nees : 1. a) 't Ros Beyaard (Beiaardschool-repertorium ; pedaal-oefening. Bewerk. G. Nees) ; b) Uit het beiaardrepertorium van Johannes De Gruytters (1746) : a) Tempo di gavotta. — Double di tempo, Willem De Fesch ; b) Menuet, J.-J. Colfs.

Jef Denyn : 2. Noëls anciens (recueil Léon Roques) ; a) Il est né, le divin Enfant ; b) Dans cette étable ; c) O Dieu, l'étrange chose ; 3. Allegro rondo (Sonata IV), V. Nicolai ; 4. a) Kerstlied, Joachim ; Twee kerstliederen uit Fl. Van Duyse, Het Oude Nederlandsch Lied : b) Een seraphinsche tonghe ; c) Herders, Hij is geboren ; 5. a) Andante sostenuto, Fr. Schubert : b) Ständchen, Fr. Schubert.

Bezoek van den Vlaamschen Toeristenbond.

PASPOORTEN. — De Franschen, Luxemburgers en Nederlanders behoeven niet voorzien te zijn van een paspoort, doch wel van een officieel stuk, dat hunne identiteit vaststelt. Op dit stuk dient het portret van belanghebbende aangebracht en het zegel afgedrukt.

De Engelsche onderhoorigen, inbegrepen die uit de Dominions en de Koloniën, inzonderheid Canadeezen, de burgers uit de Vereenigde Staten van Amerika, de Chineezen, Japanners, Italianen, Zwitsers, Uruguayers, Denen, IJslanders, Zweden, Noren en Spanjaards, moeten houder zijn van een regelmatig en niet vervallen nationaal paspoort, doch zijn vrijgesteld van het visa voor een verblijf van niet meer dan 3 maanden.

De verplichting van het paspoort met Belgisch visa wordt behouden voor al de hierboven niet vermelde vreemdelingen. Deze verplichting blijft ook van kracht voor de personen die een „Passeport d'Etranger" of „Passeport de Protège" bezitten, welke ook hunne oorspronkelijke nationaliteit is.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 22.

VERBETERING

5710 Van Hamme P., Scheldestr., 85, St. Jans Molenbeek
5850 Mej. Schiettecatte, Onderw., Neckerspoelstr, 179, Mechelen

5879 Debuyser A. Haecht. Stw. 214, Schaarbeek.
5880 Vermeersch Th. Brederodestr. 50. Antwerp.
5881 Vervaecke E. De Stanartstr. 37 Elsene
5882 Studiekring St. Michiel, Montignystr. Antw.
5883 Mevr. Brugmans, Montignystr., 33, Brussel
5884 Grard F. Brusselstraat 7 Antwerpen
5885 E. H. Ceulemans A. Priester, Emblehem.
5886 De Keyser, U, Hoogstr., 5, Gent
5887 De Pauw M., Bureelbediende, Ursel
5888 Van den Bosch P. Pannestraat 24 Gent.
5889 Mevr. Van den Bosch-Devisch, Pannestr.Gent
5890 Mej. Van den Bosch A. Pannestraat 24 Gent
5891 Mj. De Ceuninck A. Oude Brusselstr. Mech.
5892 Pauwels F. Lange Ridderstraat 51 Aalst
5893 Willems A. Rustend Ondw. Markt S. Truiden
5894 We. Van den Heuvel en kinderen Wuestwezel
5895 Mej. Bastiaensen H. Wenemaerstr., 48 Gent
5896 Porian A. Pacificatiestr., 43, Ledeberg
5898 Porian A. Pacificatiestr. 43 Ledeberg
5899 De Smet Raymond, Markt Sottegem
5900 Van Wittenberge A. St. Annastr. 2 Sottegem
5901 Van Wymeersch G. Onderw. St. Gooriks-Oudenhove
5902 De Rouck R. Onderw. S. Gooriks-Oudenhove
5903 Mej. Broeckaert M. Trapstr. Sottegem.
5904 De Zutter A. Einde Neerstr. Sottegem
5905 De Vos Karel Beekmeersch Meilegem
5906 Graux Karel, Zavel Sottegem
5907 Coessens Gaston, Neerstraat 347, Sottegem
5908 Declerck Arthur, Marktplaats Ardoye.
5909 Van Robaays Walter, Marktplaats, Ardoye
5910 Debusschere Karel Brugstraat, Ardoye
5911 Mej. Debusschere I. Brugstraat, Ardoye
5912 Dupont Gustaaf, Notaris Brugstr. Ardoye
5913 Debal Lucien, Tassche Ardoye
5914 Devos Odiel, Roeselaresteenweg, Ardoye
5915 De Pickere Camiel, Brugstraat, Ardoye
5916 De Gheldere Julien, Statiestraat, Ardoye
5917 Bourgeois, Schoenfab. Statiestraat, Ardoye
5918 Cauwe-Soete Maur. Kortrijkschestr. Ardoye
5919 Volckaert Cyriel, Statiestraat, Ardoye
5920 Dioen F., Drukker, Lichterveldestr. Ardoye
5921 De Waele Rodolf, Hoofdonderwijzer, Ardoye
5922 De Vriese R. Onderwijzer, Ardoye
5923 Van Ackere R. Ondw. Statiestr. Ardoye
5924 Dezeure, Onderwijzer, Kortrijkstr. Ardoye
5925 Behaeghel C. Auto Garage Statiestr. Ardoye
5926 Vandenbusch, J., Brouwer Ardoye
5927 Eeckhout, T., Statiestr. Ardoye
5928 Vandoorne V. Bankagent, Statiestr. Ardoye
5929 Declerck G. Aannemer, Brugstr. Ardoye
5986 Verhaeghe Jos. Steendam, 35, Gent
5987 Mej. Vermeren Irma, Drink, 40, Borgerhout
5988 Van Peteghem Emiel, Academiestr. 6, Gent
5989 Vandervincken Pierre, Academiestr. 6, Gent
5990 Smet Th. Kasteelstraat, St. Niklaas-Waes.
5991 Van Vlieberghe B., B. T. R. Bukama, Belgisch-Congo (Via Kaapstad)
5992 Deboey Roger, Statiestraat, Schellebelle
5993 Mw. Vincke Elodie, Tweelingstr. Antwerpen
5994 Buge J. Boekhouder, Raamstraat, Eekloo
5995 Daneels Jan, Gentsche Steenweg Eekloo
5996 Moerman, F., Scheldestr. 86 S. Amandsberg
5997 Janssens Arm. Teichmanstr 11, Antwerpen
5998 De Groof M. Schorpioenstr. 17, Antwerpen
5999 Florin Ferd. Melkmarkt, 33, Antwerpen
6000 De Kort Fr. Somméstraat, 15, Antwerpen
6001 Mev. De Kort Fr. Somméstraat, Antwerpen
6002 Deckers P. Verbindingsdok, O. K. 5.
6003 Mev. Deckers, Verbindingsdok .O K. 5
6004 Mev. We. De Croock, Winkelierster, Lange Vlierstraat, 31 Antwerpen
6005 De Croock John, Lange Vlierstr. Antwerpen
6006 Mej. Van Rousselt J. Lange Vlierstr. Antwer.
6007 Claert, Waterlooschen Steenw. 226 Brussel
6008 Rommelaere G. Nijverheidstr. 11, Thorhout
6009 De Braey John, Franschenpl. 7, Antwerpen
6010 De Bruyn Laur., Oude Vaartpl. 5, Antwerpen
6011 Dr. Van Nueten, Lange Sterbeekstr. Antw.
6012 Mej. Bruyninckx B. O. L. Vrouwstr. Ranst
6013 Mej. Bruyninckx A. O. L. Vrouwstr. Ranst
6014 Weyns, Timontstr. 92, Onderw. S. P. Jette.
6015 Mej. Van Damme B. Bergen.stw. Anderlecht
6016 Elaerts Felix, Parijsstraat 69, Evere
6017 Huibrecht Hermans, Parijsstraat, 69, Evere
6018 Mej. Wyns Anna, Veemarkt 9, Mechelen
6019 Ploem L. Café «In de Klok» Hamont (Limb.)
6020 Deveen L. Kesselstraat, 51, Schaarbeek
6021 Engels Frans, Ommeganckstr. 49, Antwerpen
6022 Peeters J. Londenplaats 9A, Elsene-Brussel
6023 Mev. Peeters-Sinave, Londenpl. 9A, Elsene
6024 Hanssens Fr., Kamerdelle, 48, Ukkel
6025 Lauwaert Herman, Stierstr., 34, Antwerpen
6026 Jans Piet, Meir, 68, Volksgeb. Antwerpen
6027 Van den Eeden L. Uitbreidingsstr. Berchem
6028 Van Opstraet G. Paardenmarkt Antwerpen
6029 Van Opstraet M. Paardenmarkt, Antwerpen
6030 Mehauden M. Ulenstr. St. Jans-Molenbeek
6031 Demeester D. Verzoeningstr. 14, Anderlecht
6032 Smagghe K. Olijftakstr. 8, Antwerpen
6033 Mev. Smagghe K. Olijftakstr., Antwerpen
6034 Mej. Janssens J. Duinstr. 148, Antwerpen
6035 Schoepen J. Prinsesstraat, 42, Antwerpen
6036 De Ron M. Maalderstraat, 17, Antwerpen
6037 Mattyns M. De Marbaixstr., 31, Antwerpen
6038 Verbruggen, Schaarbeekel, 152, Vilvoorde
6039 Bruloot Robert, Wulvernighem.
6040 Patfoort Jer., Houthem-Veurne.
6041 Struyf W., Basinstraat, Boom
6042 Mej. Gillé Jeanne, Blauwstraat 63, Boom
6043 Gillé Willy, Blauwstraat, 63, Boom
6044 Bergmans Karel, Vliegenstr., 26, Antwerpen
6045 Vanhaesendonck Fr., Steenstr., Eeckeren
6046 Magerman Pieter, Erwetegemstr. Sottegem
6047 De Keukeleer J., Hoofdondw., Grootenberge
6048 Vererfven A., Wachtm. Gendarmerie, Obercassel. B. B. L.
6049 Zeghers Cyriel, Schoolhoofd, Temsche
6050 Mev. Zeghers C. Onderwijzeres, Temsche
6051 Klaps A., Onderwijzer, Mechelen a/Maas
6052 Meymans René, Apotheker, Zele.
6053 De Smet Maurits, Bijlstraat, 49, Borgerhout
6054 Mev. De Smet, Bijlstraat 49, Borgerhout

6055 Mej. Janssens J. Duinstraat, 148, Antwerpen
6056 De Block V., Koolstraat, 26, Aalst
6057 Mej. Guns, Stw. op Ninove, S. Jans-Molenb.
6058 Van Gerwen J., Toekomststr., 4, Borgerhout
6059 Strasaert Adrien, Meenensteenweg, 26, Ieper
6060 Mev. Van Cleemput, Durletstr. Antwerpen
6061 Desmedt Petrus, Snoekstr. 42, Elsene
6062 Van Gorp L., Notestraat, Roeselare
6063 Lievens Th. Ontv. der Registratie en Domeinen, Dixmuide
6064 Xantippe Joris, Aubreinestr., 35, Vilvoorde
6065 Lepage J. Turcksinstr. 14, Machelen-Haren.
6066 Van Laer J., Th. Vanderelstr., 31, Waterm.
6067 Verhoeyen A., Laehaertstr., 20, Ledeberg
6068 De Speigeleire V., Leuvenschew.,78, Brussel
6069 Embo H., Hotel de Vl. Leeuw, S. P. statie Gent
6070 Mev. Celis, Carnotstr., 167, Antwerpen
6071 Mej. Celis, Carnotstr., 167, Antwerpen
6072 Schimmel Viktor, Paleisstr., 13, Antwerpen
6073 Van Herck A., Herenthout.
6074 Demoor J., Maaseyck
6075 Buttiens Alb., O. L. V. Thielt
6076 Gepts Ger., Jodenstr., Herenthout
6077 Thienpont A., Klein Turkije, «Rooden Hoed» Gent
6078 Mej. Pelckmans J., Paterstr., 19, Turnhout
6079 Valgaeren, Student, St. Annastr., Leuven
6080 E. H. Goethals, Onderp., St. Jan-in-Eremo
6081 Pelckmans H. Schepen, Paterstr., 19 Turnh.
6082 E. H. Pelckmans J., S. Rombautscollege Mechelen
6083 Pelckmans H., Nijveraar, Oude Vaartstr., Turnhout
6084 Bessem O., Lokomotiefstr., 10, Mechelen
6085 Royers M., Marechal Fochstr., Leopoldsburg
6086 Steps H., Cappellen-bij-Assche
6087 Guldentops H., Leeraar, Melle
6088 Van Huffel M., Werktuigkund. Cherscamp
6089 Stevens K., Academiestr., 6, Gent
6090 Vervaet V., Academiestr., 6, Gent
6091 De Pauw A., Akademiestr., 6, Gent
6092 Van den Dorpe F., Akademiestr., 6, Gent
6093 Gisseleire F., Karpelstr., 120, Gent
6094 Mw. Gisseleire-Verdegem, Karpelstr., Gent
6095 Mej. Gisseleire M., Karpelstr., 120, Gent
6096 Mej. Gisseleire H., Karpelstr., 120, Gent
6097 Everaerts L., Lamonierestr., 145, Antwerpen
6098 De Groot J., Constitutiestr., 54, Antwerpen
6099 Huys H., Gentpoort, Assebrouck, Brugge
6100 Huysmans J., Feestzaal S. Jan, S. Jansplaats Antwerpen
6101 Mw. Hereng-Deveen, Kennisstr., Schaarbeek
6102 E. H. Tubbax L., Onderpastoor, Weelde
6103 Hollemans Dom., Postbode, Ruysbroeck
6104 E. H. De Vries Onderpastoor, Ruysbroeck
6105 Lavigne J., Goeden Dagstr., 40, Borgerhout
6106 Mej. Bludts H., Abdijstr., 123, Antwerpen
6107 Mej. Dequeker Paula, Gentstr., 5, Iseghem
6108 Berens Th., St. Andriesstr., 34, Antwerpen
6109 Mertens Is., Oude Koornmarkt, 69, Antwerp
6110 Van Dieren E., Ridderstr., 41, Leuven
6111 S. V. «Ons Huis »Jozef II str., 21, Oostende
6112 Moeyaert, Gemeenteraadslid, Coupurerei, Brugge
6113 Monset-Van Dale, Statiepl., 19, Brugge
6114 Peeters B., Londenplaats, 9A, Brussel
6115 Boey, Telegrafist, Schmitzstr., 61, Koekelb.
6116 Mw. Boey, Schmitzstr., 61, Koekelberg
6117 Meynekens V., Vleurgat Steenw., 6, Elsene
6118 Van de Kerkhove, P. Devisl., 26, Audergh.
6119 Haelsters M., Van Lokerenstr., 50, Ledeberg
6120 Saverijs K., Meulestede Stw., 164, Gent
6121 Haerinck P., Wielemans Ceuppensl., Vorst
6122 Teirlinck Pr., Brouwer, Veurne
6123 Ruyssen Honoré, Apoth. Gr. Markt, Veurne
6124 Devynck M., Rijkskommisaris, Ieper
6125 Bonte Karel, Bouwkundige, Kopstr., Brugge
6126 Holvoet Willem, Griffier, Ingelmunster
6127 Van Assche M., Molenstr., Avelghem
6128 Verwee P., Nijver. Consciencestr., Kortrijk
6129 E. .H Claes, Pastoor, Smeermaes
6130 Janssens A. Minderbroedersrui, 64, Antwerp
6131 Mej. Soetewey M., Constitutiestr., Antwerp
6132 Van Ostaeyen E., Schoolhoofd, Eeckeren
6133 Bogaert E., Hoogst., Egmontstr., 4, Mechelen
6134 Evers Th., Café de Klok, Hamont
6135 Dr Van de Perre, Frankrijklei, Antwerpen
6136 Mej. Leën A., Nieuwstraat, Hasselt
6137 Mej. Leën Lea, Nieuwstraat, Hasselt
6138 Dr. Claeys P., Geneesheer, Lembeke-Eekloo
6139 Van Belleghem Jos., Groote Markt, 4, Aalter
6140 Stroobants E., Brouwerstr., 67, Leuven
6141 Mej. Bex G., Gabriel Petitstr., 36 St. Jans Molenbeek
6142 Van der Aa G., V. der Stichelenstr., 48 St. Jans-Molenbeek
6143 Van der Borght, A., Lavaleestr., 43 St. Jans-Molenbeek
6144 Colinet E., Arm.Campenhoutstr., 80, Elsene
6145 Zels Th. Roemeniëstr., 44, St. Gillis Brus.
6146 De Busscher, Leuvenschestr., 8, Brussel
6147 Mw. De Busscher, Leuvenschestr., 8, Brussel
6148 Leemans E. Casinostr., 12, Schaarbeek
6149 Van Grootven W., Regastraat, 34, Leuven
De lustige Reizigers, gevestigd Café Sportman, Lange Vlierstraat, 9, Antwerpen
6150 Van Hoogendorp, L. Vlierstr., 25, Antwerp.
6151 Zijs D., Lange Vlierstr., 10, Antwerpen
6152 De Vos, Lange Vlierstr., 17, Antwerpen
6153 Thomas L., Lange Vlierstr., 16, Antwerpen
6154 Raymaekers P., Lange Vlierstr., 8, Antwerp.
6155 Walry J., Lange Vlierstr., 16, Antwerpen
6156 Coppens J., Steenbergstr., 9, Antwerpen
6157 Vannes F., Prekerstr., 36, Antwerpen
6158 Luppes P., Muzeumstr., 7, Antwerpen
6159 Verstraete J., St. Antoniusstr., 7, Antwerpen
6160 Luppes E., Lange Vlierstr., 9, Antwerpen
6161 Vermeiren R., Lange Vlierstr., 21, Antwerp
6162 Grosjean J., Lange Vlierstr., 9, Antwerpen
6163 Sieles P., Lange Vlierstr., 18, Antwerpen
6164 Pasture J., Lange Vlierstr., 4, Antwerpen
6165 Vernimmen F., Lange Vlierstr., 2, Antwerp
6166 De Pré Fr., Lange Vlierstr., 10, Antwerpen
6176 Kaeses Fr., Lange Vlierstr., 8, Antwerpen
6168 Commers Fr., Lange Vlierstr., 10, Antwerp
6169 Kaeses J., Lange Vlierstr., 8, Antwerpen
6170 Stolk L., St. Elisabethstr., 35¹, Antwerpen
6171 E. H. Cos, Professor, St. Romboutscollege Mechelen
6172 De Maegt R., St. Anna Kerkstr., Koekelb.
6173 Mol Geeraard, Stud. Parijsstr., 94, Leuven
6174 Muyldermans H., Wilgstr., 3, St. P.-Jette

Inhoud van nr. 12

O. L. Vrouw Lombeek	173
Negen dagen in Fransch-Vlaanderen	175
Iets over onze beiaarden	177
De Pyreneeën	179
Automobilisme	180
Een en ander over rijwielen	181
Bondsleven	182
Van het Secretariaat	183
Verminderingen	184
Uitstappen, bijeenkomsten, enz.	185
Ledenlijst	187

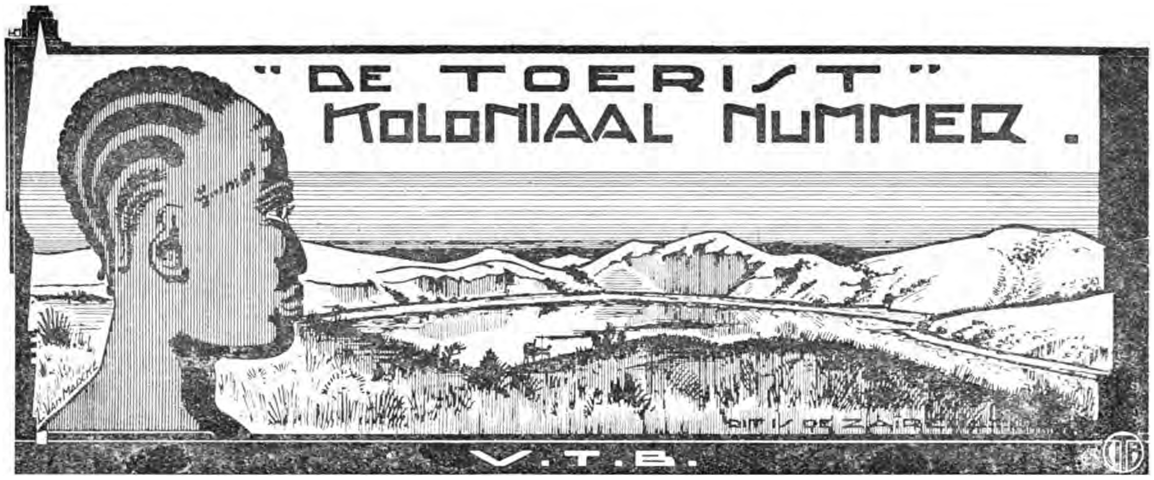

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS :
BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50
BUITENLAND, „ „ 12,50
LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. ST JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 13 **1 Juli 1923**

Inhoud van No 13.

Voorwoord	blz. 189
De reis van Banana naar Kinshasa	190
De Ruwenzori	198
Het Fotografeeren in de Tropen	203
Onze Gezelschapsreis naar het Gr. Hertogdom Luxemburg	204 en 206
Van het Secretariaat	205
Uitstappen, bijeenkomsten, enz.	205 en 207

Een woord vooraf.

Wij Vlamingen hebben een schitterend koloniaal verleden. Reeds in de dagen dat een van Maerlant de grondslagen legde van ons Nederlandsch taaleigen en dat ons proletariaat door zijn Groeninger overwinning de politieke onafhankelijkheid der lage landen tot een toekomst-mogelijkheid maakte, was er reeds spraak van expansie der Vlaamsche energie naar nieuwe landen. Onder het zingen van het welbekende refrein „vaarden" of „gingen" onze voorvaderen naar Oostland, naar de Marken of naar de Ordenslanden en hadden daar geen gering aandeel aan het tot stand komen van die staten waaraan het huidige Duitschland zijn ontstaan te danken heeft.

In de kolonisatie van Canariën en Cas-verdo eilanden, in de langzame ontdekking der Afrikaansche westkust in het begin der XVe eeuw waren de leidende elementen niet alleen Franschen en Portugeezen maar ook Vlamingen. Vele onder degenen welke anderhalve eeuw later de grondslagen der Oost- en West Indische kompagniën en tevens die van Nederlands koloniale macht zouden leggen waren uitgewekenen uit het toen door Spanje pas heroverde Zuid-Nederland.

Toen de groote Leopold II zijn Kongoonderneming op touw zette vond hij zeker niet minder steun ten Noorden dan ten Zuiden der Taalgrens. Toch is, ook in Vlaanderen, de belangstelling voor koloniale aangelegenheden lang niet wat ze zou moeten zijn. Dit is echter voor een groot deel te wijten aan het feit dat tot nog toe de koloniale studie en propaganda hier te lande bijna uitsluitend op Fransch-Belgischen leest werd geschoeid. Eigen taal en eigen aard der Vlamingen worden ook in die aangelegenheden nog steeds miskend.

Aan het partikulier initiatief danken we thans een begin van Vlaamsche koloniale aktie. Enkele jaren voor den oorlog stichtte Prof. Scharpé te Leuven „Onze Kongo" en kwam onder de leiding van Prof. De Clercq

aan de Leuvensche Hoogeschool de Vlaamsche Koloniale Studiekring tot stand. De wereldoorlog en de krisisjaren welke er op volgden waren voor de jonge koloniale beweging noodlottig en lang hebben wij moeten wachten eer de geelgesterde vlag ook door Vlaamsch voelenden weer werd gezwaaid. Thans gebeurt dit. Dank zij het initiatief van den kranigen oud-koloniaal Lode Van Marcke, een bestuurslid van V.T.B., bestaat nu de V(laamsche) K(oloniale) S(tudiekring).

De V.T.B. wil op zijn beurt een handje uitsteken. Vandaar deze „Congoleesche Toerist" bij gelegenheid van den kolonialen dag. Aan de piepjonge zustervereeniging V. K. S. zij dit nummer van harte opgedragen, een opdracht welke vergezeld gaat met de beste wenschen voor een spoedigen en duurzamen bloei ! Dr Ing. STAN LEURS.

Aan M. Lode Van Marcke, Voorzitter v.d. V.K.S. hulde en dank voor al de medewerking welke wij van zijnentwege bij het tot stand komen van dit nummer mochten ontvangen.

De reis van BANANA naar KINSHASA

In Belgisch Kongo.

Wanneer de boot, die ons van het moederland naar de kolonie voert, de kust van Afrika nadert, ziet men al dadelijk een verandering in de kleur van het zeewater. De machtige Kongostroom werpt zijn vuil bruin-grijs water tot ongeveer 10 Kilometer in zee.

Wie eenigszins gereisd heeft maakt twee gevolgtrekkingen, wanneer hij die kleurverandering van het zeewater waarneemt :

1° We zijn bij de kust.

2° We bevinden ons bij de monding van een grooten stroom, want alhoewel het water reeds sterk verkleurd is zien we de kust nog niet.

Die twee gevolgtrekkingen blijken weldra juist te zijn, immers het duurt niet lang of we zien de kust langzaam opdagen.

Met een kijker kan 'k kokospalmen onderscheiden en verder heel vaag de typische tropenstrandflora.

Weldra stoomt de boot de monding van den Kongostroom op. Aan stuurboord zien we de kust van Angola of Portugeesch West-Afrika.

Nauwelijks is de kust in zicht of we worden begroet door de negers, die in hun uitgeholde boomstammen als een pijl uit den boog over het water schieten en naar de groote stoomboot komen gepagaaid, en uit alle macht schreeuwen om onze aandacht te trekken.

Weldra stopt de boot op de reede van Banana, doch enkel om aan de administratieve formaliteiten te voldoen en de ambtenaren van den Burgerlijken stand van Kongo en van de douane aan boord te nemen. Dan begint het invullen. Waar men geboren is. Hoe uw ouders heeten. Hoeveel koffers ge hebt meegebracht en wat erin zit. Wat ge komt doen ?

Zoodra al deze belangrijke gegevens op

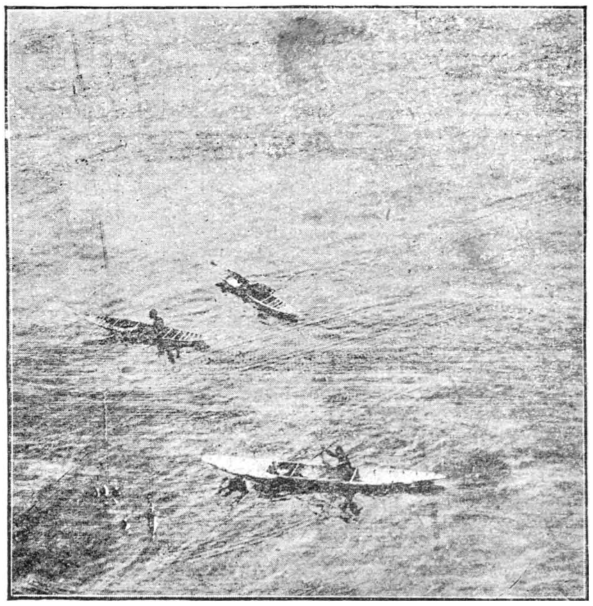

De negers komen ons begroeten.

de papiertjes zoo gewetensvol en degelijk mogelijk verstrekt zijn, gaan we met een zucht van verlichting weer naar dek om het wondervolle landschap gade te slaan.

Voor vele passagiers is de eerste aanblik een ware ontgoocheling. Geen millioenen negers, ook geen ontelbare apen, en hoe of men de ooren spitst, niet het minste geluid, dat op leeuwengebrul lijkt.

Wie echter in staat is de natuur te bewonderen zonder dat er leeuwen en olifanten bij zijn, heeft hier echter heel wat te zien.

Den 19den December 1922 landen we te Boma, dat als een bouquet van Poinciana regia lijkt, doorspikkeld met witte en grijze daken.

Boma zelf is een kleine tropenstad, die zeer prettig aandoet. Telkens als er een boot aankomt is er 's avonds bal aan boord en heel Boma komt dan van de gelegenheid gebruik maken om eens te dansen. Met een paar andere passagiers ben ik aan wal gegaan om van de prachtvolle tropennacht te genieten. Zulks lokte aan boord de opmerking uit, dat er met deze reis menschen op de « Albertville » waren, die zich verveelden als de anderen zich vermaakten en zich vermaakten als anderen zich verveelden.

De waarheid is, dat we een prettige tafel hadden en ons klubje zich gedurende de geheele reis goed amuseerde, zonder veel notitie te nemen van de overige reis-

Baobab of Apenbroodboom.

genooten. Menige schaterlach door een geestig gezegde verwekt, richtte gedurende de lange maaltijden de oogen der stijve deftige passagiers naar ons tafeltje, terwijl een geheimzinnige tropennacht ons meer aantrok dan de van levensmoeheid zwangere foxtrot- en stepmuziek.

Nadat de boot de voor Boma bestemde lading had gelost en de gouvernementsambtenaren hier aan alle gebruikelijke formaliteiten hadden voldaan, stoomde de « Albertville » verder naar Matadi.

Hier konden de voor de hitte angstige passagiers met het klimaat kennis maken.

Menig lief dameskostuumpje zag er kort na aankomst uit als een gebruikte schoteldoek en menig tot nu toe moed- en hoopvol gezichtje keek betrokken met een uitdrukking van : « Kon ik met dezelfde boot maar weer terug ». « Wie in het schuitje zit moet meevaren », zegt het spreekwoord en wie in een kolonie komt moet er zijn diensttijd uitblijven.

Ik keek eenigszins medelijdend naar die vele teleurgestelde gezichten en had hun gaarne willen zeggen : « Alles zal wel beter worden, als ge maar eenmaal aan de hitte gewend zijt. »

Maar dergelijke troostwoorden klinken op zulke oogenblikken als een stem in de woestijn en...... we moeten het toch allemaal met onszelf uitvechten.

Gewoon aan zoo'n deugddoend tropisch zonnetje, ga ik kalm mijn gang en kijk naar de flora van Matadi, die me zeer veel wetenswaardigs weet te vertellen.

Hier zie ik weer van dichterbij de eigenaardige apenbroodboom of baobab, waarmede ik te Boma voor het eerst kennis maakte. Het is een kortgedrongen boom met breede stam, prachtige witte bloemen, die eenmaal afgevallen als bruine rottende paddestoelen aan den voet van den boom liggen.

De vruchten lijken op langwerpige brooden, die aan lange touwen van de takken neerhangen.

Na een paar dagen gaat de reis van Matadi naar Kinshasa per spoor, een afstand van 400 Kilometer.

Deze worden in twee dagen afgelegd. Vertrek uit Matadi om 6.30 's morgens, aankomst te Thysville tegen 6 uur 's avonds Vertrek uit Thysville den volgenden dag om 6.30, aankomst te Kinshasa tegen 5 uur in den namiddag. Ik zeg « omstreeks », want alleen als alles meevalt is men er op tijd en anders moet men maar geduld hebben. Het spoorwegbeheer stelt zich in geen geval aansprakelijk voor wat er gebeurt en wil men mee en dat moet wel, dan heeft men ook niets te reklameeren. Dit alles klinkt wel wat zonderling, doch men went zich ten slotte aan alles. Want men moet zich nu ook niet verbeelden, dat zoo een spoorweg in de zelfde voorwaarden zou kunnen loopen als bijvoorbeeld de bloktrein tusschen Antwerpen en Brussel.

De lezers zullen zich daarvan wel een denkbeeld kunnen vormen, wanneer ze weten, dat de trein door een heuvelig terrein slingert en dan eens aandachtig bijgaande tabel willen nagaan, waarin ik de afstanden tusschen de verschillende halten en

hunne hoogte ten opzichte van den zeespiegel genoteerd heb. Vergelijkt men dit alles met bijgaande schets, dan zal men dadelijk begrijpen, dat men hier niet zoo gemakkelijk reist als in België.

	Zeehoogte in M.	Kilometers
Matadi	26,50	0
Kenge	249,	40.
Songololo	347,	100.
Kimpese	360,	159.
Tumba	437,	187.
Thysville	741,	231.
Inkisi	522,	264.
Madimba	601,	286.
Sona bata	539,	302.
Kasangula	390,	345.
Kinshasa	297,	390.
Leopoldville	290,	400.

	Aantal kilometer tusschen de twee halten.	Verschil in zeeh. in Meter. + = hooger — = lager
Matadi		
Kenge	40	+ 222.50
Songalolo	60	+ 98.
Kimpese	59	+ 13.
Tumba	28	+ 123.
Thysville	44	+ 204.
Inkisi	33	— 219.
Madimba	22	+ 79.
Sona bata	16	— 62.
Kasangula	43	— 149.
Kinshasa	45	— 93.
Leopoldville	10	— 7.

We vertrekken dus van Matadi, dat op 26,50m. boven zeepeil ligt, om te Thysville te overnachten op een hoogte van 741m., terwijl we den volgenden dag te Kinshasa verblijven, en nu maar 390 m. boven den zeespiegel meer zijn.

Tegen den middag wil men wel eens een kleine verfrissching hebben en nu denken de lezers, dat de reizigers, zooals dat gebruikelijk is, opstaan om in de restauratiewagen het noenmaal te gaan nemen. Zoo ver zijn we hier echter nog niet. Tusschen koffers, kisten, bakken, emmers, manden, ja zelfs geweren, planten en honden gaat iedereen zoeken en tasten en elk haalt voor zich wat blikjes, flesschen, brooden, messen, vorken, glazen en wat dies meer voor den dag en zoo gezellig of ongezellig mogelijk wordt er gegeten.

Daar het wagonnetje maar van tijd tot tijd eens schoongemaakt wordt en dit van tijd tot tijd hier nog al lang schijnt, zien alle reizigers in een minimum van tijd er uit als hun zwarte broeders en wordt er menige zakdoek gebruikt om met veel moeite te bewijzen, dat we nog niet heelemaal negers zijn en het zwarte pigment zich niet in, maar op de huid bevindt.

Tegen 6 uur komen we te Thysville aan, waar de meeste reizigers zich eerst in hun respectievelijke kamers terugtrekken om weldra goed gewasschen en gekleed weer terug te komen en samen het avondmaal te nuttigen.

Gelukkig is Thysville hoog gelegen en hebben we een frissche nacht. Na het eten gaat de winkel van de plaats open om aan de reizigers gelegenheid te geven voor hun noenmaal van den volgenden dag te zorgen.

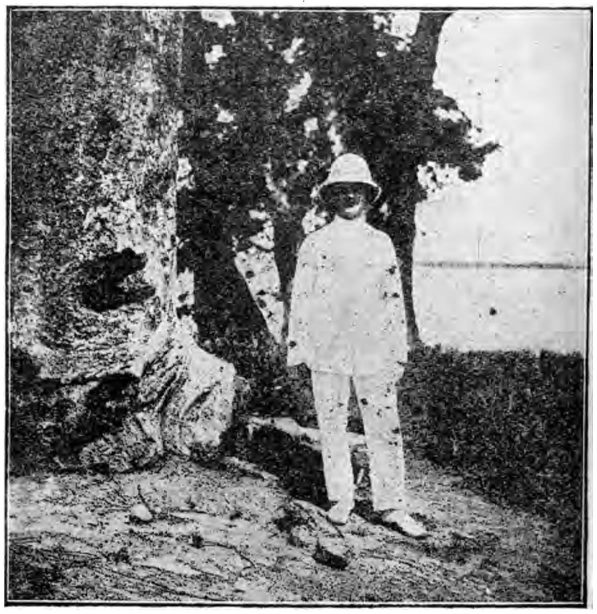

Aan den voet van een Baobab.

Natuurlijk moet ik eerst nog een tocht maken en trachten in de duisternis, voortgaande op het silhouet en de vormen der boomen, me een denkbeeld te vormen van de flora der streek. Thuisgekomen vind ik het heele hotel al in diepen rust en volg ik weldra het goede voorbeeld der anderen.

Des ochtends tegen 5 uur begint het gestommel en geschuif in alle kamers. Voor de zooveelste maal worden de koffers gepakt, vlug een ontbijt genomen en haast je rep je alles weer naar het station gesjouwd.

Het schommeltreintje gaat weer verder, nu bergaf.

Vanuit het raam neem ik enkele floristische en faunistische notities. Het zou geen

volledig stereotypische reis zijn, indien alles zoo goed van stapel liep. Op een 25 Kilometers van Kinshasa blijven we staan. De locomotief, die veel heeft van een ouderwetsche versleten stoomtrammachine, weigert verdere diensten.

De zwarte stokers kijken verbouwereerd, hun geelzuchtig gekleurde oogballen in hun zwarte oogspleten ronddraaiend, en weten geen raad.

Gelukkig is er een techniker onder de reizigers en ligt de man in een oogenblik onder de machine. Deze wordt in tallooze stukken uit elkaar gehaald, en men komt tot de conclusie, dat er niets aan te doen is.

Er wordt vruchteloos weg en weer gepraat, tot er iemand op het eenig logische idée komt de stijfkoppig weigerende locomotief op zij te zetten en de wagens te koppelen aan den volgenden trein,die dan maar wat meer te trekken zal hebben en als vergoeding nog wat langzamer zal mogen rijden.

Dat alles wordt zoo maar onder de reizigers besloten en uitgevoerd.

We komen met twee uur vertraging te Kinshasa aan, waar eenieder het vanzelfsprekend vindt, dat de trein niet op tijd was.

P. v. O.

BAGIRMILAND.

Een op de kaart van Afrika bij den eersten oogopslag merkbaar punt is het meer Tchad. Dit meer werd achtereenvolgens bezocht in 1821 door Chapperton en Denham, in 1854 daar Barth en Overweg, in 1862 door T. Vogel en Von Beurmann, in 1867 door Rohlf, in 1870 door Nachtigal. Deze laatste voornamelijk beschreef nauwkeurig, behalve het meer, de omliggende sudanstreken Kanem, Wadaïland en Bagirmiland. Dit relaas was, na de ontdekking van het Kongobekken, het uitgangspunt van de achtereenvolgende fransche expeditiën, zoo bewonderenswaardig om de vast beradenheid met dewelke ze werden geleid, als schitterend en heilzaam door den einduitslag in 1900, na tien jaren bloedige worsteling.

Ter goeder uur trad het vrijheidsminnend Frankrijk met de wapens in de vuist op van het Kongobekken naar het beruchte meer Tchad, op het spoor van een voortvarenden dwingeland, die, gekomen aan de boorden der Sahara, rechtsommekeer naar het zuiden heen zijne uitbuitingservarenheid mogelijks kon botvieren. Tusschen den Ubangi en het meer Tchad vonden de Franschen slechts eene verwoesting, niets dan uiteengedreven, gedunde en tot bittere armoede gebrachte volksstammen, en omheen het meer angstig met hunne kudden voortvluchtende herdersstammen. Doch zoo mild is de tropische natuur, zoo vrij krachtig de akkervlijt van sommige negerstammen, om slechts de Banda's, Mandzyia's, Sara's en Faniya's te noemen, zoo ingeworteld de bezorgdheid der bewoners van die subtropische gewesten om hun vee, dat een spoedig herstel te verwachten was.

Een rechtzinnig toeschouwer moet echter wel bekennen dat die verwachtingen zijn uitgebleven, ja zelfs in omgekeerde verhouding met de europeesche bezetting. Ten onrechte beeldt men zich vaak in dat koloniaal beleid zoo iets eenvoudigs is, waartoe heel wat min kennis van noode is als voor het beleid eener beschaafde natie en ingewikkelde samenleving, alwaar zoovele toeschouwers hunkeren naar gezag, en intusschen den staatkundigen handel en wandel scherp naspeuren en vrijpostig beoordeelen. Men heeft weleens de praktische politiek, de real-politiek herleid tot het berekenen van het mogelijke. Heel goed, die berekening steunt in onze demokratie op de kennis van de volksopinie. Waar bestaat die onder die honderden in zeden en ethische opvatting verschillende volksstammen van tropisch en subtropisch Afrika ? En kunnen die beschrankingen van onze europeesche centralisatiestelsels tegenover de gebeurlijke misslagen der voor eene zware en ingewikkelde taak staande koloniale afgezanten, die honderden zoo licht tegen mekaâr druischende volksstammen volle recht laten weêrvaren ? Alleen een plompe eenvoud van utilitarische opvatting in zake koloniale politiek is oorzaak dat de koloniale taak zoo gering wordt geschat.

Een herstel is dus gebleven in de streken gelegen tusschen den Ubangi en het meer Tchad. Nu die op zeven, acht graden breedte boven den Evenaar gelegen streken beschrijven, hoe vluchtig ook, ware in een paar bladzijden niet doenlijk. Daarom bepaal ik me tot een kernachtige samenvatting van éene beperkte landstreek, die der Bagirmianen. Zie ligt ten zuid-oosten van het meer Tchad, begrensd ten zuid-westen door de Chari, ten oosten door Wadaïland, ten noorden door Kanem, een overgangsland-

streek van de sudaneesche steppen tot de zandwoestijnen der Sahara.

Bagirmiland is een vlak, bij regenseizoen moerassig steppeland, met roode kleigrond, overdekt met velerlei gerssoorten, waarboven bij tusschenruimten acacia- en cassiaboo men, alsmede **vaalgroene balaniten, de** treurwilgen der streek, hun lage kruin verheffen. Dat steppeland, vooral naar het noorden toe, is uiterst eentonig : die heerlijke vergezichten over duinen, zandgolven en rotsen heen, te genieten in de groote woestijn, ontbreken totaal ; geen schitterend gekleurde insekten komen er het oog van den reiziger streelen, geen vlinders dartelen omheen het welriekend acaciabloeisel, en de plantenwereld is zoo arm aan verscheidenheid als de insektenwereld, bepaald tot witte metselmieren en muggen. Het moerassig steppeland heet in het

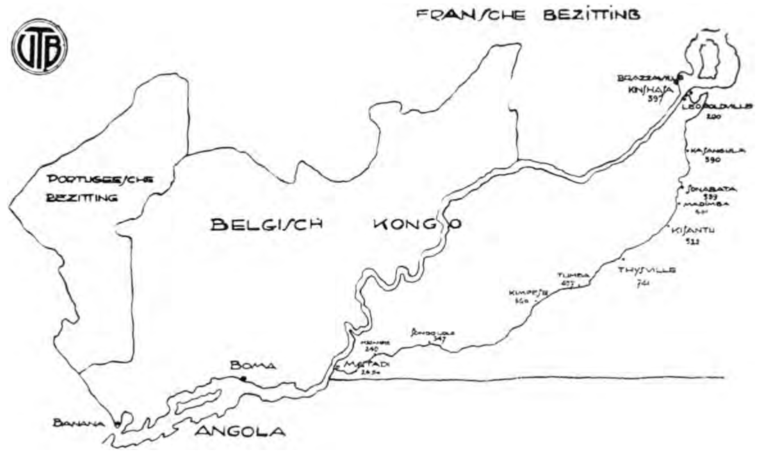

bagirmiaansch **mawei,** het beboscht steppeland **bangala,** de moeren **béda,** de naakte gele kleiachtige stepperuggen **kébara,** en de akkerlanden **tuguzu.** Het droog seizoen **(nahibi)** duurt negen tot tien maanden, het regenseizoen **(wébi)** twee tot drie maanden. De passaatwinden **(duwisa)** en dondervlagen **(kuriké)** komen niet uit het oosten zooals in onze Kolonie op en boven den Evenaar, doch uit het zuid-oosten, en langs het zuiden en zuid-westen drijven ze meestendeels weg. De beruchte cloudring,de vijfhonderd klm. breede wolkenring, die zwalpt boven den Evenaar heen en weer met de schijnneiging der zon naar de keerkringen, bereikt dus Bagirmiland niet. Ook het groot aantal droge orkanen en het klein aantal stortregens, in tegenstelling met de tropen. Niettemin is de lucht zeer vochtig gedurende het regenseizoen, dampzwangerig en met elektriciteit beladen.

De bevolking bestaat uit Bagirmianen (het heerschend element) en een menigte arabische herderstammen, genaamd Sjwa, deze laatste meest kleurlingen, doch waarvan sommige met tamelijk blanke huid. De Sjwa's leiden een half zwervend leven : hunne rond-koepelvormige hutten zijn nooit voltooid, hunne akkers niet onderhouden ; zij voeden zich hoofdzakelijk met zuivel. In het algemeen zijn hun lichaamsbouw slank, hunne ledematen gespierd, hunne gelaatstrekken regelmatig, hunne huidkleur licht bruin, hun neus puntig, hunne lippen fijn. Zachtzinnig van zeden, zijn veelwijverij en slavernij er niet in gebruik, ofschoon mahomedanen, en het vaderschap is er geen hardvochtig meesterschap op vrouw en kinderen. De zuigelingen worden gedragen, niet op den rug zooals in Guinea, noch schrijlings aan eene zijde zooals in het Kongobekken, doch rustend in een schaapsvel gespannen van den rechter schouder naar de linker zijde der moeder.

In het algemeen nog leven Sjwa's en Bagirmianen in afzonderlijke dorpen.De bagirmiaansche dorpen hebben geenszins het mooi uitzicht van zoovele dorpen in Opper-Ubangiland. Doorgaans omgeven door eene twee meter hooge verschansing uit gevlochten rietwerk, is een dergelijk rietwerk eveneens gespannen omheen de hutten. Tusschenin heeft men zeer nauwe wegels, nauwer nog als in sommige tijdelijke visschersdorpen der Sango's aan den Opper-Ubangi. De hutten zijn rond-kegelvormig en ruim, doch slordig. De huisraad is nagenoeg dezelfde als in Opper-Ubangiland, met dit verschil dat de drie klassieke laterietsteenen die den heerd samenstellen, bij de Bagir-

mianen vervangen zijn door drie kleiklompen. In een menigte van bagirmiaansche dorpen staan de hutten toch niet zoo dicht bijeengeschoven, en de tusschenin liggende grond wordt gedurende het regenseizoen in hoveningen omgeschapen. In deze ziet men geen tabak, noch tomaten, noch galgekruid, doch in sommige visschersdorpen langsheen de Chari en Bar el Ergwig wel de vischversmachtende tephrosia, zoo gemeen in Opper-Ubangiland. De voeding der Bagirmianen bestaat, behalve vleesch en visch, hoofdzakelijk uit gierst en sorgo ; geen maniok of broodwortel, geen bananen, geen zoete aardappelen, geen knolgewassen zooals de coleus dazo (Ubangi), geen jamswortelen, geen rijst. Zuivel gebruiken ze ook wel zooals de Sara's en Faniya's, in tegenstelling met de negerstammen van het Ubangibekken.

hutten op 500 m. afstand, zijn die vijf tot zeven meter hooge puinen nauw zichtbaar

Zou men Barth gelooven als die spreekt van prachtige moskeeën, luisterrijke paleizen en karavaanherbergen ? En toch, wat beduidt die aarden ringmuur, vier tot zes meter dik en vijftien tot twintig klm. lang in den omtrek ? Een beruchte stad was het weleens, doch reeds in 1854 was het verval begonnen, 's lands bestuur immers in handen van dwangzuchtige eunuken. In 1870 werd ze gedeeltelijk verwoest tijdens het beleg der Wadaïanen, en reeds gedeeltelijk verlaten, tot in 1898 de sultan Gahuran, niet bestand ze te verdedigen tegen Raba, z'in brand deed steken. Raba's zegevierende legerbenden voltooiden de vernieling, en de bewoners verspreidden zich einde en verre.

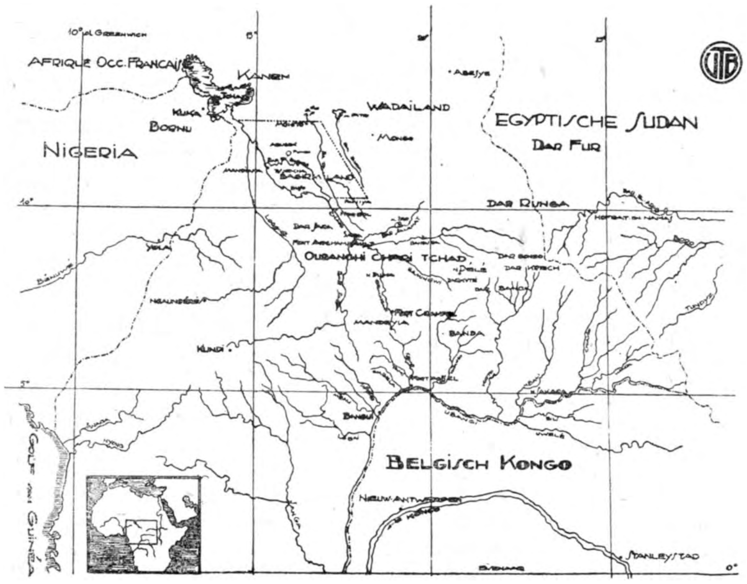

De Sultan van Bagirmiland

De huidige hoofdstad heet Tsjekna (11° 26' nbr. 16°15' ol. Greenw.), en telt van de vijf naar de vijftien duizend zielen, naargelang de af- of aanwezigheid van den sultan. De woningen zijn, zooals hierboven beschreven, zeer armtierig van uitzicht, zonder eenige uitzondering. Van Tsjekna uit gerekend rijzen in de richting van az. 40° op zestien klm. afstand, de puinen van de oude hoofdstad Maseniya. Het vier, vijf meter hooge andropogongers, zoo zeldzaam op die nbr., houdt die puinen voor het oog van den reiziger verborgen, en zelfs van het nieuwe Maséniya uit, ellendig dorpje van een tiental ellendige bagirmiaansche

Van moskeeën, paleizen, herbergen, drinkplaatsen is geen spoor meer. Hoog gers stijgt overal tusschen de puinen op, of ligt vertrappeld door reebokken en gazellen, panters, hyena's en jakhalzen, die thans in de ruime omheining ronddolen. Treurwilgen, de vaalgroene balaniten, laten hun twijgen hangen boven afgebrokkelde kleiklompen, doodskoppen, menschenbeenderen en schilfers van aarden kruiken. Op enkele plaatsen hebben de inwoners van het nieuw Maséniya het wild gers weggeruimd en sorgoakkers aangelegd.

Door die puinen heen loopt het gaanpad naar Abugèr, volkrijke vlek, de graan-

zolder der hoofdstad. Nog meer naar het noorden neemt het bagirmiaansch element sterk af, alsmede hun leenheerschap, betwist door de Bulala's uit het omliggende van het Fitrimeer. Ik noem enkel een vlek nog, Mohito, gelegen in de richting van az. 333°30 op 133 klm. afstand in vogelvlucht, gerekend uit Tsjekna. Deze plek is schilderachtig gelegen op eene zandige hoogvlakte, vooraan eene zinkengte tusschen twee steile rotsketenen. Deze rotsen rijzen anderhalve honderd meter boven het omliggende steppeland. Op het toppunt, tusschen een baaierd van steenbanken en rotsklompen, ligt een effen terras met dicht gers overdekt. Op dit terras stond over drie eeuwen de burcht van Hagwi, de sultan van Bagirmiland. Thans zijn nog enkel eenige schaarsche overblijfselen zichtbaar.

***

Sprekende van den sultan Hagwi van over drie eeuwen, de puinen van Maséniya, de stad van honderd tot twee honderd duizend zielen doorloopende, zou men gaan denken : welke bron voor historische navorschingen. Ik moet mijne teleurstelling bekennen, en verwijs tot Barth. Deze reiziger had den goeden inval de herinneringen der bagirmiaansche ouderlingen zorgvuldig op te teekenen. Thans weet geen enkel ouderling meer van Barth te spreken, zelfs niet van Nachtigal. En toch zijn er arabische geletterden aan het hof van den sultan, die zelf arabisch leest en schrijft. Doch ziet U, niet veel roem zullen de Bagirmianen verdiend hebben, en zeer éénzijdig verhalen die arabische geletterden U de jongste gebeurtenissen, den strijd tegen Raba en de aansluiting bij de Blanken.

De Bagirmianen zijn verwant met de Sara's. Deze bewonen de Midden-Chari, Logone en Bar Sara tusschen 8° en 10° nbr. De Sara's zijn **kirdi's**, gebleven, zooals de Banda's **fertit's** en in onze Kolonie zoo menige stammen **basèndzyi.** De Bagirmianen zijn **rabi** geworden, i. e. Araben, mahomedanen, edelen, meesters, heerschers, wellicht van over drie eeuwen. In hunne handen was de leer van Mahomed een machtverzamelingsmiddel, niet tot beschaving, maar tot verdrukking en uitbuiting. In Midden-Afrika blijken de heidensche overleveringen geen beginsel te bevatten met verre dracht in tijd en ruimte, dus niet leidende tot groote volkssamenhoud, m. a. w. het geloof aan nazielen schijnt er beperkt tot een in den tijd ras wisselend totemism. terwijl alle ijver naar buiten hunne ethiek vreemd is, ethiek die leidt tot afzondering. De Sara's nu, hun heidensche overleveringen getrouw, zijn afgezonderd gebleven en wakkere landlieden, terwijl de Bagirmianen den arbeid hebben leeren minachten om Mahomedanen te worden en slavenhandelaars.

Juist voor de komst der Franschen in 1897 was Bagirmiland bedreigt door den overweldiger Raba. De sultan Gahuran was van meening dat de Bagirmianen dienden zich aan te sluiten bij de Blanken, en zijn raad werd gevolgd. Raba's leger werd verpletterd te Kusiri in 1900. Een traktaat verleende aan Gahuran als belooning om hulp en bijstand, een jachtterrein tusschen de Chari en de Logone tot 9° nbr., en in wisseling van belofte den slavenhandel en plundertochten te staken of te keer te gaan in zijn gebied, ontving hij de toelating den cijns te heffen in het Kalifaat van Korbol. Over jachtterein en cijnsheffing in kirdistreken hield Gahuran nu eene zonderlinge opvatting na. Ziehier : gewoonlijk doorreist hij die streken met een talrijk gevolg, soms verscheidene duizenden, die allen dienen gespijsd, tot alles is uitgeput. Ten slotte neemt hij peerden, hoornvee, schapen geiten, hennen, gierst, sorgo, zeem ook,en... slaven mede. Ander malen zendt hij zijne legerbenden in kleine troepen de kirdistreken in met opdracht gewapenderhand slaven te vatten. Soms ook zijn het handelaars voorzien met wat beuzelgoed, koperen ringen, glazen perels, spiegels, bagirmiaansche weefstoffen, en die terloops peerden en stieren stelen, schapen, geiten en hennen, en zoo hun plunderhandel doordrijven tot bij de Sara's, en deze eenvoudigen tot eender plunderen aanzetten, om te gaan putten dieper in het zuiden, alwaar schoone en kloeke mannelijke kirdikinderen zijn.

De eenvoudige kirdi's, in het bezit van enkel zwakke zedenbeginselen, zijn niet moeilijk om overhalen: hardvochtige vaders nopen de moeders hunne zwakste, minstbelovende mannelijke telgen af te staan. Zoo wordt de plunderzucht onder de ongelukkige kirdi's gestookt en gevoed, en zoo komt Gahuran jaarlijks in het bezit van, het getal is geenszins overdreven, 5000 slaven. De slaven worden aan mekaar gehecht met houten jukken. Onderwege krijgen ze geen gierst noch sorgo, door de slavenleiders zelf reeds moeilijk om bekomen, en dienen zich te voeden met wilde wortelen,

die ze zelf uit den grond moeten krabben, na ze opgezocht te hebben. Niet min hebben die kirdikinderen te lijden van den dorst, bij zooverre dat 40 p. h. onderwege bezwijken.

Gelukkig nog zoo een slaaf in Bagirmiland blijven mag. Bij de Bagirmianen wordt een versch aangekochte slaaf eerst onder streng toezicht gehouden, degelijk gevoed en zachtzinnig behandeld. Ongewilligheid heeft voor gevolg voortverkoop aan vreemden. Is de slaaf gewillig, dan wordt hij stilaan lid des huizes van zijnen meester, alhoewel steeds als minderweerdig bejegend. Het gezag van den meester beheerscht én huwelijk, én nakomelingschap van den slaaf.

Ten tijde dat Barth het meer Tchad en omliggende bezocht, waren Kuka en Maséniya de puncta termina van de karavanen der Sahara. Doch tijdens den inval van Raba stond het land in vuur en vlam, en dus bleven die karavanen weg. De fransche bezetting dwong den slavenhandel tot sluip handel, en zoo richtten de karavanen zich meer naar het oosten, Mongo, Abésjè in Waďland en verder naar Darfur, streken door de blanken een tijd lang niet bezet, en waar dus de slavenhandel niet was belemmerd.

Onder die omstandigheden verviel de handel van Bagirmiland. Hausa's en Bornuaner zijn de eenige vreemden schier, te zien op de dagelijksche markt van Tsjekna. Eerst vertoonen ze hunne koopwaren aan den sultan die zijne keuze doet, en rijkelijk vergoedt, waarna hun de toelating gegeven wordt hunne waren op de markt te brengen Die markt heeft vier afdeelingen: eerst heeft men vijf tot tien karavaanlieden met weefstoffen. Daarneven heeft men een twintigtal kooplieden met kleine ingevoerde waren : spiegels, perels, ringen, draad, naalden zeep, enz. Dan telt men nagenoeg honderd verkoopsters, gezeten op hun schapenvel, met inheemsche waren : sorgo, gierst, aardnoten, boonen, groenselen, potaschzout, natrium, gedroogde visch, enz. Op eene afzonderlijke plaats ziet men te koop gestelde peerden, kameelen, stieren, soms eene melkkoe, ezels, muilezels, en vooral schapen en geiten.

De munteenheid voor kleine ruiling is de bagirmiaansche **parda,** grof inheemsch geweven katoenlint van 44 cm. l. en 44 mm br., voor gewichtige ruiling de rijksdaalder van Maria-Theresia, jaartal 1788 (weerde 3 fr.). De vooroorlogsche verhouding tusschen beiden was van 1/50 tot 1/60. De weerde van den rijksdaalder daalt met de slete, want dit muntstuk is een geliefkoosd sieraad voor de bagirmiaansche vrouwen.

Ziehier eenige prijzen vóór den oorlog in voege op de markt van Tsjekna :

1 slachtstier	5-8 rijksdaalders
1 lastdier	8 rijksdaalders
1 melkkoe	15-20 rijksdaalders
1 peerd	20-50 rijksdaalders
1 kameel	20 rijksdaalders
1 muilezel	10 rijksdaalders
1 ezel	5 rijksdaalders
1 schaap of geit	1 rijksdaalder
1 kg. europ. zout	3-4 rijksdaalders
1 kg. eng. suiker	2-3 rijksdaalders

De weefstoffen waren omtrent het dubbel van den prijs in Opper-Ubangiland. De europeesche waren komen meest van Engeland langs Nigeria (Niger en diens zijtak de Bénuwé). Het algeheele zakencijfer voor gansch Bagirmiland kon geschat worden op nagenoeg 300.000 fr. de slavenhandel niet medegerekend. De bevolking was 65.000 zielen.

De Bagirmianen hebben weefgetouwen, stelsel Juacquard, zooals de inboorlingen van West-Afrika. Twee katoenplanten worden gekweekt, de **niyéré barama** (gossypium hirsutum) en de niyéré masard (gossypium arboreum). Barama is de inlandsche benaming der Bagirmianen, en de eerste soort komt uit Amerika (Upland cotton) langs West-Afrika ; masara is de arabische benaming van Kaïro, hetgeen aanduidt dat die ttweede soort uit Egypte komt. De katoenzaai vangt aan met het regenseizoen in Juni; wat gezaaid wordt op het einde van het regenseizoen geeft het eerste jaar geen vruchten, en vele planten kwijnen door de droogte. Tien of twintig zaadjes worden in putjes gelegd en met den voet lichtjes met eerde gedekt. De afstand tusschen de putjes is te gering. De jonge planten worden niet gedund, hetgeen nadeelig werkt op de ontwikkeling van den struik. In gunstige omstandigheden geeft de eerste soort de vier opeenvolgende jaren 20, 50, 30, 20 zaaddoosjes, de laatste soort. 0, 40, 80, 40. Geen stam- noch massaveredeling worden toegepast, evenmin als voor gierst noch sorgo. Het bagirmiaansch katoen is zeer wit, uitgeweerd soms wat gele dons te wijten aan een soort plantenluis, die de nog groene zaaddoosjes doorboort. De eerste soort geeft een licht, los dons met zijdige vezeltjes van 20 tot 25 mm. lengte. Het dons der laatste soort is ook zeer wit, doch

ruwer, meer vastgedrukt tegen de zaden, en de vezeltjes meten van 16 tot 20 mm. lengte. Gemiddeld geeft het met dons omwonden zaad der eerste soort 20 °/° katoen, dit der laatste soort 22 °/°.

Rubberplanten worden op de hoogte als die van Bagirmiland niet meer aangetroffen. Ook geen kopaalboomen, gedijend enkel langs de tropische waterloopen. Op 8° nbr. houden de galeriën of boschranden langsheen de waterloopen op. In Bagirmiland is de grond kleiachtig en zeer vruchtbaar, doch het aantal slaven is te gering voor goede bewerking en zorg, terwijl de Bagirmianen in het algemeen zich te edel achten om hun milden grond met wat zweet van den arbeid te bevochtigen. De kirdistreken uitputtend, laten ze hun eigen bronnen van stoffelijke welvaart onaangeroerd, tevreden in hun armoede als z'in stomme bewondering mogen gapen op den praal, die als een keurlijf hun sultan knelt. Hun sultan is hun god, hun voorzienigheid, van denwelken zij verwachten hetgene de slaafsche Romeinen van hun tot goden verheven keizers verwachtten : panem et circenses.

EDM. VERBRUGGE.

DE RUWENZORI.

Het Ruwenzori-Gebied. Zoo zullen wij de streek noemen van waaruit in gunstige omstandigheden de RUWENZORI zichtbaar is. Dit gebied strekt zich uit over een cirkel met ten minste vier honderd kilometer doormeter ! Als staving dezer bewering verzeker ik, dat de Ruwenzori van tijd tot tijd zichtbaar is van aan de bronnen der Nizi rivier, dit is van op zoowat 225 kilometer. Van uit de omgeving van KILO is de logge bergmassa reeds beter te bespeuren en toch is de afstand nog 100 Statude Miles of meer dan 160 kilometer. Onze plaat geeft den berg gezien van uit het dorp PANIA dat op zoowat 125 kilometer van piek Margherita is gelegen. Natuurlijk hebben wij met opzet de kamlijn goed afgeteekend! De leden van V. T. B. zullen dan ook vruchteloos naar een foto zoeken, genomen van uit Belgisch Kongo en waar de berg aldus in zijn geheel zoo duidelijk voorkomt! Dit maakt juist de waarde uit van onze natuurgetrouwe teekening. Van uit den Ugandawal uit, bestaan er prachtige fotos, waaronder de documentatie van Lodewijk van Savoja, een « Nec plus Ultra » is.

De Ruwenzori en de Nijl. — Herodotus (vijfde eeuw vóór Christus), in Egypte op inlichtingen uit betreffende het hydrographische leven van den Nijl, vernam onder meer dat de jaarlijksche overstroomingen toegeschreven werden aan het smelten van sneeuw in Midden-Afrika. Stanley nu in zijn boek « THROUGH THE DARK CONTINENT » (1878) weerlegt deze stelling door er op te wijzen, dat de Nijl van zeer warme naar minder warme landen vloeit en dus het sneeuwgebied in geen geval is te zoeken aan de bronnen van den Nijl. Hij zegt letterlijk : « This way of resolving the difficulty is far the most specious, but most untrue. For by saying that the Nile flows from melted snow, it says nothing, for this river flows from Libya through the middle of Ethiopia and discharges itself into Egypt. how therefore since it runs from a very hot o a colder region, can it flow from snow ? »

Hierop laat de dappere Stanley dan een reeks bewijsvoeringen volgen. Is het nu waar dat de « gletschermelk » van den Ruwenzori niet veel veranderen zal aan de overstroomingen in het Nijldal, dan neemt dit toch niet weg, dat Stanley zich in 1878 vergiste in zijn besluit betreffende de aanwezigheid van sneeuw onder den evenaar ! Hoe wonderbaar ook, op zijn slotvraag heeft hij later zelf moeten antwoorden : « Yes, it flows from snow ! » De Ruwenzori stort inderdaad het sneeuwwater zijner blanke toppen in den Nijl! Wel is waar, langs talrijke omwegen ; zooals b.v. het water dat eerst het meer George vervoegt om verder in het meer Edward terecht te komen en zich door toedoen van de Similiki in het meer Albert te storten na dus twee maal en in verschillende richting den evenaar te zijn overgevloeid! Dit alles neemt niet weg dat de hoogste Nijlbronnen ongeveer vijf kilometer boven den zeespiegel liggen op een sneeuwberg die zich tot overmaat van tegenstelling onder den evenaar bevindt !

Henry M. Stanley en de Ruwenzori. Op 24 Mei 1888 bevondt Stanley zich aan den Zuid-Westelijken oever van het meer Albert tusschen Nsabé en Badzwa. Het is van daar uit dat hij tot zijn verbazing de besneeuwde kimmen ontdekte van een reusachtigen berg in Zuid-Oostelijke richting. Op zijn vraag gaven de inlanders hem een groot aantal namen op tusschen dewelke hij de benaming « RUWENZORI » verkoos als zijnde de meest in voege.

Vergissen wij ons niet, dan moeten die inlanders WALENDOE of BALOELOE zijn geweest. De echte beteekenis van het woord Ruwenzori moet dus worden gezocht in het Kilendoe of het Kiloeloe. De V.K.S. zal zich als het pas geeft met dit onderzoek gelasten. Reeds in 1875 kampeerde Stanley op de Oosterflanken van den Ruwenzori. De inlanders vertelden hem toen van de klimaatguurheid der hoogste kimmen en de koude die daar heerschte. Stanley geloofde hen toen niet. Overigens der Abruzzen zijn wetenschappelijken tocht ondernam, waren hem reeds een dertigtal bergbeklimmers vooraf gegaan. Merken wij althans op dat zijn voorgangers niet tot op de hoogste kimmen zijn geraakt, met uitzondering van J. J. David, die staande houdt in April 1904 tot op 5000 meter te zijn opgeklommen, maar die niet wetenschappelijk te werk ging. Hoe het ook zij, niemand van al die dappere sportmen beschikte over de modeluitrusting van den Hertog der Abruzzen. Deze heeft den berg zorgvuldig

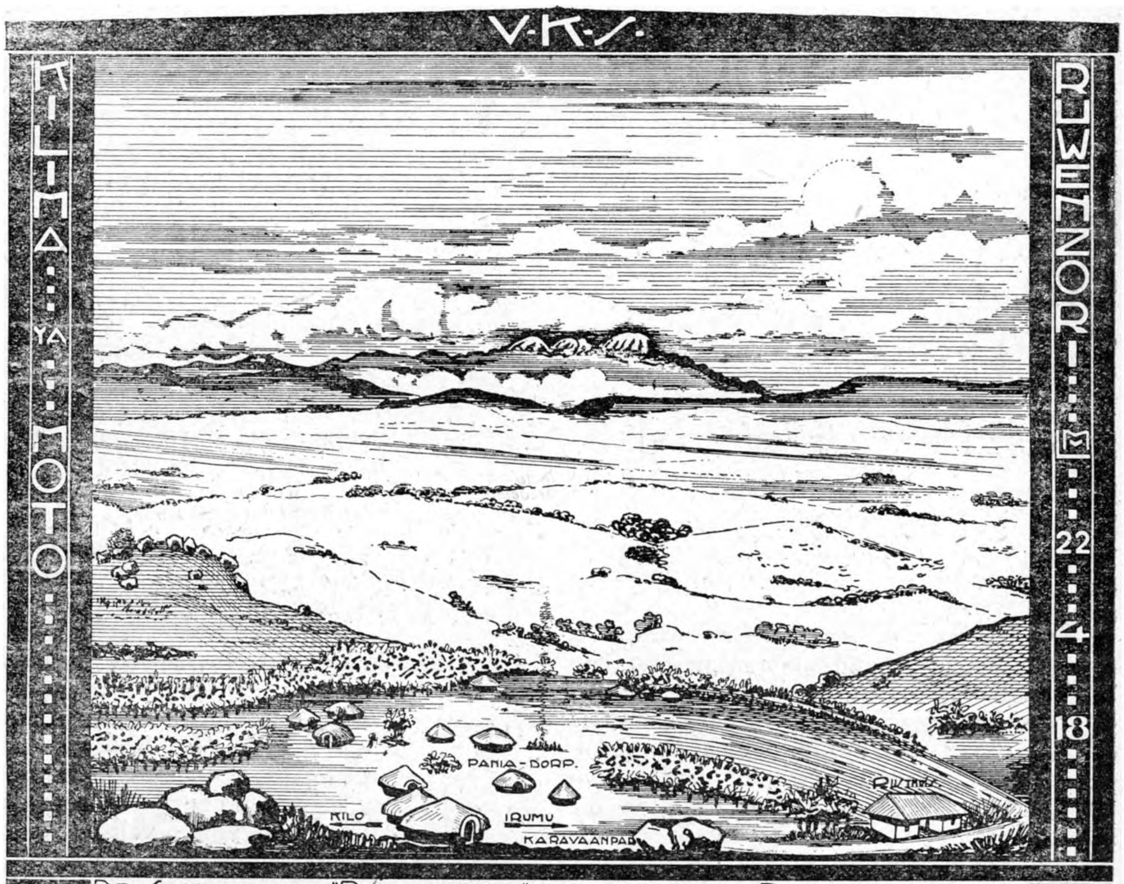

DE SNEEUWBERG "RUWENZORI" GEZIEN VAN UIT PANIA BIJ IRUMU.

waren, zooals dit bijna immer het geval is, deze kimmen met wolken omhuld! Na in 1889 bij toeval de belangrijkheid van de bergmassa te hebben ontdekt, stuurde hij zijn lieutenant, W. G. Stairs, op verkenning uit. Stairs beklom de Ruwenzori tot op 3.254 m., vanwaar hij duidelijk een der gletschers kon bespeuren. Bij gebrek aan middelen moest hij opnieuw dalen.

Na hem beklommen nog talrijke reizigers met min of meer goed gevolg de Ruwenzori. Toen dan ook in Juni 1906 den Hertog opgemeten en in kaart gebracht.

Het verhaal van den tocht, die plaats had gedurende de maanden Juni en Juli 1906 werd door D[r] Filippo de Filippi op prachtige wijze beschreven en later in het Fransch vertaald door Alfred Poizat. De Fransche vertaling « Le Ruwenzori » is in de Antwerpsche volksboekerij te verkrijgen.

Hoe heet de berg nu eigenlijk ? Het is door de mannen der wetenschap uitgemaakt dat de Ruwenzoribergen wel degelijk de

door Ptolemeus bedoelde «Monte Lunea» of maanbergen zijn, die door de Arabieren bekend stonden als « Djebel el Kamar » of « Kumr ». De Bakondjo kennen naar het schijnt de benaming « Ru-Nssoro » en de Wanyoro (Inlanders van Unyoro) moeten den naam « Rundjuru » kennen. De zendelingen die op de flanken van den Ruwenzori graan verbouwen, verzekerden mij dat Ruwenzori gelijk staat met Ru-Niuru en dat « Niuru » of « Nioro » een inlandsche benaming is voor mika. Vandaar dus « Mika-Berg » als beteekenis voor « Ruwenzori ». Spijtig genoeg kan ik dit alles moeilijk nagaan! Toen ik voor 't eerst over de Ruwenzori ging, was ik nog onbekend met de midden-Afrikaansche talen. Sir Harry Johnston, de toenmalige hoogcommissaris der Uganda-kolonie, die in 1900 de Ruwenzori beklom in gezelschap der heeren Dogget en Vale, heeft vruchteloos getracht aan de hoogste pieken hun inlandschen naam te geven. Hij noemt piek Semper : « Kiyanja » en een piek zichtbaar van uit de Mobuku-vallei noemt hij « Duwoni ». In Uganda draagt de Ruwenzori den algemeenen naam van « Gambaragara ». Lodewijk van Savoja geeft ons nog als inlandsche benamingen voor den hoogsten bergklomp : « Kanjangungwe » en voor piek Semper : « Ngemwimbi ». De zwarte kinderen van « Boela-Matari » noemen hem « Vuurberg » of « Berg van God ».

De Plantengroei op de Ruwenzori. Alwat op de aarde aan planten bestaat kan op Gambaragara groeien. Tusschen de mossoorten, de seneci, de boomvormige erica en dito varens, de stroobloemen, de viooltjes en het bamboesriet in, vinden wij een zeer volledige reeks van planten die ons bekend zijn, naast uitlandsche gewassen. In de omgeving groeien de europeesche graansoorten naast koffie,rubber, cacao en bananen. Kersen, peren, abrikozen, aardbeziën en tegenwoordig ook druiven gedijen weelderig naast oranjeappels, citroenen, vijgen, guaven, ananassen. Aardappelen naast arachides, koolen naast ricinus, enz. Een wonderland dus voor wat betreft het rijk van Moeder Flora !

De Ruwenzori-Fauna. Wat de Fauna betreft is het Ruwenzori-gebied eveneens goed voorzien!...... Van af den schuchteren haas die aan de Semliki leeft tot zijn gebuur den loggen olifant die er in kudden ronddoolt, is zoo wat eenieder aanwezig die in de dierenwereld zijn rolletje speelt.... Zoo vult er bij nacht « Bwana Simba », de leeuw, het gebergte met zijn indrukwekkend gebrul, terwijl meester «Mbogo», de buffel, het karavaanpad ten zeerste onveilig maakt en het logge neushoorndier zich een weg baant door het soms zeven meter hooge olifantgras! Waterbok, springbok, blesbok, impala rennen er in kudden van duizenden. Ook de lieve okapi maalt er zijn grasspruiten begluurd door den sluipenden luipaard. De vale slang bespiedt er de vette tortelduif, terwijl domme parelhoenen met een half dozijn te gelijk op den zelfden acaciatak zullen uitrusten! Voorwaar, het Ruwenzorigebied is een reusachtigen dierentuin !

De Menschen uit de Maanbergen. Even rijk is er het ras der tweevoeters vertegenwoordigd. De enkele blanken aldaar tegenwoordig zijn : Engelschen, Franschen, Italianen, Zuid-Afrikaners, Portugeezen. In de Missie van Toro is er zelfs een Wit-zuster geboortig uit onze goede stad Antwerpen. De Oosterlingen stuurden er Indiërs, Arabieren en Goaneezen naartoe. De negers zijn er vertegenwoordigd door herdervolkeren, landbouwers en jagers. De Bahima b. v. zijn herders evenals de Wa-Nioro. De Buganda zijn landbouwers, veefokkers en handelaars. De Batswa of Batikitiki zijn dwergen, wat hen niet belet uitsluitelijk te leven van de jacht op het groote wild dat zij overal opvolgen en bevechten.

De Ruwenzori op toeristisch gebied. Geen streek van midden Afrika is zoo wonderbaar rijk aan ongekunsteld natuurschoon. Van uit Busaïga, het hoogste punt van het karavaanpad, dat Toro met Irunu verbindt, ziet men eenerzijds het sprookjesland van Toro met zijn ontelbare blauwende bergen en kopjes al maar opdoemende tot aan den gezichteinder toe... Anderzijds ziet men de reusachtige Semliki-vallei (de inlanders zeggen « Similiki »), het gebied van olifanten en buffels. En in het verre verschiet de nevelige tint der blauwe bergen uit de Kilo-Moto goudstreek, het Eldorado van Belgisch-Kongo. Van op de Ruwenzori ziet men eenrzijds de uitloopers van het evenaarsbosch, het duistere oerwoud, even als de grenswateren van het Kongobekken. Anderzijds het onstuimige ijswater dat zich in ontelbare schetterende watervallen naar het vaderland van Toet-ank-amon spoedt. Geen landschap zag ik ooit met zulke emotieve eigenschap

DE RUWENZORIBERG
KONGO
UGANDA
PIEK UMBERTO 4815
EMIN BERG
PIEK JOLANDA 4769
GAMBARAGARA
PIEK VITTORIO EMANUELE 4901 M.
SPEKE BERG
PIEK MARGHERITA
5105 M.
STANLEY B.
PORTAL-ZUID-P.
BUJUKU
KICHUCHU
PIEK EDOARDO
BAKER BERG
ANTWERPEN
10 JUNI 1923
L. VAN MARCKE
PIEK WEISMANN 4663
LUIGI DI SAVOIA BERG
MAHOMA
EEN KILOMETER
BUJONGOLO LIGT OP
LATITUDE 0m 20 23" NOORD
LONGITUDE 30° 1' 34" OOST van GREENWICH
VOOR
VKS
DOOR L.V.M.
VERKLARING:
SNEEUWVELD OF GLETSCHER.
BERGMEER en STROOM
GLETSCHERPUIN MORENICO RECENTE
OUD GLETSCHER PUIN MORENICO ANTICO SPARSO.
AANGESPOELDE DALGROND ALLUVIONI FLUVIO LACUSTRI
OUD-PUIN GROND MORENICO ANTICO
KARAVAANWEG VAN DEN HERTOG DER ABRUZZEN
KAMPEERPLAATS
STERKE HELLING
BASALT
KALKSTEEN
GNEISS & MICASCHIST MET PEGMATIET GRANIET ENZ.
GROENE ROTSEN: ANFIBOLOSCHIST ANFIBOLIET DIABASIET ENZ.
WATERSCHEIDINGSLIJN IS TEVENS VOOR EEN GROOT DEEL DE GRENS TUSSCHEN KONGO & UGANDA
NAAR DE KARAVAANKAART VAN S.A.R. LUIGI DI SAVOIA DUCA DEGLI ABRUZZI 1906

pen. Maar genoeg daarover en sluiten wij met een brokje uit mijn reisboek.

Op trek rond de Ruwenzori. 21 April 1918, Karavaanpad van Kilo naar Irumu. Wij komen van Gombé-Niama (Koevleesch) en gaan naar Pania (Rat). Wij hebben het woud achter ons en komen in een prachtig open grasland. De dragers zingen :

Kabarega, Kabarega, De vriend van Mwanga
Kabarega, Kabarega, verjoeg Kasagama
Kabarega, Kabarega van Gambaragara
Kabarega, Kabarega, toog naar Uganda
Kabarega, Kabarega, bevocht de Wangereza (Bevocht de Engelschen in 1891)
Kabarega, Kabarega, de groote Bahima
O ! ! O ! ! Kabarega !

Op het einde van den zin, aan de woorden « Mwanga ». Kasagama, enz. stampen zij zoo geweldig met den voet tegen den grond dat mijn draagstoel er van davert. Het lied mijner Bahima dragers is hoekig en toch niet onaangenaam. Zij zingen het met hartstocht ! Zij willen dat de overige negers vernemen dat zij, Bahima, van hooger afkomst zijn en dat zij de kinderen zijn van een negerhoofdman die de blanken heeft durven bevechten. (Kabarega, Koning van den Ruwenzori (van Toro), evenals zijn bondgenoot Mwanga,, Keizer van Uganda, werden door de Engelschen naar de Scychelles eilanden verbannen). Nu klimmen wij naar omhoog. Overal prachtige vergezichten. Eens den berg op, zijn wij op het gebied van Pania. Vele beplantingen, bananen, kalanga (arachis), boonen, wilde spinazie, sombé enz. Kort gras. Aangenamen wind. Zeer gezonde berglucht. Overal dikke lava rotsen. Grond is zwart (verpulverde lava). Dikke brokken ijzererts en «pudding»-rotsklompen. Bevolking zeer vlijtig. Overal veldarbeid. Het negerhoofd is « Sultani Pania ». Hij is staatsdienaar en draagt de medalje of palata (plaat?). Deze streek schijnt mij uiterst voorbeschikt voor blanke nederzitting. Pania beschikt ook over een veestapel. Bij mijn aankomst trof mij het prachtig vergezicht. Een breed dal begrensd door steile heuvels en gansch op den achtergrond de logge massa van den Ruwenzori, wiens toppen bijna voortdurend in de wolken zitten !

Vraag : Wat is de naam van dien berg ?

Antwoord : « Vuurberg » bwana (Kilima ya Moto).

Vr. : Waarom vuurberg ?

Ant. : Omdat hij altijd in den rook baadt en in brand schiet zonder dat iemand hem aansteekt.

Vr. : Wonen er menschen op dien berg ?

Ant. : Jawel bwana, maar niet tot boven want als ge boven barvoets loopt verbrandt ge uw voeten.

Vr. : Is er vuur in den berg ?

Ant. : Dat weet ik niet bwana.

Vr. : Kent gij nog een anderen naam voor dien berg ?

Ant. : Neen bwana, maar sommige lieden noemen hem «Kilima ya Mongo » omdat zijn hoofd in den hemel steekt (Berg van den geest of van God).

Het rusthuis van Pania.

Het rusthuis van Pania is in riet(Olifant gras) en in puimsteenklei (zwarte aarde). Nochtans zijn de mierenhoopen in roode klei ; wat mij denken doet dat den ondergrond rood is zooals overal in zuid- en midden-Afrika. De toppen der heuvels zijn bedekt met zware Rotsklompen even als in Toro het geval is.

22 April 1918. Pania. Ik besluit een dag stil te houden en een waterverf schilderij van de Ruwenzori te maken. — Best gelukt. — Des avonds ondervraag ik den oudsten neger van het dorp. Ziehier ons gesprek :

Vraag : Baba, zeg mij den naam van den berg ginder over (kulé ngambo).

Antwoord : « Kokola » bwana !

Vr. : Bestaat er nog een andere naam ?

Ant. : Jawel, bwana, « Vuurberg » en « Berg van God » !

Vr. : Wonen er menschen op ?... Hoe heeten zij ?

Ant. : Menschen zijn er, zij heeten «Bamba» en klimmen niet hoog, aangezien zij wenschen bananen te verbouwen.

Vr. : Vroeger, maar niet zoo lang geleden als Kalakala's tijd (...de oudste tijd, in Antwerpen zegt men « in Seminis tijd ») ...heeft een blanke die berg « Ruwenzori » genoemd... kent gij dien naam ?

Ant. : Neen bwana, maar men kent veel hoofden aan dien berg. Het grootste hoofd heet « Kokola » (Kokora), het tweede grootste is « Dzolia » (Dzoria). Het kan zijn dat de Bahima hem « Dzori » heeten (Ofkosso, Mahema anamwita yé Dzori)

Vraag : Kennen de Bantu den naam van den grooten blanke die vroeger deze streken bezocht ?

Ant. : Ja, bwana, hij was Ingereza (Engelschman) en zijn karavaan was zeer groot

en hij bezat zooveel dragers als er hier grassprieten in het veld staan. Goederen had hij (Mali iko). Zijn naam was « Bribassa». (Bribassa... alias Abruzzi ?) Voor wie iets afweet van Bantutalen is de verminking van « Abruzzi » tot « Bribassi » en zelfs « Bribassa » zeer mogelijk.

Vr. : Wat beteekent die naam ?

Ant. : Dat weet ik niet Bwana, hij noemde zichzelf aldus. Geen enkele blanke kwam vóór Bribassa in deze landen. Boela-Matari kwam lang na hem.

De inlanders van Pania zijn Babira... Sneeuw wordt door mijn dragers genoemd: « Kitu kêpê » (Kitu : zaak... kêpê : ?) Ofwel... Witte steenen.

Tot mijn groot leedwezen moet ik hier stoppen... en toch, ik had nog zoo machtig veel te vertellen... Tot ziens dus, in het orgaan van V. K. S.

L. VAN MARCKE,
Leider van den
Vlaamschen Kolonialen Studiekring.

Het Fotografeeren in de Tropen.

—«»—

Wie naar de tropen gaat en wil reageeren tegen de afmattende verveling, wie wenscht mensch te blijven, zoek een degelijk middel tot ontspanning. Zulks is hier zeker het photografeeren.

Maar pas is men in het warme land gekomen of daar beginnen de tegenslagen. Geen enkele opname is goed. Een verblindend licht ; natuurlijk een belichting van 1/100 seconde en... een slecht resultaat.

Men zoekt, men tast opnieuw. Het diafragma wordt steeds verkleind, de snelheid steeds vergroot en... toch is het resultaat er niet beter om.

Weet men nu echter eenmaal, dat alhoewel het licht verblindender is voor het oog, de chemische stralen minder sterk zijn, dan heeft men den sleutel van het raadsel vast.

Nu heeft de ervaring me geleerd, dat men in de tropen gemiddeld viermaal zoo lang moet belichten als in Europa.

Dus moet men in een tropisch klimaat lenzen gebruiken met een grootere lichtsterkte dan elders,wil men momentopnamen maken.

Wie niet goed op de hoogte is en dus nog niet meester van zijn toestel moet nooit naar de tropen gaan met lenzen, waarvan de lichtsterkte minder dan f : 6, 8 is. Liefst neme men f : 4,5.

Men moet het euvel van een langere belichting door de keus der lenzen niet weren door snelwerkende platen te nemen. Men bedenke dat snelwerkende platen hoogst gevoelig zijn en dus met de grootste voorzichtigheid en vakkennis moeten behandeld worden. Nu is een echte donkere kamer in de tropen nog zeldzamer dan een witte raaf.

Wat dus bij het opnemen een goede hoedanigheid was, wordt een slechte bij het ontwikkelen.

Neemt dus een lichtsterke lens en gewone platen. Gevaert rood etiket is zeer aan te bevelen.

Men vreeze vooral niet met langzaamwerkende platen opnamen te doen ; immers in het algemeen kenmerkt zich een tropisch landschap door zijn onbewogenheid. Op elken fotograaf maakt het den indruk, alsof het zeggen wil : « Ik ben steeds gereed om getrokken te worden. » Zelden komt er een blad in beweging. Wat kan men meer verlangen.

Met een lichtsterkte van f: 6,8 hoeft men bij momentopnamen, van 1/25 seconde nooit voor overbelichting te vreezen.

Is de opname goed gelukt, dan moet men nog de foto ontwikkelen.

Dit is nu geen kleinigheid in de tropen, want alle platen en papieren zijn uit den aard der zaak met een gelatinelaag voorzien en in de tropische hitte laat die wel eens los. Ja, het is zelfs heel moeilijk om te vermijden, dat ze loslaat. Niets is onaangenamer dan een mooie plaat in zwarte slijmerige stukjes in het bad te zien rondzwemmen en per slot van rekening een vies vuil glas in de hand te houden.

Na een paar zulke ontgoochelingen werpt men alle fotografische platen en papieren voorgoed in een hoek om slechts met spijt aan de verloren moeite en tijd terug te denken.

Wil men nu dit euvel verwijderen, dan moet men in de eerste plaats nooit anders als zuurfixeerbaden gebruiken, omdat die een verhardenden invloed hebben.

Doch hiermee is men niet altijd gered ; meestal moet men nog tot andere kunstgrepen zijn toevlucht nemen.

Het beste is vóór het fixeeren de platen in een verhardingsbad te brengen. Zeer aan te bevelen zijn in dit opzicht één der volgende oplossingen.

1° Water 100 cc.

Formaline 5 cc.
2° Water 100 cc.
Aluin 8 gram.
Keukenzout 5 gram.
3° Water 100 gram.
Chroomaluin 1 gram.
Keukenzout 5 gram.

De platen moeten 5 tot 10 minuten in één van deze baden verblijven, liefst voordat ze gefixeerd zijn.

Van deze 3 oplossingen heeft de eerste n. l. 5°/° Formaline me steeds de beste resultaten gegeven. De aluinbaden geven een neerslag op de gelatine en om dit te voorkomen moeten de platen goed gewasschen en met een dot watten afgewreven worden.

In de meeste gevallen echter streeft men er naar zoo vlug mogelijk te werken en het uitspoelen en afwasschen van platen met aluinbaden behandeld duurt langer dan gewoonlijk het geval is.

Daarbij is het verschil in temperatuur handelde plaat in het directe zonlicht drogen, zoodat men na 15 minuten een kurkdroge plaat heeft, die tegen alle gewone behandelingen bestand is en niet meer zorgen vraagt dan een film.

Men kan natuurlijk ook ijs in de baden doen, maar dat heeft veel nadeelen. IJs is niet altijd te verkrijgen en smelt zeer vlug. Heeft men na lang wachten eindelijk ijs bekomen, dan begint het ontwikkelen. In den beginne zijn de baden te koud en op het eind zijn ze te warm.

Daarbij is het verschil van temperatuur der verschillende baden dikwijls veel te groot en ziet men allerhande blaasjes en rimpels in de gelatine te voorschijn komen.

Daarom lijkt het mij veel beter de temperatuur te nemen, zooals ze is en hardingsbaden te gebruiken. Zelf heb ik er steeds goede resultaten mee verkregen.

Wanneer men tot het positief proces overgaat is een verhardingsbad in warme landen eveneens gewenscht. Bij gebruik van een kleurfixeerbad moet men harden, nadat het negatief erin geweest is.

Buitengewoon gemakkelijk zijn de zelfkleurende papieren, o. a. Ronix van Gevaert.

Tot nog toe heb ik de Ronixpapieren in gewone fixeernatron gebruikt.

De verschillende tinten, die men naar gezegd wordt kan verkrijgen zijn me dus niet bekend, maar het groote voordeel van deze platen is dat men op reis juist met één enkel bad en vlug een aangename tint kan verkrijgen.

Het spreekt vanzelf, dat wie echter fijn wil werken, gescheiden kleur- en fixeerbaden gebruikt en kunstlichtpapier en daarmee prachtige resultaten bereikt. Voor zulke foto's moet men echter over veel tijd en een goede donkere kamer kunnen beschikken, wat op reis meestal niet het geval is.

P. v. O.

Onze Gezelschapsreis naar het Gr. Hert. Luxemb.

Te Echternach

Daar de Gezelschapsreis van V.T.B. naar het Groot Hertogdom Luxemburg op Pinksteren niet is doorgegaan, zal het reisplan, zooals vermeld in het nummer van 1 Mei 1923, op den laatsten dag een kleine wijziging ondergaan. Op dezen dag zullen de deelnemers voor de a.s. reis op 21, 22, 23 en 24 Juli naar eigen goeddunken over den voormiddag beschikken. Immers het gaan zien naar de Springprocessie vervalt,daar deze slechts den 2e Pinksterdag uitgaat. Om nu den vrijen tijd, zoo nuttig en zoo aangenaam mogelijk door te brengen achten wij het niet van belang ontbloot indien wij aan de deelnemers van deze reis een kleine wegwijzer door de stad Echternach aangeven, en voor hen die er dan nog lust toe gevoelen een kleine wandeling buiten de stad.

Als uitgangspunt voor de wandeling door Echternach, — welke door hare bijzonder mooie en gunstige ligging een centrum is voor heerlijke uitstappen in het zoogenaamde Luxemburgsche Zwitserland — nemen wij het station. Door de Bahnhofstrasse bereiken wij aan het einde van deze, links ombuigende straat, de Groote Markt, waar zich het huidige stadhuis bevindt, de *„Dingstuhl"* (voorheen het Schepengericht, zie foto in Toerist van 15 Mei). Dit gebouw dateerende uit de 15e eeuw, is thans in zijn vroegeren staat hersteld. Tegenover dit in geschied- en bouwkundig opzicht zeer belangrijk overblijfsel der middeleeuwen verheft zich het oude stadhuis *„Unter den Steilen"* genaamd. Wij volgen nu de Bergstrasse. Midden in deze straat, voorbij het hotel „Zum Hirsch" of „du Cerf" zien wij aan den linkerkant een trap die naar de *Parochiale Kerk van Sint Pieter en Paulus* leidt (van op het heuveltje mooi uitzicht over de velden). Deze kerk in Romaanschen stijl is een van de oudste gebouwen van Luxemburg. Wij keeren terug naar de Bergstrasse, slaan verderop links de Sauerstrasse in naar de *„Sauerbrug"* waarvan de pijlers hoogstwaarschijnlijk van Romeinschen oorsprong zijn. Midden op deze brug, die Echternach met het Duitsche dorpje Echternachbrücke verbindt, staat het beeld van den Luxemburgschen historicus *Bertels*. Verder door,op het Duitsche gebied, een weinig links van den weg staat het kruis van waar, na een prediking, de Springprocessie vertrekt.

Terugkomende op Luxemburgsch gebied, gaan wij rechts af, langs de Brückestrasse, daarna links af door de „Kack" en staan weldra voor de Groote Poort van het College (oude gebouwen, vroeger toebehoorende aan de Abdij). De speelplaats schuinsrechts overstekende bereiken wij het *Park*, waarin vlak bij het water, zich een zeer smaakvol vijfhoekig in rococostijl opgetrokken *Paviljoen* verheft (op het terras aardig uitzicht op de Sauer). Wij keeren terug naar de Kack. Links is het Hos-

pitaal, rechts de Gendarmerie en verder achter een afsluiting *de fontein van St-Willebrordus*. Door de Schule- en Klosterstrassen staan wij weldra voor de oude Abdijkerk *„Basiliek van St-Willebrordus of Klusterkirche"* genaamd. Links van deze liggen de gebouwen van de vroegere *Benedictijnerabdij*, met mooien gevel uit de 18e eeuw. Door de straat tegenover de Basiliek bereiken wij weer het station.

* * *

Voor hen die nog over voldoenden tijd beschikken en niet te vermoeid zijn is een klimtochtje naar de op Duitsch gebied tegenover Echternach gelegen *Liboriuskapelle* ten zeerste aanbevolen. Vandaar uit heeft men een zeer mooi gezicht op stad en dal.

UITGANGSPUNT : Het kruis te Echternach-brücke.

WEGWIJZER : roode streep.

Na een zeer steile beklimming op den Ernzerberg komt men weldra aan den „Grossen Gracht" (bergkloof met afsluiting). Prachtig vergezicht. Een weinig verder van dit punt vertrekken van den hoofdweg 2 paden. Het linkerpad wordt genomen. Na een 100-tal passen aan den rand van het bosch splitst de weg zich weer. Het rechter naar boven voerende pad wordt nu gevolgd en na een 15tal minuten is de Liboriuskapelle bereikt. Van hier uit een overheerlijk panorama op Echternach.

Met dezen uitstap is ong. 2 uur gemoeid.

J. C.

GEZAMENLIJKE V.T.B. UITSTAP NAAR AALST, HEKELGEM, AFFLIGEM EN ASSCHE.

Op 15 Juli. Bijeenkomst aan de statie te Aalst om 10 uur.

Bezoek aan het Belfort (museum en beiaard), het Begijnhof en de prachtige hoofdkerk (talrijke kunstschatten.)

Te *14.10 u.* aan de Zeebergbrug, vertrek naar Hekelgem. Bezoek aan het „ Zandtapijt " (herberg), *eenig in het land*. — In de abdij Affligem bezoek aan kerk, sakristij, boekerij en puinen. Orgelconcert door den reeds gunstig bekenden toondichter Dom Augustinus Verhaegen, leerling van Tinel en Aug. Deboeck. Gewijde zangen van Vlaamsche Componisten door kunstzanger-baryton Jef Ariën.

Te *16.40 u.* met den tram naar Assche (Markt). Bezoek aan de mooie kerk met wijdvermaard, eigenaardig Christusbeeld. — Kennismaking met de fijne „Asschekoeken". Te voet naar het prachtige uitzicht, op den Steenweg naar Edingen (2,5 km.) Schoonste vergezicht van Vlaamsch-Brabant op Brussel en op de Dendervallei tot Ninove en Geeraardsbergen. Terug naar Assche (Staatstatie).—De leden die over Denderleeuw naar huis moeten, gaan beter te voet naar Ternat (2 km. mooie weg) op de lijn Brussel-Gent.

Voor de fietsers : Brussel-Aalst : 26 km.
Gent-Aalst : 27 km.
Aalst-Assche : 12 km.

Treinen : Brussel 9,20 u.
Gent (St. P.) 9.40 u.
Mechelen 8,50 u. over Dendermonde
Leuven 8,23 u. „
Antwerpen (Zuid) om 7.44 u.
Dendermonde om 9.30 u.

's Avonds : te Ternat : 19.49 naar Denderleeuw en verder.
te Assche : 19,21 u. of 20.12 u. naar Dendermonde, 20.56 naar Brussel.

N.B. — Den 15 Juli is het ook nog Groote Kermis te Aalst (o.m. jaarlijksche kunst-tentoonstelling.)

GEZAMENLIJKE UITSTAP NAAR BELŒIL PER AUTO-CAR.

Onze lezers herinneren zich het artikel over de prachtige parken van Belœil, verschenen in het nummer van 1 April ll. Een éénige gelegenheid wordt hun aangeboden om die meesterwerken van tuinbouw te gaan bezichtigen onder de leiding van den heer *Jos. Joos*, op

Zondag 5 Augustus 1923.

Vertrek te Brussel (Rogierplaats) om 9.15 uur per auto-car langs Hal naar Bergen (bezoek aan de stad en middagmaal). — Om 12.30, vertrek naar Belœil. Bezoek aan de parken en tuinen. Koffie met kramiek. Om 16.30 uur, vertrek naar Edingen. Bezoek aan het park van den hertog van Arenberg. Aankomst te Brussel rond 20 uren.

Voorwaarden. — Het getal deelnemers wordt beperkt op 30. — Inschrijving te nemen op het Secretariaat *vóór 20 Juli*, met toezending van het bedrag : 50 frank, te storten op postcheckrekening nr 93627 (Frans Neyes).

In dit bedrag is alles inbegrepen, behalve de reis tot Brussel. Bij genoegzame deelneming kan echter die reis tegen verminderden prijs geschieden.

De Kommissie van Toerisme behoudt zich het recht voor een tweede auto car te laten rijden, indien het aantal deelnemers de zestig bereikt.

Bij uitzondering mogen ook de niet-leden dezen uitstap meêmaken.

BOEKBESPREKING.

De oorspronkelijke taal der Sango-Bongo-stammen, door Edmond Verbrugge. Uitgegeven door Morgenrood, te Gent-Ledeberg.

Dit werkje zal, naar wij ons voorstellen, allerbest te pas komen bij de studie der taalkaart van Afrika. Het bezorgt ons inlichtingen over de streek der „half-Bantu"-volkeren. De Sango-Bongo verblijven inderdaad op de taalgrens tusschen de Bantu-volkeren en de Noord-Afrikaansche, of juister nog de Soudaneesche stammen. Wij zullen het in het Orgaan van V.K.S. verder bespreken.

Naar wij vernemen zal binnenkort een nieuw en belangrijker taalkundig werk van Edmond Verbrugge het licht zien. Onze beste gelukwenschen op voorhand.

Lode Van Marcke.

VAN HET SECRETARIAAT

VOOR DE ZOOVEELSTE MAAL.

Personen, welke van adres veranderen, moeten niet alleen het secretariaat hiervan op de hoogte stellen, doch eerst en vooral het postkantoor hunner omschrijving.

EEN PRACHTBOEK.

In de reeks „ Steden en Landschappen " verscheen zoo pas het tweede deel „ *Mechelen* ". Ieder V.T.B-er moet dit prachtboek in zijn boekerij bezitten ; voor de leden 6,50 fr., voor niet leden 7,50 fr.

ONZE STATUTEN.

De statuten van den Vlaamschen Toeristenbond, als vereeniging zonder winstgevend doel, verschenen in het Staatsblad van 8 Juni 1923.

Dit is dus reeds een flinke stap voorwaarts.

In ons volgend nummer zullen wij de publikatie ervan beginnen.

VOOR DE FIETSERS.

Waarschijnlijk zullen wij zeer binnenkort in staat zijn mededeeling te doen omtrent eene oplossing inzake het grensverkeer met *Frankrijk*.

Bij het overschrijden der Hollandsche grens, hebben de fietsers bij het verlaten van ons land hun fiets te laten „looden" ; op het eerste Nederlandsche tolkantoor wordt hun een kaart voor vrij fietsverkeer afgeleverd.

Onze Gezelschapsreis naar 't Groot-Hertogdom Luxemburg.

De staking van het spoorweg-personeel heeft onze reis gedurende de Pinksterdagen verhinderd. Tot onze groote spijt zagen wij ons verplicht de talrijke deelnemers het bedrag hunner storting terug te zenden. De Kommissie van Toerisme gaf echter den moed niet op en begon opnieuw den arbeid om de reis in te richten voor de maand Juli. Hier volgen thans de laatste regelingen voor die reis welke — gezien de omstandigheden — eenigszing gewijzigd, doorgaat op

21-22-23 en 24 Juli 1923.

Voorwaarden. — Het getal deelnemers wordt beperkt tot 40.

Toetredingen, met volledig adres, te zenden aan het Secretariaat *vóór 8 Juli*, met gelijktijdige storting op postcheckrekening nr 93627 (Frans Neyes) van het noodige bedrag.

De prijs is vastgesteld op *195 frank* per persoon *met inbegrip van de reiskosten van Brussel uit en terug*, kosten van verblijf, eetmalen, bezoeken aan burchten, begeleiding van gidsen, autorit, enz. De reis geschiedt in 2de klas wagen. Alléén de reiskaart van de verblijfplaats (Antwerpen, Gent of elders) tot Brussel en terug valt ten laste der deelnemers.

Gezien de buitengewone voorwaarden, blijve niemand achter! Doch opgepast voor het te laat toetreden!

Programma. — Vertrek op *21 Juli*, uit Brussel (Noord) om 9,24 uur. De deelnemers uit de beide Vlaanderen en Antwerpen zorgen er voor tijdig te Brussel te wezen; die van Leuven en Tienen en uit Limburg nemen den trein te Leuven om 9.59 uur, te Tienen om 10.22 uur, te Luik om 11.38 uur.

Aankomst te Clerf om 16.08. — Wandeling door Clerf en bezoek aan het Oude Slot. Gezamenlijk avondmaal.

Zondag 22 Juli. — Bezoek aan de Benedictijner Abdij van St Maurits van Clerf (mis om 10 uur). — Gemeenschappelijk middagmaal om 12 uur.

Om 13 1/2: Autorit langs Dasburg door het Urdal naar Echternach. — Bezoek aan het versterkt kasteel van Vianden. — Gezamenlijk avondmaal en nachtverblijf te Echternach.

Maandag 23 Juli. — Om 9 uur: Wandeling door Klein Zwitserland, van Echternach naar Berdorf (Paviljoen - Wolfsschlucht - Aesbach - Labyrinth - Hohlay). — Om 12 uur: Middagmaal te Berdorf. — Om 14 uur: Voortzetting van de wandeling door Klein Zwitserland (Wehrschrumschluff-Hölle-Sieuwenschluff-Casselt-Grundhof).

Om 18.18 uur: Trein naar Echternach.

Om 20 uur: Avondmaal.

Dinsdag 24 Juli. — Om 8 uur: Bezoek aan Echternach en wandeling naar de St Liboriuskapel op den Ernzerberg.

Om 12 uur: Middagmaal te Echternach.

Om 13.04 uur: Vertrek per trein langs Luxemburg naar Brussel.

Aankomst te Brussel (Noord) om 22.00 uur.

De V.T.B. behoudt zich het recht (tegen terugbetaling) de reis niet te laten doorgaan bij onvoldoende belangstelling. Na 12 Juli kunnen wij geen afschrijvingen meer aanvaarden van personen die zich alsdan nog zouden terugtrekken, omdat dan reeds overal hunne plaats verbehouden werd. — De V.T.B. is niet verantwoordelijk voor onregelmatigheden die zich buiten zijn toedoen mochten voordoen.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk)

Op 15 Juli :

Gezamenlijke V.T.B.-Uitstap naar Aalst, Hekelgem, Affligem en Assche.

Deelnemers uit Gent, Brussel, enz. (per spoor en per fiets) zie ook op blz. 205.
Bijeenkomst te Aalst om 10 ure voor het station ; bezoek aan de stad ; te 14 u. 10 vertrek naar Hekelgem.
Zie nadere inlichtingen elders in dit nummer.
Alle V.T.B-ers op post !!

Van 21 tot 24 Juli : Gezelschapsreis naar het Groot Hertogdom Luxemburg. (Zie elders in dit nummer).

Op 5 Augustus

Gezamenlijke V. T. B.-Uitstap naar Beloeil. (Zie elders in dit nummer)

Van 7 tot 18 Augustus

Reis naar de Pyreneën. (Zie de noodige inlichtingen in het nummer van 1 Juni l.l. blz. 170.

Antwerpen

Op 8 Juli bezoek aan Lier.

Bijeenkomst om 13 1/2 u. vóór het station. (De leden V.T.B. uit Antwerpen vertrekken met den trein om 12 u. 44).
Bezoek aan de schilderachtige stad (begijnhof, museum, enz.) en wandeling naar het hof van Ringen.
Terugkeer uit Lier om 19 u. 45.

Fietsclub-Antwerpen

8 Juli. Vertrek te 9 u. Hoek Belgenlei, Lange Leemstraat, langs Borsbeek, Vremde, Ranst, Broechem naar Lier.
Bezoek aan deze mooie stad en haar omgeving.
Leden fietsers, die den tocht niet zoo vroeg meemaken, vertrekken om 12 u. 1/4 aan de Berchemsche Kerk, rechtstreeks naar Lier, waar wij ons allen om 13 1/2 u. vereenigen.

Antwerpen

Op 12, 15 en 19 Augustus uitgang van den prachtigen Juweelenstoet.

De aandacht der afgevaardigden wordt hierop gevestigd ; opdat zij reeds van nu af het noodige doen om groepsreizen tegen verminderden prijs in te richten.

Brugge.

Op 1 Juli : Heerlijke waterreis naar Walcheren met de stoomboot *„Pieter De Coninck".* Vertrek uit Brugge (haven) om 8 uur. Aankomst te Vlissingen om 11 $^1/_2$ uur. Er is gelegenheid per electrischen tram een bezoek te brengen aan Middelburg. Terugkeer uit Vlissingen om 17.30 uur. Aankomst te Brugge om 21 uur.

Eenzelvigheidsbewijs vereischt. De prijs is vastgesteld op 10 fr. voor de leden, op 12 fr. voor de niet-leden. Men schrijft van heden af in met onmiddellijke betaling bij Mejuffr Gerarda Dupont. Genthofstraat, 25, Brugge. Daar het aantal deelnemers beperkt is, haaste men zich tijdig te laten inschrijven.

In geval van slecht weder gaat de reis niet door en behouden de inrichters zich het recht voor, andere schikkingen te treffen. Desgevallend wordt het inschrijvingsgeld terugbetaald.

Brussel

1 Juli. Uitstap naar Zevenborren : Bijeenkomst aan de Zuidstatie om 7 1/2 u. Vertrek naar Loth om 7.47 u. (prijs 0.90 fr.) Van Loth te voet langs de Zennevallei naar het Sanatorium van Alsemberg „Bruinepot" Dworp (6 kil.) Zevenborren (5 kil.) pic-nic (gelegenheid tot hengelen, roeien, zwemmen).

Ongeveer 4 uur terug naar Zevenborren langs een mooie weg, die ons leidt naar de halte van Noucelles, waar men den trein neemt voor Brussel om 19.59 u. Prijs 2 fr.

VERVOLG UITSTAPPEN

Op 15 Juli. Uitstap naar Aalst, Hekelgem, enz. (Zie bijzonderheden op blz. 205) Vertrek per spoor van Brussel-Noord om 9.20 u.

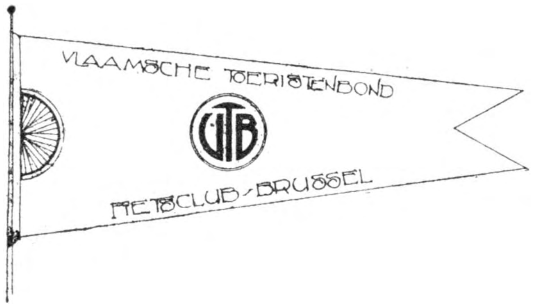

OP 1 JULI: Prachtige fietstocht naar ZEVENBORREN (zie hierboven.) Ook geschikt voor Dames. Plaats van samenkomst: aan de Zuidstatie te Brussel, om 8 ure.

OP 15 JULI: Fietstocht naar AALST, enz. (zie hierboven). Samenkomst bij de statie van Berchem St. Agatha. Vertrek om 8 ure.

Gent.

Prachtige Boottocht op de Leie op 1 Juli; V.T.B. Gent richt op 1 Juli een boottocht in naar St-Martens-Latem, ter gelegenheid van de 50^{e} opvoering van Jozef in Dothan, dat aldaar in open lucht wordt vertoond door het „Vlaamse Volkstoneel".

De leden van V.T.B., die aan dit boottochtje wenschen deel te nemen, zenden onverwijld hun toetreding aan een der volgende adressen:

Voor St. Amandsberg: Dr J. Goossenaerts, Molenstraat, St. Amandsberg.

Voor Ledeberg: dhr. B. Bombeke, Florastraat, 2, Ledeberg.

Voor Gent: dhr. H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent; dhr. Braem, Drongensche Steenweg, 108, Gent.

Afvaart om 9 ure op de Lindelei; knapzak mede; terug te Gent voor de duisternis invalt.

Prijs voor de boot met inbegrip eener kaart 2^{e} plaats voor de vertooning: voor de leden 5.25 fr.; voor niet-leden: 7.50 fr. Het aantal plaatsen is beperkt.

De V.T.B-ers welke per buurtspoorweg reizen nemen den tram op de Begijnhoflaan aan het standbeeld van Guislain; vertrek om half drie; afstappen te Baarle-Veer. Padvinders zullen hen aldaar opwachten. Deze belasten zich ook met het bewaken der fietsen in een daarvoor speciaal opgeslagen tent.

Onze leden V.T.B. hebben op alle plaatsen voor de vertooning recht op een vermindering van 25 o/o op vertoon hunner lidkaart; prijzen: 1^{e} plaats: 6 fr.; 2^{e}: 4 fr. en 3^{e} 2 fr.

V.T.B-ers op post:

Fietsclub-Gent

Op 15 Juli: Uitstap naar Aalst, enz. Bijeenkomst te 8 u aan de brug Keizerpoort, Brusselsche Steenweg.

Op 22 Juli: Fietstocht naar Meirelbeke, Munte, Baaigem, Gavere, Eeke, (ongev. 35 Km.) Vertrek om 8 1/2 u. aan de bruggen der Keizerspoort (Brusselsche Steenweg). Terug in de stad om 12 ure. *Fietsers en Fietsters op post!*

Op 29 Juli: Bezoek aan het Museum van Oudheden onder bekwaam geleide.

Leuven

Op 15 Juli: Deelname aan de gezamenlijke uitstap naar Aalst, enz. (Zie vóor bijzonderheden hierboven).

De leden van Leuven die wenschen deel te nemen aan dezen uitstap, zijn verzocht vóór 4 Juli hun naam op te geven, teneinde vermindering te kunnen bekomen op het spoor.

Maandag 2, Dinsdag 3 en Woensdag 4 Juli, zal er telkens van 7 u. tot 8 1/2 u. iemand de inschrijvingen aannemen in ons lokaal, „Hotel St-Jean" Statieplaats. Buiten deze uren inschrijving doen bij Mr Frans De Smedt, Diestsche Steenweg, 40.

Maria-Aalter

Op 15 Juli uitstap naar de Zeekust: Vergadering vóór 't vertrek bij B. Van Parijs, Dorp, 66, om 7 1/2 u. stipt 's morgens. Per fiets naar Brugge, Zeebrugge, Blankenberge. Wenduine, Den Haan, Breedene, Oostende. 's Avonds terugkeer per trein. Inschrijvingen te bekomen tegen 7.50 fr.

Voor alle verdere inlichtingen zich wenden tot M. Steyaert, bediende, Dorpstraat, 73, Maria-Aalter, afgevaardigde.

DE TOERIST

V.T.B.

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 14 — 15 Juli 1923

Ter gelegenheid van Gulden Sporendag

Kortrijk, de stad onder wier muren de overwinning van 11 Juli werd bevochten, toont aan den bezoeker enkele oude en moderne monumenten, welke aan dit roemrijk feit herinneren. Zoo b. v. de collegiaalkerk van Onze Lieve Vrouwe, gebouwd kort voor den beroemden veldslag en aan wier gewelf de gulden-sporentrofeeën werden opgehangen, en meer rechtstreeks de gebeurtenissen commemoreerend, het monument en den triomfboog, beide op den voormaligen Groeningerkouter opgericht.

De Groeningerkouter — kouter van het latijnsch cultura beteekent in Oost- en West-Vlaanderen een betrekkelijk hoog gelegen bebouwde vlakte — is gelegen ten Oosten van Kortrijk en was begrensd ten Noorden door de Leie, ten Westen door de grachten van den grafelijken burcht, welke zich toen vlak achter de Onze Lieve Vrouwekerk bevond, ten Oosten en ten Zuiden door eene kleine beek, de bekende Groeningerbeek. Tegen dezen waterloop bevondt zich het Groeningerklooster, een vrouwenstift, gesticht door Beatrijs, zuster van Gwijde van Dampierre en waar Onze Lieve Vrouw onder de benaming van Groeninge speciaal werd vereerd.

Thans is de Groeningerkouter ingenomen door een der nieuwere wijken van Kortrijk. Aan de Westzijde verheft zich de triomfboog in 1908 opgetrokken naar de plannen van architekt Vierin. De opvatting is wel erg romantisch : een breede spitsbogige poortopening en als bekroning van het geheel een komplex van torentjes en tuinen dat erg aan den omheiningsmuur van het Gentsche Gravensteen herinnert. Even boven de opening prijkt het Vlaamsche wapen, benevens het opschrift Groeninge.

C. L.

Eene wandeling door Aalst

—«»—

De eerste vermelding van Aalst in openbare akten klimt op tot het jaar 870. Galbertus, tijdgenoot van Karel den Groote, spreekt er van als van een besloten stad, en wij weten dat zij reeds in 1127 roemde op eene omheining, voorzien van 6 poorten en 9 sterke torens. Deze werd na de belegering en inname der stad, door de Franschen, in 1667, op bevel van maarschalk Turenne, vernietigd.

Onder de merkwaardigste gebouwen komt vooreerst de hoofdkerk van Sint-Martinus in aanmerking. Zij verving, in 1480, de O. L. Vrouwkerk, door een hevigen brand vernield. De bouwmeesters van den huidigen tempel waren Jan van Wouwe, Herman en Dominicus de Waghemakere,

de architekten der Hoofdkerk van Antwerpen, en Laurens Keldermans. De godsdienstoorlogen hadden het gevolg, dat de werken in 1566 werden gestaakt. Niettemin

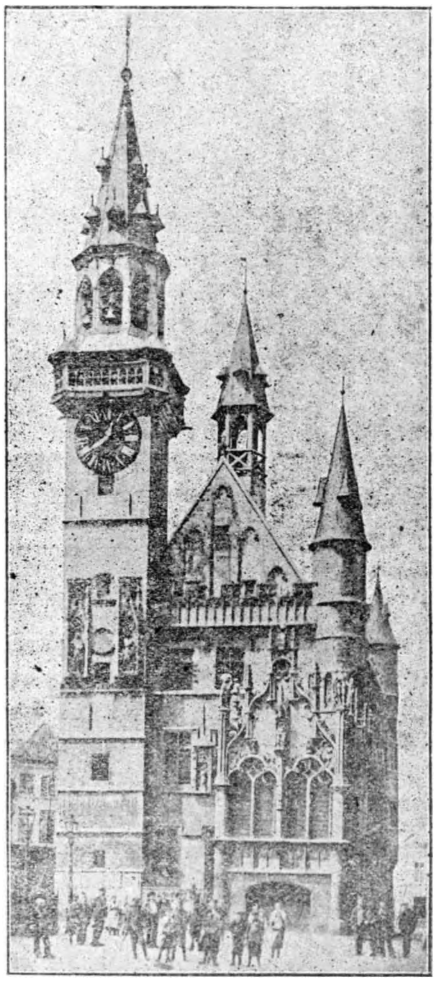

Aalst. Het Belfort.

heeft de kerk nog eene lengte van 60 meter op een breedte van 34 meter. Zij bevat eene schatkamer, waarin eene remonstrance berust van 250.000 fr. waarde en andere juweelen ; een Sakramentstoren, grafzerken, o. m. die van Dirk Martens, schilderstukken van Rubens, Otto van Veen, de Crayer, van Cleef, de Hase, Maes, Thijs, Bouckhorst, de Liemaeker, Meganck, enz. Men vindt er niet minder dan 22 kapellen en altaren.

Eenige stappen van hier, op de Groote Markt, verrijst het oud Schepenenhuis.

Als « steen », dit is versterkte heerenwoning werd het in den loop der XIIIe eeuw opgetrokken ; in 1360 gedeeltelijk verwoest door de Gentenaren onder Lodewijk van Male werd het gedeeltelijk in het begin der XVe eeuw heropgebouwd. Het belfort kwam alsdan tot stand. Op een zijner gevels prijkt de leuze der stad « Nec spe, nec metu » noch door hoop, noch door vrees, met het valsch jaartal 1200. De XVe eeuwsche bouw werd geleid door Jan van Coetsegem. Het inwendige dient thans tot stedelijk **museum van oudheden**, toegankelijk voor het publiek gedurende de kermisfeesten van Juli. Naast het oud Schepenenhuis staat het bretesk of **Gebiedhuis,** in 1474 gebouwd door den Aalstenaar Joost den Ottre, dit prachtig « Gebiehuizeken » is bekroond met een balustrade en met de standbeelden van de Aalstenaars schilder Pieter Coecke, dichter Cornelis de Schrijver, en deze van Keizer Karel, van de Gerechtigheid en het Kind van Aalst. De eerste **beiaard** van ons Belfort werd in 1460 vervaardigd door Vranke Wauts en de klokken werden gegoten door Jan Zeeltman, beide van Mechelen. Dat onze beiaard uitgevonden en vervaardigd werd door den Aalstenaar Bartholomeus Coecke is legende. Het huidig spel, hergoten met oude klokken van Medard en Jaak Waghevens, van den Gheyn, Pauwels en Page, werd gemaakt in 1879, door van Aerschot, van Leuven, en is een der allerbeste van het land. Dat beiaardier Karel De Mette, zijn instrument ten volle waardig is weten alle liefhebbers van beiaardkunst.

Rechtover het Belfort staat het in 1856 ingehuldigde standbeeld van onzen beroemden burger **Diederik Martens,** eersten boekdrukker van België ; het gewrocht is van Geefs, en bekwam in de Parijzer Wereldtentoonstelling van 1856 het gouden eeremetaal.

Achter en bezijden het standbeeld is het gebouw van den **Grauwen Steen,** opgericht met het materiaal van het oud verblijf der Aalstersche burchtgraven, die van hier uit langs een gesloten gaanderij, hangende over de Kattestraat, toegang tot het Schepenenhuis hadden.

Insgelijks ter Groote Markt bewondert men de oude **Barbarakamer**, thans het lokaal van den Katholieken Kring. Op deze plaats richtten de Vrije Beenhouwers, in 1391, het Vleeschhuis op, hetwelk ten jare 1629 afgebroken werd, om er de Weezenkamer te bouwen, waar de rederijkers de Barbaristen hunnen intrek namen (1663). De Barbarakamer of oude Weezerij brandde den 19 Maart 1743 af ; ze werd hersteld, maar moest nochtans tot in 1908

wachten ee- ze haar lief torentje terug kreeg.

Men gunne hier ook een oogslag aan het **Landhuis** (Stadhuis), hetwelk gebouwd werd onder de leiding van Christoffel Veerman en Arend van Loo, tusschen 1643 tot 1646. Geen enkel toerist mag nalaten een bezoek te brengen aan de binnenkoer met zijn mooien achtergevel, die eigenlijk de voorgevel was, wanneer de straat daarvoren nog doorliep. Het vóórgebouw, tegen de Markt, jaarteekent van 1831 en werd opgetrokken naar de plannen van L. Roelandt, den architekt van het Gentsch Justitiepaleis. In de groote Feestzaal, beschilderd door wijlen Karel en Modest de Mette, hangen tafereelen van Lebrun, Jozef Meganck, Dutry, de Saedeleer, e a.

Achter de Hoofdkerk afdalende komt men in het **voormalig Hospitaal** van O. L. Vrouw, heden de lokalen der Academie (teekenschool) en Muziekschool. Het alleszins bemerkenswaardig gebouw werd opgericht op den grond van het « Zelhof » in 1241, door den Graaf van Vlaanderen aan de stad geschonken. De verschillige afhankelijkheden, alsmede de kapel, jaarteekenen van 1496, 1512 en 1616-1618. Wanneer het Hospitaal van hier, in 1900, naar de Hertshaag verhuisde, werden aldaar de oude meubileering, schilderijen, e. a. overgebracht ; er was genoeg om een gansch muzeum te vullen. Heel de omtrek van het oud Gasthuis is erg pittoresk. 't Was hier dat eertijds de burcht van graaf Iwein de opkomende stad beheerschte. Langsheen de schilderachtige boorden van den « Ouden Dender » wandelend, bereikt men de Schipperskapel of **'t Kapelleken der Werf**, toegewijd aan O .L. Vrouw ter Druyven, en, volgens de overlevering, opgericht door den H. Amandus, Apostel van Vlaanderen, die met Sint Ursmaar de bevolking van Aalst

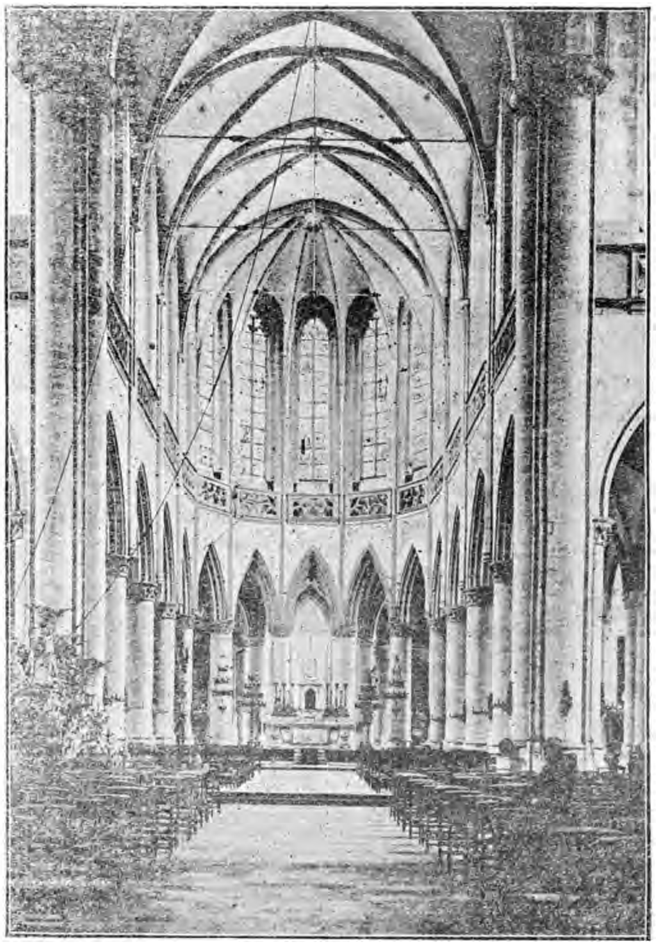

Aalst. Interieur van de Kerk van St. Martinus

tot het Christendom bekeerde. Het huidig bedehuis, waarin een mirakuleus beeld der Moeder Maagd, op den Dender te midden druivenloover aangespoeld, vereerd wordt, jaarteekent van 1784 en verving dit van 1363, hetwelk in het midden der Molenstraat stond.

In de Pontstraat, na een oogslag geworpen te hebben op de Jezuïtenkerk van 1730 en het door Jozef II opgeheven Theresianenklooster van 1632, komt men in het **Begijnhof.** Dit schuiloord voor vrome vrouwen werd hier opgericht in 1261, door Wouter de Ghier, en zijne echtgenoote Geertruide, op den grond van het Boudemaarshof. De kerk is in 1787 gebouwd door Jan de Staercke van Nederbrakel, met de materialen van het afgeschaft en afgebroken klooster der Wilhelmieten of Sterheeren. Deze tempel was onder de Fransche omwenteling herschapen in Tempel der Wet, waar de Godin der Rede op het altaar pronkte en vereerd werd. Rechts, op het einde der straat, prijkt het standbeeld van den H. Joannes Nepomucenus, ten jare 1797, door de Sansculotten, in het water der vesting geworpen, en door de bevolking in 1809 heropgevischt.

Als men over genoeg tijd beschikt, is een bezoek aan het kapelleken van het H. Geesthuis, in de Kattestraat, ten zeerste aan te bevelen. Het wordt reeds in eene akte van 1466 vermeld. Het verving het bedehuis van 1368, aldaar opgericht door Lieven en Jan Godevaerts. Op de Graanmarkt ziet men de gebouwen van het oud Capucienenklooster (1614), thans Vlaamsche Legerpupillenschool. Op de Veemarkt, de voormalige Karmelietenkerk, nu de Stedelijke Schouwburg. In de Kapellenstraat het Zwarte Zustershuis en Kapel, met prachtige schilderijen van Pieter Carael en anderen (1807), en de Handelsrechtbank, de oude woning van Gilbertus Dommer (1780). In de Hoogstraat de kapel der Theresianen, met beeldhouwwerk van Wery ; in de Schoolstraat het bedehuis van Meuleschette, enz.

Bemerkt ook de aartsvaderlijke krotjes der Lange en Korte Ridderstraten, met hunne met vloertichels bedekte daken ; de wijk der Kat ; het pittoreske Sluierstraatje; de oude Pompen in de volkswijken en achterbuurten ; het oud Gildenhuis van St. Joris, in de Sint Jorisstraat ; de Achterstraat, de oude verblijfplaats der Lombarden, en de fraaie overgebleven gevels der XVIe en XVIIe eeuwen.

De aanblik dezer interessante overblijfsels uit het grijs verleden, gevoegd bij de sinds eeuwen geroemde gastvrijheid harer bewoners, is een bezoek aan de stad Aalst overwaard.

PETRUS VAN NUFFEL.

De Vlaamsche beeldhouwkunst in Bretagne.

Op 11 km. ten Zuid-Oosten van Quimper (in 't Bretonsch Kemper) in Bretanje, in de parochie van Ergué bevindt zich een retabel in gebeeldhouwden eik, gekleurd en verguld, voorstellend de voornaamste tooneelen der H. Maagd Maria uit de Bijbelsche geschiedenis.

Lang was de oorsprong van dit werk totaal onbekend en rangschikte de archeologen het tusschen voortbrengsels van Bretoensche

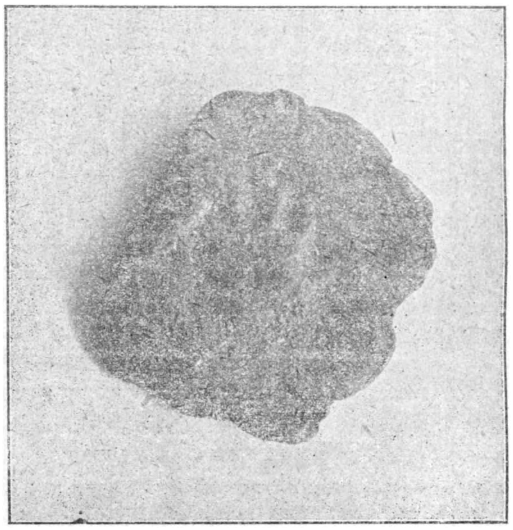

Wasindruk genomen op de hoofden der figuren en duidelijk de « afgehakte hand » weergevend. (vier maal vergroot).

kunst, nochtans het voorbehoud makend da er in 't geheel een afwijking van 't gewone werk der streek was waar te nemen.

Zeer zeker was voornoemd werk immer als Bretonsch blijven doorgaan, hadde de heer Courajod, professor van Fransche beeldhouwkunde in de Louvre te Parijs, met overtuigende argumenten niet bewezen, dat het hier een gewrocht uit de Antwerpsche School gold. Immers op het hoofd van elk der *heiligen* is de indruk der afgehakte hand, *het*

gildeteeken der Antwerpsche beeldsnijders terug te vinden.

Schrijver dezes heeft er eenen afdruk in was van genomen waarvan hieronder de fotografie viermaal vergroot.

Nu rijst de vraag : op welke manier is dit werk in Frankrijk en bijzonder in Ergué (nabij Kemper) op ongeveer 34 km. van de westkust aangekomen. Tot thans schijnt er heel weinig naar eene oplossing dezer vraag te zijn gezocht, en nochtans laten sommige gegevens veronderstellen, dat die reden niet geheel van belang zou ontbloot zijn en er misschien, bij nauwkeuriger opzoekingen, zeer interessante gegevens zouden aan het licht komen nopens de handelsbetrekkingen die bestaan hebben tusschen Antwerpen en een paar oude steden van West-Bretanje : Penmarc'h en Kerity. De bewoners der streek zelve hebben aan 't geval een mogelijke of onmogelijke oplossing gezocht,en vermits het bij de oude Bretonners nu eenmaal de gewoonte is elk onuitlegbaar feit legendarisch te verklaren, zoo vinden wij in de oude archieven twee verschillende opvattingen van de manier hoe het retabel van Kerdévot in Frankrijk zou toegekomen zijn.

De eerste (volgens een Bretonsche kerkzang van 1712) beweert dat de H. Maagd Maria aan een jong schrijnwerker „het schoonst mogelijk werk" bevolen had, „hetwelk in den hemel door haar zoon Jezus zou betaald worden". Op het oogenblik der aflevering scheepte de jonge schrijnwerker zijn paneelen in een boot, dewelke aan de golven toevertrouwd, door den wind voortgedreven werd totdat de rector der kapel van Kerdévot ze kwam ontvangen.

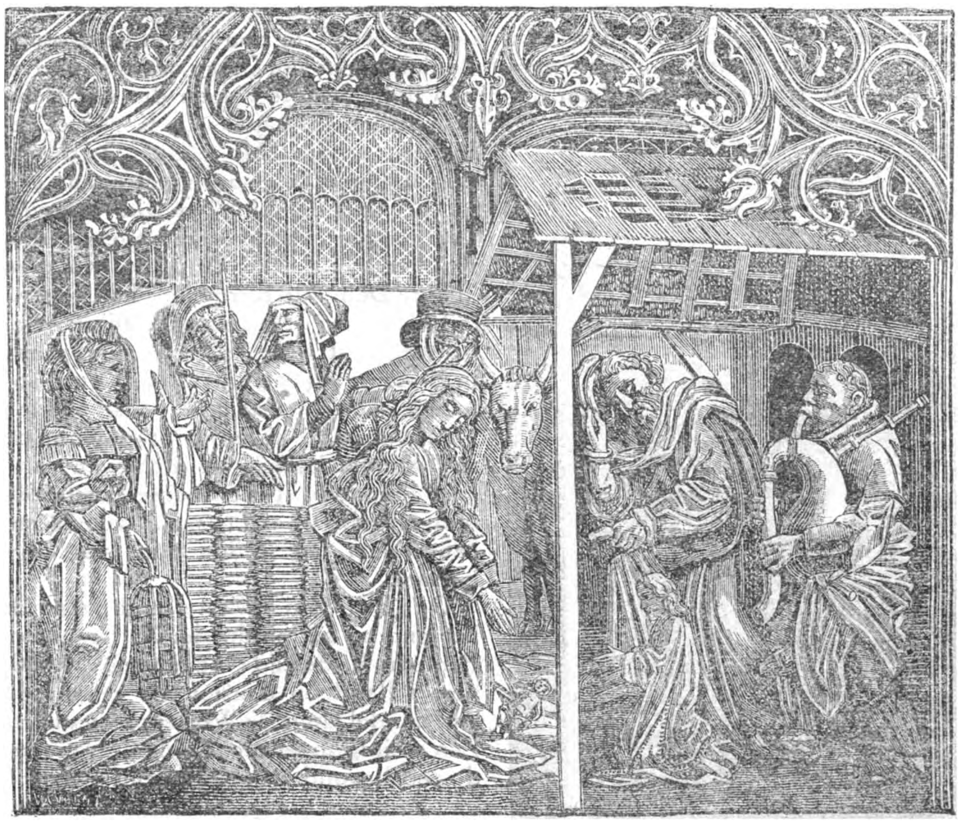

De Aanbidding.
Gedeelte van 't retabel van Kerdévot.

De tweede leert ons : dat een jong landelijk beeldhouwer,door den koning gedwongen zich op zijn booten in te schepen om den oorlog tegen de ongeloovigen voort te zetten, beloofd had, indien de oorlog en de zee hem zouden sparen, een belangrijk werk te maken voor de kapel van Kerdévot en dit in 't geheim, bij middel van zijn zakmes, terwijl de boot hem terug naar huis zou voeren.

Tijdens zijn jongste reis in deze gewesten,

werd schrijver dezes 't volgende verteld : „Een zekeren dag kwam er een groot nieuws toe in de streek van Cornouaille ; in de rivier van Quimper, op de plaats genaamd, meer van Ledano, nabij Lanniron op 3 km. 5 van vermelde stad, had de tij een bark zonder bemanning aangespoeld aan boord van dewelke men gebeeldhouwde paneelen vond, rijk gekleurd en met goud versierd en heel zeker door de engelen vervaardigd.

De kerkfabriek van Quimper zond een afvaardiging om het geheel in ontvangst te nemen, want het was zeker voor haar bestemd, vermits Quimper de schoonste kathedraal van geheel westelijk Frankrijk bèzat, maar al hun pogen om de lading te ontschepen bleef vruchteloos, de boot bewoog niet eens onder hun grootste krachtinspanningen, hij scheen in lood te zijn vastgegoten.

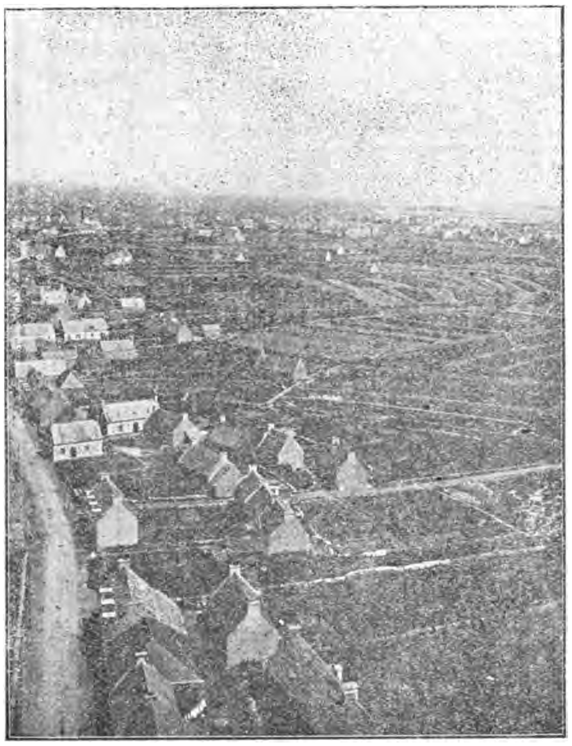

Gedeelte van Frankrijks Westkust (Penmarc'h en Kerity

Na Quimper zonden de naburige kerkfabrieken hunne afvaardigingen, maar al hun werk bleef vruchteloos, tot eindelijk Kerdévot ter plaatse kwam ; en nauwelijks toegekomen of de bark, door een geheime kracht bewogen, vaarde naar den oever toe en hield er stil. Men ontlaadde het rijke gewrocht en besloot bij eenheid van stemmen de vracht op een wagen te laden en het lot zou den weg aangeduid hebben door 't gespan te volgen.

Het toeval wou juist dat er op den oever twee ossen stonden. Niemand wist van waar ze gekomen waren en aan wie ze toebehoorden ; zij werden ingespannen en gingen weldra op weg met hun heilige vracht, gevolgd door de vertegenwoordigers van de kerkfabrieken der omliggende parochies.

Doorheen Quimper ging de gevolgde weg zonder er stil te houden en de ossen sloegen de richting in van Coray om even boven Ergué een holle weg te volgen die van Penn-Carn-Ivin naar de kapel van Kerdévot leidt, en hielden er stil. Het retabel werd onmiddellijk afgeladen en boven het altaar geplaatst, en het spel der klokken was allervroolijkst, en door den wind voortgedragen, verkondigde wijd en zijd, dat God de voorkeur aan „Notre Dame de Kerdévot" had gegeven.

In deze drie legenden schijnt er een feit overeen te stemmen : het werk is langs de zee in Bretanje toegekomen en hierop steunend meent schrijver het „hoe" als volgt te mogen uitleggen,en die uitleg wordt gesteund door feiten waarvan akte in de archieven van Kerity en Penmarc'h, twee kleine kuststeden van ondergeschikt belang, maar zooals men zien kan weleer het middenpunt van nijverigen handel.

Op den Zuid-Westerpunt van Bretanje bestond op het einde der XIIe eeuw de stad Penmarc'h, destijds nagenoeg 30.000 inwoners tellend en aanzien als het middenpunt van handel langs de Westerkust van Frankrijk. Een weinig meer ten Zuiden, eveneens langs de zee, bevond zich Kerity dat waarschijnlijk met Penmarc'h één stad vormde en waarvan de thans nog bestaande straatnamen zooals Zilversmidstraat, Graanhalstraat, enz. bewijzen dat het destijds wel degelijk als een stad mocht worden aanzien.

Nagenoeg rond hetzelfde tijdstip leefde België onder den druk der Spaansche overheersching, en uit de alzoo ontstane menigvuldige betrekkingen tusschen Spanje en de Vlaamsche provinciën, sproot er een dienst voort, te lande en te water — en meer te water en dus langs de Fransche zeekust—van regelmatige handelsreizen tusschen België en Spanje.

De Vlaamsche kooplieden, niet genoeg uitwegen vindend in hun land, vervoerden hunne waren en boden deze te koop aan in de steden met dewelke zij in verbinding kwamen op hunne lange zeereizen naar Spanje (de archieven van Penmarc'h zinspelen meermaals op de Vlaamsche kooplieden

en laten toe er uit af te leiden dat er tusschen Bretanje en Vlaanderen van toen een flinke handel gedreven werd met als markt Penmarc'h of Kerity in Bretanje).

Anderzijds hielden de bewoners van Penmarc'h zich bezig met een zoogezegden ruilhandel en vaarden de schepen, op weg naar Spanje, tegemoet en kochten ze hunne waren af.

Op welke wijze nu het retabel bepaald in Penmarc'h toegekomen is, is vrij moeilijk te bewijzen, zijn het de kooplieden die het er te koop aanboden of is het — zooals de legende beweert — aangespoeld nadat het schip door storm zijn richting verloor en als wrak tegen de rotsachtige kust van St Guénolé kwam stranden, niets er bepaald, maar één ding schijnt er voldoende klaar : dat het retabel langs de zee en door tusschenkomst van Vlaamsche kooplieden in Bretanje is toegekomen.

Een ander feit is wel eigenaardiger en misschien moeilijker om in het klare te trekken : de thans gevonden werken van Vlaamsche beeldhouwkunst in Bretanje werden allen in de Antwerpsche school vervaardigd en dragen tot bewijs den indruk zooals hierboven afgebeeld, terwijl toch op hetzelfde oogenblik Brussel menig werk voortbracht en er geen enkel ervan in Bretanje te vinden is.

De Antwerpsche school is in Bretanje nog vertegenwoordigd, buiten het vermeld gewrocht te Kerdévot, door eene graflegging te Rosporden, eene aanbidding (na de kruisafdoening) te Quilinen, en de Ste Barbe te Guengat.

Misschien wel bestaan er nog andere dergelijke werken, maar tot nog toe is het niet bewezen.

Het voorloopig besluit, uit dit alles te trekken,is wel dit : dat er tusschen de Vlaamsche provinciën van toen en het oude Bretanje menigvuldige betrekkingen moeten hebben bestaan en dat tusschen Penmarc'h en Antwerpen misschien wel in 't bijzonder. Opmerkelijk is in ieder geval dit, dat Penmarc'hs voorspoed nagenoeg op 't zelfde tijdstip ten onder ging als Antwerpen's handel en dat beide steden op het einde der 16de eeuw, na een hoogtepunt van voorspoed gekend te hebben, de bittere tegenslag van een totalen ondergang moesten ondervinden. Antwerpen keerde zich de kunst toe. Penmarc'h zakte dieper en dieper (thans telt de stad nog slechts 35.000 zielen, uitsluitend visschers, waarvan de vrouwen het veld bewerken, dat zoo ondankbaar is als de kust, die aanzien wordt als de gevaarlijkste van Frankrijk).

Ing. R. SOEBERT.

VERMINDERINGEN.

LEUVEN. *(Verbetering) :*
Vanderveken, Ravenstraat 48, levert sigaren, sigaretten, tabak aan den prijs van den groothandel voor leden V.T.B. Vermindering 30 %.

ANSEREMME.
Hotel „Deravet-Rollin", „Hotel du Brochet".
Kamer 6 fr. tot 12 fr. ; Ontbijt 2 fr. ; Middagmaal 6.50 fr. ; Avondmaal 8 fr. ; Pension per dag 20 fr. tot 25 fr. 5 o/o voor leden V.T.B.

BORGERHOUT.
Vlaamsche Papierhandel Lemmens-Lenaerts, Turnhoutschebaan 206. Groote keus van postkaarten, zichtkaarten, Vlaamsche schrijfboeken, leeuwenvlaggen, ballons V.T.B., enz. 5 o/o vertoon der lidkaart.
L. Kooyman-Respen, Gezichtkundige, Turnhoutschebaan 179, 10 o/o op alle gezichtkundige artikelen.

BRUGGE.
Boot Brugge-Sluis. Gewoon tarief 2 fr. ; voor V.T.B.-er 1.75 fr. Heen en terug 4 fr.; voor V.T.B.-ers 2 fr.

GENT.
Gasthof „De Wapens van Zeeland", Koornmarkt 20-21. Kamer (licht en dienst inbegrepen) 6 fr. per persoon Ontbijt 1.75 fr. ; Middagmaal 5 fr. ; Avondmaal 4 fr. ; Pension per dag 13 fr. 5 o/o voor leden V.T.B.
George Haegeman, velomaker, Kortrijkschesteenweg 296b, 5 o/o op alle reparatien.

LEUVEN.
„Hotel St Jan", Jan Severyns, Statieplaats. Kamer (licht en dienst inbegrepen) 5 fr. in plaats van 6 fr.
„Hotel de l'Industrie", Martelaarsplaats 7, 5 o/o voor hotel en restaurant.
Kinema „La Bergère", Thienschestraat 148, 25 o/o bij elke voorstelling.

MOOREGHEM.
R. Dumortier, Tabak, sigaren, sigaretten. 2 o/o verm.

OUDENAARDE,
Van Synghsel, Doornijkstr., 5 o/o verm. bij aankoop van wol, pelsen, enz.
Martin, Groote Markt, 61, 5 o/o bij aankoop van kleedingstukken of naaimachienen.

THIELT.
Zaal „Jong Vlaanderen" Vijver, 11, open elken Zon- en Feestdag, alsook Maandag, vanaf 7 ure. 10 o/o op dranken ; bieren, chocolade, enz. 5 o/o op rookartikelen.
Oscar Vermeersch-Dupont, Nieuwstr. 9, Groothandel in allerlei weefsels, 5 o/o

BRUSSEL (La Cambre).
Krijgskaartkundig Instituut, (la Cambre) 50 o/o bij het aankoopen der kaarten, op vertoon der lidkaart voorzien van foto.

GEMENGD

Op Zondag 29 Juli houdt de „Vereeniging tot Behoud van Natuur- en Stedenschoon" haar Tweede Congres.
V.T.B. is er officieel vertegenwoordigd door twee afgevaardigden.

***

Te Detroit (V.S.A.) wordt eene bestendige Tentoonstelling der Vlaamsche pers ingericht. Alles te zenden aan Mr Peter Corteville, Bestuurder van de Gazette van Detroit, 11243 Mack Avenue, *Detroit* (Michigan) Am

Vlaamsche Toeristenbond te Antwerpen

Standregelen.

Sint Jansplein, 29,

Tusschen de ondergeteekenden :

1° Heer Edward Leonard, bediende, wonende te Antwerpen, Haantjeslei, 79, Belg ;

2° Heer Dr Stan Leurs, ingenieur, wonende te Antwerpen, Brederodestraat, 40, Belg ;

3° Juffr. Bertha Samyn, bediende, wonende te Mechelen, Hanswyckstraat, 43, Belg ;

4° Heer Frans Neyes, rekenplichtige, wonende te Antwerpen, Gratiekapelstraat, 26 Belg ;

5° Heer Karel Olbrechts, handelaar, wonende te Antwerpen, Nassaustraat, 10, Belg ;

6° Heer Gerard Kuylaerts, makelaar, wonende te Antwerpen, Raapstraat, 7, Belg ;

7° Heer Frans Luyten, beambte, wonende te Antwerpen, Oude Steenweg, 13, Belg ;

8° Heer Renaat Peeters, nijveraar, wonende te Antwerpen, Jan van Ryswycklaan, 33, Belg ;

9° Heer Jozef Joos, apotheker, wonende te Wilryck, Heidestraat, 22, Belg ;

10° Heer Willem Heylen, drukker, wonende te Antwerpen, Bredastraat, 58, Belg ;

11° Heer Christiaan de Does, uitgever, wonende te Vorst bij Brussel, Koningin Maria-Hendrikalaan, 108, Nederlander ;

Is er overeengekomen onder hen en al de personen die er later zullen deel van uitmaken eene vereeniging zonder winstgevend doel op te richten onder de volgende voorwaarden :

HOOFDSTUK I. — *Benaming, zetel, doel en duur.*

Art. 1. Er wordt bij deze eene vereeniging zonder winstgevend doel gesticht onder de benaming van Vlaamsche Toeristenbond.

Art. 2. De zetel van de vereeniging is gevestigd te Antwerpen.

Art. 3. De vereeniging wordt gesticht voor eenen onbepaalden termijn.

Art. 4. Het doel van de vereeniging is op alle wijze het toerisme onder de Vlamingen en het reizen in het Vlaamsche land te bevorderen, alsook de algemeene kultureele belangen van het Vlaamsche volk te behartigen.

HOOFDSTUK II. — *Deelgenooten, aanneming, ontslag, verplichtingen, bijtredende leden.*

Art. 5. Het getal deelgenooten is onbeperkt, maar moet ten minste drie bedragen. De eerste deelgenooten zijn de ondergeteekende stichters.

Art. 6. De beheerraad beslist zonder beroep over de aanneming van nieuwe deelgenooten.

Art. 7. De ontslaggevende of uitgesloten deelgenooten, evenals de erfgenamen van een overleden lid, hebben hoegenaamd geen recht op het kapitaal van de vereeniging. Zij kunnen het bedrag van de bijdragen gestort door hen of door hun lastgevers niet terugeischen. Zij kunnen noch opgave of overlegging van rekeningen, noch plaatsing van zegels, noch inventaris eischen of vorderen.

Art. 8. De verplichting van elken deelgenoot is strikt beperkt tot het bedrag zijner bijdragen. Deze worden elk jaar door den beheerraad vastgesteld op een bedrag voor al de deelgenooten gelijk, zonder dat dit bedrag voor ieder mag overschrijden eene jaarlijksche bijdrage van zeven frank vijftig centiemen.

Art. 9. Buiten de deelgenooten die de volheid der rechten genieten door de wet van 27 Juni 1921 bepaald, en de vereeniging zonder winstgevend doel uitmaken, kunnen de vereeniging bijtreden alle andere personen in hoedanigheid van gewone leden, eereleden, beschermende leden of buitengewone leden.

De algemeene vergadering der deelgenooten zal in een reglement van huishoudelijke orde bepalen welke rechten deze verschillende reeksen leden zullen genieten en tot welke verplichtingen zij zullen gehouden zijn, alsook de voorwaarden van aanneming, ontslag of uitsluiting.

HOOFDSTUK III. — *Bestuur, dagelijksch beheer.*

Art. 10. De vereeniging wordt beheerd door eenen beheerraad samengesteld uit ten minste drie leden, benoemd onder de deelgenooten door de algemeene vergadering voor ten hoogste vier jaar, en te allen tijde door haar afstelbaar.

Om de twee jaar zal de helft der leden aftreden. De aftredende leden zullen voor de eerste maal door het lot aangewezen worden.

De beheerders zijn herkiesbaar.

Elk beheerder aangeduid om te voorzien in eene tijdens het mandaat opengevallen plaats, is slechts benoemd voor den tijd dat het mandaat nog duurt.

Art. 11. De beheerraad kiest uit zijn midden den voorzitter, den secretaris en den penningmeester.

Art. 12. De raad vergadert op bijeenroeping van den voorzitter of van twee beheerders.

Hij mag slechts uitspraak doen indien de meerderheid zijner leden aanwezig is. Zijne beslissingen worden getroffen bij volstrekte meerderheid van stemmen ; bij staking van stemmen, is de stem van den voorzitter der vergadering beslissend.

De beslissingen worden opgenomen in verslagschriften onderteekend door den voorzitter en den sekretaris en in een bijzonder register ingeschreven. De uittreksels die men er van moet geven, hetzij in rechte, hetzij elders, worden geteekend door den voorzitter of door twee beheerders.

Art. 13. De beheerraad heeft in zijne bevoegdheid al de handelingen die behooren tot het beheer van de vereeniging in den ruimsten zin genomen.

In dien zin kan hij namelijk alle betalingen doen en ontvangen en daarvan kwijtschrift geven of eischen ; alle inbewaargevingen doen en ontvangen ; alle roerende of onroerende goederen verkrijgen ; verwisselen of vervreemden, evenals huren of verhuren, zelfs voor langer dan negen jaar ; alle private of officieele subsidiën en tegemoetkomingen aanvaarden en ontvangen ; alle contracten, verkoopingen en ondernemingen aannemen en sluiten ; alle leeningen met of zonder waarborg sluiten ; toestemmen in de hypotheken op de onroerende goederen der vereeniging ; alle leeningen en voorschotten sluiten en doen ; van alle zakelijke of uit de verplichtingen voortspruitende rechten afstand doen, evenals van alle zakelijke of persoonlijke waarborgen : handlichting geven, voor of na betaling, van alle bevoorrechte of hypothekaire inschrijvingen, overschrijvingen, beslagleggingen en andere beletselen ; pleiten, als eischer of als verweerder, voor alle rechtbanken, en uitvoeren of doen uitvoeren van alle vonnissen ; dading treffen, overeenkomsten aangaan.

De raad benoemt eveneens al de agenten, bedienden en leden van het personeel der vereeniging en stelt ze af ; bepaalt hunne werkzaamheden en bezoldiging.

(Vervolg in aanstaande nummer.)

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk)

Op 15 Juli : Uitstap naar Aalst, Hekelgem, Affligem en Assche. — Bijeenkomst te Aalst om 10 uur voor het station ; bezoek aan de stad ; te 14.10 uur vertrek naar Hekelgem. Zie nadere inlichtingen in vorig nummer blz. 205.
Alle V.T.B-ers op post !!

Op 21-22-23 en 24 Juli : Reis naar het Groot-Hertogdom Luxemburg. Zie inlichtingen vorig nummer blz. 206.

Op 5 Augustus : Uitstap in auto-car naar Belœil. — Vertrek te Brussel (Rogierplaats) om 9.15 uur langs Hal naar Bergen. Bezoek aan stad en middagmaal. Om 12.30 uur, vertrek naar Belœil. Bezoek aan parken en tuinen. Koffie met kramiek. Vertrek naar Edingen. Bezoek aan het park van den Hertog van Arenberg. Aankomst te Brussel rond 20 uur.
Zie verdere inlichtingen en voorwaarden vorig nummer, blz. 205.

Op 26 Augustus : Reis naar Tieghem. — Bezoek der streek.
Inlichtingen in 't volgend nummer.

Op 12, 15 en 19 Augustus : Uitgang van den Juweelenstoet te Antwerpen. — De aandacht der Afgevaardigden wordt hierop gevestigd, opdat zij reeds van nu af het noodige doen om groepsreizen tegen verminderden prijs in te richten.

BRUSSEL.

15 Juli. Uitstap naar Aalst, Hekelgem, Affligem en Assche. (Zie bijzonderheden op bladz. 205). Vertrek per spoor van Brussel-Noord om 9.20 uur.

5 Aug. **DITMAAL UITSLUITEND VOOR DE LEDEN VAN V.T.B.** Zeer interessante tram- en wandeltocht naar Boschvoorde, Groenendaal en Hoeilaart. Vertrek per tram stipt om 9 1/4 uur van de Naamsche poort te Brussel naar Boschvoorde. Wandeling door het Bosch langs prachtige dreven en vijvers over Welriekende en Groenendaal naar Hoeilaart. Ontvangst (ong. 2 uur) in het lokaal „Hooger Op". (Bijeenkomst met de fietsers). In Hoeilaart bezichtiging van druivenserren en per tram naar Groenendaal (zeer schoon) en per trein **(kosten voor rekening van V.T.B.)** naar Brussel (aankomst ongeveer 9 uur).
Deelname aan dezen pracht-tocht IS VOORBEHOUDEN VOOR LEDEN V.T.B *Lidkaart vertoonen.*

12 Aug. Uitstap naar Haacht. (Bijzonderheden in volgend nummer).

19 Aug. Ter gelegenheid van den Omgang van den Juweelenstoet te Antwerpen richt V.T.B. tak Brussel een groepreis in naar Antwerpen, waarvan de kosten voor heen en terug slechts fr. 6.— zullen bedragen. Tot uiterlijk 10 Augustus kunnen aanmeldingen om deelname gezonden aan Mr. Verbouwe, L. Theodoorstraat 46, St Pieters Jette, met gelijktijdige storting van het bedrag (fr. 6.—) op diens postcheckrekening nr 33490.
Nadere bijzonderheden omtrent uur van vertrek en terugkomst in het volgend nummer. (Een der leden V.T.B. zal 1/2 uur vóór het vertrek van den trein aan de statie aanwezig zijn om de spoorkaarten uit te reiken).

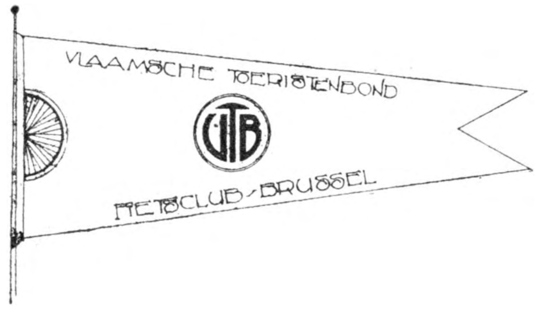

15 Juli. Naar Aalst. (Zie vorig nummer).

5 Aug. Prachtige tocht naar Boschvoorde, Groenendaal, Hoeilaart en Overijssche. (Zie hierboven).
Plaats van samenkomst om 9 uur aan de Naamsche Poort bij de fontein.

12 Aug. Naar Haacht. (Zie volgend num.)

VERVOLG UITSTAPPEN.

TURNHOUT.

Op 22 Juli : Uitstap per fiets naar Postel. — Bezoek aan de vermaarde Premonstratenzer abdij. Vertrek te 9 uur Turnhout (Groote Markt).

GENT.

15 Juli. Uitstap naar Aalst, enz. Bijeenkomst te 8 uur aan de brug Keizerpoort, Brusselsche steenweg.

22 Juli. Fietstocht naar Meirelbeke, Munte, Baaigem, Gavere, Eeke (ongeveer 35 K.M.) Vertrek om 8 1/2 uur aan de bruggen der Keizerpoort (Brusselsche steenweg). Terug in de stad om 12 uur. Fietsers en Fietsters op post !

29 Juli. Om 10 uur 's morgens : Bezoek aan het Museum van Oudheden en zijne aanverwante gebouwen onder leiding van den heer De Tracy, Kunstschilder. Samenkomst vòòr het Museum.

Voor de gezamenlijke reizen naar Antwerpen op 12, 15 en 19 Augustus — dagen van uitgang van den prachtigen Juweelenstoet aldaar, — worden inschrijvingen, tegen verminderden prijs, ten huize van onzen onder-voorzitter, M. Gijselinck, Begijnhoflaan 31, aangenomen. DE DAG MOET UITDRUKKELIJK WORDEN VERMELD.

ISEGEM.

Op 21 Juli : Uitstap Brugge-Damme-Sluis-Knokke. — Vertrek uit Isegem om 7.02 uur naar Brugge (spoor). Aankomst 8.27 uur. Per fiets of tram tot Knokke (over Damme-Sluis). Terug uit Knokke (spoor) om 19.15 uur. Te Isegem om 22.09 uur.

LEUVEN.

Op 15 Juli : Deelname aan uitstap naar Aalst. — Zie voor bijzonderheden hierboven.

MARIA-AALTER.

Op 15 Juli : Uitsatp naar de Zeekust. — Vergadering vóór 't vertrek bij B. Van Parijs, Dorp 66, om 7 1/2 uur stipt 's morgens. Per fiets naar Brugge, Zeebrugge, Blankenberge, Wenduine, Den Haan, Breedene, Oostende. 's Avonds terugkeer per trein. Inschrijvingen te bekomen tegen 7.50 fr.

Voor alle verdere inlichtingen zich wenden tot M. Steyaert, bediende, Dorpstraat, 73 Maria-Aalter, afgevaardigde.

VAN HET SECRETARIAAT

AANGROEI VAN ONS LEDENTAL.

Wij schreven in gedurende de maanden

Januari	: 464	nieuwe leden.
Februari	: 215	„
Maart	: 234	„
April	: 388	„
Mei	: 259	„
van 1 tot 15 Juni	: *252*	nieuwe leden.
van 15 tot 20 Juni	: *182*	„

Op 20 Juni bereikten wij het cijfer 7509 !

Met eenige krachtinspanning onzer leden, bereiken wij dit jaar nog de *10.000 ! !*

Afgevaardigden, propagandisten, allen aan het werk om dien droom te verwezenlijken.

***

PREMIES.

Voor het aanwerven van 3 nieuwe leden wordt als premie geschonken : Het inlichtingsboekje dat deze maand verschenen is.

Voor 5 betalende leden	: De reeks prächtige zichtkaarten der Duinen of een onzer mooie Vlaamsche kaarten naar keuze.
Voor 10 „	: 1 kaart op linnen.
Voor 15 „	: 6 gewone kaarten.
Voor 20 „	: 1 boek „ De Kempen " of „ Mechelen ".
Voor 25 „	: De reeks kaarten op linnen.

WIE HELPT ONS ?

Er werd ons van officieele zijde 2 volledige jaargangen 1922 gevraagd ; wie bezorgt ons de nummers 2 tot 12 van „ De Toerist " 1922 ? Onze voorraad dier nummers is geheel uitgeput. Wie helpt ons ? Dank bij voorbaat.

BONDSLEVEN

WATERREIS NAAR ZIERIKSEE.

Onze boottocht naar het eigenaardige, nette stadje Zieriksee, op 10 Juni ll., is prachtig geslaagd.

Met eenige vertraging staken wij rond halfnegen van wal met de prachtige salonboot «De Schelde», terwijl door de muziek en de ongeveer 700 deelnemers een dreunenden Vlaamschen Leeuw werd aangeheven. De Leeuwenvlag wapperde vroolijk in den frisschen morgenwind.

Ofschoon de lucht ons bij vertrek geenszins prachtig weer voorspelde, brak na eenigen tijd een eerste zonnestraal door de grauwe wolken en kwam deze de reeds vroolijke stemming der opvarenden nog verhoogen. Een flink orkest was op het achterdek opgesteld en af en toe weerklonken vroolijk onze Vlaamsche liederen over het water.

Hier en daar werd uitleg verschaft over hetgeen we links en rechts te zien kregen ; velen volgden met « De Toerist » in de hand de streek welke wij voorbijvoeren.

Ongeveer half twaalf kwamen wij te Hansweert, waar heel wat nieuwsgierigen ons op den dijk stonden af te wachten. Hollandsche douanen kwamen even aan boord en weldra begon het sassen.

Wat is hier alles netjes aangelegd !

Bij onze reis door het kanaal konden wij de prachtige en degelijke kanaalwerken in oogenschouw nemen ; ook hadden wij hier een heerlijk uitzicht op Zuid-Beveland met vlak bij ons den toren van Schore, en wat verder die van Kapelle met zijn flinke naald en vier hoektorentjes en ginds het rijzige gebouw der Magdalenakerk te Goes en daar kort bij den watertoren.

Te Wemeldinge komen wij in de Ooster-Schelde; er staat een felle bries ; de golven spoelen wild tegen de boot aan en soms slaat een flinke waterstraal over het middendek ; gillend en schaterend vluchten de slachtoffers naar den anderen kant van het schip.

Ginds bemerken wij nu duidelijk den majestueuzen, zwaren toren van Zieriksee, de hoofdstad van Schouwen en Duiveland.

De boot vaart prachtig ; nu de vaargeul in en om half twee stappen wij aan wal.

Wat een drukte ! Honderden menschen wachten ons af en de politie heeft alle moeite om een smalle doorgang vrij te houden.

Wij begeven ons dadelijk in de stad, welke met haar smalle straatjes en ouderwetsche doch kraaknette en zindelijke huisjes den gunstigsten indruk op ons maakt. Onder leiding van Dr Ing. Leurs begeeft een groep zich naar het stadhuis ; het gemeentebestuur was zoo vriendelijk geweest ons vooraf het bezoek toe te staan van dit zeer interessant gebouw. Terwijl een ander gedeelte van de bezoekers den toren beklimt en vandaar een prachtig vergezicht geniet, nemen de overigen de bizonderste merkwaardigheden der stad in oogenschouw. Om half vier verlaten wij Zieriksee. Voor velen is de tijd bliksemsnel voorbijgevlogen, veel te snel !... Langzaam vaart de boot weg ; langs alle zijden worden luide afscheidsgroeten gewisseld, zakdoeken worden gewuifd... Weldra dommelt de stad achter ons weg ; allen zijn uiterst verrukt over hun bezoek aan het schilderachtige plaatsje en dragen met zich een dankbare herinnering aan de bewoners welke ons zoo vriendelijk onthaalden.

De terugreis was even voorspoedig als de heenvaart ; in de Ooster-Schelde een lichte regenvlaag ; heerlijk tableau !

Later een mooi zonnetje. Onderweg ontmoetten wij de « Eidsvold » welke den Noorschen vorst Haakon naar zijn heimat terugbracht, vergezeld van twee Nederlandsche torpedojagers ; met de vlaggen werd aan de koninklijke boot een groet gebracht.

Om 10 minuten voor 9 u. werd aan de groote Vlotbrug aangelegd en stapten wij, heel voldaan over deze prachtige waterreis, aan wal.

« Wanneer een volgend waterreisje, » werd ons van alle zijden toegeroepen ? F. L.

UITSTAP NINOVE-PAMEL 17 JULI

Spijt het hopelooze weer, hetwelk een tweede « waterreis » in het vooruitzicht stelde, waren toch een zestigtal V.T.B.ers te Ninove op het « rendez-vous » present. Dadelijk trok men naar de parochiekerk, wier overrijke stoffeering terecht ieders bewondering verwekte. Dr Ing. Stan Leurs gaf hier den noodigen uitleg. Ten slotte werd ons de kostbare reliekwiekast van Cornelius en Cyprianus getoond.

We wandelden nog even om de kerk, gingen even kijken naar de Koeipoort en richtten ons dan naar het tramstation. Na een rit van een kwartier bereikten we de « Belle Alliance. » Daar stond de gemeentelijke overheid van Pamel met aan het hoofd den sympathieken Burgemeester De Schepper ons op te wachten, vergezeld van de Fanfare « De Hopboeren » welke ons op een flinke aria onthaalde. Daarna nam de Burgemeester het woord. Hij verheugde zich over het bezoek van V. T. B. en heette den bond van harte welkom in zijne gemeente ; hij memoreerde even twee Pamelsche celebriteiten : Judocus Vijt, den schenker van « De aanbidding van het Lam » en « De dikke van Pamel. »

Van de Belle Alliance leidde ons de Fanfare naar den « Ledeberg » waar we even genoten van het heerlijke panorama. Na den inwendigen mensch wat te hebben versterkt, daalden we af in de richting Strijthem. In dit laatste dorp werd met heel veel belangstelling bezichtigd de «Gedurfde decoratie » waarmee Pastoor Cuylits destijds de kerk stoffeerde.

Van het weer viel niet veel kwaad te zeggen we zouden dan ook maar het heele program ten uitvoer brengen en Lombeek ook bezichtigen. Aldaar werden we opgewacht door den Burgemeester Henri Van Cauwelaert (broeder van Frans Van Cauwelaert) en den Zeer Eerwaarden Heer Pastoor. De Burgemeester drukte vooreerst zijn spijt uit ons niet beter te kunnen ontvangen ; hij verheugde zich verder over het bezoek van den Vlaamschen Toeristenbond aan onze gemeente en hoopte dat we het mooie dorp Lombeek en zijn interessante kerk in wijder kringen zouden bekend maken. Vervolgens werd onder leiding van Dr Ing. Stan Leurs de kerk bezocht ; vooral het mooie hoogaltaar verwekte ieders bewondering. Na zich even voor het portaal te hebben laten kieken verlieten de Vlaamsche toeristen Lombeek, ten zeerste voldaan over dezen uitstap. C.L.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in eens daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 22.

De nrs. 5930-5985 werden in de vorige lijst vergeten :

Nr	Naam en adres	Plaats
5930	De Clerck A., aannemer, Brugstraat,	Ardoye
1	Deboutti-Costenoble J., Statiestraat,	„
2	Dr Pickere Alf., Kantenhandel, Brugstr.,	„
3	Baert J., Stud. Geneeskunde, Tassche,	„
4	Vandenberghe Pol, geneesheer, Kortrijkstr.,	„
5	Depla, notaris, Statiestr.,	„
6	E.H. Huysschaert, onderpastoor,	„
7	Sercu-Vancouillie J., drukker, Kortrijkstr., 2,	„
8	Demeulenaere R., Leegestraat,	„
9	Cloet Aimé, Statiestr.,	„
40	Vandewaetere M., Beverensteenweg,	„
1	Seys Geeraert, Kortrijkstraat, 3,	„
2	Carron J., aannemer, Kortrijkstraat,	„
3	Eggermont-Declerck J., Brugstr.	„
4	Eckeman R., Groeninghestr., 13,	St. Jans Molenb.
5	De Crook, klerk, Cuylitstraat, 40,	Antwerpen
6	Mev. De Crook, id.	„
7	Janssens E., haarkapper, Appelstr. 59,	Borgerhout
8	Janssens G., id.	„
9	Mej. Merchen Marie, Fonteinstr., 43,	„
50	Tanghe P., Roeselarestr., 77,	Iseghem
1	Vercruyssen, Ankerstraat,	St-Niklaas
2	E.H. Geysen, leeraar Normaalschool,	Mechelen
3	Noterman C., bediende, Hoogpoort, 42,	Gent
4	Van Lemberghe J., Kerkhofstr., 43,	Moll
5	Cornelissen M., Kerkhofstr., 43,	„
6	Geeraerts J., id.	„
7	Van Peteghem G., Hoogstraat, 2,	Gent
8	Van Volsem D., Heuvelstr., 46,	„
9	De Mets L., onderwijzer,	Zele
60	Mertens A., Vracenestraat, 1,	Beveren
1	E.H. Reynaerts, kapelaan,	Molenbeersel
2	Vanderghote H., Ing., Meenepoort-Bascule,	Ieper
3	Mev. Dupré Jos.	Westerloo
4	Coussey A., Groote Markt, 1,	Poperinghe
6	Gijsels Aug., Moorstr.,	Broechem
7	Verheyen V., Oude Kerkstraat, 65,	Antwerpen
8	Peèters Kamiel,	Houthem
9	Mej. Cremoleyn E.,	Watervliet
70	Schoenmekers H., kleermaker,	Neerhaeren
1	Delannoy Art., Haanstraat, 88,	Ukkel
2	Mev. Delannoy A., id.	„
3	Mej. Berghmans H., Raapstr. 9	Antwerpen
4	Abramé Paul, Steenweg van Haren, 63,	Vilvoorde
5	Mej. Ronsmans A., Steenw. van Alsemberg, 1134,	Ukkel-Calevoet
6	De Greef Juul, beambte, Kattestr.	Hombeek
7	Plasqui Jan, student, Dorp,	„
8	Philips Karel, smid, Dorp,	„
9	De Wals H., onderwijzer, Mechelstr., 7,	Vilvoorde
80	Mej. Brat A., De Costerstr., 8,	Borgerhout
1	Beckers J., onderwijzer,	Deurne-Diest
2	Abbeloos Frans, herbergier, brug,	Schoonaerde
3	De Cock Lodewijk, bediende,	Denderbelle
4	Mev. Allard-Franssen Eug., Geverstr., 32,	Edegem
5	Koevoets Frans, Vloeien, 18,	Eeckeren

Nr	Naam en adres	Plaats
6175	Van Meel, Hoek Boendale en Winkelstraten,	Antwerpen
6	Doms Frans, Schaalstr. 41	Mechelen
7	Mej. Moons J., Battelsche Steenw., 165,	„
6178	Mafant René, Stoomwagenstr., 12,	Brussel
9	Biegs H. J., Coosemansstr., 23	Schaerbeek
80	Rutten Fr. Hulpstr. 14,	St-Joost-ten-Noode
1	Sano Andries, Montebellostr., 11,	Antwerpen
2	Caluy J., Statieplaats,	Niel
3	Van de Ven Jozef, Gemeenteplaats,	„
4	De Poerck J., Brusselsche Steenw., 103,	Ledeberg
5	Billet M., 2 Linie, Pel. Sp., Leopoldkazerne,	Gent
6	Dr Mertens,	Wachtebeke
7	Wuyts A., St Jozefs College,	Aerschot
8	Van d. Bosch S., rue de Dave, 16,	Jambes-bij-Nam^{n}
9	Dietvorst L., Antw. Steenw.,	Cappellen
90	Van Roolen A., aannemer, Antw. Stw.	„
1	La Fontaine G., nijveraar, Graanmarkt,	Ninove
2	Mej. Dortant Hel., „	„
3	Byttebier Valeer-Deckmyn, St-Huybrechtstr.,	Roesselare
4	Laurent P., Statiedreef, 71,	„
5	Frans Leopold, St-Mattheusstr., 16,	Borgerhout
6	Mevr. Frans, „ „	„
7	Mej. De Wandel M., Lge Clarenstr. 5,	Antwerpen
8	Smet Karel, Vredestr., 32,	Elsene
9	Mej. Jonker, rue Maraichère, 26,	Elsene
6200	De Bondt J. B., Metsysstr., 8,	Schaerbeek
1	Impens G., Hamerstr., 21,	Brussel
2	Van Beeck J., Julius De Geyterstr., 8,	Hoboken
3	Meeusen G., Gemeentebediende,	Esschen
4	Verreyt, Egmontstr., 7,	Mechelen
5	Mev. Verreyt, id.	„
6	Mej. Lauwers, stud. Hoogstr., 41,	„
7	Mej. Leemans, onderwijzeres,	Sempst-Laer
8	Van der Borgt Jef, Boomstr., 16,	Antwerpen
9	Claessens Edw., stud., Leopoldstr.,	Turnhout
10	Bauweraerts H., „ Paterstr.,	„
1	Verrees Em., Best. der Muziekschool	„
2	Notenbaert A., apoth., Groote Markt	„
3	Theunen, Grand rue,	Chimay
4	De Vooght J., onderwijzer,	Oud-Turnhout
5	Verheyen, handelaar, Merodelei	Turnhout
6	Van Gestel J., Statiestraat,	»
7	De Groote J., Florastr., 99	Borgerhout
8	Mej. Verbist L., Graanmarkt, 34	Mechelen
9	Mej. Verbist C., id.	„
20	E.H. Van Caeneghem M., onderpastoor,	Aalter
1	Mej. Van Caeneghem M., onderwijzeres	„
2	Wouters, Delescluzestr., 82,	Berchem
3	De Smet J., id. „	„
4	Heyse Edmond, Cuylitstr., 19,	Antwerpen
5	Maes Jan, Kasteelstr., 6	Dendermonde
6	Van Buggenhout Cl., Gr. Markt, 17,	„
7	Verstrepen Edw., Groote Markt,	„
8	Ring Frans, Kerkstr., 1,	„
9	De Wilde R., leeraar, Dijkstr.,	„
30	Van der Meeren Paul, griffier,	„
1	Mej. Impens Yvonne, Keur,	„
2	Mej. Moriaux R., Em. Hielstr., 36,	»
3	Heugebaert W., drukker, Lindanusstr.,	»
4	Robberecht F., beenh., Dijkstr.	„
5	E.H. De Weer J., onderpastoor,	„
6	Watrin A., bediende, Veemarkt, 52,	„
7	Mev. Watrin-V.d.Bosch, id.	„
8	Mev. We Watrin-V.d.Taelen id.	„
9	Moens K., leeraar, Opwyckstr., 28,	Lebbeke

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS :
BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50
BUITENLAND, „ „ 12,50
LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 15 **1 Aug. 1923**

BERICHT.

De Uitgever van DE TOERIST *deelt hierdoor mede :*

1. *Dat, zoodra er van het Postkantoor bericht inkomt, dat een nieuw lid zijn bijdrage betaald heeft, steeds* **een volledig stel** *der verschenen nummers van het blad aan het betreffende postkantoor gezonden wordt, bestemd voor dit nieuwe lid.*
2. *dat, eveneens voor alle nieuwe leden, die rechtstreeks aan het Secretariaat V.T.B. betaalden, aan het postkantoor van hun gemeente,* **volledige verzamelingen der verschenen nummers steeds worden toegezonden** *ter uitreiking aan deze nieuwe leden.*

Zoowel de onder 1 als onder 2 bedoelde nieuwe leden hebben dus **niets anders te doen,** *dan wanneer zij niet* **alle** *nummers van 1 Januari af ontvangen, op* **hun postkantoor** *aan te dringen op levering daarvan. Van onzentwege wordt gedaan het* **eenige** *wat wij* **kunnen,** *n.l. hun Postkantoor alle nummers zenden ; blijven deze dus in gebreke, dan baten geen klachten bij het Secretariaat V.T.B., of bij den Uitgever ;* **de leden hebben de prompte levering der nummers in hun eigen hand door dan bij hun postkantoor deze NUMMERS TE EISCHEN.**

't Retranchement

—:—:—

C'est à mi-côte, au flanc des dunes ;
La lune,
Des bateaux blancs s'érige au loin, là-bas ;
Le ciel est bleu et l'horizon lilas,
Le village repose : et, sur les ailes
Du vieux moulin paralysé,
On écoute jaser,
A menu bec, les hirondelles.
(E. Verhaeren)

Wanneer men van op den hoogen dijk aan de Hazegrassluis de blikken in oostelijke richting laat varen over de onmetelijke Poldervlakte van 't land van Cadzand, vertoonen zich op 't voorplan, achter een gordijn boomen die van den zeekant uit langs de boorden van een uitwateringskanaal lichtelijk overhellen, de korenwindmolen en 't Kerktorentje van het mooi gelegen dorpje 't Retranchement.

Retranchement-Cadsandria heeft zijn ontstaan te danken aan de verschansing waarin het gelegen is en die tijdens de tachtigjarige oorlog, na den zegerijken tocht door 't Zwarte gat en de inname van Sluis in 1604, op voorstel van Prins Maurits werd opgeworpen om de streek tegen vijandelijke tegenaanvallen te beschermen. De verschansing ligt tegenover een kanaal, dat de Spanjaarden met het kennelijk doel hadden gegraven, om daardoor transportschepen in 't Zwin te brengen, ten einde door een expeditie ter zee het land van Cadzand te kunnen heroveren. (Vgl. « Het hazegras »,

nr 3 van « De Toerist » 1923, bladz. 31. Deze verschansing kreeg den naam van Cadsandria en was gedekt door twee sterke gebastioneerde vierhoeken, waarvan de Noordelijke het fort Oranje en de Zuidelijke het fort Nassau werd genoemd. Beide forten waren langs den kant van de monding verbonden door een courtine van ongeveer een kwartier lang, met een vierkante schans in 't midden, en aan de landzijde door een kapitale wal met uitspringende hoeken en hoornwerken. Al deze werken waren van aarde en van natte grachten voorzien en hadden uitgangen tusschen de meest Noordelijke en de meest Zuidelijke bastions en de genoemde forten. De Zuidelijke uitgang heette de Zandpoort, de Noordelijke de Slijkpoort. Voorts lag in de Noordwesthoek van den « Bewesten Ter Hofstede polder » alzoo schuins tegenover de schans Nassau het kleine fort Berchem.

Na 't eindigen van 't bestand en van den mislukten aanval der Spanjaarden op Cadzand in 1621 werden er nog meer versterkingen aangebracht. Op een kaart van het Zwin van 1627 komt Cadzandria voor met beide schansen en heet « een zeer sterck Retrenchement, gestadich met veel ervaren krijensvolck en goede bevelhebberen bezet, waer door de Spaensche wert belet den inval van Cadsandt : met huysingen tot logement voor soldaten. » Het had destijds een eigen commandant, een majoor der vesting en een commies van 't magazijn, en naderhand kwam er een kerk bij, wat toen veelal in forten noodig bleek, opdat de godsdienstige belangen van 't soldatenvolk niet zouden worden verwaarloosd. Behalve de Predikant en de schoolmeester waren aanvankelijk ook eenige ingezetenen in de verschansing gevestigd. In 1682 groeide het dorp merkelijk aan, daar dit jaar de naburige Zandpolder ondervloeide, wiens bewoners genoodzaakt waren er een onderkomen te zoeken ; toen verzonk ook 't Oranjefort weg en de uitgang langs de Zandpoort werd verlegd op den geflankeerden hoek van de midden bastion, thans gekend onder den naam van « boerendam ». Voor 1750 was de haven gelegen op een kwartier afstand ten Zuiden van het dorp, aan de uitwatering van Cadzand, ter plaatse nog bekend onder den naam van « Oude kil, » bij den windmolen van het gehucht « ter hofstede ». Nadien werd samen met de uitwatering de aanlegplaats verlegd van de oude naar de « nieuwe kil » ; deze laatste was gesitueerd tusschen het dorp en voornoemd gehucht, Zuidoostelijk van het fort Nassau, tegen dewelke schans een dam werd gebouwd en een conservatiesluis bij de inwoners als « cantrasluis » bekend en die later in 1882 is uitgebroken geworden. Rond 1750 schijnt ook de uitgang langs de Slijkpoort verlaten te zijn geweest.

Wanneer voor den derden keer, in 1841, de uitwatering van Cadzand ditmaal naar de noordzijde van het dorp werd verlegd, kwamen de Sluissche beurtschippers, zoodra zij

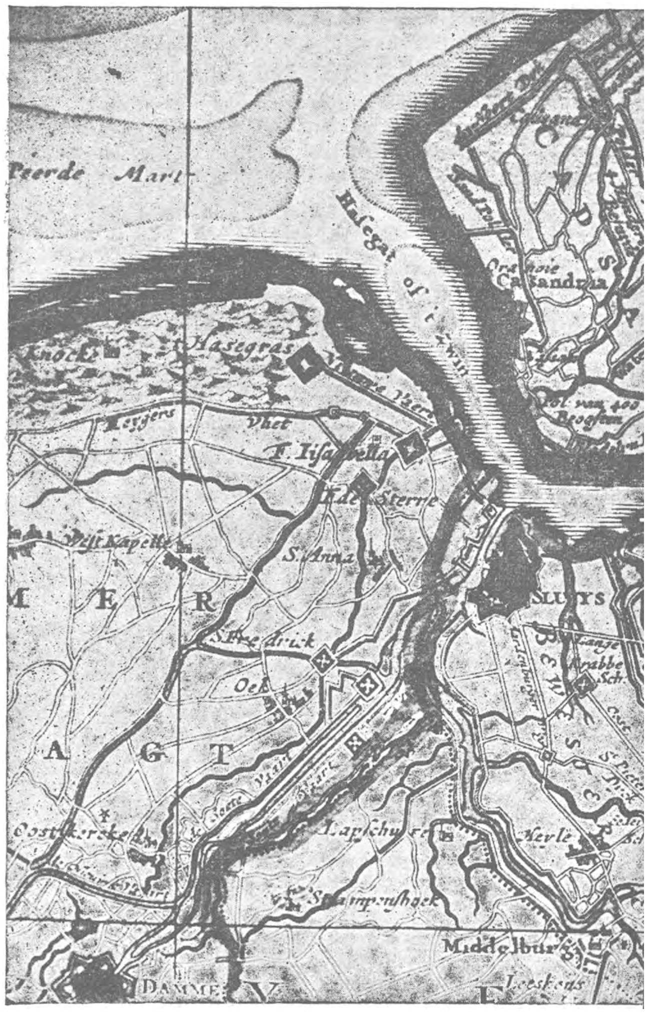

van de vaak onstuimige paardenmarkt het Sluissche gat waren binnengeloopen, onder 't voormalig Oranjefort, alwaar eene kleine reede was, ten anker, en wachtten daar op gunstigen wind om dat gat uit te loopen. Veilig lagen zij onder den wal, achter het hooge duinhoofd van Cadzand.

Nadat de tractaten niet meer toelieten deze verschansing te bezetten, bediende men zich tot in 1794 van een oorlogschip, dat

meestal voor deze plaats geankerd lag en een klein vertier aan 't dorp aanbracht. De kapiteins hadden binnen de verschansing een tuin met vijvers en andere inrichtingen tot verlustiging. Later in den Franschen tijd kende het plaatsje nog voor een wijle eenige welvaart met de bezetting der omliggende batterijen.

Tot in de tweede helft der verleden eeuw werd de nieuwe haven nog vrij druk bezocht en vond een gedeelte der bevolking zijn bestaan in de scheepvaart, het visschen van garnalen, mosselen en alikruiken. Wanneer echter in 1872 de internationale Hollandsch-Belgische dijk bij de monding van 't Zwin voorgoed een uitgestrekte poldervlakte aan het zeeelement onttrok, werd er het haventje, dat niet meer van dienst kon zijn, noch langer leefbaar was, opgeruimd. De schorren, die voortijds een overvloed van uitmuntende zeekraal leverden, werden afgedamd, zoodat naast het dijkwerk hoofdzakelijk de landbouw door de retranchementenaren begon beoefend te worden. Van de voormalige magazijnen en gouvernementsgebouwen ziet men niets meer ; misschien waren deze grootendeels in de schans Oranje gelegen. Alhoewel het dorp slechts ruim zeven honderd zielen telt, toch worden er drie godsdiensten beleden. Een klein twintigtal is Roomsch-Katholiek, een zevende der gezamenlijke bevolking behoort tot de afgescheiden Evangelische Kerk, terwijl de overigen de Hervormde gemeente uitmaken.

Beide laatstgenoemde godsdiensten hebben elk hun eigen tempel in 't dorp : het totaal gemis aan verbinding heeft van het verafgelegen localiteitje een solidaire gemeenschap gemaakt.

Ofschoon volgens het tractaat bij den vrede van Munster deze verschansing moest worden gesloopt, zijn de grachten en wallen bijna nog ongeschonden aanwezig ; alleen is bij 't vloeien van den Zandpolder in 1882 de schans Oranje door de zee verzwolgen en wordt sedert kort voor den oorlog het Noordelijk gedeelte van de courtine door de inwoners afgevoerd die er een rijken zandvoorraad vinden. Hun bedrijvigheid beperkt zich bij landbouw en veeteelt : vlas en beetwortels zijn de voornaamste voortbrengselen van de streek van 't Regiment, dat nu ook in rechtstreeksche verbinding is met andere dorpjes van 't land van Cadzand en misschien met de Vlaamsche kust zal worden gebracht. Er is zorg gedragen, dat de aan te leggen tramlijn niet te veel zal schaden aan het eigenaardig uitzicht van het dorp, dat met zijne kleine huisjes zonder verdieping en met een afschutsel voor de stoep de overgang kenmerkt van de fatsoenlijke Vlaamsche netheid tot de Hollandsche verfijning. De bepleisterde muren bieden eene bekoorlijke frischheid bij de geslaagde kleurkontrasten van deurstijlen en groote vensterramen zonder buitenblinden. De kalme inborst en diepe ernst zijn er in weerspiegeld van onzen Zeeuwschen broeder, wien de Voorzienigheid een stukje grond toebedeelde, dat de zang van den dichter verheerlijkt :

Pays des vents de l'Ouest et des bises du Nord,
Souffles chargés de sel et pénétrés d'iode,
Vous imprégnez les corps rugueux de santé chaude
Et vous armez de père en fils les peuples forts,
Pour qu'ils marquent de leur vouloir autoritaire,
Le coin triste mais doux que leur offrit la terre.

En van uit den lagen kloktoren hoog boven de dakjes, gedekt met roode pannen, waarop de wijzerplaat zijn behoedzamen blik gevestigd houdt, boodschapt het slaguurwerk de slapende vestigen hun steeds hooger wordenden ouderdom...

W. B. Brugge.

De Juweelenstoet, een prestatie van belang!

—«»—

We kregen dus van onzen opstelraad opdracht tot het houden van een verkenningstochtje op de « verboden jachtgronden » van den Juweelenstoet !

Rond twee uur komen wij in den « Scating Ring » (Hopland) aan, waar wij afspraak hadden met Heer Willem van Rijswijck, die de spil is van deze kunstprestatie. —

In afwachting Heer Van Rijswijck te kunnen spreken nemen wij verduldig plaats naast den brandweerman die ons zijn klachten doet betreffende de tropische hitte. — Tot driemaal toe trachten wij de in optimmering zijnde wagens te genaken maar vruchteloos ! « Verboden doorgang ». Zoo spreekt de portier, op plechtige wijze ! — Wij zegden immers dat het « Verboden Jachtgrond » was ! — Dit belet ons toch niet het eene en andere te kunnen ontleden van wat zich van verre laat bewonderen. —

Vóór ons, in de breede ruimte van de vroegere schaatsbaan staan 14 pronkwagens in optimmering. — Vlak bij den ingang een brok Engelsche Gothiek. — Wat verder een « Style Empire » en weer verder Italiaansche renaissance. — Schuins over ons een eigenaardig Indisch stuk met aan de vier zijden een godin, met de beenen gekruist gezeten op een lotus. — Het kind van « Vatsianya » schijnt ons met haar plaasteren oogen te bezien alsof zij ons de voordeelen der verduldige contemplatie in overweging wilde geven ! — Nu, bij deze tropische warmte is daar wel iets voor te zeggen ! — Na aldus een paar uur te hebben voorbij gephilosopheerd, besluiten wij nogmaals te trachten onzen gemoedelijken Cerberus te vermurwen ! — Wij spreken hem natuurlijk ovr Willem van Rijswijck, den man van den dag, en vernemen dat de vader van den Juweelenstoet verwant is aan wijlen Door van Rijswijck en dus in verre lijn ook aan Jan, de zoon (wijlen de volksgeliefde Burgervader) en wijlen Jan, de vader, de plezante volksdichter. — Zoo komen wij aan de beurt voor audientie... Maar daagt Schepene Junes op en verplicht ons tot een uurken wachtens te meer ! — Altijd gewapend met dezelfde verduldigheid, bewonderen wij nu achtereenvolgens de talrijk aanwezige sfinxen, zeemeerminnen, adelaars, engeltjes, enz., enz. — In de verte grijnst ons de gevleugelde leeuw van Sint Marcus tegen ! — Wat een pracht van beeldhouwwerk en hoe sterk is alles gemaakt ! — De wagens zijn allen voorzien van een bijzonder wielenstel. De wielen zitten in dikke, volle rubberbanden vast en de zware assen steunen op dubbele veeren die vast zitten op langsche stalen liggers. Het eigenlijk beeldhouwwerk rust op zwaar houten vloeren die op de speciale « trucks » liggen door tusschenkomst van sterke houten juffers. — Er zijn veertien wagens en dus veertien zulkdanige gestellen. — Terwijl wij deze technische bijzonderheden aan 't bewonderen zijn, brengt men ons een propagandaboekje. Beter nog, wij ontvangen tevens een kort artikel van hetwelke wij, eerlijkheidshalve, geen overmatig gebruik zullen maken, besloten als wij zijn onze lezers ook oorspronkelijk nieuws te bezorgen. — Het propagandaboekje leert ons, dat de stoet wordt ingericht door de **« Antwerpsche Diamanthandel en Nijverheid »** en met de medewerking van :

de « Union Diamantaire de Belgique » ;

de « Algemeene Diamantbewerkersbond van België » ;

de Naaml. Ven. « Diamantclub van Antwerpen » ;

de N. V. « Beurs voor Diamanthandel » ;

de N. V. « Fortunia » ;

de Union « Vrije Diamanthandel » ;

de « Club Diamantaire de Bruxelles » ;

en alle Diamanthandelaars vereenigingen van België. —

Wij weerstaan niet aan den drang een paar aanhalingen uit dit boekje op te sommen, omdat deze zoo goed strooken met onzen eersten indruk ; dit is, **dat de juweelenstoet alles overtreffen zal wat tot nu toe op dit gebied te zien is geweest** ! — Het boekje spreekt ons eerst van de prachtstoeten van 1877, 1899, 1912 en zelfs van het wonderbare landjuweel van 1892, om ons dan deze belofte af te leggen : « Welnu, Antwerpen belooft thans nog iets beters !... Wat onmogelijk, onwaarschijnlijk, onuitvoerbaar mag schijnen, zal nochtans waarheid worden. De groote Juweelenstoet, die met drie verschillende wegwijzers zal uitgaan op Zondag 12, Woensdag 15 en Zondag 19 Augustus, zal alles overtreffen wat men vroeger bewonderd heeft en al den luister van de vroegere stoeten in den schaduw stellen. Ditmaal gaat het initiatief uit van de diamantwereld, waarvan de nijverheid met de scheepvaart de eerste plaats deelt in de economische bedrijvigheid van Antwerpen. **Deze nijverheid bezigt inderdaad niet minder dan 10.000 arbeiders, verdeeld over honderd en zestig slijperijen, die tot DRIE MILLIOEN werkloon per week** uitbetalen, terwijl **vier duizend fabrikanten, kooplieden en makelaars het keurkorps vormen,** dat er in geslaagd is, in **drie groote, door strenge en nauwlettend gehoorzaamde wetten geregeerde handelsclubs,** zoo niet de algeheelheid, dan toch **het grootste gedeelte van den wereldhandel in edelgesteenten samen te brengen en tot grooteren bloei te brengen dan ooit te voren, dank zij de volhardende inspanning en de volledige samenwerking van handel en nijverheid, van patronaat en arbeiders.** — Met de bedoeling om op schitterende wijze deze herleving te vieren en heel de bevolking en zelfs gansch België daarin te begrijpen, werd een Comité gevormd onder den naam van « **Diamanthandel- en Nijverheid van Antwerpen** », om tot uitvoering te komen van het ontwerp van een Juweelenstoet, dat de heer W. Van Rijswijck opgevat had in samenwerking met twee befaamde Kunst-

schilders, de heeren Piet van Engelen en Jos. Ratinckx, professoren aan de vermaarde Academie van Schoone Kunsten te Antwerpen. — Dit Comité bracht de noodige geldmiddelen en medehulp samen. — **De kooplieden hebben de algeheelheid der onkosten ten hunnen laste genomen, de voornaamste hunner zullen met HUN VROUW EN DOCHTERS zelf de voorname personages voorstellen, terwijl de WERKLIEDEN voor de massa der figuratie zullen zorgen.** De openbare besturen, het leger, de regeering, de provinciale en de gemeentelijke overheden hebben de onderneming onder hunne bescherming genomen en verleenen een kostbare medehulp.Particuliere groepeeringen stellen hunnerzijds alles in het werk om het welslagen te verzekeren. In overeenstemming met de massa der bevolking beijveren allen zich om aan de vreemdelingen het hartelijkste onthaal voor te bereiden, een breede en gerieflijke gastvrijheid, met al de aantrekkelijkheden en faciliteiten van een verblijf te Antwerpen. »

Eindelijk toch krijgen wij een kansje om ons tusschen de praalwagens te begeven en wel in gezelschap van Rik Sauter, de flinke beeldhouwer die de ontwerpen van Piet van Engelen uitvoert (J. Ratinkx werkt samen met beeldhouwer Hasse). — Rik Sauter brengt ons nu achtereenvolgens voor al de praalwagens. Deze zijn :

1. Mijnontginning in Zuid-Afrika (met Kaffers en Boeren op den wagen).
2. Mijnontginning in Belgisch Kongo (met negers, ingenieurs en prospectors op den wagen).
3. Lodewijk Van Berken, uitvinder der moderne bewerking van den diamant.
4. Episode uit de Oostersche geschiedenis. Wagen in Moorschen stijl.
5. Ontvangst bij een Samoeraï. — Japaneesche wagen.
6. Verkoop van kostbaarheden in het paleis van een Mandarijn. Chineesche wagen
7. Hulde aan de U. S. A. Amerikaansche wagen.
8. Nieuwjaar aan 't Hof van Teheran in de XVI eeuw. Perzische wagen.
9. Verkoop van diamanten uit de mijn van Pennah dor den Rajah in de XVIII eeuw. Hindoesche wagen.
10. Aanbieding van huwelijksgeschenken aan Napoleon Fransche wagen, « Style Empire ».
11. Huwelijk van den Doge van Venetië met de Zee. Italiaansche wagen.
12. Hulde aan Koning Jan Sobiëski in de XVII eeuw. Poolsche wagen.
13. Uitstalling der edelgesteenten (Diamant, Robijn, Turkoois, Smaragd, Ametist, Topaas, Opaal, Safir, Toermalijn). Allen voorgesteld door met deze gesteenten getooide jonge meisjes.
14. Hulde der vreemde Naties aan Antwerpen. Slotwagen, een UNICUM ! !

Al deze wagens zullen voorafgegaan worden, omringd en begeleid door zeer belangrijke groepen, draagstoelen, kleinere wagens, zooals b v. de getrouwe nabootsing van den vermaarden wereldglobe, die Shah Nadir liet vervaardigen na zijn reis door Europa in de XVII eeuw en die uit zeven duizend edelgesteenten werd gemaakt.

Aantal figuranten. — Meer dan twee duizend !

Trekdieren. — Niet minder dan zes honderd paarden, ezels, olifanten, dromadarissen, ossen, zebras, enz. —

Sommige der ontwerpen leenen zonder twijfel prachtig tot een heerlijke uitbeelding. —Zoo kon Rik Sauter een schitterend iets maken van den Italiaanschen wagen die het huwelijk van den Doge van Venetië met de Zee voorstelt (Bij deze gelegenheid wierp de Doge een ring in zee).— Die wagen is op alle gebied wonderschoon gelukt ! Van af den indrukwekkenden zuil met den leeuw van Sint Marcus tot de zeenimfen die opduiken naast de gondole, de handen gevuld met uit de Zee opgehaalde parels ! — Zelfde beeldhouwer werkt onder meer ook aan den Japaneeschen, Braziliaanschen, Zuid-Afrikaanschen en Kongoleeschen wagen. — Aan al de kunstenaars onze beste gelukwenschen en inzonderheid aan **Rik Sauter,** die **een getrouw lid van V. T. B. is !**

Rond vijf uur verlaten wij de werkplaats, waar ten allen kante nog druk gewerkt wordt onder deskundige leiding en onder het vaderlijk oog van Schepene Junes, die beeldhouwers en helpers met zijn raadgevingen helpt. Bij het uitgaan maken wij nog even kennis met Heer Willem Van Rijswijck, die ons de gekleurde teekeningen toont en ons een paar laatste toelichtingen verstrekt. —

Voorwaar, de mannen van het steentje hebben in dit geval prachtig gepresteerd !

De juweelenstoet zal dan ook elke verwachting overtreffen ! — Onzen dank en bewondering aan allen zonder uitzondering en wel, vanaf den werkzamen heer Van Rijswijck tot de proletariërs die voor de massafiguratie zorgen. — Men voorspelt dat

in dezen stoet een ontzaglijk fortuin aan goud, diamant en allerlei edelgesteente zal worden meegevoerd — afgedacht van de dames, die wel de schoonste juweelen zullen zijn.

LODE VAN MARCKE,
Oud prospector
bij de Kilo-Mato Goudmijnen.

Een autorit naar 't Geuldal

't Was vroeg — krimineel vroeg, aldus een mijner reisgenooten, toen we op de Leuvensche stationsplein half slaperig nog het fordje instapten, dat ons op een der enkele mooie lentedagen die we dees jaar kenden over en 't weer naar 't zuiden van Nederlandsch Limburg zou voeren. Het autotje gaat huilend aan 't bewegen... een eindje boulevard en in de duisternis den breeden rijksweg op naar Thienen.

Hier wordt het licht. Wij kijken even naar den monumentalen gevel van ons Lieve Vrouw ter Poel, welke trotsch het wijde marktplein beheerscht, dalen kronkelend af naar de Geete, tuffen verder door een Haspengouwsch landschap met beboschte valleien en wijde boomlooze plateau's naar de oude abdijstad Sint Truiden. Even uit gekeken naar 't leuke belfort van 1606 met zijn O M n / a C a D V n t jaarschrift en waarvan het leuke bollenspel het heel goed stelt in 't gezelschap van de barokkonaald der voormalige stiftskerk, maar minder goed aardt met den derden jongeren compagnon de droge neo-gothieke Lieve-Vrouwtoren. Van Sint Truiden gaat de weg over Limburgsch Haspengouw, het land der boomgaarden, langsheen Ordingen en Rijkel, beide met een interessant renaissance kasteel, en Gothem, een snoes van een Loonsch dorpje, eenig leuk in zijn kader van ooftboomen rondom zijn pittoresk romaansch kerkje. Wij klimmen nu naar Borgloon, de oude hoofdstad van het huidige Vlaamsch Limburg, thans een doodstil kantonplaatsje. Een romaansche kerk van 1132 en een XVIIe eeuwsche halle herinneren er aan 't verleden. Er wordt nu weer wat geklommen en gedaald, eindelijk een flinke bergaf en daar beneden een flinke massale naaldlooze toren... Tongeren.

Hier wordt even gepleisterd : de tijd om de laat XIIe eeuwsch collegiaalkerk even binnen te treden en er te genieten van de mooie zuivere vroeg-gothische architectuur en van de zacht gele kleur van den mergel ; de stemmige kloosterpand eens om te wandelen en ten slotte in de gasthuiskerk te gaan bekijken het monument van Hinnisdaal, een mooie specimen van de Bernineske kunst van den Luikschen beeldhouwer Delcour.

Voor 't begijnhof en de Weserspoort... geen tijd. Weer ingestapt en het hooge land op in de richting Maastricht. Links mooi op den heuvel de romaansche kerk van Berg... den Herderen... Rumpst... Vroenhoven... de grens.

Even aan beide tolkantoren gestopt, ten einde de noodige formaliteiten te vervullen, en wij rijden op Nederlandschen bodem... Ten einde de baan wenkt ons de stoere westbouw der Maastrichtsche Lieve Vrouwekerk. We zijn in de « Staar stad » de mooie hoofdstad van het « Limburg (non!) cédé », door wier kronkelende doolhof van smalle straten onze autovoerder met moeite zijn weg vindt. We zijn de oude middeneeuwsche omheining gepasseerd, hebben de interessante romaansche kerk van het voormalig Ons Lieve-vrouwe stift links laten liggen, rijden even onder den mooien gothischen Sint Janstoren en voorbij de westbouw der eerbiedwaardige Sint-Servaaskerk —de oudste der Nederlanden — naar het vrijfhof. Van daar de groote stadhuis van 1659 bevindt zich even uit onzen weg) en nu de Maasbrug over. Wij snorren door wijk, de overmaassche voorstad van Maastricht. In de as van de breede laan, de hoofdgevel van het nieuwe station, een naar ons oordeel minder gelukkige combinatie van vensterpartijen in modernen geest met oud-hollandsche trapgeveltjes. Hier draaien wij rechts, dan links de spoorbaan over en dan weer links (vlak tegenover de mooie moderne koepelkerk van het heilig Hart de Meersenenweg op. Een puike macadam midden privaatparken en boomgaarden Wij zijn gauw te Meersen, rijk aan historische herinneringen uit het carolingisch tijdperk, met zijn kleurige stadsche hoofdstraat en mooie XVe eeuwsche kerk met overrijken laat gothischen tabernakeltoren. Hier begint het Geuldal. Voor we 't dorp binnenreden hebben we 't riviertje gepasseerd. De Geul kon er vroeger grootsch op gaan dat ze haar loop nam door vier rijken ; thans moet ze met twee genoegen nemen. Immers, het vroeger Pruisische Einatten, waar ze haren oorsprong neemt, hoort thans bij België, even als het voormalig onzijdig gebied van Moresnet, waardoor ze verder haren loopt neemt. Beneden Moresnet wordt

hare vallei overbrugt door een reuzenviaduct neder Rijn Tongeren Aken. Te Sippenâken verlaat de Geul het Belgisch gebied, in Nederland besproeit ze o. m. Withem, Valkenburg, Houtem, Meerssen en Bunde en stort zich bij laatstgenoemd dorp, een uur beneden Maastricht in de Maas.

De Geul is de laatste onder de rivieren welke in de linker Maasoever uitmonden, waarvan de heele vallei nog een eenigzins romantisch karakter heeft. Want is de bovenloop der Roer een der mooiste brokken ardeensch natuurschoon, haar benedenloop gaat over een zacht golvend heuvelland. Bij de Niers zal men geen ander charme dan dat der bescheiden vlakte rivier ontwaren.

Het Geuldal is echter niet zoo nauw ingekist als dat harer Waalsche zusters de Weser (fr. Vesdre) of de Ourthe. De vallei is breeder en de hoogten zijn minder steil vooral op den rechteroever.

Dit merken we dadelijk wanneer we nu van af Meersen het Geuldal in opvarende richting volgen naar Valkenburg. Links gaat de zoom der vallei betrekkelijk zacht naar omhoog, rechts aan den overkant van het breede dal rijst een imposante hoogterug betrekkelijk steil en tamelijk bebosch, maar erg ontsierd door een afschuwelijke ijzeren constructie welke als uitkijktoren dienst doet. Straks zullen we beoosten Valkenburg nog een dergelijk bouwwerk zien oprijzen, ditmaal een steenen, ook heelemaal geen sieraad voor het landschap, ofschoon hij een minder gruwelijke doodzonde daarsteld dan eerstgenoemde. Om de menschen boven op de bergen wat meer te laten kijken, wordt het gezicht dat men beneden kan genieten voor een goed part geschonden. Die uitkijktoren-manie is hier komen overgewaaid uit het naburige Duitschland, waar het letterlijk krioelt van leelijke en minder leelijke « aussichtturme. » Onze bergachtige streken van Vlaanderen zijn er gelukkiglijk tot nog toe van gespaard gebleven ; in de Waalsche ardennen zijn ze ook goed

In de Catacomben van Valkenburg

als niet te vinden. We raden de V. T. B. aan zich nooit erg moe te maken om zulke dingen in het leven te roepen, en mocht er ooit liefhebberij voor bestaan, ze dan toch architectonisch zoo goed mogelijk te behandelen, hetwelk probleem niet zoo heel makkelijk op te lossen is. Een uitkijktoren is uit den aard der zaak een spichtig ding en op een hoogte ziet men liever iets normaals prijken.

Met dat gefilosofeer over uitkijktorens geraken wij algauw in Houthem Sint Gerlach. Schilderachtig gelegen straten langs de bemuurde Geuloevers met hunne watermolens, rondom het oud-gothische kerkje door wijlen Dr Cuypers op een discreete wijze gerestaureerd en vergroot. Twee oude stadspoorten bleven bewaard. Hier en daar treft men nog een oude heerenwoonst uit den baroktijd en ginds op een der contreforten van de hoogten des zuidelijken oever beheerschen de puinen van den XIVe eeuwsche burcht het stadje dat veeleer een ardeensch dan een Zuid-Nederlandsch karakter heeft.

Behalve het eenig-mooie natuurschoon

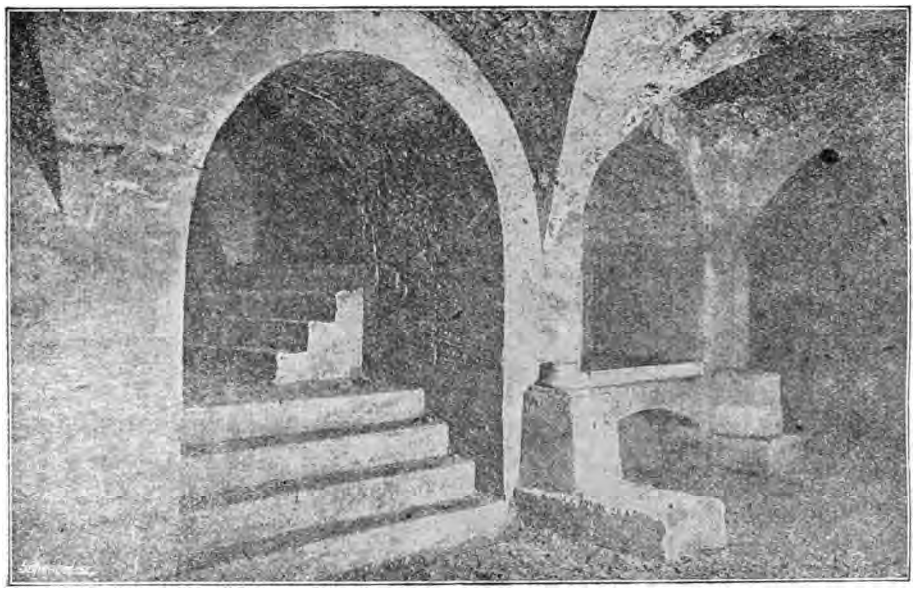

In de Catacomben van Valkenburg

Midden een weelde van groen, boomen en weiden. De eigenaardige bollespil van de dakruiten der barokkokerk doet ietwat zuid-Duitsch aan. De kerk zelve van binnen rijk bestukt in rococo is de oude kapel van een Norbertijner nonnenstift. Verder langs den weg de mooie, thans door Van der Kloot's hoek in wijderen kring bekend gemaakte, barokke hoeve, geheel uit mergelsteen met roode daken en groene poorten. We zijn niet ver meer van het doel onzer reis, **Valkenburg het klassieke** centrum van toerisme in zuid-Limburg. Dicht bebouwd kronkelen zich de enge

toont Valkenburg nog als bezienswaardigheden het odapark en het rotspark, het openlucht theater (waar het Vlaamsche volkstooneel met heel veel succes optrad), de grotten met hun gebeeldhouwden Megalozaurus, hun twee- en driedrup, en hun historische kapel, de « fluweelen grot, » de pseudo-koolmijn, de catacomben, een getrouwe nabootsing der meest interessante plekjes van 't onderaardsche Rome, en in de buurt het schilderachtige dorp Oud-Valkenburg, met het mooie XVIe eeuwsche kasteel Gentroes, de grotwoningen te Geulen, de Schaasberg met zijn kluis... C.L.

Dendermonde en omstreken.

« 't Lag kalm het stadje, tusschen-in zijn groene streek van weiden......»

Zoo zingt Daan Boens in zijn mooi sonnet « Dendermonde ». Maar eilaas ! 't lijkt er naar of allerlei booze geesten de hoofden te zamen staken om het stadje van zijn natuurschoon te ontdoen. Vroeger omwalden de vestingmuren de stad met een frisschen gordel van immer lachend groen ; maar nu zijn de versterkingen meestendeels verdwenen. Dendermonde ligt daar open in de vlakte, en langs alle zijden puilt het onaesthetische van zijn oorlogswonden uit : vuilzwarte puinen, te rood-nieuwe huizen, eentonig-leelijke barakken. We willen graag bekennen dat, dààr waar slooping van natuurschoon noodig is om de ontwikkeling, de uitbreiding en de moderniseering van een plaats te verzekeren, de zuiver artistieke reden tot behoud van dit natuurschoon niet opweegt tegen de eischen van den vooruitgang. Dit belet niet dat we mogen treuren over verdwenen schoonheid. En zoo is het o. m. het geval met de Scheldedijken in de buurt van Dendermonde.

Op gebied van wandelingen biedt Dendermonde niet zooveel interessants : eenigschoon zijn echter de Scheldedijken, stroomaf- en stroomopwaarts, beplant met noteboomen. De Dendermondsche schilderschool is beroemd, en we overdrijven niet als we zeggen dat de meesten dier schilders een groot deel hunner inspiratie zochten aan de Scheldeboorden. In vroegeren tijd Frans Courtens, ten huidigen dage J. Maes, Gorus, e. a. zijn geestdriftige liefhebbers van die natuur, waar frischheid uit alle beekjes opborrelt, en vetheid overal in de sappig groene weiden blinkt, waar de zwaar bezwangerde polderbries door de bronzen kruinen ruischt : de echte pallietersche natuur.

Ten deele zullen die dijken weldra hun dichterlijke stemming missen : verbreeding van het gaanpad, boven op den dijkrug, maakt de uitkapping noodzakelijk van tientallen noteboomen.

St. Onolfsdijk heeft reeds zijn schoonste pluimen gelaten en zijn schilderachtig karakter zal weldra op een zekere lengte, onherstelbaar voor 't schoone verloren zijn. Gelukkig blijft een wandeling naar Vlassenbroek nog altijd even bekoorlijk, temeer daar van Vlassenbroek uit een mooi zeer loonende terugweg is langs den overkant van den stroom. Immers, pas heeft men den dijk opgeklauterd of de blik wordt gebonden door het fraaie uitzicht van het dorpje Grembergen, dat zich op eenigen afstand achter den polder uitstrekt. Stroomopgaande ontwaart men benevens vele lieve vergezichten eene zandophooping genaamd « de fransche kraag ». Dit is eene herinnering aan de welgelukte poging van het Dendermondsche garnizoen, om door het doorsteken der dijken daar ter plaatse, de Fransche legers der achttiende eeuw uit hunne stad te houden. Een paar huizen en een kapelletje zijn de laatste overblijfselen van 7 oude kasteelen, die in den loop van verleden eeuw werden gesloopt, om ter plaatse de reeds gedeeltelijk gedempte vestingsgordel aan te leggen......

Menig toerist wordt aangelokt door het ongewone van de streek : de grijze Schelde vloeiend tusschen kronkelende dijken, waarboven het gewelf van de notelaars... Heerlijk is hier de Scheldestroom. Dat zij die 's Zondags per fiets of per spoor uitstapjes inrichten, ook eens naar Dendermonde reizen, om er langs de Scheldeboorden te genieten innige schoonheid en stemmige rust.

J. de L.

VAN HET SECRETARIAAT

Aangroei Ledental.

Gedurende het tijdperk van 1 tot 15 Juli schreven wij in : 271. Van 1 tot 30 Juni steeg ons ledental met 484.

Ons Inlichtingsboekje.

Dit belangwekkend en uiterst verzorgd boekje van 48 blz. is onontbeerlijk voor allen die van de voordeelen, welke V. T. B. hem verschaft, wil genieten. Buiten de talrijke verminderingen in schouwburgen, kinema's enz. bevat het ook een lijst van aangesloten hotels ; verder de namen van onze afgevaardigden, de verschillende uitgaven door onzen bond reeds bezorgd ; de propaganda-premies ; daarbij meerdere zeer nuttige inlichtingen voor alwie op reis gaat, o. a. over het paspoortenstelsel, enz.

Het inlichtingsboekje is verkrijgbaar op het secretariaat V. T. B. St. Jansplaats, 29, tegen opzending van 50 centiem (in postzegel.)

Er ontbreken ons nog enkele nummers uit de jaargang van 1922 van n° 2 tot 12 ; wie helpt ons hieraan ?

Het secretariaat is open alle werkdagen, den Zaterdag uitgezonderd, van 14½ tot 19 u.

Vlaamsche Toeristenbond te Antwerpen

Standregelen.

Sint Jansplein, 29,

Vervolg

Art. 14. De raad kan het dagelijksch beheer der vereeniging in opdracht geven, met het gebruik van de maatschappelijke handteekening aan dit beheer verbonden, aan een afgevaardigden beheerder, gekozen onder de leden en van wien hij de bevoegdheid vaststelt.

Hij kan evenzoo alle bijzondere bevoegdheden aan eender welken mandataris zijner keuze opdragen.

Art. 15. Voor al de andere akten dan deze die vallen onder het dagelijksch beheer of waarvoor bijzondere opdracht werd gegeven, volstaan, opdat de vereeniging wettig vertegenwoordigd weze tegenover derden, de gezamenlijke handteekeningen van twee beheerders, zonder dat deze van eenige beraadslaging of bijzondere machtiging moeten blijken.

Art. 16. De rechtsvorderingen, en als eischer en als verweerder, worden ingesteld of verdedigd, uit naam van de vereeniging, door den beheerraad, op vervolging en benaarstiging van den voorzitter of van den afgevaardigden beheerder.

HOOFDSTUK IV. — *Algemeene vergadering.*

Art. 17. De algemeene vergadering is het opperste gezag van de vereeniging. Tot hare bevoegdheid zijn voorbehouden :

1o De wijzigingen aan de standregels der vereeniging ;

2o De benoeming en de afstelling van de beheerders ;

3o De goedkeuring van de begrootingen en rekeningen ;

4o De vrijwillige ontbinding der vereeniging ;

5o De uitsluiting der deelgenooten ;

6o Al de beslissingen die de grenzen overschrijden van de wettelijk of door de statuten aan den beheerraad opgedragen bevoegdheid.

Art. 18. Er moet ten minste elk jaar eene algemeene vergadering gehouden worden, in den loop der maand Februari.

Eene buitengewone vergadering kan gehouden worden telkens als het belang der vereeniging het eischt. Zij moet gehouden worden wanneer ten minste een vijfde der deelgenooten het aanvragen.

Elke vergadering wordt gehouden op dag, uur en plaats aangeduid op den bijeenroepingsbrief.

Al de deelgenooten moeten er toe uitgenoodigd worden.

Art. 19. De bijeenroepingen worden door den beheerraad gedaan per gewonen brief, aan elk lid gericht ten minste acht dagen voor de vergadering en onderteekend, in naam van den beheerraad, door den voorzitter of door twee beheerders. Zij bevatten de dagorde. De vergadering mag slechts de hierop vermelde punten behandelen.

Art. 20. De vergadering wordt voorgezeten door den voorzitter van den beheerraad of, bij ontstentenis van deze, door den oudste der aanwezige beheerders. De voorzitter duidt den sekretaris aan.

Art. 21. Elk deelgenoot heeft het recht aanwezig te zijn op en deel te nemen aan de vergadering, hetzij persoonlijk, hetzij door tusschenkomst van eenen door hem gekozen mandataris die zelf deelgenoot is.

Ieder deelgenoot beschikt over eene stem.

Art. 22. In algemeenen regel is de vergadering geldig samengesteld, welk ook het getal der aanwezige of vertegenwoordigde deelgenooten zij, en hare beslissingen worden genomen bij volstrekte meerderheid der uitgebrachte stemmen. Bij staking van stemmen, is deze van den voorzitter beslissend.

Bij afwijking van voorgaande alinea, worden de beslissingen van de vergadering welke wijzigingen aan de statuten medebrengen, uitsluiting van een deelgenoot of vrijwillige ontbinding van de vereeniging, slechts genomen mits de bijzondere voorwaarden van aanwezigheid, meerderheid en eventueele rechterlijke homologatie daartoe vereischt door artikels 8, 12 en 20 der wet van 27 Juni 1921.

Art. 23. De beslissingen van de algemeene vergaderingen worden opgenomen in verslagschriften geteekend door den voorzitter en den seckretaris alsook door de deelgenooten die het vragen, en in een bijzonder register ingeschreven.

De in rechte of elders voor te brengen uittreksels daarvan worden geteekend door den voorzitter van den beheerraad of door twee beheerders. Die uittreksels worden gegeven aan elken deelgenoot of aan elken anderen persoon, die het aanvraagt, mits deze zijn wettig belang doet blijken.

HOOFDSTUK V. — *Begrootingen en rekeningen.*

Art, 24. Het maatschappelijk jaar begint den 1 Januari en eindigt den 31 December. Nochtans het eerste jaar begint den dag waarop deze akte in het Staatsblad verschijnen zal en eindigt den 31 December 1923

Jaarlijksch zal de beheerraad aan de goedkeuring der gewone algemeene vergadering onderwerpen de rekening van het verloopen jaar en de begrooting van het volgende jaar.

HOOFDSTUK VI. — *Ontbinding en vereffening.*

Art. 25. In geval van vrijwillige ontbinding, duidt de algemeene vergadering een of meer vereffenaars aan en bepaalt hunne bevoegdheid.

Art. 26. In elk geval van ontbinding, hetzij vrijwillige hetzij rechterlijke, op welk oogenblik en voor welke oorzaak zij zich ook voordoet, wordt het netto overblijvend maatschappelijk aktief, na het vereffenen der schulden en het zuiveren der lasten, besteed aan een werk met gelijk doel en voorwerp als deze van de huidige vereeniging, hetwelk door de algemeene vergadering aangeduid wordt.

Bij gebrek aan eene beslissing der algemeene vergadering op dit punt, binnen de zes maanden na de ontbinding, wordt het actief als volgt verdeeld :

a) De goederen aangebracht, geschonken of vermaakt aan de vereeniging gaan terug aan de onderscheiden schenkers der gezegde bijdragen, giften of legaten, of aan hunne erfgenamen en rechtsverkrijgenden voor zoover terugvordering er van gedaan wordt door de belanghebbenden binnen het jaar na de ontbinding.

b) Het overschot dat blijft na de uitvoering van deze terugneming, of nadat de termijn bepaald voor het terugnemen zonder opvordering verstreken is, wordt toegekend aan een of meer werken met gelijk doel en voorwerp als deze van de tegenwoordige vereeniging, aan te duiden door de vereffenaars.

HOOFDSTUK VII. — *Benoemingen.*

Art. 27. Worden door de deelgenooten benoemd als leden van den beheerraad : de heeren Edward Leonard, Dr Stan Leurs en Frans Neys, voornoemd, dewelke verklaren dit ambt te aanvaarden.

Deze kiezen onder hen : als voorzitter, heer Edward Leonard ; als sekretaris, heer Dr Stan Leurs, en als schatbewaarder, heer Frans Neyes.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk)

Op 5 Augustus : Uitstap in auto-car naar Belœil. — Vertrek te Brussel (Rogierplaats) om 9.15 uur langs Hal naar Bergen. Bezoek aan stad en middagmaal. Om 12.30 u. vertrek naar Belœil. Bezoek aan parken en tuinen. Koffie met kramiek. Vertrek naar Edingen. Bezoek aan het park van den Hertog van Arenberg. Aankomst te Brussel rond 20 uur.
Zie verdere inlichtingen en voorwaarden vorig nummer, blz. 205.

Op 26 Augustus : Reis naar Tieghem. — Bezoek der streek.
Inlichtingen in 't volgend nummer.

Op 12, 15 en 19 Augustus : Uitgang van den Juweelenstoet te Antwerpen. — De aandacht der afgevaardigden wordt hierop gevestigd, opdat zij reeds van nu af het noodige doen om groepsreizen tegen verminderden prijs in te richten.

Begin September : Algemeene V.T.B. uitstap naar Namen, Dinant en de Grot van Han. — Nadere inlichtingen in volgend nummer. Men houde reeds nu rekening hiermede om aan dezen uitstap deel te nemen.

Fietsers. — Neemt deel aan onzen 8-daagschen fietstocht door Fransch-Vlaanderen. Vertrek uit Duinkerke, langs de kust, terug door het binnenland over Bergues en Kassel. Kosten per dag ongeveer fr. 20. Zie uitgebreider plan in volgend nummer en verzuim niet zoo spoedig mogelijk uw deelname te melden a. h. Secretariaat V.T.B.

BRUGGE.

Zondag 5 Augustus : Uitstap naar Ter Doest. — Bezoek door de Brugsche Afdeeling van den V.T.B. aan de hofstede van het Groot „Ter Doest" (een voormalige Cistercienzer abdij.)

Vertrek te 13,55 uur aan het fort Lapin ; per tram naar Dudzeele en vandaar te voet over Lisseweghe om uit Zuiënkerke-Statie, per trein terug te keeren om 19.59 uur.

Zondag 12 Augustus : Uitstap naar Antwerpen. — Ter gelegenheid van den Juweelenstoet wordt een gezelschapsreis ingericht naar Antwerpen. De prijs heen en terug beloopt 12.60 fr. Vertrek uit Brugge naar Antwerpen-Zuid te 7.20 u. Terugkeer uit Antwerpen-Zuid te 18.36 uur. Schriftelijke toetreding met onmiddellijke storting van 't bedrag te sturen aan het adres van den heer W. Bossier, Zuidzandstraat, 12, tot uiterlijk 9 Augustus.

DENDERMONDE.

Zondag 5 Aug. : Algemeene Vergadering voor de leden V.T.B. van Dendermonde en omliggende, in het lokaal « De Vlasbloem » Vlasmarkt, te 11 uren.

Bespreking van belangrijke punten.

Dinsdag 12 Aug. : (Kermisweek) **Uitstap Overmeire-Donck.** — Voor de fietsers. Bijeenkomst in 't lokaal « De Vlasbloem » Vlasmarkt, waar het vertrek stipt te 13 uur plaats heeft. Dat er geene telaatkomers wezen !

Niet-Fietsers vertrekken te Gremberghem-Statie om 11.15 uur ; te Zele wordt de stoomtram genomen tot aan de Donck, waar de fietsers worden afgewacht.

GENT.

Op 12, 15 en 19 Aug. : Uitstappen naar Antwerpen. — Met het oog op den Juweelenstoet, op 12, 15 en 19 Oogst te Antwerpen te houden, wordt door V.T.B. Gent, inschrijvingen tegen verminderden prijs (fr. 5.75) aangenomen.

Deze inschrijvingen moeten vóór 9 en 16 Oogst, *met uitdrukkelijke opgave van dag*, ten huize van onderstaande personen worden gedaan :

VERVOLG UITSTAPPEN

Voor Gent: bij hr. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31.
» » A. Verdegem, Abrahamstraat, 7.
Voor Ledeberg: bij hr. R. Bombeke, Florastraat, 11.
Voor St-Amandsberg: bij hr. De Klerk A., Klinkhouterstr. 53.

BRUSSEL.

5 Aug. **DITMAAL UITSLUITEND VOOR DE LEDEN VAN V.T.B.** Zeer interessante **tram- en wandeltocht naar Boschvoorde**, Groenendaal en Hoeilaart. Vertrek per tram stipt om 9 1/4 uur van de Naamsche Poort te Brussel naar Boschvoorde. Wandeling door het Bosch langs prachtige dreven en vijvers over Welriekende en Groenendaal naar Hoeilaart. Ontvangst (ong. 2 uur) in het lokaal «Hooger Op». (Bijeenkomst met de fietsers). In Hoeilaart bezichtiging van druivenserren en per tram naar Groenendaal (zeer schoon) en per trein **(kosten voor rekening van V.T.B.)** naar Brussel (aankomst ongeveer 9 uur).
Deelname aan dezen pracht-tocht IS VOORBEHOUDEN VOOR LEDEN V.T.B. *Lidkaart vertoonen.*

12 Aug. De Uitstap naar Haacht is uitgesteld, wegens de Vl. Bedevaart n. d. IJzer op dezen dag.

19 Aug. Ter gelegenheid van den Omgang van den Juweelenstoet te Antwerpen richt V.T.B. tak Brussel een **groepreis in naar Antwerpen**, waarvan de kosten voor heen en terug slechts fr. 6.— zullen bedragen. Tot uiterlijk 10 Augustus kunnen aanmeldingen om deelname gezonden aan Mr Verbouwe, L. Theodoorstraat, 46, St-Pieters-Jette, met gelijktijdige storting van het bedrag (fr. 6.—) op diens postcheckrek. N° 34490. Nadere bijzonderheden omtrent uur van vertrek en terugkomst in het volgend nummer. (Een der leden V.T.B. zal 1/2 uur vóór het vertrek van den trein aan de statie aanwezig zijn om de spoorkaarten uit te reiken).

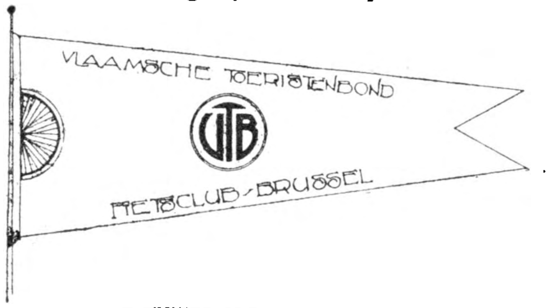

5 Aug. Prachtige tocht naar Boschvoorde, Groenendael, Hoeilaart en Overijssche. (Zie hierboven).
Plaats van samenkomst om 9 uur aan de Naamsche Poort bij de fontein.

LEUVEN.

Zondag 5 Aug.: Uitstap Hoeilaart. — We trekken samen met tak Brussel door het Zoniënbosch naar Hoeilaart alwaar we de prachtige druivenserren bezichtigen.

De fietsers vertrekken te 8 u. aan de Tervuersche Poort. De niet-fietsers nemen den trein om 7.32 u. Te Brussel vereenigen wij ons allen te 9.15 u. aan de Naamsche Poort.

Zondag 19 Aug.: Uitstap naar Antwerpen ter gelegenheid van den Juweelenstoet. Tevens bezoeken we de merkwaardigste gebouwen der Scheldestad. We vertrekken uit Leuven te 8.23 u. De onkosten bedragen slechts fr. 6. — Inschrijvingen worden ingewacht tot uiterlijk 10 Augustus bij K. Hambrouck, Mechelschestraat, 128, Leuven. Gelijktijdig met de inschrijving gelieve men het bedrag te storten. — De reiskaartjes worden op 19 Augustus een half uur vóór het vertrek aan 't station afgeleverd.

ANTWERPEN.

5 Aug.: Uitstap naar Huybergen en de Wouwsche Plantage. Vertrek uit Antwerpen per trein om 9.10 u.; afstappen te Heide. Dwars door de prachtige, heerlijke heide tot Huybergen, alwaar we rond den middag zullen aankomen. Een uur rust. Pic-nic. Terug door de Wouwsche plantage naar Esschen, vanwaar wij terugkeeren naar Antwerpen om 18.39 u. of 20.31 u.

Fietsers V.T.B. Antwerpen: Op 11, 12, 13 en 14 Aug. vierdaagsche fietstocht naar Luik, Pepinster, Spa, Stavelot, Remouchamps, Aywaille en terug. Slechts geharde en flinke fietsers kunnen aan dezen tocht deelnemen. Laatste schikkingen verschijnen in de dagbladen.

Beknopte lijst van Brugge's Musea en Merkwaardigheden.

Burgerlijke gebouwen.

Museum der Oude Meesters : Ste Katharinastr. 84.
Toegankelijk het gansche jaar van 9 tot 13 ure ; — van 1 Okt. tot 31 Maart van 14 tot 15 1/2 ure en van 1 April tot 30 Sept. van 14 tot 18 ure uitgezonderd 's Zondags tot 17 ure. Toegangsprijs : 1 fr. per persoon. — Vrij 's Zondags van 11 tot 13.

Museum van Hans Munline in St. Jans ziekenhuis. — Mariastraat.
Toegankelijk van 15 Maart tot 15 Oct. alle werkdagen van 9 tot 18 ure ; en van 16 Oct. tot 14 Maart, alle werkdagen van 9 tot 16 ure. — 's Zondags van 11 tot 13 ure. — Toegangsprijs : 2 fr.

Museum-Paleis der Heeren Grauthuuse, naast de O.L.V. Kerk.
Toegankelijk van 1 Juni tot 15 September, van 10 tot 13 ure en van 14 tot 18 ure ; en van 16 Sept. tot 31 Mei van 10 tot 12 ure en van 14 tot 16 ure. — Prijs 1 fr.

Museum van hedendaagsche schilderkunst, Verwersdijk.
Toegankelijk op dezelfde uren als dit der « oude meesters ». — Prijs : 50 centiemen.

Museum der Burgerlijke Godshuizen, Karthuizerinnenstraat (achter de Hallen)
Toegankelijk van 15 Maart tot 15 October, alle dagen van 9 tot 12 ure en van 14 tot 17 ure ; en van 16 Oct. tot 14 Maart, alle dagen van 10 tot 12 ure en van 14 tot 16 ure. — Prijs : 0 centiemen.

Museum v.h. Gesticht « ter Potterie » — Potteriereie.
Toegankelijk van 15 Maart tot 30 Sept., alle werkdagen van 9 tot 12 ure en van 14 tot 18 ure en van 1 Oct. — 14 Maart, alle werkdagen van 10 tot 12 ure en van 14 tot 16 u. — 's Zondags van 11 tot 13 ure — Toegangsprijs : 50 centiemen.

Stadhuis : *Gothische Schepenzaal.* — Burgplaats.
Toegankelijk gansch het jaar op alle werkdagen van 9 tot 12 1/2 ure ; van 1 Oct. tot 31 Maart van 14 ure tot valavond en van 1 April tot 30 Sept. van 14 1/2 u. tot 17 1/2 ure. — 's Zondags toegankelijk voor groepen mits den huisbewaarder op voorhand te verwittigen. — Toegangsprijs : 50 centiemen.

Gerechtshof. — Brugplaats. — *Monumentale schouw van 't Vrije ».*
Toegankelijk gansch het jaar op alle dagen van 9 1/2 ure tot 12 ure ; van 1 April tot 30 Sept. van 14 1/2 ure tot 17 ure ; van 1 Oct tot 31 Maart van 14 tot 15 1/2 ure. — Toegangsprijzen : 1 persoon 1 fr., voor de 2e persoon 1 fr. ; 3e pers. 0,50 fr. ; 4e pers. 0.50 ; enz. 0.50 fr per persoon.

Hallentoren (Belfort) met het vermaarde *Klokkenspel.*— Groote Markt.
Toegankelijk gedurende het gansche jaar : van 15 Maart tot 15 Sept. van 8 tot 18 ure ; en van 16 Sept. tot 14 Maart van 9 ure tot zonsondergang. — Prijs 1 fr.

Koninklijke St. Sebastiaan's gilde : hare eeuwenoude lokalen, archief en doelen. — Carmersstraat.
Toegankelijk alle dagen van 't jaar tusschen 9 ure in valavond. — Prijs 1 fr.

Godsdienstige gebouwen.

Hoofdkerk van St. Salvators. — Steenstraat. Toegankelijk den geheelen dag. — Schatkamer en Koor, tegen 1 fr. per persoon te bezichtigen. — Toegankelijk van af 9 ure, het tweede na 10 ure. ('s Zondags na 11 ure tot zonsondergang.

Onze Lieve Vrouw Kerk. Mariastraat. Den geheelen dag geopend, van 12 tot 14 ure uitgezonderd. Praalgraven van Karel de Stoute en Mar a van Burgondië : Inkomgeld : 1e persoon 1 fr. ; 2e pers. 1 fr. ; 3e pers. 0,50 4e pers. 0,50 fr. ; enz., 0,50 fr. voor iedere persoon. Voor het bezichtigen van de verdere kunstschatten der kerk fooi aan den koster.

De Basiliek van het H. Bloed Christi, op de Burgplaats.
Voor de godsdienstoefeningen is deze eeuwenoude eigenaardige bedevaartkapel geopend alle vrijdagen van 6 tot 12 en van 14 tot 15 1/2 ure. ; 's Zondags van 6 tot 8 1/2 ure.
De boven- en onderkapellen en de schatkamer zijn verder toegankelijk alle dagen van 9 tot valavond. — Ingangsprijs : 50 centiemen per persoon.

De St.Jacobskerk, in de straat van dien naam. Zeer kunstrijke Kerk. — Vrije toegang van af 9 ure tot zonsondergang, behalve van 12 tot 14 ure.

De Jeruzalem-kerk of Kerk van het H. Graf in Jeruzalem en Peperstraten. — Vrij toegankelijk (fooi aan den onderkosterin) van af 9 ure tot zonsondergang.

De oude Abdij « Ter Duinen » thans groot bisschoppelijk Seminarie, Potterriereie.
Oude Pand en Schatkamer, vrij toegankelijk (fooi aan den poortier), van 9 tot 12 en van 14 tot 17 ure.

De Kunstverzameling van Doctor de Meyer, — St Annarei.
's Zomers toegankelijk na eene voorafgaande schriftelijke vraag aan den eigenaar.

Opmerkingen : Het is in alle kerken en kappellen streng verboden tijdens de godsdienstoefeningen rond te wandelen.
Voor scholen, vereenigingen of groepen, die gezamenlijk minstens één dag in Brugge verblijven en er hunne eetmalen gebruiken, wordt er door de Openbare besturen of Kerkraden, 't zij vrijen toegang, 't zij aanzienlijke prijsvermindering verleend, na voorafgaande schriftelijke tijdige vraag.
Voor uitvoeriger inlichtingen, kan men zich altijd tot ons medelid de Hr. Achille E. J. Daled wenden, — Ste Katharinastr., 84, Brugge. — Postzegel voor antwoord bij de vraag voegen,

DE FORD MOTOR CY.

De Ford Motor Cy. heeft een winst gemaakt van 350 millioen dollar ; vorige jaar 240 millioen dollar.

Twintig jaar geleden werd deze maatschappij opgericht met een kapitaal van 2800 dollar ; de bezittingen der Maatschappij hebben thans een waarde van 536.5 millioen dollar, aldus de Times.

LUCHTVAARTVERBINDING TUSSCHEN AMSTERDAM EN PARIJS.

De Fransche regeering heeft aan de Nederlandsche Koninklijke Luchtvaart Maatschappij verlof verleend een directe verbinding tusschen Amsterdam en Parijs te onderhouden.

Onze aanbevolen Hotels en Spijshuizen.

(Door de V.T.B.ers bij voorkeur te verkiezen).

AALST.

St Jansgasthof, Statieplein. — Kamer v.a. 4 fr. ; Ontbijt 2.50 fr. ; Middagmaal 5 fr. ; Avondmaal 3.50 fr. ; Pension per dag 12.50 fr. ; vermindering voor leden V.T.B. 10 %.

ASSCHE.

Lion d'Or, Gentschesteenweg. Vermindering 10 %.

ANSEREMME/s/MEUSE.

Hotel du Brochet. — Kamer 6-10 fr. ; Ontbijt 2 fr. ; Middagmaal 6.50-9-12.50 fr. ; Avondmaal 8 fr. ; Pension per dag 20-25 fr. ; Garage, donkere kamer, badkamer, electrische verlichting ; vermindering 5 %.

ANTWERPEN.

a) *Hotel Cecil*, van Arteveldestr., 8. — Kamer 8, 10 en 15 fr. ; vermindering 10 %.
b) *Burgersspijszaal*, St Jansplaats 29. — Ontbijt 2 fr. ; Middagmaal 2.50 fr. ; Avondmaal 2.25 fr.

BRUGGE.

a) *Grand Hotel du Sablon*, Noordzandstr. ; vermindering 5 %.
b) *Pension St Christophe*, Nieuwe Gentweg, 78 ; vermindering 5 %.

DIKSMUIDE.

Gasthof Casino, Groote Markt. — Donkere kamer, Garage en badkamer ; vermindering 5 %.

GENT.

Gasthof „De Wapens van Zeeland", Koornmarkt, 20-21. — Kamer 6 fr. ; Ontbijt 1.75 fr. ; Middagmaal 5 fr. ; Avondmaal 4 fr. ; Pension per dag 13 fr. ; vermind. 5 %.

HEIDE-KALMPTHOUT.

Gasthof „De Kroon". Vermindering 10 %.

ISEGEM.

Gasthof „Gouden Leeuw". — Kamer met ontbijt 5 fr. ; Middagmaal 5-7 fr. ; Avondmaal 5 fr. ; Pension per dag 12 fr.

LEUVEN.

a) *Spijshuis L. Koninckx*, Bondgenootenlaan 153. — 15 % vermindering.
b) *Hotel de l'Industrie*, Martelarenplaats 7. — Volgens spijskaart vermindering 5 %.
c) *Hotel St Jan*, Statieplaats. Kamer 5 fr.

MECHELEN.

a) *Gasthof „Cecil"*, Groote Markt. — Vermindering boven de 10 personen 25 %.
b) *We Elleboudt*, Statieplaats 16. ; 10 % vermindering.

MECHELEN/a/d/MAAS.

Hotel du Commerce. — Vermindering 5 %.

NINOVE.

Hotel de l'Étoile. — Vermindering 10 %.

OVERMEIRE.

Hotel „Elvira". Matige prijzen.

ROCHEFORT.

Place de l'Étoile, Place de l'Hotel de Ville. — Kamers van af 6 fr. ; Ontbijt 3 fr. ; Middagmaal 10 fr. ; Avondmaal 8 fr. ; Pension per dag : Juni 25 fr ; Juli 27 fr. ; Augustus 30 fr. Garage, donkere kamer, badkamer, electriciteit, auto's voor de grotten ; vermindering 5 %.
Hotel Moderne, Rue des Fossés. — Kamers 8-22 fr. ; Ontbijt 2.50 fr. ; Middagmaal 10 fr. ; Avondmaal 9 fr. Juli 25 fr. ; Augustus 29 fr. Garage, donkere kamer, badkamer ; vermindering 10 %.

ST. MARIABURG

Hotel de Londres. 15 % vermindering.

TESSENDERLOO.

Gasthof „Dams", Markt. 10 % vermindering.

VUCHT.

Gasthof Albrecht-Hamers. 5 % vermindering.

WESTERLOO.

De Valk, Dorp. 3 % vermindering.

BUITENLAND.

Frankrijk

LOURDES.

Hotel Albert I, Avenue Peyramale. 5 % vermindering

Groot-Hertogdom Luxemburg.

ECHTERNACH.

Grand Hotel Belle-Vue, 5 % vermindering behalve Augustus.

Nederland.

MIDDELBURG.

Hotel d'Adij.

OOSTBURG.

Hotel du Commerce, Markt. — Kamer 1,5 fl. ; Ontbijt 1 fl. ; middagmaal 2,50 fl. ; Avondmaal 1,50 fl. Garage. 10 % vermindering.

BONDSLEVEN

Uitstap naar Corsendonck (Oud Turnhout)

Op Zondag 24 Juni deden de V.T.B.ers van Turnhout hun eersten uitstap. Als doel werd gekozen het voormalig Augustijnerstift Corsendonck. Om 3 uur 's namiddags stonden een dertigtal V.T.B.ers de tram af te wachten aan de halte Turnhout, Groote Markt. Even gereden tot aan het Zwaneven, van daar nog een half uurtje gewandeld naar Corsendonck. Het landgoed waartoe de eigenares welwillend toegang had verleend werd doorwandeld en de oude kloostergebouwen op het einde der XVe eeuw opgetrokken werden bezichtigd. Den noodigen uitleg gaven de Heeren Surinx, afgevaardigde voor Oud-Turnhout en Dr Jr Stan Leurs. Deze laatste gaf een overzicht der geschiedenis van de oude Augustijnerpriorij, gesticht in 1396 door Maria Van Gelder en opgeheven onder Jozef II en hetwelk in de XVe eeuw een belangrijk kultuur-centrum was. Ten slotte werd nog even gewandeld naar het mooie Kraaienbosch en naar den grooten vijver met zijne talrijke eilanden.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID N^r^: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST N^r^ 22.

6240 Van Dieren R., Lamonièrestr. 207, Antwerpen
41 Mej. Lambrechts C., Welvaartstr., 50, Antwerpen
2 Tack Cl., onderwijzeres, Werkm.str. 17, St-P. Jette
3 Van Wijnsberghe A., Waelhen.str., 130, Schaerb.
4 Van Neste L., Harmoniestr., 4, Brussel
5 Baksteen Dirk, Achterbosch, Moll
6 Peeters E., Steenw. op Herenthout, 68, Herenthals
7 E.H. De Schutter V.,leeraar O.L.V. Coll., Thienen
8 Blanckaert Cl., Ing., J. B. Vanpéstr., Vorst-Br.
9 Van Varenbergh, Lge Kievitstr., 68, Antwerpen
50 Mej. V^n^ Varenbergh, id. „
1 Mev. Van Bosmeer, de Merodestr. 56, Mechelen
2 Mej. Wendelen, Peulis-bij-Putte
3 Ballin L., Nieuwe Gang, 11, Antwerpen
4 Verelst C., Oostenstr. 27, „
5 Timmermans A., Diestschestr. 71, Leuven
6 Bursens Fr., Steenbokstr., 1, Antwerpen
7 Van Inderdael, Provinciestr., 41, „
8 Verbaet L., Turkstr., 6, „
9 Mev. Verbaet, id. „
60 De Coene L., Bruss. Steenw., 9, StGillis-Denderm.
1 Jacobs F., apotheker, Markt, Lokeren
2 De Groote K., stud. Schoolstr. „
3 Van Nerum G., Groenselmarkt, 13, „
4 Mej. Slabbaert M., Brugstr., „
5 Geerinck R., Bergstr., 25-27, Brussel
6 Doms A., Statiestr., 24, Mechelen
7 Mev. Doms A., id. „
8 Van Schamelhout R., Boschveld, 3, Aalst
9 Bijl K., Delochtstr., 108, Schaerbeek
70 Mej. Verrengen O., Bierbeeksche Steenweg, 49, Corbeek-Loo
1 Mej. Verrengen M., Bierbeeksche Steenweg, 49, Corbeek-Loo
2 Haseldonck J., Hoogstraten
3 Van Nevele W., Kte Koepoortstraat, 2, Antwerp.
4 Mev. Van Nevele-Van de Vorde, id. „
5 Van Schoor Arth., Van Leriusstr. 42, „
6 Mev. V^n^ Schoor-Peerder, id. „
7 Mej. Peerder T., Van Leriusstr., 42, „
8 Mev. Van Genegen, Abdijstr. 199, Antwerp^n^
9 De Smedt J., onderwijzer, St-Maria-Oudenhove
80 Mej. Graux S., Trapstraat, Sottegem
1 Van de Sande, G. St-Annastr., 38, „
2 Van de Sande, Van de Sandestr., 38, „
3 Ceuterick A., Neerstr., „
4 De Vos Em., onderw., Meirestr., 16, Strijpen
5 Beckx Felix, Zwartegracht, Sottegem
6 Mej. Buysse M., Plaats Velsique „
7 Aerts, Groenplaats, 40, Antwerpen
8 Mev. Aerts, id. „
9 Van Looken M., Lachaertstr., 2, Ledeberg
90 Soebert R., Uitbreidingstraat, 178, Berchem
1 Dierickx Em., Achterstr. 81, St-Amandsberg
2 Mej. Van Bouwel, rue de la Colline, 1, Brussel
3 Van den Steen C., Denderstr. 42, Aalst
4 De Vuyst A., Korte Ridderstr., 3, „
5 Mev. Courteaux, Schoolstr. 8, „
6 Wuyts Frans, Touwstr., 53, Antwerpen
7 Van den Daele L., Nederstr. 25, Audenaarde
8 De Lange A., id. 26, „
9 M. De Wilde, onderw., Beirvelde
6300 Mej. Joyeux M., Wolmarkt. 22, Thienen
1 Van den Bulck, Zamanstr., 64, St-Niklaas
2 Van den Broeck, O.L.Vr.str., 10, „
4 Claeys L., Rozenhuis, Groendreef, Lokeren
5 Slabaert H., Rozen, „
6 Van Eynde T., Uitbreidingstr., 184, Berchem
7 Stroobandt G., Malousstr., 18, „
8 Mev. Stroobandt, id. „
9 Geeraert C., Woumenstr., Diksmuide
10 Ketele P., Weststr., „
1 Vanlerberghe Em., Groote Markt, „
6312 Grauls A.W., Floraliestr., 393, Berchem
3 Mev. Grauls De Graef, id. „
4 Muller A., vakleeraar, Luikstr. 107, Lokeren
5 Ivens E., Ter Eeckenstr., 236, St-Niklaas
6 Weemaes U., student, Doel, Lokeren
7 Hasenöhrl L., Blankenbergstr., 46, Deurne
8 De Pourcq N., Leuvensche Steenw., 2, Vilvoorde
9 Mej. Notermans J., Hoogpoort, 42, Gent
20 Denijs Jan, Groote Markt, Roeselare
1 Van Dijck F., Pastorijstraat, 61, Antwerpen
2 Theunissen-Verreydt, handelsreiziger, Beeringen
3 De Cock-Coopmans, Mercatorstr. 84, St-Niklaas
4 Mev. Plancke, Deurnestr., 204, Mortsel
5 Wijckmans Jan, Blijstr., Beeringen
6 Cornelis K., Hertoginstraat, 4, Antwerpen
7 Mej. Strobbaerts A., Jan Van Lierstr., 1 „
8 De Muynck M., Uitbreidingstr., 21, Berchem
9 Franssen, Eggestr., 11, Antwerpen
30 Mev. Franssen, id. „
1 Libbrecht J., Antw. Steenw., Cappellen
3 Maes H., student, Statiestr. „
4 Mej. De Bruyn J., Kloosterstr., 58, Eeckeren
5 Maes Lode, Groot Zand, Grembergen
6 Cambien Cyr., Conteaustr. 26, St-Pieters Jette
7 Neven Th., leeraar Kon. Athen., Arimont Malmedy
8 Kurris J., Kipdorpvest, 34, Antwerpen
9 Mev. Kurris, id. „
40 Bonte E., Viktor Jacobslei, 2 Berchem
1 Mev. Bonte-Voet, V. Jacobslei, 2 „
2 Hellemans J., Guldenschaapstr., 5 Vilvoorde
3 Leemans J., Perckschebaan, 4a, „
4 Libbrecht Fr., Antw. Steenw., Cappellen
5 Jacobs J., Esschen Steenweg, „
6 De Visscher M., IJzerenweglaan, 12, „
7 Bauwens, IJzerenweglaan, 44 „
8 Mev. Bauwens, id. „
9 Bauwens V., id. „
50 Laerhoven V., Koerspleindreef, 29, „
1 Libbrecht E., Antw. Steenw., 16 „
2 Mev. Van Laerhoven, Koerspleindreef, 29 „
3 Verschueren L., Guyotlei, 8, „
4 Kerstens Fr., Erbrand, 99, „
5 Van Campen, Antw. Steenw, 13, „
6 Wouters Fr., Koerspleindr., 30, „
7 Blauk W., Lindestr., 92, „
8 De Kaeve G., Bloemenlei, „
9 Luyckx, schrijver der Boekerij, Wildert-Esschen
60 Baudewijn-Baudewijn, Statiestr., 39, Wetteren
1 Blomme L., Vrijheidstr., 62, Antwerpen
2 Arras Jos., Rechtestr., 32, Lier
3 Mej. Boeren L., Koorstr., 65 St-Jans Molenbeek

6364 Mej. De Brouwer M., Mech. Steenw., Lier
5 Mertens Fr., onderwijzer, Berlaer (Nethe)
6 Dechodt C., landbouwer, Houthem-Veurne
7 Borteel C., Sasje, „ „
8 Mev. Heylen-Andries, Bredastr., Antwerpen
9 Beurms U., Van Eyckstr. 5, Gent
70 Rademaeckers H., bij J. Gudders, Hamont
1 Van den Broeck H., Amerik.str., 89, Elsene
2 Rega Pieter, id. „
3 Truyens Fr., Th. Verhaegenstr. 4, St-Gillis-Br.
4 Van Lindt P., Wàversche Steenweg, 125, Elsene
5 Verelst J., onderwijzer, Putte-Mechelen
6 Mej. Eskens B , onderwijzeres, „
7 Eberhard R., Meir, 63, Antwerpen
8 Hodgson R., id. „
9 Haegemans E., Einde Neerstr., Sottegem
80 Mej. Eeckhout E., Brugstr. „
1 De Nayer G., Paddenhoek, 12, „
2 Haegeman G., Hoogstraat, „
3 Seghers A., Neerstraat, 58, „
4 Mej. De Rycke Angelina, Steenstr., 71 Eeckeren
5 Brosens Edmond, Van Luppenstr., 11 Antwerpen
6 Van Brussel Victoire, Diepestr., 30 „
7 De Coster Jules, Oostendestw., 13 Middelkerke
8 Stevens Remi, gemeentesecretaris Westmalle
9 Baeten Remi, student, Markgravestr. Herenthals
90 Melle Frans, handel., Dodoenstr , 31 Borgerhout
1 Derks Flor., graveur, Lombaardvest, 66 Antwerpen
2 Voets G., fabrik., Lge Elzenstr., 60 „
3 Mej. Van de Mergel, Ferrerstr., 45 Ledeberg
4 Mev. Van de Walle, Vredestr., Iseghem
5 Verhaeghe Robert, bed., Statiestr., „
6 Temmerman C., ordekl., Ronsevael Erembodegem
7 Van Schamelhout Oct., Boschveld, 2, Aalst
8 Mev. Van den Steen, onderwres,Denderstr., 2 „
9 Basson Juul, Elewij-Brabant
6400 Deprez Jeroom, bed., St-Lodewijk Deerlijk
1 Matton Maur., onderw., Haerelbekestr. Swevegem
2 Baert Alf., ordeklerk., Statie, Kortrijk
3 Delarue Remi, bouwkundige Ansegem
5 Gekiere Willem, werktuigkundige Dentergem
6 Heylen, surveillant Kon. Ath. Noordlaan Hasselt
7 Timmermans Edm., Cuffenslaan, „
8 Schrapen, Dorpstr Hoesselt
9 Doms Leon, Tervuerschestr., 38 Leuven
10 Rosseels Jozef, Coutereelstr., 76 „
1 Dresseleers L., onderwijzer Loenhout
2 Janssens Isabelle, St. Mattheusstr., Borgerhout
3 Arens Remi, schoolbestuurder Zele
4 De Bruyne Val., gemeentbediende „
5 Mej. Van Cauter Marg., Marktplaats Ninove
6 Mej. Van Cauter Coletta, Marktplaats „
7 Van Doninck Desiré, Helmstr., 104, Borgerhout
8 Baeten Lod. Smisstr., 16, Mechelen
9 Van Robays Huibrecht, Moerkerkschestw. St.Kruis
20 Ghielen Jozef, sergant, 4 Linie, Moerkerkschestw., St. Kruis
1 D'Hooghe Herman, Sigarenfabr., Klokke Roeland, Niel Rupel
2 Cools Alf., beambte, Lamonièrestr., 89 Antwerpen
3 Van Bauwel Jos., beambte, Anselmostr., 26 „
4 Van Egdom Edmond, Duffelschestwg., 49 Linth
5 Van Tendeloo Jerona, beambte. Bevel (bij Nijlen)
6 Van Tendeloo Joost, „ „
7 De Bruyne F.. café du Parc, Warandestr.,Turnhout
8 Van Buhel Gerard, Beernaertstr. 24 Berchem
9 Desmet Louis, Bogaerdenstr , 17 Leuven
30 Wargée Jules, Karel Geertstr. 31 Borgerhout
1 Strynckx V., schoonfabr., Roeselaarstr., 81 Iseghem
2 Vandoorne Eug., drukker, Kruisstr. 5 „
3 Gits Robert, handelaar, Statiestr. „
4 Mev. Gits, Statiestr., Iseghem
6435 Gits Daniel, „ 18 Iseghem
6 Mev. Gits D., Statiestr., 18 „
7 Whiteman Emile, pasw., Raapstr., 22, Antwerpen
8 Mevr. Whiteman-De Kerf, „ „
9 De Rycke H., werkm., Twee Nethestr., 72, „
40 Mevr. De Rycke-Smet, Twee Nethestr., 72, „
1 Audenaert Frans, stadswerkman, Lange Looibroeckstr., 282, „
2 Mevr. Audenaert-Van Ockeley, Lange Looibroeckstr., 282, „
3 Vrancke Jaak. Lange Congostr., 3, Antwerpen
4 Mevr. Vrancke-Vervloet, „ „
5 Vos D., Ingenieur, Miroeusstr., 12, „
6 Mevr. Dockx, Battelschesteenweg, 35, Mechelen
7 De Wilde J., Van Bergenstr., 1, Koekelberg
8 D'Haese F., Vredestr., Geeraardsbergen
9 Flamée P., stud., Groote steenweg, „
50 Holemans Frans, Bondgenootenstr., Aarschot
1 Claes Jozef, Leuvenschestr., 11, „
2 Aerts Gustaaf, Statieplaats, „
3 Van Damme Leon, Kerkstr., Lokeren
4 Mej. De Rudder, Salvatorstr., 113, Gent
5 Mej. Hendrickx H., Nijverhdstr. 21, St Amandsberg
6 Zendijk M., kleermaker, Begijnhoflaan, 96, Gent
7 Mej Tack Alice, Hervormingstr., 38, Ledeberg
8 Mej. Frigne Maria, Weidestr., 28, Gentbrugge
9 Mej. Van Caneghem L., Vooruitgangpl ,26, Ledeberg
60 Peeters Fl., bediende, St Willbrordusstr. 31, Antw.
1 Verwimp Const., bed ende, Graanmarkt 13, „
2 Van Gaelen Fl., bediende, Korte Pastoorstr. 8, „
3 Kneepkens Ant., bediende, Boerhavestr., 14, „
4 Gallet M., gemeenter., Groote stw., 106, Berchem
5 Defeu H., bediende, Kweekerijstr. 36, Borgerhout
6 Truyens Fid., meubelm., Nieuwstr., 30, St Niklaas
7 Mevr. Truyens Jaupin, Nieuwst., 30, „
8 Mej. Truyens Celine, breidster, De Meesterstr., 56, St Niklaas
9 Mej. Truyens Celestine, breidster, De Meesterstr. 56, St Niklaas
70 Mej. Truyens Christ., breidster, De Meesterstr., 56, St Niklaas
1 Mej. Truyens Josefine, breidster, De Meesterstr., 56, St Niklaas
2 Buyle Frans, meubelm., Drijkoningstr.. 29, „
3 Mevr. Buyle-Willockx, Driekoningst., 29, „
4 Recour Marcel, Leisele
5 Mej. Andries, Maria, Geluweveld
6 De Groote C., Grand Hotel Ganda, Knokke/a/Zee
7 Mej. Laenen Margareta, Nijlen
8 Janssen A., Albert Grisartstr., 19, Antwerpen
9 Grauls Richard, Driesch, 9, „
80 Grauls V., Ferdinand Coosemansstr., 53, Berchem
1 De Rouck Buytaert, Prins Albertstr., St Niklaas
2 Beckers L., Van Straelenstr., 74, Antwerpen
3 Rycken Willem, Dahliastr , 45, „
4 Caenen Theo, Verbiststr., 18, St Joost-ten-Noode
5 Lescrauwat B., Ommeganckstr., 42, Antwerpen
6 De Belie Paul, student, Kalkstr., 11, St Niklaas
7 Pieters H., Hoofdonderwijzer, Tervant-Paal
8 Reynders P., Paal
9 Van der Graesen P., Paal
90 Ariën G., Paal
1 Slootmaekers G., bed., de Villegasstr., 17, Berchem
2 Remeysen J., bediende, Jan Breydelstr., 14, „
3 De Brabander Ed., verwer, Wijngaardstr., 32, Gent
4 Mej. Hoste Simone, bediende, St Jansdreef, 8, „
5 Mej. Van den Berghe Nandy, bediende, St Jansdreef, Gent
6 De Brabander Gust., student, Wijngaardst., 13, „
7 De Brabander P. beeldhouwer, „ „
8 Oyen Felix, De Pretstr., 75, Antwerpen
9 Van Hemel Oscar, Zuivelstr., 51, Bergen-op-Zoom

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 16 — 15 Aug. 1923

Het Payottenland.

Ligging. — Het West Brabantsch gebied dat zich uitstrekt tusschen Zenne en Dender, en afgebakend wordt door een lijn, loopen- het hart van België gelegen, is deze streek weinig bezocht door de toeristen.

Er wordt aangenomen dat « de geheele baendery van Gaesbeke met al de kasteelen, dorpen en gehuchten dezer Heerlijkheid

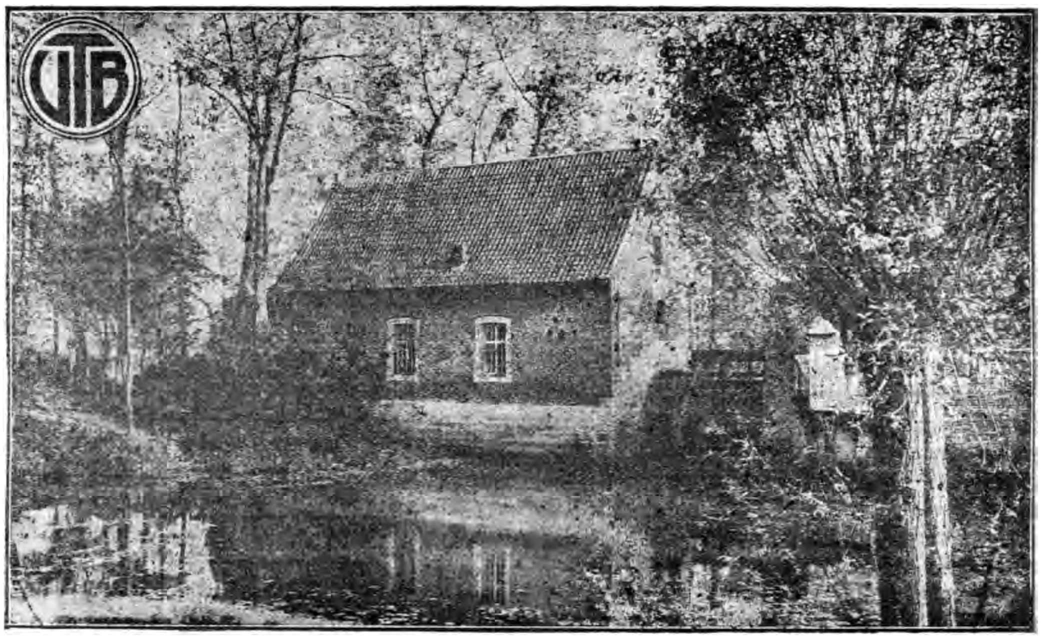

THOLLEMBEEK. Watermolen.

de langs Brussel, Hal, Edingen, Geeraardsbergen, Ninove, Aalst en Assche noemt men gewoonlijk het Payottenland. Ofschoon in vroegertijds tot het Payottenland behoorden (1) ».

Verscheidene andere dorpen werden er

aan toegevoegd wegens het verwantschap van taal en levenswijze der bewoners ; zulks geldt voor enkele gemeenten (Galmaerde, Thollembeek, Herne, Vollezeele, Herfelingen, Heikruis) van Klein Walen-Brabant, dat vroeger deel uitmaakte van het graafschap Henegouw.

Bevolking. — Duidelijkheidshalve, geven wij hier een opgave van de gemeenten met hun bevolkingscijfer en hun aantal woningen (volgens de telling van 31 December 1920.)

Anderlecht (67.038 inwoners, 7868 huizen), Audenaken (351 inwoners, 57 h.), Bekkerzeel (382 i., 63 h.), Bellingen (697 i., 133 h.), Beert (528 i., 102h.), Bierk (961 i., 242 h.), St. Laurens Berchem (229 i., 34h.), St. Martens Bodegem (525i., 255 h.), Bogaarden (525 i., 96 h.), Borgt-Lombeek (1734 i 328 h.), Denderwindeke (3149 i., 602 h.), Dilbeek (3443 i., 712 h.), Elingen (354 i., 70 h.), Esschene (1907 i., 392 h.), Gaasbeek (380 i., 78 h.), Galmaarde (2573 i., 553 h.), Goyck (3350 i.,196 h.),Groot-Bijgaarden (1226i.,247h.) Hekelgem (2789 i., 592 h.), Heikruis (927 i., 196 h.), Herffelingen (1667 i., 355 h.) Herne (3573 i., 777 h.), Itterbeek (1186 i., 256 h.), St. Ulriks Kapellen (1009 i., 193 h.), Kester (1775 i., 357 h.), Itterbeek (1186 i., 256 h.), Leerbeek (714 i., 140 h.), St. Martens Lennik (1678 i., 319 h.), St. Pieters Leeuw (8124 i., 1777 h.), St. Kwintens Lennik (2759 i., 658 h.), Liedekerke (5463 i., 958 h.), Lieferingen (345 i., 60 h.), O. L. V. Lombeek (695 i., 146 h.), St. Katerina Lombeek (2700 i., 538 h.), Meerbeek (3849 i., 780 h.), Moerbeke (1743 i., 345 h.), Neigem (504 i., 99 h.), Oetingen (1808 i., 357 h.), Pamel (4001 i., 733 h.), Pepingen (1384 i., 288 h.), Ruisbroek (5151 i., 1213 h.), Schepdael (2229 i., 424 h.), Strijtem (828 i., 144 h.), Teralfene (2063 i., 412 h.), Ternat (3228 i., 709 h.), Thollembeek (2600 i., 586 h.), Vlesenbeek (1615 i., 311 h.), Vollezeele (1886 i., 389 h.), Wambeek (1820 i., 348 h.), Zellik (1626 i., 296 h.).

Al deze gemeenten, behalve Denderwindeke, Meerbeek, Moerbeke, Lieferingen en Neigem, behooren tot de provincie Brabant en verschillende zijn gelegen aan de taalgrens.

De Payotten. — « Onder het geleide der vorstelijke Heeren van Gaesbeke, bekleedden eertijds de bewoners van dit gewest een der bijzonderste plaetsen in 't Hertogdom van Braband, en maakten veel gerucht in de geschiedenis. Het was niet alleen door hunnen oorsprong uit eene der Vlaemsche stammen, door hunne vroege ontwikkeling, nijverheid en welvaren, dat zij uitmunteden, maar ook door de heilige trouw en heldenmoed waermede zij ten allen tijde hun bodem verdedigden. Daerom ontfingen zij den doorluchtigsten naem waerop ooit een volk zich kon beroemen : den naem van Payotten of Patriotten, dat is te zeggen, beschermers des vaderlands (1) ».

De veldslag van St. Kwintens Lennik. — Herinneren wij hier een veldslag die in 1335 te St Kwintens Lennik werd geleverd. Twintig duizend Vlamingen hadden de Brabantsche landouwen overrompeld ; na het vuur te hebben aangestoken aan het kasteel van Thierri de Walcourt, maakten zij zich gereed om de dorpen rond Brussel af te branden, en om bij hun terugtocht Lennik te verwoesten. De heer van Aa, op de hoogte gebracht van hun plannen, stelde een klein leger samen waaronder men zes en twintig ridders telde... Bij het krieken van den dag, verraste hij den vijand op de oostelijke grens van Lennik, op de plaats genoemd Ten Helleken, en viel met zoodanige dapperheid aan, dat ondanks de groote overmacht in getal, de vijand op de vlucht werd gedreven en 150 dooden achterliet. (1)

Landbouw. — Het Payottenland met zijn dichte bevolking, zijn weelderige landerijen en malsche weiden, mag als een der vruchtbaarste van België worden beschouwd. De veestapel omvat vooral runderen, varkens en paarden. Een drukke handel in boter, kaas, eieren, levend vee, bestaat met de hoofdstad.

Op enkele plaatsen (o. a. Lennik, Vollezeele, Bogaarden, Herfelingen), heeft men er zich op toegelegd om het Brabantsch paardenras te verbeteren. De fokkers hebben hengsten op hun stallen, die zich kenmerken door hun grooten en kloek gespierden lichaamsbouw. De kampioenen worden op 100,000 frank geschat. De paarden worden tegen reusachtige sommen geld naar Nederland, Frankrijk, Italië en Engeland uitgevoerd. Vóór den oorlog waren Duitschland en Amerika ook voorname afnemers.

De bevolking houdt zich niet alleenlijk bezig met de veeteelt, maar ook met den akkerbouw. Zij verbouwt vooral tarwe, rogge, haver, gerst, klaver, aardappelen en beeten. Hop wordt geteelt in de omstreken van Ternat.

Tuinbouw. — Aardbeien worden ge-

kweekt te Dilbeek, Groot-Bijgaarden, Lennik, Pamel, Schepdael, Zellik en Anderlecht. De eerste vruchten verschijnen op de markt einde Juni. Zij worden 's nachts naar Brussel gevoerd om op de vroegmarkt te worden verkocht. Andere vruchten worden ook in de streek gewonnen.

Boschbouw. — In de vlakten langs de beeken (o. a. de Mark) groeien vooral populieren die door de lucifersfabrieken van Geeraardsbergen en Lessen werden gekocht. Hier en daar treft men beuken- en eikenbosschen aan.

Beersel, Dilbeek, (Anderlecht, dat deel uitmaakt van Groot-Brussel, hebben wij buiten onze beschouwingen gelaten).

In de streek van Ninove en Aalst heeft zich een belangrijke huisnijverheid ontwikkeld, het vervaardigen van Brusselschen **kant.**

Sedert den wapenstilstand, heeft de elektriciteit als verlichting groote uitbreiding genomen. Als drijfkracht wordt zij in de landbouwbedrijven nog weinig toegepast. Tal van gemeenten zijn verbonden aan de centralen van de Ste d'électricité de la Dendre

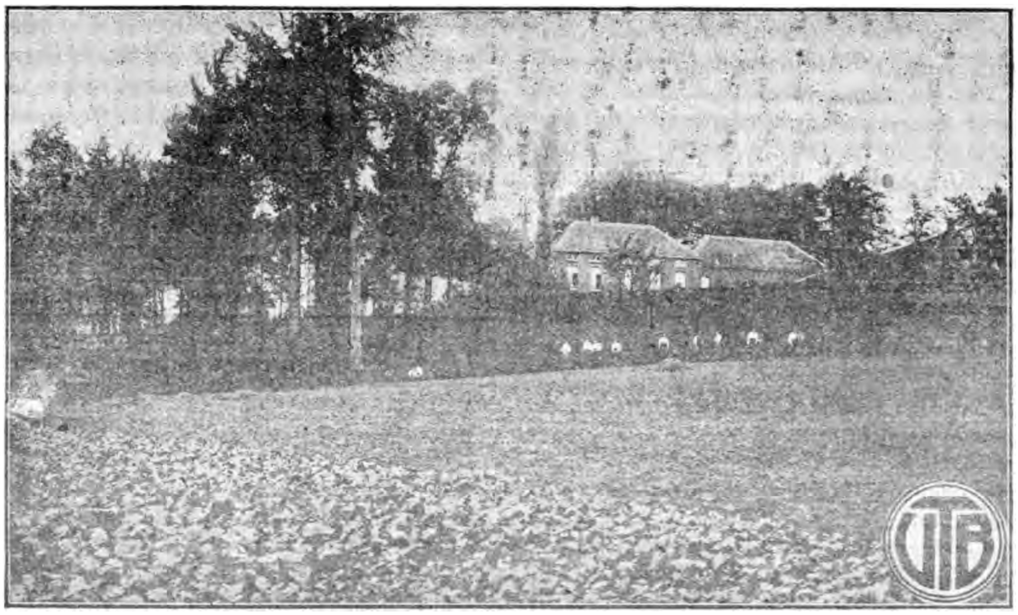

LEDEBERB. De kleine berg.

Nijverheid. — Het Payottenland is een landbouwstreek. Tal van gemeenten bezitten **boterfabrieken, bierbrouwerijen,** en **graanmolens.** Deze laatste worden in beweging gebracht 't zij door den wind, stoom of motor, 't zij door een kunstmatigen waterval van riviertjes.

Bierk is gekend om zijn **steengroeven** en zijn **baksteen-, tegels-** en **pannenfabriek.**

De gemeenten langs de spoorweglijnen zijn de aangewezen plaatsen voor industrieele ondernemingen ; aldus hebben wij **konstruktiewerkplaatsen** te St. Pieters Leeuw, Ruisbroek, Herne ; **Meubelfabrieken** te Thollembeek en Ruisbroek ; **Katoenspinnerijen** en **weverijen** te St. Pieters Leeuw en Ruisbroek. Meerbeek bezit een **Suikerijfabriek** en Neigem een **schoenfabriek.**

Groote **baksteenovens** komen voor te

(Deux Acren) of aan die van de Ste d'électricité du Brabant (Oispuercq).

Verkeerswegen. — Als voorname verkeerswegen dienen vermeld de buurtspoorwegen : 1e Brussel-Edingen ; 2e Halle-Ninove ; 3e Brussel-Ninove 4e Brussel-Ninove over Vollezeele. Vroeger was er spraak geweest deze laatste lijn te verlengen tot Lessen over Thollembeek, Bever. Bij middel van deze tramlijnen kunnen de arbeiders werkgelegenheid zoeken in de hoofdstad en de naburige steden, en de boeren er hun landbouwvoortbrengselen verkoopen.

Verder hebben wij de spoorweglijnen Brussel-Gent en Edingen-Geeraardsbergen Deze laatste lijn doorsnijdt de gemeenten Herne, Thollembeek en Galmaerde. Sedert het instellen der weekabonnementen, ne-

men honderden werklieden dagelijks de trein om in de steenkoolmijnen van Henegouw en de steengroeven van Quenast, tegen hooge loonen, den zwaren en lastigen arbeid te gaan verrichten. Zulks heeft natuurlijk voor gevolg gehad, wegens de schaarschte aan werkkrachten, dat de boeren meer en meer landbouwmachines in hun bedrijf gebruiken.

Volksaard. — De Payotten zijn eenvoudige en godsdienstige menschen. Zij zijn zeer getrouw aan hun zeden, gebruiken en gewoonten. Te Herfelingen, Leerbeek en Herne treft men de zoogenaamde **Stevenisten** (4) aan. Het zijn volgelingen van Cornelius Stevens, die destijds hardnekkig weigerde den voorgeschreven eed af te leggen vereischt door het Konkordaat gesloten tusschen Napoleon en den Paus.

Te Galmaerde wordt nog jaarlijks het St. Paulusfeest (25 Januari) op eigenaardige wijze gevierd door het werpen van de Pauwelbroodjes. (5)

Natuurschoon. — Het landschap is vrij heuvelachtig en dicht bezaaid met nette huisjes ; men ontdekt er groene valleien, halfbeboschte heuvels, vruchtbare akkers. Holle wegen doorkronkelen de rijke velden.

Wie het Payottenland bezoekt, verwaarlooze niet de Heide te Kester te bestijgen. Van op den heuveltop, den IJzeren Man genoemd, die 110 meter hoogte boven den zeespiegel heeft, geniet men een indrukwekkend panorama. Bij helder weer, beheerscht men de geheele streek met hare ontelbare boerenhofsteden en talrijke kerktorentjes. Aan den gezichteinder ontwaart men Edingen, Geeraardsbergen, Ninove, het Justitiepalies van Brussel, den Leeuw van Waterloo. Halle ligt in de Zennevallei verdoken. De Heide is nog bekend om zijne vermaarde geschiedenis van de Tongsnijders. (6)

M. Peremans.

---

(1) De Gronckel, 't Payottenland. 1852.
(2) id. id.
(3) A. Wauters. Histoire des environs de Bruxelles.
(4) La Belgique illustrée. Dumon-Wilden.
(5) Zie Brabantsch Sagenboek, De Cock en Teirlinck.
(6) Leze de Tongsnijders der Heyde, door J. Haugen.

GEZAMENLIJKE UITSTAP NAAR DE GROT VAN HAN EN DE VALLEIEN DER MAAS EN LESSE.

Een der mooiste natuurwonderen zooniet het mooiste, is voorzeker de Grot van Han. De V.T.B. voldoet aan het verzoek van zeer vele harer leden en richt op 9 September e. k. een gezamenlijken uitstap naar Han in. Deze reis zal des te aantrekkelijker zijn daar wij tevens de vallei der Maas en der Lesse zullen doortrekken.

Wij hopen op een flink aantal deelnemers te mogen rekenen, desgevallend zal een speciale trein worden aangevraagd.

Het vertrek zal plaats hebben te Brussel rond 7 ½ u. 's morgens ; terugkomst aldaar rond negen uur 's avonds.

Behalve de spoorkosten van ieders woonplaats tot aan Rochefort zullen de kosten bedragen fr. 13.80 (voor de tram Rochefort tot aan de Grot ; bezoek aan de Grot en fooi.)

Houders van abonnementen en vrijkaarten hebben dus slechts 13,80 fr. te storten op postcheckrekening n° 93627 (vóór 1 September).

Daar waar het mogelijk is richten onze afgevaardigden groepreizen naar Rochefort over Namen-Dinant (lijn Nord-Belge) tegen verminderden prijs in.

Te Antwerpen laten de leden zich inschrijven op het secretariaat St. Jansplaats, 29. (prijs fr. 34,20. van uit Antwerpen.)

Te Brussel : L. Verbouwe, Theodoorstr., 46, St. Pieters-Jette.

Te Mechelen : L. De Bruyn, Hanswyckstr., 43

Te Gent : H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31

In de andere plaatsen bij de afgevaardigden.

De inschrijvingslijsten worden gesloten den 25 Oogst.

Laatste schikkingen in het nummer van 1 September.

De Dwergolifant uit den Antwerpschen Dierentuin

—«»—

Met Uw goedvinden, Vlaamsche vrienden, stellen wij U voor : « LOKALA na NKOOI » of « LUIPAARDSKLAUW », het nieuwste lid van V. K. S. ! Eigenlijk kennen de menschen van het schipperskwartier hem beter onder de benaming van « Lucien Van Nitsen » !

Lucien Van Nitsen is het prototype van den Gentlemen-Colonist ». Zijn portret : Eerder kort van gestalte... Als alle kranige mannen ; goed « gegeveld »... Diepe, donkere oogen... gebruind gelaat... Een weelderigen haarbos van peper en zout... Sympathieke verschijning... Joviaal ! In een woord, de echte « Kongoman » die in zich de grootschheid draagt van het Afrikaansche landschap... De « wildzang » die het niet keeren kan in het muffe wereldje der West-Europeesche beschaving ! De man van de vrije natuur die zijn woeste wouden lief heeft en de kolonie aanziet als een tweede vaderland !... Zoo ziet Lucien Van Nitsen, de oud-voedstervader van den dwergolifant er uit !

Wij hadden het genoegen met hem een fleschje te kraken in zijn ouderlijke woonst, Korte Doornikstraat, no 6. — Als leider van V. K. S. vroegen wij hem onmiddellijk nieuws over zijn jachtavonturen en in 't bijzonder over de vangst van den door hem meegebrachten « dwergolifant ».

« Eigenlijk », zegde ons heer Van Nitsen, « moest U dat beest maar liever « moerasolifant noemen... Of zelfs « Waterolifant ». Ziehier wat Heer Van Nitsen ons verder vertelde :

« Rond 1910 werd de aandacht van wijlen mijn betreurden vriend Lieutenant Franssen getrokken op het mogelijk bestaan van een « soort waterolifant ». Een verslag uitgaande van het « Museum de Paris » maakte inderdaad gewag van een soort dwergolifant die de moerassen als verblijfplaats verkoos.—De wetenschappelijke wereld dacht toen dat voornoemde dwergolifant er anders moest uitzien dan de gekende soorten uit het oerwoud of uit de grasvelden ! — Sommige deinsden niet terug voor de veronderstelling dat het hier een diersoort gold tusschen de rivierkoe en den olifant in.— Lieutenant Franssen, die in 1913 van dienst was aan het meer Leopold II, besloot van de zaak verder te onderzoeken en trok op jacht naar de ongezonde moerasgronden van het Leopold II Meer. — Hij gelukte er in een dwergolifant te schieten en het stoffelijk overschot van het wonderdier over te maken aan het Museum van Tervueren. — Deze jacht was geen gemakkelijke taak geweest ! — Gedurende 36 lange uren hield Franssen zich in een moeras opgesteld, half in het gras verborgen, in het water plon-

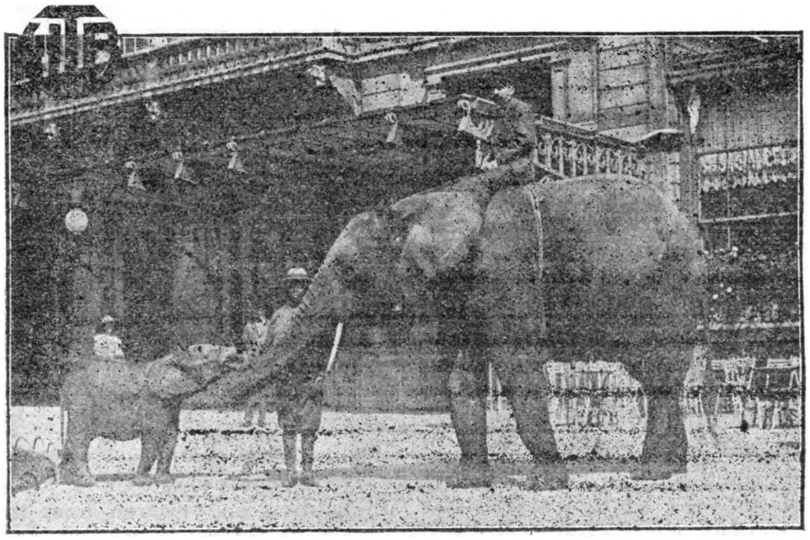

Foto M. L'Hoëst

De dwergolifant met zijn zwarten kornak en de boscholifant met zijn blanken oppasser houden een « onder-onsje » !

zende tot aan de knieën. — Drie dagen later overleed de dappere Franssen aan een kwaadaardige moeraskoorts ! — Zoo stierf Franssen in dienst van de wetenschap na eerst een voor dien tijd belangrijk vraagstuk te hebben opgelost ! »... Hier verwijlt Heer Van Nitsen een oogenblik en verzoekt ons vooral niet te vergeten hulde te brengen aan de nagedachtenis van Lieutenant Franssen. Wij doen dit dan ook met des te meer genoegen daar wij bij ondervinding weten hoe ellendig het is, in een moerasland, ver van alle hulp, ziek te vallen.— In naam der Vlaamsche Kolonialen groeten wij bij deze gelegenheid de nagedachtenis van Lt. Franssen, gevallen op het schoonste veld van eer, dit der wetenschap ! —

Wij onttrokken Heer Van Nitsen nu vlug aan de bespiegelingen over leven en dood die wel eens opwellen bij liefhebbers van gevaarlijke avonturen en verzochten hem ons zijn eigen jachtavonturen te willen vertellen. Wij laten nu weer «LOKALA na NKOOI» aan het woord :

« De eerste maal ving ik een dwergolifant in de omstreken van Oshwé. — Dit was in 1920. — Ik liet het dier gedurende 10 maand de beste zorgen toedienen ; toen het bij ongeluk te Oshwé den voorraad palmwijn van een inlander opdronk ! — De gefopte drinkebroer ontstak daarbij in zulke felle woede dat hij het arme dier met zijn speer doorstak ! — Vermoord als straf voor zijne gulzigheid, stierf mijn eerste olifantje in Februari 1921 te Oshwé. Het ongeluk werd evenzeer betreurd door mijn trouwen helper Michel Basengé als door de vrienden van onzen dierentuin, die met ongeduld de aankomst van het zeldzame dier verbeidden !... Dit eerste dier was een mannetje. — De eerste tegenslag was niet bij machte om mij te ontmoedigen ! In Juli 1922 toog ik opnieuw op jacht en gelukte er weer in een mannetje te bemachtigen ! Ik hield het beestje een paar maand bij me, toen ik plotselings naar Inongo, hoofdplaats van het Meerdistrikt, vertrekken moest.

De reis ging te water en ik herbergde mijn dwergolifant in een breede sloep. — 15 lange dagen zou het diertje in zijn drijvende gevangenis moeten blijven. Dit was te veel voor zijn tenger gestel en weldra zwol het op van het water, ingevolge het nutten van al te vochtig voedsel. — Het diertje stierf in begin van September op de Bamaba (Bijrivier der Lukenye) in de nabijheid van KUTU.

Het verdriet van mijn kornak, de trouwe Basengé, was daarbij weer zeer groot ! Hij toch verzorgde het olifantje als een moeder haar kind ! Zoo kan ik U verzekeren, al hoeven Uw lezers dit niet zoo volstrekt te weten,dat Michel Basengé het olifantje « lavementen » toediende, zich daarvoor bediende van ledige kalebassen. Meermaals kreeg hij de lading terug in het aangezicht. Het mocht al niet baten en de taak die ik mij had voorbehouden bleef dus voorloopig onvolbracht. — Ik trok daarop naar Inongo en verkreeg vanwege Boela-Matari de toelating om maar weer vlug op jacht te gaan.

Met dit inzicht vertrok ik in gezelschap van vier zwarte soldaten en mijn goede kennis Nié-Nié, opperhoofd van den stam der Wadia. Wij verlieten Inongo op 3 Oktober en gelukten er in op 25 Oktober een dwergolifantje te vangen. — Ditmaal was het dier een wijfje. — Wij verzorgden het in Kongo gedurende 8 maand. — Eerst brachten wij het dier te Kutu onder dak en togen opnieuw op jacht op zoek naar een mannetje. —Althans, de regens waren te ver gevorderd en zoo moesten wij de jacht uitstellen tot een volgende gelegenheid. Ondertusschen stuurde ik een paar geraamten van volwassen dwergolifanten naar het Museum van Tervueren. Ik bracht nu ook het gevangen olifantje naar Antwerpen over, waar U het in onzen dierentuin bewonderen kunt. »

Wij dankten HeerVan Nitsen voor zijn toelichting en vroegen hem tot slot eenige algemeenheden betreffende de olifanten van het Meerdistrikt. — Hier volgt zijn antwoord : « Wij kennen 1e den reusachtigen olifant uit de graslanden of Savanna. Deze Gras- of Matitiolifanten bereiken van 4 tot 4,5 en meer meter in de hoogte. — De slagtanden wegen van 30 tot 40 Kilogram. — 2e den Boscholifant die minder groot is en slagtanden heeft van slechts 10 Kilogram min of meer. — 3e den Moerasolifant, in Europa beter gekend als Dwergolifant of als «Elephas Africanus Fransseni» en bij de BASAKATAnegers bekend als « WAKA-WAKA ». — Het volwassen dier bereikt ongeveer 1,60 in de hoogte. De Waka-Waka olifanten leven in benden van 10 tot 15 of 16 tegelijk.» «In 1914 reeds», zegt ons Heer Van Nitsen nog, » stuurde ik huid en geraamte van een dwergolifant naar Tervueren,.. toch was het overbrengen van een levend dier van veel grooter belang ! Ik hoop overigens bij mijn aankomst in de Kolonie zoodra mogelijk een mannetje te vangen, dat wij dan kunnen huwen aan

het wijfje, dat zich nu in den dierentuin bevindt. »

Eindelijk verstrekt Heer Van Nitsen ons ook nog nuttige inlichtingen betreffende de streek en de inwoners van het Leopold II Meer. Over de dwergen laat hij zich aldus uit : « Er bestaan ook dwergen en wel de BATWA'S die ten hoogste 1,50 m.bereiken.

De Batwa's zijn bleeker van vel dan de andere inlanders. Met de KUNDU'S verhandelen zij wild voor meelstoffen. — Zij spreken een eigen taal die ik gedeeltelijk heb geboekt en van dewelke ik U een woordenschat sturen zal bij mijn aankomst in Afrika. » — Op het oogenblik de gastvrije woning van de Korte Doornikstraat te verlaten, stelt de Heer Van Nitsen ons zijne dame, voor. — Wij vernemen tevens dat Mevrouw Lucien Van Nitsen haar echtgenoot op al zijn tochten vergezelt ! Ook tot haar gaan dus onze gelukwenschen. —

Ons bleef nu nog over de jonge Waka-Waka van dicht bij te gaan bewonderen. — Met dit inzicht bezochten wij onzen « Zoo ». De dwergolifant, een beestje van ongeveer 90cm. hoog, drentelt er op ongedurige wijze rond in de groote kooi der giraffen. — Onze eerste indruk was dat onze Waka-Waka zich « traint. » om mager te worden, zoo gestadig loopt hij heen en weer. Althans, toen zijn bewaker binnentrad met een grooten schotel brood en zoete bananen, veranderde het schouwspel al zeer vlug en konden wij ons « de visu » overtuigen, dat er in de giraffenkooi niet in het minst aan hongerstaking gedacht wordt.

Buiten de engheid der afmetingen is de dwergolifant in alles gelijk aan zijn grootere rasbroeders. — Het beestje dat wij nu herbergen heeft nog geen slagtanden ; het is daarvoor nog te jong. — In de « Neptune » van 6 Juni schrijft Charp dat het « ronde ooren » zou hebben. Wij merken daar niets van. — De tromp alleen schijnt in verhouding nog al schraal te zijn. — Maar ook deze zal misschien nog groeien. — Eerst dachten wij dat hij meer behaard was dan de grootere olifanten, maar bij aandachtige vergelijking scheen ook dit maar weer een bedrieglijken indruk te zijn. — Neen, de dwergolifant is bij het eerste opzicht in alles gelijk aan de olifanten uit het bosch en de olifanten uit de graslanden. — Alvorens den « Zoo » te verlaten, hebben wij nog een kort onderhoud met den oppasser van het Olifantenpaleis, die ons verzekert dat de dwergolifant het best stelt niettegenstaande zijn ongedurigheid en dat zijn spijsvertering uitstekend is. —

De wetenschappelijke naam van den dwergolifant is Elephas Africanus Fransseni : aldus wordt het offer van den Vlaming Franssen vereeuwigd met de familie der dwergolifanten naar zijn naam te noemen.

Op de naamplaat in het Olifantenpaleis noemt men den Heer Van Nitsen verkeerdelijk « Landbeheerder ». — Heer Lucien Van Nitsen is « Gewestbeheerder » van eerste klas. Op dezelfde plaat staat dubbel onderlijnd « Geschenk van de regeering »... Wij hebben ons daarbij instinktmatig afgevraagd of de regeering bij gelegenheid dezer prestatie ook wel iets schonk aan Heer Van Nitsen ? !... Na inlichtingen aan de beste bron is het gebleken dat Boela-Matari op dit gebied nog altijd in het krijt staat. Den Heer Lucien Van Nitsen komt toch de eer toe, voor het eerst een levend specimen van Elephas Africanus Fransseni naar de beschaafde wereld te hebben overgebracht. In de hoop dat dit verzuim niet van langen duur zal zijn, wenschen wij nogmaals veel geluk aan den Heer Van Nitsen en sluiten wij dit artikel met de belofte kortelings een flink artikel in te zenden betreffende de BATWA's of DWERGMENSCHEN.

L. Van Marcke,
Leider van V. K. S.
Vlaamsche Kaai, 84, Antwerpen

In Provence, het land van Mistral.

Tusschen Avignon en Marseille ligt Provence, het deel van Frankrijk, dat in Vlaanderen wel het best gekend is, dank zij de Félibrigide beweging der Provençaalsche dichters voor de in stand houding der eigenaardige landstaal, welke veel gemeenschap heeft met het zangerige Italiaansch. Vóór den oorlog kregen we een der baanbrekers, Marcel Provence, in Antwerpen te hooren door toedoen van het A.N.V.— Paul Fredericq schreef over de Félibres ; Pol de Mont eveneens heeft ook hunne beweging hier bekend gemaakt. — Allen kennen het werk van Mistral, de « Gezelle » van ginder, die met het werk « Mireille », geschreven in 't Provençaalsch, den Nobelprijs won. De wereldberoemde entomoloog Henri Fabre was een kind van Provence, en ook de groote schrijver Alfons Daudet.

Het landschap ? — Een vlakte, een eindelooze, vruchtbare vlakte, waar de cypressen in dichte, lange rijen, onafzienbaar ver de wijngaarden beschermen tegen den kouden Mistralwind, die van uit Montélimar komt aangewaaid en op zijn tocht alle teedere gewassen zou uitrukken. De huizen zijn er alle met zeer weinig hellende daken, mits er nooit sneeuw valt, en zitten in de donkere cypressen verborgen. — Platanen, kort gesnoeid, zoodat de kruin in de breedte schaduw geven kan, boorden al de macadams, wier fijn poederzand heel het landschap wijd en zijd grijs bestoven heeft. — Overal bloeien de olijfboomen, en overal zingen de krekels ! Ziedaar het beeld van Provence. —

En de steden ? — Avignon, de oude pauzenstad, bezit nog het merkwaardig Pauzenkasteel, de geweldigste forteresse die men droomen durft. Het staat gebouwd op een rots, die de geheele Rhonevallei beheerscht. Avignon is een zonderlinge stad ; zij heeft een vestingmuur met versterkte bastions ; in den muur is alle paar honderd meter een belegeringstoren ingebouwd. De andere steden van Provence, destijds de « Provincia Romana »,zijn merkwaardig om de Romeinsche overblijfselen, vooral daaronder te noemen de amphitheaters die nog in goeden staat zijn en steeds in Nîmes, Arles, Beaucaire en Marseille worden gebruikt, voor de stierenkoersen en openluchtvertooningen.

Dit is het wonderbare land, dat met zooveel gevoel bezongen werd in al de werken van Mistral. Deze dichter overleed den 24 Maart 1914. — Geheel Provence herdenkt den sterfdag van den grootsten harer kinderen. Te Maillane, een half uurtje van Graveson, gelegen tusschen Avignon en Tarascon, staat zijn woonhuis. Daar woont nog zijne vrouw ; daar woont ook nog zijn ziel, midden de duizend onaangeroerde gedenkenissen, die zijn leven hebben versierd Daar ook staat zijn praalgraf en heden ligt heel Provence. Want het volk weet het wel, en geurende ruikers, in vereering hierheen gebracht uit alle dorpen en steden van geheel Provence. Want het volk weet het wel dat Mistral de levenwekker is geweest van de stervende schoonheid des lands. Tijdig heeft Mistral in Arles het «Museon Arlaten» gesticht, waar al het oude, eigenaardige, het natuurschoon, de kleederdracht, de muziek, de poëzie en de kunst van Provence bewaard blijven. Dank aan Mistral en de Félibres leeft de Folklore krachtiger dan ooit, en zijn 's lands wijs en 's lands eer voor ondergang gevrijwaard gebleven.

In de stemmige huiskamer van het stille witte huis, waar nog steeds de bescheiden lessenaar en de sofa juist dezelfde plaats behielden, waar geheel het leven van den grooten man geillustreerd blijft door de veelvuldige wandversiering van foto's, gravuren en herinneringen, daar leeft mevrouw Mistral en met gemoedelijke stem verhaalt zij dadelijk weer, hoe in Provence de strijd begon, wat de werkzaamheid is geweest van

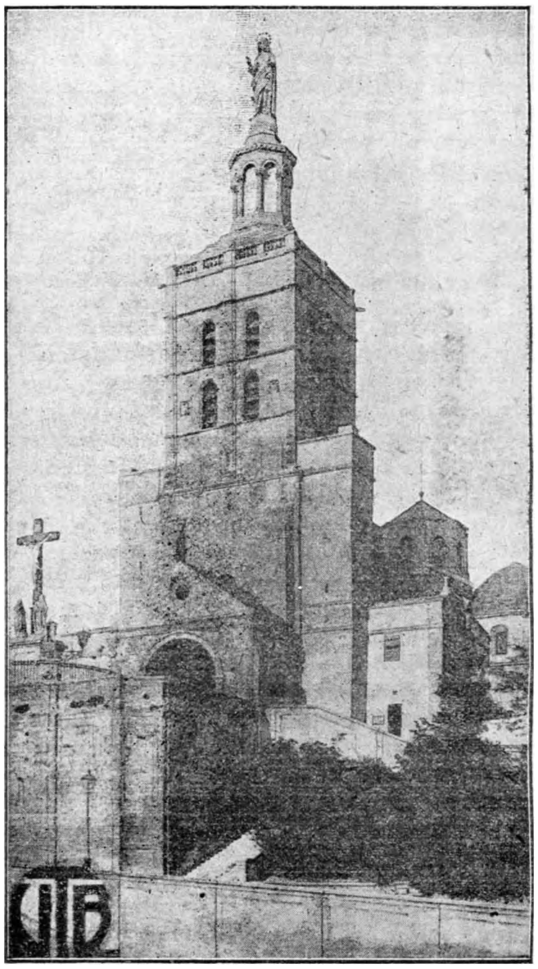

AVIGNON. De kerk.

de pleiade Félibres, hoe ver het heden staat met de Provençaalsche zeden en gebruiken. Zij leidt dan den vreemdeling, die uit pieteit van en ver land is gekomen, rond het huis, en gedurig verhalend, wijst zij links en rechts, de voorwerpen, die met betrekking tot heugelijke daden of omstandigheden hier bewaard zijn als kostbare relikwieën. — Hier de foto van Daudet in gezelschap van Mistral ; daar

de beeltenis van Lamartine ; op de schouwbank de verkleinde magnetten van Mistral's bronzen standbeeld, dat nu prijkt in Arles. Hooger de levensgroote beeltenis van Mistral en Mevrouw Mistral, geschilderd door Collet. — Etsen, teekeningen, waterverven, boetseerwerk overal. In een kamer daarnaast is de huisraad zuiver Provençaalsch : de hangende schapraaien, de kleurige telglooren, de staande klokkenkast en de koperen bedpannen, zooals we er ook nog vinden in onze Kempen. — Met ontroering nog spreekt Mevrouw Mistral over de poëzie van Provence, het vroom geloof, de zoete taal, de afgestorven denkers en dichters. Niet zonder weemoed echter stelt zij vast dat de twintigeeuwsche menschen verzaken aan de eigenaardige zeden des lands ; overal verdwijnen de karakteristieke factoren, die de wereld zoo mooi-verscheiden maakten. Eens komt de tijd, dat overal alles hetzelfde is, dan zal het niet meer waard zijn te reizen... mits alles zal geworden zijn een eentonige eenvormigheid. Dan zal de wereld « oud » geworden zijn, en dan zal men met weemoed terugdenken aan de gelukkige tijden, toen iedere streek, om zijn kleurige vroomheid en eigenaardigheid, nog poëtisch was. Maar al veel is verdwenen, elders valt niets meer te redden, men kan slechts nog de ontaarding vertragen. Gelukkig heeft Provence nog zijn karakter behouden, omdat er mannen waren als Mistral !

Met Mr. Poullinet, die thans een boek schrijft over Provence en over zijn neef Mistral, ben ik naar Mistral's graf gegaan. Daar lagen metershoog de bloemenfestoenen opgestapeld, symbool van de dankbare vereering der Provençalers, die begrepen aan welk groot man zij heden nog hun behoud hebben te danken.

E. E.

Karakteristiek Amerikaansch.

Wat is typisch-Amerikaansch ? De schommelstoel, de huishoud-roomijs-machine, de oester, de skyscraper, de grapefruit ? Alle Yankees vangen hun dag aan, met het uitlepelen van een halve grapefruit. De gewoonte is natuurlijk uitmuntend, zoolang ze niet gesublimeerd wordt door het aanlengen van die kostelijke vrucht-sappen met sherry. Er is geen twijfel aan, of op den duur zal de grapefruit-gewoonte naar Europa overgaan. Zij is ook hier nog betrekkelijk recent. Clemenceau kende haar niet gedurende zijn eerste verblijf in deze staten, kort na den burgeroorlog. De eerste grapefruits werden hier een vijftien of twintig jaren geleden verorberd, doch eerst jaren later kwam de vrucht binnen bereik van iedereen. De vruchten- en ijs-gewoonte van de eenvoudigste Amerikaansche huishoudens zijn zeker niet Europeesch. Niet dat de Amerikaansche vruchten beter zijn dan de Europeesche, een Amerikaansche perzik is op geen stukken na wat een Westlandsche is, een Amerikaansche appel is lang geen « Newton pippin », een Amerikaansche peer geen « Marie Louise. » Doch wat in Europa weelde is, wordt hier beschouwd als iets zeer gewoons en onmisbaars op tafel. Het kleinste restaurant van een East Side-achterstraat heeft zijn dagelijksche vruchtenkrat uit Florida of uit Californië. Hetzelfde geldt voor ijs. De minst-gefortuneerde boer uit het Noordelijke achterland gebruikt ijs, niet enkel in den vorm van roomijs of van een deontelbare ijsdranken, doch eenvoudig-weg om zijn huishoud-koelkist op temperatuur te houden. Ik geloof niet, dat er een enkel huishouden in de Ver. Staten is dat er geen koelkist op na houdt. De afmetingen zijn verschillend, soms zijn ze zoo groot, dat men er zelfs in kan gaan zitten, soms zijn de verscheidene afdeelingen van de kist juist groot genoeg voor het pondje boter en de melkflesch. In den Zomer komt de ijsman iederen dag hooren en voor 'n kleinigheid heeft men een tamelijk flink blok. Iedere flat op de zooveelste verdieping van een New-Yorksch « appartementenhuis » wordt dagelijks voorzien van ijs en zoo krijgt ook iedere flat iederen morgen zijn flesch melk. Ik moet te dezer hoogte opmerken, dat de Amerikaansche melk uitmuntend is... geen spoor van water......

De aanblik van een schotel oesters in 'n restaurant is niets minder dan ontstellend. James T. Field vroeg aan Thackeray « hoe hij zich voelde » nadat de Engelschman in het « Parker House » te Boston een van die geweldige schelpdieren had verzwolgen. « Diep dankbaar », antwoordde Thackeray « en zoo ongeveer alsof ik 'n baby heb opgeslikt ». Europeesche reizigers staan met verbleekende kaken voor het schouwspel van een Amerikaan, roekeloos kauwend oesters en cake te zamen.

Olijven, zwarte en groene, maagdelijkgele selderijstruikjes, krabben-vleesch met

pikante saus en de veel-verscheidene taarten : « apple pie », « mince pie », « pumpkin pie », « huckleberry pie » etc., heet bruinbrood behooren tot het dagelijksch menu van den eenvoudigsten burger. Welke Amerikaan durft zijn maal compleet te noemen zonder het kolossale stuk apple pie, dat aan het eind moet komen ? En dan veel sla van allerhande soort, kool en krop- en tomaat- en vruchten-sla. Olijven bij de soep is toch zeker niet onze gewoonte, zou 'k zoo zeggen.

En wat zeker ook eer Amerikaansch dan Europeesch is, zijn de toepassingen van «centrale verwarming» in hotel en huis en spoorwagen. In het midden van den winter zijn de slaapwagens der transcontinentale treinen meestal ondragelijk warm. De Amerikaan is, vergeleken bij den Europeaan, een koûkleum. Er bestaat geen Amerikaansche vrouw zonder bontmantel ; zonder bontmantel kan een Amerikaansche vrouw niet bestaan. Maar begrijpt wel wat wij kennen als « wollen japonnen, wollen ondergoed, wolen kousen », dat is hier iets zeer ongewoons. 's Winters is de Amerikaansche onder haren fameuzen bontmantel vrijwel hetzelfde gekleed als 's zomers en 's zomers is ze heel licht gekleed, nagenoeg tropisch. In de centraal-verwarmde huizen en gebouwen zou het dragen van wollen kleeding onmogelijk zijn, omdat de temperatuur daar in den winter, ook nagenoeg tropisch is. Om uit te gaan schiet ze over haar dunne zijden blouse een bontmantel aan en haar zijden kousen-beenen heeft ze gewend aan vorst. Dit is het rechtstreeksch verband tusschen centrale verwarming en vrouwen-kleeding.

De skyscraper, het electrische reclamebord, de trein zonder compartimenten vinden geleidelijk hun weg naar Europa. Amerikaansche vrouwen zijn niet allemaal verwend en niet alle Amerikaansche mannen praten den ganschen dag over dollars. Er zijn er hier ook eenigen, die niet met hun mes eten en soms kan men wel een flat vinden, die niet meeratelt met de voorbij-donderende vracht-auto's, ondergrondsche en bovengrondsche treinen.. ten slotte, niet alle Amerikanen trouwen op hun zeventien de jaar... doch wat typisch-Amerikaansch is meer dan iets anders, is de deprimeerende uniformiteit. Het vasteland wordt beheerscht door reclame... iedere man gebruikt dezelfde scheerzeep dezelfde tandpasta, draagt hetzelfde merk hoed en dezelfde kleeding-snit, iedere vrouw gebruikt het zelfde merk poudre, dezelfde huidcream, draagt dezelfde zijden kousen, heeft heur haar op eendere wijze gekruld. Amerika is de apotheose van confectie op elk gebied.

N. R. C.

BONDSLEVEN

Onze reis naar het Groot-Hertogdom Luxemburg.

De reis naar het Groot-Hertogdom Luxemburg is voor de V.T.B. een succes geweest. Alles verliep naar wensch : de zon was van de partij, de reisgenooten vormden een voortreffelijk gezelschap, de aansluitingen op de verschillende spoorlijnen zaten zoo flink in elkaar dat er om zoo te zeggen geen minuut verloren ging, de verblijfsvoorwaarden in de hotels waren overal ruim bevredigend en tijdens de verscheidene uitstappen vielen geen andere dan **vermakelijke** incidenten voor. Kortom, de vier dagen vervlogen als rook en bij de terugreis verklaarden allen eenigzins vermoeid te wezen maar... uiterst voldaan over al dat heerlijke natuurschoon dat zij te bewonderen hadden gekregen.

Zaterdagnamiddag, 21 Juli, even over vier, stapten wij uit in het station te Clerff. Van af Luik was de reis vrij interessant geworden. Men had gespoord langs de zoo schilderachtige oevers van de Oerthe, de Amblève, de Salm waar talrijke hartstochtelijke lijnvisschers in de brandende namiddagzon geduldig stonden te hengelen en waar de watervallen en grillige bochten ons den bergachtigen rand van de Ardennen verraadden. Te Clerff echter bevonden wij ons plotseling te midden van wijde, dicht beboschte hellingen met hier en daar een geel-grijze rotsgroeve, die afstak op het donkergroen der sparreboomen. Een autocar bracht ons van het station naar het hotel. Na ons wat opgefrischt te hebben begaven wij ons onder geleide van den voorzitter van de plaatselijke « Verschônerungsverein » naar den hoogen wandelweg, die zulke heerlijke gezichten biedt op het Clerffdal en van daar, door het mooie, heuvelachtige park, naar het oude kasteel, waarvan het bezoek in ruime mate loonend is. 's Avonds woonden wij den eigenaardigen lichtstoet bij, gevolgd door concert, ter gelegenheid van het 75 jarig bestaan van het plaatselijk brandweerkorps. Ofschoon wij Zondagochtend reeds te vijf uur brutaal gewekt werden door « Böllerschüsse » — altijd ter gelegenheid der pompierfeesten —

was het toch eerst half acht toen de meesten van ons zich naar de mis begaven in de stemmige parochiekerk van Clerff. Daarna, spoedig ontbijt om even een bezoek te brengen aan de naburige, op den top van een hoogen berg gelegene Benedictijner abdij van St. Maurits. Om tien uur vertrokken wij per trein over Ettelbrück en Diekirch naar Echternach, hetgeen ons de gelegenheid bood de schoone valleien van de Clerff en de Sauer te kunnen bewonderen.

Na het middagmaal vertrokken wij, gewapend met den in die streken onmisbaren alpenstok, langs het idyllisch-mooie Aesbachdal met zijn ruischende cascades en lieflijk slingerende paden onder hooge beuken en slanke acacia's naar den statigen Perekop om vandaar, door het Halsbachdal met zijn indrukwekkenden rotsengordel, op de Gaierslay te komen, van waar wij gansch de breede Sauervallei met prachtige vergezichten op Pruisen, konden overschouwen.

Heel den Maandag werd besteed aan de groote onvergetelijke wandeling naar Berdorf en Grundhof. Wij trokken langs het hooge Troosknepchenpaviljoen naar de ontzaggelijke Wolfsschlucht, van daar over de koele Hegelbach naar de ijzingwekkende Teufelschart, door het rotsen-labyrinth langs het door de groote hitte der laatste dagen verdroogde bed der Aesbach tot aan de sombere Hohllay-grot, van waar wij opklommen naar de frissche hoogvlakte, waar het bevallige Berdorf 380 m. boven den zeespiegel is gelegen te midden van wuivende gouden korenvelden. Na het diner wandelden wij door het romantische Roitzbachdal met zijn kilometer lange rotsenketen,langs de Raüberhôlle, de Zigzag- en de Siewenschluff naar Kasselt met zijn éénige vergezichten op de Sauervallei, en van daar naar het station van Grundhof van waar wij per trein Echternach bereikten.

Deze onbeschrijflijke wandeling zullen wij waarlijk lang indachtig wezen.

Dinsdagochtend reden wij per auto-car langs de Sauer en de Ur naar Vianden, waar wij een bezoek brachten aan de prachtige ruïnen van het eeuwenoude kasteel. 's Middags uit Echternach per bergtram naar Luxemburg. Daar namen wij om vijf uur den sneltrein uit Bazel naar Brussel, waar wij om tien uur in het Noordstation aankwamen. De V.T.B.-ers namen er hartelijk afscheid met een welgemeend «tot weerziens».

Alles in alles, een heerlijke reis waarvan wij niets anders kunnen zeggen dan dat de afwezigen schromelijk ongelijk hebben gehad.

Ten slotte kunnen wij niet nalaten een oprechte, dankbare hulde te brengen aan den heer Joos van Antwerpen, die met een bewonderenswaardige toewijding de leiding der reis op zich heeft genomen en op alle mogelijke wijze de reizigers in alles heeft ten dienste gestaan. Ontegensprekelijk is het volledige succes der reis grootelijks aan hem te danken. H. B.

Aan de leden van Mechelen.

Ongetwijfeld zijn er onder onze Mechelsche leden talrijke personen, die niet beter vragen dan mede te werken aan 't plaatselijk bestuur van V. T. B. en er dan ook in de eerste plaats bevoegd voor zijn. Wij richten een dringenden oproep tot deze personen zich te willen kenbaar maken. Laat ons de handen samen slaan om te komen tot den gedroomden V. T. B.. Men doet het ~~niet uit heerschzucht maar uit liefde voor~~ V. T. B. ~~en dus voor Vlaanderen.~~

En niet het minst richten we dezen oproep tot de dames ; alle krachten zijn van harte welkom.

Bedoelde personen wezen zoo vriendelijk zich te doen kennen : Hanswijckstr., 43.

— VAN HET SECRETARIAAT. —

Aangroei ledental.

Gedurende het tijdperk van 15 tot 31 Juli schreven wij 243 nieuwe leden in.

Van 1 tot 31 Juli steeg ons ledental met **514.**

Het secretariaat is open alle werkdagen, Zaterdag uitgezonderd, van 3 tot 7 u. namiddag.

VERMINDERINGEN.

ASSCHE. —

Wwe. de Vitz, Gentsche Steenweg, Hotel du Lion d'or. 5 p. h. vermindering op eetmalen.

BRUSSEL. —

W. Van Hauwermeiren, St. Mchielstraat, 26 A., « Restaurant Universel » 10 p. h. vermindering.

ROCHEFORT. —

Hotel Moderne, Andersen, rue des Fossés. Kamer 8 tot 22 fr., ontbijt, 2,50 fr. avondmaal 9 fr. middagmaal 10 fr., pension per dag : maand Juli 25 fr. maand Oogst 29 fr. 10 p. h. vermindering. — Men spreekt Vlaamsch.

Hotel de l'Etoile, Compernölle, Place de l'Hotel de Ville. 5 p. h. vermindering.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

(De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk

---

Op 9 September: ALGEMEENE UITSTAP naar NAMEN en de GROT VAN HAN. — De noodige inlichtingen vinden onze leden elders in dit nummer.

Op 16 September: GEZAMENLIJKE UITSTAP naar TURNHOUT en OMSTREKEN. — Bezoek der streek. — Inlichtingen in 't volgend nummer.

Op 23 September: UITSTAP naar TIEGHEM. — Deze uitstap kon op 25 Augustus niet doorgaan daar op dien datum de vierde bedevaart naar de Vlaamsche Graven van den Yzer plaats heeft.

ANTWERPEN.

Op 2 September: FIETSTOCHT naar TONGERLOO, WESTERLOO en AVERBODE. — Nadere inlichtingen in de bladen.

Op 23 September: BOOTTOCHT naar DENDERMONDE. — Nadere inlichtingen in het nummer van 1 September.

MECHELEN.

Zondag 19 Augustus: UITSTAP naar ANTWERPEN. — Vertrek uit Mechelen om 9 u. 12. Samenkomst in het Secretariaat, Sint Jansplein, 29, Antwerpen, te 10 u. Vandaar wandeling door de stad, onder leiding. 's Namiddags: Juweelenstoet.

Op 26 Augustus: UITSTAP naar THISSELT. — Om 10 u. V.T.B. concert door de Vlaamsche Spaarmaatschappij en Vlaamsche Meisjesbond met propagandavoordracht.

Voor de Fietsers: Samenkomst Adeghempoort om 8,30 u. Tocht tot Thisselt, terug langs de vaart langs Willebroeck tot Boom, vervolgens naar Rumpst, waar we bezoek brengen aan een steenbakkerij. Middagmaal te Willebroeck.

Voor niet-fietsers: Vertrek per trein Mechelen te 10.23 u. tot Thisselt. Wandeling tot Boom. Terugkeer per stoomtram met oponthoud te Rumpst.

Op 3 September: TOERISTENAVOND TE MECHELEN. — Buitengewoon torenconcert ten voordeele der herstelling van den Beiaard van Dinant. Te 17 uur: Samenkomst Statieplein voor 't station. Wandeling door een interessant stadsdeel onder deskundige leiding. Te 18.30 u. bestijging van St-Romboutstoren ; uitleg over beiaard, rammel, uurwerk, klokken.

BRUGGE.

Zondag 2 September: UITSTAP naar „DE BRAAKMAN" (Zeeuwsch-Vlaanderen). — *Voor de Fietsliefhebbers:* Vertrek uit Brugge te 8 u. 's morgens aan de Dampoort. De tocht loopt over het Kanaal naar Sluis en het Leopoldkanaal, naar Biervliet. Verder bezoek naar Philipinne en Sas van Gent. Terugkeer per trein uit Selzaete te 20.15 u. Aankomst in Brugge rond 22.13 u. V.T.B. fietsers allen op post.

Zondag 9 September: BEZOEK AAN 'T ZWIN. — Voor de leden en hun familie. Vertrek uit Brugge per boot naar Sluis te 9 u. 's morgens. Wandeltocht over Retranchement ; pick-nick aan „Het Zeezicht". Terugkeer langs de Hazegrasdijken, over de Zoute, naar Knocke. Terugkeer naar Brugge met den trein van 20 uur.

N. B. — Voor beide uitstappen gelieven de deelnemers hun knapzak niet te vergeten. De tochten gaan grootendeels op Hollandsch gebied.

THISSELT.

Zondag 26 Augustus: PROPAGANDAVOORDRACHT door Hr L. De Bruyne, van V.T.B. Mechelen bij Mev. Wwe De Wit, Hoogstraat, na de Hoogmis ; zang en muziek.

VERVOLG UITSTAPPEN

LEUVEN.

Zondag 19 Augustus : UITSTAP naar ANTWERPEN ter gelegenheid van den Juweelenstoet. Tevens bezoeken we de merkwaardigste gebouwen der Scheldestad. We vertrekken uit Leuven te 8.23 u.

DENDERMONDE.

Dinsdag 28 Augustus : (Kermisweek) UITSTAP OVERMEIRE-DONCK. — Voor de fietsers.Bijeenkomst in 't lokaal « De Vlasbloem » Vlasmarkt, waar het vertrek stipt te 13 uur plaats heeft. Dat er geene telaatkomers wezen !

Niet-Fietsers vertrekken te Gremberghem-Statie om 11.15 uur ; te Zele wordt de stoomtram genomen tot aan de Donck, waar de fietsers worden afgewacht.

Maandag 10 September : Uitstap naar Mechelen. Wandeltochtje door de stad ; om 9 uur beiaard-concert door Jef Denijn. Vertrek rond 6 1/2 ure ; terugkeer rond middernacht. Nadere inlichtingen in 't volgend nummer.

GENT.

Zondag 19 Augustus : UITSTAP naar ANTWERPEN. — Bezoek aan de stad ; Juweelenstoet. Inl. bij den Heer H. Gyselinck, Begijnhoflaan, 31.

BRUSSEL.

19 Aug. Reis Brussel-Antwerpen. Vertrek uit Brussel vermoedelijk ongeveer 9 1/2 uur. De ingeschreven deelnemers zullen nader bericht omtrent het juiste uur ontvangen. De kaartjes bij voorkeur afhalen in 't Vlaamsch Huis, Groote Markt, op 18 Augustus, tusschen 19 en 21 u. ; zoo niet een half voor 't vertrek in 't station Noord.

GEMENGD

Wat gij niet wilt dat U geschiedt,
Doe dat dan ook een ander niet. —

....

Werp op den weg geen scherpe zaken
Die gaten in de banden maken. —

....

Ook doorns van de doornhagen
Behooren tot de groote plagen.

....

Laat 't wielerpad voor 't rijwiel vrij,
Weer daarvan ander soort gerij. —

....

Geef ieder van den weg zijn deel,
Dan is er rust en geen krakeel.

INGEZONDEN.

Van een onzer leden ontvingen wij volgend schrijven :

Geachte Heeren,

Mag ondergeteekende, lid nr. 331 van uwen bond, de aandacht vestigen op volgende feiten ?

In den laatsten tijd is er bij het wandelend publiek, dat naar den buiten trekt, een brillante moedwilligheid te bespeuren voor wat betreft het verlaten van fietsbanen bij nadering van fietsers. Waarschuwen, bellen of toeteren, niets helpt meer : sommige wandelaars houden er zelfs een zeer stijfhoofdige doofheid op na. Ik woonde reeds vele standjes bij veroorzaakt door deze koppigheid. Ik zelf moest het reeds tot mijn ongenoegen meermaals ondervinden.

Ik ben de eerste om zekere dwaasdoende fietsers te veroordeelen, doch degenen het werkelijk onaangenaam. Laatstleden welke het fietsen als toerist beoefenen is Zondag nog woonde ik nog een sterker staaltje van achteloosheid bij. Een paar heeren vonden er blijkbaar genoegen in met hun span de fietsbaan der Elshoutsche Baan te berijden. Alle verzoeken en opmerkingen vanwege de mekaar kruisende fietsers, die voor doel hadden deze heeren te herinneren dat het een voorbehouden baan voor fietsers was, werden op spotgelach en flauwe grapjes onthaald, de heeren vertikten het de baan te verlaten.

Het zou nu wel eens en voor goed moeten uitgemaakt worden wie er ruim heeren vonden er blijkbaar genogen in het werkelijk onaangenaam. Laatsleden baan moet maken : de fietsers of de wandelaars en tutti quanti.

Zou er nu de Bond niet voor te vinden zijn om voor die zaak eens doelmatig op te treden ? Desnoods de drukpers verzoeken een rondschrijven af te drukken om aldus het wandelend publiek opmerkzaam te maken op wat meer inschikkelijkheid. Wat denkt Ued. er van ? Ik ben zeker en vast de ongevraagde tolk van vele fietsers-leden van V. T. B.

Graag zag ik in een uwer eerstvolgende nummers van het halfmaandelijksch blad « De Toerist » de ontvangst dezes gemeld en eventueel uw meening daarover te vernemen. (Hoogachtend).

Herhaaldelijk bereikten ons, in den laatsten tijd, klachten over voetgangers, die. ondanks herhaald waarschuwen, geen ruimte maken om een wielrijde te laten doorrijden op het pad waarop hij recht heeft.

Boven aangehaald feit is nochtans al te kras, en het bestuur van V. T. B. brengt het dan ook ter kennis van wien het aanbelangt.

Aan de voetgangers richten wij een vriendelijk beroep om de rechten van de fietsers op de rijwielpaden te erkennen.

Op Zondag 19 Oogst zal te Belcele om 4u 30 door « Het Vlaamse Volkstoneel » worden opgevoerd · « Jozef in Dothan ».

De leden V.T.B. genieten 25°/° vermindering.

BEIAARDSPEL TE MECHELEN.
Maandag 27 Oogst

Gustaaf Nees.

1 a) Fuga voor Klokkenspel — J. Van den Plas
b) Thema me variatiën — Gust. Nees

Jef Denijn.

2. Uit de liederenverzameling van Jan Bols :
a) Inleidingslied.
b) De Scheresliep.
c) 't Lied van de H. Barbara.
3. Berceuse — G. Delbruck
4. Polonaise : Primo, Secundo — Fr. Krafft
5. Uit Fl. Van Duyse ; Het oude Nederlandsch lied.
a) In den hemel is een dans
b) Die alresoetste Jezus...
(Geharmoniseerd door Jef Van Hoof)
c) De berooide minnaer.
d) Het Heerke van Maldeghem.
6. Praeludium in Si b — Jef Denijn

Zon-en Maandag, 2 en 3 September luisterrijke beiaardfeesten ten voordeele der herstelling van den beiaard van Dinant. Programma in het volgend nummer.

Op 3 September V.T.B. avond te Mechelen.

HET KASTEEL VAN GAASBEEK.

Dezer dagen is Markiezin d'Arconati Visconti overleden, die het kasteel van Gaasbeek aan den Belgischen Staat schonk. Door haar verscheiden werd andermaal de aandacht op dit historische slot gevestigd.

Velen die er op belust zijn het merkwaardige kasteel te bezoeken, zullen evenwel nog wat geduld moeten oefenen.

Bij ministerieel besluit wordt bepaald,dat het slot van Gaasbeek en het park voor het publiek slechts toegankelijk zullen worden gesteld wanneer het museum volledig ingericht en de bestuurlijke reglementen klaar zullen zijn.

Volgens een wensch van de schenkster, zal een toegangsprijs geëischt worden.

AFGEVAARDIGDEN VAN V.T.B.

Bij de lijst van afgevaardigden, verschenen in ons inlichtingsboekje (te bekomen op ons secretariaat, na opzending van 50 centiem in postzegel) moet worden bijgevoegd :

PROVINCIE ANTWERPEN.

OUD-TURNHOUT. — de Heer Aug. Swinckx, kunstschilder.

TURNHOUT. — de Heer L. Van den Bosch, Leeraar Midd. School, Molenstraat 3 (kantonaal afgevaardigde).
de Heer J. Bastiaensen, Handelaar, Gasthuisstraat, 39.

PROVINCIE BRABANT.

GANSHOREN. — de Heer J. Van Cauwenbergh, Kerkstraat, 39.

LAKEN. — de Heer Dr. F. Be[illegible]yn, Maria-Christinastraat, 126.

MERCHTEM. — de Heer Fr. Herbosch-Knaeps, Onderwijzer.

SCHAARBEEK. — de Heer V. Verheyden, Vanderlindenstraat, 89.

TIENEN. — de Heer Fr. Bottu, Drie Molenstraat, 17.

PROVINCIE LIMBURG.

GENK. — de Heer V. Pyls.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN.

AUDEGEM. — de Heer J. Coppens, Statieoverste.

BALGERHOEKE-ADEGEM. — de Heer W. Verstrynge.

DENDERBELLE. — de Heer P. Timmermans, Onderwijzer, Smauzestraat, 1.

SOTTEGEM. — de Heer G. Desmet, Statiestraat. 18 (kantonaal afgevaardigde).
de Heer Am. Van den Berghe, Onderwijzer, Hoogstraat, 12.

WORTEGEM. — de Heer H. De Groote, Gemeentesecretaris.

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN.

ARDOYE. — de Heer G. Declercq.

BRUGGE. — de Heer Ach. Daled, St. Katharinastraat (arrondissements afgevaardigde).
de Heer W. Bossier, Zuidzandstraat (kantonaal afgevaardigde).

WERVIK. — de Heer Paul Rooze, Onderwijzer.

WYNGENE. — de Heer J. Claeys, Onderwijzer.

ZEDELGEM. — de Heer Van Haverbeke, Touroutstraat, 70.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 22.

VERBETERING LEDENLIJST.

5928 Vandoorne Val., Bankbestuurder.

6500 Van Hemel-Wouters A., Bergen op Zoom
6501 De Winter Willem, Antwerpstr., 55, Lier
6502 Mw Rosseels, Ridderschaplaan, 29, Etterbeek
6503 Leys P., Havenl., 16, St. Jans-Molenbeek
6504 Buckinx P., Brussel stw. 356, Vorst-Brussel
6505 Desimpelaere A., Slabbaertstr., 59, Iseghem.
6506 Desimpelaere A., Slabbaertstr., 49, Iseghem.
6507 Rodenbach Antoon, Brugstr., 4, Iseghem.
6508 Rodenbach Marie-L., Brugstr., 4, Iseghem.
6509 Vanoverbeke J., Statiestr., 40, Iseghem.
6510 Comeyne Gaston, Bruggestr., 401, Ingelmunster.
6511 Vermeulen Omer, Tabakfabrikant, Bruggestr., 401, Ingelmunster.
6512 Declercq V., Bruggestr., 401, Ingelmunster.
6513 Van Clooster L., Bruggestr., 401, Ingelmunster.
6514 Desmedt Leo, Onderwijzer, Roeselaerestr. 332, Iseghem.
6515 Declercq G., Ommegankstr., Iseghem.
6516 Maertens J., Kruisstr., Iseghem.
6517 Verfaillie J., Kruisstr., Iseghem.
6518 Bourgeois J. Mej., Markstr., 17, Iseghem.
6519 Mej. Bourgeois Cl., Markstr., 17, Iseghem.
6520 Mev. Belvaeghe, Roeselaerstr., 332, Iseghem.
6521 Clement G., Roeselaerstr., Iseghem.
6522 Laleman F., Apoth., Brugstr., 2, Iseghem.
6523 Mev. Laleman, Brugstr., 2, Iseghem.
6524 Mylle J., St. Hiloniusstr., Iseghem.
6525 Hauwe A., Kortrijkstr., 1, Iseghem.
6526 Verstraete, Stud., Roeselaerstr., 129, Iseghem
6527 Roose J., Roeselaarstr., 103, Iseghem.
6528 Meerschaert C., Meenenstr., 60, Iseghem.
6529 De Moor T., Markt, 9, Neerpelt (Limburg).
6530 Vermeulen J., Nijverheidstr., 15, Antwerpen
6531 Van Elsuwe Th., St. Goorickx-Audenhove.
6532 Braekman N., Onderw., St. Lievens-Houthem
6533 Coessens N., Neerstraat, 20, Sottegem.
6534 Bourdeaud'huy J. B. Onderw., Nederbrakel.
6535 Teirlinck Karel, Statiestr., 45, Sottegem.
6536 Van Steenberghe J., Erwetegemstr., 17, Sottegem.
6537 Cosyns K., Statiestraat, 15, Sottegem.
6538 De Vleeschouwer K., Hoogstr., 9, Sottegem.
6539 Maertens M., Trapstr., 35, Sottegem.
6540 Dr Borremans, Kazernestr., 30, Sottegem.
6541 De Ridder André, Strijpen.
6542 Leysen L., Rudolfstr., 57, Antwerpen.
6543 De Groodt A, Draaibankstr., 9, Mechelen.
6544 Mej. Brugmans M., Arsenaalstr., 24, Mechelen.
6545 Mossaert J., Wisselagent, Roeselaere.
6546 De Grave M., Kandidaat-Notaris, Gyverinchove.
6547 Meert Renaat, Onderwijzer, Boom.
6548 Gijsels E., Onderwijzer, Terhaegen (Boom).
6549 Janssens F., Bestormingstr., 5, Antwerpen.
6550 Campe L., Maalderstr. 65, Antwerpen.
6551 Van Els L., Schorpioenstr., 38, Antwerpen.
6552 Cornelis Aug., Snaggaertstr., Brugge.
6553 Clymans-Neutius Fr., Weldadigheidstr., 18, Brussel.
6554 Narraut L., Carnotstr., 166, Antwerpen.
6555 Mev. Narraut J., Carnotstr., 166, Antwerpen.
6556 Mej. Aerden M., Amerikalei, 118, Antwerp.
6557 Van Looy Fr., Appelstr., 55, Borgerhout.
6558 Mouton L., Administrateur Territorial, Kakana-Katanga (Belgisch Congo).
6559 Wellekens Pr., Lange Leemstr., 327, Antwerpen.
6560 Van Doninck D., Helmstr., 103, Borgerhout.
6561 Mej. Lorent C., Vaandelstr., 11, Anderlecht.
6562 Bijl O., Werktuigkundige, dorp, Clemskerke.
6563 Goethals G., Haringrodestr., 93, Antwerpen.
6564 Mej. Bisschop J., Heistr., 54, Wilrijck.
6565 Verheyen I., Apoth., Wetstr., 112, Brussel.
6566 E. H. De Coninck, Heistr., 378, Wilrijck.
6567 Baey Fr., Schmitzstr., 61 Koekelberg.
6568 Mej. Baey L., Schmitzstr., 61, Koekelberg.
6569 Van Wezemale, Boonwijk, 180, St. Gillis bij Dendermonde.
6570 Cuypers Fr., Molenstr., 3, Hofstade-Mechel.
6571 Nuyens C., Mw Gabr. Petitstr., 36, St. Jans-Molenbeek.
6572 Nuyens M., Gabr. Petitstr., 36, St. Jans-Molenbeek.
6573 Nuyens C., Gabr. Petitstr., 36, St. Jans-Molenbeek.
6574 De Seyn E., Parochianenstr., 33, Brussel.
6575 Janssens A., Ferd. Coosemansstr., 80, Berchem.
6576 Van Velthoven Fr., Geraniumstr., 1, Antw.
6577 Dirickx A., Jodenstr., 33, Antwerpen.
6578 De Proost H., Appelstr., 4, Borgerhout.
6579 Arons L., De Marbaixstr., 34, Antwerpen.
6580 Vergauwen H., Zegepraalstr., 33, Borgerh.
6581 Somers J., De Boeystr., 11, Antwerpen.
6582 Velleman M., Stierstr., 13, Antwerpen.
6583 Van de Velde D., Muizenstr., 3, Berchem.
6584 Philippens A., Kemelbergstr., 16, Berchem.
6585 Mev. Sondervorst L., Voglerstr., 17, Schaarbeek.
6586 De Ley W., Ed. Pecherstr., 37, Antwerpen.
6587 Mev. Van Roey, Biekorfstr., 50, Antwerpen.
6588 Mev. Verhuyck-Van Aerschot L., Langsa, Atjeh, Sumatra, Ned. Oost-Indië.
6589 De Groote E. J. Rooigemstr., 69, Gent.
6590 Mev. Van Kerckhoven A. Baliestr., 45, Gent.
6591 De Beule K., Terneuzenlaan, 11, Gent.
6592 Mev. De Beule, Terneuzenlaan, 11, Gent.
6593 Van Kooy C., Bandeloosstr., 17, Gent.
6594 Embo H., Bevrijdingsdreef, 282, Gent.
6595 Van Boxmeer Fr., Molenveld, Haacht.
6596 Van Stappen Honoré, Thildonck.
6597 Van Stappen W. Winkelstr., St.Amands-Puers.
6598 E. H. Blomme, Onderpastoor, Harelbeke.
6599 Verhelle R., Onderwijzer, Harelbeke.
6600 Gravez L., Bankbestuurder, Statiestr., Aalst.
6601 E. H. Geens L., Onderpastoor, Keerbergen.
6602 Nijs L., Notarisklerk, Werchter.
6603 Desmet L., Maanstraat, 22, Aalst.

6604 Lombaert Fr., Langensteenweg, Merchtem.
6605 Mev. Lombaert, Langensteenweg, Merchtem.
6606 Mev. Feytens-Bauwens, Nieuwe Laan, 15, St. Gillis Dendermonde
6607 Mej. De Keyser I., Onderw., Beirendrecht.
6608 Van Gelder R., Moonsstr., 10, Antwerpen.
6609 Melsen M., Kunstschilder, Hoogeind, 18, Stabroeck.
6610 De Boes, Zamanstr., 14, St. Niklaas.
6611 Mej. De Boes G., Zamanstr., 14, St. Niklaas.
6612 Van Wezemael P., Statiestr., 5, Lebbeke.
6613 Otten H., Josaphatstr., 127, Schaarbeek.
6614 Otten E., Josaphatstr., 127, Schaarbeek.
6615 van Deth J., Rodenbachstr., 106, Ukkel.
6616 Jekeler F., Delvastr., 7, Borgerhout.
6617 Naegels L., Poraelstr., 41, Schaerbeek.
6618 Gordts A., Janssenslei, 9, Bouchout.
6619 Pittoors Mej., Donckweg, Eeckeren-Donck.
6620 Dr. Cresens, Graanmarkt, Diest.
6621 Mev. Cresens, Graanmarkt, Diest.
6622 Mev. Cresens, Graanmarkt, Diest.
6623 Van Blaere J., Wouwenstr., Diksmuide.
6624 De Groef J., Dodoenstr.. 4, Mechelen.
6625 Mej. Van Krieken A., Graanmarkt, 5, Mechelen.
6626 De Ceulener, Dijkstr., 70, Mechelen.
6627 Engels A., Bakker, Dieghemstr., 70, Saventhem.
6628 Supply J., Vlamingstr., 78, Leuven.
6629 Supply G., Meersstr., 40, Tieghem.
6630 Supply A., Meersstr., 40, Tieghem.
6631 Struyf Ant., Fonteinstr., Leuven.
6632 Beckers E., Fonteinstr., 101, Leuven.
6633 Doms Leon, Tervuerschestr., 3B. Leuven.
6635 Van den Biest F., Borstelstr., Kessel-Lood.
6636 Van der Heyden J., Zeelhem (Diest) Limb.
6637 Mej. Janssens M., Lange Pothoekstr., 79, Antwerpen.
6638 Mej. Mortelmans Is., Klapdorp, 121, Antw.
6639 Capeinick H., Mej., Wondelgemstr.. 155, Gent.
6640 Mej. Alleman K., Wondelgemstr., 58, Gent.
6641 Veulemans P., Oude Kleerkooperstr., 5, Thienen.
6642 Moens Fl., Schildstr., 35, Gent.
6643 Vermaercke M., Florastr., 27, Ledeberg.
6644 De Witte L., Botermanstr., 14, Gent.
6645 Mev. Heyse B., Cuylitstr., 19, Antwerpen.
6646 Mej. Heyse S., Cuylitstr., 19, Antwerpen.
6647 Dries A., Politesstr., 14, Antwerpen.
6648 De Bruyker F., Greinstr., 27, Antwerpen.
6649 De Vleeschouwer R., Brusselsche poort, 36, Mechelen.
6650 Pittoors A., Statiestr., 75, Eeckeren.
6651 Mej. Van den Eeden. Uitbreidingstr., 185, Berchem.
6652 Hellings F., Fred. de Merodestr., 7, Berchem.
6653 Mev. Hellings, Fred. de Merodestr., 7, Berch.
6654 Somers Hendrik, Godstr. 44, Borgerhout
6655 Heeren Alf., Bouwkundige, Hooglede
6656 Mej. Spinnox H., Motstr., 20 Mechelen
6658 Michielsens R., Meir, 34, Antwerpen
6659 Paelinck Gebroeders, Zwijnaarde.
6660 Begodt Jozef, Zeevergem
6661 Coolsaet Leon, Dorp, Nazareth.
6662 Gebroeders Schaubroeck, Deynschestr. Nazareth.
6663 Vanpoucke Joris, 's Gravenstr., Nazareth
6664 De Clercq Modest, Dorp, Nazareth
6665 Gaillaert Hendrik, Statiestr., Nazareth
6666 Mej. Gyssen Marie, Frans Delcoignestr., 47 Koekelberg
6667 Defrenne Jules, Roger de Grimberghestr., 37 Vilvoorde.
6668 Mevr. Van Hooydonck, Hotel Drij Zwaantjes Loenhout.
6669 Van Loon Alfons, Nikkelstr., 40, Antwerpen
6670 Jacobs Gery, Dorpstr., St. Amands-Puers
6671 De Smedt Geeraard, Onderw., St.-Amands-P.
6672 Heymans Edm., Onderw., St. Amands-Puers
6673 Delforge Hendrik, Bakker St. Amands-Puers
6674 Vertongen Frans, Boekb., St.-Amands-Puers
6675 Oste Karel, Loodgieter, St.-Amands-Puers
6676 Fierens Pieter, Antwerpschestw., 209, Lier
6677 Mej. Van Haver L., Regentes, Predikheerenlaan, 59, Lier.
6678 Van de Velde Jozef, Prov. Raadslid, Kerkstr., Lier
6679 Selderslaghs Jozef, Onderwijzer, Stweg Aarschot, 13, Lier
6680 De Bontridder A., Capucienevest, 7, Lier.
6681 De Backer Ferd., Bediende, Kolvenierstr. 40 Lier
6682 Selderslaghs Alf., Onderwijzer, Aerschotschenstweg.,9, Lier
6683 De Weert Alf., Handelaar, De Heyderstr., 30 Lier
6684 De Belder Maurits, Bediende, Moldijk, Lier
6685 Van der Meulen Maurits, Onderwijzer, Bijlokevest, 159, Gent.
6686 Barbaix, Lichtteekenaar, Holstr., 104, Gent
6687 Sijs Maur., Staatsbouwkundige, Veurne
6688 Vastiau Jan, Onderwijzer, Dreef, Alsemberg
6689 Decoen Arthur, Dreef, Alsemberg.
6690 Mev. Pierret-Van op den Bosch, Onderwijz.. St.-Genesius-Rhode
6691 E.-H. Van der Heyde, Onderpastoor, Molenstr., 1, Kortrijk
6692 Forman Andries, Griffieklerk, Molenstr., 37, Kortrijk
6693 Gahide Adolf, Beeldhouwer, Vlaanderenkaai, 29, Kortrijk
6694 Van Hille Leon, Onderwijzer, Holsbeek, Leuven
6695 De Hantsetters Frans, St. Laureyssr., 144, Antwerpen
6696 Spillemaeckers J., Sigarenfabrikant, O.-L.-Vrouwstr., Boom
6697 Cantonnier Bilo, Pervyse
6698 De Jonghe Jozef, Kommies, Baselstr., Rupelmonde
6699 Bellon Désiré, Architekt,Keur, Dendermonde
6700 Mej. Lambrecht J., Veerstr., Dendermonde.
6701 Fannes, Gemeentestr., 76, Kessel-Loo
6702 Franz Richard, Bogaerdenstr., 62, Student S. H., Leuven
6703 Otto A., Van Teeldengang, (Penitentenstr.,) 1, Leuven
6704 Gooris Frans, Jan Breydelstr., 41, Berchem
6705 Spaens Richard, Klerk, Turnhout
6706 De Veen Em., Kesselstr., 51, Schaarbeek
6707 De Swaef Aug., Grondwetlaan, 23 Ganshoren
6708 Mej. Van Asbroeck L. Landaars Morckhoven
6709 Slootmaekers Raymond, Houtbewerker, de Villegasstr., 17, Berchem
6710 Mev. Remeijsen, Jan Breydelstr., 14 Berchem
6711 Goris Frans, Bediende, Reuzenstr., 22, Borgerhout
6712 Mev. Goris, Reuzenstr.. 22, Borgerhout
6713 Lemmens G., Turnhoutschebaan, 206, Borgerhout
6714 Hermans H., Zakstr., 4 Antwerpen
6715 Schoonhoven Jan, St. Paulusplaats, 24, Antwerpen.
6716 Van Koeveringe A., St. Pauluspl. 24, Antw.

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN D^r ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS :
BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50
BUITENLAND, „ „ 12,50
LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 17 — 1 Sept. 1923

Het Groot „Ter Doest".

Het zal wel van algemeene bekendheid zijn, dat de ontginning der heiden en het drooglëggen van het meerendeel der moeren die de kustvlakte van Vlaanderen en bijna gansch Zeeland bedekten, het werk waren van de groote Cluniacenzer en Cistertiënzer abdijën die op het einde van de XIe en in den aanvang der XIIe eeuw nabij de zee werden opgericht. Eigenaardig echter mag het heeten, dat heel wat menschen, niet het minst uit de eigene landstreek, onkundig zijn van de weinige overblijfselen dier kloostergebouwen, wier buitengewone afmetingen zoozeer de belangstelling van vreemden gaande maken. Vooral de reusachtige schuren nog voorhanden verdienen niet het minst de aandacht der Vlaamsche toeristen.

Geholpen door talrijke leekebroeders, nagevolgd weldra door de « wateringen » der kleine vrije boeren van de kust, legden de monniken lange dijken achter de duinen aan ; de moeren werden gedraineerd bij middel van een systeem van « waterghancs » en omgewerkt in « polders » ; schorren werden afgedamd en « kreken » gedempt. Vanaf het einde der XIIe eeuw bood de kustlijn, voortijds bar of slijkerig, een onafgebroken reeks vette polders bedekt

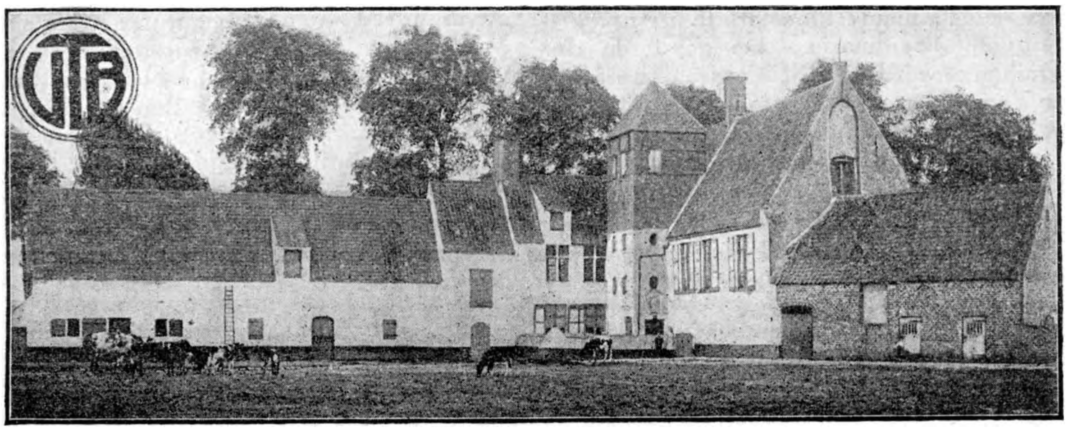

LISSEWEGE. Oude Abdij « Ter Doest »

met rijke oogsten en vruchtbare weilanden, waar groot en klein vee graasde. Overal rijzen hofsteden op en schuren meestendeels door leekebroeders geleid. De verovering der tegenwoordige kust werd ingezet en voltrokken in hoofdzaak door de Cistertiënzers der « Duinen » en haar filiaal « Ter Doest ».

De eerste, de abdij van de H. Maagd genaamd, werd in 1107 bij Coxyde opgericht. Diederik en Filip van den Elzas (welke laatste de dijken aan het Zwin deed aanleggen) en Boudewijn en Johanna van Constantinopel begiftigden ze met zeer uitgebreide bezittingen in de streek van Veurne en Hulster-Ambacht. Op het einde der 16e eeuw moest Gewijde van Dampierre, die met zijn suzerein Filip de Schoone in moeilijkheden verkeerde, groote eigendommen aan « De Duinen » afstaan. Het is het hoogtepunt van de aanwinsten der moederabdij. Twee groote kwalen echter teisterden het klooster : de verschrikkelijke overstroomingen die vanaf 't begin der XIIIe eeuw zeer talrijk werden, en de woekerij — men werkte immers met geleende kapitalen. — De oorlogen die in de XIVe en XVe eeuw over Vlaanderen woedden, bereidden den ondergang voor. In de tweede helft der XVIe eeuw plunderden de beeldstormers verscheidene bezittingen, zoodat de monniken genoodzaakt waren zich in 1628 te Brugge te komen vestigen in een nieuw klooster, thans het bisschoppelijk Seminarie. De goederen der « Duinen » werden bij 't Verdrag van Munster door de staten van Holland afgestaan aan het Hulster-Ambacht en den Prins van Oranje : de jaarlijksche opbrengst dier bezittingen beliep te dien tijde nog tot 80.000 fl.

De abdij van « Ter Doest », in de oorkonden vermeld onder den naam van«Thosan», dankt haar oorsprong aan een kapel toegewijd aan den H. Barthelemeus en gebouwd door de heeren van de streek, in 't begin van de XIe eeuw. In 1106 werd het, op aandringen van den ridder Lambert van Lisseweghe door den bisschop van Noyon en Doornik, van dewelke het afhing, van alle belastingen ontslagen, en verheven tot priorij. In 1174 mochten de broeders der orde van Citeaux in volle zelfstandigheid over de kapel met haar afhankelijkheden beschikken, om ze tot een klooster uit te breiden, dat den door hen gevolgden regel zou aannemen. De groote abdij van « Ter Duinen » voorzag in de inrichting van haar filiaal die spoedig uitgebreide eigendommen wist te verwerven rond Lisseweghe en op de Zeeuwsche eilanden : vooral op Zuid-Beveland en Wulpen, tegenover Cadzand, in de omstreken van Aardenburg, Groede en Saeftinghe waren de kloosterlingen werkzaam. Dank de opbrengsten dezer landerijen konden in de 2e helft der XIIIe eeuw, samen met de prachtige kerk van Thesan, de heerlijke gebouwen der abdij voltrokken worden. Met het jaar 1300 komt, ondanks den rassen vooruitgang en de begiftigingen van goederen te Schoondijke, Maldeghem, Uytkerke, Nieuwkerke, Dudzeele, Ramscapelle, Coudekerke, 't begin van verval voor « Ter Doest ». Overstroomingen en woekerij maakten den toestand zoo hachelijk, dat de abten van beide abdijen besloten zich van de leekebroeders te ontmaken, en de polderlanden, mits een hooge cijns, door een tijdelijke pacht aan kleine boeren te verhuren. De leekebroeders lieten zich echter niet zonder tegenstand berooven, en op « Ter Doest » bracht hun aanvoerder, Willem van Saeftinghe, de held van Kortrijk, die zich in den Sporenslag een roemrijken naam had verworven, een doodelijken slag aan den Keldermeester toe, voor welke wandaad de monnik tijdelijk in den kerkelijken ban werd geslagen. Door deze nieuwe uitbating echter, kan de abdij van Lisseweghe zich niet, lijk die van Coxyde, weder ophelpen : de toestand bleef onveranderd van af 't begin der XIVe eeuw. Met de Hervorming verwoestten de boeren van West- en Ramscapelle haar bezittingen en in 1624 werd zij door den bisschop van Brugge aan « Ter Duinen » afgestaan en bij de moederabdij gevoegd. Na den tachtigjarigen oorlog en de plundering der Franschen, was Thosan nog slechts, buiten de schuur, een hoop puinen. Aan herstellen viel niet meer te denken. Echter werd een nieuwe kapel gebouwd op de plek waar vroeger het bidplaatsje gestaan had, waaraan «Ter Doest» zijn oorsprong dankt. Het geheele eigendom werd in 1833 door den laatsten monnik van « Ter Duinen » aan 't bisdom van Brugge overgelaten. Daarmede verdween een kloostergemeente, die gedurende eeuwen heilzaam beschavingswerk had verricht.

De uitbreiding der bezittingen inachtnemend (op 't einde der XIIe eeuw beliepen de eigendommen van « Ter Doest » tot ruim 3000 hect.), zal men zich een denkbeeld kunnen geven van de belangrijkheid der hofsteden en schuren, bestemd om de ontzaglijke voeren te bergen van koorn, haver,

rog, rapen, wik en andere groenten. Het kleine frankisch bergplaatsje van den kustboer was niet voldoende, zoodat de Cisterciënzers van uit Frankrijk het plan hunner ruime gebouwen naar Vlaanderen overbrachten, alwaar in de schuren de H. Mis kon worden gecelebreerd.

Op den weg van Lisseweghe naar Dudzeele staat op een kleine top een verlaten kapelletje overschaduwd door twee wilgeboomen : het is datgene dat opgetrokken werd in 1687, en toegewijd aan O. L. V. van Gedurigen Bijstand. Daarachter loopt een wegel waarlangs men, na een kortten draai links, de XVIIe eeuwsche ingangspoort van 't Groot Ter Doest binnentreedt; op den grooten platten binnenkoer van de hofstede vertoonen zich rechts een reeks witgekalkte gebouwen met in den hoek een torentje boven den ingang van de boerenwoning. Het eenige monument echter nog afkomstig uit het bloeitijdperk is de schuur, de merkwaardigste onder de zeer weinige nog voorhanden van de voormalige abdijen aan de kust, ongeschonden gebleven in haar geheele constructie, alhoewel zij dagteekent van rond 1280. Zij is dus jonger dan die van Ter Duinen en vertoont meer afgeteekende ogiva vormen : enkel de groote ingangspoort aan de achterzijde en de venstertjes aan de zijkanten hebben rondbogen. Zij meet 58,50 m. lengte, 23,75 m. breedte en 30,75m. hoogte aan de spits. Aan den Noordkant is de gevel deels bedekt door lage zwijnenstallen, maar vooral aan de zuidzijde geven de rijzige nissen, onder vorm van tweeledige ramen met rozetbekroning, het uitzicht van een groote kerk zonder toren of dwarsschip. Het gebouw is verdeeld in drie beuken gesteund op twee rijen vierkante pijlers van eikenhout die op groote grondvesten van rood steen berusten. In de zijmuren zijn met onregelmatige tusschenruimte dubbele nisjes aangebracht, waarvan de top driehoekig is. Hetzelfde motief wordt teruggevonden te Gent in de torens van de St. Jacobskerk. Getimmerte en stevige kap lijk die voor het opbergen van den oogst al binnen kunnen gezien worden, dwingen ieders bewondering af.

Met zijn beoefening van wetenschappen en kunsten en ontginning van bosschen en meerschen, begroeten wij in « Ter Doest » een der voornaamste factoren die in Vlaanderen het beschavingswerk in de hand werkten. Door zijn uitgebreide diplomatieke betrekkingen stond het in hoog aanzien aan het hof van de graven van Vlaanderen, en gedurende de woelingen van de eerste helft der XVe eeuw, was Thosan de bewaarplaats der privilegiën van het Brugsche Vrije. Ieder jaar gingen de uittredende burgemeesters naar de abdij, vergezeld door de schepenen, den ontvanger en een slotenmaker, om de dokumenten te gaan inzien en de sleutels van het koffer, waarin zij staken, aan de nieuwe burgemeesters te overhandigen.

Men mag dan ook aannemen, dat in de ontwikkeling van Damme en Brugge deze monniken van Thosan een leidende rol hebben gespeeld.

W. B. Brugge

AVERBODE

Op eenen top van den heuvelrug welke de grensscheiding vormt tusschen de Kempen en het Hageland bevindt zich de Abdij van Averbode, juist op de plaats waar de grenzen der provinciën Antwerpen, Brabant en Limburg elkander ontmoeten. Ook in vroeger dagen was het klooster te paard op een grens gelegen : het prelaatskwartier stond op het grondgebied van het hertogdom Brabant, de kerk en het eigenlijke klooster hoorden tot het prins-bisdom Luik en vroeger tot het graafschap Loon. Het was trouwens aan de edelmoedigheid van een der graven van Loon, met name Arnold III, dat de abdij haren oorsprong te danken heeft. Te Averbode stond vroeger een kleine kapel, toegewijd aan den Heiligen Joannes den dooper. Op die plaats verlangde deze vrome vorst een klooster te zien oprijzen. Rond 1130 vroeg en verkreeg hij van de pasgestichte Norbertijner- of Premonstratenzer-abdij van Sint-Michiels te Antwerpen een groep kloosterlingen voor deze nieuwe stichting.

Dank zij de milddadigheid van den nieuwen stichter en van verschillende andere gevers, — voornamelijk der hertogen van Brabant, — werden de prelaten in staat gesteld alles naar behooren in te richten. In 1194, onder het prelaatschap van abt Siegbrecht, werd door Walter, bisschop van Rouaan, die op doorreis naar Duitschland tijdelijk te Averbode vertoefde, de abdijkerk gewijd. Deze eerste kerk werd vermoedelijk in den loop der volgende eeuw herbouwd. Op het einde dier zelfde XIIIe eeuw, beleefde de abdij een eerste bloeitijdperk onder prelaat Jan Van Rotselaar, welke heel wat heeft gepresteerd tot verheffing

zijner abdij zoowel op stoffelijk als op geestelijk gebied.

Tijdens de XIVe eeuw bleef de gunstige toestand voortdurend, zulks was echter niet het geval tijdens de XVe en XVIe eeuw, welke voor Averbode eene aaneenschakeling van rampen waren : onderlinge oneenigheden, plunderingen, politieke omwentelingen teisterden de abdij beurtelings, knakten haar vroegeren luister en deden daarvan, rekening houdende met het feit dat de geuzen toen nog volop meester waren in het Hageland. Hun ballingschap duurde tot 1604. Tot overmaat van ramp, had in 1594 een brand, veroorzaakt door de onvoorzichtigheid der Spaansche soldaten, het grootste gedeelte van de kloostergebouwen verwoest. Dank zij den noesten vlijt van abt Mathias Valenthijns, die er in slaagde de gebouwen te herstellen en de regeltucht

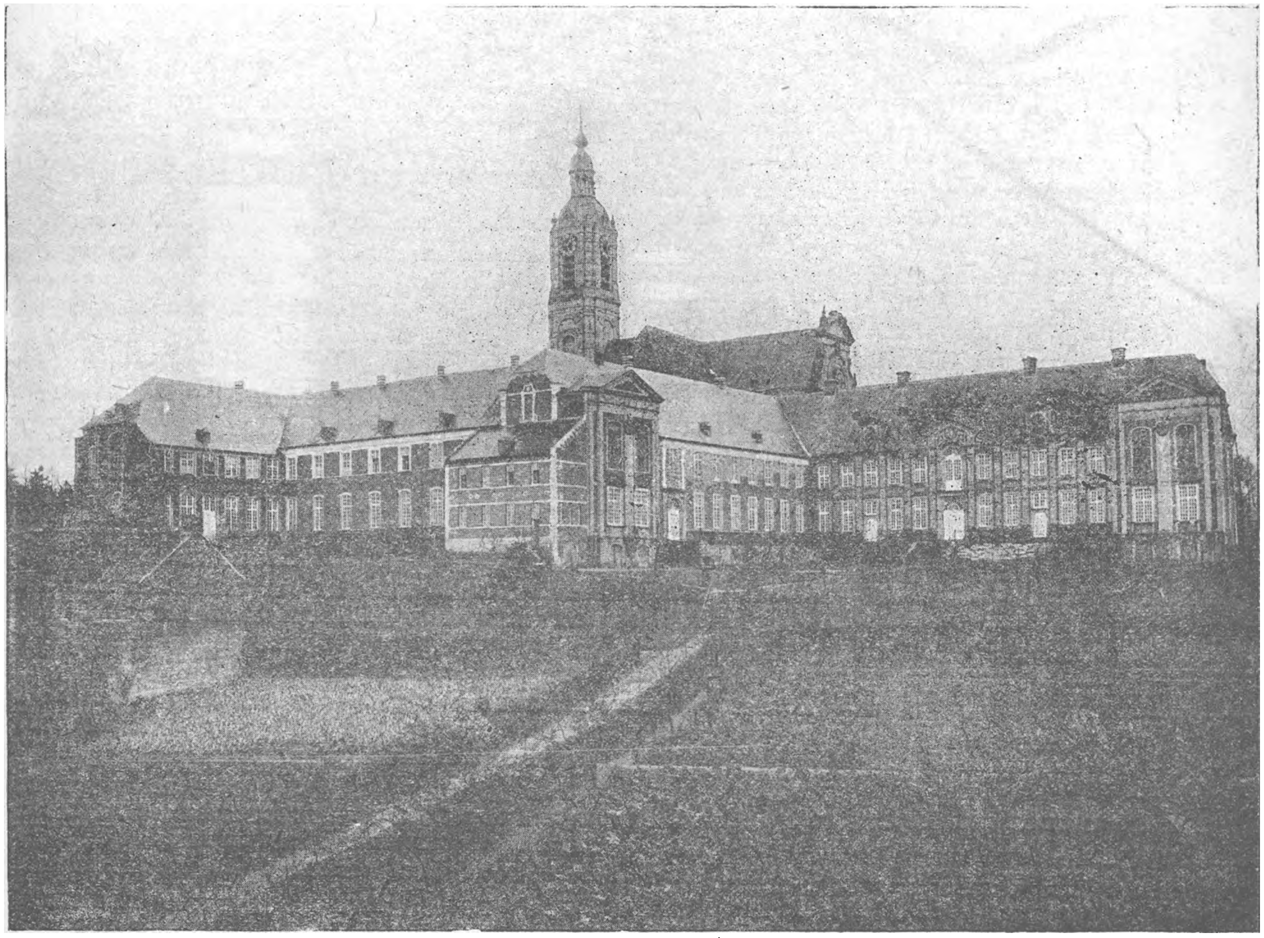

Averbode. Algemeen gezicht op de Abdij (Noordzijde)

haar langzamerhand wegkwijnen. De kerk had in 1499 door eenen tengevolge van den bliksem veroorzaakten brand fel te lijden. Den 24 Augustus 1578 kwam eene bende staatsche soldaten het klooster binnengevallen, verbrijzelde er al de beelden, stal alles wat maar eenige waarde had en joeg de kloosterlingen op de vlucht. Deze waagden het niet dadelijk terug te keeren en de enkelen, die kwamen zien of er werkelijk eenige kans bestond om de abdij weder te betrekken, besloten tot de onmogelijkheid te hervormen, herleefde Averbode weldra Met recht mag men prelaat Valenthijns als tweeden stichter der abdij aanzien. Ook drong er onder zijn prelaatschap een wetenschappelijken geest he tklooster binnen ; hij zond verschillende jonge abdij-heeren naar het Premonstratenzer-kollege te Leuven, ten einde er een hoogere wetenschappelijke opleiding te genieten. In dien tijd telde het stift onder zijn heeren, mannen zooals de bekende geschiedschrijver Aegidius de Weert en den bekwamen theoloog Dry-

vers. De XVIIe en de XVIIIe eeuw waren voor Averbode een tijdperk van bestendige welvaart. In 1664 werd de huidige kerk gebouwd, daarop volgde de herbouw van geheel de abdij waaraan de kloostergemeente meer dan eene eeuw lang haar zorgen aan besteedde.

Onder het prelaatschap van Gregorius Thiels, werden, den 14 Februari 1797, de kloosterlingen door de Fransche sansculotten uit hunne abdij verjaagd. De kloostergebouwen werden als nationaal goed verkocht en gedeeltelijk gesloopt, de prachtige abdijkerk bleef niettemin ongedeerd.

Averbode. Abdij. Ingangspoort (1320) binnenzijde.

Slechts in October 1834, gelukten Norbertus Dierickx, pastoor van Rotselaar, en Ignatius Carlier, onderpastoor van Testelt, welke met nog eenige andere overlevenden der oude kloostergemeente, de kerk met de gespaard gebleven gebouwen terug in hun bezit hadden weten te krijgen, erin de abdij te herstellen. Norbertus Dierickx werd tot superior gekozen der nieuwe gemeente, de titel van abt zou maar eerst in 1872 worden hersteld. Thans bekleed Averbode eene belangrijke plaats tusschen de kloosters der provincie Brabant.

De kloosterlingen, ten getalle van nagenoeg 140, zijn toevertrouwd aan de zorgen van den Hoog Eerwaarden Heer Prelaat Gummarus Crets, dokter in de Godgeleerdheid der Hoogeschool van Leuven. In het klooster getreden in 1876, werd hij tot prelaat gekozen den 3 Mei 1887. Door zijn toedoen werden de thans bloeiende premonstratenzer kweekscholen van Brazilië gesticht, evenals de zending in Denemarken; tot eerstgenoemde missie werd in 1894 besloten op aandringen van Z. H. Paus Leo XIII. Op 9 Augustus 1896 vertrokken de twee eerste missionarissen uit Antwerpen. Op dit oogenblik zijn er een vijftigtal kloosterlingen van Averbode in deze bloeiende zending werkzaam. Met het oprichten der Deensche missie werd in 1903 begonnen. In laatstgenoemd land zijn de Averbodenaars werkzaam te Veilje, waar tot nog toe hunnen apostolischen ijver met het meeste succes bekroond werd.

Op het gebied der Katholieke pers maakt zich Averbode ook zeer verdienstelijk. Behalve het welgekende Averbode's weekblad en de bode van Ons Lieve Vrouw van 't H. Hart, geeft de abdij nog uit een kinderweekblad in de beide talen, "Het Kerkklokje „ en "Het Parochieblad „.

Averbode verdient niet alleen onze aandacht als centrum van intens Katholiek leven; zoowel om de mooie architectuur harer gebouwen als om de kunstschatten welke zij herbergt is de abdij een bezoek overwaard. Men treedt er binnen langs een gothisch poortgebouw geheel uit ijzersteen opgetrokken en welke tot het tweede kwartaal der XIVe eeuw moet opklimmen.

Wanneer we onder het poortgebouw door het mooie voorplein bereiken, wordt onze aandacht dadelijk getrokken door de abdijkerk, een der merkwaardigste voortbrengselen van den barokstijl in Vlaanderen. Met den bouw ervan werd in 1664 begonnen, voltooid was zij maar eerst in 1704. De architekt was de Antwerpenaar Van den Eynde. Het eigenaardige van den plattegrond is, dat er geen eigenlijke beuk bestaat; een betrekkelijke korte kruisarm

neemt daarvan de plaats in. Op deze wijze wordt er eene betrekkelijke ééne ruimte verkregen, zoodat het interieur dan ook eenigzins barok voorkomt, ofschoon de doorsnee-verhoudingen nog erg gothisch zijn. Van buiten is de bouw, op den weinig gelukkigen gevel na, uiterst sober, van binnen is hij heel wat rijker en zelfs weinig rustig behandeld.

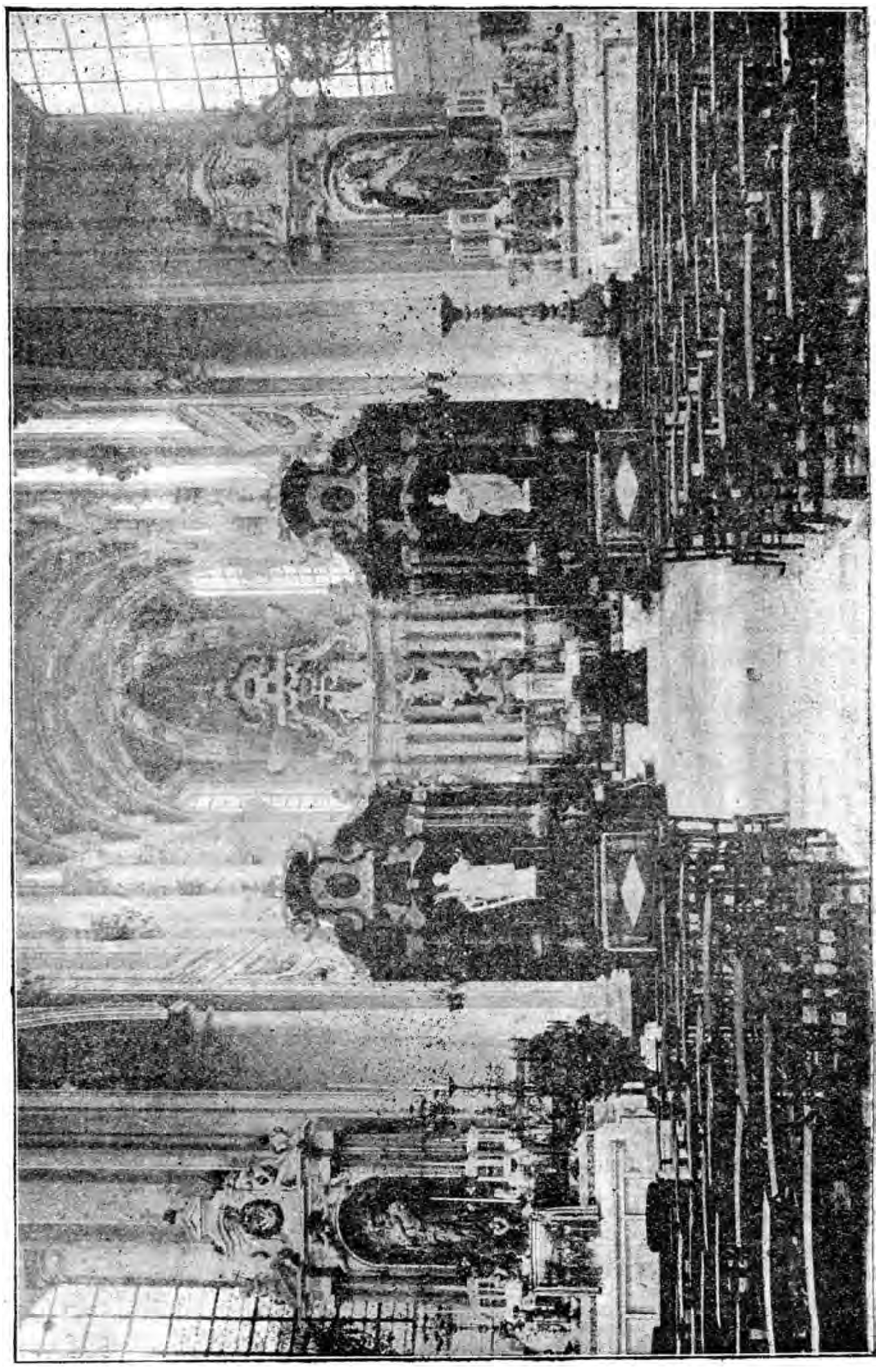

Averbode. Interieur der Abdijkerk.

De slanke toren bevindt zich naar Premonstratenzer gebruik terzijde van de kerk.

Dit bedehuis heeft zijn luisterrijke stoffeering uit den baroktijd voor het grootste gedeelte bewaard.

Het rijke choorgestoelte werd in 1672 vervaardigd door den Antwerpenaar Octaaf Herry, denkelijk volgens ontwerp van Quel-

linus den jongeren ; het pronkerig hoogaltaar dagteekent van 1758 en is het werk van den Waal Houssar ; de transept altaren in 1702 gewijd zijn het werk van den Antwerpschen beeldhouwer Scheemaekers ; dat van Sinte Catharina dagteekent van 1640 en is uit de oude abdijkerk afkomstig.

In het zijkoor van het Heilig Kruis bevond zich een meesterstuk van De Crayer, de « Huldiging van het Kerstkind door Premonstratenzer ordensheiligen » later kwam deze schilderij in de kapittelzaal terecht.

Het orgel in 1854 geplaatst wordt aanzien als het grootste van het heele land.

De kloostergebouwen behooren tot het beste wat de XVIIIe eeuw hier ten lande op

Averbode. Voorgevel der Abdijkerk

gebied van burgerlijke architectuur heeft voortgebracht. Ze werden in 1712 door Van den Eynde begonnen en in 1740 voltrokken onder leiding van den leekebroederbouwmeester Godiss. Vooral de beide gevels van het prelaatskwartier imponeeren door hun monumentaal voorkomen. In de sacristij bewaart men nog, behalve een rijk stel XVIe eeuwsche gewaden, een abtstaf uit den zelfden tijd uit Floreffe afkomstig. Een der zalen van het abtskwartier heeft zijn goudleeren behangsel bewaard ; in een ander vertrek prijken reusachtige doeken van den XVIIIe eeuwsche schilder Verhagen.

C. L.

BOOTTOCHT NAAR DENDERMONDE EN BORNHEM

Wegens den bijzonderen bijval en de herhaalde navraag van verschillende leden, wordt een gezelschapsreis ingericht te water; op 23 September.

Dendermonde en Bornhem (kasteel) worden bezocht. Vertrek te 7½ u. stipt.

De prijs voor de leden is 10 fr. ; voor niet-leden 12 fr.

Voorzie u zoo vlug mogelijk van plaatsbewijzen, want het aantal deelnemers is zeer beperkt. Kunstkoncert en buffet aan boord.

Aanmeldingen : Secretariaat V.T.B. te Antwerpen.

VERMINDERINGEN.

ANTWERPEN.

De Smet, Breydelstr., 3, 5 t. h. vermindering op aankoop van wijnen, likeuren, champagne, enz. Bij schriftelijke bestelling nummer der lidkaart vermelden. Bij bestellingen van hoeveelheden 10 t. h.

Huis Schoepen en Zoon, Princesstr., 29, Stempels 10 t. h. — Drukwerk 2,5 tot 5 t. h.

BLANKENBERGE.

Hotel José, Visschersstr., 18. Kamers worden alleen verhuurd met pension. Ontbijt 2.50 fr. Middagmaal 6.50 fr. Avondmaal 5.50 fr. Pension per dag 18 fr. 10 t. h. vermindering.

LEUVEN.

Hotel de la Gare, Martelarenplaats, 14, 10 t. h. vermindering op hotel en restaurant.

ST. MARIABURG.

Zwemdok : Inkomprijs met kostuum, handdoek en muts 1.50 fr. in plaats van 2.50 fr. Voor heeren 2 fr.

TERVUEREN.

Mellaerts J., Groote Markt, 9, geen slaapgelegenheid. 10 t. h. vermindering.

MALMEDY.

Hotel du Cheval Blanc. Kamer van af 5 fr. Ontbijt 2.50 fr. Middagmaal 7 fr. Avondmaal 6 fr. Pension per dag 18.20 fr.

BERGEN (MONS).

Hotel-Restaurant De Vos, rue de la Coupe, 7 (Grand' Place) Kamer (verlichting en dienst niet inbegrepen) 8 fr. per persoon ontbijt : 2,50 fr. middagmaal : 10 fr. ; avondmaal : 7 fr. ; pensioen per dag met Kamer (minimum 3 dagen) : 25 fr. ; vermindering voor V.T.B. op pensioen 5 °/° ; garage, badkamer, bergplaats.

HET ZWARTE WOUD. (*)

I

DE FELDBERG.

Zum allerhöchsten Gipfe
Richten sie spät den Lauf,
Es steigen die steinigen Wege
Zum grossen Feldberg auf.

Fief unten an seinem Fusse
Ein finster Wasser steht,
Drein fallen die Felsenwände,
Ein Geisterflüstern weht.

Von oben schaut herunter
Der königliche Berg;
Ihm hütet den Spiegel unten
Ein tannengrüner Zwerg.
Ludwig Eichrodt.

Hoe kan ik beschrijven de stille schoonheid, de wereld-afgezonderde levensrijkdom van het Zwarte Woud, waar ik geen dichter ben ?

Hoe kan ik uitzeggen de heimwee uwer bergen, de verborgenheid uwer dalen, de vroolijke kleurenpracht uwer rotsen, de grootsche panorama's uwer toppen, de benevelende engheid uwer valleien, de romantiek uwer meren, de eeuwige jeugd uwer beekjes, de loutere klaarheid uwer bronnen, waar ik geen zanger ben ?

Hoe kan ik doen hooren den duisteren donder uwer watervallen, de zilveren klank uwer riviertjes, de bewogen muziek uwer wouden en de zinnelijke lokstem uwer ravijnen, waar ik geen musicus ben ?

Hoe kan ik doen bewonderen de verheffende majesteit uwer dennen, den sterkenden vrede uwer kapellen, de vrome gemoedelijkheid uwer bewoners, waar ik geen schilder ben ?

Hoe kan ik sidderend doen buigen voor de klapwiekende dageraad van uwe lente, de jubelende bruidstooi van uw zomer, de wondere weemoed van uw herfst en de eenzame omnachting van uw winter, waar ik geen redenaar ben ?

Of er dan niets schooners in Gods wereld te vinden is, dan Het Zwarte Woud ?

O, zeker, ik heb aanschouwd de rotsige trotschheid der Noorsche landen, mij gespiegeld in het goden-blauw der Italiaansche meren, gespelewiegeld aan vele kusten, gezien het sprookje, dat men Algerië noemt, betreden de toppen der klassieke hemelbestormers, bevaren de oude wereldzee, gevoeld de Samoen van den woestijn, genoten de schoonheid van het Morenland, maar toch, maar toch, nergens vond ik meer melankoliek, meer idylle, meer zoete verrukking, meer verblijding, meer weemoed, meer treurnis, meer uitslaande vreugde, vereenigd, dan in het Zwarte Woud en om dat alles weer te geven daarvoor, moet men dichter of zanger, of schilder, of musicus of redenaar zijn !

Voldoende aan een verzoek, wil ik enkele artikelen wijden aan het Zwarte Woud, mij dan bepalende tot een vrij dorre, beschrijvende opsomming. En dat ik geen der bovengenoemde gaven bezit, blijkt dan reeds hieruit dat ik **begin** met den Feldberg.

Immers de Feldberg beschouw ik als het heerlijkste, het schoonste stuk van het Zwarte Woud en welke **kunstenaar** zou met een Climax **aanvangen** ?

Het Zwarte Woud en de Feldberg.

Lezers, past nu op. Nu komt het :

« Het Zwarte **Woud** » bij de Romeinen **Silva Marciana** en **Abnoba**, gebergte in zuid-west Duitschland, van den Rijn tusschen Waldshut en Basel door Baden en Wûrtemberg tot Pforzheim. 158 K.M. lang, 22-60 K.M. breed, 4955 vierk.K.M. oppervl., in de breedte en hoogte van het Zuiden naar het Noorden afnemend, naar den Rhijn stijl afvallend.
In het Zuiden ligt de Feldberg (1493)M.) de Herzogenhorn (1417 M.) de Belchen (1414 M.) e. a. Verder verschillende meren (Feldsee, Titisee, Mummelsee, enz.) ; talrijke mineraalbronnen (Baden-Baden, Kniebisbâder, Badenweiler, Wildbad e. a.), wijnbouw ; beroemde hout- en uurwerk industrie ; belangrijkste verkeerswegen : de « Rench »-weg over Freudenstadt naar Stuttgart, de « Kinzig- » weg naar Rottweil en naar den Donau en de « Höllental » weg door het Wutaschdal naar Donaueschingen.

De Feldberg. Hoogste top van het Zwarte Woud bij Todtnau. 1495 Meter hoog. Op een na de hoogste berg van Middenduitschland. Hij heeft een uitgestrekte breede bergrug met drie afzonderlijke toppen, de « Seebuck » in het Oosten, de « Baldenwegerbuck » in het Noorden en de eigenlijke Feldbergtop « dem Höchsten » in het Westen.

Zoo zegt : **Brockhaus' Konversations-Lexikon.**

Om er te komen ga men in Brussel in den trein zitten, stapt onderweg een paar keer over, raakt ten slotte in een auto-car verzeild en als ge dan een berg tegenkomt, zooals hierboven werd beschreven, stap dan uit, dan zijt ge er !

Voor hen, die hiermede niet tevreden mochten zijn, en het naadje van de kous willen kennen, zij bijgevoegd kaartje ter verduidelijking gegeven.

De beste route is over Keulen tot Frei-

(*) Zuid-Duitschland.

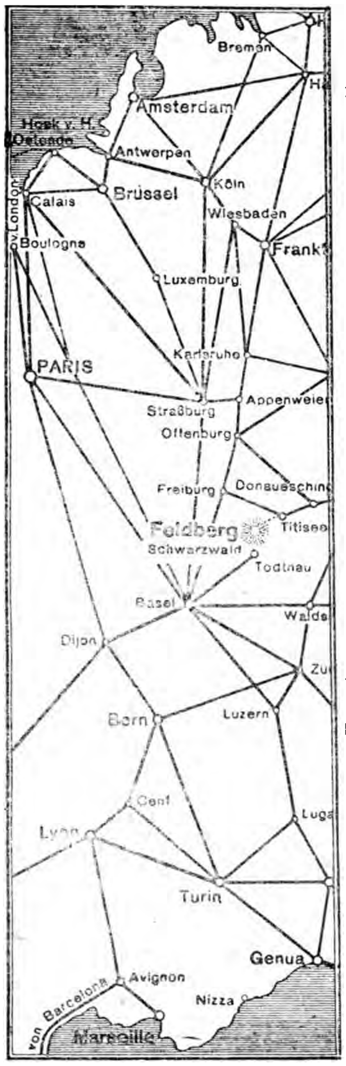

burg. Deze spoorreis gaat door een der schoonste streken van Duitschland. Van Keulen tot Mannheim volgt de trein den Rijn, een traject dat immer zijn bekoring uitoefent.

Frankfurt en Karlsruhe zijn twee bezienswaardige steden, waarover wel wat te zeggen zou zijn, ware het niet, dat... ik nu over den Feldberg moet handelen.

In de verte ziet men alras de donkere schaduwen van het Zwarte Woud opdoemen. Rechts blauwt de met wijnstokken omzoomde Rijn, links vertoont zich het Badische hoogland.

Rechts verdoezelt al meer de Rijnvallei en geeft Straatsburg zijn nevelende silhouetten, meer dichterbij wordt de vulkanische **Kaiserstuhl** gepasseerd, links ligt Appenweier, nu sinds de nieuwe grensvaststelling tusschen Frankrijk en Duitschland tot douane-station verheven en waar onze trein stopt.

Nog een wijle en Freiburg is bereikt. (*)

Freiburg gaan we niet ongemerkt voorbij. Dagenlang kon men hier verblijven en genieten van al wat de stad aan schoonheid weet aan te bieden.

Reeds vanuit de verte beheerschte de fijn-gespitste toren van Freiburgs Munsterkerk de omgeving.

Freiburg geeft een der schoonste Duitsche stadsbeelden te zien, waarin zich scheppingen van onzen tijd met de heerlijkste getuigen van het verleden verbinden, vereenigd door vooruitstrevende ontwikkeling met taai vasthouden aan het bestaande. Reeds het uiterlijke der door de Hertogen van Zâhringen gestichtte stad met haar 800 jarige geschiedenis geeft talrijke bewijzen van den bijzonderen aard van Freiburg en zijn bewoners, in het bijzonder de Keizerstraat (Kaiserstrasse). Hier dringt alles tesamen : dààr grenst het op duur geworden grond nieuw gebouwde, nauwelijks een paar schreden breede, daarentegen echter zoo veel te hooger opgetrokken huis aan het in behaaglijke breedte zich voordoende bouwwerk der oudheid ; daar ziet men in kleurige uitstalkasten de produkten eener vlijtige Schwarzwald-industrie, de elektrische tram cirkelt om de monumentale Bron, welker gothische vormen van het begin der 16e eeuw stammen, daar wandelt zelfbewust, stijf tegen de huizen aan, de Scharzwalder boerenbevolking, kleurig en fleurig, of staat wel eenige minuten stil, om met echt welgevallen een groep vroolijkgeluimde hoogstudenten na te kijken of een bijzonder opvallende kluit buitenlanders te bezien.

Al dat gewemel, soms nog bonter geworden door het verkeer van den grooten Baseler Straatweg, perst zich door den Martinustoren en zijn zijgang. (tusschen haakjes een groote sta-in-den-weg, maar desniettemin, om zijn prachtige architectuur in voortdurende eerbiediging, gehandhaafd)

Aan het heerlijkste produkt der oudheid, de Munster, die van den kunstzin en de kunstvlijt van meerdere eeuwen getuigt, trekt de vormen-schoonheid van de bovenste torenpartijen de meeste bewondering.

Een geniale schepping der gothiek.

Op de Munsterplaats ziet men het « Kornhaus », dat nu onder één dak de verzamelde veldvruchten en tegelijkertijd de ruimte bergt waarin de vroede stadsvaderen het welzijn hunner gemeente behandelen. Om Freiburgs rijkdom aan getuigen van overlevering en modernisme kringelen zich wondervolle rij- en voetwegen door het uitgestrekte stadsbosch.

Nooit vermoeiend, nimmer eentonig, steeds bekorend is de altijd nieuwe weg naar den Slotberg (Schlossberg) die de zich in blauwe waas verschuilende Keizersstoel (Kaiserstuhl) groet en het « Wasgenwald », waarachter wij in vervoerende heerlijkheid de purperen zonnenbal zinken zien.

Doch wat praat ik steeds maar over Freiburg, terwijl ik naar den Feldberg moet !

(Wordt vervolgd.) d. D.

(*) Indien men er de voorkeur aan geeft de treinreis niet door het bezette gebied te maken, neme men in Brussel den trein naar Basel en stappe in Straatsburg over op den trein naar Duitschland

Drie dagen per fiets :: :: :: in de Ardennen.

Eerste dag.

Met ons zessen vertrekken wij uit Gent (Zuid) om 5 u. 15 ; omstreeks half tien zijn wij in Marloie.

Ons eerste doel is LAROCHE. Dit heerlijk plaatsje kan langs drie wegen bereikt worden :

Eerste weg. De kortste : Van Melreux, waar de trein u brengt, rechtstreeks naar Laroche. De baan volgt, evenals de buurtspoorweg, de boorden van de Ourthe.

Tweede weg : Van Marloie uit over Waha (romaansch kerkje der elfde eeuw), Hollogne, Queu de Vache (dicht bij Laroche) waar de weg no 1 uitkomt. Zeer mooie baan.

Derde weg : Vertrek uit Poix, over St. Hubert, Barrière de Champlon en Beausain.

Bij heeten zomerdag is deze laatste, alhoewel de langste, te verkiezen, daar hij de heerlijke Ardennenwouden doorkruist.

Wij volgen dan ook dezen reisweg.

Van Beausaint naar Laroche daalt men snel ; voorzichtig rijden, desnoods afstijgen.

Om één uur zijn wij te Laroche, lief stadje, schilderachtig gelegen, dat zeer bezocht wordt. Zeer mooie omgeving.

Na het noenmaal fietsen wij langs Maboge en Berismenil naar Nadrin.

We verlaten onze fietsen aan het «Hotel du Hérou » en nemen een schoolknaap, als gids, naar den te weinig bekenden berg « le Hérou », een der parels van onze Ardennen.

Het bezoek aan « Le Hérou » vergt minstens drie uren. (*)

Beschikt men over meer tijd, dan kan men aldaar een geheelen dag vertoeven en de samenvloeiïng der beide Ourthe's gaan zien. Terug naar Laroche langs Filly, en, over de brug, naar Nisramont.

Tweede dag.

Wij verlaten Laroche om 8 uur, berg op naar Samrée, een zestal kilometer ; een deel met de fiets aan de hand. Het mooie landschap doet het lastige van het stijgen vergeten.

Te Samrée springen we weer op ons rijwiel, maar nog altijd klimmen we tot we eindelijk het hoogste punt bereiken : de Baraque de Fraiture. (We zijn van 220 m. naar 651 m. boven den zeespiegel gestegen.)

Na een wel verdiende rust, dalen we nu gedurende vijftien kilometer tot aan Salm-Château.

We rijden door Vieilsalm, volgen de Salm en bereiken, langs een mooie lommerrijke baan, Trois-Ponts. Noenmaal en rust, waarna bezoek aan de waterval van Coo.

Een motregen verplicht ons het opgevatte reisplan (per fiets naar Stavelot, Francorchamps, Sart-lez-Spa, met wandeling te

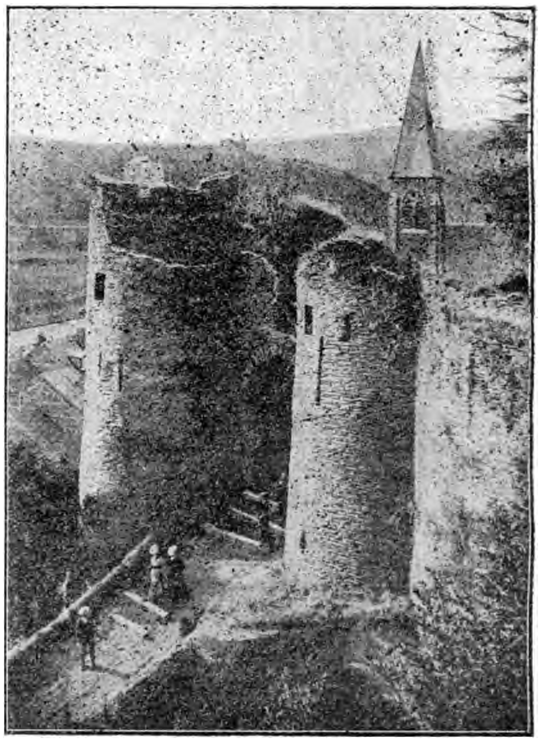

Laroche. Hoofdingang van het oude kasteel

voet langs de boorden der Hoëgne) te wijzigen.

Zonder schaamte nemen we te Trois-Ponts den trein en sporen naar Spa, waar een heerlijke avondwandeling, langs het meer van Warfaz, dien dag besluit.

Derde dag

Niet al te vroeg uit bed; het onzekere weder en waarom het verzwegen, het «dolce far niente », zijn oorzaak dat we tamelijk lang in Spa rondkuieren.

Om 10½ uur fietsen we langs de Avenue du Marteau naar La Reid, bewonderen op

---

(*) De kaarten der streek zijn aan te bevelen ; de beste zijn die door het Krijskaartkundig Instituut uitgegeven. Vermindering van 50 p. h. voor leden van V.T.B.

een hoogte de puinen van het slot van Franchimont en bereiken, langs Theux, Pepinster. Van hier tot aan Trooz is de weg verschrikkelijk slecht. Gelukkig blijft het landschap mooi. We volgen nu de Weser (fr. Vesdre). Voorbij Chaudfontaine zien we rechts op een hoogte de kerk van Vaux-sous-Chèvremont, een gekende bedevaartplaats.

Het getal fabrieken vermeerdert ; we naderen de « Cité ardente ». We rijden over de prachtige « pont de Fragnée » en zijn aan 't einde van onzen tocht.

Na een smakelijk noenmaal verlaten we Luik rond 5 uur ; drie uren later waren we terug in de Arteveldestad, uiterst tevreden over ons fietstochtje.

L. Deberg.

Van het Secretariaat

VRIJ GRENSVERKEER

voor onze buitenlandsche Leden-Wielrijders en Motocyclisten

Het Bestuur van V. T. B. heeft het genoegen onderstaand ministerieel schrijven ter kennis te brengen van onze leden.

Wij hopen binnenkort hetzelfde heuglijk nieuws te kunnen meedeelen wat betreft onze binnenlandsche leden, welke zich naar het buitenland begeven.

Het Bestuur van V. T. B. houdt er aan den Minister van Financiën dank te zeggen voor zijne gunstige beschikking.

Ministerie van Financiën Brussel, 13 Oogst 1923
Beheer der
Rechtstreeksche Belastingen,
Douanen en Accijnsen.

Douanen.
nr D. 66086
Bijlagen 2.

Aan den
Vlaamschen Toeristenbond,
St. Jansplaats, 29, Antwerpen

Mijnheer,

Gevolg gevende aan uw request van 20 Juli 1923, nr S. 15-7-117, heb ik de eer u ter kennis te brengen, dat de **Buitenlandsche Afdeeling van den « Vlaamschen Toeristenbond »**, te Antwerpen, aangenomen is tot het bijzonder tolregiem,dat in België bestaat voor het vrij internationaal verkeer met rijwielen en gewone motorrijwielen (zonder zijspanwagen), die door de leden der aangenomen buitenlandsche Vereenigingen ingevoerd worden. Deze gunst, die niet toepasselijk is op motorrijwielen van Duitsche fabricage, wordt ondergeschikt aan de strikte waarneming der voorwaarden die opgesomd worden in de aanschrijvingen van 5 December 1899, nr 39798, en van 14 Augustus 1905, nr 36644, waarvan een afschrift hierbijgevoegd wordt.

De eenzelvigheidskaarten der buitenlandsche leden moeten op in het oog springende wijze de melding dragen « **Buitenlandsche Afdeeling** » — « **Section Etrangère** ».

Zij zullen in ieder geval ingevuld worden door het Middencomité der vereeniging en door hetzelve rechtstreeks aan de titularissen overhandigd worden. Dit comité zal een ernstig toezicht moeten uitoefenen over het aanwerven der buitenlandsche leden en voor zorgen namelijk, dat, eenerzijds, de bovengenoemde kaarten niet verstrekt worden dan aan fietsers en motorfietsers die werkelijk in het buitenland wonen, en lid zijn van den « Vlaamschen Toeristenbond », anderzijds, deze kaarten duidelijk de woonplaats der dragers vermelden.

Aanvaard, Mijnheer, de verzekering mijner volkomene hoogachting.

Namens de Minister :
De Algemeen Bestuurder.

OMZENDBRIEF

Ministerie van Financiën Brussel, 5 Dec. 1899
Beheer der
Rechtstreeksche Belastingen,
Douanen en Accijnsen.

Douanen.
nr 39.798.
Internationaal rijwielverkeer

Mijnheer de Bestuurder,

De omzendbrief van 11 Februari 1896, nr 81 16.882, heeft, voor het internationaal verkeer met rijwielen aan leden van buitenlandsche wielrijdersvereenigingen toebehoorend, een bijzonder douaneregiem ingesteld. Sinds zijn toepassing heeft dit stelsel regelmatig gewerkt en het is niet gebleken dat bedrog gepleegd werd onder begunstiging van de toegeeflijkheden die het meebracht (à la faveur des facilités qu'il a consacrées.)

Deze overweging en de steeds toenemende uitbreiding van het toerism per rijwiel, heeft mij er toe bewogen in deze een nog gemakkelijker (plus libéral) stelsel toe te passen hetwelk, te beginnen met 1 Januari 1900, zal in toepassing gebracht worden. Dit systeem behelst het binnenbrengen van rijwielen, eenvoudig op vertoon van de lidkaart der vereeniging (carte d'identité du sociétaire *) zonder borgtocht der vereeniging van dewelke de belanghebbende deel uitmaakt en zonder vaststelling van den weder-uitvoer van de machine ; het zal zich slechts tot die vereenigingen uitstrekken welke door het Beheer der douanen erkend werden en in een land thuishooren dat het internationaal rijwielverkeer van alle douane-formaliteit ontslaat of dat aan de Belgische wielrijdersvereenigingen toegeeflijkheden verleent gelijkwaardig aan die door dezen omzendbrief verstrekt.

De toepassing van het nieuw regiem is aan de inachtneming van de volgende voorwaarden onderworpen :

1° De buitenlandsche wielrijdersvereenigingen die er het voordeel van verlangen richten daarom een schriftelijke aanvraag aan den heer Algemeen Bestuurder der rechtstreeksche belastingen, douanen en accijnzen, te Brussel. Deze aanvraag wordt door den voorzitter van de vereeniging gedaan ; er moet aan worden toegevoegd een exemplaar van de statuten en van het reglement der vereeniging, en tevens ook een specimen (3 exemplaren) van de lidkaart (carte d'identité) waarop de voorwaarden, in het hier volgend 2°, voorkomen.

2° de lidkaart moet vermelden :
a) den naam en het adres van den houder der kaart, alsmede dezes handteekening ;
b) het nummer onder hetwelk het lid in het register der vereeniging ingeschreven staat ;
c) de foto van den titularis, dewelke ofwel den drogen stempel der vereeniging, ofwel de handteekening van den houder moet dragen.
d) de soort, het fabrieksmerk en -nummer van het rijwiel ;
e) de handteekening van den voorzitter of van den secretaris van de vereeniging. (Deze handteekening mag worden gezet door middel van een naamstempel maar zij mag niet op de kaart gedrukt staan) ;
f) het jaartal gedurende hetwelk de kaart geldig is.

3°. Indien de vraag van de vereeniging-verzoekster ingewilligd is, dan wordt hiervan onmiddellijk aan al de bureelen en bijbureelen (succursales) van de douanen van het land kennis gegeven, dewelke van dan af, op vertoon van hierbovenbedoelde lidkaart, het binnenbrengen van de rijwielen der leden van deze vereeniging kunnen toelaten, zonder eenig andere douane-formaliteit.

4°. Het genot van het bijzonder regiem gaat niet tot uit elkander genomen (non montés) rijwielen die geen duidelijke sporen door gebruik vertoonen.

5°. De rijwielen waarvan den maker niet kan worden vastgesteld (dont l'identification n'est pas possible) wegens niet aanwezigheid van fabrieksmerk en — nummer blijven van de gunst van het bijzonder regiem verstoken, en moeten in zulk geval aan de gewone douaneformaliteiten onderworpen, t.t.z. een borgtocht moet worden gestort en een bewijs voor doorvoer (acquit de transit) gelicht.

6°. De douane die bedrog vermoedt, heeft altijd het recht te eischen dat aan deze laatstgenoemde formaliteiten voldaan worde.

Er worden geen wijzigingen toegebracht aan de bestaande schikkingen die het openen (op zon- en feestdagen) van zekere douanebureelen en -bijbureelen voor het internationaal rijwielverkeer regelen.

Ik bid, u, Mijnheer de Bestuurder, deze omzendbrief aan het belanghebbend personeel onder uw orders te willen meedeelen.

De Minister
get. P. de Smet de Naeyer

(*) Secretariaat V. T. B. : N. B. In 1899 kende men in België nog niet de thans zoogenaamde « Idetiteitskaart », voor den Nederlander : «Bewijs van Nederlandenhof ».

OMZENDBRIEF

Ministerie van Financiën Brussel, 14 Oogst 1905
Beheer der
Rechtstreeksche Belastingen,
Douanen en Accijnsen.

Douanen.
nr 36644 Den heer Directeur,
Internationaal verkeer
der motorrijwielen.

De omzendbrief van 5 December 1899, nr 39798, heeft voor het internationaal verkeer met rijwielen aan leden van buitenlandsche, voorafgaandelijk door het Beheer erkende (agrée) wielrijdersvereenigingen toebehoorend, een bijzonder regeling ingesteld, hetwelk behelst het binnenbrengen der rijwielen op vertoon van de lidkaart (Carte d'identité des sociétaires) met vrijstelling van borgtocht door de vereenigingen waarvan gewag.

Ingaande op talrijke vragen ingebracht door Belgische en buitenlandsche toeristische vereenigingen heb ik besloten dit bijzonder regiem tot de motorrijwielen uit te strekken.

Evenals voor de rijwielen zullen slechts van de gunst genieten die vereenigingen welke behoorlijk door het beheer der Douanen werden erkend en welke in de landen thuishooren die het internationaal motorrijwielverkeer van alle douane-formaliteit ontslaan of die aan de Belgische vereenigingen toegeeflijkheden verleenen gelijkwaardig aan die door het huidig besluit verstrekt. Voor het overige is de toepassing der gunst onderworpen aan de stipte inachtneming van de voorwaarden in voornoemd rondschrijven van 5 December 1899, nr 39798, aangehaald.

De Minister,
get. de Smet de Naeyer.

—«»—

Het aantal nieuwe leden, ingeschreven van 1 tot 15 Oogst bedraagt 164.

—«»—

ONMISBAAR.

Het inlichtingsboekje van den V. T. B. is onmisbaar voor elk lid ; immers het bevat de namen der afgevaardigden, de lijst van de aangesloten hotels, de verminderingen en voordeelen in de verschillende plaatsen enz. enz. Men zende dus onverwijld het bedrag van 50 centiemen aan het secretariaat St. Jansplaats, 29. Het boekje wordt dan onmiddellijk afgezonden.

—«»—

EEN PRACHTBOEK.

In onze uitgaaf « Steden en Landschappen » verscheen zoo pas het 3e deel « De Haven van Antwerpen » hetwelk voor onze leden te koop wordt gesteld tegen den prijs van 6,50 (elders 7,50 fr.) Ieder V.T.B.-er moet dit boek in zijn bibliotheek bezitten.

Nog eenige exemplaren van « De Kempen » en « Mechelen » zijn voorhanden tegen denzelfden prijs.

Bedragen van bestellingen steeds op voorhand te storten op postcheckrekening nr 93627 Frans Neyes.

BONDSLEVEN

—«»—

V.T.B. naar Hoeilaart op 5 Oogst.

(Tak Brussel, Leuven en Antwerpen.)

Omstreeks 11 u. ontmoeten Brusselsche en Leuvensche V.T.B.ers elkaar te Welriekende. Onmiddellijk zetten we ee noverheerlijke fietstocht in langs de mooi-groene lanen van 't Zoniënwoud. Over Ter-Hulpen bereiken we Hoeilaart.

Rond 2 u. treffen we de voetgangers, alsook een dertigtal Antwerpsche fietsers, aan. Op echt-vlaamsche wijze worden we door Dr. Van der Vaeren ontvangen.

Wij begeven ons naar 't lokaal « Hooger op », waarde vergadering plaats heeft.

De ondervoorzitter voor Brabant licht

nogmaals de werking van V.T.B. toe, ten einde ieder als apostel te zien optreden.

Daarna leidt Dr Van der Vaeren onze groep ('n flinke 100 man) naar de kerk. Alhoewel slechts 50 jaar geleden gebouwd is zij in zuiver romaansche stijl opgetrokken. Tevens bewonderen we het mooie altaarblad.

Onder de bevoegde leiding van Burgemeester Van der Vaeren bezichtigen we verschillende druivenserren. Groei en behandeling der druiventeelt, alsook verzending der trossen worden door hem klaar uiteengelegd.

We bezoeken nog eventjes het mooie gemeentehuis, oud-kasteel van baron de la Rochetterie.

Voorwaar 'n interessane en afwisselende uitstap.

We houden er aan den Burgemeester, alsook Dr Van der Vaeren Jr. te danken de bereidwilligheid waarmede zij ons in dit mooie Brabantsche dorp hebben rondgeleid.

V.T.B. komt nog naar Hoeilaart !

K. H.

—«-»—

Fietsclubben.

—

Dat de V. T. B.-fietsers flinke toeristen en tevens degelijke propagandisten voor onze vereeniging zijn is meermalen gebleken ; geen vrije dag gaat voorbij of zij zijn op de baan, reeds van bij het krieken van den dag tot na zonsondergang, en dan jammeren zij nog dat de dag te kort is en dat zij hem niet kunnen verlengen met... nog één uurtje !

Zeer zeker genieten zij ten volle van de gezonde buitenlucht en van het weelderige natuurschoon. Zij weten daarbij de gezelligheid te verhoogen door het zingen van lustige Vlaamsche liedjes, onder kunstige begeleiding van hun aardig velo-bellen-muziek !

Allen, zoowel te Brussel als te Antwerpen te Lier als te Mechelen, te Gent als te Brugge enz. enz. jong en oud, — want drie geslachten uit één familie zijn meermalen vertegenwoordigd op de reis — ijveren om de reis te veraangenamen en ieder zonder uitzondering tracht het meest V.T.B. bekend te maken en nieuwe leden aan te werven !

Zij leveren flink werk en V.T.B. is er hun danbaar voor.

Bovenstaad kiekje geeft een gedachte van de gezelligheid welke er heerscht onder de Antwerpsche V.T.B.-fietsers.

Men ziet ze gezellig rusten in een baan tusschen St. Job in 't Goor en St. Antonius, om binnen enkele oogenblikken de tocht voort te zetten : op zoek naar het beruchte marmerven ! Gemoedelijk zit de leider in hun midden. Het oogenblik wordt afgewacht waarop hij « voorwaarts » zal bevelen.

—«»—

Personen die een photo wenschen van de reis naar LuXemburg kunnen zich wenden tot Mr Bodart, Napelstraat, 106 Antwerpen.

Bedrag per photo : 0,40 fr.

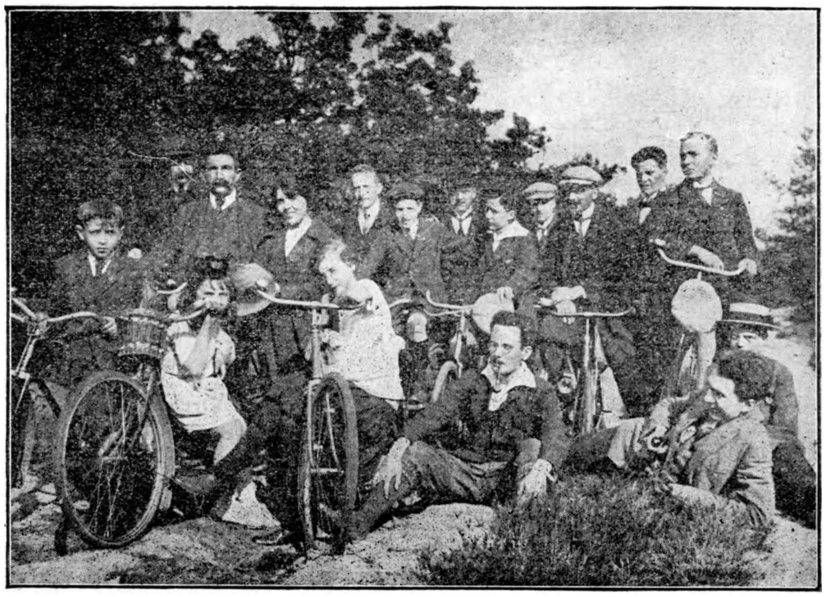

Een groep V.T.B.-fietsers uit Antwerpen. — Op zoek naar het Marmerven

GEMENGD.

Te Steenhuffel (Brabant) is een oude molen, welke ter plaatse beschouwd wordt als dateerende van 1119 (??), met ondergang bedreigd. Iedere poging tot behoud wil de V.T.B. graag steunen.

Groote Beiaardfeesten te Mechelen.

Ingericht door Mechelen-Aantrekkelijkheden, onder de hooge bescherming van 't Stadsbestuur ten voordeele der herstelling van den beiaard van **Dinant.**

Zondag 2 September. — Om 3 uur uitgang van den prachtigen Reklaamstoet, van Handel- en Nijverheid, ingericht in samenwerking met den Middenstandsbond «De Kleine Burger» en den «Onafhankelijken Handelaarsbond van Mechelen.

Maandag, 3 September. — Om 5 uur ten Stadhuize, officieele ontvangst van het Gemeentebestuur van Dinant, door de Stedelijke overheid van Mechelen.

Om 7 uur op de Groote Markt, kunstconcert door de muziekkapel van het 17e Linie, bestuurder Luitenant Honnay.

Om 8 1/2 uur op St. Rombaut-toren :
BEIAARD-CONCERTEN
(Programma zie hieronder.)

Tusschenuitvoeringen van liederen door de Koorvereeniging « Edgard Tinelskring », onder het bestuur van heer G. Nees, hulpbeiaardier.

Een bazuingeschal, door het trompetterskorps van het 14e regiment geschut.

Om 10 uur verlichting van den toren.

—:—

BEIAARDDSPEL TE MECHELEN

—«»—

Maandag 3 September. — Programma.

Kamiel Lefèvere

1. Fragmenten uit « Kinderhulde aan een Dichter» (Theodoor Van Ryswyck-cantate)

Jef Denyn.

2. Uit de verzameling Weckerlin :
   a) Rose inhumaine (1710) A. Campra
   b) Ma fille ; veux-tu un bouquet »
   c) Il n'est point d'amour sans peine (1650) ; M. Lambert.
   d) Mon coeur se recommande a vous. O. De Lassus.
3. Sonata (op. 37). Des. Steibelt.
   Allegro risoluto ; Andante ; Rondo turc.
4. Uit Fl. Van Duyse, Het oude Nerl. Lied:
   a) Daar spruyt een boom in ghenen dal.
   b) De minnebode.
   c) Het daghet in het Oosten.
   d) De nachtegael dis sanc een liet.
   e) Ic segh adieu.

Van een V.T.B.-lid ontvingen wij volgende klacht :

VANDALENWERK.

Op een kilometer afstand van de kerk van Lemberge, langs den steenweg welke naar Bottelaere leidt, ligt een pachthoeve uit de 15e eeuw, het goed« 't Idegem ».

In den boomgaard dier hofstede stond een kastanjeboom welke minstens 400 jaar oud was.

Onlangs werd het goed verkocht. Zonder er aan te denken dat het bezit van een historischen boom de waarde van zijn eigendom moet vermeerderen, heeft de nieuwe eigenaar den ouden reus doen vellen.

Nu dit vandalenwerk voltrokken is, gaan er allerwegen jammerklachten op.

Bestaat er in België geen vereeniging tot behoud en bescherming van natuurschoon ?

WEEST VOORZICHTIG MET VUUR

In « De Kampioen », orgaan van den A. N. W. B., toeristenbond voor Nederland, lazen wij volgenden oproep, welken wij ook ten zeerste geschikt achten om in ons blad te publiceeren :

Wellicht zult gij zeggen, dat het overbodig is, — maar het blijkt inderdaad niet overbodig te zijn, — om nog eens te waarschuwen tegen het achteloos wegwerpen van sigaren of sigaretten, het loopen met een pijp zonder kop, het roekeloos omgaan met vuur bij het kampeeren, wanneer gij in de bosschen zijt of nog op de heide.

Bosch- en heidebrand is helaas nog altijd het dreigend gevaar bij groote droogte ; de tropische hitte, die de vochtige, herfstachtige koude in Mei en Juni is opgevolgd, heeft alles zoo droog gemaakt dat er weinig noodig is om een brand te veroorzaken, die na luttele oogenblikken niet meer te stuiten is.

Niet alleen dienen wij, toeristen, zelve voorzichtig te zijn, maar wij mogen niet nalaten ook anderen op dit gevaar te wijzen.

Laat ons dit zooveel mogelijk doen, wij moeten ons daarbij maar getroosten, dat wij misschien van dezen of genen een onvriendelijk antwoord krijgen, zooals wij dit dikwijls krijgen als wij anderen wijzen op den plicht om geen rommel achter te laten, als « met de boterhammen mee » naar buiten getrokken wordt. Wij weten wel voor uit, dat er nog heel veel menschen zijn, die ons dat niet goed afnemen ; als wij ons echter plaatsen op het standpunt, dat wij de natuur zóó liefhebben, dat wij ons om haar zelfs onhebbelijkheden moeten laten welgevallen, dan zullen wij ons daarvan ook maar weinig aantrekken.

Ons volk moet opgevoed worden in eerbied voor de natuur ; wij moeten de opvoeders steunen in hun taak ; met de kleinen worde begonnen, maar de ouderen late men evenmin los.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk

---

Op 23 September: Boottocht van Antwerpen naar Dendermonde en Bornhem (Zie elders in dit nummer).

Op 9 September: Algemeene uitstap naar Namen en de Grot van Han. De laatste schikkingen worden aan de deelnemers per brief gezonden.

Op 23 September : Uitstap naar Tieghem. Inlichtingen in het volgend nummer.

Op 30 September : Gezamentlijke uitstap naar Turnhout en omstreken. Bezoek der streek. Nadere inlichtingen in het nummer van 15 September.

ANTWERPEN.

Op 23 September : Boottocht naar Dendermonde. Vertrek uit Antwerpen rond 7 1/2 u. oponthoud te Rupelmonde ; terugkeer uit Dendermonde rond 1 1/2 ure, oponthoud te Bornhem; terug te Antwerpen rond 8 1/2 ure. UITSLUITEND VOOR DE LEDEN. Deelnemingsprijs 10 fr. per persoon.

MECHELEN.

Op 3 September : Toeristenavond te Mechelen. Samenkomst aan het station te 17 ure. Wandeling door de stad onder deskundige leiding. Te 16.30 ure beklimming van St-Romboutstoren met gids die uitleggingen verstrekken zal over klokken, beiaard, rammel, panorama, enz. Te 20,30 ure buitengewoon beiaardconcert (programma elders in dit blad).

BRUSSEL.

Zondag 16 September : Wandeltocht naar Linkebeek, langs Ukkel-Calevoet, terugkeer langs 't Zoniënbosch. Bijeenkomst om 10 ure aan de statie van Ukkel-Calevoet (eindpunt van tram nº 9) of om 9 1/2 u. STIPT vóór de Zuidstatie. (Ingeval van slecht weder heeft de uitstap den volgenden Zondag plaats.

FIETSERS. Bijeenkomst om 9 1/2 ure voor bovengemelde tocht per fiets aan den ingang van het Ter Kamerenbosch, Louizalaan.

BRUGGE.

Zondag 2 September : Uitstap naar „De Braakman" (Zeeuwsch-Vlaanderen). VOOR DE FIETSLIEFHEBBERS : Vertrek uit Brugge te 8 ure 's morgens aan de Dampoort. De tocht loopt over het Kanaal naar Sluis en het Leopoldkanaal, naar Biervliet. Verder bezoek aan Philippine en Sas van Gent: Terugkeer per trein uit Selzaete te 20.15 ure. Aankomst in Brugge rond 22.13 u. V.T.B. fietsers allen op post.

Zondag 9 September : Bezoek aan 't Zwin. Voor de leden en hun familie. Vertrek uit Brugge per boot naar Sluis te 9 u. 's morgens. Wandeltocht over Retranchement ; pick-nick aan „Het Zeezicht". Terugkeer langs de Hazegrasdijken, over de Zoute, naar Knocke. Terugkeer naar Brugge met den trein van 20 ure.

N. B. — Voor beide uitstappen gelieven de deelnemers hun knapzak niet te vergeten. De tochten gaan grootendeels op Hollandsch gebied.

DENDERMONDE.

Uitstap Mechelen. Ter wille van het algemeen V.T.B. bezoek aan Mechelen, wordt de voor den 10n September aangekondigden uitstap naar Mechelen gebracht op **Maandag 3 September**. Zie uitleg vorig nummer. Om het bezoek aan de stad, de bestijging van den toren, enz. mogelijk te maken, vertrekken we om 15.04 ure (bijeenkomst aan de statie.) Toeristen welke niet zoo vroeg vrij zijn, hebben nog een trein om 18.16 ure (doorgaande.)

GENT.

Op 9 September: Fietstocht naar Astene, Kasteel van Oidonck, Deurle en Afsné. Bijeenkomst om 8 1/4 u. bij ons medelid G. Haegeman. Kortrijksche Steenweg, 296b. Café Deynze of om 8 1/2 ure aan de sterre. Fietsers en Fietsters, iedereen is welkom !

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat: St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND. — NAAMLIJST Nr 23

6717 Mev. Spaens-Van Nieuwenhuize, Thourout
6718 Van Eeckhoven Guill., Bediende, Nosestr., 1, Antwerpen
6719 Bens Christiaen, Dokloods, Brouwerstr., 5, Antwerpen
6720 Coene Hendrik, Beambte, Kerkstr., 95 Antwerpen
6721 Verstrepen Kamiel, Onderwijzer, Lozanastr., 183, Antwerpen
6722 Verreecken Viktor, Cath. Beersmanstr., 3, Antwerpen
6723 De Blaere Olivier, Onderwijzer, Karel Oomstr., 55, Antwerpen
6724 Witte Jan, Jan Breydelstr., 14, Berchem
6725 Mej. Donnay Th., Hoofdverpleegster, Stuyvenberggasthuis, Antwerpen
6726 De Wit Hub., Liezele
6727 Augustynen Robrecht, Dorpstr., Hingene-P.
6728 Stevens Hendrik, Gemeenteraadslid, Oppuers
6729 Moernhaut Urbaan, Kleine Kauterweg, Hingene
6730 De Mesmaeker Alfred, Onderw., Hingene
6731 Mees Rik, Schoolhoofd, Oppuers
6732 Verthongen-De Roy Alf., Koster, Bornhem
6733 Wauters Arthur, Statiestr., Puers
6734 Demont August, Hingene
6735 Mev. Demont Aug, Hingene
6736 Verstraeten Arth., Schoolhoofd, Wintham
6737 Van Obbergen Bern., Bediende, Liezele-Puers
6738 Mej. Mortelmans Constance, Pettendonck, 23, Lier
6739 Mej. Mortelmans Jos., Pettendonck, 23, Lier
6740 Thuylie Jeroom, Lindenlei, 7, Oude God Mortsel
6741 Mev. Thuylie, Lindenlei, 7, Oude God
6742 Annys Alfons, Lierschestweg., Oude God
6743 Mev. Annys, Lierschestweg., Oude God
6744 Van den Bosch (Café Vera-Paz) Lierschestweg, Oude God
6745 Mev. Van den Bosch, Café Vera-Paz, Lierschestweg, Oude God
6746 Van den Bosch S., Café Vera-Paz, Lierschestweg, Oude God
6747 Mev. Rombauts, Rubesstr., 50 Mortsel
6748 Peeters L., Leeraar, H. Kruisstr., Oude God
6749 De Vocht E., Antwerpschestr., Oude God
6750 Mev. De Vocht, Antwerpschestr., Oude God
6751 Mev. Juchem John, Floralie, Oude God
6752 Juchem Arthur, Floralie, Oude God
6753 Follaets, Contichstweg, 154, Oude God
6754 Mev. Follaets, Contichstweg, 154, Oude God
6755 Sneyders Frans, Pieter Reupenslei, Oude God
6756 Mev. Sneyders, Pieter Reupenslei, Oude God
6757 Cools Edw., Lindenlei, 12, Oude God
6758 Cools Karel, Lindenlei, 12, Oude God
6759 Mej. Cools Bertha, Lindenlei, 12, Oude God
6760 Mej. Meuris Emma, Lieven Gevaertstr., Oude God
6761 Doorenberg C., Antwerpschestr., 42, Oude God
6762 Mev. Doorenberg, Antwerpschestr., 42, Oude God
6763 Vochten, Onderwijzer, Rubensstr., Mortsel
6764 Thirard Raoul, Lindenlei, 13, Oude God
6765 De Jongh Adv., Edegemschestr., Oude God
6766 Verheyen M., Smisstr., Bouchout
6767 Emberegts Edgar, Statielei, Oude God
6768 De Dekker, Edegemschestr., Oude God
6769 Mev. De Dekker, Edegemschestr., Oude God
6770 Van d. Brande M., Van Dijkstr., 12, Mortsel
6771 Goris, Van Dijkstr., Mortsel
6773 Pil Jos.,Pieter Reypenslei, Oude God
6774 Moorkens Jos., Van Dijkstr., Mortsel
6775 Van den Broeck, Bediende, Van Dijkstr., Mortsel
6776 Hellemans John, Molenstr., 51, Mortsel
6777 Swingers Cam., Hovescheweg, Mortsel
6778 Rens Theop., Kerkstr., 6, Mortsel
6779 Wuyts Desiré, bij John Juchem, Floralie, Oude God
6780 Luyckz Jef, Diestschestweg, Leuven
6781 Serré Armand, Ravenstr., 41, Leuven
6782 Van den Heuvel Arie, Regisseur Kon. Vl. Schouwburg, Em. Bockstaellaan, 51b, Laeken
6783 Daenens Clem., Erberstr., 116, Acht-St.-Truiden
6784 Indestège Luc., Vlamingenstr., 89, Leuven
6785 Denon Jan, Wieringstr., 3, Leuven
6786 Reeckmans Herman, Brusselschestr., 46, Leuven
6787 Wouters Lambrecht, Ridderstr., 44, Leuven
6788 Oudebeeck Maur., Kerkstr., 74, Blauwput-Leuven
6789 Mev. Oudebeeck- Kempeneers, Kerkstr., 74, Blauwput-Leuven
6790 Vandoren Jaak, Ridderstr., 59, Leuven
6791 Mej. Vandoren Marg., Ridderstr., 59, Leuven
6792 Chenot Jan, Thienschestr., 121, Leuven
6793 Chenot Jan, Thienschestr., 121, Leuven
6794 Mommens Maurits, Ramberg, 11, Leuven
6795 Peeters Felix, Ramberg, 11 Leuven
6796 Thijs Frans, Diestschestr., 193, Leuven
6797 Van Pelt Jozef, Mechelschestr., 60, Leuven
6798 Fréché Rogier, Schrijnwerkerstr., 20, Leuven
6799 Henskens Jef, Minderbroederstr., 126 Leuven
6800 Scharpé Jan, Schaepenstr., 145, Leuven
6801 Steenhout Jan, Parijsstr., 46, Leuven
6802 Schrijvers Juul, Predikheerenstr., 9, Leuven
6803 Raets Hendrik, Schaepenstr., 38, Leuven
6804 Verhulst Alfons, Brusselschestr., 124, Leuven
6805 Christiaen Hektor, Naamschevest, 192, Leuven
6806 Meurrens Pieter, Capucienenvoer, 37, Leuven
6807 Van Clemen, Oostham
6808 Van Oorlé Willem, Diestschestweg, 40, Leuven
6809 Mev. Kempeneers R., Capucienenvoer, 41, Leuven
6810 Rombauts Edw., Bogaerdenstr., 89, Leuven
6811 Mev. Rombauts, Bogaerdenstr., 89, Leuven
6812 Koninckx Leopold, Bondgenootenlaan, 153, Leuven
6813 Busschots Constant, Diestschestweg, 34, Leuven
6814 Bressers Adriaan, Architekt, Peperstr., 20 Gent

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN D^r^ ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS :
BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50
BUITENLAND, „ „ 12,50
LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 18 — 15 Sept. 1923

Door Zuid-Vlaanderen.

I. GEERAARDSBERGEN.

Waar de Dender slingert door de liefelijkste vallei van Vlaanderland, daar ligt Geeraardsbergen, de trouwe stad ! — Van op den ouden Berg heb ik ze eenmaal kunnen overschouwen en nooit zal ik vergeten hoe zaligschoon ze ligt aangeleund tegen den heuvel, met de bewogen wolkenlucht van onze lage landen erboven,... en aan alle einders de zachte golving van 't blauwe landschap, motief van onze gobelijnen, waaruit bij klare dagen de torens priemen van Gent en van Brussel. Wie sinds zijn jeugd zich aan dit stadsbeeld heeft verwend, kan niet weten hoe eenig mooi het stadje aandoet wanneer het zich openbaart aan den vreemdeling. — Met den beschouwingsgeest van een vreemd bezoeker zal ik beproeven mijn indrukken te omschrijven.

Het is een rustige stad vol bezonkenheid en kalmte gedurende schier al de dagen des jaars, maar het wordt een luidruchtige stad vol vroolijkheid zoodra de kermisdagen nog eere doen aan de tafereelen van Breughel en Teniers ; de faam der Geeraardsbergsche kermis is in den lande wijd en zijd bekend. Lustig is de stad gebleven omdat ze de ziel heeft behouden van den ouden tijd zij heeft nog niet met minachting leeren neerzien op de jolige vermaken van destijds, zij is nog niet het slachtoffer geworden van opgeschroefden ernst en gewichtig

Geeraardsbergen. — De Kapel op den berg.

modernisme. Nog verheugt het den huisvader en de ouderen van dagen de kermismolens en de touters te bestijgen naast het leutig gekraai van hun kroost, nog lust het hen, op de schietkramen het geweer te schouderen om de pijpekoppen en de op fonteintjes dansende ballonnetjes te bestoken. De menschen zijn er door zwaarmoedige grootsteedschheid nog niet toe gekomen te gelooven, dat het aloude vermaak zou moeten onttroond worden ! Slechts waar de mensch

ook nog lachen kan, daar is alleen de ziel gezond ! —

Nog ieder jaar herinnert op den 1sten Zondag van de Vasten het wondere feest van 't Krakelingenwerpen de trouw van den Geeraardsbergschen burgervader, die om den vijand te verschalken het laatste voedsel, dat binnen de stadsmuren te vinden bleef, naar de belegeraars toewierp, om te beduiden dat er nog overvloed was, om nog langen tijd te weerstaan aan de uithongeringstaktiek. — Niet minder traditioneel is de jaarlijksche processie, die plaats vindt den Zondag na Sint Bartholomeusdag,... en waar ten bewijze van een haast anachronistische verdraagzaamheid alle politieke maatschappijen zonder onderscheid de relikwiekast van den heiligen stadspatroon begeleiden. Vooraan stappen dan de reus, de reuzin en het sympathieke reusken Baba, wiens handje de Geeraardsbergsche kleinen hartelijk komen drukken, gedurende de rustpoozen. — 's Namiddags van dezen heugelijken dag kan men gewoonlijk den grooten luchtballon zien opgaan, tot jolijt van duizenden lieden uit alle omliggende dorpen toegestroomd en die met een Araabsche verduldigheid gedurende uren de zonderlinge processus van de gasvulling hebben gadegeslagen. Na het spannend moment, waarop in een wissen mandje de luchtvaarder met de geweldige spherische gaskamer de hemel wordt ingezwierd naar 't onbekende,... begint de eigenlijke kermis. Dan is het een dichte tocht naar boven aan den voet van den Ouden-Berg, waar de orgels van touters en zwieremolens crescendo wedijveren met het onophoudelijk gepaf van de schietkramen : een leventje waarbij hooren en zien vergaat. En om in den geest van de waarheid te blijven hoeft gezegd, dat het er soms nog al bar kan toegaan en slemperijen vaak de feestelijkheid beschamen. En toch ! Men vergeeft gaarne die uitbundigheid, want ieder oogenblik straalt het gulden hart der Denderdalers weer naarbuiten... al weze het dan zelfs onder den vorm van een in elkaar getweende tabakswrong van lekkeren Appelterre, die de boerkens en de boevers elkaar vrijgevig aanbieden, daarbij inbegrepen het behulpzaam overreiken van het zakmes, waarmee de begenadigde gast naar behoorlijke lengte van een tabakspruim de wrong mag afkorten. We zijn hier immers in de streek waar de sierlijke tabaksplanten de dalen doen geuren ! Maar wij zijn hier ook in de streek, die eens de faam van China overvleugelen zal, zoodra ieder zal weten, dat telkenjare op de velden de welriekende aromen van sneeuwwitte camomillen een koeldrankje, heerlijker dan de thee, doen verbeiden.

Bij zonnetij is het zonder weerga loonend den Ouden-Berg te bestijgen, die 100 meter boven den zeespiegel uitstaart over 't onafzienbaar land. Het verre verschiet doet dan denken aan de allerfijnste teerblauwe tinten van een heuvelend landschap, wier décors de primitieven zoo gaarne als achterplan stelden voor vele mystieke onderwerpen. — Vooraan rijst de toren, daarnaast de dartele opfonteining van de vele Raadhuistorentjes, daarrond de ononderbroken karteling van daken én daken én nogmaals daken, waarboven hier en daar de slanke schouwen van de lucifersfabrieken en de wipnaald der gaaischutterij uitpriemen. De roode steenen stad rust in de omkransing van het smaragdgroene dal, waardoor de zilveren Dender wegspartelt. En daarachter ligt het land, dat steeds bleeker en bleeker wegdoezelt tot waar de scheiding van hemel en aarde nog enkel maar te gissen zijn.

Hier op den top des heuvels ligt « Het Hemelrijk ». Hier staat een arduinen paal, in vorm gelijk aan den « ijzeren man » van Kester-heide, waarschijnlijk insgelijks bedoeld als « station géodésique ». — Gedurende den oorlog hadden de Duitschers rond de arduinen kolom een uitzichttoren gebouwd, vanwaar ze geheel de Oostvlaamsche gouw konden bespieden. Op de kruin staat het Ons-Lieve-Vrouw-Kapelleke, waar jaarlijks in de Meimaand een vermaarde bedevaart plaats vindt. — En vreemd genoeg, op de kim van dezen berg ligt een cirkelvormige vijver, die de stad van water voorziet en die bij de allerdroogste jaren steeds ruim voorradig is gebleven.

Geeraardsbergen wacht op zijn genius, die de rijke historische waarden van de stad zal weten te zamelen ! Waarom heeft het nog niet zijn museum, dewijl niet alle steden interessant zijn als deze ? Zij bezit de oudste gemeentekeure, een heerlijke folklore, een vaste trouw aan traditiën,... ook een beiaard ! Maar waarom speelt deze toch de vulgaire « Madelon » ?

O Geeraardsbergen, wij hebben zoo vele wenschen ! Dat binnen uw grenzen nog langen tijd de donkere kapmantels in eere gedragen worden : dat steeds het reuzelied weerklinken zou op ieder kermisdag ; dat men nog telken jare de krakelingen werpe en de pektonne brande ; dat uw fonteintje niet langer in faam onderdoe tegenover een vul-

gair afgietsel van uw populaire beeld, alias de oudste burger van Brussel, om het te zeggen met gevoeglijker naam.

Eenmaal heb ik U, kleine stad, bezocht ! Nog dikwerf zal ik er keeren, en ik weet dat het aldus met velen zal gaan die eens zullen landen in uw Dendervallei ! Want dit stadje bevat een smetstof, een hemelszoet gevaar, dat al hare bezoekers aantast en niemand ontwijken kan : Heimwee !

Edg. Ernalsteen.

Over Geeraardsbergen te lezen :

Vincent van Bossuyt : De geschiedenis van Hunneghem.

Vincent van Bossuyt : Gidsboek voor de stad Geeraardsbergen.

Vincent van Bossuyt : Fragmenten in «Geeraard» en in vele tijdschriften, o. a. Leven van 32 beroemde mannen in Geeraardsbergen geboren ; Geschiedenis van de oude Rederijkerskamer « Sint Pieter Vreugd en Deugd » en van de aloude Confrerie van St. Adrianus (1627), enz., enz.

V. Fris : Geschiedenis van Geeraardsbergen.

A. De Portemont : Histoire de Grammont.

Iets over Beiaarden

(Vervolg)

In 't artikel dat in een vorig nummer verscheen, bleven we stil bij het eerste bestanddeel van een beiaard : de klokken. Laat ons nu even de verbindingen beschouwen die de klepel der klok met de toets vereenigen. Verschillende stelsels werden vroeger gebezigd — alle om 't er eenvoudigst. Het Hollandsch stelsel of broeksysteem lijkt wel 't primitiefste. Het vloeit ook logisch voort uit de aloude wijze van beiaardbespeling, de klepels werden namelijk bij middel van koorden in beweging gebracht. Aan de klepel is een ijzerdraad vastgehecht die met zijn uiteinde aan een balk of den torenwand steun vindt. Te midden van den draad bevindt zich een ring en van hieruit vertrekt een andere draad naar beneden, naar de toets. De richting dezer drie draden gaf aanleiding tot den naam **broeksysteem.**

Een tweede stelsel is dat onzer goede beiaarden, dat der klokkenspelen ingericht en verbeterd door Mechelens Meester en daarom ook Denijnstelsel of tuimelaarsysteem genoemd. De verschijning van den tuimelaar was een grooten stap vooruit : geen nuttelooze krachtverspilling meer, geen vrijheid meer voor den klepel, maar volledige beheersching van het cariljon. — Wat meest in 't oog springt bij een klokkenspel, volgens 't Denijnstelsel ingericht, is de plaatsing der klokken. In rijen hangen ze neven mekaar ; de zware beneden, de kleinere bovenaan en de kabien van den klokkenist staat juist achter of onder den klokkenstoel, d. i. om de verbindingen zoo kort mogelijk te maken. De klepel wordt door vier ijzerdraden onbeweeglijk gehouden, op zijn plaats, tegen den klokmantel aan. De eerste draad gaat naar den tuimelaar en zoo verder naar 't klavier ; de tweede in tegenovergestelde richting naar eene veer, die, zoodra de klepel door de toets tegen den mantel getrokken wordt, hem dadelijk in zijn vorige houding terugbrengt ; en de twee andere draden aan weerszijden beletten het schommelen.

Wat verstaat men nu door tuimelaar ? Dit toestel is feitelijk een samengestelde winkelhaak, waarvan het steunpunt een ijzeren staaf is, de kracht (d.i. het staafje met den draad die naar de toets gaat) aan het eene uiteinde, de last (d. i. het staafje met den draad die aan den klepel vast is) aan 't andere uiteinde en tevens aan de andere zijde.

De knappe beiaardier van Aalst bracht nog enkele kleine verbeteringen aan dit stelsel toe in de laatste jaren.

Hij verving namelijk de ijzerdraden, min of meer beweegbaar, door dunne, houten staafjes. Alzoo gehoorzaamt de klok nog gewilliger aan den vingerdruk van den klokspeler.

Dit stelsel is vooral doelmatig voor beiaarden waar 't klavier ver van de klokken verwijderd is.

Het klavier, dat voorheen om bespeeld te worden zoo'n inspanning vroeg, onderging onder 't beiaardierschap van Vader en Jef Denijn merkelijke wijzigingen. Het standaardklavier, dat nu algemeen aangewend wordt, is vervaardigd naar dat van den Mechelschen beiaard. Men bemerkt bovenaan het houten stel een paar rijen toetsen en onderaan eene rij pedalen. Deze staan in verbinding met de eerste toetsen van 't handklavier, dus met de bassen van den beiaard. De toets is een houten staafje aan de eene zijde vastgehecht, aan de andere vrij; middenin komt een schroef aan dewelke de ijzerdraad vastzit. Deze scfroef, die men kan aanspannen en losmaken, dient om de verbindingen die door de warmte rekken, door de koude krimpen, naar verlangen te spannen. Die bewerking noemt men « ajusteeren ».

Ook aan 't klavier stak K. De Mette zijne handen. Het voetklavier, dat bij 't standaardklavier horizontaal geplaatst is, werd

door den Aalsterschen klokkenist in elliptischen vorm aangelegd, zoodanig dat de middelste pedaal een vijftal centimeter lager ligt dan deze aan de uiteinden. Altijd wordt er voor gezorgd dat het klavier onder de tuimelaars staat, zoodat de draden er loodrecht op neerkomen.

Boven den klokkenstoel is ook nog vaak een klankbord aanwezig, dat de klanken vereenigd en ze als een geheel « als een ruiker » over de stad heenwerpt.

In verband met den torenbouw nu kunnen we nog wel een en ander mededeelen : De afmetingen van een beiaardtoren moeten altijd groot zijn, in evenredigheid met de zwaarte van 't klokkenspel en de hoogte der omliggende huizen. Een zware beiaard vereischt een hoogte van zestig meter ; een licht cariljon stelt zich echter met dertig à veertig meter tevreden. Ruimte is van noode om den klokkenstoel op een behoorlijke plaats midden in den toren te zetten, om eene klankkast te scheppen om 't brons heen. Wijde ruime torenvensters, zijn onontbeerlijk. Slanke torenspitsen met helklinkende klokjes aan den buitenkant, van die torentjes die ons dadelijk een schilderachtig Noord-Nederlandsch stadje voor den geest roepen, doen heel mooi in een stadsbeeld, doch als beiaardtorens hebben ze weinig beteekenis. Zeker zouden we die leuke naaldjes niet willen missen, doch we hopen dat onze architekten, wanneer ze beiaardtorens te bouwen hebben, de artistieke eischen geen geweld zullen aan doen, en ze het oog houden zullen op de afmetingen en de ruimte binnenin.

Wat zal de beiaard spelen ? Op het eerste en merkwaardige Congres voor Beiaardkunst, dat verleden jaar in de beiaardstad Mechelen gehouden werd, beantwoordde Jef Denijn deze vraag.

't Is onmogelijk alle muziek op het klokkenspel te vertolken. Muziek voor beiaard geschreven en voor beiaard omgewerkt komt echter tot zijn volle recht. We wijzen hier in de eerste plaats op 't repertorium van Johannes de Gruytters, die in 't midden der 18e eeuw beiaardier was te Antwerpen. In dezelfde eeuw was P. Leblan stadsbeiaardier te Gent. In zijn clavecimbelboek treft men ook talrijke stukken aan die best op 't cariljon kunnen gespeeld worden. Hedendaagsche toonkundigen schiepen ook beiaardmuziek. Noemen we vooreerst Jef Denijn en zijne leerlingen Lefèvre en Nees, vervolgens Wambach, Van de Plas, G. Van Hoey. De sonata's van M. Van den Gheyn, Fr. Kraft, D. Steibelt, Ign. Pleyel, V. Nicolaï, P. Benoit en talrijke liederen onzer grootste — vooral Vlaamsche — komponisten worden op meesterlijke wijze door de klokken vertolkt.

Laat ons hier nogmaals hulde brengen aan sommige beiaardiers en liefhebbers, die, in hun groote liefde voor de klokkenmuziek, talrijke stukken, niet voor den beiaard geschikt, omwerkten en den beiaardier een omvangrijk repertorium schonken.

(Wordt vervolgd)

BOOTTOCHT NAAR DENDERMONDE EN BORNHEM.

Wegens den bijzonderen bijval en de herhaalde navraag van verschillende leden, wordt een gezelschapsreis ingericht te water; op 23 September.

Dendermonde en Bornhem (kasteel) worden bezocht. Vertrek te 7 ½ u. stipt.

De prijs voor de leden is 10 fr.

Voorzie u zoo vlug mogelijk van plaatsbewijzen, want het aantal deelnemers is zeer beperkt. Kunstkoncert en buffet aan boord

Aanmeldingen : Secretariaat V. T. B. te Antwerpen.

Van het Secretariaat

Aangroei ledental.

Gedurende het tijdperk van 16 tot 30 Augustus jl. schreven wij 214 nieuwe leden in. — Van 1 tot 31 Augustus jl. steeg ons ledental met **378.**

Indien het ledenaantal in de huidige verhouding blijft aangroeien dan telt V. T. B. op het einde van 1923 ver boven de 10.000 leden.

Vooruit V. T. B.-ers ! werft leden aan ; het is nu de periode waarin wij op u rekenen. Het Secretariaat zal op aanvraag lijsten voor ledenaanwerving toezenden.

Speciale V. T. B.-fiets-platen in massief koper tegen fr. 3.75 te bekomen op het Secretariaat.

Aanbevolen aan onze leden-fietsers !

NOG ÉÉN STOOTJE

EN WE BEREIKEN EEN LEDENTAL VAN

10000

Wie helpt mee ?

Van Temsche :: :: naar Dendermonde

'k Wil u van 'n reisje spreken, 'n reisje van Temsche naar Dendermonde te water.

Kent ge Temsche ?

Zie, 't ligt daar vlak aan de breede Schelde met zijn toren bovenuit en zijn kaaien en huizen die staan weerspiegeld te droomen in 't water.

't Is een hupsch ding, iets op zijn Zondagsch. Hoe net zien ze er uit die koffiehuizen die al naar de kaaien uitgeven. Ze staan helder wit geverfd of in rooden baksteen met ornementen eringegewerkt in witten zandsteen, 't heeft iets steedsch en iets voornaams.

Ginder een eindje verder hebt ge die scheepstimmerwerven. Men ziet er altijd ijzeren geraamten uitsteken van halfafgewerkte vaartuigen en binst de week is het daar een danig geklets van hamers die moken en bonken en slaan.

Kijkt nu naar die groote witte brug daar op hare zwaar arduinen pijlers. De trein komt er juist heel zoetjes overgestoomd en hij laat een dikke pluim witten damp achter hem hangen.

Keer u om en voor u daar achter die kreek met hare knoestige tronken in donkergroen, die boven 't helder groen van 't dichte riet uitsteken, is 't Sas van Bornhem met de oude herberg boven op den Dijk.

Daar achter 't Sas steekt er een mast uit met wimpel en slaphangend zeil.

We veeren nu voort langsheen den hoogen dijk, groen van 't malsche gers en langsheen t rilde riet dat hem beneden omzoomt en boven 't water wiegt.

Hoort ! daar zit er 'n karrekiet en hij schettert dat 't klinkt van :

Karre- karre- kiet- kiet
'k Zit in 't riet, riet
G'en kunt ge mij niet vinden
Om den duivel niet !

Hebt ge al eens gekeken naar die zware notelaars met hun dikgeschorste stammen op den dijk en met hun dofgroen geblaarte op breeduitloopende kruin.

Dat is een pracht van boomen hé !

Ze zitten — God weet — al zooveel jaren en jaren ingeworteld met hun stevige pezen in den ouden dijk.

Nu komen we aan 't Weertsch moleken. 't Staat daar op den hoek. Och arme ! Wat ziet het er oud en versleten uit. 't Heeft zijn wieken al verloren, maar 't staat er toch nog als 'n gedenkenis en zijn wanden en

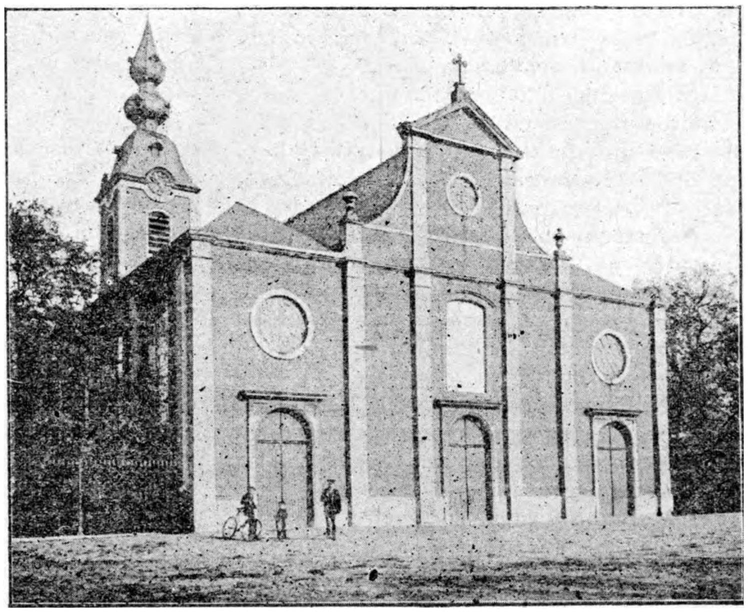

Grembergen. — De kerk van St. Marguerita

strooien dak zijn met mos begroeid en bekletst.

Kleine bengels liggen er te rollen en te stoeien en te bollen in 't deugddoende gers.

Ziet hun bloote beenen spartelen. Wat een leute ! Wat een pret ! O zaligheid van de kinderjaren als men nog buiten allen kommer en even blij in zonneschijn en regentij leeft.

Vlak daarover laat de Durme, de stille, afgelegen Durme haar schuchtere wateren aanloopen.

Nog een eindje verder en langs den overkant hebben wij Drijgoten. 't Hamsche Drijgoten met 't veer van de Weert, waar soms nog naar aloude gewoonte het Overahoe ! weerklinkt.

Ginder beneden zien we hier en daar 'n roode pannendak van 'n leeg huisje uitsteken of 'n vuil strooidak van 'n oude schuur.

Nu maar verder langsheen hooge dijken.

Hier staan de tronken met hun oude, donkere stammen in 't water en als er 'n sleepboot met 'n heele vracht schepen al zoevend komt voorbijgevaren, dan slaat hij 't water in baren er schuimende tegen en al 't groen van riet en biezen langs den kant begint te dansen en te wiegen op en neer als in een kermisspel.

Maar voort nu en kijkt even naar de koeien die bontgeplekt in baaide en zwarte mengeling zoo gedoezig staan te grazen, langs den dijk met kwispelende steerten en soms loom en traag den kop eens opsteken al snuivend de versche lucht.

't Koeterken staat ginder heel omhoog met bloote beenen en hooge kloefkes en 't kletst met zijn djakke van tjak-tjak-tjak of roept op den weergalm, dat 't klinkt over 't water.

Ginder steekt er 'n stuk grond midden in 't water uit. 't Staat vol riet en biezen, en hooge populieren, die er op rechte stammen hun grijsgroene koppen ver boven uit in de hoogte steken. En daar achter ligt St. Amands — 't land van Verhaeren, 't land van Hammenecker — met zijn kerk, met den ouden Kristus op den hoek, zoo dicht aan 't water dat ze er haar heelemaal in staat te spiegelen.

't Ziet er zoo rustig, zoo netjes uit, dat dorp. 't Staat daar precies als geschilderd. De groene blinden aan 't witte huis, het grijs geverfde schip aan de kaai met zijn mast en touwwerk en neergelaten zeil — heel dat ensemble, 't heeft zoo'n poëtische tint.

Ietwat vóór Sint Amands zagen we 't kleine Mariakerk, 't dorp van 't ruwe maar toch zielgezonde visschersvolk, met zijn oud kerkje met 't lage muurtje er rondom dicht tegen den waterkant.

Vooruit nu maar tusschen groene en beboomde dijken, met de kronkels mee van de rijke, Vlaamsche Schelde.

Hier staat 't geboomte dicht en houdt alles in frischte onder zijn lommer.

Hooge, zwartberookte schouwen steken daar uit. We komen voor Baesrode. Oude visschersbooten liggen bij reken langs den kant waar de netten aan stokken hangen uitgespannen.

't Ziet er hier bedrijvig uit.

Fabrieken met hooge muren en daar tusschenin grijsgekalkte, lage werkmanshuizekens. 'k Zie fabrieksvolk in de straat en 'k zie nog 'n visschersvrouw met naar oude mode den roodgebloemden neusdoek over 't hoofd. Nog een eindje verder en 't kerkske van Vlassenbroeck komt met zijn torentje boven den dijk uitkijken.

Vlassenbroeck met zijn troppeltje huizekens ligt daar heelemaal verstoken ; en komt er soms 'n schilder, hij zet er een brokje van op zijn doek.

Ginder, den draai om, zien we 't lieve Denderstadje : Dendermonde. Zijn beiaardtorentje steekt daar al uit en ginder wat verder gaat zijn spitse Lieve-Vrouwtoren de hoogte in. Hoort ! Zijn klokke bromt en luidt den vallenden avond in, terwijl er een paar sleepers voor de brug toeten.

J.J.

HET ZWARTE WOUD.

DE FELDBERG.

II.

(Vervolg van blz. 361)

. . . .

Mijn lied wordt kalm en neuriet zachte liederen, lijk de zanger
Wen hij een welbekende lied hoort zingen,
Niet laten kan van uit zijn gansche ziele mee te zingen
En stuwt mij drift, en pijnt mij wee, en ligt
Het in mijn ziel als in een zee aan 't woelen en aan 't zieden,
De stilte der natuur zal ondanks mij
Den storm bedaren; want ik voele mij als 't ware
In de arms gegrepen, lijk een schreiend kind......

Karel Blancke

Van Freiburg nemen we den trein naar Titisee. De langzaam omhoogstijgende « Höllentalbahn » maakt den reiziger niet tot stiefkind. Breeduit is de ingang in het Höllental, tot de weg zich al meer en meer vernauwt. Een heldere beek geleidt ons langs bloemige randen of ernstige bosschen opwaarts. Al hooger gaat de baan, àl enger wordt het dal, totdat de stijging van den weg een duw- en een treklocomotief met tandraderen eischen en de engheid van het dal dynamiet noodzakelijk maakten om zich een opening te banen. « Himmelreich ». « Hirschsprung », «Ravennaslucht», « Hölsteig », « Hinterzarten », we bereiken ze, de een na den ander, de een al hooger dan de ander, door tallooze tunnels, langs torenhooge overbruggingen, diep ingesneden

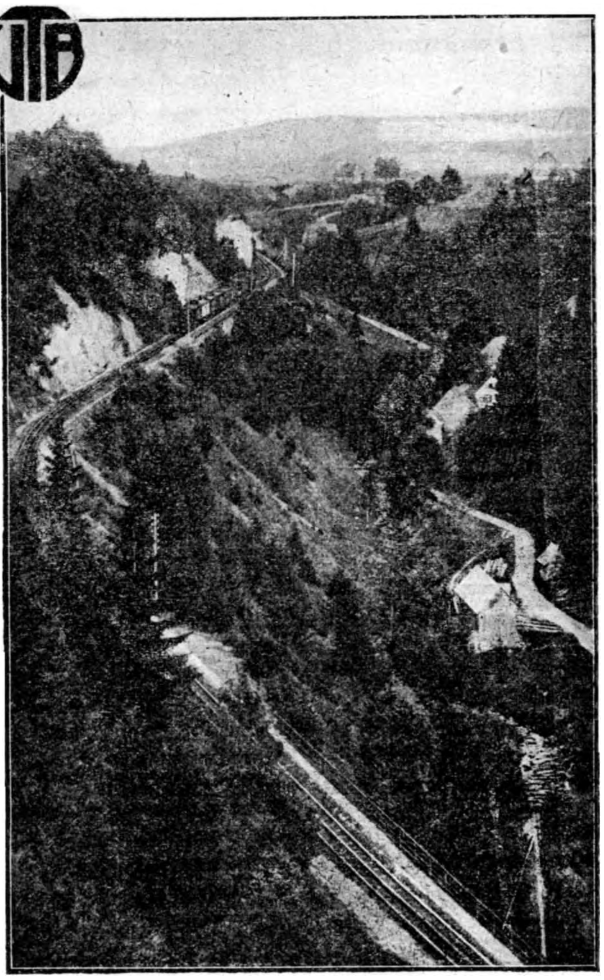

Al hooger gaat de baan...

ravijnen, met hun rassche of peinzend-stille watertjes, langs grotesk hooge granietblokken en machtige rotspartijen.

Ten slotte is de spoorweg op ongeveer 1200 meter gekomen en heeft hier zijn hoogste punt bereikt, spoedig gaat de weg omlaag, het dal verbreedt zich weer en geen tunnel komt ons meer ontademen. De honderden meters hoogte, zoo moeizaam beklommen, worden in enkele minuten weer verkwistend weggeworpen en eindelijk is ook de daling ten einde en ons eindpunt — Titisee — bereikt.

Straks komen we wel eens een dagje in Titisee doorbrengen, nu aarzelen we niet langer en we nemen recht tegenover het station plaats in een der verkeersautomobielen, die van hieruit in alle richtingen op vaste tijden rijden. Reeds dadelijk hebben we de « Seeing-Car » met het opschrift : Feldberg, gevonden en we wachten af de dingen, die komen zullen.

Onze wagen, keurig ingericht, is op het tijdstip van vertrek hoogopgeladen met koffers en tasschen en kisten, oneindig in getal en soort en vorm, en de respectievelijke eigenaars zijn binnen in den wagen onze medereizigers naar het onbekende oord geworden.

Twintig tot dertig personen worden tegelijk vervoerd. 't Zijn, als wij, bijna allen reizigers, die voornemens zijn voor korter of langer tijd de aardsche regionen vaarwel te zeggen en verblijf te zoeken hoog op den top van den Feldberg in het fraaie hotel « Feldbergerhof » : Doch zoover zijn we nog niet. Eerst moet de auto nog Titisee verlaten en dan een goed uur tegen den berg op ploeteren...

Eindelijk is het tijdstip van vertrek gekomen, het « abfahren » klinkt en knarsend zet de wagen zich in beweging. Onmiddellijk daarna wordt een zijweg, toegang gevende tot de Feldberg ingeslagen en ook nu weer, gelijk steeds op deze zelfde plaats, komt ons onwillekeurig het : « gij, die hier binnentreedt, laat alle hoop nu varen » in de gedachten.

De poort, die de bewoonde wereld van ons afsluit is gesloten, we gaan naar het onbekende, geheimzinnige, onaardsche, we gaan het luchtruim in naar hooger sferen......

Ik kan niet schetsen de indrukken, die men ondergaat, reeds bij den rit naar boven. Spiralend cirkelt onze wagen den steil klimmenden weg op, nu eens hetzelfde punt op deze, dan weer op grooter hoogte hertoonend. Al kleiner wordt het alles, wat we in de laagte hebben achtergelaten. De huizen worden doosjes, de menschen poppetjes, de wegen lintjes, de meren plasjes, de wereld wordt klein en nietig...... «als müssten sich öffnen — Die Wolkentore weit — Und leis der Vorhang sinken — Vor der Unendlichkeit ».

Gladde en verscheurde hooge rotswanden sluiten nu eens den weg nauw in, straks weer uitspringend in verrassend schoone vergezichten, tallooze beekjes toonend, die vervuld zijn van de sprake van het ongebreidelde, voortwaartsdringende, tot schuim gezweepte water, waarbij allerlei struiken en slingerplanten aan de wanden een passende lijst schenken.

De zonnige helling doet de wijnstok ge-

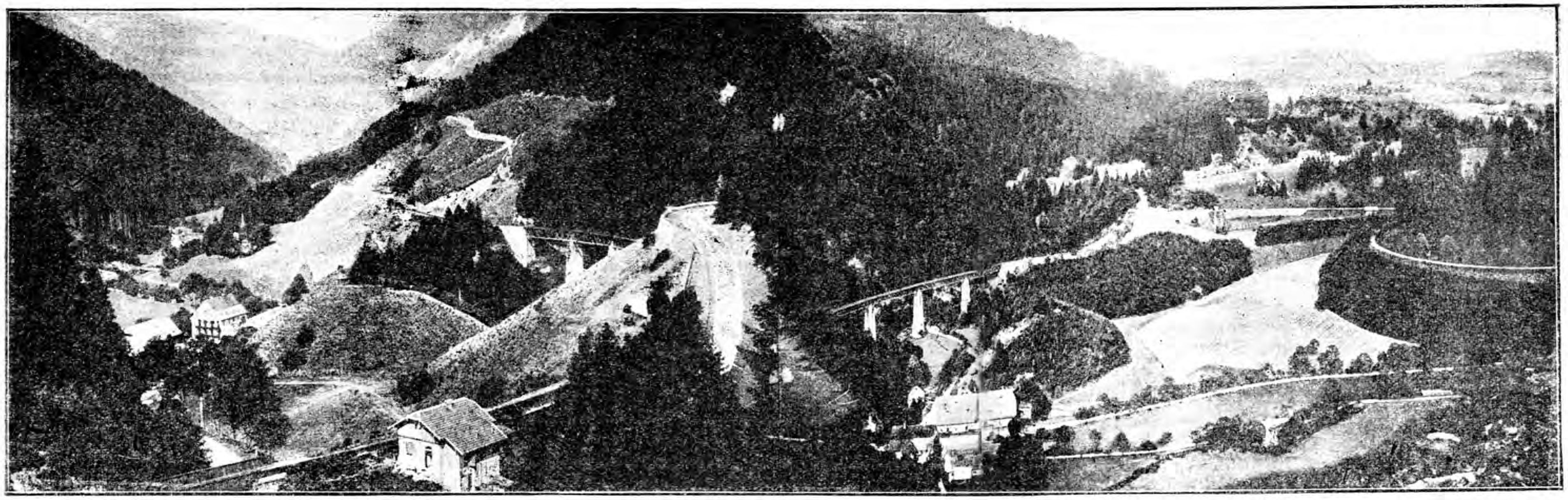

Al kleiner wordt het alles ; de huizen worden doosjes, de wegen lintjes, meren plasjes.........

dijen en geeft, waar zilverden en populier niet meer over den rand heen zien willen, nog Alpenklokjes en Alpen-kruid een welkomen grond, de edelkastanje laat zij naast heerlijke notenboomen weelderig wassen en tooit met **Alpenvrouwenmantel** en **Alpenberenkruid** den met taai gras begroeiden schedel, waarheen de mensch eerst laat omhoog drong.

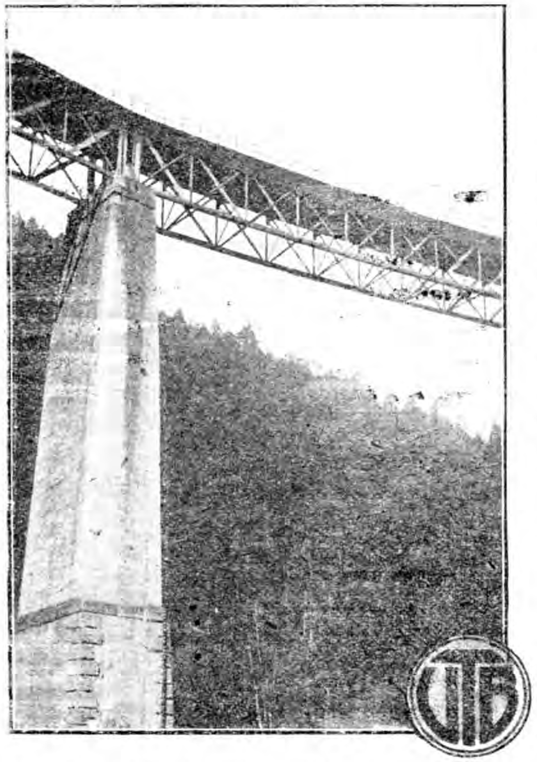

...langs torenhooge overbruggingen...

Na ongeveer vijf kwartier rijdens door tooverachtig boschgewemel, langs teerzoet bronnengefluister, in heiligen vrede, vervuld van zachtstemmende geuren, ontsnapt ons haast een zucht van verlichting, gelijk den eenzamen oceaanvaarder : « land in zicht ! » En inderdaad in de verte boven ons ontwaren we een huis, dat al dichterbij komend imposanter wordt. Nog een laatste krachtsinspanning van den moeizaam omhoog strevenden motor en puffend en steunend staat de wagen stil : het doel is bereikt, wij worden welkom geheeten in «Feldbergerhof», een prachtig en vormen-schoon hotel, keurig in uiterlijk vertoon en innerlijk voorkomen, kraak-zindelijk en uiterst welbehaaglijk. Ofschoon uit verschillende vleugels en aanbouwen bestaande, steeds zich uitbreidende, is het hotel van binnen toch één geheel en aansluitend.

« Feldbergerhof » heeft zich, klein aangevangen, het toenemende vreemdelingenverkeer en zijn eischen aangepast en zich van stap tot stap tot een groot, konfortabel, met alle inrichtingen van den modernen tijd voorzien gasthuis ontwikkelt. Men voelt zich daar « thuis » in elk opzicht, hetwelk ook wel de voortreffelijke verzorging bewerkt.

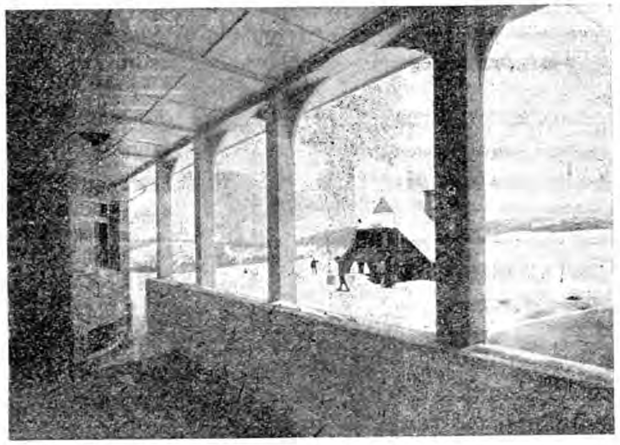

Uitzicht van op een terras van het hotel

Het eerste stuk werd in 1863 gebouwd, toen was het nauwelijks meer dan een bescheiden hut.

In 1885 vergroot, werd het in 1894 opnieuw door een prachtigen, massieven vleugel uitgebreid. Een nieuwe, het geheele complex in de schaduw stellende vergrooting, bracht het jaar 1905 tot stand. Een nieuwe uitbreiding werd in 1910 noodzakelijk, zoodat nu behalve het talrijke personeel, dat noodzakelijkerwijze in het huis zelf verblijven moet, ong. 400 gasten in 300 kamers geherbergd kunnen worden.

Voor alle dingen werd er steeds voor gezorgd, dat zoowel de werking als ook het landelijk karakter niet gestoord werd. Het uiterlijke heeft daarom de Scharzwalderbouwtrant behouden met haar hooge geveldaken en uitspringende balkons. Ook inwendig is met groote zorg gewerkt en overal ondergaat men een geweldadigen invloed

De eetzaal biedt plaats voor 250 personen en geeft met haar talrijke, spierwit-gedekte tafeltjes, waarop de fleurige bloemenversieringen, en haar rijke plantenweelde een voornamen indruk.

Lange terrassen, overdekt en open, een ruime hooge hal met deftig notenhouten wandbekleeding en door kunstenaarshand vervaardigde meubeleering, waar zwaar-lederen clubstoelen zich paren met de fijn-besneden « tabourets » en die een paar honderd personen een behaaglijk **dolce far niente** weet te bezorgen, een leeszaal, damessalon, billardzaal, een groote restaurantzaal voor hen, die om welke reden dan ook, niet tijdig aanwezig konden zijn bij de vastgestelde maaltijden, of die 's avonds wat langer willen blijven plakken, een donkere kamer, eigen volledig postkantoor, draadlooze installatie en zooveel andere dingen meer, maken het hotel tot een middenpunt, waar gemoedelijkheid, gemak en elegantie zijn vereenigd. Ook de logeerkamers dragen een uiterst prettig karakter waar men gaarne vertoeft. (*)

Waarom ik dat alles vermeld ? Omdat meer dan ergens elders, hier, op 1500 meter hoogte, ver van de « bewoonde wereld », het tehuis een groote rol speelt.

Slaapkamer in « Feldbergerhof ».

Doch voor heden hebben we nu genoeg gereisd en zoeken wij onze eigen vertrekken op, 1500 meter hooger dan gisteren.

de D.

(Wordt vervolgd)

(*) Het hotel heeft zijn eigen electrische kracht-installatie, stoomwasscherij, bakkerij, slagerij, boerderij, koelinrichting, waterverzorging, ijsfabrikatie, centrale verwarming, enz. De verre afstand van de « benedenwereld » maakte dat alles noodzakelijk. Ook een eigen fraaie kapel zorgt voor de godsdienstige behoeften der gasten waar beurtelings een Kath. en een Protest. geestelijke spreken.

BONDSLEVEN

Toeristenavond te Mechelen

Een aardig groepje V.T.B.-ers tegen 5 u. aan 't station. Op wandel door de stad onder de uitstekende leiding van den heer Karel Peeters, ondervoorzitter. We loopen binnen in Hanswijckkerk, Kruidtuin, St. Pieterskerk en staan in bewondering voor de meesterwerken van Faid'herbe, Verhaegen, Boeckstuyns, Van der Veken e. a. Om 6.30 u. sloten zich andere V. T. B.-ers bij de groep aan en bestegen we den St. Romboutstoren.

't Was een beiaardavond — onvermijdelijk moesten we dus 't klokkenspel een bezoek brengen ; dit werd dan ook gedaan tot groote voldoening onzer leden. Niet enkel de zware basklokken, de rammel, de kabien van den klokkenist met klavier, de Hemony-klokjes vroegen de aandacht, ook het heerlijke panorama over het oude Mechelen en het schilderachtige landschap was verrukkelijk.

Dan volgde 't torenconcert : beiaardspel, hoorngeschal en zang ; daarna verlichting van den toren. Kortom een prachtige avond: leerrijk en aangenaam.

Een hartelijk woord van dank aan de Heeren K. Peeters en G. Nees, hulpbeiaardier, die heel bereidwillig voor de V. T. B.-ers 't klokkenspel bespeelde en verklaringen verstrekte. L. D. B.

«»

De afdeeling Genck van den Vlaamschen Toeristenbond te Valkenburg.

Een allerheerlijkst zomerweertje begunstigde ons fietsuitstapje naar 't mooie Valkenburg.

Even vóór den middag komen wij aan ; dan ook eerst gezorgd voor inwendige versterking.

Met een wandeling naar Geboschke en den Wilhelmina-uitzichttoren, vanwaar wij, ons op 205 m. hoogte boven A. P. bevindend, de 3 Gencker koolmijnen met gewapend oog duidelijk konden onderscheiden, werd de zoo gezellige namiddag ingezet : langs kronkelende paadjes die ons soms gansch in 't struikgewas, dat er weelderig en grillig groeit, verborgen, daalden wij weer af naar Valkenburg, naar hartelust genietend van de heerlijke panoramas die zich aan ons bewonderend oog vertoonden.

Na een zeer belangwekkend bezoek aan de Katakomben, een getrouwe nabootsing van de onderaardsche begraafplaatsen voor de eerste christenen en martelaren te Rome, werd het tijd om goede plaatsen uit te zoeken voor 't druk bezochte en een bezoek overwaard Openluchttheater, waar dagelijks eerste-rang-artisten eerste-rang dramas of blijspelen vertolken in 't romantisch kader van omringende rotsen en wildernis.

Bij 't eindigen van 't opgevoerd blijspel liep ook voor ons deze blijde dag te Valkenburg ten einde. Wij waren allen ten zeerste voldaan over wat wij te zien en te hooren hadden gekregen, tevreden ook over 't gul onthaal van onze stambroeders, die zich beijverden om ons overal goede plaatsen te verschaffen, en die ons de hoogst toegestane verminderingen toekenden op alle toegangsprijzen, dank aan de goede faam, die er de V. T. B. schijnt te genieten. Wij namen allen 't voornemen toekomende jaar, als de koers ons gunstiger moge worden terug te keeren en er vrienden en magen toe te bewegen mee te gaan.

Voor allen ook is thans wezen, doel en nut van den V. T. B. klaar geworden, wij! de toegestane verminderingen op deze uitstap al hooger beliepen dan de jaarlijksche bijdrage, waarvoor wij dan nog een flink en rijk geillustreerd veertiendaagsch orgaan ontvangen. Een goede propaganda-uitstap voor den V. T. B. is 't inderdaad geweest, en een genotvolle dag voor die meegingen ook ! Een lid V. T. B.

VERKEERSWEGEN

«»

Mortsel (Oude God). — Spoorwegovergan afgeschaft.

Eindelijk is de nieuwe spoorweglijn volledig opgehoogd en rijden de treinen nu op de nieuwe sporen. Daardoor wordt thans de vervelende spoorwegovergang te Luythagen, welke zóó hinderlijk was voor de voertuigen afgeschaft.

We hopen dat de trammaatschappij spoedig haar belofte zal vervullen, met lijn nr 7

Groot **Wijnen en Likeuren** Halfgroot

CONSTANT VERELST, Oostenstraat 27, ANTWERPEN. Telef. 7328
Eenige Eigenaar van den „CHERRY CARMEN"

Practische Automobielschool

Bestuurder
Ing. VAN LOY
Inschrijvingen alle dagen. Volledig aanschouwelijk onderwijs. Rij oefeningen gansch den dag.
Prins Albertlei. 1 (Hoek Warande en Berchem Steenweg)

Kunstwerkhuizen

ANTWERPEN
MEUBELEERING en VERSIERING
DER WONING
Onder de leiding van
— — J. EN A. PEETERS — —
ARCHITEKT - BEELDHOUWER
17, LANGE KOEPOORTSTRAAT, 17
— ANTWERPEN —
ALGEMEENE BINNENHUIS INRICHTING
Uitvoering van
WONING-, BUREEL-, BIBLIOTHEEK- & LANDHUIS INRICHTINGEN
Volgens eigen en gegeven ontwerpen.

Vlamingen, bezoekt uwe Vlaamsche huizen
te Antwerpen
Het Algemeen Vlaamsch huis

El-Bardo

:: Sint-Jacobsmarkt, 87 ::
EN DE

Tea Room Malpertus

Sint-Jacobsmarkt. 93-95
nabij den Nederlandschen Schouwburg
Goede bediening tegen matige prijzen.

HANDEL IN

Bouwstoffen en Kolen

Bijzonderheid van Cimentpannen en Draineerbuizen
Verkoop van Inlandsche en vreemde Kolen
J. CALLENS-CATTELOIN
Bureel GROOTE MARKT Nr 1
Magazijn S aceghemst., langs de vaart, KORTRIJK
Spreekdraad nr 382. — Postcheckrekening 62251

Aan de heeren Schippers en Scheepseigenaars

De ondergeteekende Th. Van Der Auwera, scheepsbouwmeester en eenige eigenaar der groote scheepswerf met drooge dok te Rumpst, beveelt zich bijzonder aan voor het herstellen van alle slag van binnenschepen alsook voor het maken van nieuwe schepen.

Deze scheepswerf is bijzonder bekend voor zijn goed en welverzorgd werk tegen prijzen zoo voordeelig mogelijk, dus al wie zijn belang behartigt, laat zijne schepen bouwen en herstellen op voornoemde scheepswerf, waar alle reparatien aangenomen worden op verzoek van den klient zelf ;

Alle verzekeringen en hypotheken op schepen worden er ook gedaan op de voortreffelijkste wijze, en tegen de voordeeligste condities.

Gelief dus niet te vergissen en goed op het adres te letten.

Theophiel Van der Auwera-Van den Bosch
Molenveld, 19-20 RUMPST. *Telefoon BOOM nr 38.*

Alle Muziekinstrumenten en Onderdeelen kunt gij zeer billijk bekomen bij
Edw. DE NEEF, St. Jacobsmarkt 89, **Antwerpen,** naast de Elbardo.

DE KLEINE GIDS VOOR DEN BIBLIOTHEKARIS, door Aimé Decort. Prijs slechts 3,75 Uitgave van „Libertas", Brussel-Zuid

Toeristen !

In uw serie « Steden en Landschappen » verschijnt een nieuw deel :

MECHELEN

de stad van de oude kunst en den klingelenden beiaard !

door In. Dr. STAN LEURS
met de medewerking van Prosper Verheyden.

De geschiedenis van deze oude kultuurstad, zetel van het huis van Burgondië een der middenpunten van de Renaissance. Haar beeldhouwbouw- en schilderkunst, haar oud en haar modern leven, met een plattegrond voor de bezoekers en veertig wondermooie afbeeldingen (autotypies). — Prachtige uitvoering.

Voor leden van den V.T.B. slechts **fr. 6.50**

Ondergeteekende, lid Nr V.T.B. verzoekt toezending van

1 ex. Leurs. - Steden en Landschappen

Mechelen

Het bedrag zijnde fr. 6.50 gaat hierbij.

Naam : Woonplaats en straat :

door te trekken tot aan het gemeentehuis, waarbij het publiek heel wat zal gediend zijn.

GEMENGD

Brusseghem.

Ste. Anna Kapel. — Deze kapel werd in 1637 gebouwd. Koning Willem schonk ze aan de Kerkfabriek van Molhem om afgebroken te worden. Ze werd in 1830 hersteld door de zorgen van graaf de Beauffort. Alle Zaterdagen en gedurende het Oktaaf der geboorte van de H. Maagd werd in de Kapel de H. Mis opgedragen. Jaren lang is ze nu bouwvallig. Een liefhebber van oudheden heeft de Kapel op zijne kosten laten herstellen en de bevoegde commissie heeft ze in de 3de klas der gebouwen, den eeredienst gewijd, gerangschikt.

Leger en natuurschoon

Het natuurschoon van Vlaamsch-Brabant, is jammerlijk weinig bekend en gewaardeerd. Thans moeten wij enkele gevallen van vandalisme aanhalen, gepleegd door de bezettende troepen van het onlangs gevestigde garnizoen in het aloude-schilderachtige Tervuren.

De lieve natuurplekjes, zoo veelvuldig, en zoo begeerd door al wie gevoel heeft voor de schoone natuur : schilders, kunstenaars, natuurliefhebbers, enz., worden er stelselmatig vernield door het leger. Inzonderheid de aloude kapel, beneden de holle Wolvestraat, werd door de troepen heelemaal verwoest of vernield. Slechts de voorgevel staat nog recht, doch is fel bedreigd. Er naast is een diepe doorgang gemaakt in den hoogen, schilderachtigen berm, en hooger-op is de holle straat, waarboven de boomen hoepelen, half bedorven. Menig schilder maalde ze op doek en thans, eilaas ! is ze niet meer. Hooger nog, stond destijds een zoo lief kapelletje, doch ook dit is verdwenen, vernield, altijd maar door het bekende « uit noodzakelijkheid ».

Die vernielingszucht gaat maar steeds verder en verder. Vóór het kasteel « De Stolberg-de-Robiano », ligt een lief schilderachtig vijvertje, omgeven door lisch en andere lieflijke planten en boomen, waartusschen in, enkele treurwilgen. Met het oog op militaire oefeningen heeft het « militarisme » er niets beters op gevonden, dan heel dit schilderachtig hoekje te verwoesten, met er alles weg te kappen en te vernielen.

Vroeger kon men er dagelijks tientallen van schilders zien zitten, die dat schoone op doek brachten. In één woord, de verwoesting aldaar aangericht is echt wraakroepend ! En de vernielingswoede gaat maar steeds voort.

Dit zijn enkele gevallen die we met weemoed aanschouwen, doch wie weet, hoe veel meer er nog elders begaan werd of op het punt staat bedreven te worden. Die vernielingen dienen ten strengste aan de kaak gesteld te worden en een strenge bewaking dient gehouden, door al wie de zaak aanbelangt. Wellicht klinkt onze stem door tot natuurliefhebbers, die op hun beurt het hunne kunnen bijdragen om dit vandalisme te keer te gaan.

De Vereeniging tot behoud van natuur- en stedeschoon zij er ook op gewezen.

Naar « De Tijd »

Het Toeristenverkeer in ons Land.

Van verschillende zijden zijn stemmen opgegaan om protest aan te teekenen tegen den toevloed van toeristen, die op dit oogenblik ons land afreizen. Deze klachten hebben hun weerklank gevonden in de pers, waarin terzelfdertijd artikels voor en tegen verschenen.

Zonder vooringenomenheid dient nochtans erkend te worden, dat het ten onrechte is dat men tegen dezen zoogezegden nieuwen inval opkomt. De aanwezigheid van vreemdelingen is belangwekkend in de eerste plaats, omdat de toerist zich doorgaans kan rekenschap geven van de hoedanigheid onzer werklieden, de werkkracht onzer voortbrengers, de uitrusting onzer havens en de ontwikkeling onzer verkeersmiddelen.

Voorts doet het verblijf der toeristen alleen onze hotelnijverheid leven en mede al de bedrijven die er bij betrokken zijn. Bovendien vormen de verplaatsingen der vreemdelingen door het land, met de taksen die zij moeten betalen, een buitenkansje voor de Staatskas.

Wanneer men denkt aan Zwitserland dat klaagt over zijne verlaten hotels ; aan Frankrijk dat millioenen uitgeeft om den toevloed van toeristen naar daar te kanaliseeren ; aan zekere natiën wier wisselkoers nog erger te lijden had dan de onze en die nochtans niet aarzelen buitengewone credieten uit te geven om hunne schilderachtige oorden en merkwaardigheden kenbaar te maken en naar waarde te doen schatten, dan dient wel erkend dat men ongelijk

heeft het toeristenverkeer ten onzent zonder meer te veroordeelen.

Bagagediefstal

In de N. Rotterd. Courant schrijft iemand: Reeds meermalen is hiertegen gewaarschuwd met gevolg dat ik zooveel mogelijk mijne bagage zelf draag.

Zondagavond gaf ik noodgedwongen mijn 8 stuks koffers aan een besteller. Toen de trein afreed werden er nog snel 7 stuks in mijn wagen geworpen, terwijl ik mijn Träger rustig bij mijn achtste zag staan praten toen ik voorbijreed.

Een treinsmid die het geval zag, gaf ik te Oldenzaal een flinke fooi tegen belofte dat hij zorgen zou mijn koffer binnen het uur naar Rotterdam te zenden.

Vanhuis uit zond ik een uitvoerig telegram, met betaald antwoord, aan chef station Bentheim. Later seinde ik nogmaals dringend om antwoord maar alles bleef zonder uitwerking.

Ik kan dus thans mijn koffer als verloren beschouwen zonder dat autoriteiten zich zelfs de kleine beleefdheid veroorloven van op een R. P.-telegram te antwoorden.

Mijn geval diene ter leering.

REIZIGER.

Het Kasteel van Gaesbeek.

Het prachtig Kasteel van Gaesbeek zal binnen kort door het publiek bezocht kunnen worden.

Het Staatsblad van 6 September jl meldt dat het park, het kasteel en de verzamelingen — uitgenomen de boekerij en de huiskamers van de geefster en van den konservator — toegankelijk zullen zijn op de dagen en uren, die door het huishoudelijk reglement nog moeten bepaald worden.

Het domein van Gaesbeek omvat :

1e. Het kasteel en zijne kunstverzamelingen (meubelen, schilderijen, tapijten, kunstvoorwerpen, archief)

2e. Het park, de bosschen, landerijen en vijvers, alsmede drie huizen.

Voor den toegang van het domein zal een inkomgeld betaald worden.

Wordt er gedacht aan een behoorlijke verbinding met de stad Brussel ?

Uit Tours wordt bericht, dat er van het uitgestrekte bosch van Chinon Zondag 500 hectaren van de 5000, die het bosch groot is, verbrand zijn. De troepen uit Tours zijn voor het blusschingswerk te hulp geroepen moeten worden.

De Residenzgalerie te Salzburg,

die in een schilderijen-museum is herschapen, is als zoodanig geopend.

Er hangen ongeveer honderd schilderijen, de meeste uit de middeleeuwen. Vele daarvan zijn afkomstig uit het Kunsthistorisch Staatsmuseum te Weenen en uit de collecties van de Akademie der bildenden Künste aldaar. Het zijn voornamelijk werken uit de Duitsche, de Italiaansche en de Vlaamsche school. De galerij heeft een eigen curatorium.

Het State Highway Department in Ohio heeft den strijd aangebonden tegen de reclameborden en opschriften langs de wegen. Onlangs zijn in een district negen wagenvrachten reclameborden langs de hoofdwegen verwijderd.

Het officieele bezwaar tegen deze reclames is, dat zij de aandacht van de verkeersteekens afleiden en de automobilisten en motorijders in verwarring brengen. Haar verwijdering om deze reden wordt mogelijk gemaakt door een staatswet. Voortaan mogen geen andere dan verkeersteekens geplaatst worden binnen een grens van 60 voet buiten de wegen. Binnen deze grens mogen alleen borden worden geplaatst door het tate Highway Department.

WERFT

ALLEN VOOR VOOR ALLEN

LEDEN

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk

Op 23 September : BOOTTOCHT van ANTWERPEN naar TEMSCHE, BORNHEM en DENDERMONDE. Vertrek uit Antwerpen om 7 1/2 u. 's morgens, aan de vlotbrug bij 't Steen (Suikerrui). Terug te Antwerpen rond 8 1/2 u. 's avonds. Onderweg : toelichting over bezienswaardigheden. Buffet en muziek aan boord. Deelnemingsprijs : voor de leden : fr. 10.

Op 30 September : UITSTAP naar TURNHOUT. Vertrek uit Antwerpen te 8.09 u. Inrichting te Turnhout van een werking tot bevordering van het vreemdelingenverkeer in de Kempen. 's Namiddags : Uitstap naar Esbeek (Nederland). Bezoek aan de inrichtingen van de « Heidemaatschappij ». Terug van uit Turnhout, om 21.28 u.

DE UITSTAP NAAR TIEGHEM werd wegens onvoorziene omstandigheden uitgesteld.

ANTWERPEN.

BOOTTOCHT naar DENDERMONDE : Zie hierboven.

BRUSSEL.

Zondag 16 September : WANDELTOCHT naar LINKEBEEK, langs Ukkel-Calevoet, terugkeer langs 't Zoniënbosch. Bijeenkomst om 10 u. aan de Statie van Ukkel-Calevoet (eindpunt van tram nr 9) of om 9 1/2 u. stipt vóór de Zuidstatie (bij slecht weder wordt de uitstap uitgesteld tot 30 September).

ZELE

Op 16 September richt de V.T.B. groep van Zele een PROPAGANDA-VERGADERING in naar « De Donck », bij den heer Sluyters (3 uur). Aan de dagorde : 1. Inleiding door den heer R. Geerinckx, voorzitter ; 2. Geschiedkundige voordracht over « Berlaere-Donck », door den heer Remi Arens.

MORTSEL-OUDE GOD

14 Oktober aanstaande vindt in deze plaats een PROPAGANDA-BIJZONDERHEID plaats. De V.T.B. groep van Oude-God noodigt alle belangstellenden en V.T.B-ers van het omliggende uit hierbij aanwezig te zijn. Des morgens om 11 u. wandeling door de gemeente en bezoek aan het oude slot Cantecroy. 's Namiddags algemeene vergadering, Overhandiging van een vaandel, geschonken door een edelmoedig lid. Gezellig theepartijtje. 's Avonds om 7 ure feestavond met voordracht over Brugge door den heer Edw. Leonard.
Lokaal : Vera-Paz, aan het station van Oude-God.

GEERAARDSBERGEN

FIETSTOCHT NAAR VLOESBERGEN op **Maandag 17 September.** Met het doel over te gaan tot het stichten van een Zuid-Vlaamsche fietsersclub, richten de Geeraardsbergsche V.T.B-ers een fietstocht in naar Vloesbergen (Flobecq) met pic-nic in het bosch.
Alle Vlaamschgezinden uit de streek worden vriendelijk er toe uitgenoodigd.
De fietsers van Ninove en omstreken worden verwacht om 9 ure in 't Hotel Moderne, hoek Lessensche- en Groote straat.
Die van Sottegem en omliggende, te Nederbrakel, kruispunt der steenwegen naar Oudenaarde en Ronse, om 10 ure.
Afstand Geeraardsbergen-Vloesbergen : 1 uur per fiets.
Terugtocht om 6 ure. Vertrek aan « La Houppe ».
Mondvoorraad mee te nemen.
(Briefwisseling sturen aan P. K. Flamee, Groote straat, Geeraardsbergen).

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND.

6815 Mees Jozef, Kleine Kouterweg, Hingene
6816 De Grande Leo, Statiestr., 87 Niel
6817 Mev. De Grande, Statiestr., 87 Niel
6818 Famelaer M, Onderwijsstr., 28, Anderlecht
6819 D'hondt Jan, Bediende, Rooigemlaan, 457, Gent
6820 Collumbier Emiel, Tuinbouwkundige, Waaistr., 8, Gent
6821 Lapicki Isidoor, Bediende, Lamonièrestr., 101, Antwerpen
6822 Mej. Van Elst, Markgravelei, 154, Antwerp.
6823 Cornelissen Theo, Lange Loobroesr., 45, Antwerpen
6824 Demeester Jan, Verzoeningstr., 14, Anderlecht
6825 Saenen Bernard, Ernest Solvaystr., 29, Elsene
6826 De Vos Eugeen, St. Jozefstr., 98, St. Lambertus-Woluwe
6827 Mej. De Wancker Martha, Helmetschestweg., 381, Helmet (Schaarbeek)
6828 Mej. De Wancker Ph., Helmetschestweg, 381, Helmet (Schaarbeek)
6829 D'Hollander Hekt., Plaats, Erwetegem
6830 Van Praet H., Nielschestr., 258, Boom
6831 Van Hove Adolf, Vrijheidstr., 66, Antwerp.
6832 Mej. Van Hove Maria, Vrijheidstr., 66 Antwerpen
6833 Van Hove André, Vrijheidstr., 66, Antwerp.
6834 De Cock Frans, Bediende, Rossevaelstr., 8, Lebbeke
6835 Otte Arth., Ondernemer, Elene
6836 Van Crombrugge E., Schoolhoofd, St. Maria-Lierde
6837 Mev. Leonard-Dirickx F., Sterrenborgstr., 6, Borgerhout
6838 Debels Marcel, Doornijkschewijk, 13, Kortrijk
6839 Spyers M., Brederodestr., 84, Antwerpen
6840 Knops J. B., Bediende, Arsenalstr., Vilvoorde
6841 Meeus Lodewijk, Drukker, Groote Markt, 16, Vilvoorde
6842 De Vogelaere D., Kluitingstr., Houthem (Vilvoorde)
6843 Buggenhout Jozef, Hoofdonderwijzer, Steenokkerzeel
6844 Van Gossum H., Merchtemschestweg, 57 St. Jans-Molenbeek
6845 Janssens Hendrik, Best. Verzekering Mij, Brusselschepoortstr., 16, Mechelen
6846 Holemans Oskar, Boekhouder, Korte Ridderstr., 32, Mechelen
6847 Christiaens Eduard, Diestschestweg, Beeringen
6848 Mev. Thomas, St. Willebrordusstr., 80, Antwerpen
6849 Paelinckx H., Bredabaan, 331, Brasschaat
6850 Mev. Paelinckx H., Bredab., 331, Brasschaat
6851 Mej. Feyaerts Leontina, Onderwijzeres, Tremeloo
6852 Messens Pieter, Pijpelingenstr., 26 Boschvoorde
6853 Verhoeven-Goris A., L. Van Frackenlaan, 25, Steenokkerzeel
6854 Cleempoel Oscar, IJzerenwegstr., Hamme
6855 Van Buynder Gerard, Onderwijzer, Tielrode
6856 Van de Velde René, Onderwijzer, Hamme
6857 Vereecken Catharina, Beersmanstr., 3, Antwerpen
6858 De Moor Armand, Postklerk, Hertstr., 20, Gent
6859 Peeters Ch., Boekhandel, Zout-Leeuw
6860 Mej. Van der Look Paula, Graatakker, Turnhout
6861 Mej. Van der Look Maria, Graatakker, Turnhout
6862 Mej. Van der Look Lucia, Graatakker, Turnhout
6863 Festraets Lode, Handelaar, Van Schoorstr., 32, Schaarbeek
6864 Mev. Festraets, Van Schoorstr., 32, Schaarbeek
6865 Festraets Ad., Van Schoorstr., 32, Schaarb.
6866 Van de Vorde, Kte Koepoortstr., 2, Antwerpen
6867 Van de Vorde Jaak, Schoenstr., 61, Borgerhout
6868 Clauwaert Alfons, Lange Kongostr., 14 Antwerpen
6869 Mev. Dom Maria, Lange Kongostr., 14, Antwerpen
6870 Ros Frans, Mechelschestr., 12, Lier
6871 Klockaerts Lod., Groote Markt, 45, Lier
6872 De Winter, Kunstschilder, Groote Bril, 51, Lier
6873 Mev. Beckers-Daniels, Fonteinstr., 101, Leuven
6874 Severijns Jan, Hotel St. Jan, Statieplaats, Leuven
6875 Mej. Pinte Margriet, Regentes, de Bayostr., 6, Leuven
6876 Mej. Lauwers Emilienne, Mannenstr., 26, Leuven
6877 Boon Fons, Diestschestweg, 95, Blauwput-L.
6878 Corbeels Jef, Kortrijkstr., 83, Blauwput-L.
6879 Mej. De Smet Hilda, Regentes, bij de Damen van St. André, Doornik
6880 Herman Armeé, Haarkapper, Vital de Costerstr., 5, Leuven
6881 Mej. Armeé Anna, Vital de Costerstr., 5, Leuven
6882 Schol Herman, Parkstr., 165, Leuven
6883 Reygel Hendrik, Minderbroederstr., 7, Leuven
6884 Mej. Vanlangendonck Cecil, Diestschestweg, Blauwput--Leuven
6885 Van Nieuwenburg, Diestschestweg, Blauwput-Leuven
6887 Van der Biest Joris, Borstelstr., 40, Blauwput-Leuven
6889 Kumps Leop., Tervuerenschestr., 50, Leuven
6890 Vertessen Florim., Leopoldvest, 2, Thienen
6891 Aerssen Antoon, Statiestr., 25, Herent
6892 Clauwaert Hendrik, Brusselschepoort, 7, Leuven
6893 Mev. Clauwaert H., Brusselschepoort, 7, Leuven

6894 Elsen Alfons, Brusselschepoort, 306, Leuven
6895 Alens Pietr, Gemeenteplaats, 4, Haecht
6896 Gepts Jozef, Herenthout
6897 Walgaerens Aug., St. Antoniusstr., 6, Leuven
6897 Breesch Jozef, Bankstr., 30, Leuven
6899 Segers Constant, Bogaerdenstr, 56, Leuven
6900 Durinckx Filip, Rapengang, Parkstr., Leuven
6901 Rijpens Frans, Tweelingstr., 64, Antwerpen
6902 Van de Venne P., Vlagstr., 70, Antwerpen
6903 Mev. Van de Venne-Van den Bergh, Vlagstr., 70, Antwerpen
6904 Degryse, Brederodestr., 64, Antwerpen
6905 Giets Leon, Beeldhouwersstr., 26, Antwerpen
6906 Mev. Brienen, Brusselschestweg, 258, Gentbrugge
6907 E. H. De Paepe Joz., Begijnendreef, 16, Gent
6908 Van Hecke Arth., Postbediende, Slijpstr., 44, Gent
6909 Dr N. Verstraete, Geneesheer, Twee Bruggen str., 5, Gent
6910 Aerts Jan, Hundelgemschestweg, 439, Ledeberg
6911 Mev. Aerts J., Hundelgemschestweg, 439, Ledeberg
6912 De Budt Karel, Zonder Naamstr., 27, Gent
6913 Mej. De Wispelaere R., Onderwijzeres, Schaliestr., 16, Gent
6914 Mej.. Hemelaers Bl., Schoolstr., 61, St. Amandsberg
6915 Mev. Ysebaert, Vredestr., 13, Gent
6916 Mej. Ysebaert Al., Vredestr., 13, Gent
6917 Ysebaert Maur., Vredestr., 13, Gent
6918 Meseure, Meester-Schilder, Gratiekapelstr., 18,Antwerpen
6919 Mej. Van Nieuwenhuise, Beirvelde
6920 Wallaert Emiel, Handelaar, Dorp, 33, Maria-Aalter
6921 Lannoy Ernest, Landbouwer, Kerkstr., 33, Maria-Aalter
6922 Verhoustraete Ernest, Timmerman, Loosstr., 64, Maria-Aalter
6923 De Tollenaere Frans, Hospitaalstr., Ronse
6924 Vastezoeger Oscar, Dworp
6925 Dohmen Willem, Bediende, Leopoldslei, 3, St. Mariaburg
6926 Kempenaars, Schoolopziener, Brée (Limb.)
6927 Wwe Truyens-La Barre, Kleine Hut, Waterlooschestweg, 1601, Ukkel
6928 Gooris L., Ongenastr., (Carré Van Cutsem), 10. St. Pieters-Jette
6929 Gabriël Gustaaf, gemeenteraadslid Rooigemlaan, 443, Gent
6930 Gabriël Adolf, Rooigemlaan, 443, Gent
6931 Gabriël Prosper, Rooigemlaan, 443, Gent
6932 Mej. Lefevre Ang., Smisstr., 19, Gent
6933 Van Geluwe Adolf, Coupure, 91, Posttoeziender, Gent
6934 Van Caeynest-Van Overberghe, Rozestr., Moorseele
6935 Jaecques Willem, Hoogstudent, Van Hulthemstr., 20, Gent
6936 Dr. Soubry R., Overleie, Kortrijk
6937 De Beuckelaere Louis, Cirkusstr., 24, Brussel
6938 Mej. Libbrecht, Opzienster, St. Annastr., 4, Leuven
6939 Mej. Goetschalckx, Opzienster, Boerinnenbond, Leuven
6940 Bossier Herman, Zuidzandstr., 12, Brugge
6941 Mej. Godeynne Yvonne, Raamstr., 61, Brugge
6942 Deblaere W., St. Jansplaats, 12, Brugge
6943 Derammelaere Oktaaf, Groote Markt, 17, Thielt
6944 Maes Jerome, Photograaf, Kromwalstr., 8, Tielt
6945 Vermeersch Oskar, Handelaar, Nieuwstr., 9, Tielt
6946 De Kée Odiel, Tieltschestweg, 1, Onderw., Pittem
6947 Dedeurwaerder Kamiel, Reiziger, St. Michielstr., Tielt
6948 Van Overbeke Edgard, Onderw., Hoogstr., Tielt
6949 Dekeyser Kamiel, Reiziger, Brugstr., Tielt
6950 Van Thielen, Werbroeckstr., 39, Antwerpen
6951 Gyselinck Edmond, Veurne
6952 Van Weesemael Mathilde, Lange Kazernestr., 9, Gent
6953 De Bruycker, Gesticht Kneip, Sleidinge
6954 Stevens Karel, Hoefijzerstr., 17, Ledeberg
6955 Van Wesemael Ad., Normalist, Heirnislaan, 27, Gent
6956 Mej Weyn Celine, IJzerstr., Melsele
6957 Mev. Nijs-Van Zaelen, Albertlaan, 39, St. Lambrecht-Woluwe
6959 Van Helmond, Antwerpschestweg, 9, Brussel-Noord
6960 Mej. Sabbe Antoinette, Van den Bogaerdelaan, Isegem
6961 Vermeulen Joseph, Handelaar, Bruggestr., Ingelmunster
6962 Mej. Vermeulen Maria, Bruggestr., Ingelmunster
6963 Mev. Wwe Neyronck V., Bruggestr., Ingelmunster
6965 Mev. Decaigny G.,, Dam, 23, Emelgem
6966 Dery Gaston, Statiebediende, Lichtervelde
6967 Schotte Paul, Notaris, Ingelmunster
6968 Depoorter Paul, Apotheker, Isegem
6969 Mev. Depoorter P., Isegem
6970 Mej. Depoorter Blanche, Groote Markt, Isegem
6971 Deleersnijder Gaspard, Isegemstr., Ingelmunster
6972 Van Overbeke Antoon, Dr., Zegeplats, Isegem
6973 Depoorter Hendrik, Zegeplaats, Isegem
6974 Mev. Depoorter Hendrik, Zegeplaats, Isegem
6975 Mej Verhamme Marg., Marktstr., Isegem
6976 Verhamme Joseph, Marktstr., Isegem
6977 Mej. Defauw Martha, Gentstr., Isegem
6978 Peeters Robert, Turnhoutschebaan, 112, Deurne-Noord
6979 Daelemans Paul, Smisstr., 20, Bouchout
6980 Van Brussel Cyriel, Diepestr., 23, Antwerpen
6981 Mev. Janssens, Minderbroedersrui, 64, Antwerpen
6982 Knops Ad., Volksstr., 27, Antwerpen
6983 Hemelaer Frans, Handelaar, St. Amands-a-Schelde
6984 Van Rooy Jozef, Landbouwer, Dijkstr., Weert-Bornhem
6985 Van Eyck Isidore, Kunstfotogr., Haantjeslei, 119, Antwerpen
6986 E.H. Hellemans, Onderpastoor, Rijnpoortvest, 16, Antwerpen
6987 De Herdt Willy, Statiestr., 11, Lebbeke
6988 Brandt Honoré, Meubelmaker, Laurierstr., Lebbeke
6989 Wesemael Lod., Schilder, Laurierstr., Lebbeke
6990 Bael Jos, Bouwmeestersstr., 13, St Amandsberg-Gent
6991 Philips Leo, Licenciaat in Handelswetenschappen, Ieperstr, 60, Tielt

6992 Besseleers Clement, Sinaai-Waas
6993 Boulonne Hendrik, Bediende, Pieter
6994 Boulonne Ern., Bediende, Pieter Coeckestr., 49, Aalst
6995 Verbruggen Modest, Maalder, Oppuers
6996 De Clercq Fritz, Bakker, St. Amands-Puers
6997 Vloeberghs Lucien, Naamschevest, 170, Leuven
6998 Veresen Constant, Koster, St. Amands, Vliegestr., 23, Antwerpen
6999 Looveren V., Bediende, Loenhout
7000 Op de Beeck Jos., Onderwijzer, Loenhout
7001 Lettens Jozef, Handelaar in Granen, Meysse
7002 Mortelmans Gustaaf, Koperbewerker, Provintiestr., 186, Antwerpen
7003 Mev. Mortelmans G., Provintiestr., 186, Antwerpen
7004 De Groote J., Lindenstr., 47, Gent
7005 Desneux Arthur, Handelaar, Meirelbeke-Gent
7006 Mev. Desneux Arth., Meirelbeke
7007 Hirschman, Provintiestr., 221, Antwerpen
7008 Feijaerts Willem, Kelfs (Herent) Post Wespelaer
7009 Van de Veire Geeraard, Gemeentesecretariaat, Ursel
7010 De Roover Gaston, Statiestr., Eekloo
7011 Verstrynge Willy, Balgerhoeke, Adegem
7012 Hendriks, Bredoredstr., 166, Antwerpen
7013 Mev. Coene-Giets, Villa van Stuyvenberg, Mechelen
7014 Mev Janssens-Coene, Brusselschepoortstr., 16, Mechelen
7015 Mej. Coene Gilberte, Villa van Stuyvenberg, Mechelen
7016 Janssens Hendrik, Brusselschepoortstr., 16, Mechelen
7017 Mellaerts Walter, Onderwijzer, Jachtlei, 64, Brussel
7018 Van Mulders Jozef, Jachtlei, 197, Brussel
7019 Mej. Spilloes, Regentes, St. Jozefstr., 10 Mechelen
7020 Jonckheere Leon, Aann., Beveren-Roeselare
7021 Dr Willem Vik., Markt, 14, St. Truiden
7022 Verhasselt, St. Annakerkstr., 49, Koekelberg
7023 Verhaeghe K., Brusselschestweg., 353, Jezus-Eik, Overyssche
7024 Mev. Dielman, St. Jan Nepomucenusstr., 28, Brussel
7025 Subry, Nationalestr., 146, Antwerpen
Antwerpen
7027 Mev. Van de Perre D., Delescluzestr., 49, Berchem
7028 Mej. Delpire M., Navezstr., 20 Schaarbeek
7029 Koekkoek Jan, O. L. Vrouw Kerkplein, 2, Laken-Brusel
7030 Hellemans Leonce, Molenstr., Kontich
7031 Mej. Hellemans Maria, Molenstr., Kontich
7032 Voorspoels Fr., Van Schoonbekestr., 180, Antwerpen
7033 Mev. Devynck Maur., Staatskommis., Ieper
7034 Mej. Catteloin L., Marionetten, Kortrijk
7035 Vergracht Alf., Onderw., Avelgem
7036 E. H. Verdoodt J., Wayezstr., 15, Anderlecht
7037 Smets Isidoor, Leopoldstr., 86, Mechelen
7038 Calon Charles, Oude Stweg, 13 Antwerpen
7039 Mev. Calon Fr., Oude Stweg, 13, Antwerpen
7040 Willemen, Leysstr., 52, Brussel
7041 Joos W., Onderw., Schoolstr., Kl. Willebroek
7042 Joos Th., Onderw., Schoolstr., Kl. Willebroek
Elsene
7043 De Mets F., Staatsb., Alfr. Gironstr., 4,
7044 Mev. Stevens L., Bierbeek-Korbeek-Loo
7045 Van Waelvelde-Sacré, Koffiehuis « In de Pluim », Overmeire-Donk
7046 Van Dessel Frans, Mechelstr., 35, Lier
7047 Cousy Antoine, Sottegem
7048 Gadeyne G., Raamstr., 61, Brugge
7049 Gadeyne Robert, Raamstr., Brugge
7050 Van der Look Jan, Graatakker, 48, Turnhout
7051 E. H. Janssens J., Pastoor Kerk H. Familie, Turnhout
7052 Daems Cesar, Beeldh., Kte. Gasthuisstr., 79, Turnhout
7053 Van den Brandt Edw., Gasthuisstr., 37, Turnhout
7054 Lauwerijs J., Teeken., Graatakker, 18 Turnh.
7055 Fleerackers A., Hoofdgriffier, Gemeentestr., 1, Turnhout
7056 Van Haeck Alf., Volksvert., Paterstr., Turnh.
705 Gils Jozef, Koekplein, 8, Turnhout
7058 Giroulle P., Bleekerijstr., 25, Borgerhout
7059 Hubbé Arth., Bureeloverste, St. Martens-Latem-bij-Deurle
7060 Mej. Rombaut Hort., Waldamkaai, 1, Gent
7061 De Guchtenaere B., Rustend Onderwijzer, Hoogstr., 114, Gent
7062 Sterkens J., Onderwijzer, Rijkevorsel
7063 Sterkens G., Onderwijzer, Rijkevorsel
7064 Maes Arth., Hoogstr., 197, Puers
7065 Van Ooste Edw., Herentalschestr., 33, Turnhout
7066 Broos J., Predikheerenstr., 10, Leuven
7067 Van Heers E., Statiestr., 173, Berchem
7068 Rigo Hendrik, Groenstr., 11, Heverlee
7069 Freché Jaak, Parkstr., 151, Leuven
7070 Vloeberghs Ant., Hand., Lavorestr., 4, Leuven
7071 Brukkemans H., Geldenakenstr., 329, Park-Heverlee
7072 Henskens H., Geldenakenstr., 329, Park-Heverlee
7073 Morren Fr., Geldenakenstr., 152, Park-Heverlee
7074 Slegers, Brouwerstr., 74, Leuven
7075 Huybens Julien, Diestschestr., 229, Leuven
7076 Scholiers K., Ketsstr., 17, Antwerpen
7077 Mev. Scholiers, Ketstr., 17, Antwerpen
7078 Mev. Volant P., Markt, Eeckeren
7079 Mev. Steurs, Gazstr., 114, Antwerpen
7080 Van Woensee J., Onderw., Dorp, 14, Heyst-op-den-Berg
7081 Bosman Ben., Dorp, Erpe
7082 Govaerts Joz., Kattendijkdok, O. K., 12, Antwerpen
7083 Van Crombrugge Oscar, Tooneelspeler, Meibloemstr., 165, Gent
7084 Bruyneel Florence, Onderwijzeres, Klokstr., 55, Gent
7085 Mej. Tombaye Elv., Cesar Meeustr., Zele
7086 Verbruggen H., Hingene-Eikevliet
7087 Verhaegen Al, Klerk, Wesemael
7088 Mej. Janssens Julia, Lange Pothoekstr., 79, Antwerpen
7089 Mej. Liekens Viktoria, Onderwijzeres, Heyst-op-den-Berg
7090 Kooyman J., Jan Frans Willemstr., 61, Bouchout
7091 De Bruyn Felicien, Terhaegen-Boom
7092 De Bruyn Josephine, Terhaegen-Boom
7093 Mej. D'Hollander, Beukenlaan, 2, Antwerpen
7094 Poppe Karel, Velomaker, St. Bernardschesteenweg, 167, Hoboken
7095 Verhaegen Jan, Dodoenstr., 86, Mechelen

Boekdrukkerij R. BRACKE-VAN GEERT, Baesrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN D' ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 19 **1 Oktober 1923**

Lidkaart 1924

Den leden wordt ter kennis gebracht, dat tusschen 15 Oktober en 15 November a. s. door het postbeheer een KWIJTING-LIDKAART zal aangeboden worden, ten bedrage van fr. 7,50., zijnde het bedrag der bijdrage over het jaar 1924.

De leden, die de kwijting voldoen, worden door het Postbeheer rechtstreeks ingeschreven als abonnent op het orgaan « De Toerist » en door het Postbureel regelmatig bediend.

Tijdens hetzelfde tijdvak zal aan de leden, welke deel uitmaken van eenzelfde huisgezin en het tijdschrift niet ontvangen, een KWIJTING-LIDKAART worden aangeboden van 3,50 fr.

Wij verzoeken de leden hun huisgenooten te verwittigen opdat, bij gebeurlijke afwezigheid, de aangeboden kwijting-lidkaart zou voldaan worden. Het zou veel last en moeilijkheden sparen èn aan het bestuur èn tevens aan het lid, zoo aan dien wensch gevolg werd gegeven.

Om te voorkomen, dat het blad « De Toerist » van 1 Januari en daarna niet achterwege blijve, moet men zorgen dat het lidmaatschap vóór 1 Januari betaald is.

DE BUITENLANDSCHE LEDEN worden verzocht ons hun bijdrage van fr. 12,50 in een check op Antwerpen of per internationaal postmandaat te doen geworden. Dit zou den bond veel kosten sparen.

AANDACHT : Wij verzoeken vooral onze leden de betaling aan den postbesteller niet anders te doen dan wanneer deze gelijktijdig de lidkaart 1924 aanbiedt, die tevens voor het Postbeheer als kwijting dienst doet. Gelieve alle andere aanbiedingen dan de lidkaart als onregelmatig te beschouwen en dus te weigeren.

De post biedt slechts èènmaal de lidkaart ter inning aan.

PRACHTUITGAVE : De leden die over het jaar 1924 de prachtuitgaaf verlangen of zij die er van afzien, worden verzocht daarvan onverwijld aan het secretariaat kennis te geven. De prijs van fr. 5 extra voor de prachtuitgave, zal waarschijnlijk door de hooge papierprijzen niet gehandhaafd kunnen worden.

Door Zuid-Vlaanderen.

II

De hoogteweg van Floesberge langs Ronse naar Tiegem.

Floesberge — dat stilaan Flobecq aan 't worden is doet ons voorloopig nog gelooven dat wij op de grens vertoeven van ons Vlaamsche land. Van hier uit kan men de allerprachtigste voetreis ondernemen naar De Hoppe — men zegt ook al «La Houppe» — want de tocht is wegens het weelderig gewas, de uitstekende weg die altijd aan maar voortdeint, en de volkomen rustigheid alleraangenaamst ! — Omer Wattez die bekend is in de streek en er zijn boek over schreef : « In de Vlaamsche Ardennen » noemt het « de heerlijkste streek van Vlaanderen ! » — Wie wegens herhaald reizen in den vreemde veeleischend is geworden mag nog gerust in De Hoppe komen adem halen en hij zal zich over de gewaande misdeeldheid van zijn vaderland niet hoeven te ergeren ; ten minste als hij gevoel heeft voor natuurschoon. Want valuta-gelegenheidstoeristen geven we in bedenking dat ze in onze « lage landen bij de zee » geen sneeuwtoppen mogen eischen, noch hemelhooge watervallen, noch duizendjarige tempelpuinen, noch pyramiden ! Een land is maar schoon om zijn eigen aard, om de harmonische elementen die zijn landschap uitmaken. Laat Egypte zijn sphinxen en Vlaanderen zijn lieve molentjes ; laat Kabylië z'n Djurdjuraketen en Vlaanderen z'n Noordzeeduinen ; laat het wonderbare Oosten z'n Moskeeën maar Vlaanderen z'n beiaards ! Laat ons loven het zoete land, waar geen vuurbergen zijn noch schroeiwinden, noch aardbevingen, noch gletserafschuivingen, noch sprinkhaanplagen ! Het zachtmoedige Vlaanderen blijve steeds lief en bekoorlijk als een Japansch miniatuur !

Aldus hier ! Wij zijn in De Hoppe en reeds zien we ginds verre het welbekende land waar allerzijds de molentjes welkom wenken ; dezelfde aanlokkelijke silhouetten die we op oud Delftsch aardewerk leerden liefhebben van in onze kindsche jaren ; 't klassieke beeld uit de lage landen bij de zee!

We komen op de groote baan van Nederbrakel naar Ronse ; we kunnen echter tijdig rechtsom naar Marie Louise opgaan om langs daar Ronse te bereiken. Destijds, laat ons beter zeggen, vóór den oorlog werd Ronse graag bezocht om het bosch Joly met zijn kunstmatige grotten en het leerzame museum van de ter plaatse opgedolven oudheden. Maar helaas ! de geschonden natuur laat zich van de verwoestende oorlogswonden slechts traagzaam genezen. En hoewel Ronse zelf wel aardig genoeg blijft om te bezoeken, hetzij wanneer op den dag van den Fiertelstoet de « Zotten van Ronse » hun Uylenspiegelnatuur metterdaad gedenken, hetzij om in de kerk de prachtige Krocht te bewonderen of de levensgroote zwarte duivel te zien die zich door Sint Hermes gedwee als een lammetje laat geleiden, toch bezit de stad nog iets uitermate moois : z'n omgeving. — 's Morgens hoe vroeger hoe beter trekke men langs den weg van Audenaarde linksaf naar den Hootond. Daar ligt dan aan uw voet de stad Ronse. Geen gewoon plat panorama meer zooals men 't van uit elken kerktoren zien kan ; maar een diorama met tusschenschotten van voorgronden, die diepte en omlijsting geven aan het schilderachtige uitzicht. In de wig, tusschen stad en Hootond komt een hoogte zijwaarts in het dal gerold. Bovenaan prijkt helder oplichtend in een wolk van boomkruinen de villa van Mr de l'Arbre, die het landschap hier heet : « mooier nog dan Zwitserland !»

Voortgaande langs den steenweg bereiken wij de Witte Molen. Daar ontrolt zich eensklaps het eindeloos vergezicht, oerwild, donker en zwart omneveld bij onweer ; ofwel een zonniglachende, deinende, kleurige veldentuin bij zomersche dagen. En ofschoon de mensch schier gedurig en vaak uit gewoonte in alle omstandigheden uitroept : « hoe heerlijk ! » hier althans zal het geen leugen zijn ! —

Evenals in het Schwarzwald kan men dwars door Zuid Vlaanderen een hoogtenweg volgen over Scherpenberg, Cesarsberg bij Leuven, de Oude berg bij Geeraardsbergen, Muziekberg en Hootond bij Ronse, en Kluisenberg tot aan den Kemmelberg ! Het is de reikrans der Vlaamsche bergen zich vroolijk verheffend aan de uiterste grens van de lage landen. Dicht bij Quaremont begint de Kluisenberg met zachte helling steeds te klimmen om na een paar uur eensklaps scherp af te vallen bij Ruien. — Men treft links de lange zanddreef ; steeds wordt de grond dorrer, zelfs Kempisch bar : eeuwiggroene dennen en heide kronen den top. — Boven alles verheven schiet een uitzichttoren de lucht in. Zoo is de Kluisenberg nu de kampioen der Vlaamsche bergen, sinds de Kemmelberg in den oorlog deerlijk gehavend werd. — De twee Meu-

hirs, in ijzersteen, dragen den naam van « Peetje en Meetje » ; inderdaad zijn ze beiden voor dezen naam oud genoeg.

Op zichzelf kon de Kluisenberg duizendmaal schooner zijn ; de aanplantingen zijn erg verwilderd en de wegen zijn niet zooals het moet. Er wordt gezegd dat de toegang tot den Kluisenberg eerstdaags wel kan verboden worden indien de schooljeugd er met dezelfde driestheid blijft huishouden ! ! Plaag, die overal dezelfde treurige besluiten vanwege de eigenaars uitlokt. — Ondanks alles zijn we overtuigd dat hier een heerlijk lustoord verborgen ligt, dat toeristen zou lokken uit geheel het land. Maar in den tegenwoordigen toestand, niet als centrum georganiseerd heeft het slechts een regionale bijval ; het is waar dat er binnen de provincie zeer veel belangstelling is voor den Kluisenberg ; op Zondag, Maandag en Donderdag toeft er steeds veel volk. Maar het kan nog veel beter worden !

Nu komen we weldra in het land, dat sinds het boek van Streuvels « Tiegem het Vlaamsche lustoord » wijdbekend geraakt is. — Wie alles vernemen wil over Tiegem en zijn historie en over het leven van Sint Arnout, hij leze het genoemde boek ! Dan zal hij indachtig worden al het mooie tusschen Leie en Schelde, dat reeds zoovele dichters en schilders bezield heeft. — En toch, ook hier moet ik om der lieve waarheid wille hetzelfde herhalen wat ik boven zeide over den Kluisenberg. Hier ware insgelijks op toeristisch gebied veel te verwezenlijken wat nu maar half en half waarheid is. — Zeker, de Sint Arnoutsbosschen zijn schoon, maar toch bleef me een indruk na van verwaarloozing. En indien Tiegem zich mag verblijden in het bezoek van duizenden vrome bedevaarders, die jaarlijks de Sint Arnoutsbosschen bezoeken, enkel ter wille van het vele mysterieuse dat er overbleef uit Sint Arnoutsleven, toch bezit het niet de veraangenaming van een zorgvuldig bewaard natuurschoon, noch de plaats die toekomt aan dit uitgelezen oord — Ondanks al z'n bekoorlijkheid is Tiegem nog niet een centrum, waarheen van uit geheel Vlaanderen reizen kunnen ingericht worden. Zelfs is het verkeer niet uitmuntend en men moet te voet over Kaster naar Ansegem eer men de meest nabije spoorweg treffen kan. Voor mannen is de afstand niet doodelijk, maar heen- en terugmarsch schrikt dames toch af ! — En met dit laatste gemis aan comfort is er vaak veel moois onbereikbaar ; mocht echter geen enkele V.T.B.er de reis uitstellen of versmaden !

Edg. ERNALSTEEN.

Te lezen : St. Streuvels : Tiegem het Vlaamsche lustoord. Celis : Reisjes in Zuid Vlaandren. O. Wattez : De Vl. Ardennen.

Het Kanton Tessino

(Zuid-Zwitserland)

De meeste reizigers die Zwitserland bezoeken, gaan gewoonlijk niet door naar het Zuidelijk gedeelte van dit land, maar beperken zich enkel tot het « klassieke » Zwitserland. Eens echter den St. Gothard gepasseerd bevinden wij ons in eene geheel andere streek ; het is niet meer die Helvetische hoogvlakte, maar een heel andere wereld waar alles, de dieper blauwe lucht, de grond, het klimaat, de huizen, het volk, de taal, Italiaansch zijn, in zooverre dat men zich afvraagt, of men zich nog wel op Zwitserschen bodem bevindt. En, alhoewel dit volk Italiaansch gebleven is, in heel zijn doen en laten, in zijn karakter, in zijn taal en zeden, is het met hart en ziel aan het Eedverbond gehecht, dank aan de vrijheid, de verdraagzaamheid en autonomie waarmede het van uit Bern bedeeld werd. Ze versterkten en hielpen het in zijn kultureel leven.

Ginds nog die hemelhooge bergen, verzilverd door de eeuwige sneeuw, die bergen met hun lorkeboomen, hun sombere hutten met schilferblokken op de ruwe daken ; de witte huizen met hun geelachtige of rozige loggia's en gewelven, hun wijngaardprieeltjes en de bloeiende oleanderstruiken. Op enkele uren afstand, een plotselinge overgang van woeste grootsche pracht tot een betooverend landschap onder blauwen Zuidelijken hemel ; een ware idylle, een brokje aardsch paradijs, zóó romantisch,zóó voornaam edel zijn én motieven én koloriet.

Aviolo, 't eerste Tessynsch plaatsje, na den 16 Kilom. langen Gothard-tunnel te zijn doorgetrokken snellen we voorbij, en in de verte daagt Ambri-Piotta op ; verder Rodi-Fiesso waar de rijke Milaneezen de zomermaanden komen doorbrengen. Nog een paar tunnels, en dan daalt de vallei plots een paar honderd meter en aanschouwen we de rotsige kloof waarin de Tessinorivier schuimt en bruischt. Hier en daar wa-

tervallen, tintelend van de duizend kleuren. welke het zonlicht in zijn spattende droppels en lange stralen toovert. Nu hebben de kastanjeboomen, oude reuzen met hun breede kruinen, de lorkeboomen vervangen. Faido, Giornico komen. Overal wijngaardranken die tegen de schilderachtige oude huisjes langs de witte wegen opkruipen ; tusschen de rotssteenen, uit de kloof in den ouden hofmuur wringen de oleanders met hun prachtige bloemtuilen zich los.

gano is de grootste stad uit het Tessineesche.

Twee prachtige bergen, de voeten badend in het meer, verheffen zich majestatisch boven de stad : de Monte Salvatore (915 met.) en de Monte-Bré (933 m. hoog). Hier ademt de reiziger die zoele zachte zuiderlucht in die tintelt van blijheid en levenslust. Waar men het oog wendt overal bemerkt men een verrukkelijke kleurenpracht. De stad met haar vele enge straten, half overboogd soms, immer frisch

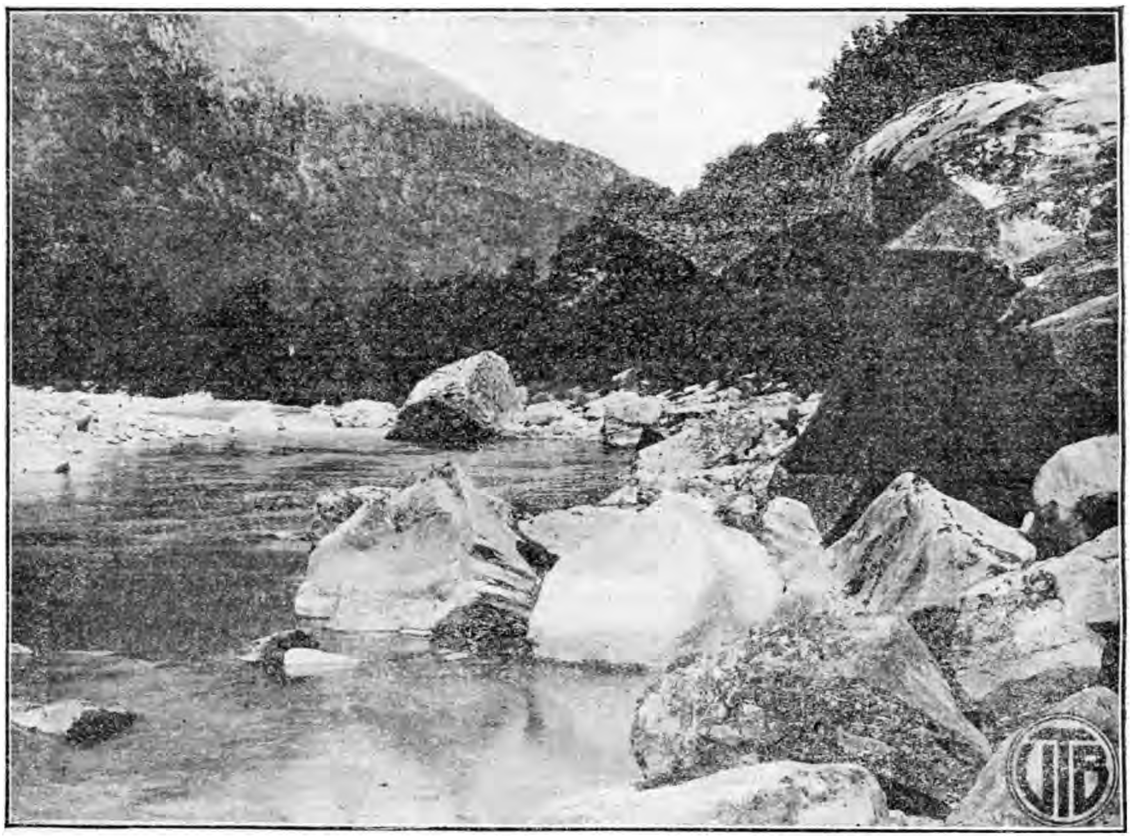

Rotsblokken in de Maggia-rivier

Wij rijden weer langs de Tessino ; de watervallen en bergbeekjes hebben haar breeder gemaakt, en in zwierige bochten ijlt ze door 't tooverachtige landschap.

We zijn te Bellinzona, hoofdplaats van het Kanton. Van het verleden getuigen nog de overblijfsels van een paar oude kasteelen, die als arendnesten eens troonden op steile rotsen die de stad beheerschen. 't Verleden schijnt hier echter voor het heden te moeten wijken. Bellinzona wordt een industrie-centrum.

Lugano, zich spiegelend in de heldere wateren van zijn nooit volprezen meer. Lugehouden door besproeiingen, biedt met haar winkels en veelkleurige uitstallingen een echt Italiaansch karakter. Een bonte menigte wemelt in die straten, vrouwen met de eigenaardige draagkorven op den rug, de veelkleurige doeken om de pikzwarte lokken, oude, grijze, gerimpelde moedertjes, met bruingeblakerd vel, trippelend op de kleine houten sandalen.

Links kronkelt naar de streek der meeren de bergweg, langs het Luganomeer, naar het oude, tegen de berghelling gebouwde dorpje Gandria, met zijn steegjes en enge straatjes, met zijn bebloemde huizekens langs eene

zijde in 't meer gebouwd. Gandria, met zijn bruingebrande goedige bewoners en zijn klein volkje, dat heel den dag ligt te plassen en te plonsen in 't heldergroene water, en u denken doet aan de zwemmende bedelaarkens van Napels. Rechts van Lugano, ligt het mooie dorpje Morcotté langs het meer. Van de hoog op de rotsen gebouwde kerk geniet men een heerlijk uitzicht. En wanneer de zon achter de bergen ,die het wondere meer omlijsten, gezonken is, weerkaatst zich de kleurvolle lucht in het zacht deinende water en een waas van purper en goud, blauw en groen in duizend tinten zweeft geheimnisvol over de diepte.

Locarno ! Hier zijn we aan een tweede fraai stadje van zuidelijk Zwitserland, gelegen aan het Lago Maggiore of Meerdermeer het « Lagus Verbanus » der Oude Romeinen. Deze binnenzee is 60 Kilom. lang, 3 tot 5 Kilom. breed en tot 370 m. diep Heldergroen is het water in den noordelijken arm van het meer, en zachtjes krijgt het, hoe meer men zuidwaarts vaart, een diep-blauwe kleur. Grootsch is de omlijsting van dit meer : Oleanderstruiken, zoover het oog reikt, reuzentuilen van witte, gele, roode, roze en purperachtige bloemen hangen over 't hemelblauwe water. Bergen, met groenbeboschte hellingen, hier en daar afgewisseld door rozige, geelachtige rotsen. Het Meerdermeer ontvangt al de wateren van Tessino, vooreerst de rivier van dien naam en de onstuimige Maggia, die zijn schuimende wateren met wild geloei in het meer stort, dan de Tresa, die tot afwatering dient van 't Luganomeer en de Toce. Op den westelijken oever zien we de nette dorpjes Cannicluo en Cannero en wat verder schiet een rotsachtig eilandje uit de blauwe diepte op, torschend een prachtige, gotische burcht. Achter het grensstadje Luino, steken in de verte de bergen lood recht uit het water op en hun zware massa weerkaatst zich somber in het diepe meer. Naarmate we de eilandengroep Borromeus naderen, wordt het landschap nog liefelijker. Op het voorplan bewonderen we de prachtige verblijven van Intra die zich terrasvormig verheffen en bekroond, door een

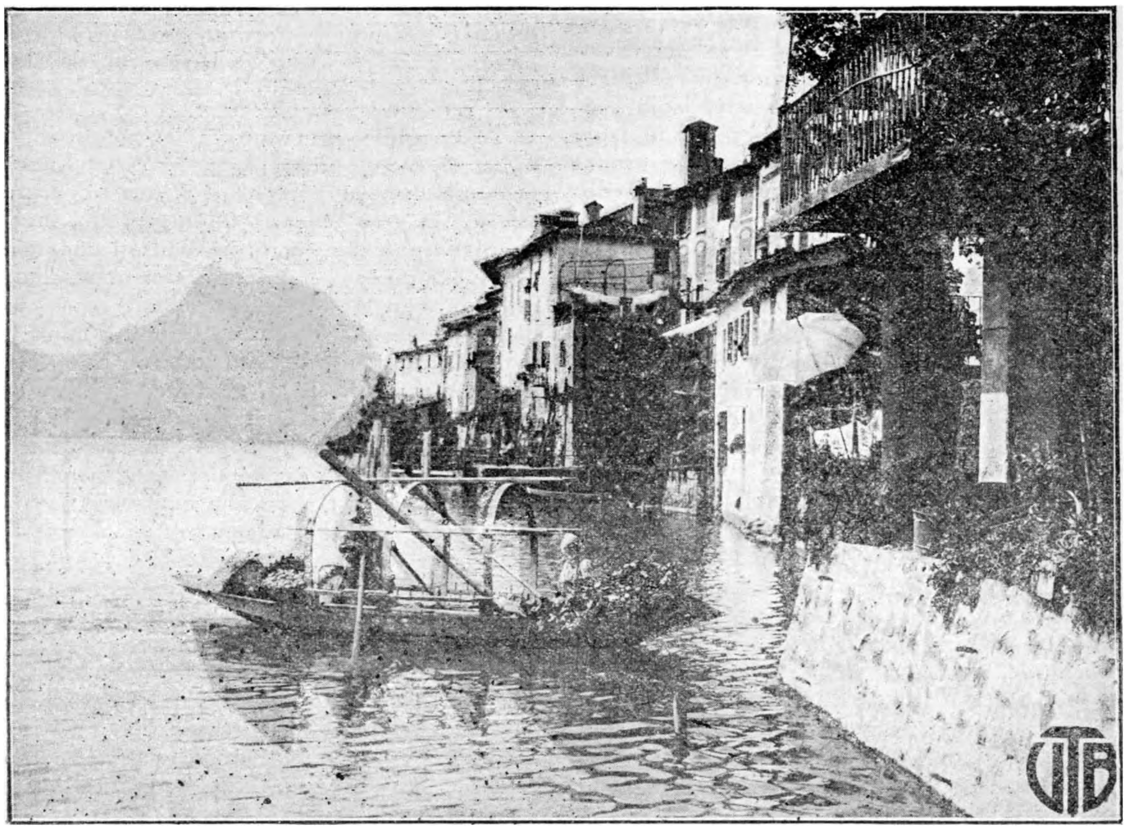

Gandria aan het Lugano-meer. In de verte de « Monte Salvatore »

Oosterschen koepel en kreemkleurige Campanilla. Verder naar den achtergrond verrijzen tusschen het blinkende groen der heilingen als groote, zachtkleurige bloemen, de witte en roze villa's en aan den einder verdwijnen blauw en grijs in de blauwe lucht en het blauwe water de bergen, waarboven hoekiger van lijn en scherper afgeteekend, de Monte-Rosa uitkijkt, prijkend met een zacht blauw-purperachtigen weerschijn van verre blinkende ijsvelden.

Blij blikken in de dansende blauwe golfjes de lieve stadjes Pallanza en Streza als geslepen, glanzende prismen, vol van zon en kleur, en daarover, als gevat in een kostbare blauwe schrijn, de vier juweeltjes : Isola San Giovanni, Isola Madre, Isola Pescatori en het zoo terecht genoemde Isola Bella. Isola Bella ! Wie beschrijft de pracht van dit eilandje, met zijn schoon paleis der edele familie Borromeo, en zijn hangende tuinen, waarin de wonderbare plantengroei der tropen tiert, met zijn bloemen in onbeschrijfelijke kleurenpracht, wiegewaaiend in den zonnegloor op het blauw azurenmeer ? Wat is het heerlijk in die hovingen onder die citroen- en oranjeboomen, die hooge groene ceders, die wuivende palmen, het hoogopschietend bamboesriet en de brede kruin der parasoldennen te wandelen. Een feeënland, een droom, dien wij, arme Noordermenschen niet begrijpen kunnen als we ze niet gezien hebben. Over Raveno ligt het bekoorlijke Stresa, waar het 21 m. hooge standbeeld van den roemrijken Kardinaal-Aartsbisschop van Milaan Carolus-Borromeus zich verheft. Zachtjes vermindert de hoogte der bergen, om ginder ver weg te smelten in de Lombardische vlakte.

Keeren we terug naar Locarno. Deze stad is kleiner, rustiger dan haar zuster Lugano ; maar haar uiterlijk en haar omgeving schijnen me nog meer zuidelijk. Weelderig tieren de palmboomen in de openbare parken en langs de leien ; de vijgenstruiken en olijfboomen groeien er krachtiger langs de boorden der wilde Maggiarivier. Hoog op den bergrug straalt in de zon de beroemde Kerk der Madona del Sasso, een vermaarde bedevaartplaats der streek. De vale Maggia klimt langs Bignasco tot de bronnen der Tessino op, waar we weldra weer het hooggebergte bereiken kunnen. Hier is alles weer wild en woest : diepe donkere kloven ; zware rotsblokken steken als een dreigend gevaarte hun koppen omhoog. Een ware chaos van bergen en kloven is de ingang van dit dal ; een bergweg, niet al te hoog en niet al te moeilijk brengt u naar Domodossola en verder naar de buurt van den Simplon.

R. V.

Een vliegtochtje van Amsterdam naar Brussel

In de steeds interessante « Kampioen » lezen wij onderstaand artikel dat ons uitnemend geschikt voorkomt ter overname in ons blad om er ook onze leden van te laten genieten.

Tegen den voorwand der genoeglijke kajuitjes van de vliegtuigen der Kon. Luchtvaartmaatschappij hangt o. a. een bord met allerlei, in verschillende talen gestelde raadgevingen aan den luchttoerist. Een daarvan, overigens meer in het belang der maatschappij dan van den reiziger (doch neen, bij nader inzien gaan die toch eigenlijk hand in hand,) luidt : vertel aan anderen hoe prettig gij met de K. L.M. gevlogen hebt. Wel, ik ben dezer dagen met mijn vrouw en een vriend naar Brussel gevlogen, de tocht heeft ons alle drie ten zeerste bevredigd en hoewel ik heusch niet aan alle categorische imperatieven voldoe, meen ik toch in dit geval aan het bevel der K. L. M., niettegenstaande zijn eenigzins apriorïstischen aard, gevolg te moeten geven, omdat ik geloof, dat daarmede werkelijk het belang mijner vrienden gediend wordt. En om nu een zoo groot mogelijk aantal daarvan te bereiken en in ieder geval het aantal vrienden der Luchtvaartmaatschappij te vergrooten, kies ik voor mijn opwekking den weg der publiciteit.

Vooraf een wellicht niet overbodige opmerking. Wat ik hier neerschrijf, geschiedt geheel op eigen initiatief en, voorzoover ik weet, ken ik niemand, die rechtstreeks of indirect bij de K. L. M. is betrokken.

Reeds weken van te voren was besloten, dat wij op den 4en Mei, die voor ons een herinneringsdag is, als de omstandigheden gunstig waren, naar Brussel zouden vliegen. Een vriend, een bekend oorarts hier ter stede, sloot zich eenige dagen van te voren bij ons plan aan. Al dadelijk kregen wij een prettigen indruk van de vlotte manier, waarop met het plaatsbespreken wordt gehandeld. Indien wij ons twee à drie dagen te voren aanmeldden was het vroeg genoeg. Af-

zeggen konden wij kosteloos tot en met den dag vóór den tocht. Op dien dag zelf konden wij er nog af met betaling van 10 pCt. van den vrachtprijs, dus voor Brussel f 2,25 per persoon. De biljetten worden onmiddellijk vóór het vertrek genomen aan het passage bureau op het Leidsche plein. (*) Zoo was reeds dadelijk de twijfel opgelost, hoe te handelen als het weder eens erg tegen viel of als er op het laatste oogenblik nog iets tusschenbeide kwam, wat met het oog op mijn werk niet onmogelijk was. Den 2en Mei het passagebureau nog eens opschellende, vernamen wij, dat er nog plaats genoeg was en dat wij nog best tot den volgenden dag konden wachten, dus tot den dag vóór den tocht, alvorens te beslissen. Men beloofde echter tevens, niet over de drie door ons verlangde plaatsen te beschikken, zonder vooraf te waarschuwen. Ook dit wees op een prettige wijze van zaken doen bij de K. L. M. Op 3 Mei legden wij dan op de verlangde plaatsen beslag.

Den volgenden dag moesten wij zorgen, 5 minuten vóór het op half elf vastgestelde uur van vertrek van de auto aan het gebouwtje op het Leidsche plein te zijn. Wij waren dan ook op tijd ter plaatse en namen onze biljetten. Van het om half elf wegrijden kwam echter niets : het werd ruim 10 uur 50 voor wij vertrokken, omdat er op een paar heeren moest worden gewacht, die het vliegtuig naar Londen moesten hebben, dat op hetzelfde uur vertrekt als dat naar Brussel. Daar wij nu ook zóó vroeg genoeg op Schiphol (*) aankwamen en daar nog overvloed van tijd hadden, wil het mij voorkomen, dat het tijdstip van bestelling, aan het bureau best op zijn minst een kwartier later kon worden gesteld, mits dan ook nauwkeurig aan het voor vertrek bepaalde uur worde vastgehouden. Het is niet prettig, als met zelf op tijd is en zich daarvoor wellicht heeft moeten haasten, tamelijk lang te moeten wachten, al is het ook op zoo'n druk en gezellig middelpunt van het verkeer als het Leidsche plein. En niets is geschikter om een dienst populair te maken dan absolute stiptheid en vermijding van noodeloos tijdverlies. Wie dan te laat komt, moet maar zorgen, op eigen kosten tijdig naar Schiphol te komen.

De tocht naar het vliegveld is een genoegelijk uitstapje, dat dagelijks door velen, die volstrekt geen vliegplannen hebben, louter om zichzelfswil, dikwijls ook om het prettige zitje op het terras van het restaurant met zijn uiterst fatsoenlijke prijzen, per boot, fiets of auto, wordt gemaakt. De booten naar Aalsmeer hebben er een afzonderlijke aanlegplaats. Te voet is Schiphol het best te bereiken van het station Bovenkerk van de Haarlemmermeerlijn. Deze mooie ligging, een eind buiten Amsterdam, vormt wel een groote tegenstelling met die van het vliegveld in Brussel, vanwaar men haast even lang rijdt naar het passagebureau, doch waar men dadelijk in de uitloopers van de stad wordt opgenomen. Trouwens, er zijn wel meer verschillen in het voordeel van Amsterdam, zooals later zal blijken.

Op Schiphol aangekomen is de eenige formaliteit, die men heeft te vervullen, dat men naam en adres op een formulier schrijft. Dan wandelt men naar het gereedstaande vliegtuig, waarvan de motor nog eens wordt beproefd en dat door eenige monteurs aan een nauwkeurige, laatste inspectie wordt onderworpen. De kleine eendekker ziet er vertrouwenwekkend uit, trouwens alles gaat zoo rustig, kalm en zakelijk, dat zelfs de gedachte aan de mogelijkheid van een ongeluk niet opkomt. Met behulp van een paar ijzeren treedjes en een paar lederen koorden hijscht men zich gemakkelijk in de kleine kajuit, die aan weerskanten vensters heeft en waarin 5 personen plaats kunnen vinden, twee voorin, op losse fauteuils, drie achterin op een vaste, breede bank, door afscheidingen in drie ruime, makkelijke, met leder bekleede « Clubsessel » verdeeld. Daar wij drieën de eenige passagiers voor Brussel zijn, heeft men de losse zetels uit het vliegtuig verwijderd, zoodat wij overvloed van ruimte hebben en ons vrij door de kajuit kunnen bewegen. Op onze vraag of dit ook gedurende het vliegen toegestaan is.of men b. v. van het eene naar het andere venster mag loopen of alle drie aan één kant kijken, of men de vensters mag openen, enz., antwoordt men ons, dat alles mag, behalve rooken of een lucifer aansteken. Van dit verlof hebben wij dan ook ruimschoots gebruik gemaakt en het verbod stipt geëerbiedigd.

Onze bagage heeft reeds achter ons een plaats in de kajuit gevonden. Een geheel in bruin leder uitgedoste en met dito hoofdkap voorziene jonge man met een prettig, innemend uiterlijk, komt op ons vliegtuig toegeslenterd en ons even door het open venster begroeten. Het is de stuurman, de piloot van onzen eendekker. Op onze vraag of hij alsjeblieft hoog wil vliegen en of hij niet eens

(*) In Amsterdam

(*) „Schiphol" is het Amsterdamsche vliegveld.

een looping the loop met ons wil doen, antwoordt hij lachend : « no, no looping the loop ». Maar hoog zal hij met ons gaan, belooft hij, doch zekere schalksche blik in de oogen zegt ons, dat hij geen meter hooger zal vliegen, dan hij anders zou doen.

De deuren worden gesloten en met een metalen dwarsbalk vastgemaakt. De piloot neemt zijn plaats in vóór den voorwand der kajuit, dus voor ons onzichtbaar. Dan wordt de motor in werking gesteld en langzaam, moeilijk hobbelt de machine een eind over het veld tot waar een gladde baan bereikt wordt ; dan gaat het in snelle vaart daarover heen, men voelt, dat men nog contact met de aarde heeft, tot men op een oogenblik, haast zonder dat men er zich rekenschap van geeft, in ieder geval zonder dat men een bijzondere gewaarwording ondervindt, dat contact verloren heeft en « wij vliegen ! ! »

Even onmerkbaar als wij de aarde hebben verlaten, zonder bepaalde sensatie of emotie, gaat het de hoogte in. Het uitzicht wordt ruimer, de dingen beneden ons kleiner. En nu komt een andere verrassing : wij komen haast niet vooruit ! Langzaam, uiterst langzaam kruipt de grond in de diepte onder ons voort, wij hebben al den tijd om alles op ons gemak op te nemen, ook de emotie van snelle voortbeweging ontbreekt ten eenenmale. Zou er iets aan den motor haperen ? Wij lijken wel haast stil te staan in de lucht. Doch de motor beweegt regelmatig. En wat is dat daar ? Wij zijn pas van Schiphol weg en is dat niet het station van Aalsmeer, dat wij daar aan onze rechterhand diep beneden ons zien liggen aan den oever van den Westeinderplas ? En wat is die plas klein geworden ! Kijk, daar gaan wij over Leimuiden, daar vliegen wij langs de Brasemer ! Maar dan moet onze snelheid toch wel aanzienlijk zijn ! Wat is die rivier, die daar door het landschap slingert, omzoomd door dorpen ? Ha, dat is onze Rijn, kijk, daar ligt Oudshoorn en wat verderop Koudekerke en wat al niet meer ! Ha, wij vliegen met ontzaglijke snelheid ! En hoog ! De koeien in de weide zijn reeds niet meer als zoodanig te herkennen, zij zijn niet grooter dan schapen geworden. En de huizen, de kerken, de molens, de treinen ! Het is alles zoo klein, zoo popperig, en — de vergelijking is banaal en afgezaagd, doch dringt zich nu sterker aan ons op dan als wij, gelijk zoo menigmaal, de wereld zagen aan onze voeten van af den top der hoogste bergen in Zwitserland : wat lijkt nu alles een wereld van kinderspeelgoed ; hoe popperig en klein steken die knusse huisjes en kerkjes uit hun groene omgeving uit ! Achter ons, rechts, kruipt iets over de fel door de zon beschenen, in rechthoekige, door sloten omlijnde vakjes verdeelde aarde voort, de schaduw van ons vliegtuig, in den vorm van een T. Daar komt alweer een groote rivier opdagen ! Kan dat de Maas zijn ? Nu vliegen wij reeds over een groote stad, een eindelooze huizenzee zou ik haast zeggen, als niet het einde zoo gauw daar was, met bekende torens, gebouwen en straten, dan zien wij de bruggen, die Rotterdam met den overkant verbinden en terwijl wij snel dalen, uitsluitend merkbaar aan het grooter worden der voorwerpen beneden ons, ligt Rotterdam reeds achter ons, een oogenblik later raakt de machine zonder schok of stoot den bodem, loopt een eindweegs uit en wij springen uit het kajuitje en zetten voet op het prachtige vliegveld Waalhaven. Wij hebben 20 minuten in de lucht vertoefd ! Volgens den piloot is onze grootste hoogte ongeveer 800 M. geweest.

Een kopje koffie in het keurige restaurant smaakt heerlijk, doch wij snakken alweer naar het verdere moois, dat ons wacht. Spoedig komt men ons waarschuwen en wij klimmen weer in het vliegtuig, voelen ons reeds als « old hands ». Opnieuw het wegrennen, precies een kwartier nadat wij zijn neergedaald : ditmaal vlotter en vlugger dan in Amsterdam, daar het terrein veel beter in orde is en de hobbelige, ongelijke stukken weide geheel ontbreken. Hier is zij gelijk en gladgeschoren als een ideaal voetbalveld. Spoedig zijn wij weer in de lucht, vliegen nu over een water, vermoedelijk de Oude Maas, met een groot eiland, waarop wij echter geen teekenen van bewoning zien, dan rechts van Dordrecht, dat bij helder weer te zien moet zijn, nu echter verscholen blijft in de wat dampige atmospheer (op dezen eersten snikheeten dag van het jaar bevat de lucht veel vocht en is alleen boven ons blauw, terwijl rondom als een wand van nevel staat). Verder gaat het over het Hollandsch Diep, juist waar het Volkerak afsplitst, vervaarlijk steken de zandbanken overal uit, in de gleuven daartusschen bewegen zich tal van zeilschepen, een rook uitstootende sleepboot sjort een langen sleep voort, alles is weer op kindermodel gekomen. Nu volgt een flink stad-

je met een groot stationsemplacement, zonder twijfel Roosendaal en dan verandert het landschap onder ons ten eenenmale van karakter. Domineerden tot nu toe de groene, in regelmatige rechthoeken verdeelde weiden en het water in den vorm van slooten, vaarten, rivieren en plassen, nu verdwijnt het vochtige element en beneden ons zien wij zandvlakten, heide, bosschen, afgewisseld door vriendelijke dorpen en mooie kasteelen. Dat is toch ook wel heel mooi en wij genieten met volle teugen, temeer, nu onze piloot blijkbaar lager vliegt en alle détails dus beter tot hun recht komen. Naar wij later vernamen, wordt er over het waterland hooger gevlogen dan over de meer droge stukken, omdat, als er eens een noodlanding zou moeten plaats hebben, de keuze van geschikt terrein moeilijker is, als allerwege het vliegtuig door water met een natte en doodelijke omhelzing wordt bedreigd. Als naar Engeland wordt gevlogen is de hoogte bij het passeeren van de zee zelfs nog aanzienlijker ; men stijgt tot ongeveer 1500 M.

Van Roosendaal naar Antwerpen volgt men vrijwel de spoorlijn en al de bekende plaatsjes, Esschen, Kalmpthout, Kappellen, Eekeren, zijn duidelijk zichtbaar. Onder de vele kasteelen zoeken wij naar Phoenixpark, de woning van het nu zooveel besproken gezin Steinmann. Terwijl de vlucht over Holland heel rustig is geweest en het vliegtuig zeer vast lag, beginnen wij nu te stooten, wij krijgen ook nu en dan het gevoel, dat men heeft bij het snel dalen in een lift, alsof men in het bodemlooze valt, een oogenblik echter slechts, dan is het weer, alsof de bank, waarop wij zitten, vast onder ons als steun naar boven wordt geduwd. Wij denken in onze onervarenheid, dat het heel hard is gaan waaien, doch in Brussel vertelt ons de stuurman, dat het «bumping» was, veroorzaakt door de veel warmte uitstralende zandvlakten en heide. Hierdoor ontstaan de zoogenaamde remous, zooals bekend plaatsen, waar de lucht warmer, dus ijler is en waarin het vliegtuig als het ware een eindje naar beneden valt om welhaast op een wat koelere luchtzuil opgevangen of door een beweging van het hoogtestuur weer naar boven geduwd te worden. Ongerust behoeft men zich daarover niet te maken, de stuurman waakt en ten overvloede staat in de kajuit de mededeeling aangeplakt, dat het toestel volkomen evenwichtig is en dat het stampen overeenkomt met het op- en neergaan van een schip op de deining.

Doch zie, het waterarme landschap eindigt, andermaal komt het natte element op den voorgrond : de Schelde slingert zich met geweldige bochten door de vlakte vóór ons heen, weldra vliegen wij weer over een groote stad ; de bekende punten van Antwerpen, de statige Onze Lieve Vrouwekerk, de straten, waarin familieleden wonen (mijn vrouw is een Belgische uit de stad der Sinjoren), het kerkhof « het Kiel, » waar zooveel, wat ons lief was, begraven ligt, het Steen en de Promenoir, St. Anneke, de bekende uitspanning aan den overkant der Schelde en deze rivier zelve met haar rijke scheepvaart,alles glijdt onder ons door, verdwijnt achter ons, dan vliegen wij weer over de schaarscher bevolkte vlakte tusschen Antwerpen en Brussel, vlak langs, doch niet over Mechelen met zijn mooie kathedraal — en daar zien wij reeds vóór ons de torens van een groote stad oprijzen, dra herkennen wij het trotsche paleis van Justitie, wij vliegen, veel lager reeds, langs een geweldige helling, die later blijkt slechts in onze verbeelding te hebben bestaan, omdat het vliegtuig even wat schuin hing, wij zien een ander vliegtuig (bestemd voor Keulen) wegvliegen, nog één oogenblik, en dan raakt onze Fokker weer, even zacht en haast onmerkbaar als in Rotterdam, de aarde en even later, eenige minuten over eenen, staan wij op Belgischen bodem, op het vliegveld van Evere. De vliegreis is volbracht.

Wij stappen uit vlak bij den blauw-grijzen reuzenvogel, die straks naar Parijs zal vliegen en die heel anders gebouwd is dan ons vriendelijk luchtscheepje, met plaats voor 12 passagiers voorin en op zijde en met twee motoren aan weerszijden van het eigenlijke lichaam.

Onze eerste indruk is : hoe heerlijk, dat alles zoo goed is gegaan en hoe jammer, dat het nu al voorbij is. Onze tweede : wat is alles hier rommelig en slordig, vergeleken met de Hollandsche vliegvelden. Inplaatsvan onze keurige restaurants doet hier een vrij smerige houten barak dienst en een dergelijke gebouwtje fungeert als douaneloods. Overigens gaat ook hier alles vlot, het controleeren der passen en het nazien der bagage houden niet lang op en weldra stappen wij in den gereedstaanden autoomnibus, die ons na een langen, langen rit door een leelijke voorstad met slechte bestrating en dan door mooiere gedeelten van

Brussel naar het eindpunt, het Palace-Hotel, dicht bij het Noordstation brengt, doch welks bestuurder zoo vriendelijk is, op den terugrit langs het door ons gekozen Hotel Métropole op de Brouckère-plaats te rijden en ons daar af te zetten.

In Brussel genieten wij eenige dagen van het grootestadsleven, dat ons echter door de groote hitte wel wat wordt bedorven ; wij nemen 's avonds laat ook eens een kijkje in enkele van de bekende dansgelegenheden, waar wij beter leeren begrijpen, waarom onze Burgemeester dat vermaak in Amsterdam maar liever verbiedt en Zondagavond rijden wij weer per spoor naar Amsterdam terug. Hoe jammer, dat er op dien dag niet wordt gevlogen ! In de plaats van het heerlijke toestel, dat ons in ruim een uur en een kwartier naar Brussel bracht en waaruit wij even frisch en zindelijk stapten als toen wij vertrokken, duurt de reis nu ongeveer 6 uur, aan de grenzen hebben wij eindeloos oponthoud (waarom toch dat lange stilstaan in Esschen, waar op de huisreis alle grensformaliteiten zijn afgeschaft?) en tegen kwart over elven 's avonds staan wij, verreisd en vuil van stof en roetpartikels weer in Amsterdam. Neen, na een vliegtocht doet de gewone wijze van reizen wel zeer ouderwetsch en uit den tijd aan. En vol enthousiasme roepen wij het vliegtuig een : tot dikwijls weer gebruiken toe.

Als men mij nu ten slotte vraagt of dan bij het vliegen alles uitsluitend genot en lust is en of er niets onaangenaams aan is verbonden, dan moet ik helaas op een heel onplezierig verschijnsel wijzen en dat is het ontzaggelijke spektakel, dat de motor maakt waar men vlak achter zit. Dat is inderdaad oorverdoovend en sluit alle mogelijkheid van het voeren van een gesprek uit. Zelfs als men dicht bij het oor van den ander zijn opmerkingen uitschreeuwt, verstaat deze moeilijk en hoort men ternauwernood het eigen geluid boven dat van den motor uit. De oorarts ontdekte echter reeds spoedig, dat, als men de ooren met de vingers afsluit, dan het verstaan veel beter ging, en toen wij in Rotterdam met de daar aanwezige officials hierover spraken, bleek, dat men pakken watten gereed had, waaruit de passagiers een pluk mochten doen, om er zich de ooren mee te tamponneeren. Dit geschiedde dan ook volgens alle regels van de kunst en op de verdere reis hadden wij veel minder last en konden ons veel beter verstaanbaar maken. Dezen raad geef ik dus aan aspirant-luchtreizigers : steekt watten bij u of vraagt er om op het vliegveld, alvorens op te stijgen. Hiermede echter heb ik ook al het onaangenaams opgenoemd, wat er volgens onze ervaring (opgedaan bij goddelijk mooi, doch lang niet windstil weer) aan het vliegen vastzit ; tenzij ik, om eerlijk te zijn, nog even moet vermelden, dat mijn vrouw, heel kort vóór de landing bij Brussel, wat luchtziek werd en even met veel succes gebruik moest maken van een aluminium-schotel met dito deksel, waarvan in wijze voorzienigheid twee exemplaren in een der hoeken van het kajuitje waren bevestigd. De twee mannelijke passagiers echter bleven volkomen wel en het moet erkend, dat mijn vrouw zich reeds op een zeiltochtje op de Noordzee en zelfs bij een wat langere treinreis, als zij niet zeer rustig blijft zitten, onpleizierig gevoelt. En de nieuwe ervaringen bij een luchtreis leiden er niet toe, dat men stil en rustig op zijn plaats blijft zitten, vooral als men, zooals wij, de volle ruimte der kajuit tot zijn beschikking heeft en er nu eens links, dan weder rechts wat interressants te zien is.

Met het bovenstaande, eenvoudige en onopgesmukte verhaal heb ik de indrukken trachten weer te geven van een welhaast eerwaardig echtpaar, dat samen reeds ruim 110 jaren telt. Menigeen zou wel gaarne ook eens een vliegtocht willen maken, doch vraagt zich vol angst af, wat daaraan vastzit en wat wel de gevoelens zullen zijn bij het opstijgen en bij het zoo hoog in de lucht zweven en vooral ook weer bij het neerkomen. Voor zulke angstige twijfelaars mogen onze ervaringen van nut zijn en hen er toe brengen, ook eens kennis te maken met deze heerlijke wijze van zich te verplaatsen.

Dr. D. H. Koetser.

—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—«»—

AFGEVAARDIGDEN — Vervolglijst

PROVINCIE ANTWERPEN.

BOUCHOUT. — Kooyman, Jan Frans Willemstr., 61
DUFFEL. — Sels Jos., Kruisstr., 116
RYKEVORSEL. — Sterkens J., Hoogstudent.

PROVINCIE LIMBURG.

ST. TRUIDEN. — Lindebringhs G., Beambte, Kazernestr., 1

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN.

BASEL. — Govaert R., Hoogstudent, Cruibekestr.,
DENDERLEEUW. — Van der Stappen, Veldstr., 40
NINOVE. — Bosteels Paul, Notaris, Beverstr.,

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN.

LICHTERVELDE. — Depuydt Leon, Handelaar, Statiestr.,
RUISSELEDE. — Mej. Verhalle, Dorp.
VEURNE. — Terlinck, Prov. Raadslid.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk

Op 21 Oktober : UITSTAP NAAR HET ZONIËNBOSCH.
Zie nadere inlichtingen elders in dit nummer.

Op 23 Oktober : OPENINGSVOORDRACHT TE ANTWERPEN-
Verdere inlichtingen in het volgend nummer.

ANTWERPEN.

Op 28 Oktober : BEZOEK AAN DEN TOREN.
Verdere inlichtingen in het volgend nummer.

MORTSEL-OUDE GOD

Op 14 Oktober : PROPAGANDA-PLECHTIGHEID. Inhuldiging van een vlag V.T.B. Bezoek aan het slot „Cantecroy". Algemeene Vergadering en gezellig samenzijn. Voordracht.
Zie nadere inlichtingen elders in dit nummer.

BOUCHOUT

Op Zondag 21 Oktober : STICHTING VAN V.T.B. Om 10 1/2 u. vergadering met voordracht. Om 2 ure bezoek aan de Vlaamsche Potbakkerij ; om 3 ure bezoek aan het „Spokenhof. Verdere inlichtingen in het volgend nummer.

MECHELEN.

Op Zondag 14 Oktober : UITSTAP NAAR MORTSEL (OUDE-GOD).
Vertrek om 13,12 uur.

LIER

Op Zondag 14 Oktober : UITSTAP NAAR MORTSEL (OUDE-GOD).
Vertrek om 14 uur.

VEURNE

Op Zondag 14 Oktober in de Herberg „In de Rhetorika" Houtmarkt, Veurne. Algemeene stichtingsvergadering om 3 ure 's namiddags.

Van het Secretariaat

Aan de afgevaardigden.

Wij verzonden aan de afgevaardigden de onbetaalde lidkaarten hunner gemeente, met beleefd verzoek deze bij de belanghebbenden aan te bieden. Velen hebben aan onzen oproep met sukses gehoor gegeven, doch verscheidene blijven nog ten achter. Voor den regelmatigen gang dezer zaken verzoeken wij deze laatsten ons nog voor 15 November de onbetaalde lidkaarten terug te zenden of bij gebeurlijk ontvangen der bijdrage, het bedrag te storten op postcheckrekening 93627.

Ledenaanwinst.

Van 1 tot 15 September traden 135 nieuwe leden toe.

Onze afgevaardigden

worden beleefd maar dringend verzocht ons steeds en zonder uitstel op de hoogte te houden van alle werken die zouden uitgevoerd worden aan de verkeerswegen (bruggen, barreelen, tunnels, vaarten). Hetzelfde verzoek geldt voor alle klachten met betrekking tot slechten staat of niet bestaan van wegen, zoo voor voetgangers als voor elk voertuig.

Lees dit niet zonder aandacht !

Zie of V. T. B. reeds over uw stad of uw

gemeente gedocumenteerd is voor het jaarboek van 1924. Indien deze lijst uw gemeente of stad niet vermeldt, is het uw plicht als V. T. B.-ers ons onmiddellijk te helpen. Vraag ons dan zonder uitstel de invullingslijst. Slechts wanneer het geheele werk volledig is hebben wij iets van buitengewone waarde ! Wij bezitten tot heden de volledige toeristische gegevens over de volgende plaatsen, voor al de andere moet gij zorgen : — Wij hebben reeds :

Aalter. Aartselaar. St. Amands a/d Schelde. Arendonk. Asserede. Audegem. Auderghem. Baalen-Nethe. Baarlehertog. Bavikhove. Beernem. Berlaar. Bevel. Beverloo. Boom. Bouchaute. Bouwel. Brasschaat. Brecht. Broechem. Buggenhout. Calcken. Calmpthout. Cappellen. Casterle. Clemskerke. Contich. Deerlijk. Deynze. Denderleeuw. Dendermonde. Desschel. Diksmuide. Edegem. Eekeren. Eekloo. Emblehem. Erondegem. Erpe. Ertvelde. Erwetegem. Esschen. Geeraardsbergen. Geel. St. Gillis-Dendermonde. St. Gooriks Oudenhove. 's Gravenwezel. Grobbendonk. Gijzegem. Halle. Hamont. Herent. Herenthals. Herenthout. Heusden. Heyst o. d. Berg. Heyst A. Zee. Hingene. Hoboken. Hoevenen. Hombeek. Hoogstraaten. Isegem. Itegem. Kieldrecht. Knokke A. Zee. Kruibeek. Lede. Lendelede. Lichtaart. St. Lievens Houthem. Loenhout. Lokeren. St. Maartens Voeren. Mechelen. Meenen. Meerbeke. Melsele Merxplas. Moerbeke-Waas. Moorsel. Nazareth. Niel. Nieuwerkerken. Nijlen. St. Niklaas. Ninove. Overboulare. Overmeire Overijssche. Poppel. Pulle. Putte. Raaveks. Reet. Rethy. Rosmeer. Ruddervoorde. Rumpst. Rupelmonde. Schelle. Rijkel. Schilde. Schooten. Sinaai. Sottegem. Stabroek Steendorp. Steenhuffel. Temsche. Tessenderloo. Tielen. Tisselt. Tongeren. Verrebroek. Vliersel. Vollezeele. Vorselaar. Vracene, Waanrode. Waarschoot. Watervliet. Weelde. Westerloo. Westmalle. Wetteren. Wilmarsdonk. Wilrijk. Wingene. Wortsel. Wuustwezel. Zele. Zout-Leeuw. Zulte A. Leie.

Al de andere ontbreken nog ! ! ! ! !

Onze voordrachten in den Winter 1923-1924

Het Zomerseizoen loopt ten einde, de Natuur wordt moe en weerbarstig, de stedeling huiverig bij de gedachte aan treurende boomen en bloemenloos groen, dat zélf geel en hopeloos wordt......

Maar V. T. B. vreest den Winter niet en de koude dagen zullen niet werkeloos doordoezeld worden.

V. T. B. is daar met zijn voordrachten, voor kleine wandelingen en stedenbezoek.

23 Oktober aanstaande heeft Antwerpen zijn openingsvoordracht en dit zal, vertrouwen wij, een waardige inzet wezen van een reeks avonden, die bijdragen zullen tot geestelijke ontwikkeling en tegelijk aangenaam tijdverdrijf.

Wij hebben een schaar flinke krachten tot het houden dezer voordrachten uitgenoodigd. Verschillenden hunner zegden reeds vast toe en ongetwijfeld hebben wij van de overigen nog goed nieuws te ontvangen. Het volgende nummer van « De Toerist » zal de belangstellenden nader op de hoogte brengen.

Wij doen nu een dringend beroep op al de afgevaardigden, op al die hier meeijveren wil, om ons zoodra mogelijk hun wenschen in dezen te doen kennen, ons tevens van dienst te zijn met al wat binnen hun geestelijk en materieel bereik ligt om onze wintervoordrachten 1923-1924 zoo flink mogelijk te doen slagen.

Speciale V. T. B.-fiets-platen in massief koper tegen fr. 3.75 te bekomen op het Secretariaat.

Aanbevolen aan onze leden-fietsers

BONDSLEVEN

«»

De Commissie van Toerisme is thans ijverig bezig met het opmaken van de reisplannen voor het volgend jaar. De leden, die dit jaar het genoegen hadden de groepsreizen mee te maken, zullen zeker niet nalaten het volgende seizoen ook nog van de partij te zijn. Trouwens, het bewijs hebben zij ons er van geleverd door hun schrijven. En hun verhalen van de genoeglijke tochten en stonden zullen wellicht bij vrienden en kennissen den lust om mee te gaan opgewekt hebben. Allen zijn welkom ; en wij verwachten er velen !

Ons programma zal behelzen : 4 reizen in 't buitenland en 8 tot 10 reisjes in 't binnenland. Binnen kort zal de Commissie van Toerisme haar programma geheel uitgewerkt hebben. Mochten er echter leden zijn die een goed geschikt plan voor één of meer bepaalde reizen bezitten, dan verzoeken wij hen dringend ons dit plan **geheel omstandig beschreven** zoo spoedig mogelijk te laten geworden. Wij zullen er goed nota van nemen.

Zele

De eerste uitstap gevolgd van voordracht. ingericht door den onlangs gestichten tak van den Vl. Toeristenbond, mag als zeer goed gelukt beschouwd worden. In de veranda van Villa Elvira, welwillend door den heer Sluyters voor die gelegenheid afgestaan op den Donk, heeft de h. Raym. Geerinck, onderwijzer en voorzitter van den kring, in een gemoedelijke en aangename taal het nut en de strekking ervan doen begrijpen, want vele Vlamingen kennen nog niet het schoone hunner streek zelf.

Daarna was het de beurt aan den h. Schoolbestuurder R. Arens, die aan de hand van oude dokumenten het ontstaan van het meer van den Donk te kennen gaf, in verband met verschillende beddingen van den vroegeren Scheldestroom. Waarlijk weinigen kenden dat en wij hopen dat het Toeristenblad de voordracht in haar geheel zal opnemen.

Daarna werden twee fotografiën genomen door den h. Al. Poot. stichter en ziel van dezen opkomenden Vlaamschen bond.

Aan de dagorde staat thans een reisje naar de steenlagen van Tielrode, Temsche en omstreken.

Naar het Zoniënbosch

We richten op Zondag 21 Oktober a. s. een uitstap in naar het Zoniënbosch.

Het Zoniënbosch Wie kent het niet, wie hoorde er ten minste niet van spreken ?

De trots der Brusselaars, inderdaad een van de schoonste, oudste bosschen van ons land. — Houdt gij van prachtboomen ? Is het u een lust langs heerlijke dreven te wandelen ? Brengen de zachte Herfstkleuren mede in uw hart veeltonigheid en vreedzaam welgevoelen ? Kan natuurschoon u wat zeggen ? Ga dan mee naar het Zoniënbosch !

Bijeenkomst te Brussel, op de Rouppeplaats, te 9½ uur. Vandaar uit gaat het naar de « Kleine Hut » (Petite Espinette).

Terug te Brussel omstreeks 6 u.

De deelnemers uit Antwerpen vertrekken rond 8 uur. 's Avonds terug vanuit Brussel (N.) te 21 uur.

Wij verzoeken de deelnemers niet tot het laatste oogenblik met het toezeggen hunner deelneming te wachten. Er wordt tot en met Woensdag 17 Oktober ingeschreven en we twijfelen niet of we zullen met minstens 20 man uit Antwerpen en omgeving zijn, om zoo tegen verminderden prijs te kunnen reizen.

Men gelieve de tickets af te halen op het Secretariaat, St. Jansplaats, 29, Zaterdag 20 Oktober, tusschen 9 en 12 uur.

Mechelen vertrek te 8½ uur (afstand te kort om tickets tegen verminderden prijs te bekomen).

Let wel op : het volgend nummer zal vaststaande gegevens bevatten.

V.T.B.-feestdag te Mortsel

—x—

Op Zondag 14 Oktober richt groep Mortsel (Antwerpen) een feest in ter gelegenheid van de inhuldiging onzer vlag, geschonken door een milddadige hand.

Al de V. T. B. ers worden verzocht ter gelegenheid dezer gebeurtenis een uitstapje te maken naar deze interessante en mooie plaats.

Des morgens zal een wandeling plaats hebben door de gemeente en zullen wij een bezoek brengen aan het merkwaardig hof « Cantecroy ».

Des namiddags om 2½ uur vergadering voor alle aanwezige toeristen in ons lokaal « Vera-Paz » tegenover het Station Oude-God.

Om 4½ u. gezellig thee partijtje : prijs per inschrijving fr. 2,50

Voor hen, die een middagmaal wenschen te nemen, wordt door den lokaalhouder een flink maal aangeboden met drank inbegrepen tegen fr. 4,75. Gelieve bijtijds den hr. Thylie, Lindenlei, 7, Oude-God te verwittigen.

Des avonds om 6½ u. prachtig avondfeest, waaronder voordracht met lichtbeelden door den heer Leonard, lid van het hoofdbestuur. Tot slot Bloemenbal.

Treinen naar Antwerpn en Brussel tot 11 uur en middernacht resp.

Alles zal gedaan worden om den dag zoo aangenaam mogelijk te maken.

VERKEERSWEGEN

—«»—

Reizigersverkeer per spoor.

Van af 1 Oktober worden aan de regeling der reizigerstreinen in ons land meerdere veranderingen toegebracht.

De uurtabel van talrijke treinen is eenigzins veranderd. Sommige ritten worden verlengd, andere afgeschaft, o. a. die voor de kust en zekere ontdubbelingstreinen op de lijn Antwerpen-Brussel.

Vooraleer op reis te gaan, raadpleeg dus het treinboek !

—x—

Langs de Staatsbanen.

Langs de staatsbanen zullen, door middel van aanplanting, verfraaiingswerken uitgevoerd worden. Het eerst en binnenkort komen de Staatsbanen in het arrondissement Turnhout aan de beurt. Dergelijke werken zullen opvolgenlijk in de drie arrondissementen van de provincie Antwerpen uitgevoerd worden. Met het oog op deze verbetering wordt toekomende maand al tot een openbare aanbesteding overgegaan.

—x—

Het Station van Blankenberge.

Dit station wordt binnenkort verplaatst. (Niet zooals het indertijd gebeurde met de

Statie van Antwerpen-Dam). De uitgave voor deze werken wordt geschat op nagenoeg tien miljoen. In dit bedrag zijn de kosten begrepen die het ophoogen van de spoorbaan van Uitkerke tot Blankenberge medebrengt. Na de verplaatsing van het station komt een vlakte van nagenoeg 3 hectaren vrij ; er wordt ernstig over gedacht er een openbaar park aan te leggen.

—x—

Een fietsbaan A. U. B.

Van Niel naar Boom, van Boom naar Rumpst en van Rumpst naar Duffel, bestaat een fietsbaan, die geen fietsbaan is, t. t. z. een aarden wegel, hobbelig, smal en gevaarlijk, alleen acrobaten aan te bevelen. Wanneer komt hier verbetering ?

—x—

Weg van Dendermonde op Wetteren.

De belanghebbenden zijn hierbij verwittigd dat deze steenweg op dit oogenblik over een groot gedeelte braak ligt. Wij merken terloops op dat van den steenweg voortkomende materialen in hoopjes op de fietsbaan werden neergelegd en dit op zoo'n ongelukkige wijze, dat ook het verkeer op dezen weg ten zeerste belemmerd is. Hoe zal deze vroeger werkelijk degelijke fietsbaan er uitzien na afloop van de werken aan den steenweg ?

—x—

Fietsbaan St. Truiden-Luik.

Deze is in zeer slechten staat, op sommige plaatsen is ook de autobaan in zeer ellendigen toestand.

Asch, Steenweg op Genk.

Pas enkele maanden geleden ging men over tot de algemeene herstelling van den provincialen weg op Genk. Thans reeds is deze weg in slechteren toestand als hij ooit geweest is : overal treft men gaten aan.

Ofwel was de herstelling niet ernstig uitgevoerd, ofwel komen te zwaar geladen rijtuigen over den weg gestormd. Deze laatsten zouden wel mogen verplicht worden door hunne bijdragen de herstellingswerken helpen te bekostigen.

De gevaarlijke brug te Westkerke.

Meer dan eens is reeds de aandacht geroepen op het groote gevaar dat de brug van Westkerke oplevert voor het verkeer van autos en andere voertuigen. Reeds meer dan een ongeval is daar gebeurd. Een ander ongeluk met doodelijk gevolg, is thans aan te teekenen op de lijst der slachtoffers van deze noodlottige brug.

Zal de dienst van Bruggen en Wegen nu eindelijk maatregelen nemen ? In alle geval is een onderzoek noodig om de verantwoordelijkheid van deze menigvuldige ongevallen vast te stellen. De Tijd.

VERBETERING VERMINDERINGEN.

Van Hauwermeiren W., St. Michielsstr., 26a, Brussel, Restaurant Universel 10 p. h. vermindering op de wijnen.

VERVOLG VERMINDERINGEN

—x—

ANTWERPEN-WILRYK : Velodroom van Garden City, Krijgsbaan. 50 p. h. vermindering op de reserve-plaatsen, vertoon der lidkaart.

BERGEN : Hotel-Restaurant De Vos, rue de la Coupe, 7. Kamer 8 fr. Ontbijt 2,50 fr. Middagmaal 10 fr. Avondmaal 7 fr. Pension per dag (kamer inbegrepen) 25 fr. minimum 3 dagen. 5 p. h. vermindering. Garage, badkamer.

BEVEREN-WAAS : Velodroom Beveren-Waas, geeft 5 p. h. vermindering op plaatsen van Middenplein en Tribunen, op vertoon der lidkaart.

DENDERLEEUW : Hotel Pieter Van Herzele, Statieplein, Ontbijt 2 fr. Middagmaal 3-5 fr. Avondmaal 2-4 fr. Logement 8-10 fr. 10 p. h. vermindering.

DE PANNE : Gevaert Gast., Autogarage, Zeelaan, 5 p. h. vermindering.

LEUVEN : Koninklijke Maatschappij « De Gulden Palm » Dietschestr., 74, Leuven, 25 p. h. vermindering op al de plaatsen, kaarten af te halen den dag der vertooning aan het winket, met lidkaart voorzien van foto.

Hotel Restaurant Métropole et de Suède. Vital de Costerstr., 7, Leuven. 5 p. h. vermindering op kamers en restaurant. Dit hotel is op gansch modernen voet ingericht.

Raeymaekers, Naamschestr., 4, Leuven, 10 p. h. vermindering op de fotoartikels.

LIER : De Smet L., Velomaker, Berlarij, 75. 5 p. h. vermindering op fietsen en benoodigdheden.

TERVUREN : Mellaerts, Groote Markt, 9, (geen slaapgelegenheid) 10 p. h. vermindering op eten.

VILVOORDE : Verest-Peters, Groote Markt, 16,5 p. h. vermindering op drukwerken, schoolgerief, zichtkaarten enz.

Grauls-Nimmegeers, Tuinbouwschoollaan, 95, 5 p. h. vermindering op alle rookartikelen.

NOG ÉÉN STOOTJE

EN WE BEREIKEN EEN LEDENTAL VAN

10000

Wie helpt mee ?

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND.

7096 Joos Emiel, Apotheker, Hobokenstr., 8, Antwerpen
7097 Rouwens Hippoliet, Bibliothecaris Ac. Sch. Kunsten, Vaderlandstr., 43, Wilryck
7098 Laenen-Borgers, Jules Moretuslei, 360, Wilrijck
7099 Mev. Laenen-Borgers, Jules Moretuslei, 360, Wilrijck
7100 E.H. Van Reuzel, St. Jorisvest, 56, Antwerp.
7101 Vissers G., Kloosterstr., 1, Neerpelt.
7102 Cool A., P. A., Naeten-Bormans, Beeringen.
7103 Van Egdom G., Duffelschestweg, Linth.
7104 Oomes Willem, Jordaenskaai, 1, Antwerpen.
7105 Mev. Van den Bempt, Conscienceplein, 9, Antwerpen
7106 Boving Jef, Goedendagstr., 33, Borgerhout
7107 Mej. Vicario, Spaarstr., 36, Antwerpen.
7108 Mej. Van Look, Brederodestr., 56, Antwerp.
7109 De Buyser A., Paswerker, Krijtstr., 37, Berchem
7110 E. H. Raymaekers J., Best. Alg. Hoveniersbond, Predikheerenstr., 10, Leuven
71.. Mev. Beeckman A., Dambruggestr., 74, Antwerpen.
7112 Loos Albert, Van Arteveldestr., 39, Antwerpen
7113 Mev. Loos N., Van Arteveldestr., 39, Antwerpen
7114 De Bleser G., De Moystr., 19, Antwerpen
7115 Mev. De Bleser, De Moystr., 19, Antwerpen
7116 Fierens V., Korte Van Sterbeekstr., 2, Antwerpen
7117 Van de Putte R., Justius Lipsiusstr., 10, Leuven
7118 Tossyn J., Naamschestr., 173, Leuven
7119 Van Wezer G., Ziekelingen, Corbeek-Loo.
7120 Muys Jos., Schapenstr., 4, Leuven
7121 Van Nieuwenburg, Dietschestweg, 53, Blauwput-Leuven
7122 E.H. Mol G., Leeraar, Meir, 36, Antwerpen
7123 De Vis A., Hoogstr., 36, Meldert
7124 Tobback A., Regastr., 25, Leuven
7125 Jacques P., Kerkstr., 4, Blauwput-Leuven
7126 Pira J., Goudbloemstr., 5, Leuven
7127 Maes Edw., O. L. Vrouwstr., 25, Leuven
7128 Mej. van Parijs M., Gemeentestr., 18, Blauwput-Leuven
7129 Claes P., Blijde Inkomststr., 49, Leuven
7130 Cockx Th., Brusselschestr., 10, Leuven
7131 Staes L., Jozef II str., 17, Leuven
7132 Mellaerts J., Pleinstr., 93, Leuven
7133 Janssens M., Capucienenvoer, 173, Leuven
7134 Verlinden A., Lentestr., 2, Antwerpen
7135 Abrams L., Congresstr., 33, Borgerhout
7136 Rademaker B. J., Schooldreef, 185, Calmpthout
7137 Dury H., Klerk, Registratie en Domeinen, Thourout
7138 Schapmans. Bondgenootenlaan, 246, Vorst-Brussel.
7139 Van Hove, Em., Bockstaellaan, 356, Laken Brussel
7140 Willems W., Courtoisstr., 10, St. Jans-Molenbeek
7141 Debeer Th., Bediende, Audergemschelaan, 144, Etterbeek
7142 Roels A., Onderwijzer, Dijksken, 28, Lokeren
7143 Van Driessche G., Kappellestr., Lokeren
7144 Govaerts J., St. Rochusstr., 4, Deurne-Zuid
7145 Van de Weghe, Botermarkt, 14, Mechelen
7146 Van Damme Laurent, Leermarkt, 32, Mechelen
7147 Me. Van Damme, Leermarkt, 32, Mechelen
7148 Van der Meulen C., Consciencestr., 22, Mechelen
7149 Vandenabeele H., Gemeentesecretaris, St. Martens-Laethem
7150 E.H. Verschraegen, Onderpastoor, Nazareth
7151 Schaubrouck R., Bouwkundige, Nazareth
7152 De Keukeleire H., Fotograaf, Nazareth
7153 Glibert N., Student, Nazareth
7154 Dubosels C., Acaciastr., 22, Gent
7155 Dhondt H., Onderwijzer, Nazareth
7156 Vanderstraeten H., Hovenierstr., 84, Ledeberg
7157 De Mets G., Onderwijzer, Zele
7158 Mej. Verhaegen L., Vierwindenstr., 83e.. St. Jans-Molenbeek
7159 Mej. Van Belleghem H., Renkinstr., 55, Schaerbeek
7160 Mev. Valentin, Romestr., 11, St. Gillis- Brus.
7161 Mej. Valentin, Romestr., 11, St. Gillis-Brus.
7162 Vanduynslager A., Pianos, Wyngene.
7163 Van de Voorde C., Futsekstr., Wyngene
7164 Mej. Verplancken A., Onderwijzeres, Zweedschestr., St. Gillis-Brussel
7165 Mosselmans F., Beambte, Fonteinstr., St. Genes-Rode
7166 Mev. Van Overbeke M., Hoogstr., Thielt
7167 Janssens H., Duinstr., 148, Antwerpen
7168 Mej. Van de Poel L., Nachtegaalstr., 15, Antwerpen
7169 Mej. Van Hoeydonck M., Bureelbediende, Lovelingstr., 50, Antwerpen
7170 Mej. Van Hoeydonck G., Lovelingstr., 50, Antwerpen
7171 Mej. Van der Linden M., Bureelbediende, Steenebrug, 93, Antwerpen
7172 Volders Th., Schrijnwerker, Paal-Limburg
7173 Casteleyn F., Meester-Kleermaker, Karmestr., 8, Antwerpen
7174 Vreugde E., Boudewijnstr., 5, Antwerpen
7175 Janssens G., Berkenhof, Herenthals
7176 Mev. Janssens-Heremans, id. id.
7177 Van Roy, Handelaar, Wemmel-Brabant
7178 Mev. Moring-Boutinckx, Gezondheidstr., 76, Gent
7179 Moring M., Gezondheidstr., 76, Gent
7180 Wyckaert R., St. Michielsplein, 11, Gent
7181 Mevr. Wyckaert. R. id. id.
7182 Neirinck A., Eendrachtstr., 26, Gentbrugge
7183 Mev. Neirinck, Eendrachtstr., 26, Gentbrugge
7184 Herman G., Princenstr., 5, Antwerpen
7185 Mev. Deckers, Meir, 42, Antwerpen

7186 Deckers Tony, Sorbenlaan, 4, Antwerpen
7187 Van Kerkhoven Edw., Rechter Handelsbank, Wiegstr., 19-21, Antwerpen
7188 Louis J., Lange Nieuwstr., 32, Mechelen
7189 Thiers N., Oude Markt, 24, Leuven
7190 E.H. Maes, Leeraar, Brusselstr., 65, Halle
7191 Mev Verdegem A., Abrahamstr., 7, Gent
7192 Verdegem G., Abrahamstr., 7, Gent
7193 Verdegem E., Abrahamstr., 7, Gent
7194 Mej. Ingels M., Regentes, Rooigemstr. 27, Gent
7195 Nachtegale C., Werkgeleider, Werf Liebaert, Dranouter-W. V.
7196 Morant P., Kinemabest., Hoogstr., 7, St. Amandsberg
7197 Claeys Jules, Postbediende, Heystr., 10, Gent
7198 Vermeulen E., Hertstr., 14, Gent
7199 Verbouwen A., Onderwijzeres, Hundelgemsteenweg, 14, Ledeberg
7200 De Paepe F., Behanger, Burgstr., 107, Gent
7201 Demanet F., Onderwijzer, Pacificatiestr., 25, Ledeberg
7202 Mej. Bruneel J., Onderwijzeres, Dokplaats, 39, Ledeberg
7203 Mej. Verbaere Ph., Onderwijzeres, Holstr., 100, Ledeberg
7204 Mej. Codde J., Onderwijzeres, Bevrijdingsdreef, 164, Gent
7205 Mej. Heymans M., Leerares, Steenhouwerstr., 18, Ledeberg
7206 Mej. Verbouwen P., Hundelgemstweg 14, Ledeberg
7207 Verbouwen F., Haarkapper, Hundelgemstweg, 14, Ledeberg
7208 Fassijn G., Patijntjesstr., 7, Gent
7209 Mev. De Kimpe R., Gen. Lemanstr., 128, Berchem
7210 Mej. Nagels A., Begijnhoflaan, 29, Gent
7211 Boonen J., Wienerlaan, 38, Watermael
7212 Mej. de Clercq C., Lange Winkelhaakstr., 72, Antwerpen
7213 Mev. Goetstouwers D., Paardenmarkt, 73, Antwerpen
72[illegible] Wils F., Lange Koepoortstr., 13, Antwerpen
7215 Mev. Wils-Stremersch, Lange Koepoortstr. 13, Antwerpen
7216 Dries Jozef, Politiehofstr., 14, Antwerpen
7217 Fleureckers L., Steenwinkelstr., 51, Schelle
7218 Mev. E. Van Bouchaute, Florastr., 11, Ledeberg
7219 Mast K., Bomastr., 39, Gent
7220 De Tollenaere J., Lange Violettenstr., 271, Gent
7221 Schiltz J., Helenalei, 29, Antwerpen
7222 Schilt L., Uitbreidingsstr., 7, Berchem
7223 Brans F., Happaertstr., 1, Antwerpen
7224 Poels G., Bredalaan, 513, Merxem
7225 De Mulder C., Statieplein, Sottegem
7226 Brismoutier V., Statiestr., 23, Sottegem
7227 Mev. Weewauters A., Paleisstr., 145, Antwerpen
7228 Weewauters A., Paleisstr., 145, Antwerpen
7229 Ruelens F., Statiestr., 57, Berchem
7230 De Vuyst C., De Burburestr., 43, Antwerpen
7231 Degrave O., Telegraafbediende, Kortrijkstr., 18, Borgerhout
7232 Van Stappen J., Muyssen
7233 Mev. Van Stappen J., Muyssen
7234 Rijlant, St. Willibrordusstr., 66, Antwerpen
7235 Mev. Rijlant, St. Willibrordusstr., 66, Antwerpen
7236 Mev. Rouwens, Vaderlandstr., 43, Wilrijck
7237 E.H. Beirens D., St. Bavostr., Wilrijck
7238 Fontaine-Vossenaar, Begijnenstr., 4, Antwerpen
7239 Van der Moeren A., Drink, 49, Borgerhout
7240 Janssens Gaston, Lange Beeldekenstr., 80, Antwerpen
7241 Vandervelpen Theo, Waenrode
7242 Tobback Jef, Campenhout-Relst.
7243 Vermeylen Jef, Mechelschestweg, 37, Wilsele-Leuven
7244 Hamelink E., De Waghemakerstr., 10, Antwerpen
7245 Rosseau W., De Smetstr., 12, Gent-Rabot
7246 Verachtert E., Best. Staatsmidd. School, Graanmarkt, 12, Aalst.
7248 Mej. Van de Velde M., Scherreveldstr., 39, Aalst
7249 Van de Velde Ph., Scherreveldstr., 39, Aalst
7250 Mej. Bomon M., Tragel, Aalst
7251 Mej. Boute G., Koolstr., 6, Aalst
7252 Mej. De Bruecker B., Gentschestr., 53, Aalst
7253 De Bruecker G., Gentschestr., 53, Aalst
7254 Mej. Van Driessche E., Dirk Martensstr., 31, Aalst
7255 Van Campenhout M., Klein Meerkenplaats, 25, Gent
7256 Mev. Van Campenhout M., Klein Meerkenplaats, 25, Gent
7257 Smeets Leon, Onderwijzer, Kermps.
7258 Nachtegaele M., Doornijkstr., Audenaarde
7259 De Paepe-Van Stichel, Statieplein, St. Jansgasthof, Aalst
7260 E.H. De Bisschop O., Onderpastoor, Lembeke
7261 Willekens A., Boekhouder, Mortsel
7262 Van Gaver E., Boekhouder, Bredalaan, 606, Merxem
7263 Schelfaut A., Onderwijzer, Wilrijck
7264 Van Hoebergen J., Bureelbediende, Lge Batterijstr., 79, Antwerpen
7265 Leyssens F., Kerkstr., 15, Blauwput-Leuven
7266 Thymen Stienstra, Kapitein der boot « Brugge-Sluis » Damschevaart, 2, Brugge
7267 De Vos R., Mieregemstr., Merchtem
7268 Sebrechts F., Tolbeambte, Komiteitstr., 47, Merxem
7269 Mev. Sebrechts, Komiteitstr., 47, Merxem
7270 Mev Verelst A., Komiteitstr., 45, Merxem
7271 Haelterman K., Jules Moretuslei, 306, Wilrijck
7272 E.H. Van Hoof, Onderpastoor, Hove Stweg, 10, Bouchout
7273 Verstreken J., Rentenier, Tinchantlei, Bouchout
7274 Fierens K., Apotheker, Van Colenstr., Bouchout
7275 Van Reeth A., Boomschestr., 59, Niel
7276 Mej. an Geenhoven M., Onderwijzeres, Tijnwijk, 15, Niel
7277 Corne, Lange Herenthalschestr., 24, Antwerpen
7278 Hendriks P., Diepestr., 55, Antwerpen
7279 Mev. Hendriks, Diepestr., 55, Antwerpen
7280 Mej. Hendriks J., Diepestr., 55, Antwerpen
7281 De Block E., Bothastr., 35, Borgerhout
7282 Mev. De Block, Bothastr., 35, Borgerhout
7283 Dupan M., Snaggaertstr., 17, Brugge
7284 E.H. Camiel Br., Snaggaertstr., 17, Brugge
7285 Van Cauwenberghe V., Gemeenteontvanger, Nokere
7286 Adriaensen E., Eere-secretaris-archivaris, Hoogstraeten

Boekdrukkerij R. BRACKE-VAN GEERT, Baesrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Ir ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. ST JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 20 — 15 Oktober 1923

Onze eteekenis

—x—

In ons blad de beteekenis van den Vlaamschen Toeristenbond trachten te omschrijven zal zeker aanleiding geven tot het herhalen van veel dat reeds menigmaal werd gezegd en geschreven.

Het is nochtans niet altijd zonder belang een breeden blik te werpen op de redenen van bestaan, het algemeen nut, op de wijdvertakte werking van een inrichting zooals de Vl. Toeristenbond, want de leden moeten juist door het krijgen van een klaar en helder inzicht de neiging in zich voelen aangroeien om met meer toewijding te werken aan de uitbreiding van het opengestelde arbeidsveld.

Bestond er werkelijk behoefte aan een toeristenbond? Het schoonste bewijs van wel is het snel toenemend ledental.

En inderdaad, wie zou kunnen loochenen dat ons volk weinig kende van den grooten rijkdom aan eigen schoonheid, rijkdom aan kunst die overal rond verspreid ligt in eigen streek..... Er werd ook niets gedaan aan onze menschen om die schoonheid te leeren kennen en waardeeren..... Een reisje ondernemen als ontspanning na lastig werk was niet altijd zoo gezellig als men 't zou gewenscht hebben : men wist niet goed waar naartoe, men wist niet goed wàt aangevangen.

De Vl. Toeristenbond heeft de gedachte van gezond, volksch toerisme bij de Vlamingen in 't leven geroepen : hij leert de menschen reizen, hij sticht overal vriendschap en gezelligheid ; hij schikt alles zoodanig dat men niet van een uitstap — hoe klein ook — terugkomt zonder iets belangrijks te hebben leeren kennen.

Wie „De Toerist" regelmatig leest zal daar geen oogenblik aan twijfelen.

Ik maak hier nog niet eens gewag van de reizen naar 't buitenland welke door samenwerking zoozeer worden vergemakkelijkt.

Een toeristenbond bestaat natuurlijk niet alleen om aangename of leerrijke wandeltochten of pleizierreizen in te richten. Daarbuiten is nog veel en ernstig werk te verrichten : alle invloed moet werden gebruikt om de wegen te doen aanleggen zoodanig dat er gemakkelijker op alle wijzen voor het reizen kan van worden gebruik gemaakt. Alle nuttige en noodige inlichtingen moeten verstrekt worden aan hen, die zich op reis begeven : zoowel onderweg als op de plaatsen die bezocht worden moet men zonder moeite alles kunnen vinden en te weten komen wat noodig is : het aanwijzen der richtingen, het verschaffen van eet- en logeergelegenheden, enz. Daarvoor zorgt de toeristenbond. Dus, materieel gesproken : nuttig en voordeelig.

Indien dat alles het bestaan van den Vlaamschen Toeristenbond wettigt, is er nochtans ook een andere, dieperliggende en gezonde reden die aan het tot stand komen ervan heeft medegeholpen.

Steunende op hetgeen voorafgaat zou men

kunnen opwerpen dat er andere inrichtingen zijn, die hetzelfde doel nastreven en machtig en rijk zijn. Waarom dan nog iets nieuws in 't leven roepen.

Hier komen we aan een zeer gewichtig punt. Er bestaan zeker Belgische maatschappijen om toerisme te bevorderen, maar in die maatschappijen — welke hun naam ook zij — hadden de Vlamingen niets in de pap te brokken : leiding, uitgaven, inlichtingen, alles was er fransch ; ik zou zelfs meer durven zeggen : vlaamschvijandigheid was niet altijd uitgesloten. Wij hebben het in Vlaanderen in de laatste jaren eindelijk toch zoover zien komen dat op alle gebied de Vlamingen beginnen in te zien,dat ze zich zelfstandig moeten organiseeren om met hun eigen centen den vijand niet te gaan steunen : wij moeten als Vlamingen zelfstandig onzen eigen weg kunnen gaan.

Het in 't leven roepen van den Vlaamschen Toeristenbond is ten slotte niets anders geweest dan een stap vooruit op dien weg; dan een gezonde toepassing van een gezond beginsel. De Vlaamsche toeristen moeten in eigen organisatie een eigen weg bewandelen tot eigen voordeel.

Maar hier is het juist de plaats om te wijzen op twee groote factoren, die volstrekt noodig zijn om het aangevatte werk te doen gelukken. Wil de Vl. Toeristenbond zijn doel bereiken, dan moet het *financieël* zeer sterk staan en een *macht* zijn die eerbied afdwingt.

Die twee zijn nauw met elkaar verbonden, en kunnen alleen verkregen worden indien het reeds respektabel ledental spoedig, zeer spoedig, aangroeit, zoodanig, dat men overal verplicht is met ons rekening te houden,zoodanig dat wij de werken kunnen uitvoeren, die zonder veel geld moeten blijven bestaan in den vorm van.. ... plannen.

Veel is reeds gedaan. Onze naam heeft reeds invloed. Veel meer moet nog gedaan worden ; wij moeten over nog meer invloed beschikken. Dàt verwezenlijken is het werk van alle leden, die het goed meenen met den Toeristenbond. Vrienden, brengt veel nieuwe leden bij, laat niemand ontsnappen uit uw omgeving. Weest ervan bewust, dat gij door dàt werk de taak zult vergemakkelijken van de leiders ; weest ervan bewust dat gij daardoor werkt in uw eigen voordeel, in 't voordeel van uw medemenschen, en ten bate van Vlaanderen !

Dr sc. Albr. PIL.

Toerisme in de Kempen

In verband met het bij het stichten van den V.T.B. gestelde doel : het bevorderen van toerisme in het Vlaamsche land, werd onlangs besloten in de streken, waar zulks noodig mocht blijken, een V.T.B.-actie tot bevordering van het vreemdelingenverkeer op touw te zetten.

Het is trouwens algemeen bekend, dat waar onze oude Vlaamsche kunststeden en ook onze badplaatsen geen moeite sparen om door alle mogelijke middelen, wel het meest door een intens gevoerde reklame-

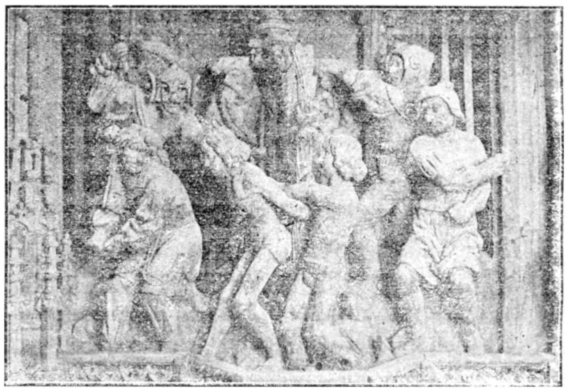

Fragment uit het Altaarblad van St. Waltrudis, Herenthals

kampagne, toeristenbezoek te lokken, ons platteland daarentegen op dat gebied ver ten achter staat. Het is wel waar, dat er niet juist met ieder stuk Zuid-Nederlandschen grond een loopje valt te nemen, maar anderzijds mogen we wel bekennen, dat voor streken zooals Zuid-Vlaanderen, de omgeving van Brussel, Limburgsch Haspengouw en de Kempen lang niet het natuur- en kunstschoon wordt uitgepakt, zooals dit in verhouding tot het vele mooie en merkwaardige dier gouwen had mogen gebeuren. Vooral niet wat de Kempen betreft.

Hebben b. v. onze Noord-Nederlandsche vrienden voor elk hunner heide- en boschstreken, het binnen hunne grenzen gelegen gedeelte der Kempen inclusis, in en buiten eigen land een lang niet zwakke propaganda gevoerd, wij hebben ons steeds beperkt tot een loutere platonische belangstelling ten opzichte van het oude Taxandrië en er nooit aan gedacht eene meer « kaufmännische » uitbating in het leven te roepen van al het mooie dat er aldaar kan worden genoten. Tot bevordering van vreemdelingenverkeer werd

tot nog toe noch in het Antwerpsche, noch in het Limburgsche gedeelte iets gedaan.

In den V.T.B., tak Turnhout, werd reeds herhaalde malen het idee vooruitgezet, deze leemte aan te vullen en dat daarvoor in de Kempische arrondissementstad wel belangstelling wordt gevoeld, blijkt o. m. uit de druk bijgewoonde vergadering, welke op Zondag 30 September op het Turnhoutsche raadhuis plaats vond en welke aan hoogergenoemd onderwerp was gewijd.

Uit de aldaar gevoerde besprekingen bleek vooral de noodzakelijkheid zich in verbinding te stellen met de bijzonderste belanghebbenden hotel- en restauratiehouders, eigenaars van koffiehuizen, banketbakkers, garagehouders enz. Ook zou men trachten zich den moreelen en materieelen steun van de openbare besturen te verzekeren. Men zou er vooreerst aan denken een geïllustreerd propagandaboekje uit te geven, alsmede in stations, hotels en elders reklameplakkaten uit te hangen. Bij geval van stijgende belangstelling kan in een of meer plaatsen aan het inrichten van een verkeersbureau worden gedacht.

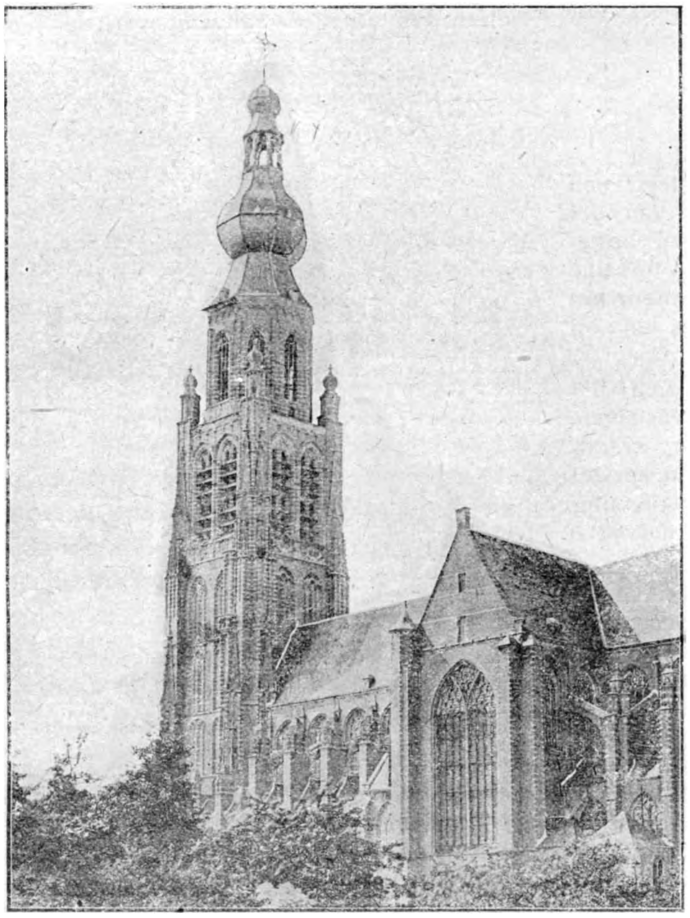

Kerktoren van Hoogstraten

Met dezen opzet in overeenstemming besloot de vergadering maar dadelijk de ingezette kampagne verder te voeren. Er werd dan ook besloten een tweede vergadering samen te roepen te Herenthals op Zondag 28 October om 3 1/2 uur 's namiddags (denkelijk op het Raadhuis). Op de aanwezigheid van *alle* V.T.B.-afgevaardigden uit de Kempen wordt stellig gerekend. Hiermede in verband, spijt het ons te moeten vaststellen, dat op de eerste vergadering te Turnhout *geen enkele afgevaardigde der streek*, buiten die van Turnhout zelf, aanwezig was! Het spreekt vanzelf, dat indien wij niet op de meest daadwerkelijke medewerking vanwege *al onze kempische afgevaardigden* stellig kunnen rekenen, er aan een verdere uitwerking van het plan niet te denken valt. Wij denken dus niet alleen van hen te mogen verwachten dat ze zich op den bewusten Zondag de moeite van een reisje naar Herenthals zullen getroosten, maar dat ze zich ook onmiddellijk in verbinding zullen stellen met de materieel geinteresseerden (hotelhouders enz.) en andere belangstellenden uit hunne omschrijving en deze personen eveneens zullen aanzetten de vergadering bij te wonen. Voor verdere inlichtingen is het secretariaat V.T.B. steeds ten dienste van belanghebbenden.

Mocht de vergadering van Herenthals een flinke stap voorwaarts zijn naar het onlangs met zooveel begeestering te Turnhout aangegeven doel!

Kempenaar.

IEDER LID

BRENGE VOOR NIEUWJAAR MINSTENS

EEN NIEUW LID

AAN

HET ZWARTE WOUD.

I.

DE FELDBERG.

3.

Vervolg en slot van blz. 378

Aan wie de warme zonnestralen,
De wind, de wolken ginds omhoog?
Al wat de hand niet kan bereiken,
Wat wij bewondren met het oog?

Aan hen, die in hun harte koestren
Een sprankje van het heilig vuur
En die de stemmen hooren kunnen,
De duizend stemmen der natuur.

Rosalie Loveling.

. . . .

Dan spelen alle verven,
Doorheen met stille pracht
Totdat ze, schoon en zacht,
Versmelten en versterven.

N. Beets.

Voor eenige honderden jaren heeft een geleerde het heimwee geschilderd van het onvermogen der tusschen de bergen opgegroeide menschen om zich aan de « reine lucht van het vlakke land » te gewennen, heden stijgt de menschheid uit het lage land op de bergen om de longen te zuiveren.

Van jaar tot jaar vermeerdert zich het getal der uitverkorenen, die in de verheven, vrije natuur der bergen, in hun reine, krachtige lucht, rust en ontspanning vinden, herstel van lichaam en ziel zoeken, na de inspanning van het dagelijksch leven, na het nerveuze jagen en drijven in de steden.

Hier boven omarmt ons de verkwikkende en sterkende vrede der boven het menschengewoel verheven natuureenzaamheid; slechts de wondere beelden der schepping en de grootsche natuuropenbaringen spreken hier tot de ziel. Hier is men stil en peinzend en neergedrukt en jubelend-melancholisch, vol van weemoed en waarachtige vreugde tevens. Met stomme bewondering antwoordt de ziel, in het besef van eigen kleinheid tegenover deze oneindigheid, der verheven schoonheid en onmetelijke grootte, die zich voor haar geestelijk oog voordoen. De indrukken, die men niet slechts bij zonneschijn en helder weder hier boven van der bergen-tinne bekomt, blijven onvergetelijk in de herinnering rusten, een bron van hooge en vreugdevolle nabetrachtingen voor jong en oud.

Hier boven, in den zomer en in den winter, vindt men iets dat meer waard is als alle goud der wereld : gezondheid en levensvreugde, liefde tot de natuur, liefde tot God en Zijn menschheid, innerlijke rust en vrede.

Want elk jaargetijde heeft hier zijn eigen bekoring : in den winter zal men zich aan het vroolijke genoegen van de sneeuwsport, en wellicht nog meer aan het overgelijkelijk heldere vergezicht op de Alpen, aan de zomersche warmte, aan de wonderbare kleurensymphonie van den diepblauwen hemel, de verblindend witte sneeuwvlakte en het diepe donker van het dennenwoud verzadigen, of zich in den vroegen aanvang van de lente met zijn bloemenpracht verheugen ; in den zomer zijne zenuwen aan de frissche, krachtige berglucht versterken ; in den herfst met zijn heerlijke, milde dagen op het majestueuze schouwspel van een nevelzee, waardoor alles wat tot de aarde beneden ons behoort in het niet is weggezonken, zelf zonbestraald, van uit de hoogte neerblikken.

..... het vroolijke genoegen van de wintersport.

Wanneer er lezers mochten zijn, die nu een programma verwachten, hoe de tijd doorgebracht moet worden en welke wandelingen er gedaan moeten worden en waarheen men meer en waar minder schoons of belangwek-

kends zal te zien krijgen, zullen zij niet bevredigd worden.

Ach, op den Feldberg, en waarheen....?

Ik kan het u niet zeggen, hoe schoon het is: overal! Wanneer in de lente de kersen aan de Schwarzwaldbergen bloeien komen reeds de toeristen uit de nabije steden het meer stille en buigzame dan tegenstrijdige karakter van den Feldberg begroeten en maken gebruik van diens merkwaardig zachte dagen tusschen de wintermaanden, de late vriezende nakomers en den plotseling heeten zomer der vlakte. In de wereld van den Feldberg is de zomer van onvergetelijke bekoring; hij heeft weelderige grootte op de vrije hoogten en laat ons gaarne in zijn klare luchten zijn zij, die met eenige vertrouwde reisgezellen, den stoeren bergstok in de hand, door het gansche Schwarzwald trekken en niet der hotel-regelingen slaven zijn. Wanneer de dorst dan komt, dan is de ritselende bron toch daar en elk boerenhuis is den gezonden hongerige welkom, evenzoo als elke hongerige hier welkom is in elk boerenhuis.......

Op den Feldberg, en dan staan open, hier en daar en ginds en overal de groote banen, waarop het groot-verkeer zich spoedt, telkens herinnerend aan het wereld-beweeg in de laagte, en de kleine kronkelende, geheimnisbergende voetpaadjes, met hun urenlangen gang onder de dennen, door het dichte gewas

„Feldbergerhof" is als hotel een wonderwelkom tehuis ..

vertoeven bij donkere dennen en op lichte zonnige plekken, aan de ruischende forellenbeken en de wild opdringende rotsblokken.

Wegen en stegen zonder tal voeren ons van den goed onderhouden heirweg af, in de dalen of naar den kam van den berg, naar duizend verborgen schoonheden, leiden ons naar luisterende plekjes, geheim en teeder, waar gij heerscher zijt in uw rijk, dat u trouw blijft tot elk nieuw weerzien

Zeker, „Feldbergerhof" is als hotel een wonderwelkom tehuis, wanneer de etensbel u naar een vermoeienden en hongerbrengenden ontdekkingstocht uit de diepte of van de hoogte, met hare eindelooze ruimten, tegemoet juicht, maar toch ook benijdenswaardig en aan den oever van hermelijne beken en meren, eenzaam in den besten zin : ze laten den mensch, na de drijfjacht van het dagelijksche rumoer-leven, weder eenmaal tot zichzelven komen en waardoor deze dagen tot de gezegendste en rijkste gebeurtenissen des levens worden. Op de zonnige hellingen, waar het fijne struikgewas gouden bloesems kelkt of de wilde roos heur geuren balsemt, waar niets het oor bereikt als de klokken der grazende kudden, de groet van den herdersjongen en het altijd-bezige gezoem der insekten, waar de geboorte-tonen der rivieren eeuwig zilveren, aan de ernstige plassen en de melancholische meren, verscholen tusschen de bergen, overal vindt men lokkende schoonheid.

Gaat gerust heen, ergens in 't wilde weg, de „Schwarzwaldverein" heeft in stoeren arbeid niet slechts wegen gebaand in alle richtingen, maar ook door wegwijzers en kleurige herkenningsteekens dwaling trachten uit te sluiten.

O, die heerlijke rust....

Wat is er heerlijker dan hoog op de bergen,

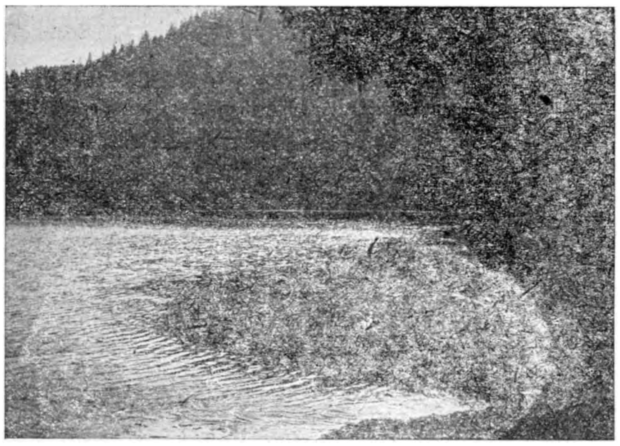

....aan de melancholische meren.

waar de lucht zoo helder is en zoo teer, zoo zuiver en zoo licht, waar men de zoetheid van de reinheid van het niet door menschenhanden bevuilde Godswerk der natuur door long en borst voelt streelen,te liggen in ononderbroken rust, die ons omvat, waarin men als in een verfrisschend bad onderdompelt, met de klare lucht boven en de wijde ruimten vóór ons en de verdoezelende aarde beneden ons

Uren dalens enkel bosschen,wijd-koele wouden, zwarte wouden, schijnbaar nooit betreden wouden, van beuken, van kastanjes, van sparren. Het alles schijnt zonder verband met de wereld. Hellingen paren zich aan hellingen, tot in de eeuwigheids-verte nieuwe weifelingen van hellingen, stijgende, donkerend, uit de smaragden wouden, uitjubelend ten slotte in de witte-engelen-klaarte der sneeuwbekroonde alpenketen.

Zoo verliest men zich in de zoete weelde der heerlijke bergeneenzaamheid.

Wie tot deze hoogte stijgt — ontstijgt die niet àl het aardsche, alle aardsche kleinheid en afgunst en benepenheid en zwaarte.....

Het lichaam, omspoeld door fijne zephirs, voelt zich doortrokken van hemelschen ether, het voorhoofd kent geen drukkend gebons. En de oogen, onttogen uit den bezwangerden nacht-blik der stadslucht,volgroeien in verrukkende openbaringen van verre verschieten.De boomen, daar onder ons, zij staan als in een ijl schijnsel van zuiverte, elk blad teekent zich als een wonder van gaafheid in de klare lucht, die het wiegt ; en de wijde, wijde wereld van verre gebergten glanst violet en smaragd en groen als in een wazige doorzichtigheid......

Zoo verliest men zich in de zoete weelde van hemelsche wonne.

O, hoe dun is hier de lucht. Zie daar, in de verte, een, twee kilometers van u af, op een helling van een anderen berg, graast eene kudde bergvee en hun klokken klinken ons van over het dal,helder tegemoet.

Een programma om den tijd, hier op den Feldberg door te brengen ? Ach, neen, 't is stellig niet noodig. Bezoekt ge den Feldberg slechts even, als terloops, ge verveelt er u niet ; maar ook, blijft ge er weken achtereen, ge verveelt er u nog steeds niet en aan 't einde zult ge zelfs ervaren,dat de tijd nog te afgemeten en de dagen te kort zijn geweest om verzadigd te zijn geworden.

Want zonder winst gaat niemand hier vandaan, uit dit wijde landschap, dat voor de meest verscheidene begeerten den beker der lafenis bereid houdt in alle jaargetijden in den luister zijner bergen-heerlijkheid en ge-

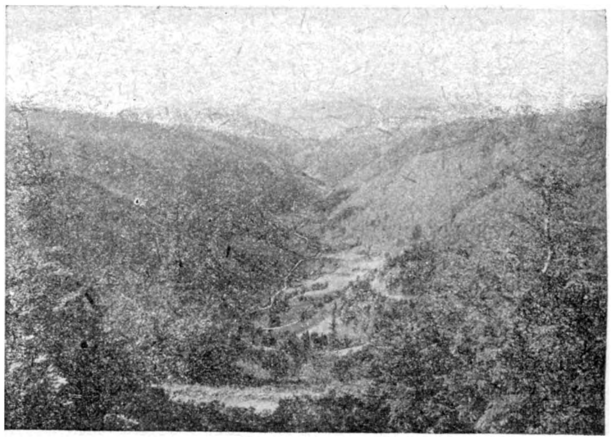

.....hellingen paren zich aan hellingen

heimenissen.Want juist deze afwisselingsvolle en lieflijke omgeving en zijn wonderlijk beschutte dalen met hun kwinkeleerende watertjes geven onze bergtochten dat aantrekkende kenmerk, dat slechts in het Schwarzwald te vinden is en laten niet het verlangen opkomen naar de wildere oer-bergen, welker majesteitelijker, wellicht even-oude kruinen, in steeds trouw-verbonden, zilverglansende

verwantschap van onzen top af tot aan den Mont-Blanc, van over de grens, ons tegenlichten.

Zeker, ik kan in volle bewondering den lof zingen van Zwitserland's natuurpracht, van zijn vlammende, herfsttintende wouden, zijn wolkensplijtende gletschers, zijn geprezen Alpensnoer, zijn menigvuldige grootsche of bescheidener kinderen der natuur. Maar een zoo merkwaardige verbintenis van frissche, volle, verre en eigene, lichtende kleuren, met eene zoo wijde keten van in blauwe lucht ingeweven bergen als in het Zwarte Woud vond ik nergens.

En dat is het wat den nieuw-aangekomene eerbiedig, stil doet zijn, om te luisteren als naar een klokkentoon uit de diepte. Hier, op over de veelszins ongemeene natuurverschijnselen.

Naar *Menschenzwand?* of naar *Rücken?* of naar *Seebuck?* of der rivieren kraamkamer ergens op onzen of gindschen top bezocht? of naar *„Schauinsland"?* Hier gaf het wel een zeer helder en kostelijk panorama? Naar alle zijden, de hoogten wijkend achteruit, wegschemerend in de verte tot onbestemde, muisblauwe nevelfiguren.

Van „Feldbergerhof" begon onze weg eerst wat te dalen, maar dan ging hij langzaam maar staag de hoogte in. Een der verscheidene wegen, die voeren tot hetzelfde doel, volgden wij met taaie trekkracht, terwijl het hotel-complex zachtkens onder ons wegzakt. Hooger en hooger nu klommen we, als

.....in het droef peinzen van zijn duister water

des Feldbergs top, neemt men onwillekeurig den hoed af, voor de Majesteit Gods. Dat zoete geheim, dat over deze bergen heengeworpen is, is gelijk den sluier eener bruid, teer en doorzichtig en toch verborgen, ijl en etherisch....., begeurd met dien adem der onaangeroerde, die, ofschoon ge waant alles te doorschouwen en te kennen, immer nog een latere bekoorlijke ontdekking overig laat om daarachter wederom iets ongedachts gesluierd bereid te houden.

's Avonds, als de avondmaaltijd van 7 uur in het hotel naakt, komen ze van alle kanten opgedoemd, de gasten, verhalend den een aan den ander waarheen de tocht ging dezen ganschen dag of dezen middag alleen, of pratend een stijgende leeuwerik jubelend naar het zonlicht. Van beneden af klonken door de atmosferen-klaarte zoo nu en dan slechts de klokken der verspreid grazende dieren....

Dan is het weer volkomen stil; de berg schijnt te slapen in zomerwarmte. Naast onzen kalen top silhouet de kruin van een anderen berg bekroond met harig, zwart dennengroen.

Overal de fijne, frissche berglucht; en de kalmte van boven de wereld te zijn, heelemaal weg uit kleinzielig gedoe, verkwikt ongemeen.

Zoo zijn wij den ganschen dag in de bergen en 's avonds teruggekeerd van de groote, vermoeiende, of van de kleine, rustgevende „Ausflucht" neemt ons „Feldbergerhof" in zijn wijdgeopende deur-armen gastvrij op, om

ons aan den keurig verzorgden maaltijd te verkwikken.

Doch niet altijd blijft men 's avonds thuis. Als het nog zoo verrukkelijk purpert in de lucht en de zon nog zijn laatste lichtpoging doet, dan trekken er nog velen op uit om nog ergens de donkerte af te wachten.

En als de avond groot en mystiek komt met overal plechtige stilte en teedere schemering, dalen wij af in het „See"-dal, langs een verrukkelijk, slingerend pad, kriebelend, krinkelend, kronkelend omzoomd en doorploegd van ritselende, prikkelende, fijne watertjes of plotseling overgoten van forsche watervallen, aan de eene zijde van den smallen weg de afgrond en aan de andere zijde de brute helling van den trouwen berg, die den mensch toeliet dit pad uit zijn flanken te houwen, dalend naar de „Feldsee", het 300 meter lager gelegen berg-meer *) rondom van barsche, onderaan stijlrechte rotsen omgeven en aan de vrije oostzijde van donkere dennen omzoomt, hetwelk in zijn wilde partijen, in het droef peinzen van zijn duister water een majestueus beeld van het meest grootsche hooggebergte-landschap toont.

Hoog boven ons stipt het „Denkmal" van bij ons hotel, waarheen ook wij straks weer stijgen moeten.

Het water lokt tot een verkwikkend bad en daarna zitten wij nog lang buiten in dezen tempel der natuur, aan den oever van het meer, vóór ons de rotsen, en achter ons de hooge, melodieerende dennen, spiegelend in rimpelend, nauw-bewogen water, zacht vleiend aan onze voeten, met niets dan de hoorbare stilte en de stemmen der duizenden boschnimfen om ons heen, in het donker, dat spoedig zilver werd van milden maneglans, een lichtschijn zóó puur, zóó blauw, dat 't was alsof op het meer de elfen dansten.....

Betooverend en van boeiende oorspronkelijkheid is deze geheele omgeving, en daarbij overal mild, fijn en rein in de harmonische vormen, van weeke, goedige sprake, van zeldzame bekoring.

Zooals de zachte ledematen eener schoone vrouw vervoert ons de betoovering der lijnen en welke van de naburige gezellen van over de grens gemakkelijk te onderkennen zijn.

Het Schwarzwald is, zooals Wilh. Jensen gezegd heeft, geen theater-schoonheid, het is vrouwelijke goedheid en zachtheid, die met teere hand naar ongeteelde lusthoven voert en dat in eeuwige jeugd bescheiden opblikt naar de overgrensche, gekloofde hemelbestormers.

Wel kan de Schwarzwaldwinter den eenzamen gast moeilijkheden brengen. Doch afgezien van een noodlottige samenloop der ongelukkigste omstandigheden, is ook de wit-bekleede Feldberg, vóór 30 jaren zoo goed als onbekend, een grond van parelenden levenslust. Eerst in 1892, zoo verhaalt de kroniek van de ski-sport, heeft een oude dokter uit *Todtnau* *) noorsche sneeuwschoenen aangeschaft om zijn zieken gemakkelijker te kunnen bezoeken. Alleen bij gebrek aan technische voorlichting is hij niet tot de gewenschte hoogte-tochten gekomen. Daarentegen is den Franschen konsulaatssecretaris Pilet uit Mannheim in den aanvang der negentiger jaren

...die nog nauwelijks hun grilligen kop uitsteken

de opstijging naar den Feldberg gelukt. De bewoners van „Feldbergerhof" schudden toen bedenkelijk hun hoofd. Sedert dien zijn in vele wintermaanden meer menschen op den berg als toen in een geheel jaar. Want de Zwarte-Woudbergen en in het bijzonder den Feldberg is de zon ook in den winter genadig. Wanneer in menig, des zomer's windstille en milde, dal de dikke November- en December-nevel zinkt, wanneer in Januari en later vaak de alles verdoezelende mist de steden omhangt, rekt zich de Feldbergtop den helderen hemel tegemoet, zich zonnende en de zware lucht onder zich latende, gelijk een geweldige en grauwe zee, welks vochtige golven tegen strand en eiland branden. Hier stijgt het voorjaar meermalen naar boven op

*) De *Feldsee* ligt op ruim 1100 m. hoogte, is 3.5 H. A. groot en ongeveer 30 M. diep. Het meer wordt gevoed door het riviertje de *Wutach*, die boven op den Feldberg ontspringt.

*) Todtnau : tote Au ; d. i. doode weide.

den berg ; terwijl beneden duisternis en koude heerschen, wijlt hij dagelijks gaarne eenige uren lachend op den top en lokt den plattelandsmensch boven de wolken uit, opdat hij naast het sneeuwveld de bloemen bloeien en de bessen rijpen zie!

....omhoog naar den top

De bergsport deed den Feldbergwinter gansch veranderen, uit de eenzame stille maanden, in welke menigmaal wekenlang geen vreemde ziel te zien viel, is een tijd van levendige, overmoedige, gezonde en vroolijke beweging geworden.

De scheeuwschoen heeft van hier uit de berglanden van Duitschland, Oostenrijk en Zwitserland veroverd De ski is in de hooggelegen Zwarte-Woud dorpen een onontbeerlijk verkeersmiddel geworden, in gebruik bij jong en oud. En hoe velen uit het nevelige, rustelooze stadsleven hebben haar uren en dagen van de zuiverste en gezondste vreugde, van het hoogst geklommen natuurgenot te danken. Voor den skilooper bestaan geen hindernissen ; alle hoogten, welke slechts de witte wade dekt, doorkruist hij. Hij aanschouwt de sprookjesschoonheid van het winterwoud ; glijdt licht en gezwind over de dikste sneeuwlagen heen, langs de dennenboomen, die nog nauwelijks hun grilligen kop uitsteken, omhoog naar den hoogsten top om zich daar te bedwelmen aan de feeënpracht van het Alpen- of Schwarzwalduitzicht, dat nimmer zoo overweldigend is als in den winter. Boven hem blauwt dikwijls wekenlang een firmament van zuidelijke kleurendiepte en gloeit een zon in mid-zomerlijke kracht, rondom echter heerscht de ernstige en verheven feestvreugde der onontwijde, vredevolle natuur. En wanneer hij dalwaarts glijdt rasch en rasscher, in razende tempo over de witte vlakten naar de diepte suist, wanneer hij bij oogenblikken het gevoel verliest nog op vasten bodem te zijn, en zelfs ook wanneer het minder ideaal gaat en hij op kritieke plaatsen het evenwicht en zijn zelf-steum verliest en de toeschouwer looper en ski in één moment in machtige sproeiwolken van in den val opwaaiende sneeuw ziet verdwijnen : steeds zijn het uren van onuitwischbare indrukken, van rijkste afwisseling, van weldadigste werking op geest en lichaam en wel op het geheele lichaam. Dit is wel het gezonde en onschatbare van deze sport, dat zij ook bij wekenlange beoefening nimmer in eentonige herhalingen vervalt, wijl zij steeds nog met eene voortdurend wisselende natuur in beroering brengt en wijl zij den geheelen mensch en niet slechts eenige ledematen vordert.

De bovenmate gunstige ligging van het land, vereenigd met het afwisselingsrijke klimaat van den berg, daar in de hoogte, de overvloedige sneeuwval op de steile, maar ook voor den aanvanger gemakkelijker, zachterglooiende hellingen, belicht en betint met duizend kleurschakeeringen der stralende zonnedagen, schept hier den skilooper een dorado.

Reeds midden November bedekt een heerlijke laag sneeuw de uitgestrekte hoogten.

Den sport- en natuurvrienden, die de schoonheid der wintersche dagen van Januari en Februari kennen en liefhebben, zijn die aan malerische schoonheid nog rijker Maartdagen aanbevolen, die aan sneeuwrijkdom elke an-

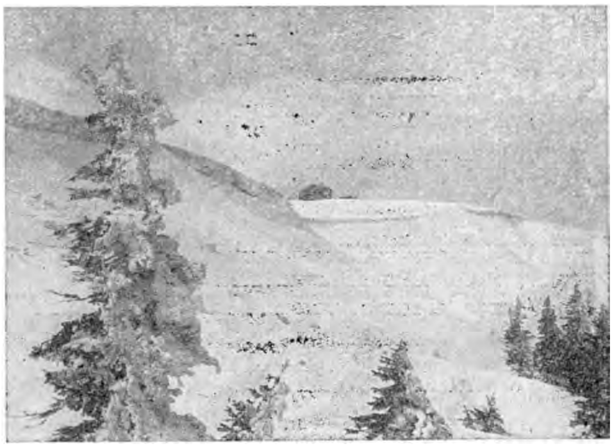

.... op steile, maar ook zachter glooiende hellingen.

dere maand overtreffen en daarmede den Feldberg tot een onovertroffen ski-gebied in dezen tijd maken.

Een reiziger heeft voor honderd jaren den winterschen Feldberg beschreven en gevonden, dat de Schwarzwaldbewoners als Samojeden en Laplanders bijeenkropen of wel met hondensleden over sneeuwbedekte hutten trokken. Heden is de buigzame ski in alle hutten en huizen tehuis en de stedelingen zoeken nog in den maanhelderen nacht des winters kunstgewrochten. Wanneer de klaarblauwe hemel die verblindend witte fonkelende aarde kust, weerklinkt de jubelroep : O, Täler weit, o Höhen, uit volle harten als in den zomer, wanneer de herder zijne kudden op den Feldberg weidt en waarin de frissche beekjes ruischen en murmelen en in het ooievaarsarme gebergte nieuwe kleine menschenkinderen uit de eeuwige bronnen losgelaten worden naar de dorpen, waar een helpende vrouw of dorpstante ze opvisschen en ter wachtende plaatsen brengen, opdat des Zwarte-Woud's vrome en taaie bevolking niet uitsterve, deze echte kameraden van het landschap en een stuk daarvan.

de D.

VAN HET SECRETARIAAT

«»

Het ledental. — In de maand September traden 197 nieuwe leden toe.

Lidkaart 1924. — Den leden wordt ter kennis gebracht, dat tusschen 15 November en 15 December a. s. door het postbeheer een KWIJTING-LIDKAART zal aangeboden worden, ten bedrage van fr. 7,50, zijnde het bedrag der bijdrage over het jaar 1924.

De leden, die de kwijting voldoen, worden door het Postbeheer rechtstreeks ingeschreven als abonnent op orgaan „De Toerist" en door het Postbureel regelmatig bediend.

Tijdens hetzelfde tijdvak zal aan de leden, welke deel uitmaken van eenzelfde huisgezin en het tijdschrift niet ontvangen, een KWIJTING-LIDKAART worden aangeboden van 3,50 fr.

Wij verzoeken de leden hun huisgenooten te verwittigen opdat, bij gebeurlijke afwezigheid, de aangeboden kwijting-lidkaart zou voldaan worden. Het zou veel last en moeilijkheden sparen én aan het bestuur èn tevens aan het lid, zoo aan dien wensch gevolg werd gegeven.

Om te voorkomen, dat het blad „De Toerist" van 1 Januari en daarna niet achterwege blijve, moet men zorgen dat het lidmaatschap voor 1 Januari betaald is.

DE BUITENLANDSCHE LEDEN worden verzocht ons hun bijdrage van fr. 12,50 in een check op Antwerpen of per internationaal postmandaat te doen geworden. Dit zou den bond veel kosten sparen.

AANDACHT : Wij zerzoeken vooral onze leden de betaling aan den postbesteller niet anders te doen dan wanneer deze gelijktijdig de lidkaart 1924 aanbiedt, die tevens voor het postbeheer als kwijting dienst doet. Gelieve alle andere aanbiedingen dan de lidkaart als onregelmatig te beschouwen en dus te weigeren.

De post biedt slechts éénmaal de lidkaart ter innigaan.

PRACHTUITGAVE : De leden die over het jaar 1924 de prachtuitgaaf verlangen of zij die er van afzien, worden verzocht daarvan onverwijld aan het secretariaat kennis te geven. De prijs van 5 fr. extra voor de prachtuitgave, zal waarschijnlijk door de hooge papierprijzen niet gehandhaafd kunnen worden.

«»

Adresveranderingen : moeten niet alleen aan het Secretariaat, maar tevens aan het Postkantoor, dat u van „De Toerist" voorziet, bekend gemaakt worden.

Bij vragen om inlichtingen, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor antwoord te voegen.

—x—

Wanneer „De Toerist" niet of onregelmatig bezorgd wordt, verwittige men eerst en vooral het postbeheer zijner omschrijving en doe men desnoods met overtuiging zijn recht op ontvangst van ons blad gelden. Slechts wanneer het postbeheer u dan nog geen voldoening geeft, richte men zich tot ons Secretariaat hetwelk dan voor regeling zorgt. Door de post alleen en niet door het Secretariaat wordt u „De Toerist" toegezonden.

—x—

Premies voor het aanbrengen van nieuwe leden. — Het hoofdbestuur heeft besloten het aannemen van nieuwe leden op een bijzondere wijze aan te moedigen. Prachtige premies zullen daartoe worden beschikbaar gesteld.

In ons volgend nummer daarover meer. Dat men zich dus zonder verwijl aan het werk zette en reeds van nu af leden voor 1924 opschrijve en aan het secretariaat zende.

* * *

Aan de afgevaardigden. — Wij verzonden aan de afgevaardigden de onbetaalde lidkaarten hunner gemeente, met beleefd verzoek deze bij de belanghebbenden aan te bieden. Velen hebben aan onzen oproep met sukses gehoor gegeven, doch verscheidene blijven nog ten achter. Voor den regelmatigen gang dezer zaken verzoeken wij deze laatsten ons nog voor 15 November de onbetaalde lidkaarten terug te zenden of of bij gebeurlijk ontvangen der bijdrage, het bedrag te storten op postcheckrekening 93627.

* * *

Onze Wintervoordrachten. — Wij noodigen nogmaals onze afgevaardigden van de belangrijkste plaatsen uit, onverwijld in te zenden hun plannen omtrent de te houden voordrachten in hun omschrijving o. a. mededeeling van datum en plaats, spreker, alsook het te bespreken onderwerp en alle eventueele wenschen. Alle noodige gegevens en vragen om inlichtingen dienen voor 7 November op het Secretariaat te zijn.

Uitgaven enz. — Op het Secretariaat van den „Vlaamsche Toeristenbond" is steeds het volgende verkrijgbaar. Op dit aanbod in te gaan is in uw eigen voordeel en tevens in dat van den V.T.B.

„De Duinen", 12 zichtkaarten.	fr. ,100
„De Kempen"., door Dr Leurs (uitgeput).	6,50
„Mechelen" „	6,50
„De Haven van Antwerpen" door Ing. K. Bollengier.	6,50
„Fietsplaat" V.T.B.	3,75
„Knoop", V. T.B.	2,00
6 kaarten v. Vlaamsch Belg'e (linnen)	11,00
1 kaart afzonderlijk (id.)	2.00
6 kaarten (niet op linnen)	5,00
1 kaart afzonderlijk (id.)	1,00
„ Wat ieder lid weten moet",	0,50
Vlaggetje voor rijwiel, motor of auto.	2.00
„Zakatlas" v. Nederland,	4,50

VERMINDERINGEN.

AAN ONZE LEDEN. Wij dringen bij onzè leden aan om die instellingen en die maatschappijen te steunen welke ook aan ons voordeelen toestaan ; V.T.Bers vraagt telkens en overal vermindering voor uw bond ; maakt hem bekend bij elke gelegenheid.

ANTWERPEN : Koninklijke Nederlandsche Schouwburg, geeft op de Woensdag avondvertooning de volgende vermindering : de leden mogen een plaats hooger zitten dan de betaalde prijs.

BORGERHOUT : Koninklijke Toon- en Tooneelvereeniging „Ordewacht" Prins Leopoldstr., 78. geeft 75 °/o vermindering op de prijzen der plaatsen, die zijn, 5-3-2 fr.
Toon- en Tooneelkring „Kunst en Vermaak" Turnhoutschebaan, 283 geeft 50 °/o vermindering.

HAN S'LESSE : Mej. Poncelet, Zusters, Café-Restaurant, (stilstand tram) 5 °/o vermindering op eten en slapen.

LEUVEN : Kinema „Louvain Palace" Bondgenooten laan, 50 °/o vermindering op Zondag (namiddagvertooning) en Dinsdag (avondvertooning.)

GENT : Minardschouwburg" Vertooning Vlaamse Volkstoneel op 18 Oktober „De Vlinder" Vermindering bij deze vertooning 25 °/o.

AFGEVAARDIGDEN — Vervolglijst

—x—

PROVINCIE BRABANT.

AUDERGEM : De Cort Hendrik, H. de Brouckerelaan, 134.

ZOUT-LEEUW. Peeters Ch. drukker.

HALLE BOIENHOVEN : Van Oorlé, Dorpstr., 80.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

HAASDONK : Van Landeghem, Onderwijzer.
Rupelmonde : Bernaers, Onderwijzer.

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN.

GISTEL : Vansteenlandt, Onderwijzer.

VERKEERSWEGEN

—x—

Wij verzoeken onze leden, de afgevaardigden in 't bijzonder, ons steeds en tijdig op de hoogte te brengen van alle veranderings- of herstellingswerken die aan wegen, (gemeentelijke- provinciale- en staatswegen worden uitgevoerd of waarvan de uitvoering werd aangevangen of in 't vooruitzicht is. Men gelieve hier goed in 't oog te houden dat vaarten, bruggen, sluizen, barreelen, tunnels, dijken, veeren e.z.m. ook daaronder vallen. Dit bericht verdient bijzondere aandacht en ernstig gevolg.

Onzen dank aan hen, die reeds aan ons verzoek voldeden ; wij hopen dat zij op den ingeslagen weg blijven voortgaan.

De groote steenweg Ninove-Nederbrakel is wederom bruikbaar voor alle voertuigen.

Steenweg Ninove op Brussel. De bestratingswerken vorderen maar zeer traag. Het is volstrekt niet raadzaam tusschen Eiseringen en Schepdaal te trachten door te rijden, met wagens, karren, automobielen.

Algemeen wordt aangeraden te Eiseringen den steenweg op Assche te nemen (dus als men van Ninove komt rechts inslaan), ongeveer een kilometer verder slaat men rechts in. Het is de eerste baan rechts. Deze kleine steenweg loopt door de gemeente Wambeek en komt uit te Schepdaal. Op deze manier heeft men op de groote baan Ninove-Brussel uitsluitend een zeer goede weg.

De omweg is ongeveer twee kilometer. De weg is wat smal op sommige plaatsen en die hem gebruiken dienen dit niet uit het oog te veriezen.

De provinciale baan van Zele naar Gent wordt bijna geheel vernieuwd. De doortocht van af Kalken „Kruis" is voor alle voertuigen verboden.

Het is dus aan te raden de reis naar Gent of wel over Lokeren (baan Antwerpen-Gent) of over Wetteren, Melle te doen. Deze werken zullen nog verscheidene weken duren.

De baan Dendermonde-Zele is hersteld tusschen Grembergen en Zele-Dijk. Voertuigen kunnen dus weer door.

De groote baan van Antwerpen-Gent is ook in herstelling op het grondgebied van Belcele. Bordjes wijzen den te nemen omweg aan, aangezien de groote baan onmogelijk te gebruiken is.

—x—

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor leden uit het geheele land toegankelijk

Op 21 Oktober : UITSTAP NAAR HET ZONIËNBOSCH.

Bijeenkomst te Brussel, op de Rouppeplaats, te 9 1/4 uur. Vandaar uit gaat het naar de „Kleine Hut". Vertrek om 9 1/2 u. stipt.

Wandeling langs de Botermansdelle - Beuk „Visart" - Eik „De Bruyn" - Koudelle - Groenendaal (gelegenheid tot middagmalen).

Om 2 uur bezoek aan 't Arboretum en Muzeum van Groenendaal, onder leiding van een afgevaardigde van 't Beheer der Bosschen.

Terugkeer (langs Boschvvoorde) te Brussel omstreeks, 6 uur.

De deelnemers uit *Antwerpen* vertrekken in de Middenstatie om 8.32 ure. Spoorkaartjes af te halen St-Jansplaats, 29, Zaterdag 20 Oktober tusschen 9 en 12 ure. Prijs : 6 frank. — Inschrijven vóór 17 October.

V.T.B. Mechelen : vertrek te 8.28 u. (afstand te kort om de reis tegen verminderden prijs te doen.)

V.T.B. Gent doet insgelijks beroep op zijn leden, liefhebbers van natuurschoon, om zich zoo talrijk mogelijk bij dit bezoek aan te sluiten en zoo insgelijks een groepsreis tegen de gebruikelijke 25 o/o vermindering op het spoor in te richten.

Toetreding onmiddellijk te sturen aan den Heer Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

DE OPENINGSVOORDRACHT te Antwerpen voorzien voor 3 October is uitgesteld wegens onverwachte omstandigheden.

ANTWERPEN.

Op 28 Oktober : BEZOEK AAN DEN TOREN VAN O. L. V. KERK.

Bijeenkomst : Handschoenmarkt, aan den ingang van den toren om 10 1/2 u. voormiddag. Bezichtiging van het beiaardmecanisme, waarvoor wij bijzondere toelating hebben bekomen,

BOUCHOUT

Op Zondag 21 Oktober : STICHTING VAN V.T.B. Om 10 1/2 u. vergadering met voordracht. Om 2 ure bezoek aan de Vlaamsche Potbakkerij ; om 3 ure bezoek aan het „Spokenhof" van toondichter Jef Van Hoof.

SOTTEGEM.

Op Zaterdag 20 Oktober, om 8 ure 's avonds, VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN over „Het Zwarte Woud" door den Heer Chr. de Does, lid van het hoofdbestuur. Alle V.T.B-ers worden dringend uitgenoodigd.

HERENTHALS.

Op 28 Oktober : PROPAGANDA-VERGADERING om 3 1/2 ure namiddag, waarschijnlijk in de vergaderzaal van het raadhuis. Belangrijke besprekingen over toerisme in de Kempen.

GENT.

Op 18 November : UITSTAP NAAR ANTWERPEN, ten einde te voldoen aan het verlangen van tal van leden, met het doel een vertooning in de Vlaamsche Opera bij te wonen. Vertrek uit Gent om 7.18 u. statie Gent-Waas ; aankomst te Antwerpen om 9 u. Om 10 u. bezoek aan een der musea's. Om 12 1/2 u. gezamenlijk middagmaal. Te 14 1/2 u. vertooning in de Vlaamsche Opera. Te 20.20 u. vertrek uit Antwerpen-Waas, terugkeer te Gent om 22.30 u. Onkosten : Trein, middagmaal en toegang schouwburg, parterre of 2e rang balkon voor leden fr. 15, niet leden fr. 17.50. Inschrijvingen te sturen aan Mr H. Gyselinck, Begijnhofl., 31, Gent.

TISSELT.

Op Zondag 28 Oktober : Algemeene Vergadering bij Mevr. Wed. De Wit, Hoogstraat, na de hoogmis. Dagorde : a) Benoeming van een komiteit. b) Onze bedreigde zeeduinen.

V.T.B-ers Automobilisten.

De belangrijke en nuttige inlichtingen, die wij hieronder laten verschijnen, werden pas voor korten tijd door het beheer van den toldienst gepubliceerd en verschenen tot nog toe in geen enkel toeristisch tijdschrift; zij zijn voor de automobilisten van bijzondere waarde en onmisbaar.

De onderstaande lijst bevat de tolkantoren en hulptolkantoren gevestigd op de verkeerswegen (routes de terre) en open voor het internationaal verkeer der automobielrijtuigen, motorrijwielen, enz., gebruikt voor uitstappen of reizen in België.

In algemeenen regel zijn de tolkantoren en hulptolkantoren open alle werkdagen, op de uren aangeduid als volgt:

1) van 16 November tot 15 Februari, van 8 uur 's morgens tot 's middags, en van 14 uur tot 17 uur.

2) van 16 Februari tot 15 Mei en van 16 Oogst tot 15 November van 7 uur 's morgens tot 's middags en van 14 uur tot 18 uur.

3) van 16 Mei tot 15 Oogst van 6 uur 's morgens tot 's middags en van 14 u. tot 20 u.

De tolkantoren en hulptolkantoren gemerkt met het teeken X zijn ook des Zondags en op de erkende feestdagen, van 1 April tot 3 November, open voor het verkeer der automobielen.

Belangrijke opmerking. De *eerste* invoer en de definitieve *wederuitvoer* van automobielrijtuigen, motorrijwielen, enz. toegelaten in tijdelijke vrijstelling der invoerrechten onder dekking van doorvoerbewijzen, moeten altijd geschieden langs de tolbureelen, bij *uitsluiting* der hulptolkantoren.

De namen der tolbureelen, voorkomend op onderstaande lijst, zijn voorafgegaan van de letter B.

TABEL.

Aanduidend de Belgische tolkantoren en hulptolkantoren bedienende de verkeerswegen (routes de terres) welke open zijn tot het internationaal verkeer der automobielen.

WEST- EN ZUIDGRENS.

Provincie West-Vlaanderen.

B. X Adinkerke
Leisele
X Doorn
B. X Kapelhoek (Beveren) (Yzer)
Watou
B. X Den Abeele (station) (Poperingen)
X Den Abeele (dorp) (Watou)
X Nieuwkerke
X Locre
Oud-Touquet (Waasten)
X Bizet (Ploegstaart)
X Pont-rouge (Waasten)
X Waasten
B. X Komen (dorp)
B. Wervik
B. X De Barakken (Meenen)
B. X Montaleux (Moeskroen)
Risquons-Tout (Moeskroen)
X Dronkaart (Rekkem)
X Herseeuw

Provincie Henegouwen.

B. Leers-Nord
B. Néchin
B. X Templeuve
B. X Hertain
X Crinquet (Rumes)
B. X Bléharies (station)
Wiers
Tapis-Vert (Péruwelz)
B. X Bonsecours
B. Hensies, à la Malmaison
B. X Quiévrain (dorp)
La Marlière (Roisin)
Le Rat d'eau (Fayt-le-France)
B. Blaregnies
B. X Bois-Bourdon (Havay)
B. X Erquelinnes (station)
X Leugnies
B. Sivry
Grandrieu
Macon
B. X Momignies (station)
Beauwelz
Rièzes-de-Chimay.

Provincie Namen.

B. X Cul-des-Sarts
X Bruly
X Petite Chapelle
X Vaucelle
X Najauge, (dépendance de Mazée)
X Petit-Doische (Agimont)
B. X Agimont (station) au bac du Prince
X Heer
B. X Dion, au fond de Scheloupe
X Felenne
B. X Willerzie
X Louette-St-Pierre
X Bohan

Provincie Luxemburg.

X Pussemange
X Sugny
X Ban d'Alle (Alle)
B. Corbion
B. X Beaubru (Bouillon)
X Florenville
X Muno (dorp)
Limes (Gérouville)
X Villers-devant-Orval
B. X Lamorteau (station)
B. X Signeulx (stat. Bleid)
Grandcourt (Ruette)
B. X Aubange.

OOSTGRENS.

Kring Eupen en Malmedy.

X Weveler (Burg-Reuland)
X Schönberg
B. X Steinbrück (station) Lommersweiler)
Bertrath (Manderfeld)
X Losheimergraben (Manderfeld)
Rocherath
B. X Elsenborn
X Ternell (Eupen)
X Petergensfeld (Raeren)
Meurisse (Raeren)
Steinkaul (Eynatten)
B. X Hauset
Hergenrath
B. X Tulje (Neu-Moresnet)

Provincie Luik.

B. Gemmenich
X De Plank (St-Maartens-Voeren)
B. X. Moulaart.

NOORDGRENS.

Provincie Limburg.

B. X Klein Lanaye (Lanaye)
B. X Vroenhoven
X Canne
B. X Smeermaas (Lanaken)
B. X Stokheim
B. X Maaseik
B. X Kessenich
X Molen-Beersel
B. X Loozen (Bocholt)
B. X Hamont (dorp)
B. X Achel (station)
X Lommel (Groote Barreel)

Provincie Antwerpen.

B. X Arendonk
X Baarle-Hertog
Poppel
B. X Meersel (Meerle)
X Strijbeek (Meerle)
B. X Wuustwezel
B. X Esschen (dorp)
B. X Putte (Stabroek)
B. X Santvliet.

Provincie Oost-Vlaanderen.

X Paal (Kemseke)
X De Klinge (dorp)
B. Kieldrecht
Kruisstraat (Moerbeke)
B. X Selzate (station)
B. X Watervliet
Sint-Laureins
B. X Stroo-brug (Maldegem)

Provincie West-Vlaanderen.

B. X Houke
B. X Schapenbrug (Westkapelle).

GEMENGD

—x—

Voordrachten Hoogeschooluitbreiding.. — Wij vestigen in het bijzonder de aandacht onzer leden op de Vlaamsche Wetenschappelijke voordrachten, die dezen winter wekelijks in de Aula der hoogeschool worden gehouden en waarin het puik onzer geleerden bij beurten optreedt. Eerlang vangen die weer aan. Wij zullen trachten de te behandelen onderwerpen, met bijvoeging van dag en uur, in ons blad te vermelden.

Minardschouwburg. Vertooning Vlaamse Volkstoneel. — Op 18 October wordt door dit befaamd gezelschap in Minardschouwburg „De Vlinder" opgevoerd.

Voor de vertooningen genieten onze leden eene vermindering van 25 %.

De **Koninklijke Toon- en Tooneelvereeniging, Ordewacht, Borgerhout,** schrijft een internationale wedstrijd uit en verleent ons, bij de verschillende vertooningen een vermindering van 15 % op de prijzen. Deze vertooningen hebben plaats in den Schouwburg St.- Willibrordus.

De Toon- en Tooneelkring „Kunst en Vermaak" Borgerhout geeft haar openingsvertooning op Donderdag 1 November, feestzaal Vlaamsche Leeuw, Turnhoutschebaan Borgerhout. Vermindering 50 % voor de leden van den V.T.B.

Luchtverkeer. Een Fransche maatschappij zal een luchtpost Bazel-Luxemburg openen via Straatsburg met voortzetting naar Brussel en Antwerpen en wellicht ook naar Nederland en Engeland.

KUNST EN TOERISME

W. H. Singer in de Feestzaal van Antwerpen. — Toen ik Zaterdag, 22 September j. l. de openingsplechtigheid dezer tentoonstelling bijwoonde, heb ik meer dan eens aan de V.T.Bers gedacht en hoe ik ze bereiken zou om te zeggen : „Vergeet niet een bezoek te brengen aan het Noorsche werk van dezen Amerikaanschen schilder". Maar „De Toerist" was daar en meteen het middel.

V.T.B.ers vraag mij niet naar het verband dat ik vind tusschen Toerisme en het werk van dezen dichter die zijn verzen, zijn zachte, blanke, heilige verzen in kleuren geeft. Gij houdt immers van wat Natuur u maar aan schoons kan bieden ? Gaat tot Singers groote, eerlijke, heerlijke kunst, gaat naar..... Noorwegen.....

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND.

7287 Mej. Van Hoorebeke P., bediende, Ossenstr. 87, Gent
8 Vijncke A., Nederkouter, 13, Gent
9 Vijncke, F., Nederkouter, 13, Gent
90 Waterloos R., bankbediende, Burchtstr., 112 Gent
1 Van Rampelberg M., Advokatenstr., 131, Boom
2 Cooremans J., bureelbediende, Wolstr. 26 Antwerpen
3 Dillemans Willem, Arth. de Grootestr., 37, Vlaamsch Hoofd, Antwerpen
4 Mev. Dillemans J., Arth. de Grootstr. 37. Vlaamsch Hoofd, Antwerpen
5 Van Damme, onderwijzer, Beveren
6 De Ceukeleer, handelsbediende, Onderwijsstr, 25 Antwerpen
7 Mej. D'Ardenne, Onderwijsstr., 25 id.
8 Mej. Delaitre Jo., Grijspaardstr. 27, Deurne-Noord
9 Coel-De Caes Eug., beenhouwer, Graystr., 64, Etterbeek.
7300 Van de Weyer Frans, handelaar, Graystr. 128 Elsene
1 Mej. Jamaer Aline, handelaarster, Graystr. 115 Elsene
2 Brackenier Jul., bediende, Ooststr., 20, Etterbeek
3 Jacobs Ernest, Albertstr., 15 Antwerpen
4 Mej. Engels E., Fuggerstr., 33 id.
5 Mej. Vervoort Maria, Provintiestr., 248 id.
6 Mev. Cornelissen, Provintiestr.. 248 id.
7 De Wachter Frans, Jules Moretusiei, 314, Wilryk
8 Claessens Karel, Maalderstr., 20 Antwerpen
9 Ruisenaerts Jozef, Kolvenierstr., 34 Lier
10 Mev. Ruisenaerts, Kolvenierstr., 34 id.
1 Van Hoof G., Schoolstr., 25 id.
2 Vergauwen Frans, Aarschotschestweg, 27 id.
3 Aertssens Louis, Predikheerenlaan, 35 id.
4 Gueuns Eug. Kolveniersvest, 36, id.
5 Mej. Behiels Maria, De Marbaixstr., 52 Antwerpen
6 Elzendoorn, Harrij, De Marbaixstr., 52 id.
7 Elzendoorn Lucia, Korte Gasthuisstr. 15 id.
8 Elzendoorn Gerrit, Korte Gasthuisstr., 15, id.
9 Mej. Alpaerts J., Vervl.etstr., 35, Lier
20 Mej. Van den Eynde J., Stw. van Aarschot, 22 id.
1 Mev. Van Hoof G., Schoolstr., 25 id.
2 Mej. Van Hoof J., Schoolstr., 25 id.
3 Rymenants G., Huybrechtstr., 44 id.
4 Rymenants K., Huybrechtstr., 44 id.
5 Van Dromme Arsène, Oostenstr., 31, Etterbeek
6 Hoeben Lucien, handelsvertegenwoordiger, De Wittestr., 58 Berchem
7 Derks H., rentenier. Karel Oomstr., 65 Antwerpen
8 Galeyn Nandolph, bediende, Osystr., 69 id.
9 Van Caeyzeele Ernest, bediende, Leopold de Waelstr., 15, id.
30 Verwaest Marcella, bediende, Dolfijnstr., 30, id.
1 Eykens Karel, bediende, Hobokenstr., 15, id.
2 Van Riel August, bediende, Groote Hondstr. 51 Antwerpen
3 Adriaens Edmond, Markgravelei, 191, id.
4 Blockx Const., bediende, Peter Benoitstr. 14 id.
5 Janssens Edmond, bediende, Viktor Jacobslei, 69, Berchem
6 Bennestecker Karel, St. Vincentiusstr., 53, Antw.

7337 Michielsen Pierre, bediende, Korte Leemstr., 22, Antwerpen
8 Mev. Kooyman J., Jan Van Willemstr. 61 Bouchout
9 Hermans Jan, metaalbewerker, Kroonstr. 84 id.
40 Mej. Bosschaerts C., onderwijzeres, Jan van Willemstr., 59 Bouchout
1 E. H. Jacobs Jan, onderpastoor, Dworp
2 Jacobs Edmond, Van Colenstr., 1 Bouchout
3 Van Put Aug., bediende, Hove stw. 19 id.
X4 Boumans Walter, Dambruggestr. 241, Antwerpen
5 Van Genechten Joz., Van Kerkhovestr. 51 id.
6 De Becker L., Collegestr., 13. Elsene
7 Mev. Steverlynck B., Stacegemstr. Kortrijk
8 De Bruyn Ph., Vooruitgangstr., 22 Aalst
9 Mev. Wwe Janssens, Boomschestw. 319 Antwerpen
50 Janssens Gust., Boomschestweg, 319 id.
1 Mev. Janssens G., Boomschestweg, 319 id.
2 Feys Gaston, handelaar, Gasthuisstr.. 54 Poperinge
3 Van Bergen Frans, bediende, Bijlstr. Borgerhout
4 Van de Wildebergh Jozef, bediende, Ossenmarkt, 22 Antwerpen
5 Mev, Van de Wildebergh J., Ossenmarkt 22 id.
6 Embrechts Jozef, bediende, Dolfijnstr. 10 id.
7 Van de Putte Ernest, bediende, Schootenschestweg, 75, Wynegem
8 Stevens Maria, onderwijzeres, id.
9 Leemans Lod., Delftstr., 52 Borgerhout
60 Schepens J., hoofdonderwijzer, Hove Stweg, Bouchout
1 Van de Velde Alfred, bediende, Lange Kroonstraat, 1, Bouchout
2 De Coene Valere, bediende, L. Kroonstr. 9, id.
3 Seifferman Georges, handelaar, Smidstr. id.
4 Vingerhoets Frans, onderwijzer, Borsbeeksche-steenweg, 3, Bouchout
5 Jacobs Juul, onderwijzer Vremdestweg, 3 id.
6 De Graeve Edw., garage moderne, Markt Wetteren
7 Peere J. F., Vonckstr., 61-63, Schaarbeek.
8 Peere J., Koninklijke St Mariastr., 99 id.
9 Peere Charles, Koninklijke St. Mariastr., 99 id.
70 Vrome Edward, bankbestuurder, Deinze
1 Seeuws Bernard, fabrikant id,
2 Dr. Delaet J. B., geneesheer, Nazaret
3 De Clercq H., landbouwer, Krekelmuite id.
4 Van Herzele Pol, veldwachter id.
5 Van Herzele Basiel, landbouwer, id.
6 Mev. De Keukeleire H. id.
7 Mej. Meyer Chr., Schoolhoofd, Steenstr., Eekeren
8 Mej. De Rycke J., Lindenstr., 9, id.
9 Mev. Sansen P., Turnhout
80 Sansen Leon, id.
1 Mej. Feyaerts E., id.
2 Sansen R.. id.
3 Gregoire Arth., autohandelaar, Berlare-Denderm
4 Mev. Gregoire, id.
5 Augustijnen J. B., drukker-uitgever, Berlaar-Lier
6 Soens Octaaf, Ootegemstr., 82, Swevegem
7 Knaeps F., Guldensporenlaan, 25 Turnhout
8 Verboven Jos., Beekstraat, 17, id.
9 Knaeps Louis, Otterstr., 56, id.
90 Tuijtelaars Jan, Bentelstr., 6 id.

7391 Verschoren René, Gierlschestweg., 16 id.
2 Deckx Judo, drukker, Otterstr., 64 id.
3 Dr. Spanenborg Laur., geneesheer, Herenthalschestr., 14, id.
4 D eltiens Flor., stadsontvanger, Paterstr. 49 id.
5 Waterschoot Emile, rekenplichtige, Kerkstr., 26, Oud-Turnhout
6 Swinckx Eug., kunstschilder, id.
7 de Bruyne Jozef, rustend onderwijzer id.
8 Claessens Jef, postontvanger, id.
9 Cavents Edw., leeraar Midd. School, Renier Sniedersstr., 18, Turnhout
7400 Jansen Const., onderwijzer, Warandestr. 95, id.
1 Dr. Daeleman P., St. Antoniusstr. 27, id.
2 Mev. Daeleman L., St. Antoniusstr. 27 id.
3 Mevr. Wwe., Bauweraerts Jos. Paterstr., id.
4 Van Cauwelaert H., burgem., O.L.V. Lombeek
5 E.H. Ponchaut, pastoor, id.
6 Wwe Stock-Tack, Abdijstr. 116, Antwerpen (Kiel
7 Haldermans Frans, Molenstr., Turnhout
8 Schellekens Jos., Begijnenstr., id.
9 Beckers Jan, aannemer, Dorpstr. Sauvegarde
10 Cools Aug , handelsreiziger, Dorpstr. id.
1 De Schepper Jules, hovenier, Achter de Kerk id.
2 Reizigersclub St. Paulus, adres Carsau, Driesch, 44, Antwerpen
3 Deboever Ast., Drapstr., Nazaret
4 Beernaert Simon, onderwijzer, Dorp, id.
5 Mev. Gooris, Frans Musstr., 50, St.-Jans-Molenb.
6 Mej. Spanoghe C., Fr. Musstraat. 50 id.
7 Bouquillon Jos, Junior, Groeninghestr., Kortrijk
8 Vanhoutte Antoon, Gentsche Wijk, id.
9 Willemins Albrecht, Hallestr. 7 id.
20 Mev. Janssens-De Meester, Groeninghestr. id.
1 Mev. Saint Martin A., Noordstr., 15 id.
2 Mej. Saint Martin Maria, Noordstr., 15 id.
3 Mev. Cambien-Lamoral, Vandepeerebooml. id.
4 Mev. Baekland R., Palfijnstr., id.
5 Mev. Gyselinck G., O L. Vrouwstr., id.
6 E.H. Vennekens, pastoor, St. Maartens-Lennik
7 E.H. Delannoy, Arsenaalst.. Mechelen
8 De Freyne Alb., Kerkplein, Ninove
9 Elias H., Theresianenstr., 18 Vilvoorde
30 Boentges J., Steenweg naar Leuven, 237 id.
1 Debontridder Emiel, Molenstr., 3 Hoeilaart
2 Mev. Debontridder, Molenstr., 3 id.
3 Debontridder Lod , Waverschestweg, 51 id.
4 Mev. Debontridder L., Waverschestweg., 51 id.
5 Mej. Debontridder J., Waverschestweg., 51 id.
6 Kerckhoven Frans, Molenstr.. 5 id.
7 Mev, Kerckhoven F., Molenstr., 5, id.
8 Kerckhoven Felicien, Lancierdreef, 17 id.
9 Mev. Kerckhoven F., Lancierdreef, 17 id.
40 Van der Hoeven Jan, Haachtschestw., Schaarbeek
1 Haegeman Georges, Kortrijkschestweg, 296, Gent
2 Mej. Tielemans Maria, Gasmeterlaan, 186 id.
3 Mej. Tielemans B , Gasmeterlaan, 186 id.
4 Mej. Vollemaere Jeanne, Pelgrimstr. 28 Antwerpen
5 Mej. Schooters Maria, Kaasstr., 15 id.
6 Staelens Leopold, Lindenstr., 13 Gent
7 Lammens Maurits, Koningstr., 15 id.
8 Mev. Lammens Maur., Koningstr., 15 id.
9 Parasie Jan, Slijpstr., 65 id.
50 Mev. Parasie, Slijpstr., 65 id.
1 Parasie Marcel, Slijpstr. 65 id.
2 Lippens Pieter, schilder, Groendreef, 155 id.
3 Van Durme Florent, Lange Violettenstr. 118 id.
4 Mej. Van Durme Reinh., Lange Violettenstr. id.
5 Vermast Oscar, staatsbed., Schildstr. 38 id.
6 Mev. Vermast O., Schildstr., 38 id.
7 Bovijn Frans, vernisser, Drongschestw., 120 id.
7458 Van de Casteele Edgard, Pieter Genardstr. 31 Antwerpen
9 Van den Oever C., Van den Nestlei, 22 id.
60 De Blieck Maur., bureelbed., Hundelgemsche steenweg, 28, Ledeberg
1 Mev. De Groote-Bijls, Spiegelhofstr. 68, Gent
2 Van Guysse H., Meulesteedschestw., 399 id.
3 Mev. Huygevelt-Van Gasten, Maria van Burgondiestr., 18, id.
4 Mev. Rossel-Van de Putte, Rooigemstr. 125 id.
5 Mev. Soenen-Seurynck, Keizer Karelstr. 82 id.
6 Mev. Bombeke-Pr mo Florastr., 11, Ledeberg
7 Mev. Van Kerckhoven, Ooststr. 29, Etterbeek
8 Stas Lod., Ellermanstr. 8, Antwerpen
9 Van Mechelen G., Lange Looibroekstr. 22 id.
70 Verelst Ernest, hoofdonderwijzer. Wiekevorst
1 Corten Hendrik, accynsbed., Heist-op-den-Berg
2 Vandenbruel Amanda, Bosschestr.. id.
3 Van Lier J., Schrijnwerkerstr., 12 Antwerpen
4 Nederl. Chr. Reis-Vereeniging, Prinsegracht, 75 's Gravenhage-Nederland
5 Goossens Pieter, Scheutveldstr. 32 Anderlecht
6 Van Herck A., Edw. Pecherstr. 34 Antwerpen
7 Morel Osc., Lge Van Ruysbroekstr. 104 id.
8 Mev. Morel. Lge Van Ruysbroekstr. 104 id.
9 Bernaers Pieter, onderwijzer, Haasdonk
80 Buich Frans, Pottenbrug, 1, Antwerpen
1 Pittoors Emma, Nationalestr. 33 id.
2 Van Hauwermeiren Wil., St. Michielstr. 26 Brussel
3 Mej. Rijpens Ida, Tweelingstr.. 64 Antwerpen
4 Mej. Rijpens Maria, Tweelingstr. 64 id.
5 Adriaenssens Fr., Berchemschestw. 15 Borgerhout
6 Mev. Adriaenssen F., Berchemschestw. 15 id.
7 Van Fraeyenhove, Kapelstr., Bornhem
8 Mev. Van Fraeyenhoven, Kapelstr. id.
9 Versmissen A., Treurenbergstr , 22, Brussel
90 Mej. De Vylder Celine, Rivierstr. 2, Beirvelde
1 Sagaer K., Begijnhoflaan, 71 Gent
2 Verdonck K., bediende, Snellaertstr. 64 id.
3 Mej. Deroose Gab., onderwijzeres, Stropkaai id.
4 Tops Remi, ondernemer, Oostkerke-Diksmuide
5 Vanderstraeten R., Molenaarstr., 26 Gent
6 Cattoir Hekt., Edm. Blockstr. 48, Gentbrugge
7 Ruys André, Eendrachtstr., 120 Gent
8 Mej. Hermans L., Austruweelschestw. 6, Antwerpen
9 Bulckens J , postklerk, Poederle-Herenthals
7500 Van Haekendover, Van der Dussenstr. 88 St. Jans-Molenbeek
1 De Paepe Arthur, gemeentebeambte, Syngem
2 Verdegem Fr., Karpelstr., 150 Gent
3 Verdegem Osc. Karpelstr, 150 id.
4 Gossens Leon, IJzerenweglaan, 17 Ledeberg
5 Mev. Gossens L., IJzerenweglaan, 17 id.
6 Servaes A., Karpelstr. 8 Gent
7 Mev. Servaes A., Karpelstr., 8 id.
8 Cantineau Albert, Voetweg, 216 id.
9 Mej. Diest Marie, Snellaertstr. 52 id.
10 De Clerq Willem, De Bayostr. 14, Leuven
1 Mej. Debeurme Mad., De Bayostr., 33 id.
2 Mej. Thonnard Vikt., Regastr. 33 id.
3 Meert Oscar, Heilig Drievuldigheidscollege id.
4 Mej. Van Wezer Martha, Ziekelingen, Corbeek-L.
5 Planquaert Gaston, Botermarkt, 14 Hasselt
6 Van der Graesen P., Diestschestw. 291, Leuven
7 Mej. Verbeeck Jeanne, Diestschestw. 31 Blauwput
8 Van der Veken, Ravenstr., 48 Leuven
9 Mej. Marron Alice, Coutereel, 67 id.

Boekdrukkerij R. BRACKE-VAN GEERT, Baes-..e

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS

INSCHRIJVINGSPRIJS :
BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50
BUITENLAND, „ „ 12,50
LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER

DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5,00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 21 **1 November 1923**

Door Columbia

(*Uit mijn dagboek*)

Er zijn van die menschen die een hekel hebben aan buitenpartijen. Ik behoor er niet toe. Als ik eenmaal een voornemen heb opgevat, kan niemand mij overhalen om van meening te veranderen. Dat ik me zal bedenken ? Neen, dat weet ge van ouds en daar ik naar Columbia wil, mag mijn plan niet afspringen. Mijne vrienden kunnen bijna niet gelooven dat dit de zuivere waarheid is, want het lijkt al zeer onwaarschijnlijk dat ik zou voorstellen of mijn engelbewaarder erin toestemmen zoo'n reis geen dag langer uit te stellen, en niet meer met de postkoets van uit den ouwen tijd maar met den sneltrein eerst Parijs, dan Bordeaux te bereiken, om den overzeeër naar Zuid-Amerika te nemen. Een zaak spijt me, dat ik van mijne vrienden afscheid moet nemen voor langer dan mij lief is.

Met al de uit Europa komende reizigers ontscheep ik, na drie weken te Puerto-Columbia, op de hielen van mijnheer Durf-al.

Puerto-Columbia is hoofdzakelijk een lange kade, die zich, midden in een kleine, maar goed beschutte baai, nog al ver uitstrekt in de zee der Antillen. Daar is de voornaamste Columbiaansche toldienst gevestigd. Meer dan 50 t. h. der door de Republiek jaarlijks geïnde rechten worden geheven in deze haven. Iedereen in die lage wereld vervult zijn taak. Ik laat me dus begroeten en verwelkomen door de tolbedienden.

Dat is heel vriendelijk van hen, maar zoo onzeker, dat ik-voor-mij verward en verlegen kijk. De eene hoffelijkheid sleept de andere mede, en waarlijk, wat mij betreft, begeer ik niet mijn neus in andermans zaken te steken, iets waarover een tolbeambte zich niet schaamt.

Heel vreedzaam leg ik per spoor de 25 kilometer af die Puerto-Columbia met Baranquilla verbinden.

Van uit Baranquilla vertrek ik naar het hart van 't land aan boord van een dier schepen die den welbekenden stroom *Magdalena* opvaren. Het zijn vlakke vaartuigen van 100 tot 150 ton, met twee of drie verdiepingen, in beweging gebracht door middel van een achteraan geplaatst scheprad.

Om Bogota te bereiken moet ik eerst de lage Magdalena tot aan de Dorada opgaan, hetgeen acht dagen vergt in het vochtige seizoen, dat ik gekozen heb, maar eene reis van 15 tot 20 dagen kan worden in het droge seizoen. Eene zeer bewogen reis ! Het schip loopt vaak op zandbanken, waarvan men het moet losrukken door middel van een kaapstander en van aan de oeverboomen vastgemaakte kabels. Gelukkig ondervind ik die vervelende vertragingen niet, ik verneem ze slechts uit den mond mijner goed geluimde gezellen die hartelijk schertsen en lachen hoe

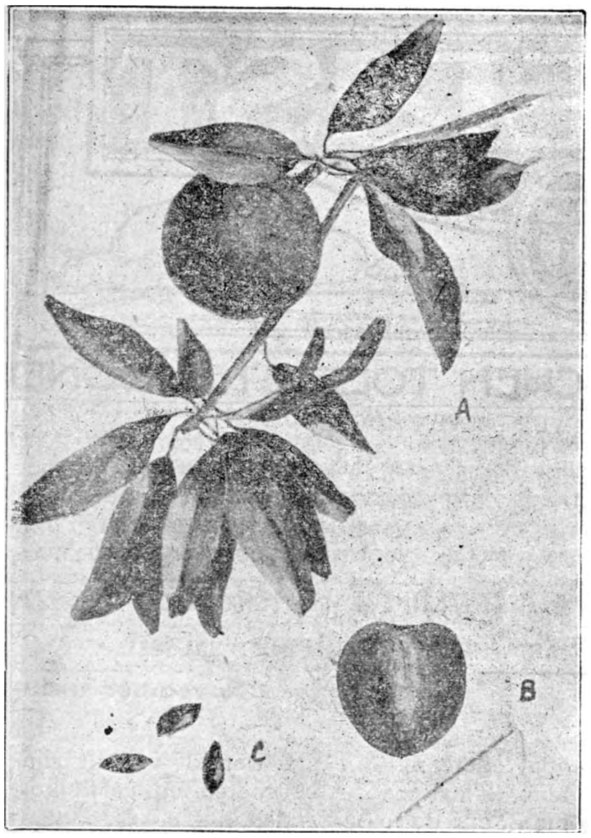

Door Columbia. Achras Sapota L *)
a) tak met vrucht; b) doorsnede van de vrucht; c) zaden.

meer hoe liever, want er is afgesproken dat ieder zoo vroolijk zal zijn als de dag lang is.

De Magdalena is breed — breeder dan de Schelde aan welke ze mij gedurig herinnert, terwijl ik vervoerd wordt op die modderige waters, bezaaid met boomtakken, en -twijgen, en vlottende planten, tusschen platte met bosschen en weiden bekleedde wallen.

Ziehier groepen van aardsche hutten met hooge stroodakken, die veel gemeen hebben met die der Caraïben. Het zijn dorpen. Groepen zwarte of bruine kinderen spelen, naakt, op de oevers. Barken, gevormd uit uitgeholde boomstammen, zijn vereenigd in een kreek, kudden ossen verschuilen zich tegen de brandende zon in de schaduw der boomen, die zich boven de vette weiden uitstrekken.

Langzamerhand vliegen mijne gedachten naar Vlaanderen terug, naar Vlaanderen dat weerspiegelt in mijn oogen en weerkaatst in mijn hart. Overal op de wereld treft men vergelijkingstermen aan. Geen land is zoo vreemd, dat het in niets aan thuis herinnert! Hoe het me te binnen schiet weet ik niet, maar ik denk plotseling aan grootvaders hoeve, ginder te Steenhuyze-Wijnhuyze waar ik als jongeling mijn verlof doorbracht en vroolijk spijpelde door heuvels en velden, weiden, en boschpaden.

De hitte, de palmen, de hutten drijven mijn gedachten terug naar de Columbiaansche Magdalena. Oh ! Ziedaar op de zandbanken die den stroom dwarsboomen, ziedaar hoeveel rijen caïmans, ietwat hooger dan het water, neergeworpen gelijk houtblokken.

Op een dezer zandplaatsen tel ik er 74. Geen enkele beweegt zich.

Wacht, zegt een grappenmaker, ik ga ze krijgen. Pan ! Hij lost een geweerschot en al onze « kerisblokken » duiken in het gele water en verdwijnen, tot aller verbazing.

Een andere gebeurtenis lokt onze aandacht uit. Het schip, uitsluitend met hout werwarmd, wordt begeleid gedurende de vaart door twee met brandstof geladen schuiten. De ovens hebben den voorraad in één hap op, hoe aanzienlijk hij ook weze, en het schip blijft vaak stilstaan — gelijk nu — voor de open plekken te dien einde in de oeverwouden gesneden, om het daar verzameld hout op te laden. (Wordt vervolgd).

Door Columbia. Een gomverzamelaar bezig aan het tappen van gom.

*) *Achros Sapota L.* of gomboom. De vrucht wordt o. a. gebruikt voor het maken van kauwgom. (Voor bijzonderheden zie „Onze Handel" van Juli en Aug. 1923.)

Brieven van over den Moerdijk.

I.

Vlaamsche Vrienden!

Door het Bestuur van den Vlaamschen Toeristenbond daartoe welwillend in de gelegenheid gesteld, wil ik U gaarne geregeld iets schrijven en al schrijvend U een en ander vertellen uit Noord-Nederland: van onze steden en dorpen, van onze velden en vlakten, onze weiden en heiden en bosch; — kortom van àl wat er in ons land zoo al te zien is voor wie een open oog heeft voor wat de Schepper van hemel en aarde in zijn wonderrijke schepping en de mensch in zijn kunstwerken ons biedt.

Uiteraard moet ik mij daarbij beperken tot bepaalde gedeelten, mij meer in 't bijzonder bekend, maar waarvan toch genoeg te vertellen is. Want het oude Holland, het Gooi- en Gelderland b. v., deze streken alleen reeds bergen zóóveel mooie plekjes, zóóveel belangrijks en schoons, dat wel duizend brieven daaraan te wijden zouden zijn.

Zoo schrijf ik U deze regelen van een plekje, heel stil verborgen in een bosch aan den noord-oostelijken Veluwe-rand *). Slechts een enkele vogel onderbreekt hier het ruischen van den wind, die een grauw, steeds grauwer wordend wolkengrijs langzaam voortschuift over mij heen. En 't sparregroen en 't beukenblad, de bijna uitgebloeide hei, ze wuiven mee, àl wachtend wat het worden zal..... regen, òf..... misschien weer zonneschijn.

*) De „Veluwe" is het hoogere gedeelte van Gelderland, begrensd door de Zuiderzee in 't noord-westen en de Rijn en IJsel in 't zuiden en oosten.

Welk een zonneschijn de laatste dagen, de herfsttinten in heur rijkdom van verscheidenheid zacht overstralend met een heerlijken gloed, met glanzen die er zachtjes over strijken als vogels, die komen van héél vèr.

Ziet dit pad hier eens langs: wat àl schakeering van groen en van geel, met rood en met bruin! En wáár in de rondte ge wendt uwen blik: 't is àl kleurrijk en tintrijk in donker en licht. En dàn als de zon zoo eens even weer dóórbreekt en er doorheén gaat met haar goudgloed en overal uitwerpt haar schichtige schaduwe — wat is dan alles toch mooi, wondermooi!

Hier moest *gij* ook eens komen, gij vrienden uit ver Vlaanderland! Van de Schelde noordwaarts en dan oostwaarts naar den IJsel en naar *Zwolle*, de stad zoo schoon gelegen even ten noord-oosten van daar, waar de meest-noorderlijke heuvelen der Veluwe raken aan den IJselstroom. Aan *deze* zijde der rivier ligt 't oude *Hattem*, het stedeke met zijn typische straatjes, door menigen kunstschilder geliefd.

En even ten zuiden dáárvan, rechts van den mooien Apeldoornschen weg, daar strekt zich, vrij ver naar 't zuiden en naar 't westen, dit bosch uit, daar ginds allengs overgaande in heuvelige heide en akkervelden.

Neen, een bergland als dat der Ardennen, met zijn rotsen en holen en bruisende stroomen, hebben we hier in 't Noorden wel niet; maar wat de *Veluwe* biedt, is voorzeker óók heerlijk en schoon, en ook weer zoo heel anders dan wat in andere deelen van Noord- en Zuid-Nederland er min of meer op lijkt. Gaarne wil ik er U dan ook eens wat méér van vertellen. In dezen brief echter niet; deze diende hoofzakelijk maar ter kennismaking. Trouwens, ik moet eindigen. Zoo straks komt het treintje, dat mij weer naar Zwolle moet brengen, en 'k wil nog éven genieten van dit plekje en van 't pad, dat daarheen slingert, langzaam dalend, naar den grooten weg.

Het nevelig grauw is nu grootendeels verdreven door den krachtigen wind en wéér schijnt de allengs dalende zon. Ziet toch nog éénmaal: hoe schoon is de herfst nu! De herfst, die echter zoo schielijk kan enden; als opeéns uit booze luchten ruwe regenvlagen komen, neergezwiept door woeste stormwinden, die de boomen doen schudden en ontkleeden tot ze daar staan..... naakt en kaal. Wèg is dan hun pracht, verdwenen hun praal. Maar gelukkig: aan de kale takken *blijven* de knoppen, duizenden in tal, als duizenden beloften van lente èn ..... *nieuwe* pracht en grooter heerlijkheid!

Gelukkig ook de mensch, wien in de herfst des levens, door dood en duister heen, een nieuwe lente tegenlacht!

1-X-1923. P. N. DE VRIES.

ZIJN ER

tusschen uw familieleden of vrienden nog die niet zijn aangesloten bij den V.T.B. maak ze onverwijld lid.

Geen woorden meer maar daden.

Mechelen *)

—x—

In dit tweede nummer van de „Steden en Landschappen" Monografieën, uitgegeven door „De Sikkel" in samenwerking met den Vl. Toeristenbond hebben de schrijvers ons eene nieuwe wijze van behandeling geleverd die geheel verschilt met de aloude saaie inventarisopsomming van gebouwen en kunstschatten.

Het leven van een stad is als het leven van een mensch. Wie een levensbeschrijving maakt heeft slechts dié jaartallen en dié omstandigheden te vermelden die van overwegende beteekenis waren en een levenswending kunnen verklaren of hebben bepaald.

Ook in dit boek leeren we verder zien dan geleidelijk Mechelen's heden en verleden volgen in de ontwikkeling van het stadsbeeld en ook in de kultureele beteekenis van zijn roemwaardige mannen. Want haast alles wat behoort tot de allerprachtigste architectuur van onze lage landen stamt uit het genie van Meçhelsche meesters.

Den vroegsten naam van Mechelen vinden we in het traktaat van Van Meersen(870) vermeld als „maalinas ad Temeram"; verwant woord van „Mallum" dat ons de Saalfrankische nederzetting laat vermoeden. — De Romeinsche overblijfsels duiden er op dat de plaats reeds bewoond werd in de eerste eeuwen onzer tijdrekening; ja, zelfs vond men sporen van vóórhistorische paaldorpen. — Maar de eigenlijke ontluiking van deze stad is te danken aan dezelfde oorzaak, tenge-

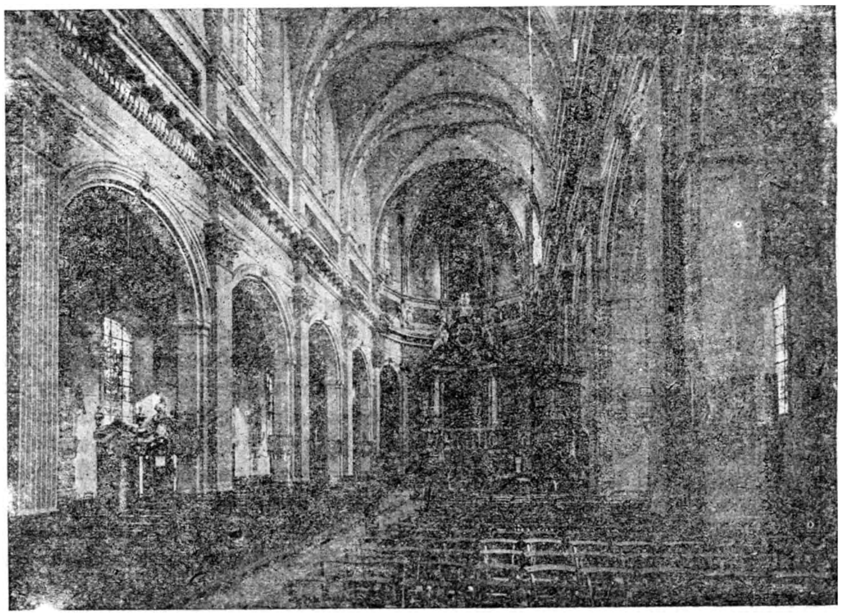

Begijnhofkerk te Mechelen.

den uiterlijken schijn der dingen. Wij vinden erin dat de kunstuitingen niet altijd toevallige resultaten maar wel logische gevolgen waren hetzij van staatkundige, hetzij van economische toestanden, waarmee zij zich in harmonischen samenhang voordoen. — Wij wandelen hier als 't ware door de tijden en zien langzaam een stad verrijzen. — Wij kunnen

volge waarvan zoo menige grootstad haar eersten voorsprong nemen kon: het stichten van een abdij, zoodat vorstelijke en bisschoppelijke bescherming heel natuurlijk de nederzetting van een dichtere bevolking bevorderden. — Weldra ontstond dan in het moeilijke leenroerige tijdvak een onophoudend geschil vooral tusschen de prinsbisschoppen en de hertogen van Brabant. Om Mechelen goedgunstig tot hun zaak te stemmen, verleenden de twistende, beurtelings tijdelijke heerschers reeds vroeg de gemeentelijke zelfstandigheid, die snel evolueerde en weldra alle ambachten erkende. De twist eindigde echter niet; in-

---

*) *Steden en Landschappen*, onder leiding van Dr Ing. Stan Leurs. Deel II *Mechelen*, door S. Leurs en Pr. Verheyden. In samenwerking met den „Vlaamschen oeristenbond", uitgegeven door „De Sikkel" te Antwerpen. Prijs voor leden V.T. B. fr. 6.50.

tusschen luisterden de Mechelaren maar liefst naar de economische voordeelen, die koning Edward III in 't vooruitzicht stelde.

In de XIII[e] en XIV[e] eeuwen, hoewel beroerd, was de economische toestand gunstig. Men verkreeg, spijts Antwerpen, het stapelrecht voor visch, zout en haver; men verwierf privilegies in Frankrijk en Engeland, vrije vaart op de Schelde, aanzienlijke handelsvoorrechten met de Duitsche hanza. De nijverheid nam gelijken tred met den handel: in de XIV[e] eeuw hooren wij van scheepsbouw, goudsmederijen, huidevetterijen, kantkunst, goudlederwerk, maar vooral de lakenfabrikatie was een grootnijverheid. De weelde van deze XIV[e] eeuw had begrijpelijkerwijze ten gevolge dat de architectonische bedrijvigheid haar vlucht nam.

De aanbouw van de Sint-Romboutskerk is aan gang, en zal ook de volgende eeuwen nog voortduren, terwijl door geheel de stad overal kerken, kloosters, gasthuizen, burgerlijke gebouwen en stadspoorten verrijzen, waarover het boek „Mechelen" zoo rijkelijk uitwijdt.

Met de inbezitneming der heerlijkheid door het Boergondisch Huis begint een tweede phase in de Mechelsche geschiedenis. Nu wordt zij de weelderige, kunstlievende residentiestad. Een pleiade beeldsnijders en schilders genieten de vorstelijke gunsten en verrijken de Nederlanden met den schoonsten luister van kunstschatten. Boven allen troont in onze kunstgeschiedenis de familie van Mansdale, beter bekend onder den naam van Keldermans.

In onze gouwen ontstaan voortdurend tot in de jaren 1500, de prachtigste kerken, raadhuizen, kasteelen en paleizen. Intusschen is wel de vroegere nijverheid vervallen maar een nieuwe komt tot hoogsten bloei: de klokkenfabrikatie, kanonnengieterij en de kunstdinanderie, wier faam ver buiten de grenzen der stad tot in de naburige landen aangroeide. — Nog was het hoogtepunt te bereiken gedurende de hofhouding van Margareta van Oostenrijk, die uit het Zuiden een nieuwe kultuur importeerde,zoodat men onze stad reeds noemen mocht „het Nederlandsche Florentië. — Hier was de letterkunde beoefend met de kamers van Rhetorika, de wetenschap met de bijbelstudie, de muziek en de boekverluchting met de keizerlijke zangboeken. Gedurende een halve eeuw nam de kunst in de Nederlanden haar vlucht, eensklaps gestuit door den tachtigjarigen oorlog en den zoo ongelukkigen Spaanschen tijd! 't Was uit met de „geschikte tijd" voor den bloei van kunst en wetenschap. Het belet echter niet dat Mechelen nooit ophield begenadigd te worden door het scheppingswerk van zijn zonen. Bovendien wist het zich ook te verrijken met de werken van bekende Vlaamsche, niet Mechelsche meesters, om maar te noemen: Quellijn, Rubens,VanDijck, Duquesnoy.

Op 't einde van de XVIII[e] eeuw was de Fransche inval het noodlottig begin van onze beroerde dagen. Uit het Zuiden is er voor de Nederlanden nooit iets goeds gekomen. De periode 1830-1900 was op alle gebied veel te rustig!

Met alles wat Mechelen in onze XX[e] eeuw bevat aan rijke beloften, met het vertrouwen in het genie van een nieuwe generatie, met de blijde vermelding van alles wat er nu weer in de aloude Dijlestad gepresteerd werd en wordt besluit dit boek zijn boeiende apologie.

Dit boek is vooral kort en zakelijk geschreven; onze oplettendheid loopt nergens verloren in details; met vaste lijnen wordt ons gedurig een structuur typisch gekarakteriseerd, en reeds dadelijk kunnen we de toepassing ervan raadplegen in een reeks fraaie illustraties, die het boekdeel afsluiten.

Laat ons hopen dat iedere stad eens aan de beurt mocht komen in deze „monografieën". E. E.

Luxe-uitgave De Toerist.

De buitengewone stijging der papierprijzen belet ons de luxe-uitgave voor denzelfden prijs te blijven leveren.

Oorspronkelijk voornemens zijnde deze editie te staken, hebben wij op veler verzoek besloten de luxe-uitgave voort te zetten.

Mits voldaan wordt aan de navolgende bepalingen kunnen de leden V.T.B. zich dus voor 1924 van de toezending dezer uitgave verzekeren.

1. **Het extra-bedrag (dus buiten de gewone bijdrage als lid V.T.B.) wordt gesteld op fr. 7,50.**
2. **Dit bedrag (alléén dus de fr. 7,50 voor de luxe-uitgave en in geen geval bijv. met bijvoeging van zijn lidmaatschapsbedrag) moet gestort worden uiterlijk 15 Dec. a.s. op ONZE postcheckrekening Nr 30305. Op de postcheckstrook te vermelden : voor Luxe De Toerist 1924.**

Omdat de kostende prijs dezer uitgave toch nog hooger is dan de opbrengst, moeten wij administratie- en briefwisselingskosten vermijden. Men lette dus wel op: zij, die niet vóór 15 Dec. de extrakosten (fr. 7,50) hebben gestort op onze postcheckrekening (30305), of die dit bedrag zouden storten op de postcheckrekening van V.T.B. moeten beschouwd worden als geen inteekenaar voor de luxe-uitgave 1924.

De Uitgever van De Toerist.
Libertas.

Brussel Oct. 1923.

Iets over Beiaarden
(Slot)

De wekkering, het vroolijk huppelen van een volkswijsje uit een toren over 't kalme stadje heen — een muziek ongekunsteld — inspireerde toch menigen dichter. Bij Van Haute wekt het herinneringen op uit de tijden der oude Belforten :

Aleer de Beiaard de uren slaat
Van zóó dat hij aan 't spelen gaat,
daar treedt met feestelijk geluid
een heele stoet vooruit.

Als uit een Oostersche uurwerkkas
komt heel Oud-Vlaanderens heldenras,
De graven komen één voor één
gestaald van kop tot teen.

Blij klinkend kringt de breede stoet
Elk spreekt en buigt en geeft een groet.
Elk heft zijn hand met zweerd of staf,
Zoo Vlaanderen hun gaf.

Een gouden straling wemelt schoon
op stalen halsberg, gouden kroon,
Doch..... de ure slaat, en gansch de rij
is als een droom voorbij.

(Uit *Rijmdichten*, bij Schepens,te Brussel)

Waarlijk, zoo'n oogenblikje torenmuziek alle kwarturen brengt in een stad een gansch anderen geest : gezelligheid, intimiteit.

In Nederland zijn de automatische cariljons zeer talrijk. Sommige steden bezitten er vier, vijf. In ons land worden over 't algemeen alle beiaarden op twee manieren bespeeld.

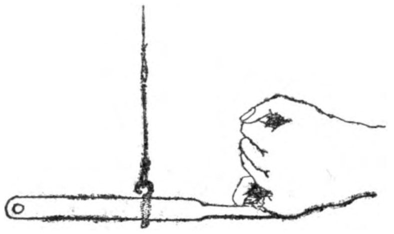

Toets

Hoe gaat nu 't automatisch spel? Bij de machinale bespeling worden de klokken geslagen door hamers die op den buitenkant der klokken neervallen. Deze hamers zijn door 't tuimelaarsysteem verbonden aan een metalen klavier, waarvan de toetsen op de vastgestelde tijden (uur, halfuur, kwartier) worden opgelicht door metalen tappen die in de speelton vastzitten. Deze noten geven de melodie aan en als het uurwerk wordt rondgedraaid, heffen ze de toetsen op, welke beweging — overgebracht op de hamers — het speeldeuntje van trommel naar klokken overbrengt. Door trommel of speelton verstaat men een groote metalen cylinder die zich rondwentelt en waarin een groot getal vierkante gaatjes geboord zijn. In deze gaatjes schroeft men de metalen pennen vast. De speeltrommel gaat aan 't draaien op bevel van 't uurwerk en door een zwaar gewicht aan een koord bevestigd, die om de verlenging van de as der trommel gewonden is.

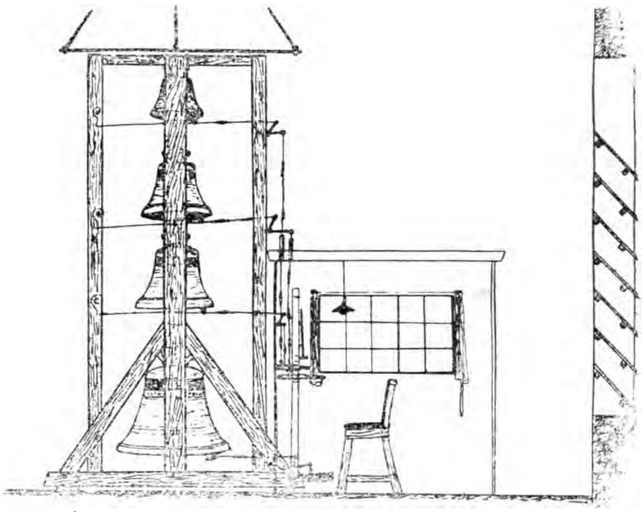

Voorbeeldige plaatsing van beiaardklokken en kabien in den toren

De speelton is uit een stuk gegoten in koper of ijzer ofwel bestaat ze uit verschillende aaneengeklonken metalen latjes. Gewoonlijk wordt zoo'n speelton verdeeld in twee: de eene helft rammelt het uur af, de andere helft is voor halfuur en kwarturen. In sommige gemeenten, zooals bijvoorbeeld te

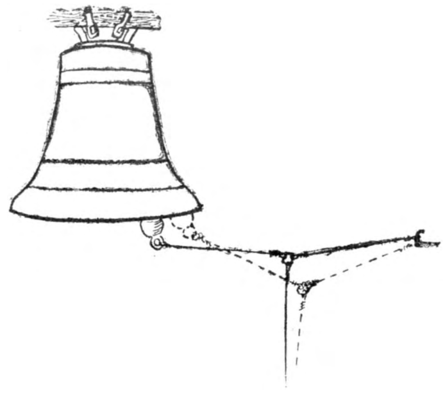

Broeksysteem

Lier, treft men nog een andere eigenaardigheid aan : verspringtrommels. Veel te ver zou 't ons echter brengen moesten we hierover in détail uitwijden.

Groot-Nederland is het land der klokkenspelen, doch in Vlaanderen vooral vindt men de goede voor wat de inrichting betreft. In Holland werden tijdens de droeve oorlogsjaren twee cariljons door Denijn naar 't model van den Mechelschen beiaard hersteld. Het waren de klokkenspelen van den St-Eusebiustoren te Arnhem en van den kerktoren van Nijkerk, waar ten huidigen dage de klokkenisten Jac. Oremus en Joh. W. Meyll regelmatig avondconcerten spelen. Te Rotterdam komt ook nog 't nieuwe cariljon van 't raadhuis in aanmerking. Hier was 't de beroemde Engelsche klokkengieter John Taylor van Loughborough, die de klokken leverde. Vele dezer helklinkende Nederlandsche klokjes zijn meesterwerken der Hemonij's ; hun beste werk is de beiaard van 't koninklijk paleis te Amsterdam. Verder zijn nog merkwaardig : 't klokkenspel van Gouda met zijn knappen, leutigen beiaardier Van Zuylen, 't cariljon van Delft en dat van Middelburgs „ Lange Jan " (gegoten door Nicolaas Noorden en J. A. Grave), met zijn populairen klokkenist Jan Morks.

De Engelschen, die zoozeer aan hunne „chimes" houden, hebben in de laatste jaren ook het hart geopend voor 't melodieuse, zoetvloeiende beiaardspel. Voor honderden belangstellenden speelt Jef Denijn jaarlijks zijne concerten te Cattistock.

In Augustus 1919 huldigde meester Nauwelaerts den mooien beiaard der kathedraal van Queenstown in, een cariljon van 42 klokken, werk van John en Denison Taylor.

En nu eenige dagen geleden, namelijk van 22 tot 29 Juli, was 't de beurt aan 't nieuwe klokkenspel van Loughborough (een oorlogsmonument) om voor de eerste maal te trillen onder de hand van den Mechelschen meester. 't Schoone Albion telt nog enkele klokkenspelen, doch van mindere waarde.

Als we den blik richten naar onze Zuiderburen zien we een groote armoede. Fransch-Vlaanderen telt er enkele, waarvan dat van Duinkerken — naar men beweert — het mooiste is. We stippen verder nog aan St-Quentin, St-Amand-les-Eaux, Winnoxbergen. Voor St-Paul (Minnesota) in de Vereenigde-Staten van Amerika goot Marcel Michiels verleden jaar een klokkenspel. In Canada ontwaakt ook stilaan de belangstelling voor klokkenmuziek.

Beschouwen we nu ons eigen land. In het Waalsche gedeelte van België zijn helaas de meeste klokkenspelen erg verwaarloosd. De drie beiaarden die in aanmerking komen zijn die van Luik (kathedraal), Namen (St-Aubin) welke eerstdaags zal hersteld worden, en Bergen (Belfort). Deze is wellicht de beste van Wallonië, zoo ook de beiaardier Fernand Redouté.

Vlaanderen echter staat aan de spits.

Wat een weelde in onze forsche torens !

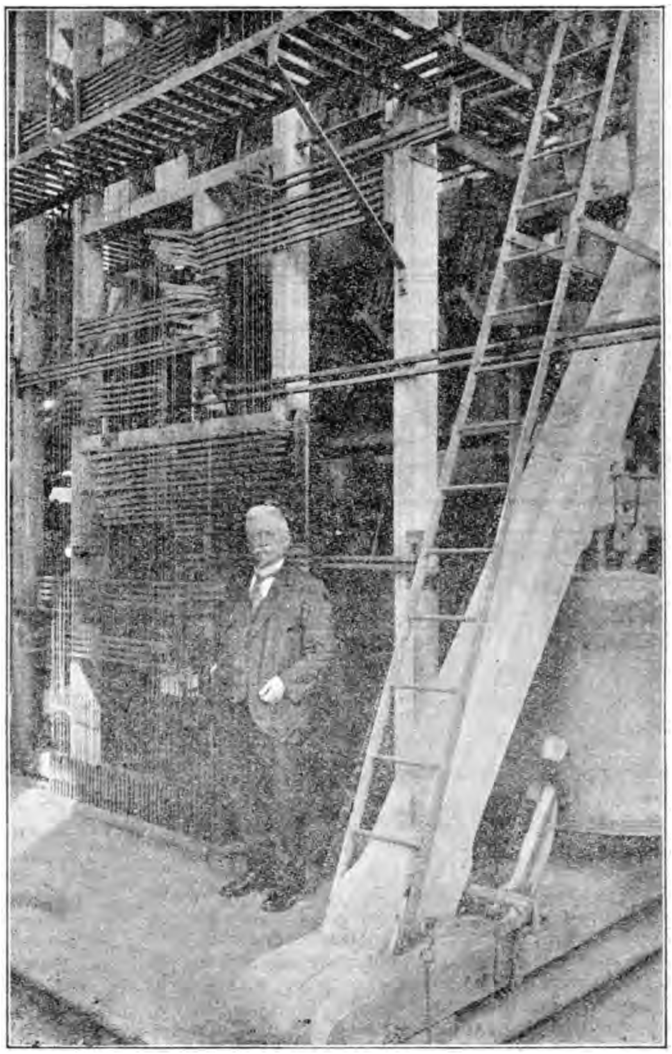

Jef Denijn bij zijne klokken
(let op de verbindingen met tuimelaars en de plaatsing der klokken in rijen.)

Wat een rijkdom, die schaar beiaardiers! In al die trotsche belforten en grijze kerken zingen de klokjes van Hollandsche en Vlaamsche meesters.

Eerste-rang beiaarden treft men te Mechelen (St-Rombaut), Antwerpen (O. L. V. toren), Lier (St-Gommarustoren), Brugge, Kortrijk (St-Maartenskerk), Roeselare, Gent (Belfort), Aalst (Belfort), Oudenaarde (Sint-Walburgis), Hasselt, Leuven (St-Gertruikerk) met hunne respectieve klokkenisten Denijn, Brees, Chauvaux, Nauwelaerts, Vermeulen, Seghers, Dierickx, De Mette, Schijnkel en Hamoir.

Verder tellen we nog een heele reeks interessante beiaardjes, Thielt (beiaardier Impe) Steenockerzeel, Turnhout, Diest (beiaardier Vande Plas), Thienen (beiaardier Wauters), en nogmeer andere.

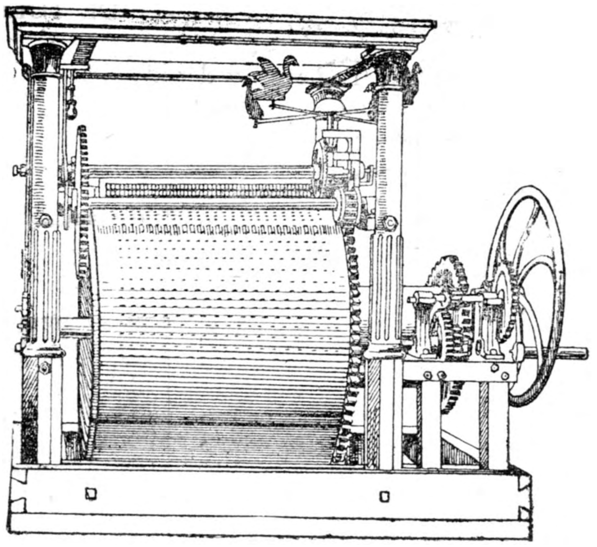
De trommel van den rammel

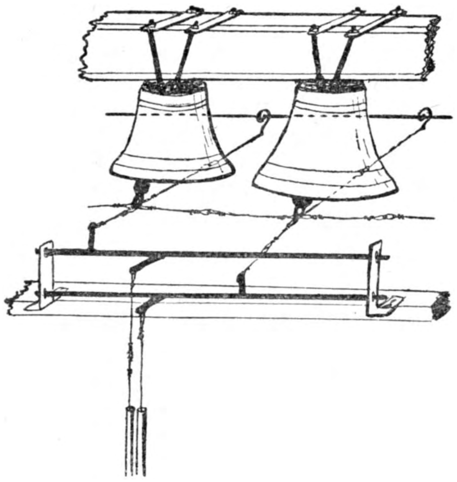
Denijsstelsel

't Ligt niet in onze bedoeling deze klokkenspelen te beschrijven in dit bondig overzicht. Allen echter zijn van groote beteekenis in de geschiedenis van ons volk en onze beschaving.

Aan degenen die ze tot stand brachten en herstelden hulde ! Hulde van bewondering, diepe en warme erkentelijkheid aan die uitgelezen kunstenaars, de meester-beiaardiers van alle landen, want zij zijn het die de muzikale ontwikkeling van een volk leiden en cultureel werk verrichten van eerste gehalte.

L. D. B.

Onderschrift van de Redactie : De clichés behooren bij het vorige artikel; door eene vergissing zijn ze toen achterwege gebleven.

AANWERVING NIEUWE LEDEN.

PREMIES

Voor onze propagandisten is thans de tijd weer aangebroken om met kans op goeden uitslag, te ijveren voor het aanwerven van nieuwe leden.

Het bestuur van V.T.B. stelt tot aanmoediging volgende premies beschikbaar :

Voor het aanbrengen van :

3 leden : het inlichtingsboekje V.T.B. : Wat ieder lid weten moet.

5 leden : een reeks zichtkaarten onzer zeeduinen of 1 Vlaamsche Kaart uit de serie uitgaaf V.T.B.

10 leden : 1 Vlaamsche Kaart, zelfde serie op linnen.

15 leden : de geheele serie Vlaamsche Kaarten (6 kaarten).

20 leden : het prachtboek « Onze Kempen », « Mechelen » of de « Haven van Antwerpen » uit de reeks « Steden en Landschappen ».

25 leden : de geheele serie Vlaamsche Kaarten op linnen.

50 leden : een waterreis kosteloos mede te maken

75 leden : kostelooze reis, 3e klasse, van Brussel uit naar Brugge, Damme, Sluis en de Kust, of van Brussel uit naar Rochefort of Remouchamps met bezoek aan de grot.

100 leden : een abonnement van 5 dagen op de Belgische Spoorwegen.

Voor de houders van abonnementen en vrijkaarten zal een bijzondere schikking worden getroffen.

Deze premies worden beschikbaar gesteld voor het tijdperk gaande van 1 November 1923 tot 15 Oktober 1924; de inschrijvingen voor het jaar 1924 worden dus van nu af op het secretariaat ingewacht.

Zij, die naar deze premies dingen, moeten bij hun aanvraag voegen een lijst der door hen tusschen 1 Nov. en 15 Oct. bij het Secretariaat aangebrachte nieuwe leden.

Samennvoeging, d.i. het in aanmerking brengen van nieuwe leden voor meer dan één premie, is natuurlijk niet toegelaten.

Propagandisten aan 't werk.

Over remmen en remtoestellen. (*)

—x—

De steeds toenemende snelheden, welke men heden met de automobielen bereikt, hebben de kwestie van het remmen een belang bijgezet, dat voor het oogenblik al de andere belangen in de automobielconstructie schijnt te willen verdringen. En dit kon ook moeilijk anders. Het spreekt immers vanzelf dat naarmate de snelheid stijgt, waarmede gereden wordt, men ook naar krachtiger middelen heeft moeten uitzien om spoediger te stoppen.

Sedert een tweetal jaren wordt dan ook de kwestie der remmen, als geen enkel andere, bewerkt.

Zooals men weet gebruikte men tot voor enkele jaren alleen twee soorten van remmen, namelijk de handrem en de voetrem, de de eerste werkende op de achterwielen en de tweede op de overbrengingsas. Slechts in heel uitzonderlijke gevallen werkten de beide remmen op de achterwielen.

Bij het remmen beoogt men, door een verhooging van den wrijvingsweerstand van de banden over den grond, de snelheid van den wagen te doen afnemen en hem desnoods tot stilstand te brengen. Deze weerstand zal onder meer afhangen van den druk, welke het wiel op den grond uitoefent, en deze laatste op zijn beurt zal afhangen van het gewicht dat de as, waarop het wiel bevestigd is, te dragen heeft.

Bij het remmen doet zich nu het verschijnsel voor dat de achteras gedeeltelijk ontlast en de vooras gedeeltelijk overbelast wordt, met andere woorden de verdeeling van den totalen last over de twee assen, wijzigt zich totaal. Een eenvoudig voorbeeld zal dit verschijnsel, dat velen vreemd voorkomt, klaarder toelichten.

Veronderstellen wij een wagen waarvan de totale last 1000 kgr. is, welke last zich als volgt verdeelt : 500 kgr. rusten op de achteras en 500 kgr. rusten op de vooras. Het gewicht verdeelt zich dus gelijkelijk over de twee assen. Wij veronderstellen daarbij dat die lastverdeeling zich op die wijze voordoet gedurende de rijbebeweging van den wagen. Remt men nu dan zal de achteras gedeeltelijk ontlast worden en, laat ons stellen, nog maar 400 kgr. — in plaats van 500 kgr. — te dragen hebben, terwijl de vooras er nu 600 in plaats van 500, te dragen heeft.

Daar nu zoowel de handrem als de voetrem, de eerste rechtstreeks en de tweede onrechtstreeks op de achterwielen remmen, komt men tot dit resultaat dat, bij de gebruikelijke remmen, men precies de remmende werking uitoefent op die wielen die het minst belast zijn. Men remt dus daar waar de remming het minst effect uitoefent.

Men zal nu gemakkelijk begrijpen waarom men bij moderne wagens remmen op de voorwielen is gaan gebruiken, wier werking dan ook veel energieker is dan die op de achterwielen. Voor het gevaar, waaraan eenieder als instinktmatig gaat denken, dat de wagen hierbij over de voorwielen zou overslaan, is absoluut niet te vreezen, omdat bij een automobiel het zwaartepunt van den ganschen wagen bijzonder laag ligt, hetgeen bijvoorbeeld het geval niet is met den fietser, die bij een plotselinge remming op het voorwiel wel eens gevaar loopt voorover te wippen.

De remmen op de voorwielen zijn echter niet alleen energieker dan de remmen op de achterwielen, hun werking is daarenboven zekerder en veel minder gevaarlijk. Iedere automobilist kent bij ondervinding het gevaar dat de remmen op de achterwielen, bij glibberig weder soms aanbieden : het derapeeren is hierbij het gewoon gevolg, waarbij het wel eens gebeurt dat het achterste van den wagen langs voren komt te staan, als daarbij geen erger ongelukken gebeuren. De ondervinding heeft nu aangetoond dat men bij het gebruik van remmen op de voorwielen, niettegenstaande de grootste snelheden, plotseling remmen kan zonder dat de wagen maar iets van de rechte lijn afwijken zal.

Moderne wagens zijn dan ook steeds van remmen op de voorwielen voorzien. Soms vervangen zij enkel de achterwielremmen en behoudt men terzelfdertijd de rem op de overbrengingsas. In andere gevallen behoudt men de achterwielremmen en vervangt men de rem op de overbrengingsas door de voorwielremmen. De practijk heeft in deze nog geen klassieke oplossing weten op te dringen, al komt men daar vroeg of laat wel toe.

Terzelfdertijd is men naar middelen gaan uitzien om het effect van de remmen, waar ze ook geplaatst zijn, te verhoogen. Voor het bedienen der remmen is een kracht noodig, die bij een handrem door de hand en bij de voetrem door den voet van den geleider uitgeoefend wordt, maar die in alle

(*) Uit De Auto-practijk, Maandel. Vakblad onder Hoofdredaktie van Ing. A. Van Loy, Prins Albertlei 1, Berchem-Antwerpen.

gevallen begrensd en bij moderne wagens onvoldoende gebleken is. De middelen bestaan in de meeste gevallen hierin, dat men de krachtsinspanning, welke door den geleider uitgeoefend wordt, tracht te verhoogen door de tusschenkomst van de draaiende organen van den wagen : men benuttigt hierbij, zooals men zegt, de inertie van den wagen zelf. De hierbij gebruikte toestellen zijn de zoogezegde « servofreins », of als men wil de » helpende remmen ». Al wijken de constructies meestal van elkaar grondig af toch is het princiep dezer toestellen betrekkelijk eenvoudig.

Bij het remmen zal men steeds trachten klauwen of remblokken tegen draaiende trommels of klokken te doen aandrukken. De druk, die hiervoor noodig is, kan men rechtstreeks uitoefenen door den voet of door de hand, welke druk door een kabel of door een stang dan op de remblokken overgezet wordt. Veronderstellen wij dat de kabel, die bijvoorbeeld den handhefboom met de achterrem verbindt, in plaats van rechtstreeks van den hefboom naar de rem te loopen, rondom een trommel geleid wordt, die op een der draaiende assen van den wagen bevestigd is. Zoolang de hand geen kracht uitoefent zal de wrijving van den kabel op de trommel niet voldoende zijn om den kabel met de trommel te doen mededraaien. Oefent men echter een geringe trekkracht op den kabel uit, dan zal de wrijving van den kabel op de trommel voldoende zijn om deze mede te doen draaien, waarbij hij op zijne beurt een geweldige kracht op de rem gaat uitoefenen. Het princiep, dat hierbij toegepast wordt, is precies hetzelfde dat wij bij de gewone kaapstanders toepassen. Veronderstellen wij dat de kabel maar een toer doet rondom den kaapstander. Zoolang men aan het eene einde van den kabel niet rekt, zal de kaapstander niet in staat zijn den kabel te doen meedraaien Zoodra men echter maar een zeer geringe trekkracht op den kabel uitoefent, zal deze zich rondom den kaapstander aanspannen en er mede rondraaien. Eenieder weet welke ontzaglijke krachten men hierbij uitoefenen kan, of liever op welke geweldige wijze men een uitgeoefende trekkracht hierdoor kan verhoogen of vermenigvuldigen.

Deze toestellen verhoogen dus in groote mate de kracht, welke de geleider 't zij op de pedaal, 't zij met den hefboom ontwikkelt, zij maken het remmen bijzonder zacht terwijl het effect uiterst krachtig is. In enkele gevallen is de kracht, welke de geleider op de rempedaal uitoefent, beslist niet grooter dan die waarmede hij de gaspedaal neerduwt. Het rijden met wagens voorzien van deze hulpremmen is derhalve bijzonder zacht en aangenaam.

Tegenover deze voordeelen staat echter een nadeel dat niet over het hoofd gezien mag worden : deze toestellen werken maar in een richting. Zij laten het remmen maar toe bij voorbeeld, bij de voorwaartsche beweging van den wagen en niet bij de achterwaartsche beweging. Een onafhankelijke rem dient dus steeds aanwezig te zijn.

VAN HET SECRETARIAAT

—x—

Lidkaart 1924. — Den leden wordt ter kennis gebracht, dat tusschen 15 November en 15 December a.s. door het postbeheer een KWIJTING-LIDKAART zal aangeboden worden, ten bedrage van fr. 7,50, zijnde het bedrag der bijdrage over het jaar 1924.

De leden, die de kwijting voldoen, worden door het Postbeheer rechtstreeks ingeschreven als abonnent op het orgaan « De Toerist » en door het Postbureel regelmatig bediend.

Tijdens hetzelfde tijdvak zal aan de leden, welke deel uitmaken van eenzelfde huisgezin en het tijdschrift niet ontvangen, een KWIJTING-LIDKAART worden aangeboden van 3,50 fr.

Wij verzoeken de leden hun huisgenooten te verwittigen opdat, bij gebeurlijke afwezigheid, de aangeboden kwijting-lidkaart zou voldaan worden. Het zou veel last en moeilijkheden sparen én aan het bestuur én tevens aan het lid, zoo aan dien wensch gevolg werd gegeven.

Om te voorkomen, dat het blad « De Toerist » van 1 Januari en daarna achterwege blijve, moet men zorgen dat het lidmaatschap voor 1 Januari betaald is.

DE BUITENLANDSCHE LEDEN worden verzocht ons hun bijdrage van 12,50 fr. in een check op Antwerpen of per international postmandaat te doen geworden. Dit zou den bond veel kosten sparen.

AANDACHT : Wij verzoeken vooral onze leden de betaling aan den postbesteller niet anders te doen dan wanneer deze gelijktijdig de lidkaart 1924 aanbiedt, die tevens voor het postbeheer als kwijting dienst doet. Gelieve alle andere aanbiedingen dan de lidkaart als onregelmatig te beschouwen en dus te weigeren.

De Post biedt slechts éénmaal de lidkaart ter inning aan.

PRACHTUITGAVE : De leden die over het jaar 1924 de prachtuitgaaf verlangen of zij die er van afzien, worden verzocht het in dit nummer voorkomende bericht daaromtrent, nauwkeurig te lezen.

Het ledental. — Van 1 tot 15 Oktober traden 55 nieuwe leden toe.

Adresveranderingen : moeten niet alleen aan het Secretariaat, maar tevens aan het Postkantoor, dat u van « De Toerist » voorziet, bekend gemaakt worden.

Bij vragen om inlichtingen, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor antwoord te voegen.

Inschrijvingen van nieuwe leden voor 1924 worden van nu af op het secretariaat ingewacht.

Wanneer « De Toerist » niet of onregelmatig bezorgd wordt, verwittige men eerst en vooral het postbeheer zijner omschrijving en doe men desnoods met overtuiging zijn recht op ontvangst van ons blad gelden. Slechts wanneer het postbeheer u dan nog geen voldoening geeft, richte men zich tot ons Secretariaat hetwelk dan voor regeling zorgt. Door de post alleen en niet door het Secretariaat wordt u « De Toerist » toegezonden.

Uitgaven enz. — Op het Secretariaat van den « Vlaamsche Toeristenbond » is steeds het volgende verkrijgbaar. Op dit aanbod in te gaan is in uw eigen voordeel en tevens in dat van den V.T.B.

« De Duinen », 12 zichtkaarten	fr. 1,00
« De Kempen », door Dr Leurs (uitgeput)	6,50
« Mechelen »	6,50
« De Haven van Antwerpen » door Ing. K. Bollengier.	6,50
« Fietsplaat » V.T.B.	3,75
«Knoop », V.T.B.	2,00
6 kaarten v. Vlaamsch Belgie (linnen)	11,00
1 kaart afzonderlijk (linnen)	2,00
6 kaarten (niet op linnen)	5,00
1 kaart afzonderlijk (id.)	1,00
« Wat ieder lid weten moet »,	0,50
Vlaggetje voor rijwiel, motor of auto.	2,00
« Zakatlas » v. Nederland,	4,50

Nog **onzen uitstap naar St. Martens-Latem.** Enkele photo's van de vertooning van Jozef in Dothan zijn ten huize van onze afgevaardigden te Gent nog voorhanden. Prijs: 0,50 fr. voor leden. Niet leden fr. 1

BONDSLEVEN

—:—

MORTSEL.

Het weder wilde groep Mortsel niet ongunstig zijn op Zondag 14 Oktober, want er was feest bij onze Mortselsche leden ter gelegenheid der overhandiging van de prachtige vlag, zoo mild geschonken door den heer Maurits De Decker.

De opkomst der leden V.T.B. was prachtig.

Met ruim een 80 tal deelnemers vertrokken wij uit ons lokaal naar het hof Canterroy. Maar de groep werd talrijker en talrijker, bijzonder wanneer Antwerpen zich aansloot. Met een 150 tal meldden wij ons aan. De aller symphatieke Dr De Groodt (mocht Vlaanderen er zoo enkelen meer tellen) stelde zich bereidwillig beschikbaar als gids. Als eigenaar van het hof en opvorscher zooals hij is, wist hij zijn wandelvoordracht uiterst interessant te maken: Ik ga niet uitwijden daar de heer De Groodt zelf in de Toerist een korte studie over Cantecroy laat verschijnen.

Wij hebben den indruk opgedaan dat alle bezoekers ten uiterste tevreden waren.

Langs de Statielei keerden wij naar ons lokaal terug, waar gedurende de gezellige theepartij enkele liederen werden gezongen door ons ijverig lid Mej. De Schrijver.

De feestzaal van ons lokaal was voor het avondfeest geheel gevuld. Ruim 750 personen hadden ons door hun aanwezigheid hun belangstelling willen toonen.

Het feest begon met een klavier-uitvoering door mejuffrouw Maria Lebon, eerste prijs van ons Vlaamsch Conservatorium, en werd gevolgd door gevoelvolle zang van den Heer Juliaan Platteau. De lof dier beide krachten behoeft niet meer gemaakt te worden. Ze genoten dan ook uitbundigen bijval. Dan hadden wij « Toeristenlied » door Jef Van Hoof en René De Clercq, gezongen door mejuffrouw De Schrijver en begeleid door mejuffrouw Lebon. Daarna werd de vlag overhandigd door den heer Maurits De Decker, die een kleine toespraak hield en de hoop uitdrukte dat groep Mortsel zijn vlag zou hooghouden en trouw blijven aan Vlaanderen en de Vlaamsche zeden.

Een dreunende Vlaamsche Leeuw sloot de rede.

De Voorzitter, de heer Van den Branden bracht hulde aan den heer De Decker voor zijn milde gift en verzekerde dat groep Mortsel aan zijn roeping niet zal te kort schieten.

Vervolgens dankte de heer Van den Branden allen die door hun medewerking het feest in zoo hooge mate hadden doen slagen, zooals de dames Lebon, De Schrijver en de heeren Juliaan Platteau en Dr Berten Pil, die tevens als algemeen voorzitter en lid van groep Mortsel veel heeft bijgedragen tot het gelukken van dezen dag.

Dr Pil nam vervolgens het woord en verzekerde dat het hoofdbestuur groep Mortsel, die zoo een blijk van leven gaf, steeds zou steunen.

Dan kwam de voordracht met lichtbeelden over Brugge door den heer Leonard. Ruim anderhalf uur wist deze de aandacht van het publiek te winnen en wij danken hem dan ook zeer voor deze interessante en puike voordracht.

Dan hadden wij nog een prachtige klavieruitvoering door mejuffrouw Lebon en ten slotte het kleine maar opwekkende tooneelstukje « De Muis» vertolkt door Mej. Flora Toussaint en den Heer Alfons Van den Begin, twee oude kennissen in Mortsel ,die zooals naar gewoonte veel bijval verwierven door hunne vaardigheid op de planken. Ook aan die twee vrienden bracht de hr. Van den Branden een welverdiende hulde voor de bereidwilligheid waarmede zij aan ons verzoek voldeden.

De dag werd besloten met een gezellig samenzijn.

't Was een heerlijke dag voor V.T.B.

—:—

VEURNE.

Op 14 Oktober werd alhier in het gasthof « De Rethorika », Houtmarkt een belangrijke stichtingsvergadering van V.T.B. gehouden.

Een bestuur, samengesteld uit de verschillende afgevaardigden door het hoofdbestuur benoemd, werd aangesteld om de plaatselijke werking te regelen :

De heeren Prosper Terlinck, Brouwer, Voorzitter; Al. Broucke, Onderwijzer, Ondervoorzitter; Edm. Gyselinck, Schrijver-Penningmeester.

Het lokaal is gevestigd Statieplein, 3, bij den heer Jos. Clarijs. De schrijver wordt belast om in verstandhouding met het Algemeen Secretariaat de werking om vrijen doorgang aan de Fransche grens

door te drijven; zoodra dit voordeel zal bekomen zijn, zal een flinke propaganda door middel van de lokale pers worden ingezet.

Een reglement van inwendige orde zal besproken worden in de eerstkomende vergadering, te houden in het lokaal ,den 3 November. Datum en uur zullen bekend gemaakt worden in « De Veurnaar » dit met het oog op propaganda. De wensch werd geuit dat ieder lid bij de naaste vergadering een of meer nieuwe leden zal voorstellen.

Het hoofdbestuur V.T.B. was vertegenwoordigd door twee afgevaardigden uit Brugge.

—::—

BOUCHOUT.

Zondag 21 Oktober van 't jaar '23 mag tellen in de annalen van V.T.B. Op dezen middag ofschoon niet gezegend door lenteweder, maar des te stemmiger toch, zaten de V.T.B.ers van Bouchout en omliggende vergaderd in een bij uitstek gezellig huis, de schoonste taveerne uit heel den omtrek: met breeden schouwmantel, eiken klokkekast, koperen kandelaren en Vlaamsch kunstvaatwerk. — In de groenige en loodgevatte ruitjes staan de spreuken : « Vroeg Rijp, Vroeg Rot ! » — Vroeg Wijs, Vroeg Zot ! ». — Deze taveerne ontworpen door architekt Flor. Van Reeth, werd vóór 15 jaar opgetrokken op de plaats waar het voormalige gemeentehuis stond. Het werd de vergaderplaats van een kranske kunstenaars en dit huis werd gedoopt — het kon niet beter— : « de Teniers-vrienden ». Daar was de bijeenkomst van Flor. Van Reeth, van Jef Van Hoof, van Joors en Marten Van der Loo.

Wij werpen een blik door de raampjes op het uiterst nette dorpsplein en zien het schoone bronswerk voor de gesneuvelden. Maar, wat ons boven alles treft, niet zonder in gepeins verdiept te worden, is een gedenkteeken op het kerkhof ! Daar ligt de groote Jan Frans Willems begraven... Misschien helaas, vergeten !! En toch... zonder hem en zijn Lierschen vriend Jan David zou er van onzen Vlaamschen naam nu al niet erg veel meer overgebleven zijn. Een weinig verder zien we een gedenksteen in een huis gemetseld, waarop het luidt :

1793.
Het Davidsfonds plaatste dezen steen
in het huis waar Jan Frans Willems
geboren werd.
1893.

Hier stond dus zijn wieg; daartegenover zijn graf. — Tusschen beide ligt het leven van een mensch, wiens waarde wellicht zoo groot is als de zegepraal van Groeninghe ! !

Het uur vordert. Nu tijgt de stoet der V.T.B.ers naar de Vlaamsche Kunstpottenbakkerij. Met echt West-Vlaamsche rondheid noodt de eigenaar ons binnen. — « We zullen e keer e potje draaien » zegt hij. — Een V.T.B.er zet zich aan 't wiel, de draaischijf loopt zonder geluid. De pottenbakker klimt op de werktafel. Een oogenblik zit hij ingetogen, koningswaardig op den troon van den arbeid, — grijpt een klomp plastische aarde en drukt hem op de schijf. Het wordt stil als in een kerk; alle omstanders reikhalzen om het wonderwerk te zien gebeuren. Eensklaps krijgt de klei leven onder de tastende hand van den kunstenaar; bliksemsnel groeit de klomp opwaarts, zwelt open alsof hij ademhalen wou. Nu moet hij binnenwaarts nog ruimte krijgen. Wij zien zonderlinge deiningen door de wanden gaan en aleer we 't fijne beet hebben is heel de vaas ontloken ! — « Laat nu de andere menschen e keer naderbij komen », zegt de man. — En het mirakel herbegint. Met dergelijken kunstgreep moet God de Schepper werkzaam zijn geweest toen hij den eersten mensch uit aarde boetseerde om er daarna den levensadem in te blazen. Ook hier in dit scheppingshuis kunnen we merken dat er in die prachtige Vlaamsche vazen ook een ziel zit gebakken, en wel die van den kunstenaar zelf.

In minder dan een kwart uur staan daar naast elkaar getooverd een vaas en nog een vaas, een kandelaar, en een luciferbakje en nog een luciferbakje ! Gedurende enkele dagen zullen ze blijven drogen en daarna gaan ze den oven in om de lange vuurproef van 1200° te ondergaan. — Nadat de sympathieke pottenbakker ons met de hoffelijkste dienstvaardigheid nog allerlei heeft medegedeeld omtrent de kleurtechniek en het smalten, nemen wij afscheid, vervuld van bewondering.

Dan volgt langs de wegen de pelgrimstocht naar « 't Spokenhof », het heerlijk landhuis van Jef Van Hoof. Hadde hij 't niet in zijn bezit gekregen dan zou dit ook weldra tot een alledaagsche onooglijkheid vervallen. Maar nu zal het verrijzen tot een binnenhuisje, wiens onuitsprekelijke koozing een Pieter de Hoogh bekoren zou. Dit bezoek was stichtend : het leert ons allen weer terugkeeren tot het prijzenswaardige familieleven der 17e eeuwsche oud-Vlaamsche kamertjes, waarin alles zoo rustig samenharmoniëert. De glans van koperen luchters en tinnen huisraad, ophelderend de sombere eiken zolderingribben, de witte schouwplavleikens met purperen molenfiguren, hoe stemt dat alles méér dan het Parijsche parteitjesachtige knutselwerk of het verguld bazargoed van would-be salons.

En dan die wijding, wanneer eensklaps de kamer wordt overstroomd door het ultrawelluidend vleugelklavier... den toondichter tot roem en Vlaanderen ter eere ; dan begrijpen we dat niet de heeren van Brussel het hart van ons volk regeeren kunnen, maar wèl dat de enkele kunstenaars, hier en daar over het land verspreid in stemmige kluizen, onze koningen zijn !

Nog lang zullen in ons naleven : de bewondering voor den Bouchoutschen vaatwerker, genegenheid voor den musiceerenden genius van « 't Spokenhof, en niet minder de erkentelijkheid voor de inrichters, onder welke vooral de heeren Kooyman, en Van den Brande, die ons door Bouchout hebben rondgeleid als door een tuin van geestelijke geneugten.

E. E.

IEDER LID

rekene het zich tot plicht voor Nieuwjaar minstens een nieuw lid aan te brengen.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

---

GENT.

Op 18 November : UITSTAP NAAR ANTWERPEN.

Vertrek Gent-Waas : 7 u. 18 ; om 10 u. bezoek aan een der musea's onder deskundige leiding ; om 12 1/2 u. gezamenlijk noenmaal ; om 14 1/2 u. vertooning in de Vlaamsche Opera ; om 20 u. 20 vertrek uit Antwerpen-Waas.

Onkosten : trein, middagmaal en toegang schouwburg (parterre of 2e balkon) : voor leden 15 fr. ; voor niet-leden 17.50 fr. ; voor houders van vrijkaarten of abonnementen op 't spoor 8.25 fr. — Inschrijvingen te sturen : Hr Gyselinck, provinciaal afgevaardigde, Begijnhoflaan, 31, Gent.

Leden van andere plaatsen die graag de bedoelde vertooning zouden willen bijwonen, sturen hun toetreding aan hoogervermeld adres met bijvoeging van een postbon voor 5 fr.

Alle inschrijvingen te sturen vóór 13 November.

OOSTENDE.

Op 12 November: DE KATHOLIEKE VLAAMSCHE BURGERBOND, geeft des avonds om 8 u., in het gebouw van dien bond, Jozef II straat, nr 21 een voordracht-avond. *Als spreker zal optreden de Heer Chr. de Does,* van Brussel, *lid van het Hoofdbestuur V.T.B.* met een voordracht met lichtbeelden over *Het Zwarte Woud.*

De leden V.T.B. hebben met hun gezinsleden en andere belangstellenden vrijen toegang.

ISEGEM.

Op 13 November : VOORDRACHT over Toerisme en Moderne Bouwkunst, door Dr St. Leurs, in de Schouwburg „Ons Gildenhuis", Kruisstraat, om 7 1/2 ure.

ANTWERPEN.

Op 11 November : BEZOEK MUSEUM CLAES (Vincentiusstraat). Bijeenkomst op den hoek van de Gounodstraat en Mechelsche Steenweg.

Aangezien het aantal deelnemers beperkt is, late men zich inschrijven en hale men de toegangskaartjes af op het secretariaat, Donderdag 9n en Vrijdag 10n November, telkens van 3 tot 6 ure namiddag.

Op 16 November : OPENINGSVOORDRACHT in de feestzaal van de stedelijke normaalschool, Quellinstraat, om 8 u. 's avonds.

EENE NATIE IS MAAR DEN BODEM EN DE LANDSCHAPPEN, DIE ZIJ GEËRFD HEEFT, WAARD, ALS ZIJ DIE, DOOR AL HARE DADEN EN HARE KUNST, NOG SCHOONER MAAKT VOOR HARE KINDEREN.

JOHN RUSKIN.

VERKEERSWEGEN

—::—

Wij verzoeken onze leden, de afgevaardigden in 't bijzonder, ons steeds en tijdig op de hoogte te brengen van alle veranderings- of herstellingswerken die aan wegen, (gemeentelijke- provinciale- en staatswegen) worden uitgevoerd of waarvan de uitvoering werd aangevangen of in 't vooruitzicht is. Men gelieve hier goed in 't oog te houden dat vaarten, bruggen, sluizen, barreelen, tunnels, dijken veeren e.z.m. ook daaronder vallen. Dit bericht verdient bijzondere aandacht en ernstig gevolg.

Onzen dank aan hen, die reeds aan ons verzoek voldeden; wij hopen dat zij op den ingeslagen weg blijven voortgaan.

Groote baan Oostende-Gistel-Brugge.

Deze baan is in slechten staat van Oostende tot Gistel. Het opnieuw bestraten is aangevangen tusschen Oostende en Leffinge Noordhoek. Doorgang voor vrachtauto's bij regenweer valt niet aan te bevelen.

Sluizen van Nieuwpoort.

De verbinding van den kanaalweg van Paschendale met stad over de overige vaart of wateringen sluizen is onmogelijk sedert den regen der laatste dagen door den slechten toestand der bestrating.

Fietsbaan Rijkevorsel-Hoogstraten.

Er zal een fietsbaan van 1,20 m. breedte aangelegd worden tusschen deze twee gemeenten. Dit werk moet echter nog aanbesteed worden, zoodat de winter kan uit zijn eer alles klaar is. 't Ware te wenschen dat voor den zomer alles in orde ware. De straatweg zal men niet verbreeden, wel wat opmaken. Dan hebben we toch iets !

Baan Antwerpen-Merxem.

Deze groote verkeersweg is op het viadukt gedeeltelijk onberijdbaar wegens het leggen van nieuwe rails voor de tramlijn.

Oppassen is dus daar de boodschap.

Baan Leuven-Tervuren.

Op den provincialen weg Leuven-Tervuren is de baan van Terbank af, sedert meer dan twee maanden gedeeltelijk opgebroken. En dat blijft daar zoo liggen als of het nooit meer anders zou worden. Bij Berthem vooral is het erbarmelijk. Daar kan geen voetganger, geen fietser door, tot op de hoogte bij Vossem.

Het wordt hoog tijd, dat daar verandering kome.

De Electrische Tram Hasselt--Genk.

Dezer dagen had er op het stadhuis van Hasselt een belangrijke vergadering plaats, ten einde tot de verwezenlijking te komen van het plan een electrische tramlijn te leggen van Hasselt naar Genk.

Deze twee plaatsen liggen nagenoeg een tiental kilometers vogelvlucht van elkander en de grond is bijna uitsluitend heide.

Het voorstel van de Nationale Maatschappij is: De tram zou vertrekken aan de Maastrichtsche poort te Hasselt en zou de palen volgen van den electrischen stroom der provincie. Bij het binnenloopen van Genk zou de lijn naar Winterslag, Zwartberg en Waterschei zwenken, en zou naar Genk terugkomen, waar de tram over het viadukt van de spoorlijn naar Maaseik zou rijden ,en dan den bocht toesluiten te Winterslag.

Nadien verdedigde Genk zijn voorstel en dat bestaat in eerst de drie koolmijnen en het centrum der gemeente te verbinden. Van deze lijn uit, die een kring zou vormen, zouden vertakkingen uitloopen naar Asch, Neeroeteren en Maaseik, naar Peer, naar Hasselt, naar Diepenbeek en Kortessem.

Er werd besloten dat de Nationale Maatschappij der Buurtspoorwegen het voorstel der gemeente Genk aan een grondige studie zou onderwerpen en dat daarna een nieuwe vergadering zou plaats hebben tusschen de bestuurders der gemeenten Genk en Hasselt, om ze tot een overeenkomst te brengen.

GEMENGD

—::—

VOOR DE AUTOMOBILISTEN.

Export van uit België en vrije Wederinvoer van Rijtuigen, Autorijtuigen en Motorrijwielen

—::—

Uitvoer : De belanghebbenden bieden zich aan bij den ontvanger der douanen van het grenskantoor, vragen **een aangifte van vrijen uitvoer nr 138** welke behoorlijk dient ingevuld : Naam van den eigenaar, verblijfplaats, land van bestemming, omstandige beschrijving van het uit te voeren rijtuig, (merk, nr van motor, soort of type, getal zitplaatsen, uitwendige en inwendige kleur, merk en soort van de autobanden, desgevallend v. de reservebanden en het nummer der taksplaat, lantaarns). Het rijtuig wordt (nadat de ontvanger hetzelve nagezien heeft, alsook het netto-gewicht en de waarde van het vervoermiddel gegevens welke ook dienen vermeld te worden in het uitvoerbewijs) voorzien van een herkenningslood ,door den tol geplaatst; dit alles geschiedt kosteloos.

Invoer in Frankrijk en Holland : Dezelfde omstandige aangifte doen aan het eerste tolkantoor dat aangetroffen wordt; **borg storten** voor de tijdelijk verschuldigde rechten, waarvoor een kwijtbrief wordt afgeleverd. De vreemde toldienst voorziet het rijtuig v. een herkenningsteeken (lood of zegel) ongeschonden te vertoonen bij den uitvoer, alsook het bescheid afgeleverd door den bevoegden dienst. Zorg dragen bij 't verlaten v. het vreemde grondgebied, het rijtuig te onderwerpen aan een grondig onderzoek en de gestorte borg terugeischen ingeval alles in regel werd bevonden.

In Frankrijk beloopen de invoerrechten 40 °/° ad valorem; — in Holland 5 °/°

Wederinvoer in België: Zich aanbieden aan het eerste tolkantoor (geen hulpkantoor), het uitvoerbewijs nr 138 toonen, alsmede het ongeschonden loodje; onderwerpen aan een grondig onderzoek, alles gratis. Ingeval benzine in bussen zich in of bij het rijtuig bevindt ,moeten de rechten hierop vereffend worden.

De wederinvoer behoeft niet langs hetzelfde kantoor (van uitvoer) te geschieden.

VERMINDERINGEN.

Aandacht. De leden V.T.B. die wenschen te genieten van de verminderingen, toegestaan door het bestuur van den schouwburg Trocadero, De Keyserlei, Antwerpen, sturen een aanvraag, vergezeld van naam en adres, aan het Secretariaat en ontvangen alsdan een speciale gunstkaart.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND.

7520 Mej. Maron Hub., Goutereel, 67 Leuven
1 Mertens Jan, Pleintstr., 46 id.
2 Mev. Deschepper J., Pamel
3 Dykers Arthur, Lange Pothoekstr. 13 Antwerpen
4 Tallier Edmond, Gasmeterstr., Aalst
5 Hallaert Isidoor, postbode, St-Jacobstr. id.
6 Moens Florent, Erembodegemstr., 6, id.
7 Van Acker Alfons, Scherreveldstr. 14 id.
8 Ghyssens Frans, Ninovestr , 8 Erembodegem
9 Van den Steen Arth., Geeraardsbergschestw. id.
30 De Rouck Domien, handelaar, Hovenierstr., Aalst
1 Mev. Van den Berghe Merckx U., Steenstr. 20 id
2 Willox, opziener der verzekeringsm. De Noordstar, Tentoonstellinglaan, 93, Gent
3 De Clercq Joze, advokaat, Ninove
4 Ceulemans Hendrik Clemenceaustr., Katel.-Waver
5 Mev. Ceulemans-Slagmolen, id. id.
6 Michiels F. staatsbed., Veluwestr., 61 Mechelen
7 Van de Walle, Alg. Sec. v/h Kom. Denynconcerten Bruul, 5, Mechelen
8 Vermeulen Edw., Brugschestweg, Roeselare
9 Termote Jan, Lokaal V. O. S. id.
40 Heldenberg Robert, Gentstr., Isegem
1 Van Langendonck, St. Jans-Berchmansstr. Mechel.
2 Mev. Van Langendonck, id. id
3 De Kerf Leopold, autohuurder, Steenokkerzeel
4 Aerts Aug., handelsvert., Geuzenstr. 17 Antwerpen
5 Raermecker Joz., Zendelingenstr., 25 Borgerhout
6 Aerts Joz., handelsvert., Offerandestr., Antwerpen
7 Oyghe Gerard, Turnhoutscheb., 156 Borgerhout
8 Poels Hubert, Turnhoutscheb., 336 id.
9 De Poortere Maur., onderwijz. Mariakerke-Gent
50 Van de Bossche Frans, Kaemelietenstr. Geeraardsb.
1 Van Lierde Robert, Vredestr., id.
2 De Buck Evarist, Heilig Hartstr., St. Amandsberg
3 De Visch Leonard, Villa Madoux, Oostakker-Gent
4 Vlaamsche Studiekring, Tielt
5 Verschueren Maur., Hoogstr., 11 id.
6 Eeckhout Hendrik, onderw., Nieuw Statiestr. id.
7 De Stoop Marcel, St. Janstr., 77 id.
8 Kerstock Robrecht, Hoogstr., 9 id.
9 Mej. Sintobin Maria, Roeselaarstr. Isegem
60 Van Hecke Gerard, Sloore, id.
1 Rooze Paul, onderwijzer, Wervik
2 Carette, Gentpoortstr., 48 Brugge
3 Boydens Firmyn, Langestr. 146, id.
4 Vancleymbreughel Jozef, Nieuwe Wandeling id.
5 Verhamme, Suveestr. 16, id.
6 Rousseau-Macford Guill., St. Martens-Latem
7 Rousseau William, id.
8 Mev. De Guchtenaere B., Hoogstr. 114, Gent
9 De Guchtenaere Helena, id. id.
70 Mej. De Guchtenaere Gust. id. id.
1 De Guchtenaere Paula, id. id.
2 Mej. Lankens Celine, Moorkenspl., 9, Borgerhout
3 Willems August, Appelstr., id.
4 Mej. Willems Louiza, id. id.
5 Thiriaux Kamiel, reiziger, Brugstr., Tielt
6 Vermeersch Jozef, handelaar, Meulebeke
7 Rosseel Arth., Brugstr., 55. Adinkerke B.
8 Rosseel Fritz., Hoogstr., 211 Tielt
9 Vanderplaetse Ivo, bediende Oost-Vleteren

7580 Mev. Vermeersch Oskar, Kromwalstr. 10, Tielt
1 Clauys Jozef, schoolmeester, Wijngene
3 Nachtergale Leon, Nederstr. 49, Audenaarde
4 Vandekerkchove-Qtaelens, Doornijkstr. Avelgem
5 De Poorter Leopold, Woumenstr., Diksmuide
6 Claeskens Basile, student, Assent Diest
7 Bauwens René, Stw. Brussel, St.-Gillis-Denderm.
8 Mej. De Graeve L., Lange Beeldekensstr. Antwerp
9 Janssens Rob., Begijnhofstr., Puurs
90 De Moor Robert, Van Wittenberghstr., 23 Gent
1 Mev. De Moor R., id. id.
2 Haché Marc., Berouwstr., 144 id.
3 Mev. Haché M., id. id.
4 Janssens Hip. uitgever, Hovenierst, 22 Ledeberg
5 Climan, Rubensstr., 82, Mortsel
6 Van Beirendonck D., Lindelei, 7, Oude-God
7 Mev. Baels-Mortelmans, Heilig Kruisstr. 76 id.
8 Mej. Bals Hilda, id, id.
9 Uyttendale, Molenstr., 29, Mortsel
7600 Mannekens, Wouwstr., 31 id.
1 Goossens. koster, Heilig Kruisstr. Oude-God
2 Mev. De Temmerman P., Leopold II laan, 84 St. Jans-Molenbeek
3 De Smet Gaston, Kazernestr., Sottegem
4 Van Renterghem, Dambruggestr. 64 Antwerpen
5 Pierré Jos., Vooruitzichtstr., 31, Borgerhout
6 Mev. Pierré-Sebrechts, id. id.
7 Vennix Emiel, Drink, 47, id.
8 Mev. Vennix-Verdonck M., Drink, 47 id.
9 Mev. Verdonck, id. id.
10 Mej. Verdonck Jeanne, id. id.
1 E. H. Claes, leeraar college, Genk
2 Degraeve Modest, Kortrijkstr., 18, Borgerhout
3 Seys Justin, regent, Walplaats, 28, Brugge
4 De Munter Germaine, Dorp, Lede
5 Cool Modest, id.
6 Cool Palmyre, id.
7 Dr. Van Clooster Aug., Beveren-Roeselare
8 Mis Slootucq, Aarlenstr., 116, Brussel
9 Broekmans Jeanne, id. id.
20 Boekmans Mien, id. id.
1 Gernaey A., Viktor Jacobslaan, 44, Etterbeek
2 Van Wiele Louis, Aartsstr., 25, Hamme
3 Fierens Albert, Slangstr., 50, id.
4 Mev. Robberechts, Franschmanstr., 298, Laken
5 Robberechts Maria, id. id.
6 Mej. Robberechts Anna, id. id.
7 Robberechts Frans, id. id.
8 E. H. Hahllez, onderpast., Kerkstr. 116, Antwerpen
9 E.H. Minnebrugge, leeraar, Viaduk/Dam, 97 id.
30 Gebruers Pieter, Dillestr., 25, Hoboken
1 Mev. Gebruers P., id, id.
2 Maes Herman, St. Martens-Latem
4 De Bruycker Jos., Kleine Kauwenberg, 7, Antwerp.
5 Mev. Dn Bruycker, id. id.
6 Mej. Van Humbeek, Acasiastr., 122, Etterbeek
7 Braeckmans L., drukker-uitgever, Brecht
8 Maes Jozef, Becelare
9 Van Ongeval Julia, onderwijzeres, Denderwindeke
40 Mej. De Luyck Maria, Meerbeke
1 De Bisschop Leop. Kerkhofstr., Ninove
2 De Jonghe Antoon, onderwijzer, Koolskamp

7643 De Jonghe Norbert, onderwijzer, Koolskamp
4 Vandaele Robrecht, Kortrijkstr., Tielt
5 Daenekindt Oskar, Statie, id.
6 Eelbode Marcel, handelaar, Tramstr., id.
7 Schepens Camile, Schuyffers Capellestr. 31. id.
8 de Groot A., Blauwe Kei, Lommel
9 Opdebeeck Alfons, Juul Moretuslei, 353, Wilrijk
50 Dedeurwaerder Edw., reiziger, Tielt
1 Mev. Rooze, Wervik
2 Biervliet Marg., onderwres, St. Jacobstr. 54 Brugge
3 Labeau Robert, handelsreiz. Nieuwstr., Wetteren
4 Dr Allaey H., Lange Nieuwstr, 55, Antwerpen
5 Moors Jan, handel., Oude-Vaartstr., Turnhout
6 De Vis Jozef, Lange Stuivenbergstr. Antwerpen
7 Mev. De Vis-Kussel, id. id.
8 Diels Const., boekhouder, Begijnestr. Turnhout
9 Slangen Jozef, Beekstr., 4, id.
60 Mej. Scharpé L°, Schapenstr., 153, Leuven
1 E. H. Verschaeve C., kapelaan, Alveringem
2 Mej. Eggerick Marg., Ongerijstr. 36 Gentbrugge
3 Cuvelier A., Scheepshandel., Londenstr. 28 Gent
4 Beliëns E., Rotterdamschestr. 38, Antwerpen
5 Bombeke Maur., St. Jozefstr., Meirelbeke
6 Christiaenssen J., Kweekerijstr. 35, Borgerhout
7 Wagemans J., Kerkstr., 40, Antwerpen
8 Mev. Wagemans, id. id.
9 Gaethofs Arthur, Aug. Sniederstr. 1, id.
70 De Turck Marinus, postbediende Diegem-Brussel
1 Mev. Bodart-Mertens J., Napelstr. 106, Antwerpen
2 Bodart Karel, student, id. id.
3 Bodart Alfons, id. id.
4 De Groot Frans, sektieoverste accijnsen, Boomschestweg, 313, id.
5 Vranken Eduard, Lange Nieuwstr., 82, id.
6 Timperman Hektor, Lange Zavelstr. 63, id.
7 Mev. Timperman-Bodart, id. id.
8 Mev. Tsjoen F., Delochtstr. 59, Schaarbeek
9 Lippens Frans, Walstr., 72, Gentbrugge
80 Pattijn Pieter, Nieuw Begijnhofst., 56, Gent
1 Monbaillu Jules, hotel Rotterdam, Koornmarkt id.
2 Bellekens Flor., Franckstr., 74, Bouchout
3 Mej. Pelser Anna., Alex. Franckstr., 74 id.
4 De Winter Jos., Sudermanstr., 21, Antwerpen
5 Kooyman Lod., gezichtkun., Turnhoutscheb., 279, Borgerhout
6 Steyaert Leo bediend.. Rechtestr., 6, id.
7 Janssens J., Boomgaardstr., 211 Antwerpen
8 Mev. Janssens-Cabri, id. id.
9 Sollie Norbertine, Fransmanstr., 332, Laken
90 Van Put Emile, bediende, Hovestw., 19 Bouchout
1 Mev. Van Put, id. id.
2 Celis Jozef, Sollevelden, 15, Berlaar
3 Goenimme C., Spoorweglei, 128, Lier
4 Audenaert G., Begijnenstr., 11 Antwerpen
5 Raport Alfred, advokaat, Vaartstr., 77, Leuven
6 Mej. Geerts, Rijkevorsel
7 Feyaerts Felix, gemeentesecretaris, Tremeloo
8 Van der Bueken A., Jans Stasstr., 5, Leuven
9 Jans Leo, Mechelschestr., 85. id.
7700 Frans Joris, Ridderstr., 242, id.
1 Van den Bosch, Alf., Fred. Lintstr., 48, id.
2 Van Laer Karel, Diestschestweg, 162, id.
3 Mev. Van Genechten, Van Kerkchovestr., 51, Antwerpen
4 Mej. Van Dighel, Nieuw Begijnhofstr. 56, Gent
5 Wuyts Lode, Alex. Franckstr., 8, Bouchout
6 E.H. Deckers, leeraar, Minderbroederstr., 2, Antwerpen
7 Weemaes Karel, Henegouwk., 3, St. Jans-Molenb.
8 Weemaes Marie, id. id.
9 Weemaes Willy, id. id.
10 De Cock Basiel, machienzetter, Rietstr., 64, Gent
7711 De Cock, id. id.
2 De Baets Alfons, Chalet der Leie, Latem
3 Buyse Edgard, Chalet der Leie, id.
4 Mev. Buyse, id. id.
5 Van den Bossche J., bediende, Akkergeml., Gent
6 Mev. Van den Bossche, id. id.
7 Waelput Madeleine, Meiboomstr. 63, id.
8 Mej. Waelput Julia, id. id.
9 Mej. Vanderlinden Henriette, onderwes Sas, Astene
20 De Coster Nestor, Verzoeningstr. 1, Anderlecht
1 Van den Berghe Henri, Elisabethlei, Turnhout
2 Eijckens Karel, beeldh., Graatakker, 20, id.
3 Van Mierlo Jan, Nijveraar, Oude Vaartstr. id.
4 Kets Constant, handelsreiz., Elisabethlei. id.
5 Van Eijck Richard, handel., Paterstr. id.
6 Zwitsers Alf., Balansstr. 73. Antwerpen
7 Knecht Jan (Zoon), Karel Rogierstr., 8, id.
8 De Coninck Fr., Constitutiestr., 7, id.
9 Beyltjens Richard, de Bosschaertstr., 241 id.
30 Mev. Tebliek E., Breedestr., 26, id.
1 Vermeiren Frans, Korte Van bloerstr., 4, id.
2 Verryt Louis, Lange Winkelstr., 17, id.
3 Roels Joris, Guldensporenstr., 28, Borgerhout
4 Asselbergh Pieter, Arenbergstr. 3, Antwerpen
5 Gijsel G., Ankerrui, 34, id.
6 Rousseeu Gaston, Schoenstr., 33, Borgerhout
7 van der Stucken, Arth., Lange Pothoekstr. 47. Antwerpen
8 Viktor Hendrik, Provintiestr. 143, id.
9 De Coninck Adolf, Kerkstr., 44, Lebbeke
40 van Assche Jacques, Kleine Plaats, 10, id.
1 Baekens Maria, Statiestr., 5, Opwijk
2 Selleslag Mathilde, Stephensonstr. 99, Schaarbeek
3 Wynam Viktor, schepen, vaartlaan, Lier
4 Lahaey, St. Hubertusstr., 81, Berchem
5 Ost Eug., Turnhoutschebaan, 319, Borgerhout
6 Mej. Ost E., id id.
7 Mej. Ost Martha, id. id.
8 Van Keer Ed., bureeloverst, Tisselt
9 Kennes Alfons, van Maerlantstr., 24, Antwerpen
50 Kennes Alf., id. id.
1 Mej. Kennes J., id. id.
2 Kennes A., id. id.
3 Kennes A., id. id.
4 Mev. van der Perre, Kansfortstr., 19, St. Jans-Molenbee
5 Matthijs Rachel, Loodeenstr. 36, Gent
6 Pausenberger R. Kerkstr., 69, Mariakerke
7 van der Donck A., Pijlstr., 14, id.
8 Mej. Balfour Alice, Waarschootstr., 4, id.
9 Kersters Pieter, boisotstr., 34, Antwerpen
60 Auwerkerken Antoine, Turnhoutschebaan, 161 Borgerhout
1 Calluij Jozef, brugstr., 1 Antwerpen
2 Mev. Calluij-Weijgers, brugstr., 1, id.
3 Mev. Stolk maria-Gaethofs, Augt Sniedersstr. 1, Antwerpen
4 Tuijbens Georges, miroeusstr., 23 id.
5 Mev. Tuijbens, id. id'
6 Van Braekel Alf., bouwm., Congresstr. id.
7 Dr. Van Braekel M., id. id.
8 Dr. Verstraete Jan, Van Straelenstr., 78. id.
9 Miers, bakker, Kerkstr., Opwijk
70 Verouden Fr., Steffensenstr., 32, Den Haag
1 Van Laere O., Bisdomkaai, 1, Gent
2 Mev. Van Laere-Van Akker, Bisdomkaai, 1, id.
3 Van Laere H., bisdomkaai, 1, id.
4 Van Laere A., id. id.
5 Rosseels J., Ridderschaplaan, 29, Etterbeek

Boekdrukkerij R. BRACKE-VAN GEERT, Baesrode

DE TOERIST

V.T.B.

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5,00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 22 **15 November 1923**

Door Zuid-Vlaanderen

—::—

III.

OUDENAARDE.

(Aan J. L.)

Oude aarde, hoe heeft het menig mensch leed gedaan toen vóór eenige dagen iemand in onverstand U smadelijk noemen durfde als « provincienest » ! Alsof het hier een stedeken zou gegolden hebben ver buiten de wereld waar nooit iets merkwaardigs zou geschied zijn, waar nooit een inboorling met stralende oogen U iets verhalen zou omtrent de roemwaardigheid van zijn aloude historie. — Maar de naam alleen van Oudenaarde schittert in ons geheugen als een der schoonste constellaties te midden van den krans van alle vlaamsche steden.

Schier geen stad in den lande heeft dagen van zulk een lijden en dagen van zulk een majesteit gekend als zij. !

Wij hoeven slechts door de eeuwen te wandelen, te zien dat hier in de Ve eeuw een versterkt kasteel op den oever van de Schelde, zooals trouwens overal, de wieg werd van een komende stad... of reeds wordt dit stedelijk ontwaken beantwoord met een verwoeden aanval van de Noormannen. — Het liedje van de « Dulle Griet » luidt : dat een weinig later « Gent zijn hertog Flips bestreed voor Oudenaarde's wallen ». — Het martelaarschap is niet geeindigd vóór ze tweemaal geplunderd werd door Gentenaars (1127) en Geuzen (1572), vóór ze door brand geteisterd (1279) en door bliksem getroffen werd (1804), vóór Lodewijk XIV ze had gebombardeerd (1684), en vóór ze in de jongste tijden de vernedering van 4 jaar gedwongen vreemde bezetting moest doormaken.

Ondanks alle rampen en kansen glanst zij ver boven hare zusters uit. Vooreerst door hare historische beteekenis. Nergens trof men zoo groot een centrum van adele bijeenkomsten. Wie zich daarvan vergewissen wil leze de grafzerken. Daaruit straalt vol trots de glorieuse litanie van bers, graven, vrijheeren, hertogen en markiezen. — Bij al die weelde moest zich de tijd van glorie wel uiten in somptueuse gebouwen en blijvende kunstschatten.

Een octrooi van Jan zonder Vrees meldt ons reeds in 1412 over het O. L. V. gasthuis : « het was soo scoon een hospitael als daer eenig was in Vlaendren ». De stichting ervan gaat terug tot in de XIIe eeuw ; het stond buiten de poort van Bevere in de richting van Eyne, werd later afgebroken en vervangen. Uit het volgende blijkt andermaal dat Oudenaarde krioelde van adeldom. De geestelijke zusters wisten immers van Philips de Goede het voorrecht te verkrijgen dit nieuwe gasthuis te ommuren zoodanig dat de Kloosterpoort voortaan voor devote novicen

slechts hoefde ontsloten te worden, tenzij op vertoon der titels van adeldom, om alleen nog de roeping te gedoogen van nonnekens van « nobelen bloede ». Zulk voorrecht heeft de traditioneele rijkdom hunner schatkist alvast niet geschaad ! Ten andere Adriaan De Smet vertelt over de plundering door de geuzen in 't jaar 1572 « dat sij met tgelt ende juwelen ghyngen soo blijdelijck strijcken, ick hope sij sullen 't uitsweeten ende wel besueren ! » — Of deze vrome nawensch beaamd werd, weet ik niet, — In ieder geval het gasthuis verloor alle schatten niet, wij kunnen er onder meer Oudenaardsche wandtapijten zien en een verlucht psalmboek, vermoedelijk van 1440.

Oudenaarde. De Burgschelde.

Veelzijdig schoon is de Walburgiskerk, vol lijnenharmonie, vol beiaardsmelodie, bekoorlijk model voor etsers en teekenaars, plezierige rebus voor bouwmeesters, alleraangenaamste stemvork voor musiceerende beiaardscholieren. Binnen haar muren vertoeven alle kunstlievenden graag.— Mij is 't niet mogelijk hier in 't lang stuk na stuk te beschrijven, met u rond te leiden en te toonen hoe mooi op de pilaren de kapiteelkorven verlucht zijn, hoe vlijtig het gepenseelde distelmotief uit het kruispunt der gewelven wegkronkelt, zich ontwikkelt en met zijn stengels en bladerwasdom de vakken tusschen de dooreen gevlochten spitsbogen bespant, maar ik waarschuw den bezoeker stil te blijven bij de gewrochten van den Oudenaardschen nijveraar Jan Gobeelen, ik bedoel de gobelijnen, de geweefde kleurtapijten. Daarin ontvouwen zich in ongedroomde tinten die vruchtbare valleien met kasteelen, hoeven, kerken, vijvers, met een voorgrond van rozen, tulpen, klokjes en korenbloemen, sierlijke breedbladerige planten en grashalmen waartusschen zangvogels, hoenders, kalkoenen en fazanten toeven. Uit het gelukkig samentreffen van omstandigheid liet deze tapijtweverij zich bijna natuurlijk in Oudenaarde synthetiseeren vermits de lijnwaadweverij er bloeide en de verftechniek er volmaakt was en de kruisvaarders de Oostersche, Turksche en Smyrnatapijten medebrachten die begeerte gaande maakte. Toen wist het ondernemend vernuft van Jan Gobeelen de fabricatiewijze der lijnwaadweverij toe te passen en haar motief te verheffen naar den kunstzin van schilders als Floris, Coxie, De Hondt, Rubens en Teniers, die de modellen leverden, voorstellende roemrijke veldslagen, Koninklijke jachten op everzwijnen, en tafelfeesten die in overvloed en ornaat klaarblijkelijk de hemelsche festijnen moeten te boven gaan. — Deze nieuwe nijverheid — zegt men zonder zekerheid — kan in Atrecht ontstaan zijn, liep voort langs de Scheldestadjes om in Oudenaarde haar toppunt te bereiken. Rond 1539 hield ze alhier 20.000 menschen bezig. — Helaas, zoodra de godsdientsoorlogen de ambachtslieden op de vlucht dreven in de al te herbergzame armen van Engeland, mocht de Vlaamsche nijverheid als « onherroepelijk verhuisd » beschouwd worden. Te meer daar Lodewijk XIV onze laatste arbeiders weglokte naar Parijs met het gevolg dat er in de XVIIIe eeuw ten onzent niets meer overbleef van de nijverheid. In afwachting dat Napoleon ten slotte voortbrengselen zelf zorgvuldig kwam inpakken om ze in het Louvre van Parijs te bewaren ! » — Het «peuple loyal» heeft het nog niet ver genoeg gebracht om zich te ontdoen van de ijdelheid te prijken. met andermans veeren noch om officieele dieverijen weer goed te maken.

Wie thans niet te verzadigen is met de beschouwing van de ons enkele achtergebleven — of door Napoleon wellicht vergeten — gobelijnen, dien moeten we tot ons aller spijt verwijzen naar Parijs, naar de zalen van het Vatikaan en naar de wereldberoemde verzameling van den Koning van Noorwegen.

U hebt allen de O.-L.-Kerk van Pamele hooren loven. Laat een bouwmeester u daarheen begeleiden, dan zult ge voorwaar een geïmproviseerde apologie te hooren krijgen, en niet ten onrechte. Het in acht nemen van dezen raad zal u ruimschoots schadeloos stellen voor het verzuim waarmee ik aan gelijk welke beschrijving daaromtrent verzaak.

Ten einde u nadien van die onweerstaanbare geestdrift te bekoelen stapt gij het tempeltje binnen naar het bonte beeldeken van O.-L.-V.- te Water, door schippers zeer vereerd « opdat sij moge blijve bevrijd van de subite dood, van de peryckele van te verdrincke en van alle onheil te water ». — Onmiddellijk wordt uw bewondering weer opgewekt — geestdrift past hier niet — voor de uiterst statige krochten van den heer van Oudenaarde, ber van Vlaandren, baron van Pamele en van de landen tusschen Mark en Ronne, bij name Joos van Joigny en van Josine van Rokeghien, wier beeltenissen in het ijswitte albast vol wijding de graftafel sieren. Dat steenen onverbiddelijk zwijgzame hoofd, star rustend op de vierkantstijve peluw, dat geharnast beeldwerk, die gespoorde riddervoet rustend op een leeuw en een hond, symbolen van kracht en van trouw, zij schijnen de praal van het vergane leven te bestendigen tot na het verscheiden en die koude luister is het die nog lange eeuwen den mensch met ontroering vervullen zal.

Als een apotheose schiet het slanke Raadhuis de lucht in. In dit juweelfijne schrijn is het genie van Hendrik van Pede en Willem de Ronde vereeuwigd. De droom der grilligste fantasijen is tot werkelijkheid omtooverd in steenen festoenen en in het slankste rozettenwerk. Het doet ons aan alsof de Oostersche verbeelding van den tempel van Ankor (uit Indochina) dit werk geschapen heeft. Alles leeft, alle arcaden bloeien open in torentjes en huppelende transen, waarop de veelvuldige met goud beslagen windwijzers in het zonnelicht opvlammen tegen den duisteren achtergrond van schalieblauwe daken. Boven het open torentje troont de groote Keizerskroon, en hooger de voorstelling van Don Juan van Oostenrijk, herdoopt tot « Hanske de Krijger » ! Wat heeft Hanske als oudste burger van Oudenaarde niet al beleefd ? Vraag hem of Oudenaarde niet is de eerste in lijden, de eerste in majesteit. Hij kan 't weten, die de blijde intreden heeft gekend van den grootste aller Keizers, Karel V, van Philips II, van Albrecht en Isabella, van Maria van Burgondië, van Kardinaal de Cluny. van den hertog van Montmorency, van Lodewijk XIV en veel anderen.

Hij mag zich verblijden in de heugnis dat al de kinderen van Oudenaarde, groot in roem of klein van goed,hem eenmaal met welbehagen in de oogen hebben geschouwd. Hij heeft nog gezien het Kasteel van Pamele dat in 1786 geheel tot puinen verviel en wier pracht we kunnen begrijpen bij het weemoedig nazien van een koperplaatje, dat staat afgedrukt in Sanderus « Flandria Illustrata ». — Hanske heeft Lodewijk XIV een fontein zien plaatsen op de groote markt, dewelke nog heden «vloeit ende versiert» wat ten andere in onvergankelijk latijn bevestigd wordt door de spreuk « Fluit et ornat ». Het verbaast Hanske evenmin dat de vier dolfijnen met sarcastischen grijnslach de vraag schijnen te opperen wat de ijzeren staaf te beteekenen heeft die zij met hunne vinstaarten te torsen hebben, als men bedenkt dat die staaf ten tijde van Lodewijk XIV een fransche lelie droeg, ten tijde van Karel VI van Oostenrijk een koperen, nadien een zee-

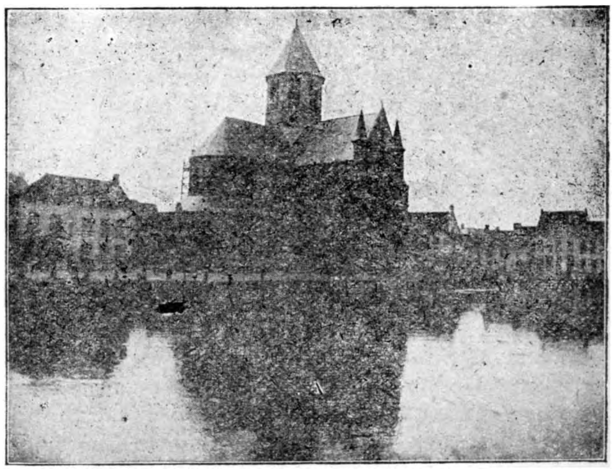

Oudenaarde. O.-L.-Vr. Kerk van Pamele.

god, die den weg van zijn voorgangers insloeg en op zijn beurt verdween. Het ware in ieder geval gelukkiger indien men er toch eindelijk nog eens iets anders op beproeven wilde !

Hanske weet wie het wapen van Oudenaarde begunstigd heeft met de drollige afbeelding van een bril. Het was Keizer Karel, in wiens hart wreedheid en zotternij op zonderlinge wijze gehuwd schenen; en wel in een bijzondere omstandigheid. De burgervader namelijk had in vergetelheid de Keizerlijke intrede niet tijdig naar 's lands eer beantwoord, waarover hij zich bij Zijne Hoogheid diende te verontschuldigen. Hij schreef het euvel toe aan «zijn zeer bijziende oogen » waarop de schalksche Keizer onmiddellijk het logische heilmiddel toepaste en de stad Oudenaarde een bril in haar wapen ten geschenke gaf. — Aldus een legende. —

Als geschiedkundig geldt dat Arnold van

Schoorisse wiens slot door de gentenaren geplunderd werd zich wist te wreken op een vernuftige manier. Hij stuurde boeren met boter en kaas naar Oudenaarde, gevolgd door 4 hooiwagens waarbinnen gewapende macht schuilde. Zonder argwaan werden de poorten der stad gretig ontsloten voor deze welkome giften; ieder lezer raadt dat de 4 hooiwagens van aspect veranderden en een noodlottige krijgslist bleken te zijn, waartegen de welbekende episode van het houten paard binnen de muren van Troja toch nog maar klein bier is !

Hiermee verlaten wij het verleden en keeren tot het stadsbeeld van onze dagen om aangenaam het geklingel van het klokkenspel te beluisteren, dat wijdsch en vroolijk rondspat over het dal. — Boven al bestraald met poëzie zijn de duistere muren met kleine venstertjes, die zich op de Burgschelde en den Smallendam in eindelooze aandacht spiegelen in het treurigstille Scheldewater Misschien was het in deze mijmerstraatjes dat de Oudenaardsche zoon Adriaan Brouwer z'n taveernepaneeltjes maalde, in de eene hand met het schilderpalet en in de andere een flinke kruik «uitzet». Dan was er daarbinnen wel luidruchtige vreugd, die de rustigheid der stad nooit bereiken en nooit schenden kon. Men stelt zich dat alles best voor bij wintertijd, die behoort tot den stijl van deze hoekjes. Hoevele etsers en houtsnijders als Pellens, Oste, Celos, Opsomer enz. zouden hier nog harmonieuse lijningen van ondergesneeuwde steegjes te ontdekken hebben. — Het schaadt niet in deze barre herfstdagen het stedeke te gaan bezoeken ; laat gerust de onzichtbare fijne poederregen door uw poriën langzaam weemoed neer nevelen tot in uw ziel, alles zal er bij winnen aan uitdrukking. — Nu zullen kortelings de Scheldemeerschen weer maandenlang overstroomd en alle velden blank staan om Oudenaarde te hervormen tot lagunenstad.

Weest op uw hoede, als daarna de lente de bloesems zal doen opengaan ! Beklimt den Edelaereberg en u zult de dorpkens allerzijds zien lachen aan uw voet. Ename met zijn abdijpuinen, bij de kinderen van Vlaanderland wel bemind om de potjesmarkt; Zingem, het dorp der wannemakers; Eyne met zijn fiertelkavalkade, ruitersprocessie en reus; Nederzwalm met zijn protestantsche handschoenmakers; Maarke, wiens toren afzijdig naast de kerk geplant staat; Gaver met zijn slagveld van « de Roode Zee ». — Is het in de Meimaand, gaat mee naar O.-L. V. Keezer en tracht de bediedenis te doorgronden, van de opgevulde krokodil die prijkt in de Kapel.

Nog menig behoorlijkheid moet u treffen, die u meendet te moeten gaan zoeken tot bij de herders in Zwitserland. Het zijn de Koereien die men hier in de dalen zingt zonder schalmei: Na het geloei van toethoorn of trompe gaat de droomzang dan :

« Wat dunkt u van dat tjoeleke ? »
« Het drinkt zoo gaarn een goeleke »,
« Wat dunkt u van dat tjoeleke »
« Een goeleke drinkte j'hij ! »

Het romantische werkt hier aanstekelijk. Op voorgaanden kan men dat staven. Niemand minder dan Keizer Karel kwam dolgraag vertoeven in het Burgondisch Kasteel Hij hield zich dan ver van zijn leger terug al ging het er nog zoo druk bij het beleg van Doornik ! De Keizer was in Oudenaarde ter wille van een — aanvankelijk idyllische — liefde, die hij had opgevat voor de dienstmaagd van zijn gastvrouw de Lalaing. — De naam van dat Oudenaardsch mooi meiske was Jeanne Van der Gheenst, dewelke door Zijne Hoogheid waardig werd om moeder te worden van Margareta van Parma, later landvoogdes der Nederlanden.

Er kwam geen einde aan dit schrijven moest ik verder met betrekking tot deze stad schrijven over de schilderijen en kunstschatten van O. L. V. gasthuis, over het beeldhouwwerk van Paul Van der Schelden, over graaf Egmont's bezoek, Victor Hugo's poetische ontboezemingen, Antheunis gedicht « Aan Oudenaarde ».

Mijns achtens is voor mijn part het « provincienest » gewroken en in eere hersteld, en ik laat aan de lezers nog voldoende stof om die eerherstelling nog aan te vullen. Met dit afscheid van Zuid-Vlaanderen hoop ik dat velen deze verhandelingetjes zelf zullen gaan toetsen aan de waarheid.

Edg. Ernalsteen.

Leden V.T.B.

Denkt er aan dat een dezer dagen de postbode de kwijting voor 1924 zal aanbieden. Zorgt er voor dat zij niet onbetaald terugga.

1924

Cantecroy te Mortsel

—::—

« Cantecroy, een goede myle van Antwerpen, is een schoon ende sterck casteel : streckende seer wijdt van lande ende van gebiet over acht omliggende dorpen, so dattet als een eerlijcke ende weerdige Heerlijckheydt opgeright is tot een Graefschap door den teghenwoordighen koninck Philips ende het behoort toe den Cardinael van Granvelle. » — Guiccardini, 1567.

Thans is het een weelderig plekje, vol geheimzinnigheid van het aloude, met een overblijfsel van het stoere gebouw waarvan de meter-dikke muren in de breede grachten slijpen. Het eigenlijke Hof is omringd door die grachten, en is langs de vier zijden van zijne vierkante oppervlakte (ongeveer anderhalve hectaar groot) met metselwerk van over de meter dikte opgebouwd. Op de vier hoeken zijn nog de vooruitspringende grondvestingen waarop vroeger de bastions ter verdediging van de wallen waren opgebouwd.

Geschiedschrijvers beweren dat Cantecroy of Cantinckrode van Saksischen oorsprong (1) is en dagteekent van de X^{e} eeuw. In oude akten werd het beschreven als : « Het oudt vermaert ende sterck Casteel van Cantecroy uit het waeter opgetrocken, met schoon ende plaisante hof, uyten grond rontsomme opgetrocken met bollewercken op de vier hoecken tot defensie met rontsomme schoone breede hofgracht en eene steene brugghe. »

De namen van de Heeren van Cantecroy zijn gekend van af 1270 met Willem Volcaert, daarna Jan II, hertog van Brabant, enz. langs de van Ransten en later in 1550 de vermaarde Cardinaal de Granvelle. In 1578 was Cantecroy eene staatsgevangenis.

In het Plantijn Museum ligt eene teekening, door Max Rooses ontdekt, Cantecroy van 1560 afbeeldende waarop de vermaarde Donjon staat en de kapel die nu nog te midden van den hof te zien is. De Donjon gebouwd rond 1302, speelde een groote rol in de geschiedenis dezer streek. In 1567 wilden de Antwerpenaars het gevaarte doen springen. Het werd aan de stad verkocht in 1618 om afgebroken te worden.

Het slot werd achtereenvolgens belegerd, verwoest en gerestaureerd. Dit werd vooral op een sierlijke wijze gedaan onder de regeering van Philips van Burgondie : « eleganter oedificata ».

De burght werd aangevallen in 1566, belegerd in 1567, door de Spanjaarden bemeesterd in 576 om weer vrij te komen in 1577.

In de briefwisseling van Morillon aan Cardinaal de Granvelle, die gaan vluchten was, vinden wij :

Cantecroix, le 3 Mai, 1567.

« Monseigneur : je suis hier seoir arrivé en ce lieu, ou il faict merveilleusement beau et plaisant, et il m'at esté une grande allégresse de veoir ceste belle maison et lieu entier, qu'est fort bien entretenu et nettement, et qu'at esté tant menacé, mais Dieu est sur tout et aide les siens. »

In Maart van hetzelfde jaar was het er zeer woelig toegegaan op den burght. In betrek met de voorgenomen aanval door de Vossenstaarten in hetzelfde jaar, werd er te Antwerpen gezegd dat « Canticrode wel eene stercke plaats is, doch geenszins houbaar zonder kanon. » In 1579 decreteerde het stadsbestuur het bevel « dit hol te demolieren », Er werd den Drossaert van Cantecroy «geordoneerd dezelve grachten terstondt te doen slissen ende effectueeren » en niettegenstaande eene proclamatie ieders hulp vragend om tot de vernieling te verwezenlijken, is het nooit zoover gekomen.

In den hof zijn nog de grondvestingen van den geduchten Donjon, van de wapenhuizen en een overblijfsel van de onderaardsche gangen. Oorspronkelijk oude gedeelten zijn nog de zware in 't water slopende muren, de keuken, de poort met wapenkamer, de torentrap en de slotkapel met het kapelaanshuis. De lijst der kapellanen is bekend van af 't jaar 1490. Onder de Kapel is een uitgegraven kelder waar blijkbaar de vroegere Heeren van Cantecroy werden begraven. In de kerk van Mortsel is een groote grafkelder waarin zij thans begraven liggen.

De geschiedenis van Cantecroy is geschreven door J.B. Stockmans. In talrijke oorkonden en memories worden er geschiedkundige gegevens over Cantecroy gevonden, vooral in de in latijn geschreven boeken van Grammaue en Leroy.

Het is ontegensprekelijk eene van die zeldzame overblijfselen van een der oudste heerlijkheden en waarvan het slot een der gewichtigste rollen heeft vervuld in de geschiedenis onzer gewesten.

---

(1) ??? (N. v. d. R.).

Door Columbia

vervolg en slot van blz. 418.

Het is een prettige dag.

Op ongeveer 600 kilometer van de zee, legt het schip te Barranja-Bermeja aan, dat er heel wat anders uitziet als de tot nu toe bezochte havens van den stroom. Hier hebben de Noordamerikanen zich gevestigd, hunne afbreekbare *bungalows* meegebracht en een soort stad-tuin ingericht in denzelfden aard als de nederzettingen van het Panama-kanaal. Op de door de Tropical oil Company, filiaal van de Standard Oil, in de streek van de rio Colorado verworven concessie, die de faam heeft buitengewoon rijk te zijn, bouwen zij eene petroleum raffinaderij. De voortbrengselen zullen vervoerd worden op den stroom tot Baranquilla en Carthagena waar neerleggingen ten gebruike van zeeschepen tegelijk ingericht worden.

Zooals in Venezuela hebben de Engelschen naar het voorbeeld der Amerikanen belangrijke vergunningen weten te verwerven. (1)

Aan de Dorada is de stroom versperd door versnellingen. De scheepvaart wordt geschorst. Ik leg nog 111 kilometer af per spoor en ik ben te Beltran. Daar begint de vaart op de Hooge Magdalena tot Girardot in dezelfde voorwaarden als op de lage Magdalena, maar in schepen van geringer tonnage. De 77 kilometer tusschen Beltran en Girardot worden afgelegd in de ruimte van zestien uren.

Het wandelen op den heelen stroom, het bezichtigen der oevers heeft me geruimen tijd een behoorlijke mate van tevredenheid verschaft.

Nu heb ik het genoegen het spoor terug te vinden, hetgeen me veel voldoening schenkt.

De locomotief is onder stoom en de afstand tusschen Girardot en Bogota — de hoofdstad en regeeringszetel van Columbia ook genoemd het Zuid-Amerikaansche

(1) De ekonomische beteekenis van Columbia werd breedvoerig behandeld in het Tijdschrift *Onze Handel* van Juli en Augustus 1923.

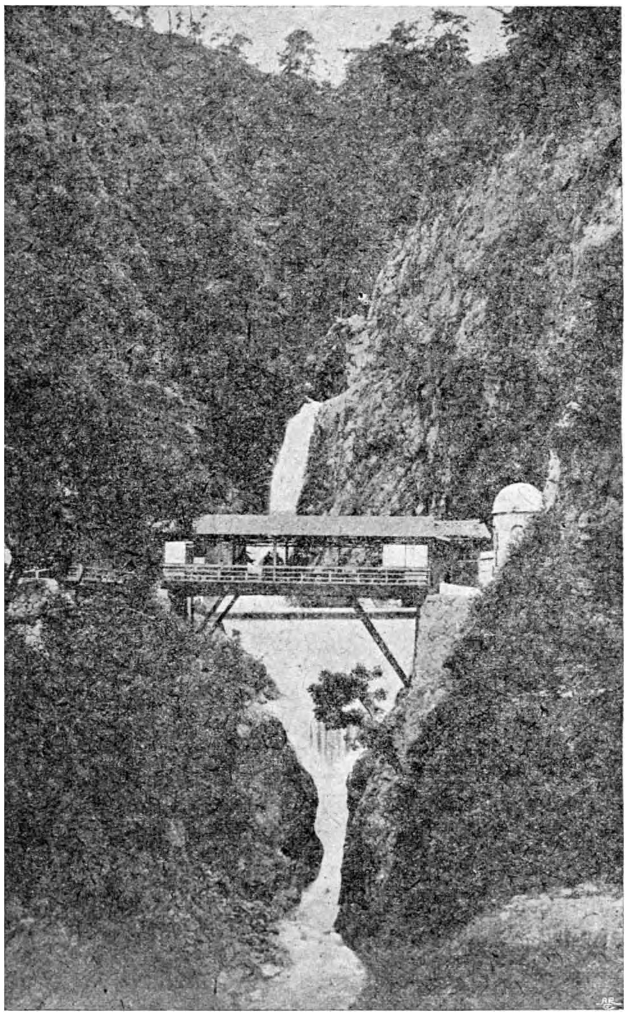

Door Columbia. Brug over een canon.

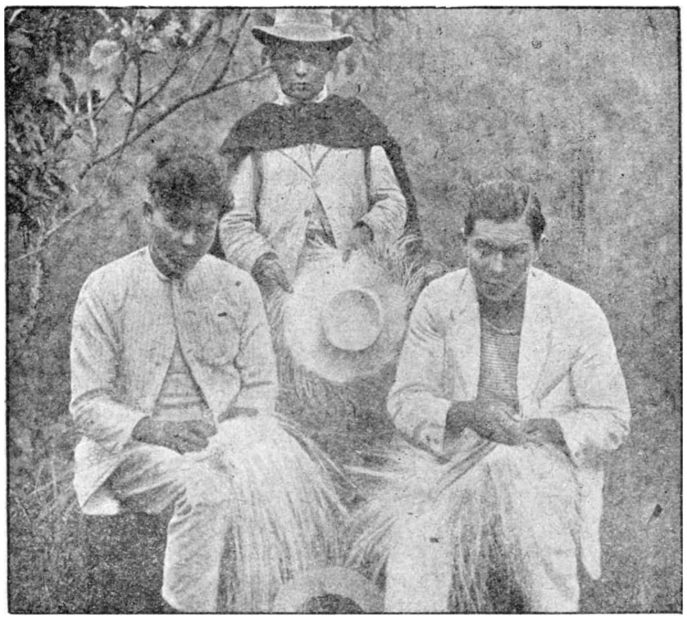

oor Columbia. Het vlechten van panama's.

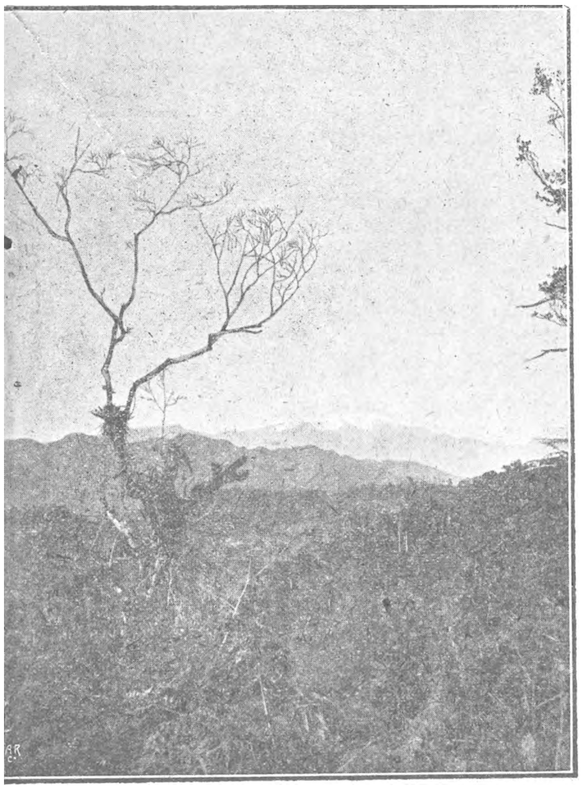

Door Columbia. Typisch uitzicht op de Andes.

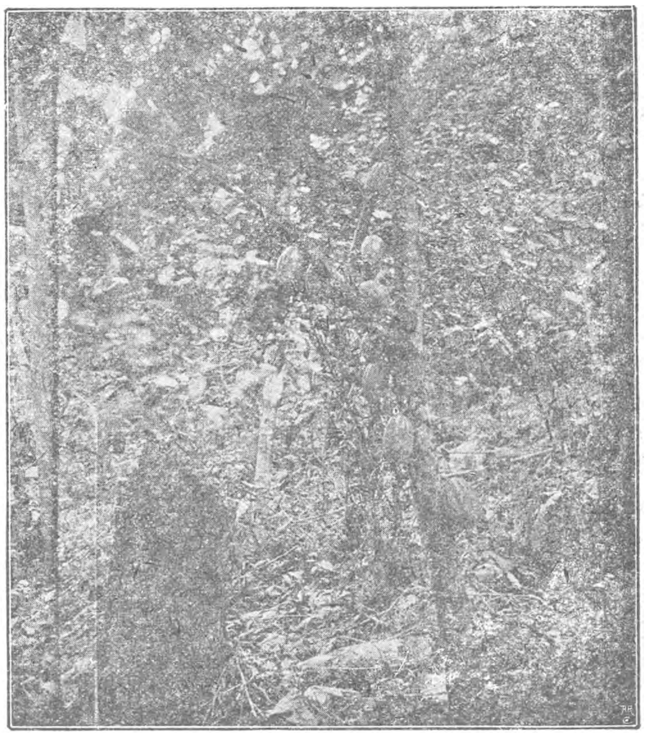

Door Columbia. Cacaoboomen.

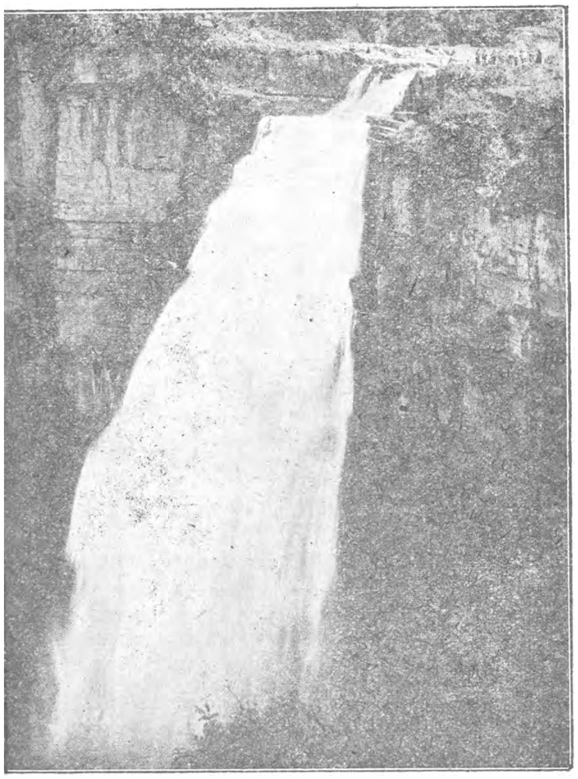

Door Columbia. De beroemde Requerenda-waterval.

Door Columbia. Woud van Palmboomen.

Athene — namelijk 178 kilometer, wordt doorloopen in acht en een half uur.

Ik ben eindelijk te Bogota.

Kort samengevat om de 1182 kilometer die Bogota van de kust der Antillen scheiden af te leggen, en om de 2600 meter hoogte waarop de stad gelegen is, te beklimmen, gebruikt men in het vochtige seizoen 9 tot 10 dagen bij het opvaren en 5 tot 6 bij het afvaren.

Een Duitsche vennootschap (Duitschland is machtig gebleven in de twee Amerikas) heeft een regelmatigen dienst van watervliegtuigen ingericht tusschen Baranquilla en Girardot. In stede van 9 dagen vergt de huidige luchtreis slechts 7 uur. Alhoewel dergelijke verplaatsingen kostbaar zijn, hebben ze nochtans een verbazende bijval. Het nieuwe vervoermiddel biedt maar één nadeel aan. De watervliegtuigen nemen alleen personen op. Het gepak moet met trein en schip langs de gewone tortelbaan, en wordt ter bestemming lang na de aankomst van den eigenaar afgeleverd.

De Columbianen reizen veel in den vreemde soms voor hun genoegen, vaker voor hunne zaken. Door zaken alleen worden vreemdelingen naar Columbia gedreven — gelijk het geval was voor mij ; het toerisme, dat nochtans een vorm is van een verfijnde samenleving, is daar nog niet ingericht.

Maar Columbia is een nieuw land. Men kan er van alles beginnen. Men komt op tijd en stond.

De volkstelling van 1918 — de jongste — geeft 6.295.491 inwoners en alhoewel het aantal vreemdelingen niet aangegeven wordt weet men niettemin dat het niet merkelijk verschilt met het ambtelijk cijfer, in 1912 bekendgemaakt, namelijk 5649 personen.

Wat de uitbreiding van toerisme betreft, moet men niet vergeten dat de streek vrij bergachtig is. Vervoermiddelen zijn beperkt, goede hotels, steen- en spoorwegen ontbreken. Er bestaan slechts 1500 kilometer spoorweg voor een oppervlakte tweemaal grooter dan Frankrijk. Het is te weinig.

Maar gelet op het feit dat de vreemdelingen met open armen in Columbia onthaald worden, dat er mooie, te zeldzaam bezochte, plekken en verrukkelijke bezienswaardigheden bestaan, ligt er voor het privaat initiatief een breede werkkring open om toerisme in te richten. De regeering zou die pogingen voorzeker steunen en aanmoedigen.

Ook raden wij aan alle vooraanstaande personaliteiten uit de politieke- geldelijke- nijverheids- en handelswereld, in Columbia evenals aan de vooruitziende Columbianen hier te lande, onder meer aan den gezant, Dr Goenaga, zich te verstaan om eene beweging op touw te zetten ten einde een Columbiaanschen Toeristenbond te stichten. Zij zullen er zonder twijfel in slagen, daar toerisme tot den zedelijken en stoffelijken voorspoed van een land bijdraagt.

Dr Felix Bertyn.

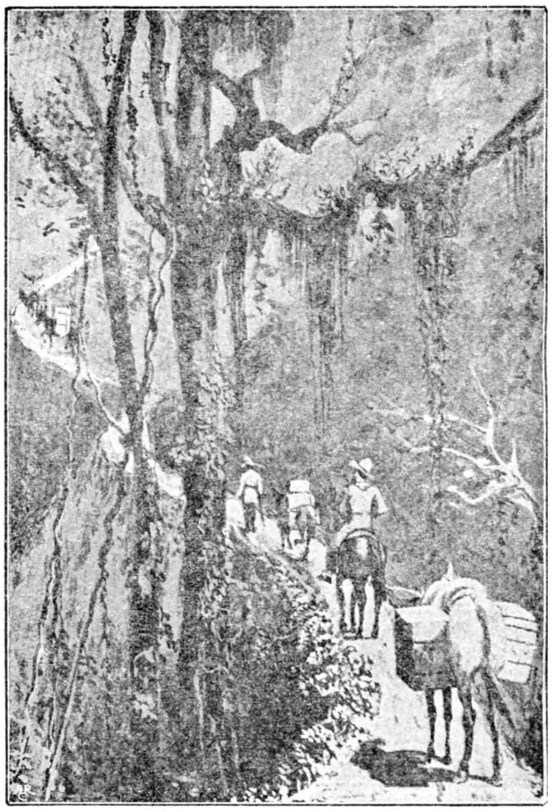

Door Columbia. Karavaan door de Andes.

ZIJN ER

tusschen uw familieleden of vrienden nog die niet zijn aangesloten bij den V.T.B. maak ze onverwijld lid.

Geen woorden meer maar daden.

AUTOBUSDIENSTEN.

Wij verzoeken onze afgevaardigden ons onmiddellijk op de hoogte te willen stellen van de Autobusdiensten, welke in hun omschrijving werden of worden opgericht.

LIER-OUDE-GOD

— Een gemeenschappelijke vervoerdienst met autobussen wordt ingericht tusschen Lier en Oude-God. De dienst zal geregeld worden van 6 uur 's morgens tot 10 ½ uur 's avonds. De prijs is vastgesteld op fr. 0,20 per km. en per persoon.

Natuurschoon rond Antwerpen.

—::—

Volgend vertoog werd aan de hieronder genoemde besturen en personen overgemaakt. Mocht het wat beroering en vooral een gunstig gevolg in de naaste toekomst hebben.

— Provintialen Raad van Antwerpen.

— Gemeenteraden van Berchem, Mortsel, Antwerpen.

— Provintiaal Komiteit van Monumenten en Landschappen.

— Natuur- en Stedenschoon van Antwerpen.

— Hr. Ingenieur Mennes.

— Koninklijke Commissie voor Monumenten.

Hooggeachte Heeren,

Namens de groepeering Mortsel van den Vlaamschen Toeristen Bond, die in zijn standregelen geschreven heeft : « mede te ijveren tot behoud van Natuurschoon in Vlaanderen » zijn wij zoo vrij uwe aandacht te roepen op deze dringende noodzakelijkheid :

Dat er door de wetgevende lichamen maatregelen zouden genomen worden om het weinige, dat in de omgeving van Antwerpen nog bestaat aan Natuurschoon, tegen verdere vernieling te bewaren.

Ouderen van jaren zullen nog wel de herinnering bewaard hebben van de prachtige hoven en parken die destijds Antwerpen omzoomden. Vele dezer, helaas ! zijn verdwenen onder de bijl of als slachtoffer der speculatie-woede van aannemers en naamlooze maatschappijen.

Wanneer wij inzien en nagaan wat in den vreemde, — en als voorbeeld wijzen wij op Noord Amerika — gedaan werd en nog gedaan wordt tot bewaring en bescherming van Natuurschoon, is het uiterst treurig te moeten vaststellen dat in Vlaanderen zoo weinig in dien zin gewerkt wordt.

Hulde zij hier gebracht aan de ontwerpers van : Nachtegalen-, Te Boulaer-, Cogels- en Rivieren-Park. Dit wisten zij voor het nageslacht te bewaren.

Doch, met het oog op de dringende aanstaande uitbreiding van Antwerpen, dat toch eens van zijn nutteloozen vestinggordel zal verlost worden, is het tot heden bereikte volstrekt onvoldoende.

Het Antwerpen van morgen moet, zooals de Amerikaansche grootsteden, beschikken over: City, Metropolitan, jas, Country parks.

Niets mag gespaard worden om het doel te bereiken : van Antwerpen een fiere wereldstad te maken, omzoomd, ja bezaaid, met parken, hoven, sportterreinen, in een woord : OPENLUCHT, zooals dit alles elders zoo kwistig ziet.

Om daar toe te komen is het dringend noodig dat de overheid van nu reeds de taak opneme om voor het nageslacht een omgeving te scheppen die voor geen wereldstad moet onderdoen.

Te dien einde, zooals de Heer Ingenieur Mennes onlangs nog schreef : **moet alles bewaard worden wat nog bestaat.**

Eens strekt het grondgebied van Antwerpen tot aan den buitensten fortengordel — die, hopen wij, dan toch zal verdwenen zijn.

Hoe treurig ware zoo'n aaneenschakeling van straten en wegen, indien hoven en parken er niet wat afwisseling brachten.

Daarom moeten de bestaande parken bewaard, en door breede wegen en lanen verbonden worden.

Gelukkig zijn die er nog eenige. Laat ons dus redden wat nog in ons bezit is.

Wij roepen hier in 't bijzonder uwe aandacht op het Zuiden der stad.

Over eenige maanden werd, op korten afstand van het Nachtegalenpark, even buiten Berchem, het prachtige landgoed **Ruitenburg** vernield, om vervangen te worden door rechthoekige straten met smakelooze gebouwen.

Daar staan nog : **Troyentenhof** ; **Pulhof** ; het daaraan grenzende landgoed : **Dubbelhaashof** ; het **thans door verkoop bedreigde eigendom onder sekwester,** hoek Grensstraat en Mechelschensteenweg ; **Elsdonk**; op Mortsel ; **Varendhof,** door speculatie bedreigd.

Thans wordt, langs een anderen kant het domein : **Hullegenrode** onder Borsbeek en Wommelgem verkocht.

Gij ziet het, Hooggeachte Heeren, 't allen kante wordt het overblijvende Natuurschoon bedreigd.

Berchem en Mortsel bezitten niets voor hunne talrijke, en in een naaste toekomst nog talrijker bevolking.

Bij hoogdringendheid vragen wij uw tusschenkomst, in 't bijzonder voor Berchem en Mortsel, gemeenten gelegen langs de groote internationale baan : Amsterdam-Parijs, waar het verkeer reeds zoo druk is.

Met genoegen vernemen wij dat het Provintiaal Komiteit van Monumenten en Landschappen de gemeente Berchem uitgenoodigd heeft in voorkomend geval de noodige maatregelen te treffen welke de omstandig-

heden zouden voorschrijven tot behoud van Troyentenhof en Pulhof.

Doch dit is niet genoeg.

De bevoegde overheden hebben tot plicht in te grijpen om het nog bestaande Natuurschoon te redden. Geen landgoed, geen warande mag verkocht worden om er bouwgrond van te maken, of mag geschonden worden.

In dit geval, en voor het oogenblik vragen wij U naar middelen uit te zien om het onder sekwester staande landgoed, aan de grenzen van Mortsel en Berchem, dat met verkoop bedreigd is, te redden, of ten minste, het schoonste en beste gedeelte ervan.

En voor de toekomst durven wij U verzoeken alle gemeenten der omgeving uit te noodigen om, waar gevaar dreigt, of door de openbare meening gemeld wordt, tijdig in te grijpen.

Zoodoende zijn wij overtuigd het tegenwoordige en het toekomende geslacht te dienen, opdat zij zouden beschikken in het toekomstige Antwerpen over parken en hoven, die vele wereldsteden hun zullen benijden.

Hiermede zal ook een ander doel, nog gewichtiger, bereikt worden : in ons Vlaamsche Volk het schoonheidsgevoel, waaraan het zoo'n gebrek heeft, opwekken tot grooter heil van Vlaanderen.

Intusschen teekenen wij hoogachtend
De groepeering Mortsel van den
VLAAMSCHEN TOERISTENBOND.

ONZE KERKEN.

—::—

BRUSSEL. — De gemeente Neder-Over-Heembeek die thans deel uitmaakt van de stad Brussel bezit twee kerken ; die van St.-Niklaas te Over-Heembeek en die van St.-Pieter en Pauwel te Neder-Heembeek.

Deze beide gebouwen moeten hersteld worden. De stad Brussel heeft in overleg met de kerkelijke overheid, besloten de kerk van Over-Heembeek te herstellen en te vergrooten, terwijl de toren van de kerk van Neder-Heembeek als geschiedkundige herinnering zal gehandhaafd blijven.

OVERIJSSCHE. — Op het aardig gehucht van Jezus'Eik wordt thans de zonderlinge kerk hersteld. Eerstdaags zullen er, ter gelegenheid van de kroning der maagd van het Zoniënbosch groote feesten plaats hebben.

TIELT. — Weldra zal men den wederopbouw van den toren van de St. Pieterskerk aanvangen. Deze toren zal een hoogte van 62 meter hebben en de kosten van het werk zijn op 600.000 frank geraamd.

HERNE-OP-DE-MARK. — Hier ook gaan de herstellingswerken goed vooruit. Voor hun uitvoering is een som van 700,000 frank voorzien. M. P.

Van het Secretariaat.

—x—

Nieuwe leden voor 1924 worden van nu af op het secretariaat ingeschreven.

—x—

Het ledental. — Van 15- tot 31 Oktober j.l. steeg ons ledental (ingeschreven voor 1924) met 206.

—::—

AANDACHT

Lidkaart 1924. — Den leden wordt ter kennis gebracht, dat tusschen 15 November en 15 December a.s. door het postbeheer een KWIJTING-LIDKAART zal aangeboden worden, ten bedrage van fr. 7,50, zijnde het bedrag der bijdrage over het jaar 1924.

De leden, die de kwijting voldoen, worden door het Postbeheer rechtstreeks ingeschreven als abonnent op het orgaan « De Toerist » en door het Postbureel regelmatig bediend.

Tijdens hetzelfde tijdvak zal aan de leden, welke deel uitmaken van eenzelfde huisgezin en het tijdschrift niet ontvangen, een KWIJTING-LIDKAART worden aangeboden van 3,50 fr.

Wij verzoeken de leden hun huisgenooten te verwittigen opdat, bij gebeurlijke afwezigheid, de aangeboden kwijting-lidkaart zou voldaan worden. Het zou veel last en moeilijkheden sparen én aan het bestuur én tevens aan het lid, zoo aan dien wensch gevolg werd gegeven.

Om te voorkomen, dat het blad « De Toerist » van 1 Januari en daarna achterwege blijve, moet men zorgen dat het lidmaatschap voor 1 Januari betaald is.

DE BUITENLANDSCHE LEDEN worden verzocht ons hun bijdrage van 12,50 fr. in een check op Antwerpen of per internationaal postmandaat te doen geworden. Dit zou den bond veel kosten sparen.

AANDACHT : Wij verzoeken vooral onze leden de betaling aan den postbesteller niet anders te doen dan wanneer deze gelijktijdig de lidkaart 1924 aanbiedt, die tevens voor het postbeheer als kwijting dienst doet. Gelieve alle andere aanbiedingen dan de lidkaart als onregelmatig te beschouwen en dus te weigeren.

De Post biedt slechts éénmaal de lidkaart ter inning aan.

PRACHTUITGAVE : De leden die over het jaar 1924 de prachtuitgaaf verlangen of zij die er van afzien, worden verzocht het in dit nummer voorkomende bericht daaromtrent, nauwkeurig te lezen.

Bij vragen om inlichtingen, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor antwoord te voegen.

BONDSLEVEN

HERENTHALS.

Op 28 Oktober werd alhier door V.T.B. een belangrijke vergadering belegd. Om 4 ure opent Dr. Rombouts, burgemeester van Herethals de zitting en in begeesterende woorden, schetst hij de geschiedenis van Herenthals, welke wat beschaving en kunst betreft steeds aan de spits stond der Kempische gemeenten. Hij herdenkt tevens met ontroering den bloedigen slag van den Boerenkrijg waarvan het heden, juist de 125e verjaardag is.

Dr Ing. Stan. Leurs dankt den heer burgemeester om zijn hartelijke woorden van welkom en tevens om de bereidwilligheid, waarmede hij het raadhuis ter beschikking van V.T.B. heeft gesteld. De sympathie, welke hij ons betoond, is voor ons een moreelen steun en een groote aanmoediging. Tot de aanwezigen richt spreker een woord van dank voor hun talrijke opkomst, niettegenstaande het slechte weder.

Hij geeft daarna lezing van een paar brieven van volksvertegenwoordiger van Hoeck, en van Hr. Van Neyen, bestendig afgevaardigde, welke hun groote spijt uitdrukken deze vergadering niet te kunnen bijwonen, doch hun volledige instemming geven voor het programma.

Spreker weidt dan uit over het onderwerp zelf, namelijk een bond in het leven te roepen onder voogdij van V. T. B. tot bevordering van het vreemdelingenverkeer in de Kempen.

Daar iedereen akkoord is, dat deze bond voor de Kempen van groot nut wezen zal, en niemand bezwaren oppert tegen de stichting verklaart Dr. Leurs deze bond gesticht.

Na de gevoerde bespreking kan het programma als volgt samengevat worden : Doel : Vreemdelingen naar de Kempen te lokken.

Gewone middelen : Op groote schaal aan in- en buitenlanders een propagandaschrift kosteloos uitdeelen. Hiernaast zouden brochuren uitgegeven worden, talrijk geïllustreerd en voorzien van reisplannen en wandelingen, tegen goedkoopen prijs. In stations en openbare plaatsen zouden plakkaten worden uitgehangen. — Bij openbare besturen aandringen tot verbetering van treinverkeer en wegen.

Buitengewone middelen. Groote propaganda voeren ter gelegenheid van Kempische kongressen, tentoonstellingen, historische optochten, volksfeesten, folklore enz. enz.

Finantieele middelen. Eerst en vooral leden aanwerven en bijzonderen bij de meestbelanghebbenden ; steun bij de provincie en gemeentebesturen ; steun van nijveraars ; advertentiën voor de brochuren. — Iedere gemeente b.v. zou verzocht worden op hare kosten clichés te laten vervaardigen, welke haar aanbelangen.

Een voorloopig bestuur werd reeds samengesteld. D.

VERSLAG UITSTAP ZONIENBOSCH.

Zondag 21 Oktober ging de tocht door 't Zonienbosch, onder de kundige en welwillende leiding van den heer V. Verheyden.

Het vertrek, dat gesteld was te 9 ½ uur kon door de late aankomst van een paar groepen, niet voor 10 uur plaats vinden.

We kwamen dus met 'n 100 tal leden aan de kleine hut, rond 11 uur. Dan vlug doorgestapt het bosch in ; eerst langs de Botermansdelle, aldus genaamd, omdat vroeger de boterboeren door deze laan hunne waar naar de stad droegen. Dan verder naar de Hazedelle, een der wildste plekjes van het bosch. Al klimmende langs kronkelende paadjes wandelen, of liever klauteren wij naar de beuk « Visart de Bocarmé » 'n prachtstuk van 'n boom, genoemd ter herinnering aan graaf Visart en Bosschei. De boom is 200 jaren oud, heeft een omvang van 3,40 m. en is zeer hoog. Hij is omringd van kleinere boomen die hem beschutten. Aan hen dankt hij wellicht zijn twee eeuwen bestaan. Dan hebben wij de eik De Bruyn, genoemd naar den volksvertegenwoordiger De Bruyn, later minister van Landbouw. Hij is ouder dan zijn broer de beuk, zijn omvang is kleiner (2,80 m.)

Langs mooie dreven bereiken wij de Gouden Sikkel, een dreef aan beide zijden met jonge eiken beplant. We stappen over de St. Corneliusdreef en houden gedurende 1 ½ uurtje halt. Iedereen haalt z'n knapzak te voorschijn en terwijl we lustig pic-nikken neemt de hr. Verbouwe een kiekje van het aardige groepje.

Nu naar de Keteldelle, ook een heel eigenaardig dal. Tusschen struikgewassen en onder jonge boomen gaan we verder tot aan de weg, die ons naar de vijvers van Boschvoorde leidt.

Voor dit prachtig gezicht houden we stil ; de middagzon spreidt haar gouden stralen over de boomen en een blik van bewondering grijpt eenieder aan. Wat is de natuur mooi in den Herfst ! Vijf vijvers volgen elkander op. Wij wandelen er langs, overal is het even mooi. Het is reeds laat en wij moeten nog de Karrenberg bereiken. Moedig voortgestapt. Om 2 uur komen wij er aan. Daar kan ieder zich verzadigen en uitrusten. De lieve zon heeft echter plaats gemaakt voor donkergrijze wolken, die ons weldra op een flinke regenbui vergasten. Het zal wel opklaren, zegt men de hemel echter blijft onmeedoogend en heeft als 't ware al z'n sluizen geopend. Wij zien ons verplicht van het bezoek aan 't Arboretorum af te zien.

De pret is daarom niet uit, in 't gasthof is een klavier en gedurende een paar uren heerscht er de meeste leute, afgewisseld door zang en muziek. Om vijf uur verlaten wij de Karrenberg en stappen door tot Boschvoorde, waar de tram ons naar Brussel leidt.

Onze flinke leider hr. Verheyden beloofde ons voor de lente een even mooie wandeling met bezoek aan het Arboretorum. Wij zeggen hem hartelijk dank voor zijn belangwekkende opheldering, die hij ons gedurende de wandeling verstrekte en...
...tot weerziens. Mej. B. S.

AANGESLOTEN HOTELS BIJ V.T.B.

—::—

AALST. — St. Jansgasthof, Statieplein, A. De Paepe-Van Stichel. — Kamer fr. 4 ; ontbijt vanaf 2,50 fr. ; middagmaal fr. 5 ; avondmaal 3,5 fr. ; pension per dag 12,50 fr. Vermindering 10 °/°.

ANSEREMME. — Hotel Deravet-Rollin, Hotel du Brochet. Kamer fr. 6 tot fr. 12; ontbijt fr. 2; middagmaal fr. 6,50; avondmaal fr. 8; pension per dag 20 tot 25 fr. 5 °/° vermindering voor leden V.T.B.

BERGEN. — Hotel Restaurant De Vos, rue de la Coupe, 7. Kamer fr. 8 p.p. Ontbijt fr. 2,50 ; middagmaal 10 fr. ; avondmaal fr. 7 ; pension per dag fr. 25 minimum 3 dagen. 5 °/° vermindering Garage, badkamer.

BLANKENBERGE. — Hotel José, Visschersstr., 18, kamers worden alleen verhuurd met pension. Ontbijt fr. 2,50 ; middagmaal 6,50 fr. ; avondmaal fr. 5,50 ; pension per dag fr. 18 ; voor de leden 10 °/° korting.

BRUSSEL. — Van Hauwermeiren W., St. Michielsstr., 26A, Restaurant Universel 10 °/° vermindering op de wijnen.

DENDERLEEUW. — Hotel Pieter Van Herzele, Statieplein. Ontbijt fr. 2 ; middagmaal 3 fr.-fr. 5 ; avondmaal 2 fr.-4 fr. ; logement fr. 8-10 fr. 10 °/° vermindering.

HAN S/LESSE. — Mej. Poncelet, Soeurs, Café-Restaurant, 5 °/° op eten en slapen.

HERENTHALS.— Hotel «De Wildeman», Drank- en Spijshuis, Groote Markt, Kamer fr. 6; middagmaal fr. 6. 10 °/° korting.

LEUVEN. — Hotel St. Jan, Jan Severyns, Statieplaats, kamer (licht en dienst inbegrepen) fr. 5 in plaats fr. 6.

— Hotel de l'Industrie, Martelarenplaats, 7, 5 °/° vermindering voor hotel en restaurant.

— Hotel de la Gare, Martelarenplaats, 14, 10 °/° vermindering op hotel en restaurant.

— Hotel-Restaurant, Métropole en de Suède, Vital De Costerstr., 7, 5 °/° vermindering op kamers en restaurant.

ROCHEFORT. — Hotel de l'Etoile, Compernolle, Place de l'Hotel de Ville, 5 °/° korting.

— Hotel Moderne, Andersen rue des Fossés, kamer fr. 8 tot fr. 22, ontbijt fr. 2,50 ; avondmaal fr. 9 ; diner fr. 10; pension per dag in Juli fr. 25, in Oogst 29.

VERMINDERINGEN EN VOORDEELEN.

PROVINCIE ANTWERPEN.

Antwerpen.

Koninklijke Nederlandsche Schouwburg, geeft den Woensdag de volgende vermindering aan de leden van V. T. B. : de leden mogen een plaats duurder zitten dan de betaalde.

Huis Felix, Huybrechtstr., 13, Prima kwaliteit van Toeristenvelos, schoenen, kousen, jerseys enz. Ook alle sportbenoodigheden. 5 °/° vermindering.

Huis Desmet Fr., Breydelstr., 3, geeft 4 °/° op aankoop van wijnen champagne, likeuren, enz. Bij schriftelijke bestelling nummer der lidkaart. Bij bestelling van hoeveelheden 10 °/° korting.

Huis Schoepe en Zoon, Prinsesstr., 29. Stempels 10 °/°. Drukwerken 2 ½ tot 5 °/°.

Borgerhout.

Koninklijke Toon- en Tooneelkring « Ordewacht» Prins Leopoldstr., 18, geeft 15 °/° vermindering. Prijzen der plaatsen 5-3-2 fr.

Toon- en Tooneelkring « Kunst en Vermaak », Turnhoutschebaan, 283, geeft 50 °/° vermindering.

Vlaamsche Papierhandel, Wwe Lemmens, Turnhoutschebaan, 206, groote keus van postkaarten, zichtkaarten, Vlaamsche schrijfboeken, Leeuwenvlaggen, ballons V. T. B. enz. 5 °/° vermindering.

Kooyman-Respen L., Gezichtkundige, Turnhoutschebaan, 279, 10 °/° vermindering op alle gezichtkundige artikelen.

Onze Symphonie, Muziektijdschrift, Van Daelstr., 75, geeft 25 °/° vermindering op de abonnementsprijs 7,50 fr. in plaats van fr. 10.

Bouchout.

Drukkerij Verheyen geeft 5 °/° korting.

Schuermans H., Velomaker, 5 °/° korting.

Wilrijk-Antwerpen.

Velodrome du Parc des Sports du Garden City, geeft 50 °/° vermindering op de reserveeplaatsen-vertoon lidkaart.

Willebroek.

Tooneelafdeeling « Taal en Volk » : De leden V.T.B. mogen een plaats hooger zitten dan de betaalde.

Lier.

De Smet L., Velomaker, Berlarij, 75 geeft 5 °/° vermindering op fietsen en benoodigheden.

St. Mariaburg.

Het Zwemdok, geeft volgende vermindering : Inkomprijs met kostuum, handdoek en muts fr. 1,50 in plaats 2 fr. ; voor heeren 2 fr.

Wuestwezel.

Peeters : Sigaren « Vlaamsche Strijder » 5 °/° vermindering.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN.

Gent.

Vlaamsche Volkstoneel, vertooningen in de Minardschouwburg. Op de 1e plaatsen 1 fr. vermindering. Op de mindere plaatsen 0,50 fr.

Haegeman Georges, Velomaker, Kortrijkschesteweg, 296b, 5 °/° vermindering op alle reparatien.

Beveren.

Velodroom Beveren-Waas, geeft 50 °/° vermindering op Middenplein en Tribuun vertoon lidkaart.

Audenaarde.

Van Synghel, Doornijkstr., 55 °/° vermindering bij aankoop, wol, pelsen, enz.

Martin, Groote Markt, 61, 5 °/° vermindering aan leden V. T. B. bij aankoop van kleedingstukken of naaimachienen.

Baasrode.

Bracke-Van Geert, drukker, 5 °/° vermindering.

Mooregem.

Dumortier R., Tabak, Sigaren, Sigaretten, 2 °/° vermindering.

St. Amandsberg.

Kinema Regina, Molenstr., 7, namiddagvertooningen Zater- en Zondagen : Balkon : 0,85 fr. : eersten rang 0,75 fr. Avondvertooningen Vrijdag Zaterdag en Maandag, Balkon 0,85 fr. eersten rang 0,75 fr.

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

Tielt.

Zaal, « Jong Vlaanderen » Vijver 11, open elken Zon- en Feestdag alsook Maandag avond om 7 uur. 10 °/° vermindering op dranken, bieren, chocolade enz. 5 °/° vermindering rookartikelen.

Oskar Vermeersch-Dupont, Nieuwstr., 9, Groot handel in allerlei weefsels 5 °/°.

De Panne.

Gevaert, Gast. Autogarage. Zeelaan, 5 °/°.

PROVINCIE BRABANT.

Vilvoorde.

Verest-Peters, Groote Markt, 16, 5 °/° vermindering op drukwerken, schoolgerief zichtkaarten, enz.

Grauls-Nimmegeers, Tuinbouwschoollaan, 95, 5 °/° op alle rookartikelen.

Leuven.

Kinema « La Bergere » Tienschestr., 148, geeft 25 °/° vermindering bij elke voorstelling.

Koninklijke Maatschappij « De Gulden Palm » Diestschestr., 74, 25 °/° vermindering op al de plaatsen kaarten halen den dag der vertooning met lidkaart voorzien van foto.

Raeymaekers, Naamschestr., 4, 10 °/° vermindering op de foto-artikels.

Louvain Palace, Kinema, Bondgenootenlaan, 50 °/° vermindering in de namiddagvertooning van Zondag en Dinsdag avond.

PROVINCIE NAMEN.

Grot la Merveilleuse staat 50 °/° vermindering toe op den toegangsprijs (groep van 25 pers.) zijnde fr 3 p.p. voor de Grot la Merveilleuse en 3,50 fr. voor de Grot, de hoven enz. van Mont-Fat.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

---

ANTWERPEN.

Op Vrijdag 16 November, om 8 u. 's avonds in de feestzaal van de stedelijke Normaalschool, Quellinstr., te Antwerpen, openingsvoordracht door den Heer Chr. de Does, van Brussel : «Door het Zwarte Woud». Deze voordracht wordt opgeluisterd met lichtbeelden; zij is kosteloos toegankelijk voor onze leden en hun familie.

Op 25 November : Wandeling door de stad (Ossenmarkt, Roodestraat,, Paardenmarkt, Venusstraat, Prinsesstraat, St. Jacobsmarkt) bezoek aan het Begijnhof, enkele godshuizen; oude buurten enz. — Bijeenkomst om 10 u. stipt vóór den algemeenen ingang van den Nederlandschen Schouwburg

RIJKEVORSEL.

Op Vrijdag 23 November : Stichtingsvergadering van V. T. B. te Rijkevorsel, vergadering om 5 u. Propagandavoordracht door hr. Fr. De Smet.

TISSELT.

Zondag 25 November. Bezoek aan de Musea, het Steen en Vleeschhuis van Antwerpen, onder degelijke leiding. Vertrek langs Tisselt-W. om 6,4 u.

MECHELEN.

Zondag 25 November : te 10,15 u. voormiddag. Bezoek aan het Stadhuis met Museum Wij zetten onze leden ten zeertse aan van deze eenige gelegenheid gebruik te maken om een blik te werpen op de rijkdommen die het stadhuis van Mechelen bevat, temeer daar deze verkenningstocht geleid wordt door den bekenden archeoloog en folklorist den Heer Coninckx, conservator van 't Muzeum. Het raadhuis is versierd met schilderijen van Rubens, De Crayer, Franchois en anderen ; beeldwerken van groote waarde en interessante meubels.

Samenkomst op de Groote Markt vóór het stadhuis te 10,15 u. Het bezoek vangt aan half elf stipt.

DUFFEL.

Op Zondag 18 November : Stichtingsvergadering in de zaal « Thalia » te 6 uur 's avonds. Spreker : de Heer L. De Bruyne, afgevaardigde voor Mechelen.

BRUSSEL.

Op Maandag 19 November om 8 uur. Voordracht met lichtbeelden over **Denemarken,** door E. H. Van Olmen, van Leuven, in de zaal Pletinckxstraat 19 (Beurs). Vrije toegang voor leden en belangstellenden.

Op 25 November, 's morgens 10 uur (stipt). Bezoek aan het Stadhuis, onder deskundige leiding. Plaats van samenkomst vóór het Stadhuis.

Op 9 December, bezoek aan het Jubelpark. Nadere inlichtingen in het volgende nummer.

VERKEERSWEGEN

—x—

Wij verzoeken onze leden, de afgevaardigden in 't bijzonder, ons steeds en tijdig op de hoogte te brengen van alle veranderings- of herstellingswerken die aan wegen, (gemeentelijke- provinciale- en staatswegen) worden uitgevoerd of waarvan de uitvoering werd aangevangen of in 't vooruitzicht is. Men gelieve hier goed in 't oog te houden dat vaarten, bruggen, sluizen, barreelen, tunnels, dijken veeren e.z.m. ook daaronder vallen. Dit bericht verdient bijzondere aandacht en ernstig gevolg.

Onzen dank aan hen, die reeds aan ons verzoek voldeden; wij hopen dat zij op den ingeslagen weg blijven voortgaan.

Groote baan Oostende-Gistel-Brugge.

In ons vorig nummer deelden wij mede dat met de herbestrating dezer baan was aangevangen geworden tusschen Oostende en Leffinge Noorhoek. Wij vernemen dat deze herstellingswerken geëindigd zijn en de baan dus weer vrij is. Niettemin blijft deze belangrijke verkeersweg behooren tot de slechtste van de streek.

Vaart van Gent naar Brugge.

Einde November wordt overgegaan tot de

aanbesteding van het bouwen van vier draaibruggen, en welke gelegd worden over bovengenoemde vaart te Moerbrugge, Hansbeke, Durmen en Lovendegem. Het verkeer zal hier dus binnenkort min of meer gestremd worden.

Baan van Oostende naar Blankenberge.

Heel vroeg in 1924 zal de teermacadam dezer baan op zekere plaatsen hersteld worden.

De slechte staat der verkeerswegen.

Door de Koninklijke Autoclub van België, werd aan de nijverheids- en handelsgroepen van het land een schrijven gericht, waarin de aandacht wordt gevestigd op den slechten toestand waarin de verkeerswegen zich bevinden, en om hun steun wordt verzocht, om de regeering te bewegen daarin te voorzien. Opgesomd worden de nadeelen die voortspruiten uit dezen slechten toestand ; o.m. wordt bevestigd, dat een geregelde herstelling van een straatweg veel goedkooper komt, dan wanneer men hem laat vervallen tot een algeheele herstelling noodzakelijk wordt. Verder zijn de behoeften der nijverheid van zulkdanigen aard, dat goede straatwegen meer dan noodzakelijk zijn, om een snel vervoer van koopwaren mogelijk te maken, en op deze wijze mee te helpen aan de bestrijding van de huidige ekonomische krisis.

De verkeerswegen in Limburg.

De minister van Landbouw en Openbare Werken, heeft dezer dagen de Kommissie ingesteld voor de verkeerswegen in Limburg welke Kommissie benoemd was bij ministerieel besluit van 27 Augustus 1923.

Deze Kommissie heeft ten doel de studie der vraagstukken betreffende het aanleggen der vaart Antwerpen-Luik, alsmede die betreffende het aanleggen van het Antwerpen-Rijnkanaal, in uitvoering, van art. 361 van het Verdrag van Versailles.

In zijn instellingsrede heeft de Minister het vraagstuk in zijn groote lijnen uiteengezet.

Wat inzonderheid de verkeersmiddelen tusschen Antwerpen en Luik betreft, heeft de Minister er op gewezen dat het aanleggen van een grooten scheepvaartweg tot rechtsstreeksche verbinding van onze groote nationale haven met het belangrijk nijverheidscentrum der Maas en met het machtige kolenbekken der Kempen een allerdringendste levenskwestie geworden is voor de ekonomische toekomst van ons land.

GEMENGD

—«»—

Op Woensdag 21 November om 8 u. geeft Het Vlaamsche Volkstoneel, in den Minard-Schouwburg, te Gent, het hier nog onbekend drama : Het Winterfeest. Merkelijke vermindering voor leden V. T. B.

Het sportblad Vélo Sport bevat een statistiek van het aantal rijwielen, dat er in België in gebruik is. Daaruit blijkt, dat er in Oost-Vlaanderen 211.000 rijwielen zijn, in de provincie Antwerpen 210.000, in West-Vlaanderen 200,000, Brabant 185,000, provincie Luik 130.000, Limburg 75,000, provincie Namen 60,000, provincie Luxemburg 35,000. Tezamen een aantal van 1,306.300 rijwielen. De vraag naar rijwielen neemt in België zoozeer toe, dat dit aantal in 1924 wel tot 1,500,000 zal zijn opgeloopen, wat beteekent één rijwiel op elke 5 inwoners.

— Gedurende het jaar dat loopt van 1 Juli 1922 tot 30 Juni 1923 hebben 2,700,000,000 betalende passagiers gebruik gemaakt van de tramlijnen, de ondergrondsche en bovengrondsche treinen in New York (stad). 60 pct. hiervan komt ten goede van de zoogenaamde snelverbindingen, d.i. ondergrondsche en bovengrondsche treinen, en de overige 40 pct. van de tramlijnen. Dit is een vermeerdering van 90,000,000 sinds het jaar tevoren. In 1919 was het voor het eerst dat dit aantal het cijfer 2,000,000,000 overschreed, en het is twintig jaar geleden (dit was een jaar voor dat de eerste ondergrondsche lijnen geopend werd) dat het aantal passagiers van de trams 1,000,000,000 bedroeg.

Daar waar de burger van New-York gemiddeld in 1860 per jaar drie-en-veertig ritten ondernam in stadsvervoermiddelen, is het aantal daarvan voor 1923 tot vierhonderd-zes-en-vijftig gestegen.

IEDER LID

rekene het zich tot plicht voor Nieuwjaar minstens een nieuw lid aan te brengen.

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

Aandacht a. u. b. Onze leden worden vriendelijk verzocht, in deze ledenlijst hun naam en adres te raadplegen en bij gebeurlijke onjuistheid dadelijk ons secretariaat te verwittigen voor verbetering. Adres Secretariaat : St-Jansplein, 29, Antwerpen.

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND.

7776 De Jagher Ar., Apoth., Claessenstr. 13 Laken
7 Schrevers R., onderw., Ophemstr. 76, Brussel
8 Aelbrecht V., Wagenstr. 13 Mechelen.
9 Mev. Aelbrecht B., bediende, id.
80 Van Camp Jan, bediende, Lodewijk van Franckenlaan, 82 Steenokkerzeel
1 Smets-Sondervorst T., Leop.str. 86, Mechelen
2 Nees Piet., Lemmensstr., 13 id.
3 Nees-Piscaer S., id.
4 Houthuys Jan, Korte Penninckstr., 43, id.
5 Houthuys-Tilemans Mev., id.
6 Van Aerde Jules, Battekschestw., 38, id.
7 Vaes Al., Ophemstr. 13, Brussel
8 Claesen K., fabriebest., Lea... ,.: ;Aielsten
8 Claesen Karel, Leopoldvest, Turnhout
9 Van Gerven Aug., Kadasterstr., id.
90 Knaeps Alfons, de Merodelaan, 40 id.
1 Hanoset Jos., Kwakkelstr., 49 id.
2 Dierckx Bernard, Hannutistr., 52, id.
3 van Mechelen Jan, Jzerenwegstr., 19 id.
4 Berghmans Frans, wisselag., Molenstr. id.
5 Maas Ferd., onderw., Herenthalschestr. id.
6 Van Wiele Pr., Wemelaerstr. 2, St.Niklas-W.
7 [illegible]ndrik, Van Dvckstr. 3 Antwerpen
8 Wolfs Ant., Herenthalschebaan, 18 Deurne-Z.
9 De Wiest Fr., Brusselschestw., 80 Lebbeke
7800 Mej. Allart Leonie, Mandekenstr. 16 id.
1 Delaforterie, hand., Molenstr., Aalst
2 De Loof J., Rijselstr. 158, St. Michiels-Brugge
3 Gorteman, Asebroek
4 Mev. Gorteman, id.
5 Van Loo, Wautestr., id.
6 Vanderhaeghen V., Nieuwe Wandel.,28 Gent
7 Mv. Vanderhaeghen, id. id.
8 Mej Muyllem G., bed., Zalmstr., id.
9 Mej. De Wolf, Nijverh.str., 7, S.Amandsberg
10 Mej. De Wolf E., id. id.
1 Gevaert J., Griffier, Nazaret
2 Mev. Gevaert, id.
3 Goeminne Gabriel, 's Gravenstr., id.
4 De Coster J., Ledeganckstr., 8 Gent
5 Mev. De Geest, Nazaret
6 De Becker L., Colegestr., 13, Elsene
7 Moeyersons H., Schoolhoofd, Breendonk
8 Janssens R., Begijnhofstr., Puurs
9 Mev. Vermeire, Lange Kazernestr., 49 Gent
20 Mev. Van der Sompel Y., Spiegelhofstr. 20 id.
1 Van der Sompe V., id. id.
2 Mej. Van der Sompe Y., id. id.
3 Van der Sompe R., id. id.
4 Mej. Van de Putte Sev., Tijgerstr., 10 id.
5 Coucke Cesar, Kasteellaan 193 id.
6 Mev. Coucke M., id. id.
7 Van Houwenhuize A., Phenixstr., 160, id.
8 Mej. Philipsen M., Kattendijkdok, Oostkaai, 1, Antwerpen
9 Corne-Coolen, Phenixstr., 70 Gent
30 Mev. Corne-Coolen, id. id.
1 Hendrickx Th., Assent-Diest
2 Mej. Verhalle A., Dorp, Ruisselede
3 Mev. Van Camp, Lod. van Franckemlaan, 82, Steenokkerzeel
4 Baeckelmans Edg., Fred. Lintstr., 168, Leuven
5 Denvoz Cesar, Luikschestr., 79, St. Truiden
6 E. H. Clijsters, Minderbroederstr., 24, Leuven
7 Grietens Lod., Diestschestr., 85 Leuven
8 Mev. Grietens L., Diestschestr., 855, id.
9 Mej. Grietens Yv., Diestschestr. 85, id.
40 Sels Jozef, Kruisstr., 116 Duffel
1 Van Ocken Edm., Hoogstudent, Emblehem
2 Lambrechts Ferd., Merodelaan, 160, Turnhout
3 Galdermans Willem, Tongerloo op Titter
4 Mej. Vandoren M., Ridderstr., 59, Leuven
5 Mej. Van Schouwbrouk Alf., Rogierstr., 63, Brussel.
6 Davids Hubert, Kand.-Not., Kessel-Loo
7 Mej. Windmolders M., Naamschestr., 29, Leuv.
8 Mej. Versonnen L., Brusselschestr. 170 id.
9 Mej Cuypers Ph., Wagenweg, 8, id.
50 Meeus Edw., Kar. Schuermansstr., 100, Blauwput-Leuven
1 Conings Roger, Capucienenstr., 1555, id.
2 Mev. Conings R., id. id.
3 Darimont Martin, O.L.Vrouwstr., 34, id.
4 Lefevre Maur., Blijde nkomstr., id.
5 Raeymaekers Leo, Wapenberg, 1, Ar[illegible]donk
6 Raeymaekers Fr., onderw., id.
7 Van Gender A., Onderw., id.
8 Griet[illegible]s M., Diestschestr., 85, Leuven
9 Van Geit Alf., hand., Gentschestr., Aalst
60 Wwe de Vitz., Gentsche st.weg., Hotel du Lion d'or, Assche
1 Geerts J., Borsbeekstr., 45, Antwerpen
2 Dehing Jozef, Postontvanger, Arendonk
3 Van Houdt Jozef, Bellemontstr., 64 Geel
4 Bosteers Pol Ninove
5 E. H. Van Reuzel, Onderp., Blauwput-Leuven
6 Honig Piet, Diestschestr., 119 Leuven
7 Mev. Honig P., id. id.
8 Clijnmans J., Adv., Muntstr., 33 Leuven
9 Mev. Clijnmans J., id. id.
70 Torrekens Julie, Dorp, Nederhasselt
1 Craen-Naelaerts A., Poststr., 22, Borgerhout
2 Landuijt, Damschevaart, 11, St. Kruis-Brugge
3 Van Dael, Van Kerkhovestr., 75 Antwerpen
4 Noppe Arth., Swevezeele
5 Van de Kerkhove, Secretaris, id.
6 Vienne Frans, Hille id.
7 Mej. Peeters J., Weldadigh.str. 36, Antwerp.
8 Van Breda Al., Kalkstr., 29, St. Niklaas
9 Mej. Van Hyfte A., Kerkstr., 8 Eekloo
80 Mej Van Hyfte R., id. id.
1 Vereecken Pros., Gistel
2 Van der Hoeven A., Lindenstr., 148 Schaarb.
3 de Cleijn Philip, Stephensonstr., 39 id.
4 Mev. de Cleijn Ph., id. id.
5 Gilbert-Bulté, Leeuwstr., 64 id.
6 Mev. Bulté-Van Achter, id.
7 Moson Jan, Destouvellestr., 57, id.
8 Bulté-Liessens, Leeuwstr., 64, id.
9 Mev. Bulté-Liessens, id. id.
90 Van Vreckem Fr., Mariemontkaai, 20, St.-Jans-Molenbeek.
1 Onderbeke Fr., Twee Torenstr., 76, St.-Joost-ten-Noode
2 De Muyt H., Sterckxstr., 2, St.-Gillis-Brussel

7893 Meert Gust., nijv., Keizerlijkeplaats, Aalst
4 Mev. Meert G., id. id.
5 De Neve, Lange Zoutstr., 24 id.
6 Moortgat Oscar, bed., Moorselbaan, 63, id.
7 Libbrecht Ger., student, Waregem-Kortrijk
8 Verhuggen Jozef, Maria-Teresiastr., 20, Gent
9 Mev. Verhuggen J., id. id.
7900 Brad Akt., Olijfstr., 7,, id.
1 Hulstaert P., Koningstr., 10, S. Amandsberg
2 Internationale Vereeniging - Order of Good, Templiers I.O.G.T. Gentsche Tak, Schoolstr. Ledeberg
3 Mej. Verbruggen J., Ferrerstr, 26, id.
4 Mej. Muylwijck G., id. id.
5 De Pauw Antoon, Roozendaallaan, 29, id.
6 Pintelon Lodewijk, Citadellaan, 62 id.
7 Pintelon Oscar, id., id.
9 Van Huffel R., student, Stropstr., 22 id.
10 De Graeve K., Rijhovelaan, 68, id.
1 Bundervoet Fr., Nassaustr., 7, **id.**
2 Mev. Bundervoet, onderw., id. id.
3 Edm. Verbruggen, Begijnhofstr., 4, id.
4 Mev. De Craen, Poststr., 22, Borgerhout
5 Pauw-Van der Loo, Wipstr,. 49, Antwerpen
6 Mevr. Pauw-Van der Loo, id.
7 Mev. Voorspoels, IJskelder, 2, Hoboken.
8 Gallens D., Molenstr.,, 10 Avelgem
9 Rapsaert J., Doornijkwijk, 148, Kortrijk.
20 Swannet Ferd, Kadasterstr.,21, Turnhout.
1 de Kesel Gerard, Vianestr., id.
2 Peeters Frans, Oude Vaartstr., 15, id.
3 Peeters-Melis,Paterstr., 13 id.
4 E. H. de Beraly, Groote Markt, id.
5 Cavents, Leerlooier, id.
6 Van Sas Maria, de Merodelei, id.
7 Wouters Eug., id. id.
8 Theys Okt., Alsemberg
9 Mev, Van Breda A., Kalkstr., 29 St,Niklaas
30 Dr. Van Hee Gr., Casinostr., 6, id.
1 Mev. Van Hee Gr., id. id.
2 De Graeve Hektor, Oeverstr., 2, Rupelmonde
3 Mev. De Grave-Verschooten, id. id.
4 Faes Alfred, Intendantstr. 146, St. Jans-Mol.
5 Mev. Faes-Neefs, id. id
6 Stas Marc, Kwadamstr., 1, Rupelmonde
7 Mev. Stas-Van den Broeck M., id. id.
8 Van den Broeck Alf., Nederstr., 5, **id.**
9 Mev. Van den Broeck A., id. id.
40 Mev. Van der Meiren V., Peperstr., 6, id.
1 Van den Berghe H., Oudenburgstr., 2,Brugge
2 Bastiaenssens, Dambruggestr., 305, Antwerp.
3 Mev. Bastiaenssens, id. id.
4 Mej. Bergman E., Torenstr., 41, Winschoten
5 Mej. Groeneveld A., Markt, 3, id.
6 Mej. van Dijken T., Groningerstr., 73, Assen
7 Mej. Munsterman A., Kampweg, 32, Doorn
8 Munsterman A., Kampweg, 32, id.
9 Sangsten G. D., J. v. Lennepstr., 37, Amsterd.
50 Goldschmeding W., Keizersgr., 12, id.
1 Goldschmeding A., id. id.
2 Mej. van Heun G., Staringplein, 18, id
3 Mej. Ruitenberg J., Huigenslaan, 23, Amersfoort
4 Mej. de Graaf J., Berkenweg, 3, Amersfoort
5 Mej. de Graaf H., id. id.
6 Mej. van Dijk A., Arnhemschestweg., 4, id.
7 Mej. de Boer G., Cht., Sanatorium, ZZeist
8 Mej. van Dommelen A., id. id.
9 Mej. van Alten, id. id.
60 Mev. Buitenweg, Huyde Coperweg, 1,, id.
1 Mev. de Wed. Breebaart, Barneveld
2 Mej. Frugte, id.
3 Mej. v. Ginkel H., Oudwijkerveldstr. 25, Utrecht.

7964 Mej v. Galen B., St.Elisabethstr., 15, Utrecht
5 Mej. v.d. Ley J., Ottolaan, 2, Hilversum
6 Mej. v.d. Ley W., id. id.
7 Mej. Vegter J., N. Ebbingestr., 33, Groningen
8 Mej. Vegter E., id. id.
9 Mev de Vries H., Celesstr., 28, Zwolle
70 v.d. Berg D., Julianastr., 93, Alfen a/d Rijn
1 v.d. Berg J., id. id.
2 v d. Berg H., Nic. Tulpstr., 53, den Haag
3 Verslot A., Wagenweg, 37, Haarlem
4 Gall G., Bleemstr., 29, Groningen
5 Couvée Pastorie, Amerongen
6 Hüpscher, id. id.
7 v.d. Giesse, H., Cantal. burg, 55, Den Haag
8 Petersen « Rustende Arend », Zwammerdam
9 Radstake D., Haaksbergerstr., 120, Enschede
80 Mev. Radstake D., id. id.
1 Radstake J., id. id.
2 v.d. Berg P., Jhr. Mollerusstr., 92, Apeldoorn
3 Jansen H., Badhuisweg, 52, id.
4 Mej. Oldeboom M., Enkhuizen
5 Mej. v.d. Borgh, Wijkverpleegster, Bussum
6 Mej Oldeboom M., Enkhuizen
7 Mej. Sluis E., id.
8 Bink' Plantsoen 83, Leiden
9 Mev. Bink-de Jong W., id. id.
90 Mev. de Wed. de Groot, Vriezenveen
1 Lodder G., id.
2 Van der Meulen O., Oude Statiestr., 39, Tielt
3 Van der Meulen M., Hoogstr., 3, id.
4 Lenoir Arth., Tramstr., 2, id.
5 Westerhoud J., v. v. Limburgstirumstr. 137, 's Gravenhage
6 Nagelkerke, v. Ostadestr., 189, id.
7 Mev. Nagelkerke, id. id.
8 v. d. Valk, Hooftskade, 87, id.
9 Mev. v.d. Valk, id. id.
8000 v.d. Horst, Waldeck Pyrmontkade, 20, id.
1 Mev. v.d. Horst, id. id.
2 Westerhoud, v. Limburg Stirumstr., 137, id.
3 Mev. Westerhoud, id. id.
4 Henning L., de Heemstr., 88, id.
5 Uyterlinde P., Scheldestr., 42, id.
6 Me. Wed. Verdries, Z.Buitensing., 124-125 id.
7 Mev. v.d. Berg- v.d.Weele, 1e. Braamstr.17,id.
8 Mev. Wed. v. Klaveren, Franklinstr., 20, id.
9 Mej. Morgenster J., Celebesstr., 16, id.
10 Mej. v.d. Hoek F., Binnenhof, 20, id.
1 Mej. v.d. Griend, Schenkweg, 260, id.
2 Kleijn A., Galileistr., 154, id.
3 Jüngst M., Paramaribostr., 22, id.
4 Kool B., id. id.
5 Mej. Lalau E., Regentesselaan, 79, id.
6 Mej. Becht AN., Bues Ballotstr., 16, id.
7 Mej. Kool E., Koninginnelaan, 48, Voorburg
8 Mej. de Graaf A., Oranjelust, 76, id.
9 Mej. de Graaf J., Reeweg,, 124, Dordrecht
20 Mej. de Nie D., Hooigracht, 32, Leiden
1 Wassenaar W., Leiden
2 Tiezema T., Aalten
3 Dr. v. Schaik E., Arts, id.
4 Mej. Vocklandt J., Bilderdijkkade, 87, Amsterdam
5 Mej. Duijntjer, id. id.
7 Mej. Steenker I., Marnixkade, 42 (huis) id.
8 Mej. v. Pommeren A., P.Langendijkstr. 62 id.
30 Verhoog G., 2e v. Swindenstr., 77III., id.
1 Alkemade G., Plantageweg, 18B, Rotterdam
2 Huisstede, K., Heerenstr., 40, Utrecht
3 Mev. Huisstede K., id. id.
4 v. Reenen H., F. C. Dondersstr., id.
5 Mev. v. Reenen H., id. id.
6 Mej. Wallink H., N. P. Lindostr., 27bis, id.

Boekdrukkerij R. BRACKE-VAN GEERT, Baesrode

DE TOERIST

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 23 — 1 December 1923

De Molens in ons Land

I.

Aan Merik P..., mijn overgrootvader waardiger gedachtenis, die, gekomen uit het land van Triër, in zijn leven molenbouwer was voor Vlaandren en voor Zeeland.

Toen ik in mijn verste knaapjesjaren, naar kindergewoonte het uitzicht van alle dingen naar eigen Lilliputtergestalte metend, het werkhuis van mijn overgrootvader binnentrad met zijn ruime werven, zware houweelen en machtige hamers, dan groeide in mij het beeld van den verscheiden molenbouwer haast buiten verhouding tot een wonderbaar man, ja, begrijpelijkerwijze zelfs tot een titanfiguur. Bij de beschouwing van zoo massaal een raderwerk kon de tiktak van vader's uurwerk me niet langer meer bekoren want de reuzige afmetingen wekten in mij epische visioenen en die indrukken hebben zich door de jaren in mijn onderbewustzijn ontwikkeld tot mystische fantasiën. — Mochten daarom de lezers mij de geestdriftige vaart in volgend relaas vergeven en, als het kan, deelen in deze onuitsprekelijke vereering.

Ofschoon er ontzaglijk veel te zeggen is over geheel het wezen van de molens, toch moet ik mij wegens te beperkte plaatsruimte bij een al te vluchtig overzicht bepalen.

De oudste vorm van maalwerktuigen vinden wij nog heden terug bij minder beschaafde volksstammen ; men kan ze allen herleiden tot een soort mortier, waarin zaden of granen tot poeder of meel worden fijn gestampt, geplet of gerold. De Romeinen echter hadden reeds een molen, bestaande uit maalsteenen in zandloopersvorm. De hanteering was uiterst zwaar en enkel aan slaven opgelegd.

De Egyptische molen staat onze Kweern naast van al. Wie gelegenheid had in het Oudheidsmuseum van Brecht zulk een Kweern met de hand te bewegen weet uit ervaring hoe vermoeiend zulke karwei is. In onze lage landen, waar de wind schier nooit uit de lucht is, wist men al dadelijk dit element dienstbaar te maken om het handwerk te vervangen. Toen werd een eerste zelfwerkend tuig gebouwd : de windmolen.

Die verschijning heeft zich weldra door heel Vlaandren vermenigvuldigd. Beschouw eens die naïeve kopergravuurtjes uit Merian's Topographia Germaniae inferioris en uit Vischers' Theatrum Brabantiae nec non Flandriae, dan ziet ge dat de panoramas van al onze steden als 't ware ontsloten lagen in een krans van molens. Van al de ouderwetsche werktuigen hebben de molens alléén, met hun stevige mechanica, de eeuwen overleefd en nog steeds in onze dagen kunnen wij

ze met denzelfden krachtigen zwaai de toekomst zien tegemoet wenken als ten tijde dat Breughel hun blijde silhouetten op wereldbefaamde paneeltjes streek. Gelukkig genoeg zijn de molens bestand tegen volmaking of ontwikkeling, zij hoeven geen verbetering ; daarom zijn zij tot heden in wezen en verschijning even zuiver, even onvervalscht en even fraai gebleven. Zoowel de jongste molen van Brasschaat (30-7-1923) als de oudste van Tiegem, zoowel als de hoogste molen van Prinsenhage als de meest befaamde van Wijk, zij zijn allemaal als broeders van hetzelfde huisgezin.

Alhoewel hun gedaante onveranderlijk blijft, zij is toch niet versteend. Want elk van hen heeft een ander gelaat, een andere geur en een ander karakter. Zie op de kimmen der Zuid-Vlaamsche heuvelen ,de Dendervallei beheerschend, die onafgebroken lijfwacht witgekalkte phosphoresceerende molentjes begijntjesachtig naar de wolken klossen grijpen met radde gebaren ; zie de Kempische molens boven de duistere sparrebosschen reiken en de razende herfstwinden wegmaaien ; zie hoe de molens in Zeeland eeuwig en rusteloos af hun krachtsinspanningen afbobijnen want uit hun vlijt leest ge den dreigkreet: «Zonder ons is 't Vaderland verloren»! Weet ge dat Nederland's bodem lager ligt dan de spiegel van de zee en watersnood het volk bedreigt in ieder oogenblik.

Dante heeft niet alles gezegd toen hij, sprekend van de Hollandsche dijkgravers een lofspreuk dichtte « Deus mare, Batavus littora fecit. » (1) Hier past ook een huldewoord aan de molens, zonder wier hulp de fiere spreuk van Zeeland : « Luctor et Emergo » (2) niet denkbaar is. De molens immers drijven den heimelijken toevloed langs duizende wateringen weer terug en houden het land als 't ware boven de baren.

Wie de geheele schoonheid en poëzie der molens wil proeven moet zich daartoe den last der verovering getroosten, den molenaar gaan vinden en hem doen blijken dat ge met hem communiceert door de waardeering van zijn edel bedrijf. Om een ontzettend element als de wind tot dienstbaarheid te dwingen en gedurig zijn woede te trotseeren zijn dezelfde hoedanigheden noodig als van een zeebonk ter hooge vaart : omzichtigheid, kalmte en bezonkenheid ! Hij

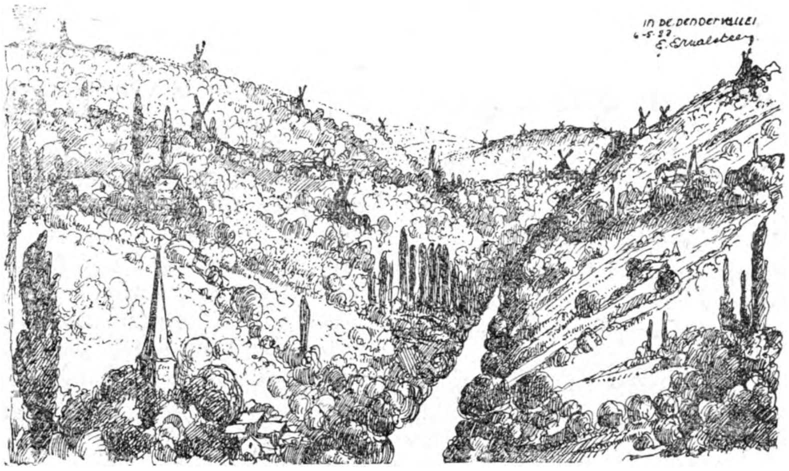

moet waken dat de molen nooit buiten den wind staat of hij raakt de zeilen kwijt (steenen molen v. Brasschaat), hij moet altijd indachtig wezen dat hij zich in een half uur niet rijk maar doodarm draaien kan ! Hij moet een onfeilbaar weerkundige zijn om te voorzien of de stormplanken dienen afgenomen wanneer een nachtelijke orkaan in aantocht is. Bovendien, al kan een molen gerust met de ruwste winden oorlog voeren, toch wil hij met zachtheid en teederheid behandeld worden. Een ervaren molenaar zal daarom de rembanden der vang slechts langzaam sluiten of alles gaat te vuur. (Houten molen van Brasschaat !).

---

(1) God schiep de zee, maar de Bataaf schiep haar kusten !

(2) Ik strijd en ik blijf boven water!

De molenaarstiel en de taak der molenbouwers (3) zijn niet zonder gevaar.

Zoodra de oogst voorbij en het graan op **den zolder gedroogd is dan weten de herfstwinden** hun tijd gekomen en steken op om niet alleen de dorre bladeren der boomen te ruimen maar ook om de molens te drijven.

Dan komt de molenaar, heft de loopbeenen weg, spant de ketting aan een kruipaal en draait de haspel om de zeilen naar windzijde te trekken. Hij zet daarna den staart **weer vast op de loopbeenen.**

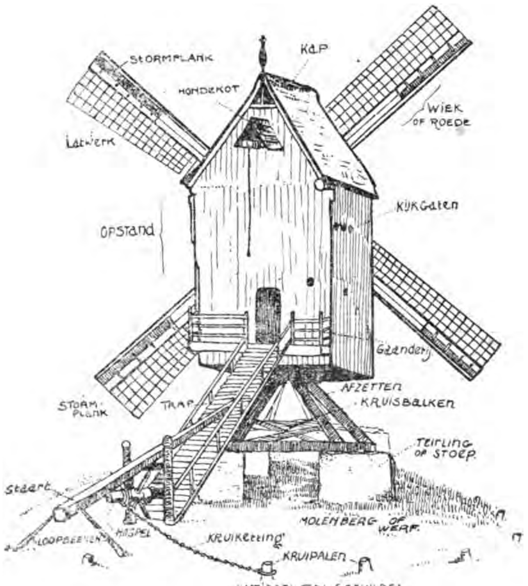

HEIMOLEN (SCHILDE)

Hij brengt de stormplanken weer in de **wieken en tuigt de zeilen op. Nu moet hij** nog de vang ontsluiten en de zeilen beginnen op den dikken koningbalk te wentelen waaraan het kroonrad zit. De steken of tanden van het kroonwiel grijpen tusschen **de staven van het trommelwiel dat door middel van het staakijzer den bovensten maalsteen doet loopen over den vastliggenden of slapenden maalsteen,** « legger » genoemd. Uit de kaar valt het graan in den tremelschoen, die schoksgewijze een regelmatige hoeveelheid graan tusschen de molensteenen uitschudt om er verpoederd te worden. Gedurig ziet de molenaar of het meel gelijkaardig blijft ; indien een stootwind de maalsteenen onregelmatig doet versnellen, dan zal de man den « looper » heffen door het laten werken van tegengewichten. Uiterst zeldzaam vindt men een zelfwerkenden regelaar ; gesteund **op de eigenschap der middelpuntvliedende** kracht (steenen molen van Wommelgem) **De molensteenen komen uit bijzondere steengroeven. (4) Regelmatig na 500 zakken** maalsel moet het scherpen herhaald worden met den bilhamer. Onbruikbaar geworden molensteenen vindt men vóór de deur van vele molenaarshuizen in de Kempen ; zij worden aangewend als huisdorpels

De bewegingsorganen van alle molens zijn nagenoeg dezelfde. Het groote onderscheid tusschen steenen en houten molens bestaat hierin dat bij de laatsten de geheele opstand op een spil kan ronddraaien, wijl bij de eersten alleen de kap met de zeilen windwaarts hoeft gekeerd. De oppervlakte der wieken is zonder standaardmaat ; ontzaglijk breede roeden zijn die van Brasschaat's molen ; zij meten 1,70 m. latwerk x 0,50 stormplank ! Verbeeld U wat verbazende kracht een westewind op dergelijke zeilen (4 maal) ontwikkelen kan ! Waar geen zeilen bestaan vindt men een zonderling stelsel van kleine latjes, die als zoovele luikjes over elkaar kunnen toegesloten **worden (Oostkamp). Nog allerlei** behoorde ik te melden, maar liever zend ik U te rade bij de molenaars! Het zijn allen wijze en gemoedelijke lieden, gewoon van **uit de kijkgaten hunner hooge versterking een breeden verdraagzamen blik te werpen op de doening van de menschen. Zij beheerschen** het wijdsche landschap en beleven, jaar in jaar uit, de duizendvoudige wisselingen van de natuur rondom hen. Allen hebben besef van hun uitverkoren ambacht ; met fierheid praten ze over de historie der molens ; zij geven U wel eens een verrassende voordracht over al de omliggende molens en hebben dan bij wijze van ver**klarende toelichting een leerzame keur molenzicht-kaarten in hun bereik. Zij zijn archivaris bij gelegenheid. Ik ken er een die de documentatie van zijn grootvader voortzt en ieder jaar met dezelfde getrouwheid aanmerkt op welken dag hij 't eerste grgaan in de kaar heeft gestort (Brecht). Er zijn ook** dichters die een didactisch rijm, betrekke**lijk de stichting v. d. molen in het hout**

---

(3) De Molenbouwer Goris van Arendonk verongelukte bij den watermolen van Meerle. Zijn zoon verongelukte aan 't werk 3 weken later.

(4) In Antwerpen worden thans kunstmatige molensteenen gegoten, die de Fransche maalsteenen in duurzaamheid 10 maal overtreffen. — In de Hohlay bij Echternach (Luxemburg) ziet men nog duidelijk de ontginning van molensteenen der Romeinen.

kerven ; er zijn beeldhouwers die concrete geloofsbelijdenissen boetseeren (Wechelderzande) ; er zijn verluchters die namen en jaartallen in allersierlijkste monogrammen op de balken snijden. Alle molenaars hebben een eigen lofzang. Om er één te noemen : « Geen beter molen dan deze, zoo zacht en zonder geluid loopt er geen in het ronde ; mijn molen is zoet en rein ; geen ongediert, geen wormen en geen muizen kunnen leven in een houten molen, want deze heeft een eeuwigen daver en zijn hout leeft altijd. (Brasschaat).

Ik ken er zelfs een die in den tooverachtigen maannacht de zeilen gaat opzetten om dan het fantastisch gezoef der zetten om dan het fantastisch getoef der luchtzwelgende schroeven te beluisteren, schooner dan zeegeruisch ! Hij vindt het Wagneriaansch ! (Wommelgem).

En nu een pijnlijke vraag ! Is het waar dat de molens in Vlaanderen verdwijnen ? Het valt, helaas, niet meer te loochenen. Waar er twee verrezen, zijn er vijf verdwenen ! En de reden ? Het ernstig en moeilijk bedrijf schrikt de fabriekzuchtige jeugd af ; de vakmannen verdwijnen. De aanbouw van een houten windmolen vergt groote kapitalen, (70,000 tot 100,000 fr.) Eeuwenoude molens (Tiegem, Schilde) vervallen, anderen verdwenen door oorlog (1914-18) of door brand (Heist o.d.Berg; 24-10-23.)

Maar vooral hebben de molens het hard gehad in niemand's land, waar het vuur van twee legers zich kruiste gedurende vier jaar. Dan stonden de molens daar als groote sombere kruisen in het doodenveld van zooveel onbegraven menschen tot ze ten laatste zelf geheel gewond en onttakeld neerstortten om nooit meer te worden hertroond.

Maar de ergste vijand van 't landelijk schoon is onze Ersatz of Vervalschingseeuw, die zich slechts inlaat met haastig winstbejag. Indien echter alle menschen wisten dat de windmolens de heerlijke frissche aromen der kloeke zware tarwebrooden van te lande behouden, terwijl de ultrasnelle slijpturbinen der stoommolens slechts een poedergoedje kunnen leveren dat maar enkel kan aangewend worden om kleine smakelooze verniste sandwiches aaneen te kneden, dan zouden zij, die begaan zijn met de volksgezondheid, zorgen dat de grootnijveraars de werkzaamheid der windmolens niet komen verlammen. Ook de kunstenaarsziel komt in opstand en eischt eerbied voor 's lands liefelijk aanschijn ,vooral voor de molens, die nog de glimlach van vervlogen eeuwen zijn.

Don Quichotte was de eenige niet die het op molens gemunt had ! De groote dwaas heeft school gemaakt. Zijn kudde volgelingen willen hem in dwaasheid zelfs de loef afsteken ; het zijn de utilitaristen, een erg soort waarop alle redeneering afstuit.

Laat ons het andere kamp vormen ! U eisch ik allen op, leden van den V. T. B., leden van Behoud voor Natuur- en Stedenschoòn ; vooral U schilders, etsers, dichters en kunstenaars, bloem van ons land ! Mochten onze twintig duizend stemmen gehoord worden in gemeente,- gouw- en landsbestuur : « Wij willen niet dat de molens uit ons landschap worden gestooten »!

Vóór den oorlog waren er 3600 molens! Hoeveel liet men er reeds verdwijnen zonder dat één enkele stem in de Kamers verontwaardigd is opgegaan ?

Moet ook dié treurige tijd nog komen dat wij de molens nog enkel in beeld zullen aantoonen op de doeken van Ruysdael, Rembrandt en Jacob Smits ? ofwel de miniatuur kleppermolentjes in de lentebloesemende kriekelaars zoekend zullen we zeggen met weemoed : « Zoo zijn er eenmaal 3600 reuzige windmolens geweest in ons land .

Dan zal elke noodkreet verloren klinken in een karakterloozen welstand, waarin toch de laatste poetische getuigenis van 't oud rustieke leven te loor ging. En de ouderen van dagen zullen dan zeggen : « Eenmaal was er vreugd in Vlaanderland ! Zoolang op de Noordzee de zeilen van de visschersslopen mochten bol staan, zoolang in de gulden duinen de zeedistel bloeien mocht, zoolang de schuitjes van den veerman zich spiegelden in reien en rivieren, zoolang de kleurige gaaien prijkten op de slanke prang van ieder gemeenteschutterije, zoolang de molens draaiden.... was er geen nood aan schoonheid in ons land ! »

Edg. Ernalsteen

Leden V.T.B.

Denkt er aan dat een dezer dagen de postbode de kwijting voor 1924 zal aanbieden. Zorgt er voor dat zij niet onbetaald terugga.

1924

:: St. Michaëlsberg ::

I.

HET LANDSCHAP.

Diep in de baai van Saint-Malo ligt de beroemde Sint Michaelsberg, (Mont St Michel) 15 Km. bewesten Avranches, 24 Km. beoosten Cancale, 9 Km. benoorden volgens den omvang der getijden, deze stranden bedekt.

Maar om den berg in heel zijne schoonheid te bewonderen, om van zijne heerlijken de beschrijvingen van Victor Hugo, Michelet, de Maupassant en andere letterkundigen te begrijpen en te doen herle-

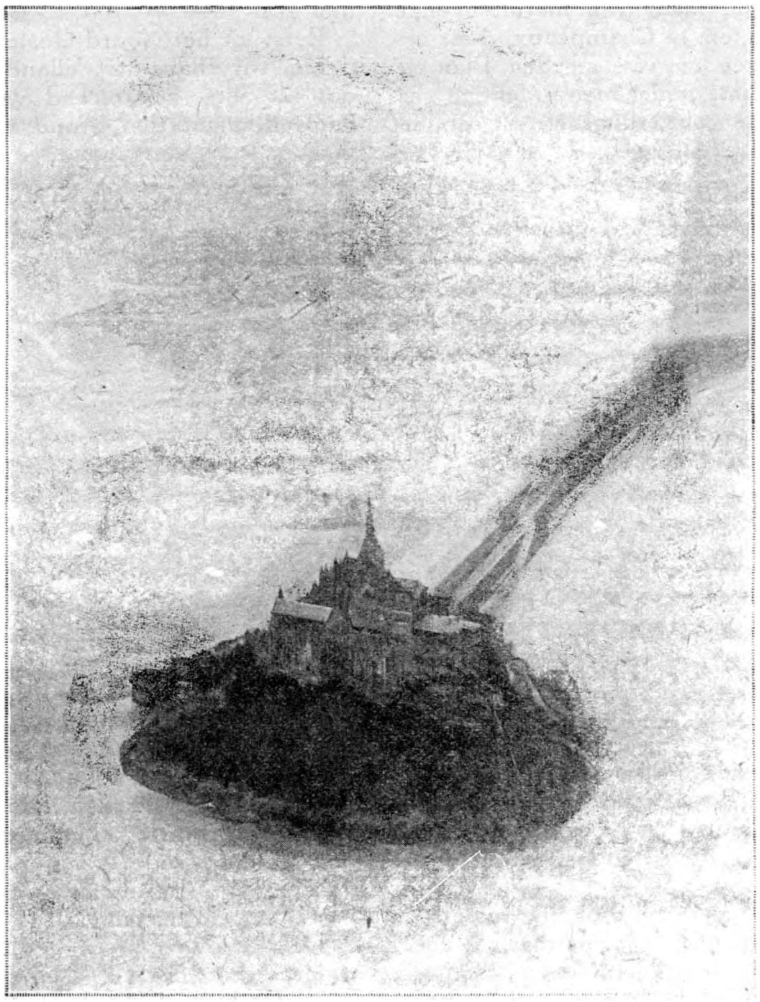

De St. Michaëlsberg. (Foto genomen uit een vliegmachine op 400 M. hoogte).

Pontorson, van waaruit een trein-tramweg (Tramways Normands) de toeristen aanbrengt.

De spoorweg volgt den dam die sedert 1880 het rotsachtig eiland met de Normandische kust verbindt en die niet kan overstroomd worden door het water, dat tweemaal daags, volledig of gedeeltelijk, ven, ga men er dwars door de zandvlakte heen.

Dit is derhalve de door ons uitgekozen weg.

Vertrokken uit Granville-Haven met den eersten ochtendtram (Chemin de fer de la Manch), stappen wij af om half tien te Genêts, dorpje van waar men onder leiding

van gidsen, hetzij te voet, hetzij te paard, hetzij in lichte plattelandsrijtuigen het klassieke uitstapje onderneemt. Hoe vroeger men aankomt, hoe beter, daar er gewoonlijk slechts één tocht per dag is, eene heen- en terugreis. Doch komt men te laat en wil men geen te hooge prijzen betalen (iedere tocht moet minstens 50 frank opbrengen) is men verplicht in Genêts te overnachten.

En wat krijgt men te zien in dat dorpje, dat in de middeleeuwen als stad en haven gerangschikt werd ? Eene oude en doodarme kerk ? Ja, maar van hieruit evenals van op de hoogten, te **Champeaux,** door uitklaringen op zee en van uit den Plantentuin te **Avranches,** geniet men prachtige vergezichten op de zonderlinge streek, op het machtige landschap, op het wonder van het Westen.

Lichte karretjes, grijs van het modderig zand, dat de inboorlingen **tangue** noemen, met twee zenuwachtige paarden, achtereen ingespannen, wachten het lage getij af om met ons te vertrekken.

Tien, twaalf personen nemen plaats in elk van die wagentjes. De voerman zit vooraan, de voeten op de lamoenen. Het sein wordt gegeven en de karavaan trekt vooruit... een echte karavaan.

Immers tien, twintig, ja zelfs dertig rijtuigen volgen elkaar op, en nadat de zoute oeverweiden doorloopen zijn, ontmoeten wij halfweg de begoocheling van den woestijn.

— Het is een Sahara, zeggen de menschen met de bewondering in de oogen, niet om de werkelijkheid, maar om hunne gevoelens uit te drukken.

Die reis van zes kilometer lang door zand en beken, waarvan 't water tot aan den buik onzer paarden staat, is eenig in zijn aard, en kan niet genoeg aanbevolen worden, zelfs aan voetgangers.

Onderweg ontmoeten wij immers verscheidene groepen menschen, mannen, vrouwen, kinderen, allen barvoets. Het zwakke geslacht is een vrij stoutmoedig geslacht als er sprake is van gevaar en moed ! De vrouwen blijven nooit achteruit. Hoe dikwijls geven zij ons het goede voorbeeld niet ?

Eerst uit het Noord-Oosten gekomen, naderen wij thans het eilandje **Tombelaine,** dat uit zijn schitterend verleden slechts nauwelijks uit den grond rijzende en met gras bedekte puinen bewaart. Na een langen cirkelboog beschreven te hebben, rijden wij langs de oostelijke zijde van den Sint Michaelsberg, waarvan de bizonderheden duidelijker worden. Het eene voorwerp na het andere zondert zich af, naarmate wij vooruitgaan, wij onderscheiden de torens, de vestingen, de huizen.

De paarden draven gedurig, zelfs in de rivieren, zooals de Sée en de Sélune.

— De bizonderheid van dit zand, legt de gids verder uit tijdens een klein oponthoud, is dat het op eene waterlaag rust, tot op een afstand van 12 Kilometer. Gemengd met een grijsachtig slijk, de **tangue,** vormt het boven de bekken een vlottende matras. Is de matras dik genoeg, zoo mag men er zonder gevaar op loopen en op rijden. Is ze te dun, ze berst open zoodra men den voet erop zet, een waterhol, een **lise** vormt zich, terwijl rondom een verontrustend geklots ge-

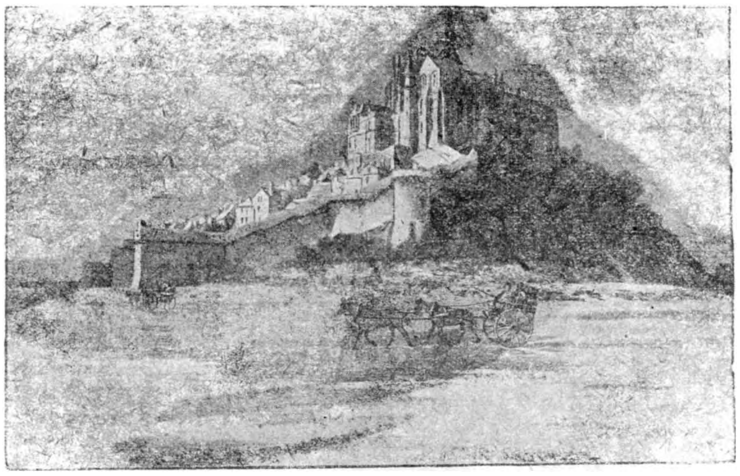

De St. Michaëlsberg. (Zuidzijde).

lijk aan dit van sponsen, waaruit met het water geweldig uitperst, het gevaar aanduidt.

Is men niet behendig of gelukkig genoeg om aan de lise te ontsnappen, is de vaste bodem te wijd, dan is de verdwaalde verloren. Hij zinkt, zakt in 't drijfzand, traag of vlug, volgens de molligheid van de laag. Voeten, beenen, buik, borst, armen, hoofd, eindelijk de in een laatste noodpoging gerimpelde handen, alles gaat trapsgewijze, automatisch naar onder, opgezogen door de lise. Het hol sluit zich, het zand vereenigt zich weerom over het onvindbaar graf en er blijft niets over, niets dan de woestijn.

Een nieuwsgierige bijscène van het borduurwerk van Bayeux toont ons Willem den Overweldiger, vergezeld door Harold, in optocht met zijn leger tegen den hertog van Bretagne en al zijn soldaten te paard, inzakkende in de baai van den Sint Michaelsberg, waarin zij zich onvoorzichtig gewaagd hadden.

In 1780 verdween een met tamelijk groot tonnage op 't strand geloopen zeilschip in de ruimte van 24 uren, romp en masten.

Om de waarheid van dit verbazende avontuur na te gaan, deed de ter plaatse gekomen reeder een dikken steen van 300 pond scherpen, en hem op het zand neerleggen, de punt naar beneden, op de plaats waar het schip gezonken was. Een lange kabel was aan den steen gebonden. 's Anderdaags bleef er niets over, noch van den steen, noch van den kabel.

— Toen de soldaten nog in garnizoen daarboven lagen, zet de gids voort, de vinger gericht naar de rots, namelijk vóór het bouwen van den dam en om de gevangenen te bewaken, hadden zij als voornaamste bezigheid en verstrooiïng de verdwaalde reizigers te hulp te snellen en te redden als zij gevaar liepen van in de baai in te zakken.

Te dien einde waren zij voorzien van reddingsmateriaal, zooals planken, takkenbossen en stroobundels, die zij meenamen bij het eerste signaal, en waarmee zij tot den ongelukkige een vloer legden om hem uit zijne gevaarlijke stelling te trekken.

Soms was het doorzwelgen te vlug en voor die gevallen plaatste zich een der abdijpriesters in waarneming op de Claudinetoren, een kruisbeeld in de hand, om de absolutie in **artirulo mortis** te verschaffen aan de ongelukkige slachtoffers van 't drijfzand.

— Bijzonder groot was het gevaar, zoo gaat de gids voort, terwijl reizigers hunne fotographische toestellen op het strand aan 't werk stellen, wanneer de nevel plotseling neersloeg, die katoennevel, die op den bodem kruipt en zich niet hooger verheft dan drie of vier meter. De mannelijke bevolking beklom dan de vestingen, met kachels en ketels, op dewelke iedereen met geweld aan 't slaan ging. De soldaten trommelden, bazuinden, lieten geweerschoten weerklinken. De abdijklok luidde uit alle macht, terwijl er in de kleine parochiale kerk geknielde vrouwen baden om de verdwaalden van den dood te redden.... ....

Tot zoover de uitlegging van de gids

En nu vooruit !

Nu eenige sprongen, nu eenige schokken

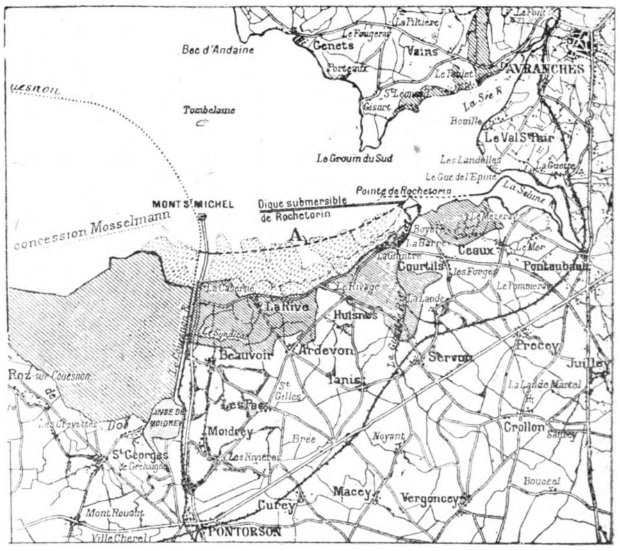

De St. Michaëls-baai.

op de plaatsen waar het zand door de zee dieper geravijneerd is, dan weer op het mollig en zacht strandtapijt.

Duizenden zeevogels — blauwvoeten, geachte lezers — vliegen weg bij het naderen der rijtuigen. Visschers leggen hunne netten voor het aanstaande getij. De berg groeit steeds aan. De zuidelijke zijde is nu in 't verschiet.

Ziehier de huizen, de kerk, het museum, de vestingen, de torens, de pijl van de abdij, waarop het standbeeld van Sint Michael prijkt. Sint Michael een oude kennis voor wie Brussel kent en trotsch is op zijn stadhuis.

De dam is bereikt.

Ziehier de ingangspoort, waar een ongelooflijke vereeniging van autos, auto-cars, rijtuigen van allen aard dagelijks duizen-

afstappen, met pak en zak, worden wij begroet door den heer **H. Voisin**, sekretaris generaal van onze zustervereeniging **Les amis du Mont St. Michel,** die daar gedurende de maanden Juli, Augustus en September het toeristen-bureel leidt, waarop wij alle mogelijke inlichtingen gevonden hebben en opperbest onthaald werden.

(Wordt vervolgd)

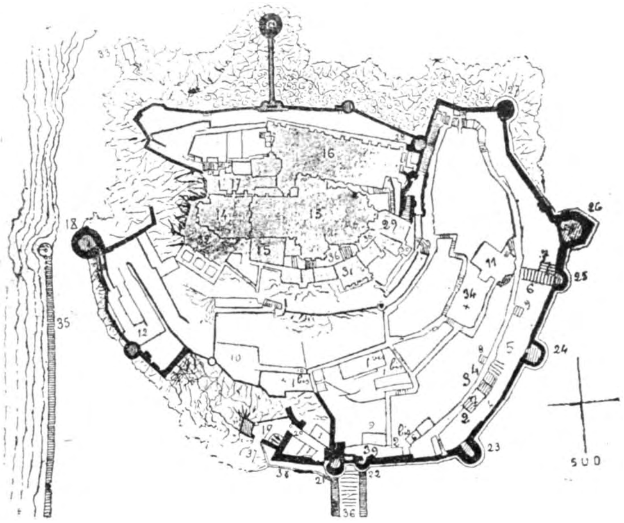

De St Michaëlsberg. Plattegrond.

Plattegrond van den St. Michaelsberg.

en 1bis Huis Poulard en bijgebouwen.
2 Hotel Du Cheval Blanc.
2bis Hotel de la Confiance.
3 Hotel de la Croix-Blanche.
4 Hotel du Guesclin.
5 en 8 Hotel du Mouton Blanc.
6 Terras Wwe Poulard.
7 Terras Wwe Pitois.
9 Post en Telegraaf.
10 Museum, 18 Gabriel Toren.
11 Parochiale Kerk.
12 Weezenhuis.
13 en 14 Abdijkerk.
15 Platform van den Sprong Gautier.
16 Gebouwen van het Wonder.
17 Oude slaapzalen.
19 Hof van den vooruitgeschoven wachtpost.
20 Hof van het schietgat.
21 en 39 Koningtoren en Toeristen-bureel.
22 Toren van het booggewelf.
23 Vrijheidstoren.
24 Lage toren of wijfjespoedel.
25 Gesptoren.
26 Oostelijk vestingwerk.
27 Noordtoren. 28 Claudine toren.
29 en 30 « Belle-Chaise », Abdijmuseum en Perrinetoren.
31 Abtshuis.
32 Platform der Abdijkerk.
33 Kapel St. Aubert.
34 Gemeentekerkhof.
35 Indijking van den Couesnon
36 Dijk. 38. Bruggetje.
37 Poort van den vooruitgeschoven wachtpost.

ONBEWAAKTE OVERWEGEN

De Heer L. van Kortenmarkt bracht den E. H. pastoor van Boesingen in auto, naar huis. De Heer L., die het voertuig stuurde en steeds zeer voorzichtig was, zag den sneltrein uit Yperen niet aankomen en reed de spoorbaan op bij een **niet bewaakten overweg.** De auto werd door de aansnellende locomotief gevat en wel 50 meters ver mede gesleept. De h. L. werd vermorzeld, de priester licht gekwetst.

***

Duinbergen, 2 Nov. — Een gesloten automobiel, door den heer M. uit Brugge bestuurd en waarin zijn dochtertje en twee zoontjes hadden plaats genomen, kwam Vrijdagnamiddag in botsing aan den onbe**waakten overweg** rechtover het Hotel de la Station te Duinbergen, met een trein komende uit Heist-aan-Zee.......

***

Een verschrikkelijk ongeval gebeurde op den **onbewaakten overweg** van den steenweg van Hal naar Brages. De heer De L., gehuwd en vader van verschillende kinderen, stak per auto den overweg over toen hij verrast werd door een aankomenden trein. Getuigen, die ter hulp snelden vonden den hr. De L., levenloos en afgrijselijk verminkt, onder het rijtuig.

Enz. (De Dagbladen).

***

De kwestie der onbewaakte overwegen is voor iedereen, doch vooral voor ons toeristen, 't zij reizend te voet, per fiets, per auto of per welk voertuig ook, van heel wat meer belang dan, in 't algemeen wordt vermoed.

Dit is nu jammer genoeg in België zoo ; de aandacht van het publiek wordt maar al te dikwijls gevestigd op onbenulligheden, terwijl er voor de belangrijkste vraagstukken betrekkelijk weinig belangstelling bestaat.

Het is ook slechts, naar de dagbladen ons mededeelen, ingevolge een klacht ingediend door de « Automobile-Club des Flandres » dat het Beheer der Belgische Staatsspoorwegen het eindelijk noodig achtte de spoorwegovergangen wier bewaking na den wapenstilstand in zoo'n groot getal werd afgeschaft, op eenvormige wijze van waarschuwingsteekens te voorzien.

Te dien einde zullen deze overgangen gedekt worden door palen, zooals afgebeeld op nevenstaande schets ; t:t.z. de reeds lang in voege zijnde borden « Attention-Let op » waaraan boven een schuin liggend kruis wordt aangebracht met een eveneens tweetalig opschrift in Sèvres-blauw op witten achtergrond, de aandacht van den belang hebbende vestigend op het feit dat de over weg onbewaakt is.

Deze palen zullen over't algemeen, op 15 meter afstand van de sporen worden geplaatst ; dit lijkt ons echter wel wat weinig.

vooral met het oog op het snelverkeer op de baan bij mist; waarom niet minstens 25 meter ?

Als aanvulling van dezen maatregel werd door het Beheer van Staatsspoorwegen besloten op de vier uiterste hoeken van den overweg blauw-wit geschilderde barreelposten te plaatsen, zoodanig dat deze van den weg af goed zichtbaar zijn, zonder echter op eenigerlei wijze de breedte van dezen laatsten te verminderen.

In zijn rondschrijven gericht tot de verschillende diensten dringt het beheer verder aan op ontmanteling der overwegen, ook van die welke worden bewaakt. Bevel werd gegeven van het staatsdomein te doen verdwijnen de boomen, hakboschjes en alle hoogstammige gewassen, staande in de omgeving der spoorwegen, op de glooiïngen en in de omhovingen der barreelwachters en welke het uitzicht op den spoorweg belemmeren. Ondoordringbare hagen en afsluitingen worden vervangen door ijzerdraadafrastering.

Wij mogen hier wel het Beheer van Spoorwegen voor dit besluit prijzen, maar toch achten wij het noodig te verklaren dat de getroffen maatregelen, al brengen zij merkelijke verbetering in den toestand, nog steeds onvoldoende zijn.

Doch eerst en vooral moeten wij ons beslist te weer stellen tegen het afschaffen van bewaking aan overwegen van eenig belang en eenigszins druk verkeer, zoowel op het spoor als op de baan. Wij zijn natuurlijk ervan overtuigd dat er moet bezuinigd worden en bekennen gaarne dat er inderdaad een aantal overwegen van heel weinig beteekenis bestaan, welke niet dienen voor rechtstreeksch, doch plaatselijk verkeer : deze worden dan ook uit den aard der zaak bijna uitsluitend gebezigd door de personen die de streek goed kennen. Maar het zou al te onzinnig zijn in te gaan op den wensch van zekere al te ijverige ambtenaren, welke, onder voorwendsel van bezuiniging, weldra de bewaking van al de overwegen in geheel het land zouden afschaffen, prat gaande dan op een besparing van zooveel duizenden frank , maar niet eens denkend noch aan de veiligheid van hen, die de overwegen overschrijden, noch aan de veiligheid van den spoorweg zelf. Want al treden wij hier op als kampioen tot bescherming van voetgangers, fietsers, automobilisten e.a. toch is het niet te ontkennen dat ook alles dient gedaan te worden om de trein-reizigers te beveiligen ; immers mocht een zwaar beladen vrachtauto een onbewaakten overweg komen oprijden op het oogenblik dat een trein in volle vaart aanstoomt, de gevolgen der botsing zouden ook voor de reizigers niet te overzien zijn. Het Beheer heeft er dus zelf alle belang bij dat het afschaffen der bewaakte overgangen niet te lichtzinnig gebeure.

Doch de toestand wordt nog gevaarlijker wanneer het volslagen donker is geworden. Hoe wordt dan de veiligheid van den persoon op de baan verzekerd ?

Wel hebben wij hier en daar het denkbeeld hooren uiten de overgangen van een magnetische bel te voorzien, welke in verbinding staande met een geisoleerde spoorstaaf, gedurende den noodigen tijd zou rinkelen.

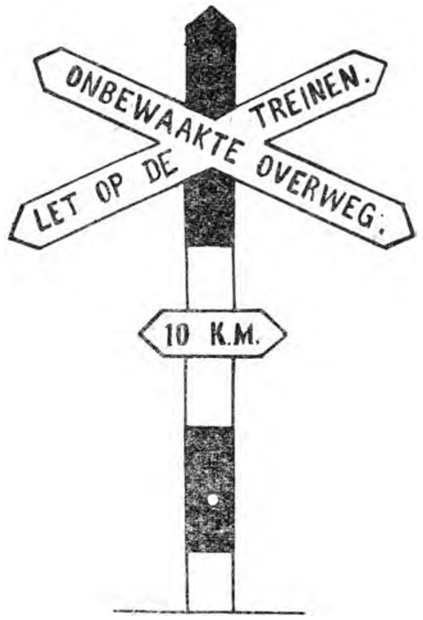

Fig. 1.

Welnu, sommige overwegen waren tot nog toe voorzien van zoo'n bel, echter meer met het doel de overwegwachters te waarschuwen van de komst van een trein. Het Beheer heeft echter besloten deze toestellen en in hoofdzaak die aan de onbewaakte overgangen ten spoedigste te doen wegnemen, onder voorwendsel dat hun behoud een toestand zou kunnen teweegbrengen waardoor het, bij mogelijk ongeval, zelf aansprakelijk zou kunnen gesteld worden ; immers, mocht de bel wegens defect of om andere reden niet of ontijdig bellen, de slachtoffers zouden niet nalaten hieraan de oorzaak van het ongeluk te wijten. In-

derdaad is hiertegen weinig in te brengen.

Maar met dat al missen wij nog steeds waarschuwingsteekens 's avonds of 's nachts.

Het Hollandsch systeem heeft hieraan echter wel eenigszins verholpen. De waarschuwingspalen aldaar gemaakt zooals nevenstaande teekening aanduidt, zijn voorzien van een rooden reflector, hetgeen ons zeer doelmatig blijkt.

Toch vond de wetgeving aldaar dit nog niet voldoende en een koninklijk besluit, verschenen in Juni van dit jaar, wijzigt het Algemeen Reglement, dienst Locaalspoorwegen, als volgt :

Art. 9.

« 1. De openbare overwegen, welke van beweegbare afsluitingen zijn voorzien, worden, met uitzondering van de openbare voetpaden des nachts op naar het oordeel van den Raad van Toezicht voldoende wijze verlicht.

2. Door den Raad van Toezicht kan van de verplichting tot verlichting ontheffing worden verleend.

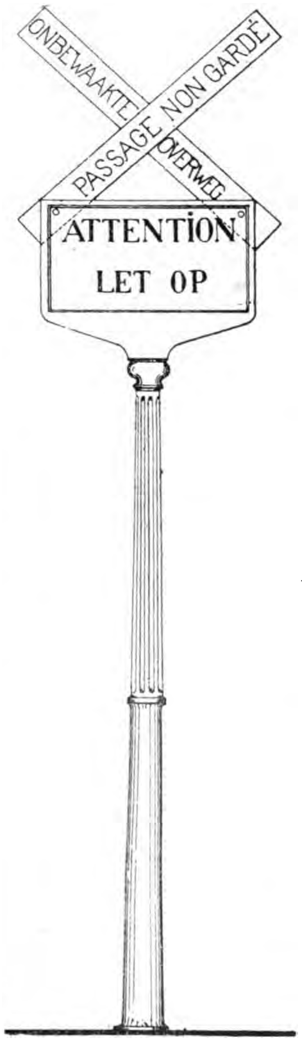

Fig. 2.

3. De Raad van Toezicht kan voorschrijven ,dat een niet van afsluitingen voorziene openbare weg op naar zijn oordeel voldoende wijze wordt verlicht. »

Zoover zijn wij in België nog niet !

Terloops zij hier gezegd, dat het gedeeltelijk afschaffen van bewaakte overwegen bij onze Noorderburen heel wat inkt heeft doen vloeien. Vooral onze zustervereeniging de A. N. W. B., bij monde van haar orgaan « De Kampioen », voerde een hardnekkigen strijd en achtte het dringend noodzakelijk de aandacht van het publiek te vestigen op het dreigend gevaar. Het Nederlandsch Spoorwegbeheer **heeft zich** voorloopig beperkt bij het afschaffen van de bewaking van overgangen van geringe beteekenis.

Voegen wij hierbij nog dat ook de maatschappij Mechelen-Terneuzen een nieuw model van waarschuwingsbord voor onbewaakte overwegen heeft goedgekeurd, hetwelk nochtans afwijkt van het Hollandsche; de paal is echter insgelijks voorzien van een rooden reflector en een bordje met opschrift « 10 Km. », toegelaten snelheid in het verkeer op de overwegen en vastgesteld, in Holland natuurlijk, bij hoogergenoemd koninklijk besluit, art 11, tweede lid, dat zegt :

« Het is verboden overwegen met voertuigen, motorrijtuigen, als bedoeld in art. 1, punt 1, der Motor- en Rijwielwet daaronder begrepen, te berijden of binnen een afstand van tien meter te benaderen met een grootere snelheid dan van tien km. per uur. »

Het is daarbij steeds raadzaam en verstandig de overwegen met geen grootere snelheid te berijden daar de auto zelf, vooral de veeren, hieronder zou lijden.

Eén wensch willen wij nog bizonder onder de aandacht brengen van de verschillende toeristenbonden en vooral van de automobielclubs, nl. het tot stand brengen van een erkend eenvormig stelsel van waarschuwingsborden ; voor de veiligheid van het internationaal wegenverkeer is het noodzakelijk dat al de landen hierin eenzelfde model zouden gebruiken. Het was dan ook met veel genoegen dat wij, in de Kampioen van 19 Oktober ll., in het verslag over de vergadering van de Alliance Internationale de Tourisme, gehouden den 12 Oktober te Parijs, het volgende lazen :

« Voorts werd o.a. nog de wenschelijkheid van samenwerking met de Association Internationale des Automobile-Clubs reconnus besproken, en de noodzakelijkheid om speciale waarschuwingsborden te plaatsen bij spoorwegovergangen zonder slagboom. Dit laatste is eigenlijk in strijd met het in 1909 te Parijs gesloten verdrag, waarbij de regeeringen zich verbonden hebben te zorgen dat geen andere waarschuwingsborden langs de wegen geplaatst worden dan volgens de vier bij dit verdrag vastgestelde modellen. Men schijnt nu echter eindelijk algemeen in te zien, dat het destijds ondanks veler verzet door de Fransche Vereenigingen doorgedreven waarschuwingsbord voor spoorwegovergangen (een hek) geheel ongeschikt en somtijds misleidend is bij overwegen **zonder hek.**

Zeker is het gewenscht in dit opzicht tot

uniformiteit te geraken ; het nieuwe Nederlandsche model komt overeen met dat, hetwelk sedert geruimen tijd in Italië wordt gebezigd, doch — zooals van vele zijden werd opgemerkt — is het jammer dat deze borden veel te dicht bij de overgangen worden geplaatst. »

Wij meenen hierbij het belangrijke vraagstuk der onbewaakte overwegen, dat vooral Vlaanderen aanbelangt, waar overbrugging of onderdoorgang slechts bij uitzondering van toepassing is, eenigszins op het voorplan te hebben gebracht en de aandacht op het dreigend gevaar te hebben gevestigd niet alleen van het publiek en van de betrokken besturen maar vooral van het spoorwegbeheer, dat buiten de bescherming van zijn eigen verkeer ook dit van het moderne snelverkeer op de gewone baan dient te beseffen.

Daarom eischen wij :

Geen afschaffing van de bewaking van overgangen waar wegen van belang kruisen met druk bereden spoorbanen en, in algemeenen regel, het instandhouden van bewaking aan barreelen waar een steenweg den spoorweg snijdt.

Geen overdrijven in het scheppen van onbewaakte overwegen !

Geen misplaatste bezuiniging. !

F. L.

Onze Ledenaangroei

15 Oktober 1923...... 8821 inschrijvingen !

Wie had, twee jaar geleden, toen de Vlaamsche Toeristenbond nog niet eens ge-

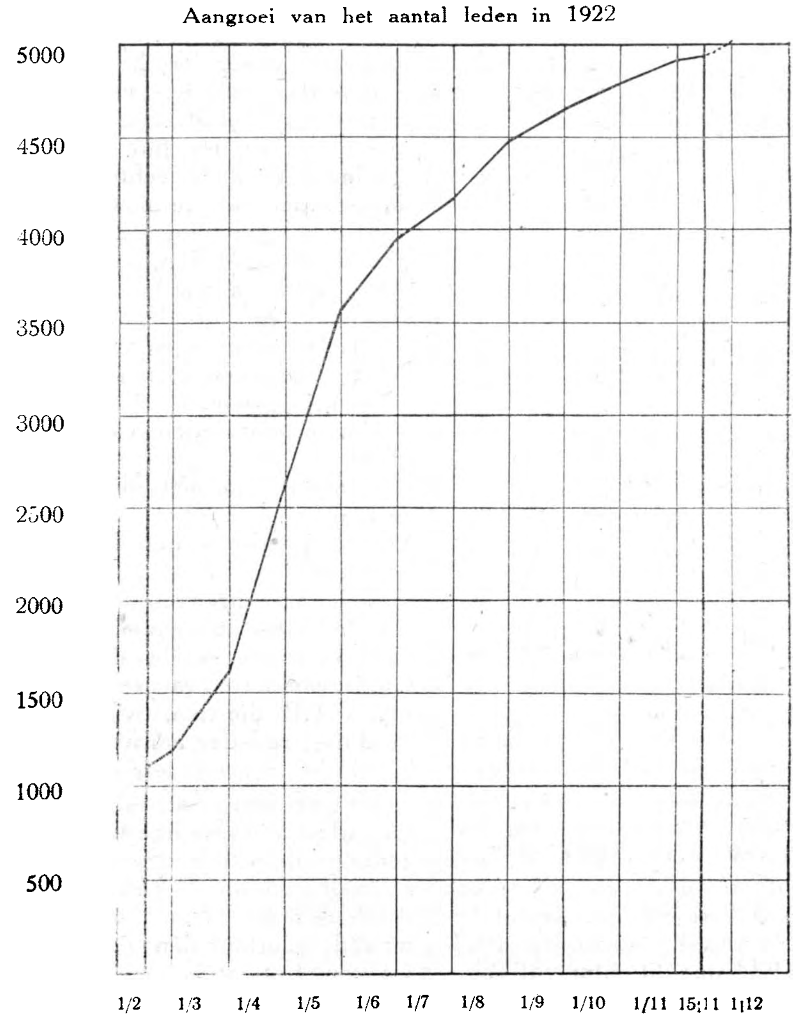

sticht was zoo iets durven denken !

Wij herinneren ons nog goed hoe, bij elke vergadering van het voorloopig bestuur en vooral toen er tot daden zou overgegaan worden, door sommige leden steeds dezelfde **vraag gesteld werd : « Zullen wij het eerste jaar wel de 2500 halen, en het tweede de 5000, en het vijfde de 10,000? als dat zou kunnen, laten wij dan onmiddellijk de zaak** aanpakken ! »

En zie, welke verrassing ons het tweejarig bestaan van V. T. B. bracht ! Keeren wij

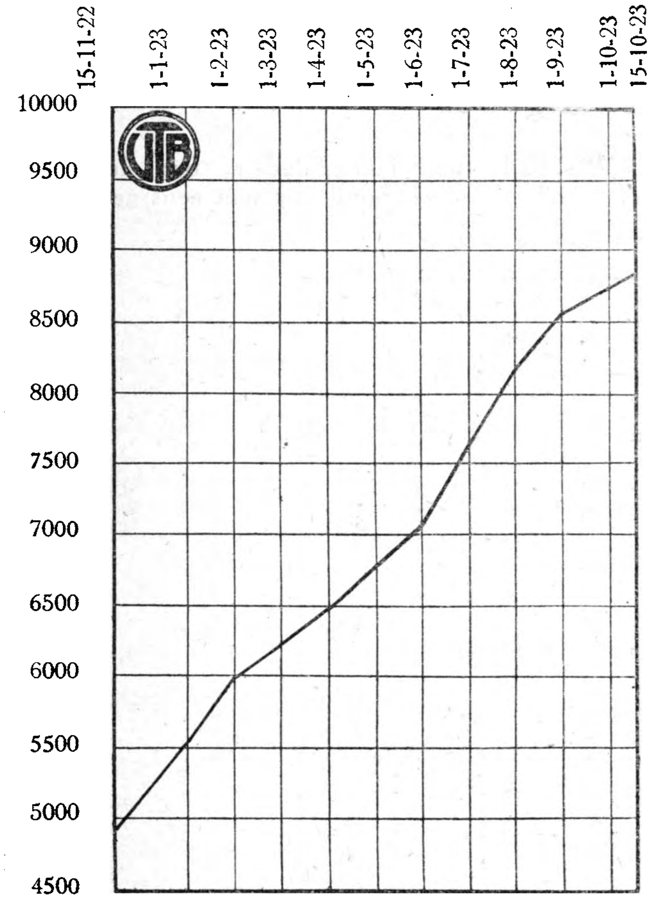

Aangroei van het aantal leden in 1923

Aanwas : 583 465 216 235 379 260 585 515 362 192 92 : 3884

onzen blik even achterwaarts. Op 29 Januari 1922, dien heuglijken dag van stichting onzer vereeniging, hadden reeds 1117 **Vlaamsch voelenden hun instemming met het stichten van een V.T.B. betuigd.**

Van 29 Januari 1922 tot 15 November van hetzelfde jaar bedroeg het aantal inschrijvingen 3821 ; van 15 November 1922 tot 15 Oktober 1923 was dit cijfer 3884.

Wanneer wij deze getallen vergelijken en aandachtig de lijn van den ledenaangroei over 1922 en 1923 **op bijgaande schema's** volgen, dan mogen wij ons ten zeerste verheugen !

Was de aanwinst dit jaar haast dezelfde als verleden jaar dan moeten wij er echter rekening mee houden dat V.T.B. in 1922 geboren werd en het natuurlijk was dat, onmiddellijk na de stichting, het ledenaantal geweldig zou stijgen; het ontstaan van V.T. B. was, op Vlaamsch gebied, immers een gebeurtenis, dewelke overal warm en geestdriftig onthaal te beurt viel; het was dan ook niet te verwonderen dat gedurende de maanden Maart en April het aantal toetredingen respektievelijk 989 en 901 zou bereiken. Dat was echter de eerste stoot, het **eerste succes; de verdere maanden brachten** nog wel een verheugende aanwinst, doch minder geweldig.

Het jaar 1923 biedt ons een heel ander uitzicht. De ledenaangroei is nu meer regelmatig, meer standvastig, meer natuurlijk ; een overtuigend bewijs van den prachtigen bloei van onzen bond.

Inderdaad, zie hoe regelmatig de lijn opwaarts gaat, haast ongebroken ! Alleen de maanden Juni en Juli geven een grootere stijging aan. Dit is echter logisch : het zijn **de maanden van de uitstappen, de bezoeken,** de reizen : het toerisme.

Zooals onze leden dus zichzelf ervan kunnen overtuigen werd er door V.T.B. reeds een heele weg afgelegd. En al hebben wij alle reden om fier en tevreden te zijn over het gedane werk, toch zeggen wij nochtans: het kon nog beter !

Deden alle leden van V.T.B. wel hun plicht ?

Kunnen allen, met blijheid in het gemoed, zeggen : Aan het optrekken van dat Vlaamsch gebouw heb ik ook het mijne bijgebracht ?

Volgaarne brengen wij geestdriftig hulde aan de flinke, onvermoeibare werkers, welke van het eerste uur af al hun vrijen tijd, al hun beschikbare krachten ten dienste stelden **van V.T.B. die tien, twintig, vijftig, ja honderd nieuwe leden aanwierven om van onzen** bond iets grootsch, iets machtigs te maken.

Kan het dan, dat, tegenover deze enkele tientallen bereidwillige wroeters, er nog duizenden zijn die niet eens één enkel nieuw lid aanbrachten ? Leden van den V.T.B. dat mag niet ! Geen rust vóór gij, nog deze **maand, minstens één nieuw lid hebt** aangeworven. En dat is toch geen reuzenwerk ! Het braakliggend terrein is nog zoo groot:

belangrijke plaatsen, zelfs streken zijn nog haast onbewerkt; wat is daar nog een rijke oogst binnen te halen.

Daarom allen aan het werk ! Geen uitstel, dadelijk !

Gedenk : wanneer de Vlaamsche Toeristenbond eenmaal een twintig, dertigduizend leden telt hij een machtige hefboom zal wezen tot Vlaanderen's ontwikkeling en opbloei en tot heil van ons Vlaamsche Volk.

F. L.

HET SECRETARIAAT

Onze Keuken.

Een bond als de onze moet, wil hij degelijk werk leveren, noodzakelijk van flink materiaal voorzien zijn. Na een welhaast tweejarig bestaan beginnen we een ledental van 10,000 aldoor scherper in 't zicht te krijgen, maar tevens even scherp te beseffen wat ons, wat in de keuken van den V.T.B. nog ontbreekt. Bewust zijn we daar nu absoluut van en ons verlangen, ons wenschen, ons willen is ook daar, maar, wat er niet is, wat er ontbreekt om onze wenschen tot werkelijkheid te maken... wie raadt het niet ? Want wie beseft niet vanzelf dat een familie van welhaast 10,000 leden heel wat koken, heel wat beslommeringen voor moeder-Secretariaat meebrengt ? En heet het niet dat « koken kost geld » ?

Vatten wij de koe bij de horens : Geregeld wisselt ons Secretariaat brieven met leden en niet-leden in nagenoeg alle landen van Europa, niet zeer zelden met personen in elk van de andere ewrelddeelen. Dit gebeurt bij voorkeur en principieel in 't Nederlandsch. Maar, natuurlijk, wordt ook dagelijks in 't Fransch en in 't Engelsch, minder in 't Duitsch gecorrespondeerd. Stel u nu voor dat het Secretariaat over niet één woordenboek beschikt, noch verklarend noch vertalend ! Van Dale's Groot Woordenboek, de Woordenlijst van De Vries en Te Winkel, een Larousse, Ten Bruggencate's Engelsch- en Gallas' of Herckenrath's Fransch woordenboek : we mogen er eens aan denken. **Wie helpt ons ? Wie geeft ?**

Wij noemden zooeven type-woordenboeken, van het allerbeste. Een spreekwoord gewaagt van een gekregen paard en een bak...ker. We zullen dus al heel tevreden zijn als we vandaag of morgen een of ander woordenboek ontvangen, weze het ook oud en versleten. De milde schenkers reeds hier onzen voorafgaanden dank !

Onze Schrijfmachiene, die haast den heelen dag typt (onze briefwisseling brengt gemiddeld elke maand een verbruik van 150 fr. aan postzegels mee) is zoowat een stuk geperfectionneerd speelgoed, de ergernis van de bureeljuffrouw die er op typen móet, en van al degenen, die, gewoon een goede machine onder den vinger te hebben, er niet op typen willen, ten bate van een normaal zenuwgestel. Komaan, wie... schenkt ons een fatsoenlijke schrijfmachine? We geven toe dat onze manier van vragen tè geweldig is. Maar wie brengt ons dan tenminste op het spoor van een koopje? Of wie heeft er een voet in huis bij Sint Niklaas?

Onze Boekerij.

We bezitten op dit oogenblik een verzameling van bij de 200 « boeken ». Als we hiervan de brosjures allerhande — sommige een milimeter dun — aftrekken, dan zullen we, mits ruimen tel, tot plus minus 50 boekwerken geraken. Het is dus wat meer dan niets. Het is armzalig. En we hebben toch zoo 'n mooie boekenkast ! Nee, werkelijk, heusch geen spot dezen keer. Onze boekenkast is een prachtmeubel. Maar, stel u voor: een prachtkast van twee meter hoog op drie meter breed : het is erbarmelijk een heelen dag die holle maag vóór je te moeten zien, een permanente treurnis. — Vooruit ! wie voorziet ons van boeken, dikke, dunne, ingenaaide of gebonden (...prachtbanden, vollederen banden, luxe-uitgaven het liefst !...) Het doet er niets toe, als ze maar van verre of van dichtbij betrekking tot toerisme hebben, als we maar gedocumenteerd geraken. —We zien dus gaarne tegemoet al wat desnoods uw zolder biedt aan Reisbeschrijvingen, Reisverhalen, Jacht- en andere avonturen, Aard-, Geschied-, Kunstgeschied- of Aardrijkskundige werken; boeken over Volkenkunde, Uitvindingen, Ontdekkingen, Nijverheid...... Wij spraken zooeven van uw zolder. Om wille van de bescheidenheid zullen we, slechts van uit de verte, denken aan uw beurs......

Het volgend nummer van « De Toerist » zal bevatten :

1° de namen van milde schenkers ;2° een lijst van hetgeen onze bibliotheek vormt ; tevens zullen we onderzoeken hoe we onze boekerij het best ter beschikking onzer leden kunnen stellen.

Om dit artikel te eindigen : De werking van den Vlaamschen Toeristenbond wordt zeer dikwijls vergeleken met die van een anderen soortgelijken. Een andere verge-

lijking : Andere bonden ontvangen geregeld steungeld, wij meenen zelfs duizenden franks als gift, van sympathiseerende leden en niet-leden. De **Vlaamsche** Toeristenbond...... och arme !

V. h.

Van het Secretariaat.

—x—

Nieuwe leden voor 1924 worden van nu af op het secretariaat ingeschreven.

—::—

Het ledental. — Van 1- tot 15 November jl., traden 132 nieuwe leden (ingeschreven voor 1924) toe.

—::—

Lidkaart 1924. — Den leden wordt ter kennis gebracht, dat tusschen 15 November en 15 December a.s. door het postbeheer een KWIJTING-LIDKAART zal aangeboden worden, ten bedrage van fr. 7,50, zijnde het bedrag der bijdrage over het jaar 1924.

De leden, die de kwijting voldoen, worden door het Postbeheer rechtstreeks ingeschreven als abonnent op het orgaan « De Toerist » en door het Postbureel regelmatig bediend.

Tijdens hetzelfde tijdvak zal aan de leden, welke deel uitmaken van eenzelfde huisgezin en het tijdschrift niet ontvangen, een KWIJTING-LIDKAART worden aangeboden van 3,50 fr.

Wij verzoeken de leden hun huisgenooten te verwittigen opdat, bij gebeurlijke afwezigheid, de aangeboden kwijting-lidkaart zou voldaan worden. Het zou veel last en moeilijkheden sparen én aan het bestuur én tevens aan het lid, zoo aan dien wensch gevolg werd gegeven.

Om te voorkomen, dat het blad « De Toerist » van 1 Januari en daarna achterwege blijve, moet men zorgen dat het lidmaatschap voor 1 Januari betaald is.

DE BUITENLANDSCHE LEDEN worden verzocht ons hun bijdrage van 12,50 fr. in een check op Antwerpen of per internationaal postmandaat te doen geworden. Dit zou den bond veel kosten sparen.

Wij verzoeken vooral onze leden de betaling aan den postbesteller niet anders te doen dan wanneer deze gelijktijdig de lidkaart 1924 aanbiedt, die tevens voor het postbeheer als kwijting dienst doet. Gelieve alle andere aanbiedingen dan de lidkaart als onregelmatig te beschouwen en dus te weigeren.

De Post biedt slechts éenmaal de lidkaart ter inning aan.

PRACHTUITGAVE : De leden die over het jaar 1924 de prachtuitgaaf verlangen of zij die er van afzien, worden verzocht het in dit nummer voorkomende bericht daaromtrent, nauwkeurig te lezen.

Bij vragen om **inlichtingen**, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor antwoord te voegen.

Opgave van nieuwe leden : De personen die ons nieuwe leden aanbrengen worden beleefd verzocht de namen en adressen op een afzonderlijk blad of strookje papier te vermelden, t.t.z., het zoodanig te regelen dat de namen van nieuwe V.T.B.-ers niet tusschen allerhande tekst verloren staan. Handelen in dezen zin staat gelijk met het administratieve werk op het Secretariaat 50 °/° te verlichten. Wij zullen degenen, die er ons om verzoeken, zeer gaarne van propagandamateriaal voorzien.

—x—

AANWERVING NIEUWE LEDEN.

PREMIES

Voor onze propagandisten is thans de tijd weer aangebroken om met kans op goeden uitslag, te ijveren voor het aanwerven van nieuwe leden.

Het bestuur van V.T.B. stelt tot aanmoediging volgende premies beschikbaar :

Voor het aanbrengen van :

2 leden: het inlichtingsboekje V.T.B. : Wat ieder lid weten moet.
5 leden : een reeks zichtkaarten onzer zeeduinen of 1 Vlaamsche Kaart uit de serie uitgaaf V.T.B.
10 leden : 1 Vlaamsche Kaart, zelfde serie op linnen.
15 leden : de geheele serie Vlaamsche Kaarten (6 kaarten).
20 leden : het prachtboek « Onze Kempen », « Mechelen » of de « Haven van Antwerpen » uit de reeks « Steden en Landschappen ».
25 leden : de geheele serie Vlaamsche Kaarten op linnen.
50 leden : een waterreis kosteloos mede te maken
75 leden : kostelooze reis, 3e klasse, van Brussel uit naar Brugge, Damme, Sluis en de Kust, of van Brussel uit naar Rochefort of Remouchamps met bezoek aan de grot.
100 leden : een abonnement van 5 dagen op de Belgische Spoorwegen.

Voor de houders van abonnementen en vrijkaarten zal een bijzondere schikking worden getroffen.

Deze premies worden beschikbaar gesteld voor het tijdperk gaande van 1 November 1923 tot 15 Oktober 1924; de inschrijvingen voor het jaar 1924 worden dus van nu af op het secretariaat ingewacht.

Zij, die naar deze premies dingen, moeten bij hun aanvraag voegen een lijst der door hen tusschen 1 Nov. en 15 Oct. bij het Secretariaat aangebrachte nieuwe leden.

Samennvoeging, d.i. het in aanmerking brengen van nieuwe leden voor meer dan één premie. is natuurlijk niet toegelaten.

Propagandisten aan 't werk.

—::—

BIJZONDERE PREMIE.

In het nummer van 15 December zullen de titels van drie boeken genoemd worden, hebbende elk een waarde van plus minus fr. 20. —

Deze boeken zullen door personen, welke belang stellen in den bond aan de drie personen geschonken worden die, in den loop van de maand December 23, het grootste aantal nieuwe leden aanwerven.

Een groote dienst wordt ons bewezen door toezending van de nummers 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 14 en 18 van « De Toerist », jaargang 1922 ! De Zweedsche Toeristenbond, die ons zeer verplichtte, houdt er aan jaargang 1922 te bezitten en tot nog toe kunnen wij deze bond geen voldoening schenken.

Ontbreken ons ook: Jaargang 1923, de nummers 5-7 en 11 der Luxeuitgaaf.

Aan onze afgevaardigden.

De afgevaardigden welke uitstappen wenschen in te richten naar Antwerpen om onder voordeelige voorwaarden een vertooning in den Vlaamschen Opera bij te wonen, zooals Groep Gent deed op 10 Nov. worden verzocht zich onmiddellijk tot het Secretariaat te wenden. Deze uitstappen en bezoeken moeten minstens 14 dagen op voorhand aangekondigd worden.

BONDSLEVEN

—«»—

Antwerpen. — De plechtige openingsvoordracht, gehouden te Antwerpen door den heer Ch. de Does, lid van het hoofdbestuur, was een prachtig sukses.

Spreker vertelde ons, in gemoedelijke en aangename taal, over zijn reizen door het uiterst mooie en interessante Zwarte Woud; hij leidde ons van Frankfort naar den Feldberg en van daar naar Fribourg. Prachtige lichtbeelden luisterden de voordracht op.

De hr. B. Pil sprak vooraf een woord over de werking van V. T. B. en deelde mede dat deze voordracht de eerste was eener gansche reeks te geven dezen Winter ; hij stelde vervolgens de spreker voor.

De hr. Ing. Stan Leurs dankte in gepaste termen den heer voordrachtgever.

Het was een leerrijke, prachtige avond !

N. B. — De volgende voordracht heeft plaats op 21 December eerstk.

Bezoek Museum Claes. — 't Was ongeveer 10 uur toen we door den benevelden wintermorgend naar de Vincenciusstraat stapten.

Benieuwd om al het schoone dat we gingen zien, bewonderden wij het eigenaardig geveltje dat tusschen twee groote witgeschilderde huizen verdrongen staat. Doch toen de poort openging ontsnapte ons allen een kreet van bewondering : Portaal, gaanderij, hof, stallingen, al wat we zagen was in Museum herschapen.

Het ligt niet in onze bedoeling hier breedvoerig over ons bezoek uit te wijden. Dit moet echter gezegd : de verzameling der boogschuttersgilde, welke op zich zelf voldoende om een geheel museum te de bezoeker hier te zien krijgt is eenig, en is reeds vormen.

Wij hebben ruim drie uur in deze uiterst belangwekkende woning vertoefd, en nog hebben we slechts vluchtig de verschillende zalen doorloopen.

Bij het heengaan dankte onze algemeene secretaris, den heer Claes voor de bereidwilligheid waarmede hij V.T.B. ontvangen en rondgeleid had, en bracht hulde aan den koenen werker die na 35 jaar werken een verzameling bijeenbracht, welke op het gebied van oudheidkunde, kan wedijveren met de prachtige Musea. De heer Claes verklaarde daarop ontroerd dat zijn woning voor V.T.B. steeds openstaat.

N. B. Binnenkort zal in « De Toerist » een artikel verschijnen, speciaal gewijd aan het museum Claes.

Er zullen nog bezoeken ingericht worden. D.

Brussel. — Op 19 November, heeft de E. H. Van Olmen gesproken over **Denemarken** waarheen hij onlangs is geweest om er de landbouwtoestanden te bestudeeren. De lezing was toegelicht met lichtbeelden.

Hoewel weinig afgelegen is Denemarken door de meesten van ons weinig bekend. Het Rijk is een weinig grooter dan België. Het heeft een oppervlakte van 4,000,0000 hektaren en telt 3 millioen inwoners. De hoofdstad Kopenhagen is ongeveer zoo groot als Brussel.

Denemarken is gevormd door een schiereiland en door verschillende eilanden. Men ontmoet zandvlakten en leemvlakten; Jutland kan vergeleken worden aan onze Kempen, terwijl Suland en Funen met den grond van Vlaanderen kan vergeleken worden.

Het klimaat is door de onmiddellijke nabijheid van de zee veel ruwer dan het onze. Gelukkig doet zich de heilzame invloed van den Golfstroom gelden.

Een derde van de bevolking leeft met den landbouw. Hoewel Denemarken over geen steenkoolmijnen of ertsen beschikt is de metaalnijverheid er sterk ontwikkeld; al de gebruikte landbouwmachines worden in het land zelf vervaardigd.

Denemarken is het beste landbouwland van de wereld. Ongeveer 80 t.h. van de boeren zijn eigenaar. De boer is vooral een veeboer; er wordt weinig graan verbouwd. De Deensche boer heeft vooral zijn welstand te danken aan het onderwijs en aan de Kooperatie.

Het Deensche volk is een sterk, kloek en zeer ontwikkeld volk. De leerplicht wordt streng toegepast en bestaat sedert 1814 ! Als de Deen 18 jaar is volgt hij de lessen van de Volkshoogeschool. Er zijn 85 dergelijke scholen in het land. De menschen lezen veel; steden van 20,000 inwoners bezitten vijf dagbladen. De uitgaven van de boeken zijn er buitengewoon hoog.

De kooperatiegeest is sterk ontwikkeld onder de bevolking De samenwerkende vereenigingen dienen om vreemde afzetgebieden te veroveren voor de zuivelprodukten. Voor den oorlog waren de Deensche voortbrengselen in ons land weinig bekend. Door den nadeeligen wisselkoers werd de Duitsche markt voor de Denen gesloten. Sedert een paar jaren is ons land een belangrijk afzetgebied geworden voor Denemarken. Verleden jaar heeft men te Antwerpen 8 millioen Kgr. boter ingevoerd. Op de markt van Anderlecht-Kuregem neemt de aanvoer van Deensch vee ook toe. Sedert eenigen tijd worden in ons land Deensche eieren verbruikt.

De Deensche landbouwer wendt thans pogingen aan om ons vermaard Brabantsch paardenras in zijn land in te planten.

Personen die naar Denemarken reizen, moeten de Deensche taal machtig zijn. De Deen houdt veel van zijn taal ; hij heeft zijn eigen beschaving die op een hoogen trap staat. De Denen zijn ons op veel gebied de baas vooral wat de scheikunde betreft.

De meeste inwoners belijden den orthodoks-Lutheriaanschen godsdienst. Men telt ongeveer 20.000 Roomsch-Katholieken. Er bestaat onder de inwoners een groote verdraagzaamheid.

De huizen zijn laag en meestal zonder verdieping gebouwd ; zij zijn opgetrokken in hout en steen. Bijna elk huis bezit een telefoon en een electrische verlichting. Er is een auto voor 20 menschen. De dorpen zijn klein en ver van elkander verwijdert. Voor den landarbeid wordt men geholpen door Poolsche werkkrachten.

De E. H. Van Olmen heeft ons aangetoond wat een klein, zelfstandig volk door noeste vlijt en eigen taal vermag.

De voorzitter, de h. de Does, maakte zich de tolk van de aanwezigen om den geachten spreker voor zijne uiterst leerzame voordracht hartelijk dank te zeggen. M. P.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN.

Op Zondag 9 December : Bezoek aan het Stad huis onder deskundige leiding ; bijeenkomst aan het beeld van Brabo, om 10 u. zeer stipt.

Op Donderdag 13 December: te 8 u. 's avonds.Eerste Poesje-vertooning ingericht door V. T. B. Opvoering van het typisch-Antwerpsch stuk indrie « scheufkes » « De Drij Disarteurs »

Prijs per kaart : 1 fr. voor de leden; 1,25 fr. voor niet-leden; af te halen op 't Secretariaat St. Jansplaats, 29, den Dinsdag en Woensdag namiddag (11 en 12 December) tusschen 3 en 6 uur.

Op Vrijdag 21 December om 8 u. 's avonds in de Stedelijke Normaalschool, Quellinstr., voordracht door den hr. E. Ernalsteen lid van het algemeen bestuur V.T.B. en ondervoorzitter van den Vlaamschen Kolonialen studiekring, over «Algerie». Deze voordracht wordt opgeluisterd met prachtige lichtbeelden.

Op Zondag 23 December : Wandeling door de stad : (Ossenmarkt, Roodestr., Paardenmarkt, Venusstr., Prinsesstr., St: Jacobsmarkt) bezoek aanhet begijnhof, enkele godshuizen ; oude buurten enz. Bijeenkomst om 10 u. stipt voor den algemeenen ingang van den Nederlandschen Schouwburg. Deze uitstap werd, op 25 November, wegens onvoorziene omstandigheden uitgesteld.

Fietsafdeeling Antwerpen.

Op Woensdag 26 December (2e Kerstdag) richten onze Antwerpsche fietsers een genoeglijk avondfeest in, dat zal plaats hebben in de zaal van 't Koningsken, Wolstraat 5, Alle « V.T.B.-ers » worden vriendelijk uitgenoodigd.

Buiten een zoo verscheiden als keurig programma, waarop ernstige en luimige voordrachten, zang, muziek en tooneel elkaar afwisselen, is er gezorgd voor verrassingen en, wat meer is, voor een gezellig bal, om den avond te sluiten.

In één woord, onze fietsers willen bewijzen dat ze feesten kunnen inrichten, even zoo aangenaam en vroolijk als hunne tochten, en dat zegt genoeg.

De toegang is vrij op vertoon der lidkaart. Meer nieuws volgt in het komend nummer.

BRUSSEL.

Op Maandag 10 December 8 uur, voordracht met lichtbeelden door den heer Ch. de Does, stichter van V.T.B. lid v. h. Hoofdbestuur te Brussel, over : **Door het Zwarte Woud.** Deze voordracht heeft plaats in de **Groote Zaal** v.h. Gebouw : Pletinckxstraat 19, (Beurs). Vrije toegang. Wij vragen medewerking onzer leden door zooveel mogelijk anderen op te wekken ook te gaan.

23 December. De leden uit Brussel en omstreken die — gelijk met tak Gent — een bezoek aan **Antwerpen** willen brengen met als slot bijwoning van een **Voorstelling in de Vlaamsche Opera** (tegen zeer verminderde prijzen) gelieven zich op te geven aan den secretaris van Tak Brussel, de Heer G. Verbouwe, Fotograaf, Statiestraat, Jette.

GENT.

Nieuwe uitstap naar Antwerpen op 23 December.

Gezien het buitengewoon sukses dat ons eerste uitstapje heeft gehad, wordt op 23 December een tweede ingericht, waarvan andermaal het bijwonen eener vertooning in de Koninklijke Vlaamsche Opera het hoofddoel is.

Daar wij steeds het nuttige met het aangename vereenigen willen, zoo zal ditmaal de morgen besteed worden voor een bezoek aan het Museum van Schoone Kunsten, wederom onder kundige leiding, ten ware de vooruitzichten ons toelieten maatregelen te treffen om een groot schip te bezichtigen (bijvoorbeeld de Belgenland). Dit zal tijdig worden onderzocht.

De voorwaarden voor de reis zijn dezelfde als devorige maal. Reis-, noenmaal-, bijwonen der vertooning in de K. V. O. (Waarschijnlijk opvoering van « De Gouden Haan ».) Voor leden fr. 15. Niet leden 17,50 fr. Houders van spoorweg-vrijkaarten of abonnementen : 8,25 fr. Toetredingen te sturen aan onzen afgevaardigde Hektor Gyselinck, Begijnhoflaan, 31, Gent.

LEUVEN.

16 December: Bezoek aan het stadhuis. Bijeenkomst om 10 uur, **Groote Markt aan den ingang van** 't stadhuis.

20 Januari : Uitstap naar Antwerpen, ingericht ten einde te voldoen aan het verlangen van tal van leden, met het doel een vertooning in de Vlaamsche Opera bij te wonen. — Bezoek aan een muzeum, wandeling door de stad, gezamenlijk middagmaal, vertooning Vlaamsche Opera. Meer uitleg in volgend nummer.

MECHELEN.

Zondag 9 December : Bezoek aan de nieuwe Zweminrichting onder leiding van den bestuurder.

Dinsdag 11 December te 7 u. 's avonds: 1e voordracht met prachtige lichtbeelden door den Heer E. Ernalsteen, van Antwerpen, bestuurslid V.T.B. De spreker zal handelen over Algerie. De voordracht heeft plaats in 't stadhuis, Kolommenzaal, (ingang langs de poort Befferstraat).

In Vooruitzicht : Namiddagvertooning in de Vlaamsche Opera te Antwerpen voor de leden van V.T.B. — Aanzienlijke prijsvermindering.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.

ORGAAN VAN DEN VLAAMSCHEN TOERISTENBOND

— VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL —

VERSCHIJNT TWEEMAAL PER MAAND ONDER LEIDING VAN Dr ING. STAN. LEURS	INSCHRIJVINGSPRIJS : BINNENLAND, per jaar Fr. 7,50 BUITENLAND, „ „ 12,50 LUXE-UITGAVE 5 fr. p. j. MEER	DE LEDEN VAN DEN V.T.B. ONTVANGEN DIT BLAD KOSTELOOS. (JAARLIJKSCHE BIJDRAGE 7,50 FR.) VOOR DE LUXE-UITGAVE 5.00 FR. EXTRA

SECRETARIAAT V.T.B. St JANSPLAATS 29, ANTWERPEN POSTCHECKREK. Nr 93627

UITGAVE VAN „LIBERTAS", KONINGIN MARIA HENDRIKALAAN 108, BRUSSEL

Tweede Jaargang, Nr 24 **15 December 1923**

De Molens in ons land

(Vervolg en slot van blz. 452).

—::—

II.

DE « HEIDEMOLEN » TE MALDEREN.

De oudste Brabantsche Windmolen.

Onlangs heb ik in « De Toerist » gewezen op het gevaar dat onze windmolens bedreigt nu stoom en electriciteit hun zulke machtige mededingers geworden zijn.

Feitelijk is de wereldoorlog de groote misdadiger, die er de meeste, zoowel houten als steenen heeft vernietigd.

Onze windmolens zijn een echt sieraad van het landschap. Vooral Vlaanderen zou veel verliezen in uitzicht bij hun volledige verdwijning. Wat meer is, talrijke molens prijken als getuigen onzer geschiedenis.

Eenigen tijd geleden bracht ik een bezoek aan den alouden windmolen te Malderen, een rustig dorp gelegen aan den uitersten noordwesthoek van Brabant.

De oudste vermelding van Malderen dagteekent uit het jaar 1125. De gemoedelijke molenaar (**muilder**) wees mij de volgende inschriften :

Op den molenstaak :

1119 (1)

INDOC

Op de gording :

INdOCNS LEEMANS

1119

Op den steenbalk staan andere data gesneden, vermoedelijk van herstellingen, als: 1461, 1755, 1757,1781 enz.

Op een keper staat met zwarte letters geschilderd :

AL DIE VOORCOMT VOOR MELE j757

dat mijns inziens wil zeggen : Al die komt — komt voor meel. Ofwel staat het in verband met de vroeger algemeene molenspreuk : **Voren komt, voren maalt. Die eerst komt, eerst maalt**, d. i. dat volgens het gebruikelijk recht degene die zich het eerst met zijn koren aanbood, ook het eerst moest bediend worden. (2)

De **Heidemolen** is van binnen en van buiten gansch van eikenhout. Zijn gewicht wordt door de molenmakers geschat op 35000 kilo. Nergens vindt men een steenbalk zoo dik en zoo zwaar als hier, want de balk meet 90 vierk.c.M. en werd uit het hart (kern) van 'n eik gemaakt, dus uit een eik waarvan het spek (buitenkant dat week is) afgesneden was

Sedert 800 jaar, zoo beweerde de molenaar, hebben mijne voorzaten de « Leemans », dezen molen in gebruik gehad. Van

vader tot zoon werd verteld, dat men eertijds van verren afstand zelfs var Scherpenheuvel, naar hier kwam om meel (ongetwijfeld in tijd van hongersnood).

Vóór eenige jaren viel mij toevallig een zichtkaart in handen, waarop, behalve een oude windmolen, het volgende opschrift gedrukt stond :

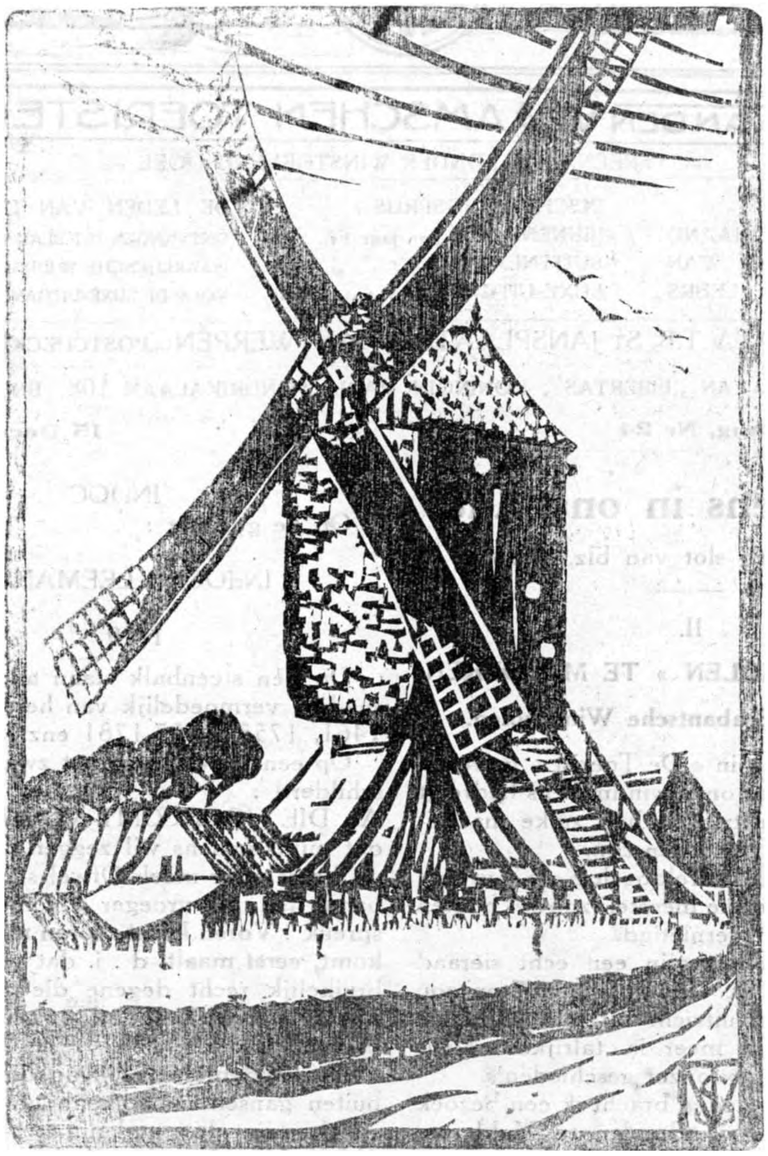

De Heidemolen te Malderen.
(Origineele houtsnede van Jos. Van Steen, Kunstschilder te Antwerpen).

Nooit heeft onweder of storm den eerbiedwaardigen molen geteisterd. Zulks wordt ge weten aan het feit dat het Buggenhoutbosch steeds een onweersvlaag in tweeën splitst en het aldus den molen beschermt als in een onzijdige strook.

SILLY-MAUVINAGE.

De windmolen van 1180, de oudste van Europa.

Die melding is dus voorbarig en moet onderdoen voor den Malderschen windmolen van 1119, die zooniet de oudste van ons

land, dan toch de alleroudste van Brabant is

De heide van Malderen werd in 1232 door hertog Hendrik van Brabant en Arnold, heer van Grimbergen, in cijns gegeven aan al de personen, die haar wilden bebouwen (3)

De Heetvelde-molen te Tollembeek

De **Heidemolen,** twee kasteelen : **'t Hof ten Broeck** en **'t Hof met den Walle, de** watermolen van **Ten-Broeck,** bekend onder de benaming van **Herbodinermolen,** 45 bunder grond en weiland, een leenhof met 20 leenhuldigingen en 30 cijnsplichtigen, die nabij Maerselaer woonden, vormden bereids in de XIVe eeuw een leen. dat door de heeren van Groenhoven gehouden werd van het Leenhof van Brabant.

In het **Caertboek** van Malderen (4) opgemaakt den 27n Augustus 1717 door Jan van Acoleyen, geboortig van Steenhuffel, wordt op het 9e kaartblad de Heidemolen en zijn omgeving als volgt vermeld :

66 tegen de **Malderheyde** met den windmolen
69 Derffgenamen van den heer le Cocq, heere van Groenhoven over het **wintmolenhuijs**(5) coolhof etc groot 175 Roeden dus hier 0-1-75
70 De selve, over den molenbergh groot 27 R. 0-0-27
70 De selve, over den rosmolenplaets (6) nevens voors groot . . . .
71 De selve, een partye genoemt de **Schrans** (7), groot met de waterwallen ende slobbercant samen 126 Roeden 0-1-26

De Vereeniging tot behoud van Natuurschoon is van plan een lijst op te maken van merkwaardige molens, om die welke in aanmerking komen te behouden. Men zou ze, indien ze nutteloos worden voor het bedrijf, tot uitkijktoren kunnen inrichten.

De Koninklijke Kommissie voor Monumenten heeft aan de gouverneurs der provincies opgelegd een lijst op te maken van de molens, met aanduiding van eigenaar, standplaats en geschiedkundige feiten er aan verbonden.

Mocht dit een eerste stap wezen op den weg tot redding van de trouwe wachters van het Vlaamsche platteland.

JAAK WOUTERS.

III.

ONZE MOLENS.

De oude molen van **Steenokkerzeel** (Brabant), is geklasseerd geworden onder de merkwaardigheden van 't land en zal worden behouden. Dat is een maatregel, die met genoegen kan geprezen worden.

***

De Heetvelde-molen te Tollembeek behoorde vroeger tot het kasteel Heetvelde, dat dagteekent van de XVe eeuw.

***

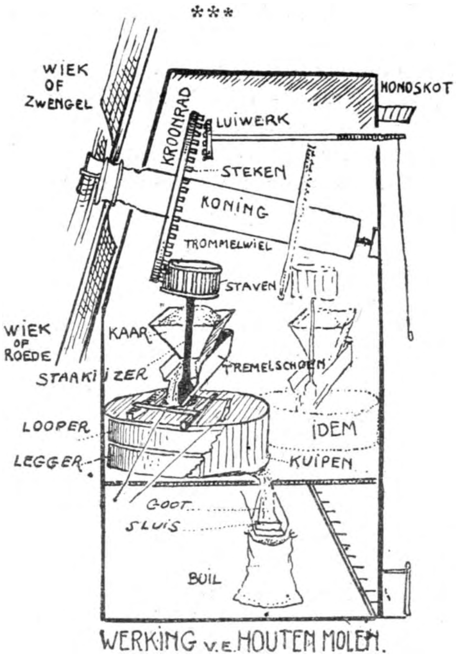

WERKING v. E. HOUTEN MOLEN.

Tot hiertoe waren onze oude molens, die aan het landschap zoo'n lief uitzicht geven, gespaard gebleven van de reklame, maar dit kon natuurlijk niet blijven, vooral als Amerikanen er zich gingen mee bemoeien.

Op een steenen molen staande tusschen **Wetteren** en **Melle**, langs de nieuwe spoorlijn Gent-Brussel, liet een bekende Amerikaansche firma van automobielen een reusachtige advertentie schilderen.

Men ziet dat een vereeniging ter verdediging van het Natuur- en Stedenschoon niet overbodig is.

***

Te Amsterdam is een vereeniging opgericht « De Hollandsche Molen », met het doel de machten te bekampen, die niet alleen samenspannen om het natuurschoon te schenden, oud stedenschoon te vernielen, maar ook den ondergang der molens te bewerken.

In verband met die tijding vestigen wij andermaal de aandacht op onze eigen molens.

Ook in ons land spannen « machten » saam, om die stoere reuzen, die karaktervolle, schoone « verschijningen », die het leven zijn van menig Vlaamsch landschap, te doen verdwijnen.

Er bestaan te onzent zooveel bonden en vereenigingen met de meest onbenullige doeleinden. Zou er niet dringend een bond kunnen opgericht worden met het voortreffelijke oogmerk de Vlaamsche molens te redden ?

Misschien zou de V.T.B. of de Vereeniging van Natuur- en Stedenschoon in die richting iets kunnen doen?

En allicht zullen onze kunstenaars daaraan willen meewerken : verdedigen zijn niet in den Vlaamschen Molen zooiets als eigen bezit.

---

(1) N. D. R. Tegenover dit jaartal staan we tamelijk sceptisch.

(2) Cfr. A. De Cock, **Spreekwoorden en Zegswijzen**, 2e druk. blz. 75.

(3) Butkens, **Trophées de Brabant**, d. I, blz. 226, en **preuves**, blz. 78.

(4) Gemeentearchief.

(5) Het molenhuis stond vroeger aan de Smisstraat en niet bij den molen.

(6) Waar ooit een molen stond, door een paard in beweging gebracht.

(7) Het « Schansken » of « de Schrans » is een klein perceel bouwland, omgeven met een gracht met water, die vrij breed is, waterwalle genoemd, terwijl de uitgegraven aarde de slobbercant heet. — TH. DE RAADT noemt echter de opgeworpen en uitgegraven grond een soort wal met dicht hakhout begroeid, en de waterwalle noemt hij een sloot met water. (Ons Volksleven, 1894, blz. 53.)

Elk lid V.T.B. werve een lid aan.

Premies voor 't aanwerven van Nieuwe Leden

OPGAVE VAN NIEUWE LEDEN : De personen die ons nieuwe leden aanbrengen worden beleefd verzocht de namen en adressen op een afzonderlijk blad of strook papier te vermelden, t.t.z., het zoodanig te regelen dat de namen van nieuwe V.T.B.-ers niet tusschen allerhande tekst verloren staan. Handelen in dezen zin staat gelijk met het administratieve werk op het Secretariaat 50 °/° te verlichten. Wij zullen degenen, die er ons om verzoeken, zeer gaarne van propagandamateriaal voorzien.

AANWERVING NIEUWE LEDEN.

PREMIES.

Voor onze propagandisten is thans de tijd weer aangebroken om met kans op goeden uitslag, te ijveren voor het aanwerven van nieuwe leden.

Het Bestuur van V.T.B. stelt tot aanmoediging volgende premies beschikbaar :

Voor het aanbrengen van :

- **2 leden : het inlichtingsboekje V.T.B. : Wat ieder lid weten moet.**
- **5 leden : een reeks zichtkaarten onzer zeeduinen of 1 Vlaamsche Kaart uit de serie uitgaaf V.T.B.**
- **10 leden : 1 Vlaamsche Kaart, zelfde serie op linnen.**
- **15 leden : de geheele serie Vlaamsche Kaarten (6 kaarten).**
- **20 leden : het prachtboek « Onze Kempen », « Mechelen » of de « Haven van Antwerpen » uit de reeks « Steden en Landschappen ».**
- **25 leden : de geheele serie Vlaamsche Kaarten op linnen.**
- **50 leden : een waterreis kosteloos mede te maken.**
- **75 leden : kostelooze reis, 3e klasse, van Brussel uit naar Brugge, Damme, Sluis en de Kust, of van Brussel uit naar Rochefort of Remouchamps met bezoek aan de grot.**
- **100 leden : een abonnement van 5 dagen op de Belgische Spoorwegen.**

Voor de houders van abonnementen en vrij kaarten zal een bijzondere schikking worden getroffen.

Deze premies worden beschikbaar gesteld voor het tijdperk gaande van 1 November 1923 tot 15 Oktober 1924 ; de inschrijvingen voor het jaar 1924 worden dus van nu af op het secretariaat ingewacht.

Zij, die naar deze premies dingen, moeten bij hun aanvraag voegen een lijst der door hen tusschen 1 Nov. en 15 Okt. bij het Secretariaat aangebrachte nieuwe leden.

Samenvoeging, d.i. het in aanmerking brengen van nieuwe leden voor meer dan één premie. is natuurlijk niet toegelaten.

Propagandisten aan 't werk.

Antwerpen's : :
: : Poesjenellenkelder

—::—

Wij hebben
hem zoo lang vergeten,
Maar keeren
thans tot de Poesje weerom.

Vóór den oorlog richtte menige Antwerpsche maatschappij in de Poesje een gala-vertooning voor hare leden in. 't Orkest van de Poesje — de Schele, een harmonicaïst, de man is sinds een paar jaren gestorven — haalde de inrichtende maatschappij aan haar lokaal af en bracht ze aldaar terug na afloop der vertooning. 't Was iets typisch Antwerpsch, die volksschare van een honderdtal menschen te zien optrekken, springend en dansend, soms zingend, achter dien éénigen muzikant, naar den eenig-echten volksschouwburg.

Te dier gelegenheid verkocht de maatschappij curieuse feestwijzers, soms meer dan een meter lang, gewoonlijk voor 50 centiem, welke tevens als toegangskaart dienden. Die programma's waren opgesteld in Antwerpsch dialect, schreven alle mogelijke en onmogelijke dingen voor, gaven de vertoonde stukken met hun zoogezegde spelers op, en tevens de « allergemeenste verschrikkingen » (algemeene schikkingen), waaraan de bezoeker zich had te houden.

Dat er soms wel eens een eindje te ver werd geloopen met den inhoud van zulke programma's kan alleen de uitbundige Vlaamsche natuur verklaren.

Thans schijnt die oude gewoonte stilaan weer te herleven.

***

Leden kwamen verleden winter een ingangskaart halen voor een vertooning ingericht door V.T.B. en vroegen ook naar zulk een programma...

V.T.B. ging niet voor de pret...

V.T.B. ging met toeristen-oogen, met toeristen-ooren en mét toeristen-hart.

Oogen die zien wilden dat oude en steeds nieuw-blijvende volksvermaak, het voedsel voor menig volkskind. Die blikken waren in hoofdzaak gericht naar het kunstige spel dier onzichtbare acteurs, volksmenschen, die met vaardige hand de poppen richten, met wonderbare juistheid, die de levenlooze poppen een zekere mimiek weten te geven door schokkende bewegingen van hoofd en arm.

Ooren die luisteren wilden naar die oude sagen en legenden en naar die volksche taal, vertolkende de ziel, den geest en het gemoed van een eenvoudig volk huizend in het levende oud-Antwerpen aan den machtigen rijken Scheldestroom.

Fijngevoelige, verwende ooren kunnen misschien wel eens hard getroffen worden door die voor hen ruw-klinkende, zoute zegswijzen en woorden. Vergeet niet, dat die taal de ziel is van dat volk, dat het volk zich uit in zijn eigen klanken, die in zijn omgeving mondgemeen zijn en waar aldaar niemand aanstoot in vindt; dat ze soms hard, ruw klinkt lijk het werk dier meesten, wier arbeid op zee hard en ruw is ; maar bovenal, dat dit volk oprecht openhartig en zonder omwegen zijn meening en gedacht uitdrukt, zonder bij- of neven-bedoeling, en dat juist die openhartigheid vele teergevoelige ooren treft, die slechts verwend zijn aan talrijke insinuaties en verbloemde gezegden. En zoo het toch waar is, dat die taal onbeschaafd klinkt, weet dan dat de leidende klas door het beminnen eener vreemde en het verachten harer moedertaal daarvan de oorzaak is.

V.T.B. ging luisteren naar die volkstaal, waar folkloristen menige volksspreuk en -zegswijze zou kunnen opteekenen, waar menig taalkundige thans verloren geraakte woorden zou hooren en menig dialect-opspoorder een rijken voorraad stof zou vinden.

V.T.B. ging luisteren met een toeristenhart, een hart dat zijn bloedeigen volk bemint en diens zeden en gewoonten wil kennen, diens spelen en vermaken eerbiedigt en deze herstellen wil, wanneer ze verloren gingen en ook in dezen tijd hun vruchten kunnen opleveren.

***

Wilt ge de Poesje begrijpen, wees eenvoudig.

Blik met kinderoogen naar die rijk-uitgedoschte en in voddebalen gestoken poppen, naar die typische schermen.

Luister met kinderooren naar die romantische tranerige speechen en tiraden, die het teergevoelige volkshart treffen, naar die volksche spreuken en gezegden, naar dat jolige gedoe en gepraat dier Antwerpsche mannen van-het-goed-leven, die optimisten, die, spijts alles en allen, het optimisme bewaren, zelfs als ze « kaartspelen in hun

darmen» of « slapen moeten in een citroenkist. »

Luister naar die aloude sagen en boerten, die eeuwen oud zijn, overgeleverd van mond tot mond, van geslacht tot geslacht en die gevoed en getroffen hebben het reine opene hart van een jolig, uitbundig volk.

Want leeren doet de Poesje ! Het onrecht wordt altoos gestraft, de onschuld verdedigd. En 't onrecht moge komen van een koning of van een plebëer, en d'onschuld moge zijn langs den kant van een prinses of een volksheld, 't eene wordt gestraft, het andere gewroken. En in die bonte mengeling van de meest dramatisch-romantische en de meest realistisch-volksche tooneelen wordt de deugd steeds beloond.

Wilt ge de Poesje begrijpen, wees eenvoudig.

Dan zult ge de ziel vatten van het volk, Dan zult ge in dat spel voelen zijn sarcasme en zijn werkelijkheidszin, zijne liefde voor het romantisch-schoone en zijn afschuw voor het kwade, zijn vroom- en diepgeloovigheid, zijn spot- en lachlust, zijn eenvoud, zijn alles overstelpenden eenvoud !

E.W.H.

De Sint Michaëlsberg

(MONT ST. MICHEL)

(Vervolg en slot van blz. 456).

—x—

II.

DE WONDERBARE ABDIJ

Kunst adelt, beweert eene spreuk, waarvan de waarheid een prachtige toepassing vindt op de abdij. Voorwaar zonder dat bouwkundig kunststuk zou de St. Michaelsberg slechts een vervallen vesting wezen en geen beteekenisvol en roemrijk wonder.

Alhoewel de abdij door monnikken niet meer bewoond is, alhoewel zij een merkwaardigheid geworden is in de handen van den Franschen Staat welke er toegang toe verleent aan de toeristen mits betaling van een frank per persoon, evenals in alle openbare gebouwen of musea, alhoewel er geen levende ziel meer straalt door dat ontzenuwd lichaam, bezit het nochtans een ongeevenaarde bevalligheid, en de zonderlinge bekoorlijkheid van een meesterwerk.

Het bevat vijf van ouderdom, bouwkunde en gebruik verschillende deelen. 1. Het Kasteeltje. 2. Den mooien Stoel. 3. Het Abtshuis. 4. De Kerk. 5. Het Wonder.

Na de **Groote straat,** bestijgen wij nog verscheidene trappen om de met twee gekanteelde zijtorens poort «kasteeltje» genoemd te bereiken. Hare ijzeren van binnen opgeheven eg beschutte den door een post monnikken-soldaten bewaakten ingang. In de eeuwenoude herberg **La Truy qui file,** ietwat onderaan, vergaderden de wapenmannen met dewelke de monnikken vroolijk klinkten.

Nog eenige stappen opwaarts en wij staan voor den **Kolktrap** (Escalier du Gouffre). Kramen met allerhande voorwerpen zijn er uitgestald : zichtkaarten, foto's, boeken, gidsen, geschiedkundige beschrijvingen, kostelijke gedenkenissen niet uitgezonderd. De ingang van de abdij lijkt op eene markt. Overigens zijn toerisme en handel nauw aan elkaar gebonden, daar het eene den anderen bevoordeeligt en uitbreidt.

Hier nemen wij onze biljetten.

De ijzeren hekkens gaan open en onder leiding van een knappen gids-bewaker die zijne les duidelijk opzegt en niet een dier neusluidende en slemperende litanien bromt die ons slaperig maakte op de citadel te Dinant, in het slot te Heidelberg en elders, — komen wij aan den **Abt-trap** (Escalier abbatial) of **Groote Graad.** Al die werken werden verricht in de XVe eeuw, onder het bestuur van den beroemden abt Pierre Leroy.

Negentig cirkelvormige trappen hijsschen ons op de bovenste platform geheeten den **Sprong-Gauthier** naar den naam van den gevangen beeldhouwer die zich van daar naar beneden stortte. Van op dit terras ontdekken wij het panorama van Pontorson, Cancale, de eilanden Chausey (verder vermoedt men Jersey) Carolles en de uitgestrekte stranden, waar de tot aan den berg bevaarde Couesnon (op vijf kilometer afstand, te Beauvoir, ligt er eene brug over), zijne grillige kronkelingen ontrolt en zijn bedding tot vijf kilometer in 24 uren verplaatsen kan.

Le Couesnon, par sa folie,
A mis le Mont en Normandie...

Op 2 kilometer afstand, voorbij den dam aan het oord genoemd **La Caserne** bevinden zich de eerste huizen waarop we later

de opschriften lazen **Chambres Meublées.** Ja, hier verhuurt men onder die aanlokkende benaming tot het laatste vogelnest...

***

De bouwkundige geschiedenis van de abdij vangt aan met haren vierden abt, monnik Hildebert II, die zijn ambt uitoefende van 1017 tot 1023. Zijns voorgangers gedachten hervattende, besliste hij de abdij te stellen op den top van den granietachtigen kegel. Hij deed stevige grondmuren

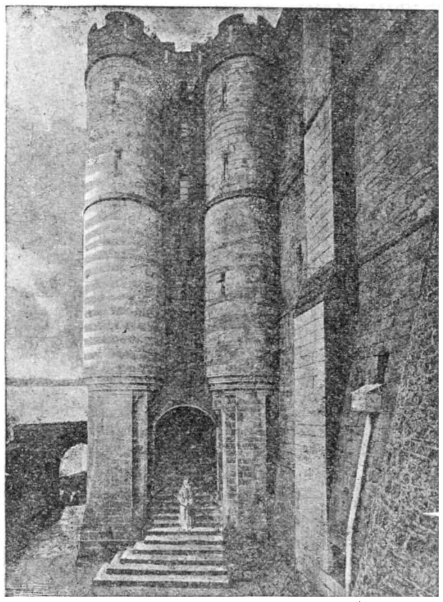

De ingang van de Abdij.

metsen en de kerk — waarin wij nu binnen dringen — aanleggen. Bij gebreke aan terrein konden de gebouwen zich niet waterpas maar loodrecht uitstrekken ; ook zijn wij verplicht de drie verdiepingen op te stijgen en neer te dalen.

De **abdij-kerk** in romaanschen stijl gelijk vele normandische kerken werd voltooid in 1133 De punt van de rots doorboort den vloer. Het koor werd hermaakt in den spitsboogstijl van 1150 tot 1521 : Niet minder dan negen maal werd de tempel in brand gestoken, in 1138 door de bewoners van Avranches, vaak door den bliksem, soms door de gevangenen. Sporen van die beschadigingen worden ons getoond op de binnensteenen door den bewaker... Nu voorwaarts ! Vragen wij aan onze kniegewrichten nog eene poging om boven het koor langs een kurketrekkervormige trap op de buitenabsis te geraken. Bewonderen wij de lichte steunbogen ! de slanke schoormuren ! Boven ons hoofd prijkt St. Michaels standbeeld. Wij denken aan Brussel.

De huidige spitsboogvormige toren die de lijnen van den berg naar omhoog uitrafelt en idealiseert is te danken aan bouwkundige Petitgrand die vanaf 1888 de herstellingswerken bestuurde, terwijl het standbeeld in verguld brons een der goede werken is van den beeldhouwer Frémiet. De aartsengel, onder helm en wapenrusting opent zijne vleugels, heft zijn zwaard omhoog om een schubbenachtig draakje neer te slaan, welk onder zijne voeten, aan het uiterste van den toren met de klauwen vastgehaakt blijft. Het beeld is 2 ½ meter hoog en weegt 800 kilogram. De zwaardpunt die tot bliksemafleider dient — gelijk de Vlamingen in een goed gekend land — staat 76 m. 50 cm. boven het voorhof van de kerk en 154 m. 50 cm. boven den zeespiegel.

Op de linkerzijde, gelijkvloers, treden wij het klooster of **Wandelzaal** binnen, onder liturgisch oogpunt even belangrijk als de Kerk. Na elken maaltijd grepen er processiën plaats. Op Witten Donderdag wijdde de abt er het heilig vuur.

Abt Jourdain legde de werken aan in 1203, met de toelagen van Philip-Augustus. Zijne opvolgers, namelijk Thomas des Chambres en Raoul de Villedieu hebben er de aandachtigste zorgen aan besteed.

Het bouwkundig juweel, dat voltooid werd in 1228, heeft den vorm van een vierzijde met twee rechte hoeken, metende 27 meter lengte op 22 meter breedte. Stel U een middenruimte voor, in open lucht, omringd van alle kanten door een gaanderij, gesteund door 134 granieten op twee rijen geplaatste zuiltjes, afwisselend om drievoeten te maken, waardoor zij ten eerste slechts licht wegen op den ondergrond en ten tweede sterken weerstand bieden. Westwaarts geven de vensters op zee uit.

Bij de deur van de Kerk bestaat er een lavatorium waar de monnikken hunne voeten waschten evenals de lijken hunner dooden. Het klooster gaf menigmaal aanleiding tot onweerstaanbare geestdriften. Onze ziel kon er evenmin aan ontsnappen daar wij hier kwamen om alles te bewonderen. Wij hadden er willen vernachten, alleen in de duisternis, om onder de bescherming van St. Michael, de vervlogen eeuwen te zien verrijzen, om het glorievol verleden te zien herleven. Eilaas! Het kon niet.

Op het Klooster volgt de **Eetzaal,** groot

schip 35 meter lang op 10 breed met een houten gewelf in den vorm van een scheepsromp, voltooid in 1225. Zij is verlicht door 59 hooge vensterkens zoo smal, zoo verdoken tusschen de wanden dat U ze niet bemerkt bij uw intrek en die zicht geven op zee in de richting van Carolles.

Een steenen katheder diende aan den voorlezer der Heilige boeken onder de maaltijden.

Laat ons een verdiep neerdalen in het Wonder. Onder het klooster treffen wij de **Ridderzaal**, 28 meter lang op 18 breed, gebouwd van 1215 tot 1220,

Die plaats, door zeven vensters verlicht, is verdeeld in vier ongelijke schepen, door elf machtige op drie rijen geschikte pilaren, met gebeeldhouwde kapiteelen en spitsbogen. Ze werd verwarmd door twee hooge breede schoorsteenen, die ons doen herinneren aan de **grosse Kamin** die wij verleden jaar zagen in het slot te Heidelberg en waarin volgens de Duitsche gidse gansche ossen konden gebraden worden...

De Ridderzaal biedt ons het mooiste spitsboogvormig kerkschip ter wereld.Daar werd het kapittel gehouden.Daar werden de missels en de kopijen der handschriften gemaakt waarvan de bizondere verzamelingen en de openbare boekerijen kostbare specimens bewaren. Waar in de abdij een beter verlicht en beter geschikt scriptorium vinden ?

In 1469 zat Lodewijk XI er de eerste vergadering der door hem gestichte St. Michaelsorde voor. Dit wereldberoemd gezelschap telde 36 leden, gekozen onder de dapperste en de rechtschapenste edelmannen. Vier officieren zaten de plechtigheden voor ; de kanselier moest een priester zijn, de griffier, de penningmeester en de bode of wapenkoning, die de schrijver van de orde was. Vorsten en Soevereinen uit alle Europeesche Natiën hebben den titel van ridder der Sint Michaelsorde vurig begeerd.

De **Gasten-** of **Vreemdenzaal,**op denzelfden vloer, dagteekent van 1215. Zij is verdeeld in twee gelijke schepen door zes slanke kolommen met gebeeldhouwde kapiteelen en rechthoekige onderstellen.

De zaal was beschoten met de wapens van Lothringen en gemeubeld met eenen katheder, zeven tafereelen, twee kasten.

Aan een der bij den schoorsteen gerangschikte tafels, zat bij den abt de gast neer, terwijl de monnikken aan de andere tafels bij uitzondering plaats namen.

In het verdiep daaronder treden wij den naakten **Kelder** binnen die met zijne drie schepen en zijn vierkante pilaren de Ridderzaal en het klooster steunt. Het was de stapelplaats voor eetwaren, evenals de **almoezenarij,** met hare twee schepen rustend op een rij ronde en ineengedrongen kolommen waarin de « arme menschen » van Victor Hugo onthaald werden.

De kleine gaanderij van den **Noordenwind,** (aquilon) ruw en kloek bouwwerk uit de XIe eeuw verleent ons toegang tot het gewezen kloosterkerkhof (charnier)

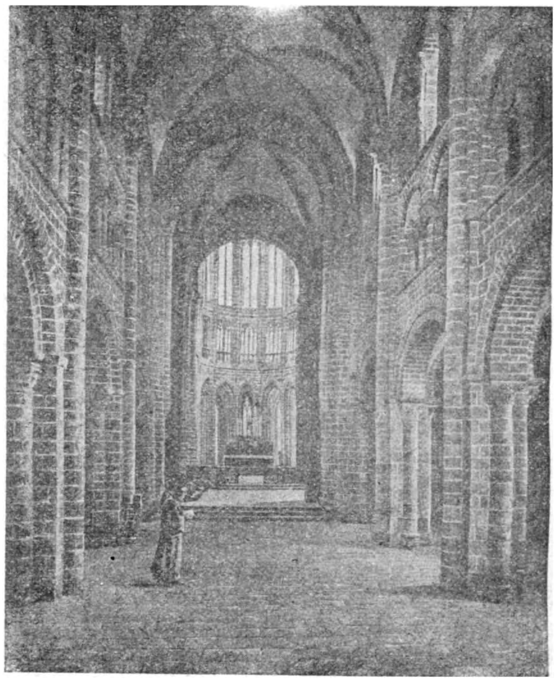

De Abdijkerk.

waar de lijken der monnikken om hunne vernieling te versnellen met kalk bestrooid werden.

Een onderaardsche gang leidt ons tot de Oerkerk uit de Xe eeuw, Daarna treffen wij de Sint Stevens kapel, de Sint Martens kapel, en aan het uiteinde de **Krijpt der dikke pilaren** aan, die zich juist onder het koor der bovenste kerk bevindt en met hare grootsche kolommen van 5 meter omtrek het heele gebouw ondersteunt. Twee aan hunne bestemming onttrokken kapellen die zich in de diepte uitstralen dienen tot regenwaterputten en kunnen 1200 ton bevatten. Eene aardigheid van den berg is dat hij ook geen drinkwater bezit, hetwelk

aangevoerd en kostelijk in vergaarbakken bewaard moet worden. Er zijn tamelijk veel fonteintjes op straat, in geen enkel nochtans is er een druppel vocht te ontdekken.

Op die krijpten, op die kapellen, op die gaanderijën openen zich hier en daar afschuwelijke vertrekken ; het zijn kerkers voor gevangenen. Die rampzalige grafkelders werden gebouwd op bevel van Lodewijk XI in het onderste gedeelte van de abdij. De broeder van Frans I, hertog van Bretagne, stierf er na drie jaar en half opsluiting. Op 27 Oogst 1746 onder Lodewijk XV overleed er de Nederlandsche polemist Dubourg. In 1793 werden er 300 priesters geinterneerd. De gevangenis werd slechts afgeschaft op 20 Oktober 1863 bij dekreet van Napoleon III.

Twee kerkers uit de XVe eeuw rechtover elkaar staande worden genoemd de **Tweelingen.** Een derde, die van Barbès, de omwentelaar, moet toch niet meer confortabel geweest zijn omdat zijne wanden met grove planken behangen werden.

— U moogt er in gaan, glimlacht de bewaker. Ik steek een lucifer aan en waag me al bukkend erin. Ziedaar de schaduw aan het tafereel. Een verbazing bemeestert mijn geest. Het is niet zonder sidderen dat ik me verras in zulk een ongelooflijk **in pace** uit de middeleeuwen, zonder licht, zonder lucht (mijn lucifer wordt uitgedoofd) met een hondenketting in de diepte om den gevangene die waarschijnlijk een ijzeren halssnoer droeg, eraan vast te binden. De ongelukkige moest daarin zijne behoeften doen. Welke schande Aan al mijne vijanden samen wensch ik zulke « oubliette » niet !

— Waarom toch al die kwelmiddelen, vraag ik aan den gids.

— Om de beschaving van den tijd, te kenmerken, antwoordt hij flegmatiek.

Hij is een demokraat, ik zie het.

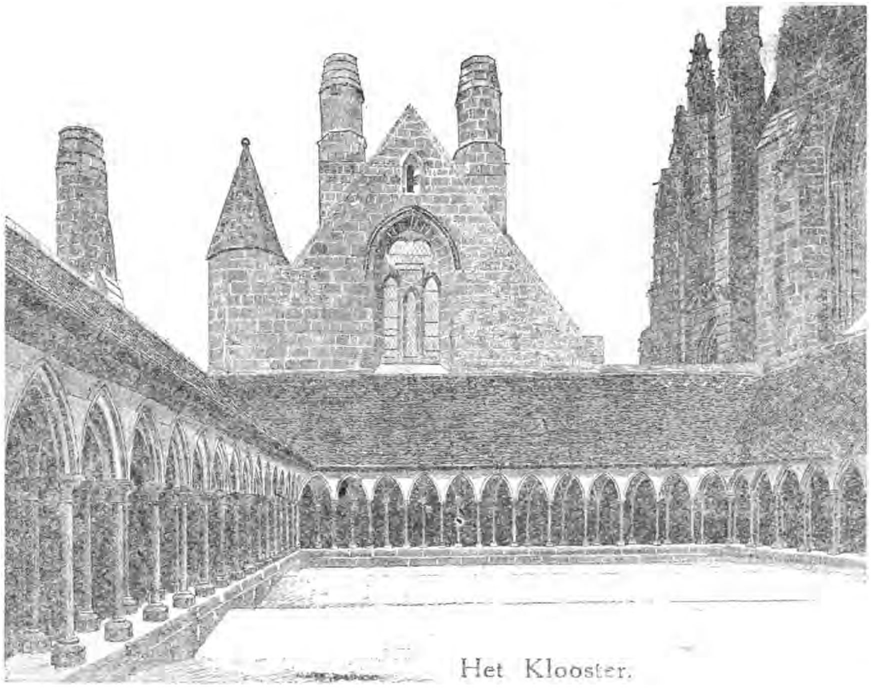

Het Klooster.

Ik beklaag Barbès en zijne beulen. Ik haast me om buiten te zijn. Ik denk aan andere kerkers...

Welk feestmaal moest het niet zijn voor die ellendigen als ze mochten, vijf of zes samen, gelijk honden, met handen en voeten op de sporten springen van een houtenrad dat heden ten dage nog bestaat. Ik heb er een stuk versleten koord zien aan hangen.

De slavernij van het rad was toch de tijdelijke verlossing, het ademen van de versche lucht, het genot van de zon, van de zee, de begoocheling van de vrijheid, de herleving !

Het hol, trommelvormig rad draaide om zijn as bij middel van een stift en rolde op eene lier, een langen kabel, dwars door eene bres in den muur om boven het strand eetwaren, bouwmateriaal en allerhande ladingen op te heffen.

Ik maak den **cicerone** attent op de gelijksoortige raden van onze Oostvlaamsche boerderijen waarin de honden loopen om de boterkarn in beweging te brengen.

— Zoo, roept iemand onbedacht uit, ik meende dat er slechts een rad bestond ter wereld en dat het dit was...

Velen glimlachen om hem.

Het bezoek is ten einde, de bewonderaars hebben de heele abdij doorwandeld

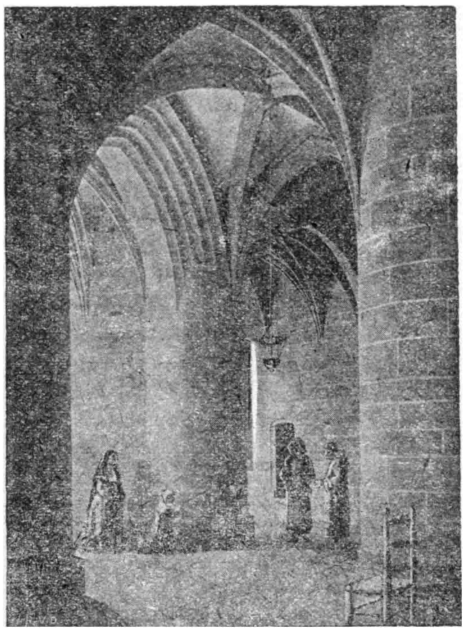

Het gewelf der groote pilaren.

van beneden naar boven, van boven naar beneden, gelijk in het werk van Dante, door de hel, naar den louterberg tot in den hemel. Laten wij op de hoogte van den St. Michaelsberg alle pijnlijke verbeeldingen wegvliegen, verrukt door het treffend verbond tusschen kunst en geloof dat de natuur overwonnen en veredeld heeft. Het diene ons tot navolging ! Hoogerop onze beginselen ! Hoogerop ons leven ! Hoogerop onze ziel. !

III.

OP, OM, VOOR EN TEGEN DEN BERG

De abdij is verre van de eenigste bezienswaardigheid te zijn van den zonderlingen berg. Het daarop gevestigde dorp of dorpje — volgens U het verkiest te noemen — zekere kronijken aarzelen niet van de stad te spreken (mag men de groepeering van 202 personen stad heeten ?) bevat iets zoo onvergelijkbaar schilderachtigs dat U er van de eene bewondering in de andere valt,

Verbeeldt U — mijn Brusselsche stadsgenooten — eene rots van 900 meters cirkelomtrek waarop alle straten het steegje van eenen man zouden zijn, niet rechtuit gelooft me wel, maar slingerend en klimmend in den aard van de twee eeuwenoude steenentrappen die de Stuiversstraat, voorbij de Hoogeschool met den Berg van 't Hof nog verbinden, de eene naast het bekende Ravensteinhotel, de tweede naast het magazijn Old England, op twee stappen van de Koninklijke plaats.

Geen trams, geen koetsen, geen paarden, zelfs geen ezeltjes gelijk op den Drachenfels. Alles wordt te voet afgelegd. Ook geen liften gelijk te Dinard, alhoewel al de hotels (en dat verheugt de ziel) van het electrische licht voorzien zijn. De wandelaar moet immer trap op, trap af. Het is — laat me toe het te bekennen — de vermoeiende kant van het bezoek, maar ook de eigenaardige, voor gewone reizigers voorwaar onaangenaâm, maar niet voor echte, gezonde, vroolijke Vlaamsche toeriesten, met een **mens sana in corpore sano.**

Als ik de abdij verlaat, langs de deur op den rondeweg aan den voet van 't Kasteeltje ga ik weerom de middeleeuwsche herberg **La Truye qui file** voorbij, waar de soldaten van den honderdjarigen krijg hunne zorgen verdoken in de diepte van met een Normandisch wijntje gevulde potten, want cider was niet gekend vóór de XVIe eeuw.

Achter die herberg bevindt zich het huis bewoond, volgens de legende, door Tiphaine Raguenel, echtgenoote van du Guesclin, en die zich daar op de studie der wijsbegeerte en der sterrenwichelarij toelegde. Wie het wil bezichtigen vrage den sleutel in het naburige tabakbureel...

Daar vertoont zich thans een hofje aan mijne blikken... het eeuwenoudige, stille, verlaten maar groenachtig kerkhofje van de gemeente. Een stap scheidt me van de parochiale kerk. Deze dagteekent uit den tijd van Richard II, hertog van Normandie, die haar liet bouwen onder de dubbele voorwaarde dat ze zou toegewijd worden aan den heiligen Petrus en dat de abten den goddelijken dienst er zouden celebreeren voor zijn heil en dat zijner afstammelingen.

Vrienden hebben mij daaromtrent aangeraden ;

— Vergeet niet het gewelf na te zien dat zich onder het koor uitstrekt... de grafsteenen en den vloer te beschouwen... de namen er op te zoeken van den heer (Lanctot) de Surtainville, luitnant van den heer Brévent, goeverneur van den berg, en van den heer Petit, pastoor... uw oogen te richten naar de zwarte Maagd met 't zwarte kind Jezus, volgens de Egyptische mode, en naar het standbeeld van den heiligen Machiel, met talrijke ex-votos versierd, en cnder meer het zwaard van den Franschen generaal de Lamoricière... ...

Ik bekijk alles aandachtig, boven, beneden, links, rechts, binnen en buiten.

Ik heb in Quintius Curtius iets gelezen over de hangende tuinen te Babylon. — **Babylon illa magna** — Ik dank den hemel dat ik zoo verre niet moet loopen om er te ontwaren. Hier zie ik er zooveel als ik wil, een teeken dat het den inwoners niet aan smaak ontbreekt, om hunne terrassen te verheerlijken, misschien wel met het voornemen van hun eilandje een hemelsch paradijs te maken. Is het geluk niet verborgen in een redelijke beperking van al onze wenschen ? Zich tevreden stellen met een weinig is het voorrecht der filosofen.

***

Er bestaat slechts een in- en uitgangspoort. Men gaat immer naar hetzelfde punt heen. Men komt immer van hetzelfde punt af. Men ontmoet zich onvermijdelijk op hetzelfde punt, begin en einde, alpha en oméga van het bezoek : de koningspoort. Daar ook heb ik afscheid genomen van den vriendelijken heer Voisin...

Langs daar neem ik op mijne beurt den weg om de rots om te gaan, hetgeen een half uur vergt. Ik tref eerst den Gabrieltoren aan, van uit het jaar 1524, de laatste opgerichte vesting, waarop in 1617 een thans spoorloos verdwenen windmolen geplaatst werd.

Op den top van een steile verhevenheid, boven het strand, verschijnt de St. Aubert kapel. Hoeveel muntstukken liggen daar op den vloer, stuivers en franks, franks en stuivers, dooreen, gedenkenissen van geloof, hoop en liefde die bewijzen dat de St. Michaelsberg niet alleen het beloofde land is voor vreemde aandoeningzoekers, maar nog steeds voor de trouwe pelgrims uit Normandie en Bretagne. Ik heb willen doen al zij. Ik heb er eenige Fransche stuivers bij geworpen, door het traliewerk en naar den weergalm van hun helderen klank geluisterd.

Onze broederbond de «**Amis du Mont St. Michel**» heeft voor dien kant van de rots eenen voornamen toegang bezorgd met er een steenen trap te doen metsen.

Achter de kapel ligt de bron van denzelfden naam, — 't was de eenigste plaats geweest tot in de XVe eeuw waar de inlanders water konden putten, en bijgevolg een der belangrijkste krijgskundige stellingen — ook diende ze voor de Engelschen tijdens den honderdjarigen krijg als mikschijf.

Verder krimpt een boschje, overblijfsel van het groote Oerwoud. Ik sta rechtover

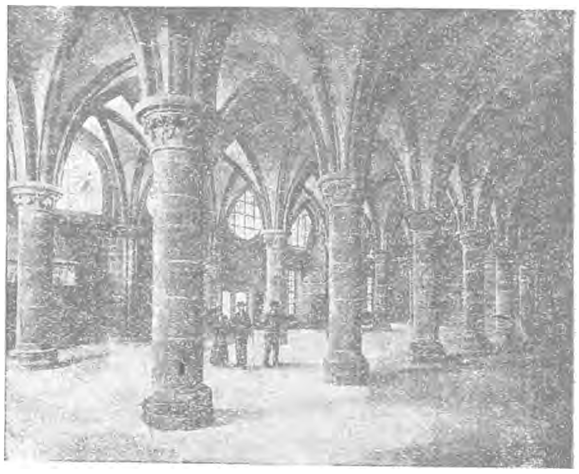

De Ridderzaal.

den noordelijken gevel van het wonder.

Na eenige blikken verleend te hebben aan het eiland Tombelaine, twee kilometer en half van den berg gelegen, versterkt in 1423 door de Engelschen — bijzonder domein van Pouquet, de hoofdopzichter van het geldwezen, onder Lodewijk XIV, keer ik op de vestingen terug om den snellen zonondergang bij te wonen.

Iets bevalt me niet, daar ik daaraan te gevoelig ben : het is eene onzuiverheid in de lucht. Het is me niet gegeven den sterken, kloeken, oxygeenrijken wind van Granville of St. Malo te ademen, maar een wind die den kwaden reuk van het modder vervoert en me wat ontstelt. Ik deel dat mede aan mijne lezers om ze over alles te onderhouden, want ik moet er even bijvoegen dat ze er niet zullen uitgepluimd worden in de hôtels. Men eet er zeer goed,

zonder duurder te betalen dan elders. Tegen den prijs van 20 à 25 frank per dag en per persoon kunt U er leven als een prins, bouillon, hesp, omelet, schaapvleesch, visch met fijne botersaus, een lekkere echte boter van den buiten, en wat weet ik nog, verkrijgen. De maag lijdt er niet aan honger. Dat herstelt me heelemaal en ik dwaal nog een paar avondstonden op den berg, nadenkend, droomend, pratend, notasnemend. Geen kinema ! Geen schouwburg ! Geen bal ! Geen vermakelijkheden ! Om 22 uur is iedereen slapen. Geen licht, geen gerucht meer. En waarlijk het is te betreuren. Waarom doen de gemeenteoverheden niets om de vreemdelingen te vermaken om het verblijf op den berg aantrekkelijker te maken. ?

Ik ga dus te bed en sluimer in. Te middernacht word ik wakker. Waarom ? Misschien om wille van de zonderlinge stilte. Ik sta op. Ik wil van het geheim genieten. Ik open het venster. De volle maan stort haar blank licht op den spitstoren en in mijn oogen. Wat zou toch, zonder dien hemelschen baak het ledige van de stilte onverdraaglijk wezen ! Nu en dan kraait een haanje in de diepte van den berg, maar te vergeefs ! Daar tegen blaft geen hondje ; daartegen laat geen weergalm zich gewaar worden. ....La torpeur

Est si vide qu'elle fait peur.

Een verpletterende gedachte van nietigheid grijpt me aan. Ik verbeeld me levend opgesloten in een keltisch graf. Vóór mij heeft Keizer Karel van Spanje die aandoening gezocht en misschien niet gevonden Ik beproef ze onwillens, maar des te dieper, door merg en been. U hadt hier moeten komen Keizer Karel !

***

Op het einde van mijn bezoek heb ik een plicht te vervullen. Ik wil den St. Michaelsberg verdedigen, daar een strijd geleverd wordt tegen zijn geschiedkundige kenmerken. Kortzichtige voordeelzoekers zijn reeds teruggeslagen geweest. Nu rijst er een nieuw gevaar op. Het Krijgsministerie uit Parijs ontwerpt een bestendig beschietingsvliegkamp en een schietbaan voor de machtigste artillerie beiden in de baai op te richten. Kolonel Lucas-Girarville is gelast met de voorbereidende studie.

Onze broederbond **Les Amis du Mont St. Michel,** luidens art. 1 van zijn standregelen die de bescherming van den berg, het handhaven van zijn eilandschap, evenals van zijn geschiedkundige en kunstige kenmerken voorschijn heeft in zijne zitting van 18 Juni laatstleden, eenparig beslist krachtdadig de ontwerpen van het Fransch Krijgsbeheer tegen te gaan en tevens een beroep gedaan op de Regeering, op de Kamer, op de Pers, op de openbare meening om dat mooi juweel te bevrijden van de huidige bedreiging.

De Vlaamsche Toeristenbond blijft niet onverschillig aan dien oproep.

Overwegende dat de uitvoering van de projekten van het Krijgsbeheer de schoonheid van een onvergelijkbare ligging zou schenden ; — dat volgens de ondervraagde overheden zelfs het niet bewezen is dat ze onontbeerlijk zijn aan het nationaal verweer, — dat er in een uitgestrekt land, evenals Frankrijk ruimte genoeg bestaat om kampen en vliegpleinen op te richten, onder meer op de kust der « **Landes** » tusschen de mondingen der **Adour** en der **Gironde,** — sluit de Vlaamsche Toeristenbond zich aan bij het verzet van de « **Amis du Mont St. Michel** », van de twee verbonden van initiatiefvakvereenigingen voor Bretagne en Normandie en van meerdere andere intellektueele kringen.

Het zou een misdaad zijn den St. Michaelsberg prijs te geven aan hetzij welke belangen ! Hij is eenig ter wereld. Zelfs in een demokratie heeft het natuurschoon zijne rechten. Het **wonder van het Westen** behoort aan iederen denkenden mensch die Frankrijk leerde kennen. Honderd duizend toeristen gekomen uit alle Europeesche landen bezoeken het jaarlijks. Het mag door niemand geschonden worden

Voor den roem van het Fransche volk moet het, zal het een eiland blijven ! Een eiland in de zee, een eiland in de woestijn !

Dr. Felix Bertijn.

WIJ MOETEN

vóór 1 Januari 10000 leden hebben. Ieders hulp daarvoor is noodig. Wij mogen toch zeker

OP U REKENEN.

Uitstappen, Bijeenkomsten, enz.

De V.T.B. uitstappen en bijeenkomsten zijn voor de leden uit het geheele land toegankelijk

ANTWERPEN.

Op Vrijdag 21 December om 8 u. 's avonds in de Stedelijke Normaalschool, Quellinstr., voordracht door den hr. E. Ernalsteen lid van het algemeen bestuur V.T.B. en ondervoorzitter van den Vlaamschen Kolonialen studiekring, over «Algerie». Deze voordracht wordt opgeluisterd met prachtige lichtbeelden.

Op Zondag 23 December : Wandeling door de stad : (Ossenmarkt, Roodestr., Paardenmarkt, Venusstr., Prinsesstr., St: Jacobsmarkt) bezoek aanhet begijnhof, enkele godshuizen ; oude buurten enz. Bijeenkomst om 10 u. stipt voor den algemeenen ingang van den Nederlandschen Schouwburg. Deze uitstap werd, op 25 November, wegens onvoorziene omstandigheden uitgesteld.

Fietsafdeeling Antwerpen.

Op Woensdag 26 December (2e Kerstdag) richten onze Antwerpsche fietsers een genoeglijk avondfeest in, dat zal plaats hebben in de zaal van 't Koningsken, Wolstraat 5, Alle « V.T.B.-ers » worden vriendelijk uitgenoodigd.

Buiten een zoo verscheiden als keurig programma, waarop ernstige en luimige voordrachten, zang, muziek en tooneel elkaar afwisselen, is er gezorgd voor verrassingen en, wat meer is, voor een gezellig bal, om den avond te sluiten.

In één woord, onze fietsers willen bewijzen dat ze feesten kunnen inrichten, even zoo aangenaam en vroolijk als hunne tochten, en dat zegt genoeg.

De toegang is vrij op vertoon der lidkaart.

BRUSSEL.

23 December. De leden uit Brussel en omstreken die — gelijk met tak Gent — een bezoek aan **Antwerpen willen brengen** (Zie op deze bladz. onderGent) met als slot bijwoning van een **Voorstelling in de Vlaamsche Opera (tegen zeer verminderde prijzen)** gelieven zich op te geven aan den secretaris van Tak Brussel, de Heer G. Verbouwe. Fotograaf, Statiestraat 46, Jette.

De deelnemers aan dezen uitstap moeten vóór 20 Dec. fr. 8.25 storten op de postcheckrekening nr 34490 van M. G. Verbouwe. (Voor dit bedrag bekomt men het toegangsbiljet voor de Operavoorstelling en deelneming aan het middagmaal te Antwerpen. De reiskosten zijn dus door ieder afzonderlijk te betalen. Alle deelnemers vertrekken gezamenlijk met den trein van 8.01 ure van de Noordstatie. De operakaarten kunnen in ontvangst genomen worden : Zaterdag 22 Dec. tusschen 7 en 9 uur 's avonds, Vlaamsch Huis, Groote Markt, Brussel ; óf Zondagmorgen 23 Dec. aan de statie bij het vertrek der trein ; of Zondagmiddag tijdens het noenmaal in de Burgerspijszaal, St Jansplaats 29, Antwerpen.

30 December. Bezoek aan het Museum Jubelpark (Cinquantenaire) onder deskundige leiding van den Heer K. Reinquin. Samenkomst om 10 uur onder den triomfboog.

Uitstap naar Antwerpen. op 23 December. Vertrek statie Gent-Waas, om 7.20 uur. Aankomst te Antwerpen om 9 uur.

10 uur : Bezoek aan het Museum van schoone kunsten of aan een reuzenschip.

13 uur : Gezamenlijk noenmaal.

14 ½ uur : Bijwonen der vertooning in de Koninklijke Vlaamsche Opera. Opvoering van Verdi's « Othello ».

20 ½ uur : Vertrek naar Gent. Aankomst om 22 ¾ uur West-statie. — Onkosten : Reis- Noenmaal-plaats schouwburg : Voor leden fr. 15 ; niet-leden 17.50 fr. Houders van vrijkaarten of abonnementen op het spoor : 8.25 fr. — Toetredingen te sturen aan den afgevaardigde, Hr. Gyselinck H., Begijnhoflaan 31, Gent, vóór 18 December.

In het vooruitzicht : Bijwonen van een Radio-concert. Tweede voordracht met lichtbeelden.

BRUGGE.

« **Over Zeeuwsch Vlaanderen** ». **Op Donderdag 20 December** te 8 uur 's avonds zal deHeer A. Hans een lezing houden in het pension St. Christphe over het land, de folklore, het volk van Zeeuws-Vlaanderen. Dit zeer interessant onderwerp zal ongetwijfeld een talrijk publiek doen opkomen. De leden van V.T.B. gelieven zooveel kennissen mogelijk mede te brengen.

Op Zondag 30 December 1923 te 7 uur 's avonds in het Pension St. Christophe, Nieuwe Gentweg **Kerstfeest** voor de leden en hun familie. Op het programma muziek, zang en voordracht met lichtbeelden over « De Kribben, de Mysteriespelen, Kerkplechtigheden » enz.... door ons medelid E. H. Van Haelst. Tot slot :Tombola van onbekende prijzen.

LEUVEN.

Zondag 16 December. Bezoek aan het stadhuis onder bevoegde leiding. Bijeenkomst 10 uur Groote Markt.

Donderdag 20 December, voordracht met lichtbeelden over : « **Door het Zwarte Woud** » door den heer **Chr. de Does** van Brussel. De voordracht wordt gegeven in de zaal van het Hotel St. Jan Martelarenplaats. Toegang vrij voor de leden van V.T.B., en alle belanghebbenden. Hier is middel om propaganda te voeren. Brengt vrienden en kennissen mede.

Zondag 20 Januari 1924, Uitstap naar Antwerpen. Vertrek om 8.37 uur. Aankomst 9.32 uur. Bezoek Museum, — (bij gelegenheid ook een groot stoomschip in de haven) — wandeling door de stad, gezamenlijk middagmaal en daarna vertooning in de Vlaamsche Opera, aan zeer voordeelige prijzen. Thuiskomst ongeveer 22 uur. Er zal gezorgd worden voor eene prachtige vertooning. Onkosten : Trein, middagmaal en plaatsen Opera : voor de leden 15 fr. voor de niet-leden 17.50 fr. Houders van vrijkaarten op het spoor betalen 6 fr. minder. Inschrijving te doen door het bedrag te storten op postcheckrekening n° 28127 van Frans Desmet, Diestschesteenweg 40, Leuven.

De leden worden vriendelijk verzocht niet te wachten om de inschrijving te doen daar we na 5 Januari geen inschrijving meer aannemen.

Verdere inlichtingen schriftelijk te vragen aan bovenstaand adres.

RIJKEVORSEL.

Op Zondag 30 December om 5 uur in de Gemeentezaal, voordracht over « Zwitserland » door **Dr Remi Sterckens. Alle leden V.T.B. dringend uitgenoodigd.**

Van het Secretariaat

Dankbetuiging. In het nummer van 1 December (23) plaatsten wij een paar artikels, « Onze Keuken » en « Onze Boekerij », waarvoor wij hier andermaal de aandacht van al onze leden vragen. Wij zegden onder meer dat dit nummer de namen van milde schenkers zou bevatten alsmede een lijst van hetgeen onze bibliotheek vormt. Een dergelijke lijst kunnen wij hier nog niet geven ; dat is hoogst waarschijnlijk voor het volgend nummer. Maar, wat we niet mogen nalaten is diegenen dank te zeggen die aan onzen oproep hebben gevolg gegeven. Het is ons tegelijk een eer en een genoegen hieronder hun naam te kunnen noemen en de boeken op te sommen die ons werden toegezonden :

Mej. Marguerite Claeys, Gent : Kramers' New Dictionary ; Kuipers' Volledig Woordenboek der Nederlandsche Taal ; zond ons tevens fr. 20 voor verderen aankoop van werkmateriaal.

M. Gérard Klopstok, Lier : Prof. Chun « Uit de Diepten der Wereldzee ».

De Frans, Antwerpen : Standaard-Jaarboek ; Stijn Streuvels « Tieghem » ; Vuylsteke : « Overzicht der Alg. Kunstgeschiedenis » ; « De Wonderen der Wereld » (Prachtwerk).

M. Shos, H. Jupp, Londen : Kramers' Nieuw Engelsch Woordenboek ; Rait « Royal Palaces of England » ; Schraeder : Atlas Classique ; verder verschillende nuttige gidsen en handleidingen.

—:—

Nieuwe leden voor 1924 worden van nu af op het Secretariaat ingeschreven.

—x—

Het Ledental. — Van 15 tot 30 November jl. steeg ons ledental met **84.**

—::—

Bij vragen om inlichtingen, per brief, gelieve men steeds het noodige port voor antwoord te voegen.

BONDSLEVEN

Mechelen. — Op Zondag 9 December bracht V.T.B. Mechelen een bezoek aan den steeds niet in uitbating gestelden Zwemdok.

Rond 10.30 ure verzamelden zich ruim een twintigtal personen aan de Kathelijnepoort. Zij werden met de meeste voorkomendheid ontvangen door den heer bestuurder Ocreman die, na een korte inleiding nopens het ontstaan der inrichting, de bezoekers rondleidde in den « hall » van den eigenlijken dok, zoowel als in de verschillende badkamers, machienkamers en andere aanhankelijkheden. Op innemende manier en met een tikje sappigen humor, onderhield de heer Ocreman de bezoekers omtrent het nut der verschillende instellingen. Het geheel laat een indruk van weelde schrille tegenstelling met de periode, 1915-1919, waarin de bouw voltrokken werd.

Na afloop dankte de heer Verschaeren in naam van V.T.B. Hij was voorzeker de tolk der opgetogen bezoekers toen hij den wensch uitte dat de zwemdok weldra zou uitgebaat worden.

Brussel. Bezoek aan het Stadhuis. — Op Zondag 25 November ll. vereenigden zich een 60-tal V.T.B-ers op de Groote Markt van Brussel om onder de leiding van den heer Jef Vervaecke, officieel gediplomeerde voor kunstvorming en kennis der streek, het eenig schoone Stadhuis te bezoeken. Nadat onze leider bondig de geschiedenis van het gebouw had geschetst, wees hij ons op de architecturale schoonheid van het nochtans onsymetrische geheel en gaf hij ons uitleg over menig interessant detail. Daarna traden wij het stadhuis binnen en doorwandelden de rijk versierde en overvloedig met schilderijen en tapijtwerk voorziene zalen, van welke voornamelijk de Raadzaal en de Trouwzaal onze bewondering gaande maakten. Den heer Vervaecke zij hier dank gezegd om zijn interessante wandelvoordracht en om de bereidwilligheid waarmee hij zich ten dienste van V.T.B. heeft gesteld.

G. V.

Naar aanleiding van bovenbedoeld bezoek aan het Stadhuis van Brussel schrijft ons een bondslid :

« Zooals de musea in Frankrijk kost het be-
« zoek aan het stadhuis te Brussel een frank.
« Goed. Maar in Frankrijk worden de open-
« bare monumenten en musea aangezien als
« **gemeenschappelijke** schatten. En dientenge-
« volge is het bezoek tweemaal in de week —
« Zondag en Donderdag — **kosteloos.** Te Brus-
« sel is het **nooit** kosteloos. Het zou niet bel-
« gisch zijn, moest men Frankrijk in het goede
« naäpen. Dit ware toch wel wenschelijk, zelfs
« in het overfranschte brusselsch stadhuis ».

DE BIJZONDE PREMIE'S VOOR DE MAAND DECEMBER 1923.

In de Toerist van 1 December deelden wij mede dat enkele personen, die belang stellen in den prachtigen groei van V.T.B., een buitengewone premie wenschen toe te kennen aan de drie leden V. T. B. die, **in den loop van de maand December 1923,** het grootste aantal nieuwe leden aanwerven.

Wij geven hier de titels van deze prachtige geschenken :

1. **De Wonderen der Wereld,** kunstwerken der natuur en der menschheid, zooals zij thans bestaan. (waarde 40 fr.)
2. **Het daghet in den Oosten,** door Henri Borel, een prachtig boek over China (waarde 35 fr.)
3. **Neerland's fotokunst** door W. H. Idzerda, bloemlezing uit Nederlandsche kunstfoto's met 105 foto's. (waarde30 fr.)

Deze prachtboeken worden van af 1 Februari 1924, onmiddellijk nadat de bijdragen over de maand December geind zijn, ter beschikking der belanghebbenden gestort.

VERMINDERINGEN.

ANTWERPEN : Koninklijke Vlaamsche Opera van Antwerpen. De belangstellenden wenden zich om inlichtingen tot het secretariaat van V.T.B. Bij schriftelijke vraag gelieve men postzegels voor antwoord te voegen.

Centraal Badhuis, Dambruggestraat, geeft 25 t.h. vermindering de 4 eerste dagen van de week, dus 1.50 fr. in plaats van 2 fr. ; bad en stortbad 2 fr. in plaats van 2.50 fr.

BORGERHOUT :

Brat-Van Staeyen, De Costerstraat, 8, Damen en Heerenkleermaker, 5 t.h. vermindering.

BOUCHOUT :

Drukkerij Verheyen, verleent 5 t.h. korting op op de drukwerken.

Velomaker Schuermans H., 5 t.h. korting op fietsen.

NINOVE :

Van den Abeele P., drukker, geeft 10 t.h. op drukwerken en 5 t.h. op boekhandel.

RIJKEVORSEL :

Debonnaire G., Sigarenfabrikant, geeft 10 t.h. vermindering op al de sigaren.

Leys-Somers Fr., geeft 4 t.h. vermindering op de naaimachienen.

Peeraer Em. Velomaker, geeft 5 t.h. vermindering op aankoopen en herstellingen van velo's, en benoodigdheden.

Peeters-De Vos Alf., Velomaker, geeft 5 t.h. vermindering op aankoopen en herstellingen van velos en benoodigdheden.

Peeters G., Drukker, 5 t.h. vermindering op de drukwerken.

Van Beeck-Van de Casteele Jan, 4 t.h. vermindering op het aankoopen en herstellen van schoenen.

Weyns Adriaan, Winkelier, 2 ½ korting.

STEENHUFFEL :

De Tooneelbond Steenhuffel, geeft 20 t.h. vermindering aan V.T.B.ers op vertoon der lidkaart.

VALKENBURG :

Katakomben-Stichting. — De leden van den V.T.B. genieten, mits een getal van minstens 12 personen en voorafgaande kennisgeving, de buitengewone gunstprijs van 35 cents per persoon voor het bezoek aan de Katakomben. De toegekende vermindering geldt ook van 25 Juli tot 25 Oogst.

VERKEER- EN VERKEERSWEGEN.

Wij verzoeken onze leden, de afgevaardigden in t bijzonder ons tijdig op de hoogte te brengen van **alle veranderings of herstellingswerken die aan wegen, (gemeentelijke- provinciale- en staatswegen) worden uitgevoerd of waarvan de uitvoering werd aangevangen of in 't vooruitzicht is. Men gelieve hier goed in 't oog te houden dat vaarten, bruggen,** sluizen, barreelen, tunnels, dijken, veeren, e.z.m. **ook daaronder vallen. Dit bericht verdient bijzondere aandacht en ernstig gevolg.**

De straten van Antwerpen.

Onder verschillende groote straten van Antwerpen, zijnde verkeerswegen van belang, werden electriciteitskabels gelegd.

Op deze plaatsen is de bestrating nagenoeg 10 **centimeter gezakt, wat zeer hinderlijk is èn voor voetgangers èn voor voertuigen.**

Wij begrijpen niet dat het gemeentebestuur van Antwerpen zulks gedoogt. De maatschappij welke de kabels legt, heeft, bij de haar verleende voordeelen toch ook verplichtingen..

Macadam tusschen Alsemberg en Hal.

Deze weg wordt thans bestraat tusschen Dworp en St. Genesius-Rode (Ten Broek), zoodat alle verkeer met voertuigen er gedurende eenige maanden zal onderbroken zijn. Er kan een omweg gemaakt worden van Alsemberg over Zevenborren (St. Genesius-Rode) naar Dworp : een zeer slechte baan : heuvel- en zandachtig. Naast de nieuwe straatweg legt men een fietsbaan, die evenwel niet breed genoeg is want twee fietsers kunnen elkaar niet kruisen, tenzij tusschen twee boomen !

Baan van Brussel naar Eigen-Brakel (Braine l'Alleud) over Alsemberg.

Deze baan is gedurende eenige maanden slecht geweest, door onweersbuien was een gedeelte ervan **weggespoeld. Nu is ze eindelijk weer hersteld, zoodat** de voertuigen niet meer langs Beersel moeten omrijden.

Wegen van Heindonk.

De toestand der steenwegen en fietspaden dezer gemeente is erbarmelijk. Kan de betrokken overheid hier geen bevrediging schenken ?

Een Luchtspoorweg.

Er hangen plannen in de lucht om een luchtspoorweg aan te leggen tusschen Brussel en Antwerpen. Daardoor zou men in 15 minuten van de hoofdstad naar de Scheldestad kunnen reizen. Als men in afwachting maar weer de bloktreinen van 34 minuten inrichtte, zooals vóór den oorlog in plaats van ze er een uur over te laten doen dan zou het publiek voor het oogenblik reeds tevreden wezen.

De fietsbaan Veerle-Tessenderloo.

Het beheer van Bruggen en Wegen heeft besloten een fietsbaan aan te leggen langs den weg, van Veerle over Vorst naar Tessenderloo.

De werken worden op enkele duizenden franks geschat en zullen eerstdaags aanbesteed worden. Nog andere soortgelijke ontwerpen liggen ter studie voor het aanleggen van fietswegen in de provincie.

GEMENGD

De Historische Kapel van St. Idesbaldus, staande in de duinen, tusschen de badplaats De Panne en Coxyde, loopt gevaar binnen kort te worden afgebroken. De kapel is vooral merkwaardig, omdat zij in de 13e eeuw werd gebouwd nabij de plaats waar de beroemde duinenabdij, in de 12e eeuw door Ligerius opgericht, door de zee werd verzwolgen. Een steen in den gevel der kapel aangebracht, herinnert eraan, dat het lijk van den abt van St. Idesbaldus, in 1169 overleden, aldaar in 1623 ongeschonden werd teruggevonden.

Voordracht over Moderne Bouwkunst in Nederland. — De bekende architekt I. I. P. Oud zal op 28 December e.k. in het Atheneum te Antwerpen een voordracht houden over de Ontwikkeling der Moderne Bouwkunst in Nederland. Deze voordracht welke door een 60-tal lichtbeelden zal opgeluisterd worden beloofd heel wat belangstelling te wekken. Ze is ingericht door « Het Overzicht ». De toegangsprijs is fr. 2.—

LEDENLIJST (VERVOLG)

(Wordt in gedeelten opgenomen om niet te veel plaatsruimte in ééns daaraan te besteden.)

LID Nr: VLAAMSCHE TOERISTENBOND.

8037 Mej. Eykman M.J., Zandhofstr., 128, Utrecht
38 Cats L., Drogeham (Friesland)
39 v.d. Mer A., Kollum (Friesland)
40 Offringa P., Kollumerl., (Friesland)
41 Mej. v.d. Wint A., Aalsum
42 Pesman C., Onstwedde
43 Mev. Pesman C., Onstwedde
44 ter Maat J., H. der Chr. School, Twello
45 Mev. ter Maat J., Twello
46 Mej. Das J., Chr. onderwijzeres, Twello
8047 Mej. Hoekstra S., Emmastr., 18, Groningen
8 Buiten Fo C., id. id.
9 Mej. Melles M., Reytemakersrijge, 3, id.
50 Mej. Kuijpers I., Verl, Visscherstr., 17a, id.
1 Mej. Eskes., « Buitenlust » Eefde.
2 Mej. Heckman A., Leerdam
3 Mej. den Adel, Leerbroek
4 Zonneveld A., Burgemeester Zuid-Beijerland
5 Mej. v. Dam, Delfgouwschestr., 10a, Rotterd.
6 Mej. de Zwerver, Tijnje (Friesland)
7 Rasschaert, Kluizenstr., 25, Gent
8 Mev. Rasschaert, id.
9 Weymeis Fr., klerk, Kalfstr., 32, Aalst
60 Mev. Weymeis Fr., id. id.
1 Gaston Stephan, Aannem., Kaster (Ansegem)
2 Cool Maur., « Goedleven », Dentergem
3 Vellemans A., L. v. Ruusbroekstr., 83 Antw.
4 v.d. Brink T., Chr. Reisvereen, den Haag.
5 Westerhuis Joh., id. id.
6 Deppe J., Cremerstr., 59, Arnhem
7 Wieringa J., id. id.
8 Haelsters Ach., V. Lokerenstr., 50, Ledeberg
9 Hermans Hend., Statiestr., 14, Kappellen
70 Mertens Frans, Welle
1 Mej. Roosen Math., Molenstr., 34, Aalst
2 Deb sschere Edm., ijzerenwegbed., Isegem
3 Declercq Pieter, onderw., Kruisstr., id.
4 Sabbe Gust., Lederhandelaar, Zegepl., id.
5 Daems Constant, Mertensstr., 43, Borgerhout
6 Van Roon P., Vaardingen
7 Mev. Van Roon P., id.
8 Vandenberghe A., Marktstr., 42, Isegem
9 Sintobin Louis, Roeselaarstr., id.
80 Adersen, Hotel Moderne, rue des Fossés, Rochefort
1 Van den Broeck G., Melaan, 16, Mechelen
2 De Meyer Th., handelaar, Bassevelde
3 Debrue Maur., Notaris, Hoogstr., 37, Gent
4 Peremans J. A. L., 42II, Gerard Terborgstr. Amsterdam.
5 Hallynck Joris, Louis Borseaukaai, 7, Brugge
6 Mej. Mertens L., Klein Zand, Grembergen
7 Soens Okt., Ootegemstr., 82, Swevegem
8 Stragier O., Marthastr., 17, Brussel
9 Mej. Deweert M., Molenstr., 1, Hoeilaart.
90 Vanderhofstadt J. B., Stw.v.St.Jansberg..3,id.
1 Mej. Van Dessel H., Lindenstr., 16, Lier
2 Van Beirs Laur., K. Albertstr., 5, id.
3 Van Orsaeghen C., Onderoff,, Berlarij, 94,id.
4 De Smedt Lod., Velomaker, Berlarij, 75, id.
5 E.H. Bosteels Lod., Leeraar Col., Oudenaarde
6 De Gelder Remi, onderwijzer, Kalken
7 De Rudder Karel, Denderm stw., 187, Gent
8 Berben René, Kleine Beerstr., 24, Antwerpen
9 Bos Emiel, V.d.wervestr., 85, id.
8100 Paumen Karel, Rembrandtstr., 22, id.
1 Zielens Lode, Beirendrechtstr., 94, id.
2 Willems Frans, Dambruggestr., 354, id.
3 Hemelaer Frans, Dorp, St. Amands-Puurs
4 Van Roy Jos., Weert (Bornhem)
5 De Meyer Flor., Pr. Albertstr., St. Kruis-Br
6 Van Heuverswijn, onderwijzer, Sijngem
7 Mertens Aug., Lange Scholierstr., 71, Antw.
8 Mev. Mertens A., id. id.
9 Schellens Ed., Biekorfstr., 52, id.
10 Mev. Salomé-Vandecasteele L., Meenenpoort, 23, Yper
1 Frederiks Fr., Cuylitstr., 103, Antwerpen
2 Duerinck Vikt., Rijselschebaan, 91, Antwerp.
3 De Wit Emiel, Sterckxstr., 43, Berchem.
4 Em. Verbruggen, Dijkstr., 43, Mechelen
5 Van de Velde, Helmetschestweg., 125, Schaarbeek.
6 Rombouts, Scholierstr., 75, Antwerpen
7 Verbeyst Fr., Jetteschelaan, 77, St. P. Jette
8 Rissauw E., Froebelstr., 9, Gent
9 Mev. Rissauw E., id. id.
20 Van Gijsegem Gust., Moriaanstr., 139, Ledeberg
1 Mev. Van Gijzegem G.,. id. id.
2 Rosseels Const., Turnhoutschebaan, 408, Borgerhout
3 E.H. Eeckaut A., Zilverstr., Gent.
4 Mej. Peeters Maria, Pleintje, Heist o.d. Berg
5 Brunfaut, Sottegem
6 Torck Em., Deinze
7 Mev. Torck I Keppen, id.
8 Torck Georges, id.
9 Torck Christiana, id.
30 Mej. Torck Jacqueline, id.
1 Haelterman Raymond, Geneesheer, Sinai
2 Corthouts Evrard, Zonhoven (Limburg)
3 De Bom P., Bisschopstr., 62, Antwerpen
4 Van Asbroeck J., Statiestr., 85, Lanaken
5 De Cock R., Ieperstr., 38, Moorseele
6 Corens Leo, Kerkstr., 44, Blauwput- Leuven
7 Gemoets Tr., Martelarenplaats, 14, Leuven
8 Mev. Hambrouck E., Mechelschestr., 128, id.
9 Hambrouck R., id id.
41 E. H. Snels, Leeraar, Meir, 36, Antwerpen
2 Gemoets Fel., Martelarenplaats, 14, Leuven
3 Ronsmans Leo, Wilderen (Limb.)
44 De Laet Frans, Waarloos (Antwerpen)
5 Reynders M., Naamschestweg., 213, Heverlee
6 Lepoutre Omer, Vesaalstr., 85, Leuven
7 Wauters Lode, Dagobertstr., 15, Leuven
8 De Ridder Maur., Weldadigheidsstr., [illegible], id.
9 Helsen-Van Herck J., Schoolhoofd, Bouwel
50 Anthonis Alf., onderw., id.
1 Abeele-Petot L., onderw., Werrvik
2 Dejonghe Jos., onderw id.
3 Gellyck R., Bouwkundige, id.
4 Van den Meerschaert E., Gemeentestr., 31, St. Joost-ten-Noode
5 Crucke Raym., id. id.
6 Mev. De Rop, Eeckelaerstr., 14, id.
7 De Rop Maur., id. id.
8 Van Ael Hub., Groote Markt, 42, Lier
9 Quacyhaegens P., Mev. Van Ael, Lier
60 De Wever Louis, onderw., Pullaer, 9, id.
1 Van Dyck Ida, Berlaarstr., 21, id.
2 Van Dessel Lod., Lipsestr., 201, id.
3 Adriaenssen L., Mev. Van Dessel, id.

Boekdrukkerij R. Bracke-Van Geert, Baasrode.